

ΑΡΧΕΙΟΝ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

7

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΩΤΗΣ
(1837-1860)

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ
ΤΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΥΠΟ
ΓΕΩΡΓΙΑΣ Ε. ΜΑΛΟΥΧΟΥ

ΑΡΧΕΙΟΝ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

© Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία
Πανεπιστημίου 22, Ἀθῆναι 106 72
FAX 210 3644996, τηλ. 210 3609689
secr@archetai.gr – www.archetai.gr

ISSN 1105-7785
ISBN 978-618-5047-34-4

ΑΡΧΕΙΟΝ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

7

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΩΤΗΣ
(1837-1860)

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ
ΤΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΥΠΟ
ΓΕΩΡΓΙΑΣ Ε. ΜΑΛΟΥΧΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	θ' - ι'
Εισαγωγή	ια' - κβ'
Συγγραφείς της <i>Ἐφημερίδος Ἀρχαιολογικῆς</i>	κγ' - κδ'
Βραχυγραφίες	κε' - κζ'
I. Εὐρετήριο μεσαιωνικῶν καὶ νεωτέρων λέξεων, ὀνομάτων καὶ πραγμάτων	1-167
II. Εὐρετήριο ξένων προσώπων	169-183
III. Λεξιλόγιο	185-231
IV. Ἀρχαιολογικὸ εὐρετήριο	233-275

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ μεγαλύτερο πρόβλημα τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογίας, αὐτῆς ποὺ ἀσκεῖται ἀπὸ τὴν Ὑπηρεσία, τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία καί, τὶς τελευταῖες δεκαετίες, τὰ ἐλληνικὰ Πανεπιστήμια, εἶναι τῆς δημοσίευσης τῶν ἀνασκαφῶν καὶ τῆς ἐκπόνησης καταλόγων τῶν Μουσείων.

Ὁ 19ος αἰ. ἄφησε ὡς κληρονομία τὴν σύντομη περίοδο τοῦ Μουστοξύδη καὶ τοῦ Ross, τὴν περίοδο τοῦ Πιττάκη, τοῦ Εὐστρατιάδη, τοῦ Σταματάκη, τοῦ Κουμανούδη καὶ τοῦ Καββαδία. Δημοσιεύσεις τακτικῆς ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων τῶν εὐρημάτων ὅλων αὐτῶν τῶν περιόδων ἔχουμε λίγες στὴν *Αἰγιναία*, στὴ *Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος* (βλ. *Ἡμερολόγιο Ἀρχαιολογικόν*), στὴν *Ἐφημερίδα Ἀρχαιολογικὴ* τοῦ Πιττάκη, τὴν *Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίδα* τῆς Ἑταιρείας, τὰ περιοδικὰ *Φιλίστωρ* καὶ *Ἀθήναιον* καὶ τὸ πρῶτο *Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον*. Παράλληλα γίνονταν ἄφθονες ἐπιστολικῆς δημοσιεύσεις στίς ἐφημερίδες καὶ δίνονταν εἰδήσεις ἀνωνύμως γιὰ εὐρήματα ἢ ἐνέργειες ἀρχαιολόγων.

Ἐνα μέρος τοῦ μεγάλου κενοῦ στίς γνώσεις μας γιὰ τὸ τί βρέθηκε καὶ τί συνέβη στὴν Ἑλλάδα τῆς ἀρχαιολογίας κατὰ τὸν 19ο αἰ. ἡ Ἑταιρεία προσπάθησε νὰ τὸ καλύψει καὶ νὰ τὸ δια φωτίσει μὲ τὴν σειρὰ *APMA* (*Ἀρχεῖον τῶν Μνημείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς*), ἡ ὁποία ἀριθμεῖ μὲ τὸν παρόντα ἑπτὰ τόμους. Παλαιότερη προσπάθεια, πολὺ σημαντικὴ, εἶναι ὁ τόμος *Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς. Εὐρετήριον πρώτης καὶ δευτέρας περιόδου* (ἐν Ἀθήναις 1973), ἔργο τῆς Ἀθηνᾶς Καλογεροπούλου καὶ τῆς Μαρίας Προῦνη Φιλίπ.

Μὲ τὸν τόμο τοῦτο, ἔργο τῆς κυρίας Γεωργίας Μαλούχου, διαφωτίστηκε ἓνα μεγάλο τμῆμα τῆς ἀρχαιολογίας τοῦ 19ου αἰ. Ὁ τόμος περιέχει τὰ εὐρετήρια τῆς *Ἐφημ. Ἀρχ. 1837-1860* : I. Μεσαιωνικῶν καὶ νεωτέρων λέξεων, ὀνομάτων καὶ πραγμάτων. II. Ξένων προσώπων. III. Λεξιλόγιο. IV. Ἀρχαιολογικὸ εὐρετήριον, καὶ μὲ αὐτὸν λήγει ἡ ἀσχολία τῆς Ἑταιρείας μὲ τὴν *Ἐφημερίδα Ἀρχαιολογικὴ* τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας περιόδου.

Τῆς *Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος* 1883-2011 (τρίτη ἕως πέμπτη περίοδος), ἕως δηλαδὴ τὸν ἑκατοστὸ πεντηκοστὸ τόμο, εὐρετήριον κατὰ συγγραφεῖς ὑπάρχει στὸν τόμο τοῦ 2011 (ἀρ. 150), γιὰ τὴν ἀνελλιπῆ ἔκδοση τῆς ὁποίας ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία τιμῆθηκε μὲ τὸ χρυσὸ μετάλλιο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ἦδη οἱ ἑπτὰ τόμοι τῶν εὐρετηρίων τοῦ *APMA*, 1. τῶν περιοδικῶν *Ἀθήναιον* καὶ *Φιλίστωρ* (1992), 2. τοῦ ἔργου τοῦ L. Ross, *Die Deme von Attika*, τῆς *Ἐφημερίδος τῶν Φιλομαθῶν* καὶ τῆς ἐφημ. *Ἦρα* (1993), 3. τοῦ ἔργου τοῦ Κυρ. Πιττάκη, *L'ancienne Athènes*, τῶν ἐκδόσεων τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συλλόγου καὶ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Σ. Α. Κουμανούδη,

Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτοι (1998), 4. τοῦ ἔργου τοῦ Α. Conze, *Die attischen Grabreliefs* (2007), 5. τῆς Ἐφημερίδος Ἀρχαιολογικῆς 1837-1860, τῆς πρώτης περιόδου (2010), 6. τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος 1862-1874, τῆς δευτέρας περιόδου (2015), προσφέρουν ἰσχυρὴ εἰκόνα τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογικῆς δραστηριότητος κατὰ τὸν 19ο αἰ. Ἀπομένουν τὰ σκόρπια δημοσιεύματα, σὲ ΦΕΚ, σὲ ἐφημερίδες καὶ σὲ ξένα περιοδικά. Τὸ Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον τοῦ Π. Καββαδία [Α΄] 1885 (1888), [Β΄] 1886, ΦΕΚ 29, 1886, Παράρτημα φ. 29 (περιλαμβάνει καὶ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1886), φ. 117, φ. 220, φ. 280, φ. 400, φ. 21 τοῦ 1887, Δ΄ 1888, Ε΄ 1889, ΣΤ΄ 1890, Ζ΄ 1891 καὶ Η΄ 1892 παρέχει πολὺτιμες πληροφορίες καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἡμιτελῆ ἀρχὴν τῆς συστηματικῆς ἀνακοίνωσης τῶν νέων ἀνασκαφῶν καὶ εὐρημάτων, ποὺ θὰ συνεχιστεῖ σὲ καλύτερες βάσεις μὲ τὴν ἐπανεκδόσιν του σὲ μεγάλο σχῆμα κατὰ τὴν περίοδο 1915-1935, τόμοι 15. Ἡ συνέχισή του ἀπὸ τὸ 1960 καὶ μετὰ ἀποτελεῖ μία ἄλλη ἱστορία ποὺ ξεκίνησε ὡς «μιάς χαρᾶς ἰδέα» καὶ κατέληξε νὰ ἔχει σκοτεινὰ σημεῖα.

Μὲ τὸν τόμον τοῦτο καὶ τοὺς προηγούμενους ποὺ ἀφοροῦν στὴν ΕΑ, πιστεύω πῶς, ὅ,τι περιέχεται στὴν Ἐφημερίδα Ἀρχαιολογικὴ τοῦ Πιττάκη, ὡκεανὸ πληροφοριῶν, γίνεται πλήρως προσιτὸ καὶ παρέχεται στοὺς ἐρευνητές, σὲ συστηματικὴ μορφή, ἢ δυνατότητα νὰ ἀντλήσουν στοιχεῖα τῶν ὁποίων τὴν ὑπαρξὴ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ὑποπτεύσει κανεὶς. Ἡ εἰσαγωγὴ τῆς συγγραφῆς τοῦ τόμου κυρίας Γεωργίας Μαλούχου, τὴν ὁποία τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιον τῆς Ἐταιρείας εὐχαριστεῖ γιὰ τοὺς κόπους τῆς, διαφωτίζει ὡς πρὸς τὸν σκοπὸ καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ χρησιμότητα τοῦ νέου εὐρετηρίου.

Ὑπάρχει ἀκόμη μεγάλο πεδίο ἐρεῦνης γιὰ νὰ καταστεῖ πλήρως γνωστὴ ἡ ἐλληνικὴ ἀρχαιολογία τοῦ 19ου αἰ. Τοῦτο εἶναι ἔργο ποὺ θὰ γίνῃ, ἴσως στὸ μέλλον. Τὸ παρὸν δὲν φαίνεται εὐνοϊκό.

25 Ἰουνίου 2017

Β.Χ.Π.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Ἐφημερὶς Ἀρχαιολογικὴ, τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ ἀρχαιολογικὸ περιοδικό¹, ἄρχισε νὰ ἐκδίδεται τὸ 1837. Ἔως τὸ 1860 ἀποτελοῦσε κρατικὸ δημοσίευμα², ἐκδιδόμενο ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Γραμματείας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν³. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐκδόσεως, ὅπως διατυπώνεται ἀπὸ τοὺς ἐκδότες στὴν Ἀγγελία ποὺ συνόδευε τὸ πρῶτο φυλλάδιο τοῦ περιοδικοῦ, ἦταν ἡ δημοσίευση μὲ συντομία καὶ ἀκρίβεια «διὰ τοῦ τύπου καὶ δι' εἰκονικῶν παραστάσεων» τῶν ἀρχαίων ποὺ φυλάσσονταν στὶς ἀρχαιολογικὲς συλλογές, ὧν ἀνακαλύπτονταν κατὰ τὶς ἀνασκαφές ἢ ἐντοπίζονταν στὴν ὑπαιθρο (κτισμένα σὲ ἐκκλησίες, σὲ οἰκίες ἢ ἄλλοι), σὲ ὅλη τὴν ἐπικράτεια τοῦ νεοσύστατου Ἑλληνικοῦ κράτους· ἐπίσης, ὧν ἔρχονταν στὸ φῶς κατὰ τὶς οἰκοδομικὲς ἐργασίες (κατεδαφίσεις ἐρειπίων, ἀνεγέρσεις οἰκῶν καὶ δημοσίων κτηρίων, ἐργασίες ὁδοποιίας) στὴ νέα πρωτεύουσα, τὴν πόλη τῶν Ἀθηνῶν⁴.

Στὴν Ἐφημερίδα Ἀρχαιολογικὴ τῆς πρώτης περιόδου (1837-1860) δημοσιεύθηκαν συνολικῶς 4.158 λήμματα ἀρχαίων ἀντικειμένων⁵, στὴν συντριπτικὴ πλειονότητά τους ἐπιγραφές καὶ κυρίως ἀττικές· ἐπίσης, τρεῖς ἐκθέσεις ποὺ ἀφοροῦσαν στὴν τύχη τῶν ἀρχαίων μνημείων ἕως τὸ 1837 καὶ τὴν κατάστασι τῶν ἀρχαιοτήτων στὴν Ἑλλάδα, μελέτες ποὺ ἀφοροῦσαν στὴν ἀρχαία τοπογραφία καὶ σὲ ἀρχαῖα μνημεῖα, σειρὰ ἄρθρων τοῦ Κ. Πιττάκη ποὺ ἀφοροῦσαν στὴν μεσαιωνικὴ καὶ νεώτερη ἱστορία, καθὼς καὶ σύντομα ἄρθρα περὶ τῆς χημικῆς συ-

1. Ὁ πλήρης τίτλος τοῦ περιοδικοῦ εἶναι Ἐφημερὶς Ἀρχαιολογικὴ ἀφορῶσα τὰς ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνευρισκομένας ἀρχαιοτήτας [συντομογραφεῖται ὡς EA]. Γιὰ τὴν ἔκδοσι τοῦ περιοδικοῦ βλ. ἀναλυτικά, Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς. Εὐρετήριο πρῶτης καὶ δευτέρας περιόδου. 1837-1874. Τόμος Πρῶτος. Συνταχθὲν ὑπὸ Ἀθηνᾶς Γ. Καλογεροπούλου – Μαρίας Προῦνη Φιλίπ, ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψιν Ἰωάννου Καρούζου – Νικ. Μ. Κοντολέοντος (ἐν Ἀθήναις 1973) ριθ' κέ. [στὸ ἐξῆς Εὐρετήριο], APMA 5, θ' -ιστ', Β. Χ. Πετράκου, Ἡ Ἑλληνικὴ ἀνταπάτη τοῦ Λονδοβίκου Ross (BAE ἀρ. 262, Ἀθῆναι 2009) 141-148, 169-174, 223-232, 249-254.

2. Τὸ περιοδικὸ ἐπανεκδόθηκε ὡς Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς τὸ 1862 ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐκδίδεται ἐτησίως.

3. Γιὰ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ βλ. Πετράκου, ὁ.π. (σημ. 1) 136-140.

4. Βλ. Ἀγγελία, EA 1837, 3. Ἐκτὸς τῶν νέων εὐρημάτων, ὁ κύριος συντάκτης τοῦ περιοδικοῦ Κυριακὸς Πιττάκης δημοσίευσε καὶ τὶς ἐπιγραφές ποὺ εἶχε ἀντιγράψει ὁ ἴδιος κατὰ τὶς ἔρευνές του προτοῦ προσληφθεῖ, τὸ 1833, στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία. Πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς εἶχε μεταφέρει στὶς ἀρχαιολ. συλλογές, ἄλλες παρέμεναν στὴν ὑπαιθρο καὶ ἄλλες ἐλάνθαναν.

5. Κάθε λῆμμα περιελάμβανε τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ τὸ δημοσιεύμενο ἀντικείμενο· τὸ κείμενο (ἂν εἶναι ἐπιγραφή), περιγραφή τοῦ μνημείου, ποῦ καὶ πότε βρέθηκε, ποῦ φυλάσσεται, σχόλια. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν λημμάτων (4.158) δὲν ἀντιστοιχεῖ ἀπολύτως στὸν ἀριθμὸ τῶν ἐκδοθεισῶν ἐπιγραφῶν ἢ ἄλλων ἀρχαίων ἀντικειμένων, διότι ὀρισμένες ἐπιγραφές, -ὄχι βεβαίως σκοπιμῶς-, ἔχουν δημοσιευθεῖ δύο φορές καὶ ἄλλες πάλι δημοσιεύονται χωρὶς ἀριθμό.

στάσεως *ἀρχαίων ὑλῶν* (λ.χ. ὀρυκτῶν, χρωμάτων, μελάνης, σάπωνος, ἱαματικῶν ὑδάτων), τὰ ὁποῖα συνέτασσε ὁ χημικὸς Ξαβέριος Λάνδερερ⁶.

Τὰ λήμματα τῶν δημοσιευομένων ἀρχαίων ἀντικειμένων συνοδεύονταν ἀρχικῶς ἀπὸ «εἰκονικὲς παραστάσεις» τους, *λιθογραφήματα*, ὅπως εἶχε καθορισθεῖ ἀπὸ τὴν ἐκδοτικὴ ἐπιτροπὴ. Ἡ ἀρχὴ αὐτὴ τηρήθηκε ἕως τὸ 1843· τότε ἀνεστάλη ἡ ἐκδοσιὴ τοῦ περιοδικοῦ λόγῳ περιστολῶν τῶν κρατικῶν δαπανῶν⁷. Ἀπὸ τὸ 1852, ποὺ ἐπανακυκλοφορεῖται, ἕως τὸ 1860, ποὺ διακόπτεται καὶ πάλι ἡ ἐκδοσιὴ του, δὲν δημοσιεύονται παρὰ ἐλάχιστα λιθογραφήματα. Ἀντὶ λιθογραφημάτων οἱ ἐπιγραφὲς δίδονται μὲ κεφαλαῖα γράμματα τοῦ τύπου.

Κύριοι συντάκτες ἦταν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη ὁ Κυριακὸς Πιττάκης καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβῆς⁸. Ὁ Πιττάκης μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ραγκαβῆ ἀπὸ τὴν ἐκδοσὴν τοῦ περιοδικοῦ⁹ ἔμεινε σχεδὸν ὁ μόνος συντάκτης τῆς. Ἀξιοσημείωτη ἦταν ἡ συμβολὴ τοῦ Λάνδερερ¹⁰, ἐνῶ μὲ ἄρθρα τοὺς συνέβαλαν ἐπίσης ὁ Ρῶσος Ἀρχιμανδρίτης Ἀντωνίνος¹¹, ὁ Ἀθ. Ἰατρίδης¹², ὁ Γεώργιος Παπασλιώτης¹³, ὁ Ἀθανάσιος Ρουσόπουλος¹⁴ καὶ ὁ Γεώργιος Χρυσίδης¹⁵. Στοὺς συνε-

6. Γιὰ τὸν Χ. Landerer (1809-1885) βλ. *Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἐκατονταετηρίς (1837-1937)*. Ε'. *Ἱστορία τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς*, ὑπὸ Μ. Κ. Στεφανίδου (ἐν Ἀθήναις 1948), τεύχ. Β, 7-8.

7. Πίνακα τῶν λιθογραφημάτων δημοσίευσαν οἱ Καλογεροπούλου καὶ Προῦνη Φιλίπ στὸ *Εὐρετήριον* 140-179. Γιὰ τοὺς συνεργάτες βλ. στὸν παρόντα τόμο, Ι, *Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς* (συνεργάτες τῆς γιὰ τὰ λιθογραφήματα). Τὰ περισσότερα λιθογραφήματα ἦταν σχέδια τοῦ ζωγράφου καὶ συνεργάτη τῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων Ἀθ. Ἰατρίδου, γιὰ τὸν ὅποιον βλ. Γ. Φαρμακίδου, *Ὁ ζωγράφος Ἀθανάσιος Ἰατρίδης (1799-1866)* (Ἀθήνα 1960) καὶ τοῦ ἰδίου, Ἀθανάσιος Ἰατρίδης, ζωγράφος τοῦ Ἀγῶνος (1799-1866), *ΔΙΕΚΕ* 19, 1969, 3-58.

8. Βλ. Καλογεροπούλου - Προῦνη Φιλίπ, *Εὐρετήριον*, Εἰσαγωγὴ, σ. νγ' κέ., Β. Χ. Πετράκου, *Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία. Ἡ ἱστορία τῶν 150 χρόνων τῆς 1837-1987* (ΒΑΕ ἀρ. 104, Ἀθήναι 1987) 248-253 καὶ 253-256 ἀντιστοίχως, Πετράκου, *Ἡ Ἑλληνικὴ αὐταπάτη τοῦ Λουδοβίκου Ross* πολ. λαχοῦ. Εἰδικῶς γιὰ τὸν Πιττάκη βλ. *Χάριν τῆς Ἑλληνικῆς εὐκλείας. Κείμενα Κυριακοῦ Σ. Πιττάκη. 1798-1863*. Ἐπιμέλ. Γεωργία Ε. Μαλούχου - Ἀγγελος Π. Ματθαίου (Ἑλληνικὴ Ἐπιγραφικὴ Ἐταιρεία, Ἀθήνα 2001).

9. Ἡ τελευταία συμβολὴ τοῦ Ραγκαβῆ στὴν ΕΑ εἶναι ἡ δημοσίευσιν στὸ τεύχος 20 τοῦ ἔτους 1840 (σ. 381-385, ἀρ. 499) ἐνὸς τμήματος λόγου τῶν ταμιῶν

τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς (*IG* I³ 351-354 fr. d), τοῦ 5ου αἰ. π.Χ., ἀπὸ τῆς ἀνασκαφῆς τῆς Ἀκροπόλεως.

10. Ὁ Λάνδερερ δημοσίευσεν ἕως τὸ 1857 εἴκοσι μῖα μελέτες.

11. Ὑπόμνημα, περὶ ἀνασκαφῶν γενομένων ἐν διαστήματι ἐτῶν 1852-56 ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Νικόδημος εἰς Ἀθήνας, ΕΑ 1856, 1449-1456. Γιὰ τὸν Ἀντωνίνο βλ. Α. Κ. Ὁρλάνδου - Λ. Βρανούση, *Τὰ χαράγματα τοῦ Παρθενῶνος* (Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀθήναι 1973) 7.

12. Δημοσιεύεται ἐπιστολὴ του πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς ἐπαρχίας Καρπενησίου, βλ. ΕΑ 1838, 89-91. Γιὰ τὸν Ἰατρίδου βλ. ἀνωτ., τὴν σημ. 7.

13. Ὁ μῦθος τοῦ Τριπολέμου, ΕΑ 1856, 1339-1354. Γιὰ τὸν Παπασλιώτη βλ. Πετράκου, ὅ.π. (σημ. 1) 217-219 καὶ εἰδ. 217 τὴν σημ. 9.

14. Ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Πιττάκη περὶ τῶν Ἑλικωνίων ἐπιγραφῶν, ΕΑ 1856, 1480-1485. Γιὰ τὸν Ρουσόπουλο (1823-1898) βλ. Β. Χ. Πετράκου, *Ἡ περιπέτεια τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας στὸν βίον τοῦ Χρήστου Καρούζου* (ΒΑΕ ἀρ. 150, Ἀθήναι 1995) 197, σημ. 2, καὶ Α. Ρουσόπουλος, *Ὁ Παρθενῶν*. Εἰσαγωγὴ Β. Χ. Πετράκου. Δοκίμιο - Ἱστορία 66 (Ἀθήνα 32008) 113-120.

15. Δημοσιεύει ἐν ἐπιγραφῷ ὄστρακον (*IG* I² 915), βλ. ΕΑ 1853, 777-778, ἀρ. 1300 δὲς. Γιὰ τὸν Γεώργιο Χρυσίδου, ἐκδότῃ ἐφημερίδων καὶ Ἐφοροῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου βλ. ΜΕΕ ἐν λ. [Εὐαγγελίδης Τρ. Ε.].

γάτες θα μπορούσε να περιλάβει κανείς και τους «φιλομούσους», οί όποιοι έστελναν από διάφορα μέρη της Ελλάδας αντίγραφα έπιγραφών στον Πιττάκη, ό όποιος και τις δημοσίευε στο περιοδικό¹⁶.

Τις αρχαιολογικές δημοσιεύσεις συμπληρώνουν στοιχεία που άφορούν στην τύχη των αρχαιοτήτων επί Τουρκοκρατίας και μέχρι το 1860, τις ανασκαφές, την μέριμνα για τις αρχαιοότητες, τις καταστροφές αρχαίων, την αρχαιοκαπηλία¹⁷. Επίσης, πληροφορίες σχετικές με τα νεώτερα μνημεία, με την ιστορία του τόπου, και ιδίως της πόλεως των Αθηνών και των κατοίκων. Τα στοιχεία αυτά δίδει συχνά ό Πιττάκης αναφερόμενος στον τόπο εύρέσεως ή στην τύχη ενός αρχαίου.

Η συμβολή της *Εφημερίδος Αρχαιολογικής* στην αρχαιολογία και την έπιγραφική προκύπτει εύθως από την έκταση, την άξία των παρεχομένων πληροφοριών και την σημασία τους για την πρωτογενή έρευνα. Η έκ νέου μελέτη πολλών έπιγραφών δημοσιευμένων στην *Εφημερίδα* από νεώτερους μελετητές και τα στοιχεία που ήλθαν στο φώς από νεώτερες ανασκαφές κατέδειξαν την άξία των πρώτων εκδόσεων των έπιγραφών, κυριώτατα από τον Πιττάκη¹⁸, και την σημασία των σχολίων του για την μελέτη της ιστορικής τοπογραφίας, πρωτίστως της πόλεως των Αθηνών, όχι μόνον της αρχαίας αλλά και της νεώτερης. Για τον λόγο αυτό και παρ ό τις κατά καιρούς επιθέσεις που δέχθηκε ό Πιττάκης, ήδη από τότε που εξέδιδε το περιοδικό και μετά τον θάνατό του επί μακρά σειρά έτών, για την έπιστημονική του συγκρότηση και άκόμη και για την άξιοπιστία των πληροφοριών που έδιδε, το έργο του αναγνωρίζεται σήμερα από την διεθνή έπιστημονική κοινότητα.

Πλην της άμυγώς αρχαιολογικής ύλης, ό Πιττάκης δημοσιεύει ποικίλο γλωσσικό, λαογραφικό και ιστορικό ύλικό, το όποιο, όπως ό ίδιος σημείωνε, «ήτε έκ περιστάσεων, ήτε έκ της έπιμελείας ήμων έγνωρίσαμεν¹⁹». Σε σειρά άρθρων του υπό τον κυριολεκτούντα τίτλο «Υλη ίνα χρησιμεύση προς άπόδειξιν ότι οί νυν κατοικοῦντες την Ελλάδα εισιν άπόγονοι των αρχαίων Έλλήνων» (στο έξής *Υλη*) δημοσίευσε.

(1) τεκμήρια περί της γλωσσικής συνεχείας και της διατηρήσεως των ήθων και των έθίμων από τα αρχαία έως τα νεώτερα χρόνια²⁰. Στις έγγραφές του προτάσσει το αρχαίο χωρίο και

16. Τα όνόματά τους καταχωρίζονται στον παρόντα τόμο, βλ. I, υπό το λ. *Αρχαιολογική Εφημερίς* (συνεργάτες, οί όποιοι άποστέλλουν προς δημοσίευσιν αντίγραφα έπιγραφών) και την σημ. 47, όπου παρατίθεται κείμενο του Πιττάκη, στο όποιο έξηγει γιατί δημοσίευσε έπιγραφές από αντίγραφα άλλων. Από τους κυριώτερους συνεργάτες ήταν ό Κείος Κωνσταντίνος Μάνθος, για τον όποιον βλ. Κ. Μάνθος, *Αρχαιολογία της νήσου Κέας και ιστορικά τινά της αρχαιοτάτης έποχής*. Εισαγωγή, μεταγραφή, σχόλια Λίνας Γ. Μενδώνη (Κέα 1991).

17. Βλ. Καλογεροπούλου - Προύνη Φιλίπ, *Εύρετήριον* ιε'-ροθ'. Βλ. στον παρόντα τόμο, I, τα λ. ανασκαφές, αρχαιοότητες και έγγραφα περί αρχαιοτήτων.

18. Η επανεύρεση πολλών από τις έπιγραφές που δημοσίευσε κατά τις νεώτερες ανασκαφές

-πολλές κτισμένες σε σπίτια στην αρχαία άγορά των Αθηνών, βλ. λ.χ. T. L. Shear, *Hesperia* 42, 1973, 173-175, άρ. 1 [APMA 5, άρ. 2108] - και ό έντοπιςμός άλλων στο Έπιγραφικό Μουσείο παλαιότερα από τον έπιγραφικό Γεώργιο Σταμίρη (1914-1996) και τα τελευταία χρόνια από την γράφουσα δέν αφήνουν καμμία άμφιβολία για την αυθεντικότητα των έπιγραφών και την άξία των δημοσιεύσεων του Πιττάκη. Για την συμβολή του Πιττάκη στην αρχαιολογική, την έπιγραφική και ιστορική έπίστημη βλ. το πρόσφατο άρθρο του Ά. Π. Ματθαίου, *Οί έπιγραφές της Ακροπόλεως, Ανθέμιον* 27 (Δεκέμβριος 2016), 6-10.

19. Βλ. EA 1852, 648 σημ. 1.

20. EA 1852, 644-664.

κατόπιν δίδει την αντίστοιχη νεοελληνική δημώδη λέξη ή φράση, παροιμία, γνωμικό, δοξασία, πίστη, συνήθεια κ.ά., βλ. λ.χ. *EA* 1852, 647:

«Οὐκ οἶδεν οὐδείς ὥστ' ἀπαγγεῖλαι τορῶς, πλὴν τοῦ τρέφοντος Ἡλίου χθονὸς φύσιν. Αἰσχὺλ. Ἀγαμέμ. – Ἡ συνήθεια λέγει δὲν τὸν οἶδεν κανεῖς διὰ νὰ τὸ ἀπαγγεῖλῃ, ἔξω ἀπὸ τὸν Ἥλιον· καὶ ὁ Ἥλιος ἔχει μάτια· καὶ δὲν εἶμαι Ἥλιος νὰ προφθάνω πανταχοῦ νὰ βλέπω πανταχοῦ.²¹ – Εὖ γὰρ ἦσκησαι πέπλοις. Εὐρ. Ἴων. – Ἡ συνήθεια λέγει εἶσαι εὐπρεπισμένη καὶ στολισμένη μὲ τὰ πιπία²² σου».

Ἀπὸ τὸ ὑλικὸ ποὺ δημοσιεύει προκύπτει τὸ ἔντονο ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴν δημώδη γλῶσσα καὶ τὸν λαϊκὸ πολιτισμὸ· τὶς δημώδεις λέξεις καὶ φράσεις, τὰ ὀνόματα προσώπων, τὰ τοπωνύμια, τὶς παροιμίες, τὰ γνωμικά, τὶς δοξασίες, τὰ ἔθιμα, τὴν δημοτικὴ ποίηση, τὶς τέχνες καὶ ἄλλες πτυχὲς τῆς καθημερινῆς ζωῆς τοῦ τόπου (ἐνδύματα, παιχνίδια, χοροί, χειρονομίες κ.ά.)²³. Εἶχε ἀπὸ παλαιὰ τὸ ἐνδιαφέρον· ἤδη τὸ 1835 σημείωνε στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου του *L'ancienne Athènes*: «ce qui m'a encore été très avantageux sous ce rapport c'est la comparaison que j'ai pu faire, à l'aide d'environ 800 inscriptions inédits, des coutumes et mœurs moderne; par où l'on connaîtra facilement, que les Hellènes modernes sont les vrais descendants des anciens Grecs²⁴».

(2) χριστιανικὰ χαράγματα ἐπὶ ἀρχαίων μνημείων²⁵. Ὁ Πιττάκης εἶχε πλήρη συνείδηση τῆς ιστορικῆς σημασίας τους· γράφει: «τὰ ἀθάνατα ταῦτα μνημεῖα τῆς ἀρχαίας δόξης λέγω ὁ Παρθενῶν, τὸ Ἐρέχθειον καὶ τὸ Θησεῖον οὐχὶ μόνον εἰσὶ πρωτότυπα τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ κάλλους, ἀλλὰ χρησιμεύουσι καὶ ὡς ἀρχεῖα τῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, δεικνύοντα διὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν ἐγχαραγμένων Χριστιανικῶν ἐπιγραφῶν, ὅτι τὰ κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας γραφέντα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους²⁶ εἰσὶ ληρήματα καὶ συνοφαντίαι» (Πιττάκης, *EA* 1858, 1810)²⁷.

21. Γιὰ τὴν λατρεία τοῦ ἡλίου ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες χριστιανούς βλ. Ν. Πολίτου, *Μελέτη ἐπὶ τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων*. Τόμος Α'. *Νεοελληνικὴ Μυθολογία* (ἐν Ἀθήναις 1871) 17-24.

22. Τὴν λέξη *πιπία* δὲν βρῆκα ἔως τώρα στὰ λεξικά τῆς νεοελληνικῆς γλώσσας, στὰ ὁποῖα τὴν ἀναζητήσα.

23. Βλ. λ.χ. στὸν παρόντα τόμο, I, τὰ λ. γνωμικά, δημώδεις φράσεις, ἔθιμα, ἐνδύματα, ὀνόματα κύρια, παιχνίδια, τραγούδια, χοροί, χειρονομίες καὶ III, Λεξιλόγιο. Στοιχεῖα τῆς Ὑλῆς τοῦ Πιττάκη περιέλαβε ὁ Νικόλαος Δ. Πολίτης στὸ ἔργο του, βλ. λ.χ. ὅ.π. (σημ. 21) 96 [γιὰ τὶς καλοκυράδες], 199 [γιὰ τὴν Λάμια].

24. Στὸ βιβλίον παραβάλλονται κυρίως ἀρχαῖα τοπωνύμια πρὸς τὰ νεώτερα (λ.χ. ἀρχ. Βλαύτη, νεώτ. Βλασταροῦ, *L'anc. Ath.* 94) καὶ τόποι λατρείας (βλ. λ.χ. ἐδὼ I, Ἀγία Μαρίνα, τὴν σημ.).

25. *EA* 1853, 935-940, *EA* 1854, 1214-1216, *EA* 1856, 1435-1448, καὶ *EA* 1858, 1808-1810. Γιὰ τὴν ἀντιγραφή καὶ τὴν ἔκδοση τῶν χαραγμάτων ἀπὸ τὸν Πιττάκη μὲ τὴν συνεργασία τοῦ Ἀρχιμανδρίτη

Ἀντωνίνου, βλ. τὴν εἰσαγωγή τοῦ Ἀναστασίου Ὁρλάνδου, ὅ.π. (σημ. 11) 7. Γιὰ τὴν μετὰ τὸν Πιττάκη καὶ τὸν Ἀντωνῖνο ἔρευνα βλ. ὅ.π., 7-8.

26. Ὑπονοεῖ τὸν Γερμανὸ ἱστορικὸ J. P. Fallmerayer καὶ τὴν θεωρίαν του περὶ φυλετικῆς ἀσυνεχειᾶς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐκσλαβισμού τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου. Γιὰ τὸ ζήτημα βλ. Ν. Σβορώνο, *Τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος. Γένεση καὶ διαμόρφωση τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ* (ἐκδ. Πόλις, Ἀθήνα 2004) 39-49. Τὴν θεωρίαν του στήριξε ὁ Fallmerayer ἐκτὸς ἄλλων καὶ σὲ ἱστορικὸ ἔγγραφο, τὸ ὁποῖο τοῦ εἶχε δεῖξει ὁ Πιττάκης τὸ 1834, ὅταν ἐπισκέφθηκε τὴν Ἀθήνα. Ὁ Fallmerayer ἀντέγραψε τὸ χειρόγραφο σφάλλοντας ὁμως στὴν ἀντιγραφή τῶν χρονολογιῶν «εἴτε ἐκ παραδρομῆς ἢ τε καὶ ἄλλως πως» (Πιττάκης, *EA* 1853, 942). Στὶς χρονολογίες αὐτὲς στήριξε τὴν θεωρίαν του περὶ ἐρημώσεως τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τετρακόσια χρόνια. Τὴν ἀνάγνωση τοῦ Πιττάκη «τρεῖς σχεδὸν χρόνους» (καὶ ὄχι «τετρακοσίους σχεδὸν χρόνους») βεβαίωσαν, ὅπως γράφει ὁ ἴδιος, σημαντικὰ πρόσωπα τῆς ἐποχῆς, οἱ Buchon, Finlay, Felsen καὶ Γ. Αἰνιάν (βλ. *EA* 1853, 943 σημ. 1). Γιὰ τὴν ὑπόθεση

(3) ιστορικά έγγραφα καὶ «ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ χειρογράφου τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν»²⁸, τὰ ὅποια εἶχε στήν κατοχή του· γράφει γιὰ τὸ πῶς τὰ ἀπέκτησε: «Τὸ 1822 μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἡμῶν εἰς Ἀθήνας ἐκ τῶν νήσων Σαλαμῖνος, Αἰγίνης, Καλαυρίας, καὶ ἄλλων μερῶν ὅπου κατεφύγαμεν, βιασθέντες ἀπὸ τὴν ἔφοδον τῶν Τούρκων, ἐρευνῶν τὰ ἐρείπια τῶν Ἀθηνῶν ἠΰρον ἐντὸς ὑπογείου Πύργου κεκλιμένου παρὰ τὸ τότε σωζόμενον ἐκκλησιδίου τῆς Μητροπόλεως... φύλλα τινὰ συγγραμμάτων διεσπαρμένα, σπαραγμένα καὶ καταπατημένα ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Τινὰ μὲν τούτων ἦσαν τυπωμένα, τινὰ δὲ χειρόγραφα· ἐκ τῶν δευτέρων ἔκλεξα ὅσα φύλλα ἐνόμισα χρήσιμα καὶ διετήρησα²⁹... ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἠγόρασα καὶ ἱστορίαν τινὰ τῶν Ἀθηνῶν χειρόγραφον, γραφῆς μεταγενεστέρας, ἐμπεριλαμβανούσαν δὲ τὴν τε ἀρχαίαν ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν μετὰ ταῦτα καὶ ποιήματά τινα ἱστορικά, ἀναφερόμενα πρὸς τὴν ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16 καὶ 17 αἰῶνος ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν³⁰». Καί,

(4) ἀρχαιολογικὰ τεκμήρια³¹.

Τοὺς σκοποὺς τῆς συλλογῆς καὶ τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἱστορικῆς, λεξιλογικῆς καὶ λαογραφικῆς ὕλης ἐξηγεῖ σὲ σημείωσή του³²:

αὐτὴ βλ. Γ. Βελουδῆ, *Ὁ Jacob Philipp Fallmerayer καὶ ἡ γένεση τοῦ ἑλληνικοῦ ἱστορισμοῦ* (Ε.Μ.Ν.Ε. – Μνημῶν 1982), ὁ ὁποῖος πίστεψε στὶς κατηγορίες ἐναντίον τοῦ Πιττάκη· *Ἰωάννου Μπενιζέλου, Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν, μὲ προλεγόμενα Ἰωάννου Γενναδίου* (ἐπιμ. ἔκδ. Ἰ. Κόκκωνα-Γ. Μπώκου, Ἀθήνα 1986). Γιὰ τὸ ἀνυπόστατο τῶν κατηγοριῶν εἰς βάρος τοῦ Πιττάκη βλ. Ἄ. Π. Ματθαίου, *Χάριν τῆς Ἑλληνικῆς εὐκλείας*, σ. 44, σημ. καὶ Πετράκου, *Ἡ Ἑλληνικὴ αὐταπάτη τοῦ Λουδοβίκου Ross* 245-248. Βλ. καὶ τὴν ἐπόμενη σημείωσι.

27. Τὴν σημασία τῶν χαραγμάτων καὶ τῆς ἐκδόσεώς τους στήν *ΕΑ* ὑπογραμμίζει ὁ Ὁρλάνδος (*Τὰ χαράγματα τοῦ Παρθενῶνος* 7-8): «Τὰ περιφρονημένα αὐτὰ ἐπιγραφικὰ κατάλοιπα τῶν ταπεινῶν οἰκητόρων τοῦ κλεινοῦ ἄλλοτε ἄστεος, ἀποδεικνύοντα συνεχῆ καὶ ἀδιάσπαστον ἱστορικὸν βίον ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων μέχρι τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν παλιγγενεσίας, κατέρριψαν, πρῶτον, τὴν θεωρίαν τοῦ Fallmerayer, καθ' ἣν ἡ Ἀττικὴ διετέλεσεν ἔρημος καὶ ἀκαλλιέργητος ἐπὶ τετρακόσια ὀλόκληρα χρόνια, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 6ου μέχρι τοῦ 10ου αἰῶνος. Ἀφ' ἑτέρου, ἀπεδείχθη ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ χαράγματα εἶναι ἀξιολογώτατα ἱστορικὰ ἐνθυμήσεις (μὲ ἀκριβεῖς μάλιστα χρονολογικὰς ἐνδείξεις) ἀναφερόμενα εἰς γεγονότα καὶ πρόσωπα τῶν «σκοτεινῶν» αἰώνων τῆς βυζαντινῆς καὶ τῆς μεταβυζαντινῆς περιόδου, διὰ τοὺς ὁποίους σπάνια ἢ ἀνύπαρκτοι εἶναι αἱ ἄλλαι πηγαί».

28. *ΕΑ* 1853, 940-945, 945-946 καὶ *ΕΑ* 1854, 1216-1221· τὰ κείμενα (πλὴν δύο σιγγιλίων, τῶν *ΕΑ*

1216-1217) περιελήφθησαν στὰ *Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων*, δημοσιευόμενα περιοδικῶς ὑπὸ Δημ. Γρ. Καμπούρογλου. Τόμος πρῶτος. *Τουρκοκρατία* (ἐν Ἀθήναις ²1891) [ἐπανέκδοσι μὲ Εὐρετήριο, Ἀθήνα 1993] 33-36, 41-48, 165-171. Βλ. ἐπίσης *ΕΑ* 1856, 1448 («ἐνθύμησις» Σπυρίδωνος Νοταρᾶ).

29. Μεταξὺ αὐτῶν «τέσσαρα φύλλα χάρτου τῆς Βενετίας, ἐφ' ὧν ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, φέροντα περικοπὰς τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν», τὰ ὅποια δημοσιεύει στὶς σ. 942-944. Γιὰ τὰ φύλλα αὐτά, γνωστὰ καὶ ὡς «ἀναργύρεα ἀποσπάσματα», βλ. τὴν σημ. 26.

30. Πιττάκης, *ΕΑ* 1853, 942.

31. Πιττάκης, *Συνέχεια τῆς Ὑλῆς* κλπ. Περὶ Θεάτρου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, *ΕΑ* 1858, 1707-1714. Πρόκειται γιὰ ἔκθεσι τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Ἡρωδείου, ἀπὸ τὴν ὁποία τεκμηριώνεται ἡ συνέχεια τῆς κατοικήσεως τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν Μεσαίωνα. Πρβλ. Πιττάκη, *ΕΑ* 1857, 1544, σημ. 1: «θέλω δὲ περιγράψῃ ἀκριβῶς πᾶν ὅ,τι παρατήρησα καθ' ἡμέραν εἰς τὴν καθάρσιν τοῦ Ἱωδείου τούτου. Πόσα στρώματα γαιῶν εὐρέθησαν, πόσοι λάκκοι καὶ πύθοι ὕδατος, καὶ πᾶν ὅ,τι συντείνει εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς κατὰ τοὺς τελευταίους ρωμαϊκοὺς χρόνους καὶ τὸν μεσαιῶνα ἱστορίας». Βλ. σχετικὰ Μ. Κορρές, *Ἡ στέγη του Ἡρωδείου καὶ ἄλλες γιγάντιες γεφυρώσεις* (Αθήνα 2014) 45-49. Τεκμήρια τῆς μεσαιωνικῆς κατοικήσεως ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν ἀναφέρει συνοπτικὰ ὁ Πιττάκης καὶ στήν *ΕΑ* 1852, 677 σημ. 1.

32. Ὑλῃ, *ΕΑ* 1852, 648 σημ. 1. Πρβλ. καὶ *ΕΑ* 1859, 1882 σημ. 1.

«Νομίζομεν ἀναγκαιότατον νὰ δημοσιεύωνται ὅλα τὰ ἔθιμα τοῦ γένους ἡμῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ ἔθιμα τῶν προγόνων ἡμῶν· ταῦτα δὲ πρέπει νὰ δημοσιεύωνται διὰ δύο λόγους, πρῶτον διότι δεικνύουσι τὴν προγονικὴν ἡμῶν καταγωγὴν, καὶ δεύτερον, διότι βαθμηδὸν ἐκλείπουσιν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν ἡμῶν, προβαίνουσιν εἰς τὸν Δυτικὸν Εὐρωπαϊσμόν· ἅπειραι τοιαῦται συνήθειαι, αἵτινες ὑπῆρχον πρὶν τῆς Ἐπαναστάσεως ἡμῶν, ἅπειραι φράσεις καὶ λέξεις καθημέραν ἐκπίπτουσιν ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Εὐχομαι ὅπως ἕκαστος τῶν ὁμογενῶν μου καταγράψῃ καὶ δημοσιεύσῃ τὰ τῆς Πατρίδος τοῦ ἔθιμα, τὰς φράσεις, καὶ λέξεις, καὶ πᾶν ὅ,τι ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ νέαν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν. Αἱ τοιαῦται καταγραφαὶ θέλουσι συμβάλλει τὰ μέγιστα καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα, συντείνοντα εἰς τὴν ὠφέλειαν τοῦ γένους ἡμῶν, ἥτοι τὴν ἐθνικὴν μόρφωσιν, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν ἀληθὴ καὶ βαθεῖαν κατάληψιν τῶν Ἑλληνικῶν συγγραφέων³³, τῶν ὁποίων πολλὰ χωρία ἢ σοφὴ Εὐρώπη ἀκριβῶς δὲν κατανοεῖ³⁴. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος τούτου εἶναι ἡ μετάδοσις πολλῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς ἤτε ἐκ περιστάσεων, ἤτε ἐκ τῆς ἐπιμελείας ἡμῶν ἐγνωρίσαμεν. Εἶναι βέβαιον, ὅτι καὶ σφάλματα πράττομεν, ἀλλὰ τὸ πάθος τοῦτο εἶναι ἀνθρώπινον, μὲ τὴν δύναμιν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἔχομεν ὑπηρετοῦμεν τὴν Πατρίδα μας, καὶ τὴν κοινωνίαν.»

Οἱ προβαλλόμενοι λόγοι εἶναι οἱ ἴδιοι ἐκεῖνοι ποὺ ὁδήγησαν καὶ ἄλλους λογίους τῆς ἐποχῆς τοῦ νὰ καταπιαστοῦν μὲ τὴν καταγραφή, τὴν μελέτη καὶ τὴν δημοσίευση στοιχείων τῆς γλώσσας καὶ τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ· πρωτίστως ἡ ἀπάντηση στὶς ἀπόψεις τοῦ Fallmerayer. Ὅπως σημειώνει ὁ Στίλπον Κυριακίδης³⁵: «ἀπὸ τοῦ 1832 τὸ τέως καθαρῶς ἀρχαιολογικὸν τοῦτο ἐνδιαφέρον προσλαμβάνει μορφὴν πατριωτικὴν»³⁶. Τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Πιττάκη στὴν *ΕΑ* τοῦ 1853 εἶχε προηγηθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Ἐμμ. Βυβιλάκη, *Neugriechisches Leben, verlichen mit dem Altgriechischen zur Erläuterung Beiter* (ἐν Βερολίνῳ 1840) καὶ ἐκείνη τοῦ Ἀ. Γεωργιάδου-Λευκίου, *Ἀνατροπὴ τῶν δοξασάντων, γραψάντων καὶ τύποις κοινωνσάντων, ὅτι οὐδεὶς τῶν νῦν τὴν Ἑλλάδα οἰκούντων ἀπόγονος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐστίν* (ἐν Ἀθήναις 1843). «Τὰ ἔργα ταῦτα³⁷» -συνεχίζει ὁ Κυριακίδης- «εἶνε ἰδιαίτερος σημαντικά, διότι δι' αὐτῶν ἤρχισεν ἡ συστηματικὴ συλλογὴ γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ὕλικου... Τέκνον τῆς κινήσεως ταύτης τῆς ἀρχαιολογικῆς ἅμα καὶ πατριωτικῆς, εἶνε καὶ ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐν Ἑλλάδι λαογραφικῆς ἐπιστήμης, ὁ Ν. Γ. Πολίτης»³⁸.

Πέραν ὧσων συνήγαγε ὁ Πιττάκης στὸ ἄρθρο τοῦ Ὑλῆ, πλῆθος στοιχείων περὶ τοῦ νεοελληνικοῦ βίου μνημονεύει σποράδην στὸ περιοδικό, ἄλλοτε σχολιάζοντας μὲ ἐπιγραφὴ, ἄλλοτε περιγράφοντας ἓνα ἀνάγλυφο. Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς τὸ πρὸς σύγκρισιν ἀρχαῖο ὕλικὸν δὲν ἀντλεῖται ἀπὸ τὴν ἀρχαία γραμματεία, ὅπως στὸ ἄρθρο τοῦ Ὑλῆ, ἀλλὰ ἀπὸ τὶς ἐπι-

33. Ἐννοεῖ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων.

34. Πρβλ. Ἀδ. Κοραῆς, *Πλουτάρχου Βίοι Παράλληλοι*. Α' (ἐν Παρισίοις 1808), ιε' καὶ κη'.

35. *Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη* (ἐν Ἀθήναις 1930), λ. λαογραφία.

36. Ἀνάλογο ἐνδιαφέρον μὲ τὸν Πιττάκη εἶχε περὶ τοῦ τὴν ἴδια ἐποχὴ καὶ ὁ Σ. Α. Κουμανοῦδης, βλ. Σοφία Ματθαίου, *Στέφανος Ἀθανασίου Κουμανοῦδης (1818-1899). Σχεδιάγραμμα βιογραφίας* (ΒΑΕ ἀρ. 190, Ἀθῆναι 1999), 55-56.

37. Συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἁρθροῦ τοῦ

Πιττάκη.

38. Γιὰ τὴν στροφὴν τοῦ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὴν λαογραφία στὴν Ἑλλάδα τὸν 19ο αἰ., βλ. ἐνδεικτικὰ Δημ. Ι. Λουκάτου, *Εἰσαγωγή στὴν Ἑλληνικὴ Λαογραφία* (Ἀθήνα 1978) 56-65, Ἄλκη Κυριακίδου-Νέστορος, *Ἡ θεωρία τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας. Κριτικὴ ἀνάλυση* (Ἀθήνα 1978) 91-97, Ἀλέξης Πολίτης, *Ρομαντικὰ χρόνια. Ἰδεολογίες καὶ Νοοτροπίες στὴν Ἑλλάδα τοῦ 1830-1880* (Ε.Μ.Ν.Ε.-Μνήμων 2009) 48-60. Ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία εἶναι ἐκτενής.

γραφικὲς μαρτυρίες καὶ τὴν ἀρχαία τέχνη, ὥστε καὶ κατὰ τὸ εἶδος τῆς πηγῆς καὶ κατὰ τὴν ἔκταση τῶν πληροφοριῶν τὸ ἔργο του εἶναι πρωτότυπο. Λ.χ. στὸ φυλλάδιο 20 τῆς *EA* τοῦ 1840 δημοσιεύει ἐπιγραφή³⁹ ποὺ εἶχε ἀντιγράψει στὴν μονὴ τῆς Παναγίας τῆς Καλαμιώτισσας στὴν Ἀνάφη. Ἡ ἐπιγραφή μνημονεύει τὴν ἀνάθεση *δεκάτης* στὸν Ἀπόλλωνα τῶν γονέων ὑπὲρ θυγατρὸς. Καὶ σχολιάζει ὁ Πιττάκης: «ἡ συνήθεια αὕτη τοῦ νὰ ἀναθέτωσι τὰ δέκατα εἰς τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα ἄγιον, διετηρήθη μέχρι τοῦδε καὶ εἰς τοὺς Ἑλληνας· πολλοὶ ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὰ ταξείδιά των ἢ μετὰ τὴν σύναξιν τῶν καρπῶν τους, προσφέρουσι καὶ ἀναθέτουσιν ὅ,τι προαιροῦνται.»

Στὸ ἴδιο φυλλάδιο, περιγράφοντας ἓνα ἐπιτύμβιο ἀνάγλυφο κλασικῶν χρόνων ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ παρατηρεῖ ὅτι μία ἀπὸ τὶς μορφὲς ἀκουμπᾷ τὸ χέρι στὴν σιαγῶνα τῆς· τὴν χειρονομία ἐρμηνεύει ὡς «σημεῖον τοῦ βάρους τῆς θλίψεως» καὶ διαπιστώνει: «ἡ συνήθεια αὕτη διετηρήθη μέχρι τοῦδε, ὅταν τὶς βλέπῃ κανένα νέον ἢ νέαν κρατοῦντα τὴν σιαγῶνα του, τὸν λέγει σὲ καλόν σου, νὰ ζήσῃ ὁ πατέρας σου καὶ ἡ μητέρα σου, διατὶ κρατεῖς τὴν σιαγῶνα σου;»⁴⁰. Παρατηρεῖ ἀκόμη ὅτι τὸ σκουφάκι τοῦ εἰκονιζομένου βρέφους «ὁμοιάζει τὸν μεταχειριζόμενον μέχρι τοῦδε εἰς τὴν Ἑλλάδα πῖλον καὶ τὸν ὁποῖον καλοῦσι *πόσι*»⁴¹.

Δημοσιεύοντας ἓνα ἀττικὸ ἀνάγλυφο, στὸ ὁποῖο εἰκονίζεται χορὸς *Μουσῶν* διαπιστώνει τὴν ὁμοιότητα τοῦ ἀρχαίου χοροῦ μὲ τὸν *συρτὸ* τῶν «σημερινῶν Ἑλλήνων»⁴². εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι *συρτὸς* χορὸς μαρτυρεῖται σὲ βοιωτικὴ ἐπιγραφή⁴³.

Βεβαίως οἱ ταυτίσεις ποὺ προτείνει ὁ Πιττάκης δὲν εἶναι πάντοτε ἐπιτυχεῖς· σημασία ἔχει ὅμως ὅτι διασώζει στοιχεῖα τοῦ νεοελληνικοῦ βίου, ὁρισμένα πιθανῶς ἀθησαύριστα, πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα γνώριζε ὁ ἴδιος καὶ ἄλλα ποὺ εἶχε ἀκούσει, διότι διατηροῦνταν ὡς τὰ χρόνια τῆς Ἐπαναστάσεως, «ὅτε τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα ἦσαν ἔτι ἀγνώτερα»⁴⁴. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς νεοελληνικῆς, ὅπως ἄλλωστε καὶ τῆς ἀρχαιολογικῆς, ὕλης προέρχεται κυρίως ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὅπου γεννήθηκε καὶ ἔζησε ὁ Πιττάκης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλους τόπους, στοὺς ὁποίους περιόδευσε, τὴν Πελοπόννησο, τὴν Βοιωτίαν, τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλα στοιχεῖα τοῦ νεοελληνικοῦ βίου στὶς σελίδες τῆς *Εφημερίδος*. Ἀναφέρονται πάμπολλα παλαιὰ τοπωνύμια -κάποτε καὶ μεσαιωνικά-, ἐκκλησίαι καὶ μονές, ὁδοί, οἰκίαι, δημόσια κτήρια, κῆποι, κἄ., συνήθως μὲ ἀφορμὴ τὴν εὔρεση ἐπιγραφῶν ἢ ἄλλων ἀρχαίων. Μνημονεύονται ἐπίσης διάφοροι Ἕλληνες καὶ ξένοι, εἴτε διότι ἀνακάλυψαν ἢ ἀντέγραψαν μιὰ ἐπιγραφή, λ.χ. ὁ «Ἑλληνικὸς διδάσκαλος ἐν Καρύστῳ» Παναγῆς Ἰω. Βιολέτης, εἴτε ὡς ἰδιοκτήτες ἀκινήτων, λ.χ. ὁ Παππᾶ Σαρδελαῶς ποὺ εἶχε σπίτι στὴν ὁδὸ Τριπόδων, εἴτε

39. *EA* 1840, 374, ἀρ. 480, *IG* XII 3, 258 (4ος/3ος αἰ. π.Χ.).

40. Πιττάκης, *EA* 1840, 367-368, ἀρ. 468 (λιθ.). Τὸ ἀνάγλυφο βρίσκεται στὸ Ἐθνικὸ Μουσεῖο (ἀρ. 819). Βλ. στὸν παρόντα τόμο, I, χειρονομίαι (καὶ τὴν εἰκ.).

41. Πιττάκης, ὅ.π. Βλ. στὸν παρόντα τόμο, III, πόσι (καὶ τὴν εἰκ.).

42. Πιττάκης, *EA* 1852, 637-640, ἀρ. 1101. Βλ. στὸν παρόντα τόμο, I, Συρτὸς (καὶ εἰκ.).

43. *IG* VII 2712.66 (μέσα τοῦ 1ου αἰ. μ.Χ.). Τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ ἀρχαίου χοροῦ, ὁ *συρτὸς*, φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε σὲ διάφορα μέρη, διότι ἐμφανίζεται στὴν

Τροιζηνία κύριο ὄνομα Συρτόνικος σὲ ἐπιγραφή (*IG* IV 730): τὸ ὄνομα, ὅπως ἔχουν ἐπισημάνει οἱ Jeanne καὶ Louis Robert (*Bull.ép.* 1981, ἀρ. 175) στηριζόμενοι στὴν *IG* VII 2712, δηλώνει τὸν νικητὴ σὲ χορευτικὸ ἀγῶνα, τὸν *συρτόν*, «dite aujourd'hui aussi *syrtaki*?». Ὑπάρχει καὶ μία ἐνδιαφέρουσα σχετικὴ ἱστορία ποὺ ἀφηγεῖται κάποιος ἀνωνύμως τὸ 1861 (Σ., Ἐπιστολὴ ἐκ Μεγάρων, *Πανδώρα* 12, 1861-62, 413, βλ. Πολίτης, *Ρομαντικά χρόνια* 55-56).

44. Πιττάκης, *EA* 1855, 1263 σημ. 1. Ἦδη πάντως, ὅταν κατέγραφε τὸ ὕλικὸ ὁ Πιττάκης, διαπίστωνε ὅτι πολλὰ σιγὰ σιγὰ ἐκλείπουν, βλ. *EA* 1852, 648 σημ. 1 [τὸ ἀπόσπασμα παρατίθεται στὴν σ. 15].

καὶ γιὰ ἄλλους λόγους. Ἀποτελεῖ λοιπὸν ἡ *Ἐφημερίδα* πλούσια πηγὴ πληροφοριῶν γιὰ τὴν νεοελληνικὴ τοπογραφία καὶ τὴν ἱστορία, ἀλλὰ καὶ τὴν προσωπογραφία, μάλιστα τὴν ἀθηναϊκὴν.

Ὁ Πιττάκης μνημονεύει ἀκόμη, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, πρόσωπα ἢ γεγονότα ποὺ γνώρισε εἴτε ἐξ ἀκοῆς εἴτε ὁ ἴδιος προσωπικά· με ἀφορμὴ λ.χ. τὴν ἀναδημοσίευση ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς⁴⁵ ποὺ εἶχε ἀνακαλύψει στὰ ἐρείπια τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Ἀγαθοκλείας⁴⁶, ἀναφέρεται στὴν φυγὴ τῶν Ἀθηναίων στὴν Σαλαμίνα κατὰ τὴν Ἐπανάσταση⁴⁷: «τὴν εἰκόνα (τῆς Ἀγίας Ἀγαθοκλείας), ὅτε ἐπυρπολήθησαν αἱ Ἀθῆναι ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἡμεῖς οἱ ἐνορίζται σώσαντες αὐτήν, ὡς πάτριον Παλλάδιον, μεταφέραμεν εἰς Σαλαμίνα. Μετὰ δὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηναίων ἐπαναφέροντες αὐτήν εἰς Ἀθήνας ἐθέσαμεν ἐν τῇ παρακειμένῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐπικαλουμένη τὸ Μεγάλον Μοναστήρι...».

Ὁ λόγος του γίνεται πότε-πότε προσωπικός: «κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς τύχης τῶν ἀρχαιοτήτων κατὰ τὰ ἔτη 1826-1832. Ὅτε οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν τὰς Ἀθήνας κατέστρεψαν ὅλους τοὺς οἴκους, πλὴν ἐξήκοντα. Εἰς τὸ εὐρὺ ἐρείπιον ὅλης τῆς πόλεως περιερχόμενός τις τότε ἀπῆντι πλείστα τεμάχια ἐπιγραφῶν καὶ παντὸς ἄλλου εἶδους λείψανα τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς. Οὐδὲ τὴν δύναμιν, οὐδὲ τὰ μέσα εἶχον νὰ σώσω ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἰδιοκτῆται μοι ἐσυγχώρουν τοῦτο· ἐζήτησα ἀπὸ τὴν τότε ἐν Ναυπλίῳ διαμένουσιν Ἀρχὴν νὰ μοι δοθῶσιν ἑκατὸν Φοίνικες (νόμισμα), ὅπως διὰ τούτων μετακομίσω εἰς ἀσφαλέστερα μέρη, ὅ,τι ἦν δυνατόν, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη· ὅθεν ἐνησχολήθη νὰ ἀντιγράψω πᾶν ὅ,τι εὑρίσκον, καὶ νὰ σημειώσω ὅ,τι ἦν ἄξιον σημειώσεως ἐπ' ἐλπίδι ἵνα συναθροίσω ταῦτα ἐν ἀρμοδιωτέραις περιστάσεσιν· ἔπραττον δὲ τοῦτο αὐθορμήτως χάριν καὶ ἀμισθί, ἀλλ' ὅταν οἱ ἰδιοκτῆται ἐπανακάμψαντες εἰς τὰ ἐρείπια αὐτῶν ὥρμησαν εἰς τὴν ἐπισκευὴν τούτων, ὅπως ἐκεῖ περιθάλψωσι τὰς οἰκογενείας αὐτῶν, τότε ἀπαιτεῖτο Ἡράκλειος δύναμις, ἢ πλοῦτος τοῦ Ἀττικοῦ Ἡρώδου ἵνα ἀναστεῖλῃ τὴν ὁρμὴν.»

Ἡ νεώτερη ἔρευνα. Ἡ ἀρχαιολογικὴ ὕλη τοῦ περιοδικοῦ ἀπετέλεσε ἀντικείμενο συστηματικῆς ἔρευνας τῶν Ἀθηναῖς Καλογεροπούλου καὶ Μαρίας Προῦνη Φιλίπ, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ἦταν ἡ ἔκδοση τὸ 1973 τοῦ *Εὐρετηρίου τῆς Ἐφημερίδος Ἀρχαιολογικῆς*⁴⁸. Τὸ *Εὐρετήριο* προσέφερε στὴν ἔρευνα τὴν ταύτιση τῶν ἀρχαίων ἀντικειμένων -κυριώτατα ἐπιγραφῶν- ποὺ δημοσιεύθηκαν στὴν *Ἐφημερίδα* «πρὸς τὰ ὑπάρχοντα ἐν τοῖς Μουσείοις τοῦ Κράτους παντοῖα μνημεῖα⁴⁹» κατόπιν πρωτογενοῦς ἔρευνας. Προσέφερε, ἐπίσης, ἔργο κοπιῶδες ἀλλὰ ἀναγκαιότατο, τὴν βιβλιογραφικὴ ταύτιση τοῦ ἐπιγραφικοῦ ὕλικου πρὸς τὸ δημοσιευόμενο στὴν σειρὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν, *Inscriptiones Graecae*⁵⁰.

45. Πρόκειται γιὰ τὴν ἐπιγραφὴ IG II² 4874, τὴν ὁποία εἶχε δημοσιεύσει στὸ βιβλίον του *L'anc. Ath.*, 500.

46. Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Ἀγαθοκλείας ἦ τοῦ Οἰκονόμου βρισκόταν μεταξὺ τῶν ὁδῶν Ἐρμού, Ἀγίας (ἐνν. Ἀγαθοκλείας) καὶ Κέβητος (βλ. Κ. Η. Μπίρη, *Αἱ ἐκκλησίαι τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων* (Ἀθῆναι 1940) ἀρ. 85). Γιὰ τὴν ἐκκλησίαν βλ. καὶ *APMA* 5, 215 τὴν σημ. 91.

47. Πιττάκης, *EA* 1856, 1336.

48. *Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς. Εὐρετήριο* πρῶτης καὶ δευτέρας περιόδου. 1837-1874 (βλ. τὴν σημ. 1).

49. Βλ. τὸν Πρόλογον τοῦ Ὁρλάνδου, ὁ.π. (σημ. 48).

50. Βλ. *Εὐρετήριο*, I καὶ III. Ἀντιστοιχία τῶν IG πρὸς τὰ λήμματα τῆς A.E. Οἱ ἐπιγραφὲς ποὺ δημοσιεύθηκαν στὴν *EA* περιελήφθησαν, σχεδὸν ὅλες, ἤδη ἀπὸ τὸν 19ο αἰῶνα καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ στὴν σειρὰ τῶν *Inscriptiones Graecae*, τὴν ὁποία ἐκδίδει ἡ Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου.

Στὸ *Εὐρετήριο* προτάσσεται πολυτιμώτατη Εἰσαγωγή τῶν Ἀ. Καλογεροπούλου καὶ Μ. Προϋνὴ Φιλίπ περὶ τῆς «ἱστορίας τῆς περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων μερίμνης ἀπὸ τῆς Τουρκοκρατίας μέχρι καὶ τῆς Ὀθωνικῆς περιόδου», στὴν ὁποία ἀντλοῦνται ἀπὸ τὴν *Ἐφημερίδα* καὶ ἀξιοποιοῦνται στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν στὴν τύχη τῶν ἀρχαιοτήτων, τὶς ἀρχαιολογικὲς ἐργασίες, τὴν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ· τὰ στοιχεῖα αὐτὰ συνδυάζονται μὲ ἄλλα, τὰ ὁποία ἀντλοῦνται ἀπὸ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς, ἀπὸ ἔρευνα τῶν ἀρχείων καὶ ἀπὸ τὴν πλούσια σχετική βιβλιογραφία.

Ἡ δημιουργία καὶ ἡ πορεία τοῦ περιοδικοῦ ἀπὸ τὸ 1837 ἕως τὸ 1860, ποὺ εἶναι «συνυφασμένη μὲ τὸν βίον καὶ τὴν δράση τοῦ Πιπτάκη», καθὼς καὶ πλευρὲς τῆς ἱστορίας τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογίας τῆς περιόδου 1833-1863, ὅταν ὁ Πιπτάκης κυριαρχοῦσε στὰ ἀρχαιολογικὰ πράγματα, ὑπὸ τὸ φῶς καὶ νέων στοιχείων ἀπὸ ἄγνωστα ἢ ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἐξετάζονται ἀπὸ τὸν Β. Χ. Πετράκου⁵¹. ἐπίσης, οἱ ἀρχαιότητες στὰ χρόνια τοῦ Καποδίστρια⁵².

Τὸ περιοδικὸ ἔγινε προσιτὸ στὴν ἔρευνα τὸ 1993, διότι ἕως τότε ἦταν δυσεύρετο, μὲ τὴν φωτομηχανικὴ ἀνατύπωσή του ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία. Ἡ προσθήκη στὸ τέλος κάθε τόμου πίνακα τῶν περιεχομένων του, τὸν ὁποῖον εἶχαν συντάξει οἱ Καλογεροπούλου καὶ Προϋνὴ Φιλίπ⁵³, διευκόλυνε ἀκόμη περισσότερο τὴν ἔρευνα, ἰδίως τὴν ἐπιγραφικὴ.

Στὸν πέμπτο τόμο τῆς σειρᾶς *ΑΡΜΑ* δημοσιεύεται ἀναλυτικὸ τοπογραφικὸ εὐρετήριο τῶν ἀρχαίων εὐρημάτων τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Πειραιῶς καὶ τῆς Ἀττικῆς ποὺ δημοσιεύθηκαν στὴν *Ἐφημερίδα Ἀρχαιολογική*⁵⁴, ὑπὸ τὴν μορφή συντόμων λημμάτων. Δίδεται ἡ βιβλιογραφικὴ ταύτιση τῶν ἐπιγραφῶν ἢ ἄλλων ἀρχαίων εὐρημάτων καθὼς καὶ ἡ ταύτιση τῶν ἀναφερομένων τόπων εὐρέσεώς των (τοπωνυμίων, ἁγιωνυμίων, οἰκιῶν, δημοσίων κτηρίων κλπ.). Μετὰ τὸ τοπογραφικὸ εὐρετήριο ἀκολουθοῦν Εὐρετήρια τῶν τόπων, Θεματικοὶ Πίνακες, καθὼς καὶ Πίνακες Ἀντιστοιχιῶν τῶν ἐκδεδομένων στὴν *ΕΑ* ἀρχαίων μὲ τὶς νεώτερες δημοσιεύσεις⁵⁵.

Μὲ τὴν ἔκδοση τοῦ *Εὐρετηρίου* καὶ τοῦ τόμου *ΑΡΜΑ* 5 ἔγινε προσιτὴ στὸν ἐρευνητὴ ἡ ἀρχαιολογικὴ ὕλη τῆς *ΕΑ* καὶ μάλιστα ἡ ἐπιγραφικὴ.

Ἄγνωστη ὅμως ἐν πολλοῖς καὶ δυσπρόσιτη στοὺς ἐρευνητές, καὶ μάλιστα στοὺς ἀσχολούμενους μὲ τὴν νεοελληνικὴ ἱστορία, παραμένει ἡ πλούσια καὶ ποικίλη ὕλη τοῦ περιοδικοῦ ποὺ ἀφορᾷ στὸν μεσαιωνικὸ καὶ νέον Ἑλληνισμό. Τὸ κενὸ ἐπιχειρεῖ νὰ καλύψει ὁ παρὼν τόμος (*ΑΡΜΑ* 7). Τὴν σύνταξη *Εὐρετηρίου* τῶν μεσαιωνικῶν καὶ νεωτέρων ὀνομάτων καὶ λέξεων

51. Βλ. Β. Χ. Πετράκου, *Ἡ ἐλληνικὴ αὐταπάτη τοῦ Λουδοβίκου Ross*. Τὰ ἔγγραφα παρατίθενται στὸ δεύτερο μέρος τοῦ βιβλίου. Βλ. ἐπίσης, Β. Χ. Πετράκου, *Πρόχειρον Ἀρχαιολογικὸν 1828-2012*, I-II (ΒΑΕ ἀρ. 283, 284, Ἀθήναι 2013).

52. Βλ. Β. Χ. Πετράκου, *Ἡμερολόγιο Ἀρχαιολογικόν. Τὰ χρόνια τοῦ Καποδίστρια, 1828-1832*. I-III (ΒΑΕ ἀρ. 301, Ἀθήνα 2015).

53. Πρόκειται γιὰ φωτομηχανικὴ ἀνατύπωση τμήματος τοῦ τόμου τοῦ *Εὐρετηρίου*. Τὰ περιεχόμενα τῆς *ΕΑ* κατὰ συγγραφεῖς, συνοδευόμενα μὲ τὴν βιβλιογραφικὴ ταύτιση τῶν δημοσιευομένων ἐπιγραφῶν ἢ ἄλλων ἀρχαίων δίδονται στὴν *ΑΕ* 150,

2011, Παράρτημα, 6, 14, 21-22, 30, 31-50 (συντάκτις Γ. Ε. Μαλούχου).

54. Οἱ ἀρχαιότητες αὐτὲς καταλαμβάνουν, ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀρχαιολογικῆς ὕλης τοῦ περιοδικοῦ.

55. Ἡ ἐργασία αὐτὴ ἔγινε στὸ πλαίσιο τοῦ προγράμματος Ἀρχείων τῶν Μνημείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς (στὸ ἐξῆς *ΑΡΜΑ*) ποὺ ἐκπονεῖται στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἀπὸ τὸ 1990· βλ. σχετικὰ Β. Χ. Πετράκου, *Τὸ Ἀρχεῖο Μνημείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς*, *ΑΡΜΑ* 1, 9-11 καὶ Ἀ. Π. Ματθαίου, *Ὁ τόπος εὐρέσεως καὶ ἡ ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα*, ὅ.π., 13-19.

ποὺ μνημονεύονται στὴν *Ἐφημερίδα Ἀρχαιολογικῆ* ἀνέθεσε στὴν γράφουσα ὁ Γενικὸς Γραμματέας τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας Ἀκαδημαϊκὸς Β. Χ. Πετράκος, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψη τοῦ ὁποίου ὁλοκληρώθηκε ἡ ἐργασία. Τὸν εὐχαριστῶ θερμά.

Εὐχαριστίες ὀφείλω ἐπίσης στὸν Ἄγγελο Π. Ματθαίου γιὰ τὶς πολὺτιμες συμβουλές του, στὸν Γιώργο Κ. Παπαδόπουλο γιὰ τὴν βοήθειά του σὲ ἐπιμέρους ζητήματα· ἀκόμη, στὸν ἐπιμελητὴ ἐκδόσεως Σταῦρο Ἰ. Ἀρβανιτόπουλο, δ.φ., γιὰ τὶς παρατηρήσεις του, ποὺ βελτίωσαν τὸ κείμενο.

Ὁ τόμος ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερα εὐρετήρια. Τὸ *Εὐρετήριο μεσαιωνικῶν καὶ νεωτέρων λέξεων, ὀνομάτων καὶ πραγμάτων (I)* συνιστᾷ τὸν κορμὸ τῆς ἐργασίας. Περιλαμβάνει τὰ ὀνόματα προσώπων, τὰ ἐθνικά, τὰ τοπωνύμια, τὰ ἁγιωνύμια, τὰ ὁδωνύμια, τὶς δημόσιες καὶ ἰδιωτικὲς οἰκοδομές, τὰ μνημεῖα, τὶς ἐταιρεῖες, τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ ἄλλα ἰδρύματα καὶ τὰ ποικίλα δημοσιεύματα ποὺ μνημονεύονται στὴν *Ἐφημερίδα*· περιλαμβάνει ἐπίσης εὐρύτερες θεματικὲς ἐνότητες, λ.χ. ἀνασκαφές, ἀρχαιοφιλίες, γνωμικά, δημῶδεις φράσεις, ἔγγραφα, ἔθιμα, εἰκόνες Ἁγίων, ἐνδύματα, ἐπαγγέλματα, ἐπιγραφές⁵⁶, ἐργαλεῖα, κρῆνες, νομίσματα, πανηγύρεις, χειρονομίες, χοροὺς, ὑφαντική, κἄ.⁵⁷ Τὰ ὀνόματα ποὺ καταχωρίσθηκαν στὸ *Εὐρετήριο* εἶναι μεσαιωνικὰ καὶ νεώτερα μὲ ἐξαιρέση ὁρισμένα ὀρατῶν μνημείων ποὺ εἶναι μὲν ἀρχαῖα (λ.χ. Θησεῖον) ἀλλὰ φαίνεται ὅτι παρέμεναν ἐν χρήσει κατὰ τὰ νεώτερα χρόνια -πολλὰ ἴσως μόνο μεταξὺ τῶν πεπαιδευμένων, λ.χ. Ἀμφιάρειον Ὁρωποῦ, μνημεῖον Λυσικράτους⁵⁸. Κατὰ κανόνα τηρήθηκε ἡ ὀρθογραφία τῶν εὐρετηριαζομένων λέξεων, λ.χ. Δεμητσάνα, Ζαχαροπόλου Κων/νου οἰκία, μονὴ Βλωχοῦ.

Τὸ *Εὐρετήριο* συγκροτεῖται ἀπὸ σύντομα ἐν γένει λήμματα κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴ τάξη· πλὴν τοῦ εὐρετηριαζομένου ὀνόματος καὶ τῆς παραπομπῆς σὲ σελίδα τῆς *Ἐφημερίδος Ἀρχαιολογικῆς* δίδεται συχνὰ συνοπτικὴ ἀναφορὰ στὸ εἶδος τῆς παρεχόμενης πληροφορίας⁵⁹. Τὰ γραφόμενα στὰ λήμματα μεταφέρουν αὐτοῦσιες τὶς ἀπόψεις τῶν συγγραφέων τῆς· συχνὰ παρατίθενται σύντομα ἀποσπάσματα ἐντὸς εἰσαγωγικῶν, λ.χ.

Καστέλη (Ἀνάφη), «ὑπὸ τὸ ἀνατολικὸν τῆς πόλεως τῶν Ἀναφαίων⁶⁰, ἔνθα ἦτο τὸ πολύνδριον τῆς πόλεως ταύτης, διότι πλῆθος τάφων ἐκεῖ ὑπάρχει, καὶ πλῆθος τύπων διαφόρων ἐκεῖ ἀνευρέθησαν» 372 (ἐπιγραφή)· προέλευση τῆς ὀνομασίας του κατὰ Πιττάκη (ἀπὸ τὸ ἀρχ. ὄν. Καλλίστη) 372.

56. Στὸ *Εὐρετήριο* δὲν ἀποδελτιώθηκαν τὰ ὀνόματα καὶ οἱ λέξεις ποὺ ἀπαντῶνται στὰ κείμενα τῶν χριστιανικῶν ἐπιγραφικῶν χαράγματων, διότι ὑπάρχουν νεώτερες ἐκδόσεις τους μὲ βελτιωμένες ἀναγνώσεις, ἥδη τοῦ Ἀντωνίνου τὸ 1874 (βλ. Ὁρλάνδου – Βρανούση, *Τὰ χαράγματα τοῦ Παρθενῶνος* 7-8)· εἰδικῶς γιὰ τὰ χαράγματα τοῦ Παρθενῶνος ὑπάρχει ἡ ἔκδοση τῶν Ὁρλάνδου καὶ Βρανούση.

57. Στὴν δημοτικὴ ἐμφανίζονται οἱ τίτλοι τῶν θεματικῶν ἐνοτήτων, λίγων πάντως, ποὺ ἐδόθησαν ἀπὸ τὴν γράφουσα, ὅπως λ.χ. ἀνασκαφές, ἐργαλεῖα, ὑφαντική.

58. Τὰ ὑπόλοιπα ἀρχαῖα ὀνόματα τόπων ἢ μνημείων καταχωρίσθηκαν στὸ Ἀρχαιολογικὸ *Εὐρετήριο* (IV).

59. Τὸν τρόπο συντάξεως τῶν λημμάτων «δανείσθηκα» ἀπὸ τὴν ἐργασία τοῦ Παναγιώτη Εὐστρατιάδη, ὁ ὁποῖος εἶχε συντάξει πλῆθος εὐρετηρίων διαφόρων δημοσιευμάτων -τὰ εὐρετήρια αὐτὰ βρίσκονται μεταξὺ τῶν χαρτίων του στὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Κατὰ τὴν χρῆση τῶν εὐρετηρίων του διαπίστωσα τὴν πρακτικότητα τῶν λημμάτων· ἂν ἐνὸς ἀπαλλάσσουν τὸν χρήστη τοῦ εὐρετηρίου ἀπὸ τὴν ἀναδρομὴν σὲ παραπομπές ἄσχετες πρὸς ἐκεῖνο ποὺ ἀναζητᾷ, ἂν ἑτέρου τὸν βοηθοῦν νὰ σχηματίσει συνολικὴ εἰκόνα τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ εἴδους τῶν παρεχομένων πληροφοριῶν.

60. Ἐννοεῖ τὴν ἀρχαία πόλη, πρβλ. καὶ ΕΑ 1840, 377.

Ἐκτενῆ λήμματα μὲ πλῆθος παραπομπῶν ἔχουν κατατηθεῖ σὲ ὑποενότητες θεματικές· ἡ ἀρχὴ κάθε ὑποενότητας δηλώνεται μὲ τὸ σύμβολο •.

Στὰ λήμματα δὲν δίδονται ταυτίσεις λ.χ. τῶν ἐκκλησιῶν ἢ τῶν προσώπων ἢ τῶν μνημονομένων ἀρχαίων οὔτε νεώτερη βιβλιογραφία, διότι ἡ ἐρμηνεία τῶν λημμάτων θὰ ὑπερέβαινε τὰ ὅρια ἐνὸς εὐρετηρίου. Ἄλλωστε ἡ ἐργασία ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ ἀπομονώσει κατὰ τὸ δυνατόν καὶ νὰ παρουσιάσει αὐτόνομα τὴν ἀφθονὴ καὶ σημαντικὴ ὕλη ποὺ ἀφορᾷ στὸν μεσαιωνικὸ καὶ νεώτερο ἑλληνισμό. Ἡ ὕλη αὕτη εὐρισκόμενη, ἢ μᾶλλον συνωθούμενη, μεταξὺ τοῦ πλῆθους τῶν ἀρχαιολογικῶν δημοσιεύσεων, δὲν εἶναι πάντοτε εὐδιάκριτη οὔτε γίνεται εὐκόλα ἀντιληπτὴ στὸν ἐνδιαφερόμενο ἐρευνητὴ ἢ ἔκταση καὶ ἡ σημασία της.

Στὸ Εὐρετήριο **II** παρουσιάζονται τὰ ξένα ὀνόματα προσώπων, τὰ ὁποῖα στὴν *Ἐφημερίδα* ἐμφανίζονται κατὰ κανόνα ἐξελληνισμένα, λ.χ. Δυράνδ (Durand). Δὲν ἦταν πάντοτε εὐχερὴς ἡ ἀνίχνευση τοῦ ξένου ὀνόματος ὑπὸ τὸν μανδύα τοῦ ἐξελληνισμένου. Τὰ ἐξελληνισμένα καταχωρίσθηκαν στὴν οἰκεία τους θέση στὸ Εὐρετήριο I, λ.χ. Δυράνδ· βλ. II, Durand. Τέλος, τὰ ὀνόματα ἱστορικῶν προσώπων (λ.χ. Ἱμπραῖμ ἢ Μωάμεθ Β΄) ἢ οἰκογενειῶν (λ.χ. Κεῖσποι, Σανουδοί), τὰ ὁποῖα μᾶς εἶναι οἰκεία στὴν ἐξελληνισμένη μορφή τους ἔχουν καταχωρηθεῖ στὸ Εὐρετήριο I.

Ἡ ἀφθονὴ γλωσσικὴ ὕλη τοῦ περιοδικοῦ καὶ ἡ σημασία της ἐπέβαλε τὴν σύνταξη τοῦ Λεξιλογίου (**III**)⁶¹. Γίνεται βεβαίως ἀντιληπτὸ ὅτι τὸ Λεξιλόγιο δὲν περιλαμβάνει τὸ σύνολο τῶν νεωτέρων λέξεων ἀλλὰ ἐπιλογή· περιλαμβάνει λέξεις δημώδεις καὶ νέας λέξεις ὑπὸ τῶν λογίων πλασθείσας, κατὰ τὴν διατύπωση τοῦ Σ. Α. Κουμανούδη⁶².

Οἱ δημώδεις λέξεις, τίς ὁποῖες ὁ Πιττάκης παραβάλλει πρὸς ἀντίστοιχες ἀρχαίες, παρουσιάζονται στὸ Λεξιλόγιο ἀκολουθούμενες ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη ἀρχαία. Ἡ ἀρχαία λέξη δίδεται ἐντὸς ἀγκυλῶν μὲ ἐπιγραφικὰ στοιχεῖα καὶ μικρότερους χαρακτήρες, λ.χ.⁶³

ἀνεμόλογα, τὰ [ἀρχ. ἀνεμώλια]· «ἀνεμόλογα μοὶ λέγει» 659, πρβλ. 648

Σὲ ἄλλες περιπτώσεις κατέγραψε ὁ Πιττάκης λέξεις συνήθεις, ὅταν αὐτὲς χρησιμοποιοῦνται μὲ ἰδιάζουσα σημασία. Στὰ λήμματα τῶν λέξεων αὐτῶν κρίθηκε περὶ τὸ νὰ σημειωθεῖ ἡ ἀντίστοιχη ἀρχαία λέξη· λ.χ.

ἄνεμος, ὁ· Θρασέας, Θρασιᾶς 658, 1269 σημ. 1, Σιρόκος 380, φρ. «λέγει λόγια τοῦ ἀνέμου»⁶⁴· 648, «ἄνεμος τοῦ ἀνέμου ἐπῆγεν ὁ κακὸς ἄνθρωπος, ἥτοι ἐφθάρη κατὰ κράτος» 648, «ζητεῖ πράγματα τοῦ ἀνέμου, πουλὶα μὲ καλὰθια» 659, πύργος τῶν Ἀνέμων, βλ. I

Τὰ λήμματα τῶν δημωδῶν λέξεων συνοδεύονται κατὰ περίπτωσιν ἀπὸ ἐλάχιστα ὑποσελίδια διευκρινιστικὰ σχόλια τῆς συντάκτριας καὶ παραπομπὲς σὲ λεξικά, ὅταν κρίνεται ἀπαραίτητο. Γιὰ τοὺς νεολογισμοὺς τῆς λογίας γλώσσας δίδεται παραπομπὴ στὴν *Συναγωγὴν* τοῦ Σ. Α. Κουμανούδη⁶⁵.

61. Οἱ λέξεις τοῦ Λεξιλογίου καταχωρίσθηκαν γιὰ λόγους πρακτικῶν καὶ στὸ Εὐρετήριο I μὲ σχετικὴ παραπομπὴ στὸ III.

62. Βλ. Σ. Α. Κουμανούδη, *Συναγωγὴ νέων λέξεων ὑπὸ τῶν λογίων πλασθεισῶν ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων*. (Ἀθῆναι 1900. Ἀνατ. 1980 μὲ Προλεγόμενα Κ. Θ. Δημαρᾶ).

63. Ἀνάλογη ἐργασία ἔγινε γιὰ τὰ γνωμικά, τίς

παροιμίες καὶ τίς δημώδεις φράσεις, βλ. I, λ. γνωμικά καὶ δημώδεις φράσεις.

64. Ἡ φράση χρησιμοποιεῖται «δι' ἐκείνους οἵτινες ψεύδονται».

65. Ὁρισμένες λέξεις, παρότι δὲν εἶναι ἀρχαίες, δὲν περιελήφθησαν στὴν *Συναγωγὴν*, ἀναφέρω λ.χ. τίς λέξεις κατέργασις καὶ λιμενιακός.

Με ἀστερίσκο σημειώνονται οἱ λέξεις ποὺ εἶναι πιθανῶς ἀθησαύριστες.

Τὸ Ἀρχαιολογικὸ Εὐρετήριο (IV) συντάχθηκε ὡς συμπλήρωμα τῶν ἕως τώρα ἐκδοθέντων εὐρετηρίων τῆς *Ἐφημερίδος Ἀρχαιολογικῆς*. Ἀποδελτιώνονται τὰ ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα ποὺ σχολιάζονται ἢ δημοσιεύονται στὴν *Ἐφημερίδα* πλὴν βεβαίως τῶν ἐπιγραφῶν, τὰ ἀρχαῖα τοπωνύμια (ὅσα ἀπὸ αὐτὰ ἐπιβίωσαν πρέπει νὰ τὰ ἀναζητήσει κανεὶς στὸ Εὐρετήριο I), τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ οἱ θεότητες (διότι συχνὰ ἀναφέρεται κάποιο ἱερό, βωμὸς ἢ γλυπτὸ τῆς θεότητος), ὁρισμένοι ἀρχαιολογικοὶ ὅροι ποὺ χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὴν περιγραφὴ τῶν ἀρχαίων ἀντικειμένων⁶⁶. Ἡ καταχώριση τῶν στοιχείων αὐτῶν σὲ χωριστὸ εὐρετήριο (IV) εἶχε σκοπὸ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἀπαλλαγὴ τοῦ κυρίως εὐρετηρίου (I) ἀπὸ λήμματα καθαρῶς ἀρχαιολογικά. Ἀντιθέτως, λήμματα ὅπως ἀνασκαφές, ἀρχαιότητες⁶⁷, κατάλογοι τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν, πλαίσια κλπ., ἔχουν καταχωρισθεῖ στὸ κυρίως εὐρετήριο (I), διότι ἀφορροῦν στὴν ἱστορία τῶν ἀρχαιοτήτων στοὺς νεώτερους χρόνους.

Τέλος, στὰ εὐρετήρια δίδεται χάριν συντομίας παραπομπὴ μόνον σὲ σελίδες τῆς *Ἐφημερίδος Ἀρχαιολογικῆς*. Τοὺς συγγραφεῖς μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀναζητήσει στὸν πίνακα ποὺ παρατίθεται στίς ἐπόμενες σελίδες.

66. Ἡ ὀρολογία ἐνδέχεται νὰ φανεῖ χρήσιμη σὲ ὅσους μελετοῦν ἀρχαιολογικὰ δημοσιεύματα τῆς ἐποχῆς τοῦ Πιττάκη.

67. Τὸ σχετικὸ λῆμμα ἀφορᾷ στὴν τύχη τῶν ἀρχαιοτήτων.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ

ἔτος 1837		360-380	Πιττάκης
3	Ἀρχαιολ. Ἐπιτροπὴ	381-385	Ραγκαβῆς
5-20	Ραγκαβῆς	385-387	Πιττάκης
21-36	Πιττάκης	388	Λάνδερερ
37-55	Ραγκαβῆς	388-407	Πιττάκης
ἔτος 1838		ἔτος 1841	
57-68	Πιττάκης	408-429	Πιττάκης
68-70	Ραγκαβῆς	429-430	Λάνδερερ
71-79	Πιττάκης	431-444	Πιττάκης
79-86	Ραγκαβῆς	445-446	Λάνδερερ
87-89	Πιττάκης	447-470	Πιττάκης
89-91	Ἰατρίδης	470	Λάνδερερ
91-92	Ραγκαβῆς	ἔτος 1842	
92-98	Πιττάκης	471-485	Πιττάκης
99-102	Λάνδερερ	485-489	Λάνδερερ
103-114	Πιττάκης	489-534	Πιττάκης
115-124	Ραγκαβῆς	535-540	Λάνδερερ
125-142	Πιττάκης	540-574	Πιττάκης
ἔτη 1838/1839		574-576	Λάνδερερ
143-144	Λάνδερερ	577-625	Πιττάκης
144-166	Πιττάκης	ἔτος 1843	
ἔτος 1839		626-637	Λάνδερερ
167-186	Πιττάκης	ἔτος 1852	
187-188	Λάνδερερ	637-688	Πιττάκης
189-211	Πιττάκης	ἔτος 1853	
211	Λάνδερερ	689-777	Πιττάκης
212-229	Πιττάκης	777-778	Χρυσίδης
230-257	Ραγκαβῆς	779-940	Πιττάκης
258-269	Πιττάκης	940-946	Πιττάκης ⁶⁸
270-271	Λάνδερερ	947-948	Λάνδερερ
272-295	Πιττάκης	949-1084	Πιττάκης
ἔτος 1840			
296-329	Πιττάκης		
330-331	Λάνδερερ		
332-358	Πιττάκης		
358-359	Λάνδερερ		

68. Δημοσίευση χειρογράφων τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν.

ἔτος 1854		1459-1480	Πιττάκης
1085-1144	Πιττάκης	1480-1485	Ρουσόπουλος
1144-1148	Λάνδερερ	1485-1502	Πιττάκης
1149-1224	Πιττάκης ⁶⁹	ἔτος 1857	
1224-1227	Λάνδερερ	1503-1549	Πιττάκης
1229-1258	Πιττάκης	1549-1550	Λάνδερερ
ἔτος 1855		1550-1650	Πιττάκης
1259-1328	Πιττάκης	ἔτος 1858	
1328-1330	Λάνδερερ	1651-1810	Πιττάκης
ἔτος 1856		ἔτος 1859	
1331-1338	Πιττάκης	1811-1910	Πιττάκης
1339-1354	Παπασλιώτης	ἔτος 1860	
1354-1448	Πιττάκης	1911-2106	Πιττάκης
1449-1456	Ἀρχιμανδρ. Ἀντωνῖνος		
1456-1457	Λάνδερερ		

69. Στὶς σ. 1216-1220 δημοσιεύει ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα.

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

άνωτ.	άνωτέρω	φρ.	φράση
άπόσπ.	άπόσπασμα	φυλλ.	φυλλάδιον
άρχ.	αρχαῖος, α, ο	χάρ.	χάραγμα
άττ.	άττικός, ή, ð	χειρόγρ.	χειρόγραφο
άρχαιολ.	άρχαιολογικός, ή, ð	χριστ.	χρστιανικός, ή, ð
βυζ.	βυζαντινός, ή, ð		
έγγρ.	έγγραφο		
έκκλ.	έκκλησία		
έντοιχ.	έντοιχισμένος, η, ο		
έπιγρ.	έπιγραφή (αρχαία)		
έπίρρ.	έπίρρημα		
έπόμ.	έπόμενος, η, ο		
έρειπ.	έρειπωμένος, η, ο		
έσφ.	έσφαλμένος, η, ο		
έφημ.	έφημερῖς		
κατ.	κατωτέρω		
κατεστρ.	κατεστραμμένος, η, ο		
κύρ.	κύριος, α, ο		
λ.	λήμμα		
λαϊκ.	λαϊκός, ή, ð		
λατιν.	λατινικός, ή, ð		
λιθ.	λιθογράφημα		
Μητρ.	Μητρόπολις, εως		
μεσαιων.	μεσαιωνικός, ή, ð		
νεώτ.	νεώτερος, η, ο		
οἰκογεν.	οἰκογενειακός, ή, ð		
ὄν.	ὄνομα		
ὀνομ.	ὀνομασία		
ὀρολ.	ὀρολογία		
Πατρ.	Πατριαρχεῖον		
σημερ.	σημερινός, ή, ð		
συνων.	συνώνυμο		
τουρκ.	τουρκικός, ή, ð		
τοπων.	τοπωνύμιο		

AE	Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς
AEE	Σ. Α. Κουμανούδη, Ἀττικῆς ἐπιγραφαὶ ἐπιτύμβιοι (Ἀθῆναι 1871).
APMA 1	Ἀρχεῖον τῶν Μνημείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς, 1. Εὐρετήρια τῶν περιοδικῶν Ἀθήναιον (1872-1881) καὶ Φιλίστωρ (1861-1863), ὑπὸ Βούλας Ν. Μπαρδάνη καὶ Γεωργίας Ε. Μαλούχου (BAE ἀρ. 127, Ἀθῆναι 1992).
APMA 3	Ἀρχεῖον τῶν Μνημείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς, 3. Α': Κ. Σ. Pittakys, <i>L'ancienne Athènes, ou la description des antiquités d'Athènes et de ses environs, Athènes 1835</i> . Εὐρετήριο συνταχθὲν ὑπὸ Γεωργίας Ε. Μαλούχου. Β': Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι. Εὐρετήριο συνταχθὲν ὑπὸ Οὐρανίας Βιζυηνοῦ (BAE ἀρ. 177, Ἀθῆναι 1998).
APMA 5	Ἀρχεῖον τῶν Μνημείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς, 5. Ἐφημερὶς Ἀρχαιολογικῇ. Εὐρετήρια περιόδου πρώτης 1837-1860, ὑπὸ Γεωργίας Ε. Μαλούχου (BAE ἀρ. 265, Ἀθῆναι 2010).
Böckh, <i>Urkunden über das Seewesen</i>	A. Böckh, <i>Die Staatshaushaltung der Athener</i> . Bd. III. <i>Urkunden über das Seewesen des attischen Staates</i> (Berlin 1840).
Βυζαντίου, Λεξικὸν	Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζαντίου, <i>Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης</i> (ἐν Ἀθήναις 1895).
Βυζαντίου, Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλ. διαλέκτου	Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζαντίου, <i>Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς διαλέκτου</i> . Ἔκδοσις τρίτη (ἐν Ἀθήναις 1874).
CIG	<i>Corpus inscriptionum Graecarum</i> . Ed. A. Böckh. Vol. I-IV (Berolini 1825-1877).
EA	Ἐφημερὶς Ἀρχαιολογικῇ περιόδου πρώτης (1837-1860).
EAM	Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο.
EMME	Εὐρετήριον τῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος. Α'. Εὐρετήριον τῶν Μεσαιωνικῶν μνημείων. 1. Ἀθηνῶν. Τεῦχ. Α', ὑπὸ Γ. Α. Σωτηρίου (Ἀθῆναι 1927). Τεῦχ. Γ', ὑπὸ Ἀ. Ὀρλάνδου (Ἀθῆναι 1933).
Εὐρετήριον	Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς. Εὐρετήριον πρώτης καὶ δευτέρας περιόδου. 1837-1874. Τόμος Πρῶτος. Συνταχθὲν ὑπὸ Ἀθηνᾶς Γ. Καλογεροπούλου – Μαρίας Προύνη Φιλίπ, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν †Χρήστου Καρούζου – Νικ. Μ. Κοντολέοντος (ἐν Ἀθήναις 1973).
Ἡμερολόγιο	Β. Χ. Πετράκου, <i>Ἡμερολόγιο Ἀρχαιολογικό. Τὰ χρόνια τοῦ Καποδίστρια, 1828-1832</i> . I-III (BAE ἀρ. 301, Ἀθῆναι 2015).
IG	<i>Inscriptiones Graecae</i>
Ἱστορικὸν Λεξικὸν	Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς νέας ἑλληνικῆς τῆς τε κοινῆς ὁμιλουμένης καὶ ἰδιωμάτων (Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἐν Ἀθήναις 1933-).
Κόκκου, Ἡ μέριμνα γιὰ τὶς ἀρχαιοῦτες	Ἀγγελικῆς Κόκκου, <i>Ἡ μέριμνα γιὰ τὶς ἀρχαιοῦτες στὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ πρῶτα Μουσεῖα</i> (Ἀθήνα 1977).
<i>L'anc. Ath.</i>	K. S. Pittakys, <i>L'ancienne Athènes</i> (Athènes 1835).

LSJ ⁹	H. G. Liddell and R. Scott, <i>Greek-English Lexicon</i> . With a Revised Supplement (Oxford 1996).
L.-S.-Κωνστ.	H. Lidell – R. Scott, <i>Μέγα Λεξικὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης</i> , μεταφρασθὲν ἐκ τῆς ἀγγλικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ Ξεν. Π. Μόσχου, διὰ πολλῶν δὲ βυζαντινῶν ιδίως λέξεων καὶ φράσεων πλουτισθὲν καὶ ἐκδοθὲν ἐπιστασίᾳ Μιχ. Κωνσταντινίδου (ἐκδ. Σιδέρης, Ἀθῆναι 1925, ἀνατ. 2001).
Μαλλούχου-Tuffano	Φανῆς Μαλλούχου-Tuffano, Ἡ ἀναστήλωση τῶν ἀρχαίων μνημείων στὴ νεώτερη Ἑλλάδα (1834-1939) (Ἀθήνα 1998).
<i>Μέγα Λεξικὸν</i>	Δ. Β. Δημητράκου, <i>Μέγα Λεξικὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης</i> (Ἀθῆναι 1949-1951).
MEE	<i>Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἑγκυκλοπαίδεια</i> . Ἐκδ. Παῦλος Δρανδάκης (Ἀθῆναι 1926-1934).
Μπίρη, Αἰ Ἀθῆναι	Κ. Η. Μπίρη, <i>Αἰ Ἀθῆναι ἀπὸ τοῦ 19ου εἰς τὸν 20ὸν αἰῶνα</i> (Ἀθῆναι 1966, ² 1996).
Μπίρη, Αἰ ἐκκλησίαι	Κ. Η. Μπίρη, <i>Αἰ ἐκκλησίαι τῶν παλαιῶν Ἀθηνῶν</i> (Ἀθῆναι 1940).
Μπίρη, Αἰ τοπωνυμίας	Κ. Η. Μπίρη, <i>Αἰ τοπωνυμίας τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων τῶν Ἀθηνῶν</i> (Ἀθῆναι 1971).
Πρωΐα	<i>Πρωΐας λεξικὸν τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης ὀρθογραφικὸν καὶ ἐρμηνευτικόν</i> , συνταχθὲν ὑπὸ Ἐπιτροπῆς φιλολόγων καὶ ἐπιστημόνων. Ἐπιμέλ. Γ. Ζευγώλη.
Somavera, Θησαυρὸς	Alessio da Somavera, <i>Θησαυρὸς τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ τῆς Φραγκικῆς γλώσσας. Tesoro della lingua Greca-Volgare ed Italiana</i> (Parizi 1709).
Syll. ³	W. Dittenberger, <i>Sylloge Inscriptionum Graecarum</i> . Tertium edita, ed. Hiller von Gaertringen. I-IV (Lipsiae 1915-1924).
Συναγωγὴ	Στεφάνου Ἀθ. Κουμανούδη, <i>Συναγωγὴ νέων λέξεων ὑπὸ τῶν λογίων πλασθεισῶν ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων</i> . (Ἀθῆναι 1900. Ἀνατ. 1980 μὲ Προλεγόμενα Κ. Θ. Δημαρᾶ).
Τραυλοῦ, Πολεοδομικὴ ἐξέλιξις	Ἰ. Τραυλοῦ, <i>Πολεοδομικὴ ἐξέλιξις τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος</i> (Ἀθῆναι 1960, ² 1993).
Χρηστικό	<i>Χρηστικό Λεξικό τῆς Νεοελληνικῆς Γλώσσας</i> . Σύνταξη-επιμέλεια Χριστόφορος Γ. Χαραλαμπίκης (Ακαδημία Αθηνῶν, Αθήνα 2014).

I.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΩΝ
ΛΕΞΕΩΝ, ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

A

Άβελλινό (Άβελίνο)· βλ. II, Minervini Giulio
 Άβηκλήν· βλ. II, Abeken
 Άγᾶ (τοῦ) ἡ Βρύση (Άθῆναι)· επιγραφή 1024
 ἀγάλικος· βλ. III
 ἄγαλμα· βλ. III
 ἀγαματοκλάστης· βλ. III
 Άγαπητός (κύρ. ὄν.)· 649
 Άγάπιος ὁ Κυζίκου, Μητροπολίτης· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1219
 Άγαρηνοί, οἱ τοῦ Άγαρ· 943
 ἀγγειόλιθος· ἀρχ. Σίφνιος λίθος, λατιν. lapis Siphnius 1146
 ἀγγειοχρωματισμός· 100
 Άγγελῆς (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Άγγελῆς] 777
 Άγγελίδου Τηλεμάχου ἀποθήκη (Λειβάδι Κέας)· επιγραφή στήν ἀποθήκη 1467
 Άγγελοκῆποι, Άμπελοκῆποι (κῆποι τῶν Άθηνῶν)· 77
 • επιγραφές 542, 551, 986
 • κῆπος Τούρκου φρουράρχου (Γκιστάρη) στοὺς Άγγελοκῆπους, στὸν ὁποῖο τὸ 1810 μετέφερε «ἐκ τοῦ Ἐρεχθείου πλίνθον πλήρη γλυφῶν» 821
 Άγγλία· 9, 429 σημ. 1, 952 σημ. 1, βλ. II, λ. Malcolm P., ἑξαγωγή ἀρχαιοτήτων στήν Άγγλία 6, 8, 11, 12, 21, 28 καὶ σημ. 1, 36 σημ. 5, 284, 821, 935, 958, 1290, 1349 σημ. 1, 1378 σημ. 1, 1405, 1413, 1738, 1751, 1784, πρόσκληση τοῦ Ῥαγκαβῆ πρὸς τοὺς Άγγλους περὶ τῆς ἀποστολῆς στήν Ἑλλάδα ἀντιγράφων ἢ γυνύων ἐκμαγείων τῶν ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου 28 σημ. 1, ἀποστολὴ ἐκμαγείων «διὰ τὸ Άγγλικὸν Μουσεῖον» 881 σημ. 1
 ἀγγλικὴ ναυτικὴ μοῖρα προσορμισμένη στὸν Πειραιᾶ· βλ. II, λ. Malcolm (ὁ ναύαρχος)
 ἀγγλικοὶ πόδες· πολλαχοῦ, χρῆση τους ὡς μονάδα μετρήσεως τῶν ἀρχαίων (ὑποδιαίρ. δάκτυλος) 128 σημ. 9, 637 σημ. 1, 951 σημ. 1

ἀγγλικὸν Γυμνάσιον Μελῖτης· 1164
 Άγγλικὸν Μουσεῖον· βλ. κατ., Βρεταν(ν)ικὸν Μουσεῖον
 Άγγλοι οἱ ἐν Κων/πόλει¹· ἀνασκαφὴ τους στὸν Ἰππόδρομο τῆς Κων/πόλεως γιὰ τὴν πλήρη ἀποκάλυψη τοῦ χάλκινου ὄφρεως τῶν Δελφῶν (μνημεῖου τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν) 1378, πρβλ. 1843
 Άγγλος περιηγητῆς (δὲν κατονομάζεται)· ἀνασκαφὴ του πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως «εἰς τὸ μέρος τῆς Άχαρνικῆς πύλης» 1104
 Άγγλος περιηγητῆς (δὲν κατονομάζεται)· ἀνέσκαψε τὸ 1818 τὸν τάφο τοῦ Σκυθίου στήν Αἴγινα 219
 Άγγλος πρόξενος· βλ. II, Giraud (Τζιρῶ)
 Άγία Άγαθόκληια (ἐνορία καὶ συνοικία, Άθῆναι)· επιγραφή 1397, οἰκίαι τῆς συνοικίας 1336, 1397, βλ. ἀμέσως κατ. καὶ τὸ λ. Πιττάκης Κυριακὸς
 Άγία Άγαθόκληια, Άγία Θέκλα (ἐνοριακὴ ἐκκλ. ἐρειπ., Άθῆναι)· επιγραφή 1336, τύχες τῆς ἐκκλ. 1336, βλ. ἀμέσως ἀνωτ.
 Άγία Άννα (ἐκκλ. ἐρειπ., Άθῆναι)· 71 σημ. 4, 73, 685, 1083, 1401, «ἦν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως μετόχιον Μονῆς» 1083, τὴν Άγία ἐπικαλοῦνται οἱ γυναῖκες «εἰς τὴν εὐκολίαν τῶν τοκετῶν» 1083
 Άγία Άννα (ἐκκλ., Κέα)· επιγραφή στὸ Άγιο Βῆμα 1592 σημ. 1
 Άγία Άννα (μονή, Κέα)· βλ. κατ., μονὴ Άγίας Άννης

1. [Τὴν ἀνασκαφὴν στὸν Ἰππόδρομο διεξήγαγε ὁ C. T. Newton τὸν Νοέμβριον τοῦ 1855, βλ. John Edwin Sandys, *A History of Classical Scholarship*, III, (Cambridge 1908), 444. Ἀποκαλύφθηκε ὁλόκληρη ἡ ὀφιοειδὴς βάση τοῦ τρίποδος ποὺ εἶχαν ἀναθέσει στοὺς Δελφοὺς οἱ Ἑλληνικὲς πόλεις μετὰ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν, καὶ στήν ὁποία ἀναγράφονταν τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων ποὺ ἔλαβαν μέρος στήν μάχην (Syll.³ 31). Ἡ βάση εἶχε μεταφερθεῖ στήν Κων/πολιν ὅταν ἡ τελευταία ἀνακηρύχθηκε πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντίου. Γιὰ τὶς φθορὰς στὸ μνημεῖον βλ. κατ., Ἐβραῖοι].

- Ἁγία Ἄννα (ἐκκλ., Σύρος)· χάραγμα στὸν βράχο πλησίον αὐτῆς καὶ ἀρχαῖος τοῖχος 390
- Ἁγία Δύναμις (ἐκκλ., Ἀθήναι), «ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Μετοχίου τῆς Μονῆς Πεντέλης» ἡ τοῦ Πεντελιώτη ἀρχαῖα ἐρείπια 866, ἐπιγραφὴ 1157
- Ἁγία Εἰρήνη (ἐκκλ. ἀνακαινισθεῖσα, Ἀθήναι)· ἀρχαῖα στὴν ἐκκλησίᾳ 819-820, 1361, 1807, 1905, πρβλ. 9, ἐπιγραφὲς 1748-1749², ἱστορία τοῦ μνημείου 819 σημ. 1
- Ἁγία Ἑλένη (ἐκκλ., Ἀθήναι)· ἐπιγραφὴ 1020
- Ἁγία Ἑλεοῦσα (ἐκκλ., Ἀθήναι)· 423
- Ἁγία Ἑλεοῦσα, γρ. Ἑλαιοῦσα (ἐκκλ., Λεβάνεια)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 1200
- Ἁγία Θέκλα· βλ. ἀνωτ., Ἁγία Ἀγαθόκλεια
- Ἁγία Κυρά (ἐκκλ., Ἀθήναι), ἐντὸς τῆς οἰκίας Ἀθ. Σουρπιοῦ· 678-679, 684, 1337
- Ἁγία Κυριακὴ (ἐκκλ., Ἀθήναι)· ἐπιγραφὲς 1000
- Ἁγία Κυριακὴ (ἐκκλ., Κακόσι Βοιωτίας)· ἐπιγραφὲς 1476, 1482
- Ἁγία Μαρίνα (ἐκκλ., Ἀθήναι)· 76, «πράττωσιν αἱ ἐμπορικαὶ ἐταιρεῖαι, καὶ αἱ μητέρες διὰ τὰ τέκνα των εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας Μαρίνης, ...ὅ,τι ἔπραττον εἰς τὸν καιρὸν τῶν Ἑλλήνων» 1676 σημ. 1³, 1882 σημ. 1
- Ἁγία Μαρίνα (ἐκκλ., Σαντορίνη)· ἐπιγραφὲς ἐντοιχ. 350· διήγηση σχετικὴ μὲ τὴν ἔκρηξη τοῦ ἡφαιστείου τὸ 1650, 487
- Ἁγία Μαρίνα (ἐκκλ. καὶ πύργος, Κέα)· 628 κέ. καὶ σχέδιο μετὰ τὴν σ. 637
- Ἁγία Μαρίνα (χωριό, Δῆμος Τριταίων Ἀχαΐας)· ἐπιγραφὴ στὴν θέση Παναγιά 1089
- Ἁγία Ματρώνα (ἐκκλ. ἐρειπ., Κέα)· ἐπιγραφὴ 1314
- Ἁγία Μονή (ἐκκλ. ἐρειπ., Ἀρκαδία)· 25, 105
- Ἁγία Μονή, Μεσὴ ἢ Μεζή⁴, χωρίον (Ἀρκαδία)· 25
- Ἁγία Παρασκευή (ἐκκλ. ἐρειπ., Ἀθήναι)· παρὰ τὴν πύλη τοῦ Δράκου, «ἐπὶ θεμελίων ἀρχαίου καὶ μεγάλου οἰκοδομήματος» 81-82
- Ἁγία Παρασκευή (ἐκκλ., Ἀθήναι)· ἐπισκευὴ τῆς ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη 942
- Ἁγία Παρασκευή (ἐκκλ., Ἀθήναι)· ἐπιγραφὲς 398, 1411 (βλ. καὶ τὸ ἐπόμε. λ.)
- Ἁγία Παρασκευή (ἐκκλ. κατεστρ.⁵, Ἀθήναι)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. στὸν φεγγίτη τοῦ Ἁγίου Βήματος ἀντέγραψε ὁ Πιττάκης τὸ 1820, 677
- Ἁγία Παρασκευή (ἐκκλ., Εὐρυτανία)· 90
- Ἁγία Παρασκευή (ἐκκλ., Κέα)· ἐπιγραφὴ 1459
- Ἁγία Παρασκευή, «ῥαχὶς εἰς τὸν δῆμον τῶν Εὐρυτάνων, ἄνωθεν τοῦ χωρίου Ψιανὰ ἀνατολικο-μεσημβρινῶς» ἐρείπια ἀρχαίου φρουρίου 90
- Ἁγία Σιών (ἐκκλ. κατεστρ., Ἀθήναι)· 2070
- Ἁγία Σοφία (ἐκκλ. ἐρειπ., Κέα, ΒΑ. τῆς Ἰουλίδος)· ἐπιγραφὲς 629, 1649, μεταφορὰ ἐκεῖ ἐπιγραφῆς ἀπὸ τοὺς Ἀγ. Ἀποστόλους 1592 σημ. 1
- Ἁγία Τριάς (ἐκκλ., Ἀθήναι)· 1406
- Ἁγία Τριάς (ἐκκλ., Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν, Β. τοῦ Παρθενῶνος)· «θεμέλια οἰκοδομῆς, ἥτις ἴσως εἶναι τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Τριάδος» 1910

2. [Ὅλες οἱ μνεῖες ἀφοροῦν στὴν Ἀγ. Εἰρήνη τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, βλ. *ΑΡΜΑ* 5, 328 σημ. 207].

3. [Γιὰ τὴν ἐπιβίωση τῆς ἀρχαίας λατρείας στὰ νεώτερα χρόνια παραπέμπει ὁ Πιττάκης (βλ. *ΕΑ* σ. 1882 σημ. 1) στὸ βιβλίον τοῦ *L'anc. Ath.* σ. 462, ὅπου σημειώνει τὴν φράση τῶν νεωτέρων ἐμπόρων «εἰς τὴν ξυλιάστραν θὰ δώσωμεν λογαριασμόν»].

4. [Τὸ χωριὸ ἀναφέρεται ὡς Μερζὲ Μεγαλοπόλεως, βλ. Τ. Γριτσόπουλου, *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια*, λ. Ἁγία Μονή].

5. [Εἶναι πιθανώτατα ἡ ἴδια μὲ τὴν προηγουμένη (ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βορέου), βλ. *ΑΡΜΑ* 3, Α', 125, ἀρ. 612].

- Ἁγία Τριάς (ἐκκλ., Κακόσι Βοιωτίας)· ἐπιγραφὲς στὴν ἐκκλησίᾳ 1480 (καὶ 1473), 1481, 1482 (βλ. καὶ 1479)
- Ἁγία Τριάς (ἐκκλ., Πειραιεύς)· 1050
- ἀγίασμα· βλ. III
- Ἅγιοι Ἀνάργυροι (ἐκκλ., Ἀθῆναι)· ἐπιγραφὲς 1487, 1705
- Ἅγιοι Ἀνάργυροι (ἐκκλ., Ἀθῆναι), «ἄνωθεν τοῦ Ὡδείου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ»· στὴν θέσῃ τῆς ἐκκλ. κτίσθηκε πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τουρκικὸς τεκές 1637
- Ἅγιοι Ἀνάργυροι (ἐκκλ. καὶ μονή, Ἀθῆναι), «κτῆμα προπατορικὸν» Δημ. Κολοκύνθη· ἰδρυση τῆς μονῆς (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως, ἔτος 1651) 945-946
- Ἅγιοι Ἀνάργυροι (ἐκκλ., Λεβάδεια), παρὰ τὴν πηγὴ Κρύγῃα· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 1200, 1213⁶
- Ἅγιοι Ἀπόστολοι (ἐκκλ., Ἀθῆναι)· στὸ μέσον τοῦ ναοῦ ἡ ἀρχαία πηγὴ Κλεψύδρα 1066
- Ἅγιοι (Δώδεκα) Ἀπόστολοι (ἐκκλ., Ἀθῆναι, Σολάκι)· 71 σημ. 4, 1400, ἐπιγραφὴ στὸ λιθόστρωτο 1416-1417, ἐπιγραφὲς 644, 1887, 1940 σημ. 1
- Ἅγιοι Ἀπόστολοι (ἐκκλ. ἐρειπ., σημερ. πόλῃ Κέας)· ἐπιγραφὲς 1459, 1460, 1468 (ἐντοιχ.), 1592 σημ. 1
- Ἅγιοι Ἀσώματοι (ἐκκλ., Πόντζια Βοιωτίας)· ἐντοιχ. ἐπιγραφὲς 1201
- (Ἅγιοι) Ἀσώματοι τοῦ Χειλᾶ· βλ. κατ., Ἀσώματος Χειλᾶ
- Ἅγιοι Θεόδωροι (ἐκκλ., Ἅγιοι Θεόδωροι Βοιωτίας)· ἐντοιχ. ἐπιγραφὴ 1209
- Ἅγιοι Θεόδωροι (ἐκκλ., Ἀθῆναι)· 1214 (κτητορικὴ ἐπιγραφὴ⁷), 1590
- Ἅγιοι Θεόδωροι (ἐκκλ., Περιστέρι Ἀττικῆς)· ἐντοιχ. ἀρχαῖα καὶ ἐπιγραφὴ 839 σημ. 1
- Ἅγιοι Θεόδωροι (χωριό, «ἀριστερὰ τῆς εἰς Λεβαδείαν ἀγοῦσης ὁδοῦ»)· 1209
- Ἅγιοι Θεόδωροι (χωριὸ τοῦ Δήμου Αὐλῶνος)· ἐπιγραφὴ 923
- Ἅγιοι Πάντες (ἐκκλ., Χάλικα Λέσβου)· ἐπιγραφὲς ὡς βάσεις τῶν κιόνων τοῦ ναοῦ 447-448
- Ἅγιος Ἀθανάσιος (ἐκκλ., Ἀθῆναι), «εἰς τὴν συνοικίαν Ψυρὶ» 1362
- ἐπιγραφὲς 1362-1363, ἐπιγρ. ἐντοιχ. 1366, 1382
 - κατεδάφιση τῆς ἐκκλησίας τὸ 1856, 1366, 1382
- Ἅγιος Ἀθανάσιος (ἐκκλ., Ἀθῆναι)· βλ. κατ., Αἰγινήτικον Μετόχι
- Ἅγιος Ἀθανάσιος (ἐκκλ. ἐρειπ., σημερ. πόλῃ Κέας)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. στὸν ἐτοιμόροπο τοῖχο τῆς 1462
- Ἅγιος Αἰμιλιανός (ἐκκλ., Ἀθῆναι)· 975
- Ἅγιος Ἀνδρέας (ἐκκλ. ἐρειπ., Ἀθῆναι), παρὰ τὴν οἰκίᾳ Γεωργίου Φίνλαϊ· 1014, 1374-1375 (βλ. II, λ. Finlay), ἐπιγραφὴ 1377
- Ἅγιος Ἀνδρέας (ἐκκλ., Πάτραι)· βλ. κατ., Ἀπόστολος Ἀνδρέας
- Ἅγιος Ἀντώνιος (ἐκκλ. ἐρειπ., Ἀθῆναι), «εἰς τὸ βόρειον μέρος τοῦ τόξου τοῦ Ἀδριανοῦ»· ἐπιγραφὴ 1392
- Ἅγιος Ἀντώνιος (ἐκκλ., Μέγαρα)· 22 καὶ σημ. 1
- Ἅγιος Ἀσώματος Χειλᾶ· βλ. κατ., Ἀσώματος Χειλᾶ
- Ἅγιος Βασίλειος (ἐκκλ. ἐρειπ., σημερ. πόλῃ Κέας)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 1838-1840
- Ἅγιος Βασίλειος (Εὐρυτανία)· ἀρχαῖα ἐρείπια, ἀρχαῖοι τάφοι καὶ ἐνεπιγραφὴ λίθινη σφαῖρα, ἡ ὁποία ἐκλάπη τὸ 1822 ἀπὸ κάποιον περαστικὸν χιλιάρχο 90
- Ἅγιος Βασίλειος (δῆμος Παρακαμπυλίων Εὐρυτανίας)· 90
- Ἅγιος Βλάσιος (ἐκκλ., Ἀκραίφνιον)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 499

6. [Ἡ ἐκκλησίᾳ δὲν κατονομάζεται στὴν σ. 1213. Ἡ ἐπιγραφὴ ποὺ ἐντοπίσθηκε εἶναι ἡ IG VII 3119].

7. Βλ. κατ., Καλόμαλος.

- Ἅγιος Βλάσιος (ἐκκλ., Κορινθία)· 1448 σημ. 1
- Ἅγιος Βλάσιος (ἐκκλ. ἐρειπ., Κωπαΐς)· ἐπιγραφές 500, καταβόθρα στὸν Ἅγιο Βλάσιο 1500
- Ἅγιος Βλάσιος (ἐκκλ. ἐρειπ., Λεβάδεια)· ἐπιγραφές στὴν θέση Τρύπιο Λιθάρι 1200
- Ἅγιος Γεώργιος, Πατριαρχικὸς ναός· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1218
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., Ἀθῆναι), ἐντὸς τοῦ Θησειοῦ· ἱστορία τοῦ μνημείου 10, 939-940, 1215, 1378, χαράγματα Χριστιανῶν 939-940, 1215-1216, 1810
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., Ἀθῆναι), «ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἀγχέσιμου⁸»· ἐπιγραφές ἐντοιχ. 1197
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., Ἀθῆναι), «παρὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν» στὴν θέση Διασορίτης· 2023-2024
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., Καρυνὰ δήμου Ὁρχομενίων Βοιωτίας)· ἐπιγραφές ἐντοιχ. 1210
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ. ἐρειπ., Εὐρυτανία), στὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ Ἀγραφιώτη ἵχνη ψηφιδωτοῦ καὶ «πληθὺς ἀρχαίων κεράμων» ἐκεῖ κοντὰ 91
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., Θήβα)· ἀντιγραφή ἐπιγραφῆς ἀπὸ τοὺς Clarke, Pocock, Leake, Πιττάκη 906-907, ἐπιγραφή στὴν πηγὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου 1395, πρβλ. 58
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., Σαντορίνη), μεταξὺ Κοντοχωρίου καὶ Θηροστεφανίου· ἐπιγραφές στὴν περιοχὴ 352-353
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., σημερ. πόλη Κέας)· ἀρχαῖα 629, 1459
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., Μέγαρα)· 22 καὶ σημ. 1
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., Ἅγ. Γεώργιος δήμου Πέτρας Βοιωτίας)· ἐπιγραφές 1205
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., Σύρος)· 390
- Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., Ὑπάτη)· ἐπιγραφές ἐντοιχ. 198, 203
- Ἅγιος Γεώργιος (λόφος, Ἀθῆναι)· 76-79⁹, 866, 1197, 1715, ἀρχαῖο χάραγμα ποὺ καταστράφηκε «ἀπὸ τὸν λατομοῦντα τὸ ὄρος τοῦτο» 669, εὕρεση ἀρχαίων τάφων σὲ ἀνασκαφές κτήματος στοὺς πρόποδες τοῦ λόφου 143, ἐπιγραφές 413, 1364
- Ἅγιος Γεώργιος (χωριὸ τοῦ δήμου Πέτρας Βοιωτίας)· ἐπιγραφές στὴν ὁμώνυμη ἐκκλησία 1205, μία σὲ ἄλλη ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ καὶ μία ἐντοιχ. στὴν οἰκία Κωστάκη 1206
- Ἅγιος Δημήτριος (ἐκκλ. ἐρειπ., Ἀθῆναι), «εἰς τὴν ἐνορίαν καλουμένην πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τῶν 1820¹⁰ Ἡ ἐνορία τοῦ Βοργιά»· ἀνάγλυφο 268
- Ἅγιος Δημήτριος (ἐκκλ. ἐνοριακὴ Κηφισιάς Ἀττικῆς)· ἐπιγραφή ἐντοιχ. 2014-2015
- Ἅγιος Δημήτριος Βομβαρδιάρης (ἐκκλ., Ἀθῆναι)· 73
- Ἅγιος Δημήτριος “Κατηφόρι” (ἐκκλ. ἐρειπ., Ἀθῆναι)· 1009, 1641-1647, 1686-1688, ἀνασκαφὴ τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας καὶ «τῆς Κυβερνήσεως» (ἔτος 1861) 2092, 2096-2097, 2101, βλ. καὶ IV, λ. Πρυτανεῖον
- Ἅγιος Δημήτριος ὁ νέος (ἐκκλ., Ἀθῆναι)· ἐπιγραφή 1000
- Ἅγιος Δημήτριος τοῦ Τζηρίτη, «οἶονεὶ τοῦ ξυστοφόρου» (ἐκκλ., Ἀθῆναι)· σωζόταν «μέχρι τῶν χρόνων τῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως... καὶ οἱ τότε Τοῦρκοι ἐκεῖ τὰ ἵπρικὰ αὐτῶν γυμνάσματα ἐποιοῦν» 1081, «καὶ μάλιστα ὅτε αὐτοὶ ἐόρταζον διὰ τὴν περιτομὴν τῶν τέκνων αὐτῶν» 1082, ἐπιγραφή 1081
- Ἅγιος Δημήτριος (ἐκκλ., Ἐρημόκαστρον Θεσπιῶν)· ἐπιγραφή στὸ δάπεδο τῆς ἐκκλησίας 1212

8. [Τοῦ Λυκαβηττοῦ].

9. [Ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Περὶ Λυκαβηττοῦ (ἢ Λυκοβηττοῦ)»].

10. [Φαίνεται ὅτι ἡ ἐναρξὴ τῆς Ἐπαναστάσεως συνδεόταν ἀπὸ ὀρισμένους ἀγωνιστές, ὅπως ἐδῶ ἀπὸ τὸν Πιττάκη, μὲ γεγονὸς ποὺ ἔλαβε χώρα τὸ 1820 (ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται γιὰ τυπογραφικὸ σφάλμα)].

Ἅγιος Δημήτριος (ἐκκλ., Κέα), στήν θέση Φοῦσκα 1460 (πρβλ. 1592 σημ. 1), 1462, ἢ στὸ χωριὸ «Φοῦσαι»¹¹ 1836· ἐπιγραφές ἐντοιχ., βλ. ὅ.π.

Ἅγιος Δημήτριος¹² (ἐκκλ., Κέα)· ἐπιγραφὴ 1467

Ἅγιος Δημήτριος (ἐκκλ., Κέα), στήν θέση Χαβουνὰ ἐντὸς τοῦ κτήματος τοῦ Κ. Βρεττοῦ· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. «ἄνωθεν τῆς θύρας» 1460

Ἅγιος Δημήτριος (ἐκκλ. ἐρεμπ., Λεβάδεια)· ἐπιγραφὴ «ὀπισθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος» 1200

Ἅγιος Δημήτριος (ἐκκλ., Μέγαρο)· 22 καὶ σημ. 1

Ἅγιος Δημήτριος (Εὐρυτανία), ράχη «ἥτις ἐκαλεῖτο παλαιόκαστρον»· στήν κορυφὴ ἐρείπια ναοῦ τοῦ Ἁγίου καὶ κατάλοιπα «παλαιοῦ ἀσβεστοκτίστου πύργου», στίς ὑπώρειες διάσπαρτη κεραμεικὴ 89

Ἅγιος Δημήτριος (ἐκκλ., Εὐρυτανία), στήν ὁμώνυμη ράχη· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

Ἅγιος Διονύσιος (ἐκκλ., Πειραιεύς)· 347

Ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης (ἐκκλ. ἐρεμπ., Ἀθήναι)· 456, 944

Ἅγιος Ζαχαρίας· βλ. κατ., Προφήτης Ζαχαρίας

Ἅγιος Ἡλίας (ὄρος, Σαντορίνη)· 495

Ἅγιος Ἡλίας (ὄρος, Κέα)· 630

Ἅγιος Ἡλίας Καρδαλᾶ (Ἀρκαδία)· ὄρος «καλούμενον τὸ πάλαι Ὀστακίνα¹³» 24

Ἅγιος (Ἀπόστολος) Θωμᾶς (ἐκκλ., Ἀθήναι)· ἡ ἐκκλησίᾳ σωζόταν τὸ 1832, ἀλλὰ ἤδη ἀπὸ τὸ 1845 «οὐδὲ εἷς λίθος αὐτῆς εὐρίσκεται... μετεκομίσθη ὅλη ἡ ὕλη εἰς τὴν

νῦν οἰκοδομουμένην Μητρόπολιν» 1355, ἐπιγραφές 1355, 1975

Ἅγιος Ἰσίδωρος (ἐκκλ., Ἀθήναι)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. (ἔτος 1829) 1197

Ἅγιος Ἰσίδωρος (ἐκκλ., Πίσσα Κέας)· ἐπιγραφὴ 1896-1897

Ἅγιος Ἰωάννης (Βοιωτία)· 58

Ἅγιος Ἰωάννης (ἐκκλ., Ἀθήναι, Β. τῆς Ἀκροπόλεως)· ἐπιγραφὴ «ἀντικρὺ τῆς ἐκκλησίας» 1165

Ἅγιος Ἰωάννης (ἐκκλ., Ἀλακομεναί)· ἐπιγραφὴ 1205-1206

Ἅγιος Ἰωάννης (ἐκκλ., Μυρζίντα Ἀττικῆς)· 904

Ἅγιος Ἰωάννης (ἐκκλ., Βραάμαγα Βοιωτίας)· ἐπιγραφὴ 1207

Ἅγιος Ἰωάννης (ἐκκλ., Κέα, θέση Κουρεμένος)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. «ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ Ναοῦ» 1592 σημ. 1

Ἅγιος Ἰωάννης (ἐκκλ., Κέα, θέση Φρέαρ)· ἐπιγραφὴ 1463, ἐρείπια ἀρχαίας κώμης 1463

Ἅγιος Ἰωάννης Ἡλιοτρόπος

- ἐορτὴ εἰς μνήμην του στίς 24 Ἰουνίου, κατὰ τὴν ὁποία, «τοὺς πυρσοὺς ποιοῦσι» στήν Ἀθήνα καὶ ἄλλοι¹⁴ 1314

- μαντεία, «τὴν ὁποίαν τελοῦσιν ἀρχίζοντες ἀπὸ τὴν ἐσπέραν τῆς προτερείας τοῦ Ἡλιοτροπίου, καὶ τὴν ὁποίαν κλήδονα¹⁵ καλοῦσιν» 653

Ἅγιος Ἰωάννης Θεολόγος (ἐκκλ., Ἀθήναι)· ἐπιγραφὴ 542

Ἅγιος Ἰωάννης Κολώνα (ἐκκλ., Ἀθήναι)

- ἐπιγραφὴ 1029-1030

- «κίων, καλούμενος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου» 945 σημ. 1 (βλ. κατ., Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Πτωχοπρόδρομος)

- λατρεία· «ἀφιερώνουσιν ἔτι καὶ νῦν οἱ

11. [Τὰ δύο τοπωνύμια μᾶλλον συμπίπτουν, πρβλ. *IG* XII 5, 569 καὶ 573].

12. [Ἅγιος Δημήτριος τῆς *Κατωμεριᾶς* (βλ. *IG* XII 5, 584), στήν θέση Φοῦσκα (βλ. *IG* XII 5, 573). Βλ. ἀμέσως ἄνωτ.].

13. [Ὀστρακίνα].

14. [Τὸ λατρευτικὸ αὐτὸ ἔθιμο θεωρεῖται ἐπιβίωση ἀρχαίου. Φωτιεὺς ἀναβαν «δὲς τοῦ ἔτους τὴν 1 Σεπτεμβρίου, καὶ τὴν 24 Ἰουνίου», βλ. *EA* 1314].

15. Βλ. III.

(Άγιος Ιωάννης Κολώνα)

πάσχοντες πυρετοῦ κρόκην νήματος εἰς τὴν στήλην τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἥτις ἐπικείται ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ τεμένου τοῦ Τοξάριδος, ὃς ἐνομιζέτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὡς θεραπεύων τοὺς πυρετοὺς» 1676 σημ. 1

Άγιος Ιωάννης Μαγκούτης (ἐκκλ. ἐρειπ., Ἀθήναι)· ἐπιγραφὲς 1023, 1702 (ἐντοιχ.)

Άγιος Ιωάννης ὁ Νηστευτής (ἐκκλ., Ἀθήναι)· «ἦν πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως παρὰ τὴν θέσιν Γεράνι» 2104, ἐπιγραφὴ 2104

Άγιος Ιωάννης ὁ Πρόδρομος (ἐκκλ., Ἀθήναι)· «μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἐκκλησίας ταύτης¹⁶ ἔκτισαν ἑκατὸν περίπου μέτρα ἐτέραν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἥτις νῦν κατεστράφη» 945 σημ. 1, ἐπιγραφὴ 1031

Άγιος Ιωάννης ὁ Πτωχοπρόδρομος (ἐκκλ., Ἀθήναι)· «ἡ παράδοσις ἐν Ἀθήναις ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ τῆς θέσεως, ἔνθα ἴσταται κίων, καλούμενος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἦσαν καὶ ἄλλοι κίονες, τοὺς ὁποίους βαρβαρικαὶ εἰσβολαὶ κατέστρεψαν. Τὸ ἐπίθετον τῆς παρακειμένης Ἐκκλησίας εἶναι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Πτωχοπροδρόμου. Πολλὰ πιθανῶς ἡ κατάπτωσις ἔξ κιόνων τοῦ Καλυμβίτου νὰ ἦταν ἐκ τῶν κιόνων τούτων, ἔξ ὧν εἷς μόνον σώζεται» 945 σημ. 1 (βλ. ἀμέσως ἄνωτ.)

Άγιος Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος (ἐκκλ., Σύρος)· 390

Άγιος Κωνσταντῖνος (ἐκκλ., Ἀθήναι), «κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημίας»· ἐπιγραφὲς 1373-1374

Άγιος Κωνσταντῖνος (ἐκκλ., Ἀθήναι), «εἰς τὸ μέρος τὸ καλούμενον Γυψέλι»· ἐπιγραφὴ στὴν περιοχὴ 468

Άγιος Λουκάς· βλ. κατ., Απόστολος Λουκάς καὶ Ὁσῖος Λουκάς (μονή)

Άγιος Λυσέας· λαϊκ. ὄνομ. τῆς ἀθην. ἐκκλ. «τοῦ προφήτου Ἐλισεῖ¹⁷» 142

Άγιος Νικόλαος (ἐκκλ., Ἀθήναι), στὴν ὁδὸ «ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Σαλαμίνα»· ἐπιγραφὴ 984

Άγιος Νικόλαος (ἐκκλ., Ἀθήναι, Πατήσια)· ἐπιγραφὴ 1018

Άγιος Νικόλαος (ἐκκλ. ἐρειπ., Ἀθήναι)· 73, 82, ἐπιγραφὴ 517

Άγιος Νικόλαος (ἐκκλ., Ἀττική, Παλλένα)· 832, βλ. κατ., Παλλένα

Άγιος Νικόλαος (ἐκκλ., Ἑλικών), «πλησίον τῆς Ἀσκρας καὶ τῆς Παλαιοπαναγιάς»· ἐπιγραφὴ σὲ κίονα ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας 1483

Άγιος Νικόλαος (ἐκκλ., Κουτουμουλᾶ Λεβαδείας)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. στὴν θύρα 1200

Άγιος Νικόλαος (ἐκκλ., Μεγάλον Μοῦλκι Βοιωτίας)· δύο ἐπιγραφὲς ἐντοιχ. 1199

Άγιος Νικόλαος (ἐκκλ., Μέγαρο)· 22 καὶ σημ. 1

Άγιος Νικόλαος (ἐκκλ., Πλαταιαί)· ἐπιγραφὲς στὴν ἐκκλησίᾳ 1211, 1212

Άγιος Νικόλαος (ἐκκλ., Ὑπάτη)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 202

Άγιος Νικόλαος (ἐκκλ., Ὠραιός)· τρεῖς ἐπιγραφὲς ἐντοιχ. 1210-1211

Άγιος Νικόλαος (ὄρος, Ἀρκαδία)· 24

Άγιος Νικόλαος Ζαγαρᾶ, συνοικία (Λεβάδεια)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. «εἰς τὴν ξηρόβρυσιν» 1208, βλ. καὶ 62

Άγιος Νικόλαος Καλλογοριόνη (ἐκκλ. κατεστρ., Ἀθήναι), «εἰς τὸ ἀνατολικὸν τοῦ τετραγώνου τοῦ Ἀδριανοῦ»· ἐπιγραφὴ 1019

Άγιος Παντελεήμων (ἐκκλ., Μόλυβος Λέσβου)· ἀρχαῖα ἐρείπια ναοῦ (κίονες, κιονόκρανα, ἐπιγραφές), «τοῦ Ἀπόλλωνος Σμινθέως» 449

16. Βλ. τὸ ἀμέσως ἐπόμεν. λ.

17. [Τοῦ Ἐλισαιέ, ἢ, στὰ Ἑλληνικά, τοῦ Ἐλισαίου].

- Ἅγιος Παντελεήμων (ἐκκλ., Χάλικα Λέσβου). ἐπιγραφὴ ὡς βάσις τῶν κιόνων τοῦ νάρθηκος 447
- Ἅγιος Παντελεήμων, τὸ Καθολικόν (ἐκκλ. κατεστρ., Ἀθῆναι), «ἐνθα νῦν τὸ Δημοπρατήριον»· 1810 σημ. 1
- Ἅγιος Πολύκαρπος (ἐκκλ., Ἀθῆναι). ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 1397
- Ἅγιος Σάββας (ἐκκλ., Ἀθῆναι), παρὰ τὴν Ἱερὰ ὁδὸ· ἐπιγραφὴ 932
- Ἅγιος Σέρας, ἐξοχή (Κέα). ἐπιγραφὴ 1591
- Ἅγιος Σπυρίδων (ἐκκλ. ἐρειπ., Ἀθῆναι). 139, 186, 424, 999, 1336, 1697, ἐπιγραφές, ὅ.π., ἱστορία τοῦ μνημείου 999
- Ἅγιος Σπυρίδων (ἐκκλ. καὶ μονή, Πειραιεύς). ἐπιγραφές 522, 1321 καὶ 1323 σημ. 1, ἄγαλμα Πανδὸς 319
- Ἅγιος Σπυρίδων (ἐκκλ., Χαιρώνεια). ἐπιγραφὴ 1209
- Ἅγιος Στέφανος (ἐκκλ., Ἑλαιῶν Ἀθηνῶν). ἐπιγραφὴ 977
- Ἅγιος Συμεών (ἐκκλ., Κέα). ἐπιγραφές 1467, 1468, 1692
- Ἅγιος Σώζων (ἐκκλ., Κέα, θέση Καλογεράδων). ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 1648
- Ἅγιος Σώζων (ἐκκλ., Ὁρχομενὸς Βοιωτίας). ἐπιγραφές 507
- Ἅγιος Σώστης (τοπων., Σίφνος). ἀρχαῖα μεταλλεῖα 1147
- Ἅγιος Φίλιππος (ἐκκλ., Ἀθῆναι). 73, 1130, 1943-1944, 1947
- Ἅγιος Χαραλάμπης (ἐκκλ., Ἑρημόκαστρον Θεσπιῶν)
- ἔγγραφο τοῦ Πιττάκη πρὸς τὴν δημαρχικὴ ἀρχὴ γιὰ τὴν ἐξαγωγὴ ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς ἐκκλ. 1479
 - ἐπιγραφές ἐντοιχ. 1212, 1213, 1479, 1484
 - λειτουργία τῆς ἐκκλ. ὡς «μουσεῖον τῶν ἐν Θεσπιαῖς εὐμετακομίστων ἀρχαιοτήτων» 59, 1479
 - μετόχιο τῆς ἐκκλ. 1213
- Ἅγιος Χαραλάμπης (ἐκκλ., Κακόσι Βοιωτίας). ἐπιγραφές 1482-1483
- Ἅγιος Χαρίτων· 944
- ἀγκαλά· βλ. III
- ἀγκάλη, ἀγκαλιά, ἀγκαλίζ· βλ. III
- ἀγκινάρα· βλ. III
- Ἄγκος (ὄν. πηγῆς, Λεβάδεια). ἐπιγραφὴ 1208
- ἄγλωσις (εἶδος φυτοῦ). βλ. III
- ἀγορά (νεώτ.) Δομβρένης¹⁸ (Βοιωτία). 1480 (βλ. καὶ 1472-1473)
- ἀγορά (νεώτ.) Πόρου· μεταφορὰ ἐπιγραφῆς ἀπὸ ἐκεῖ στὸ Μουσεῖο τῆς Αἴγινας 327
- ἀγορά (νεώτ.) τῆς πόλεως Κέας¹⁹ (Κέα). 1459, 1460, 1462, 1468
- ἀγορὰ χειρογράφου Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸν Πιττάκη· 942
- ἀγοράζω· 655, βλ. III
- ἀγορὲς ἀρχαίων· βλ. κατ., λ. ἀρχαιότητες
- ἀγορὲς ἰδιοκτησιῶν γιὰ ἀνασκαφὴ τῆς οἰκίας Ξάνθη 1641, τῆς οἰκίας Ψωμᾶ 880-881 σημ. 1 καὶ 1280-1281 σημ.
- Ἀγραίων δῆμος (Εὐρυτανία). 90-91
- Ἄγραφα ὄρη· 92
- Ἀγραφιῶτης ποταμός (Εὐρυτανία). 91
- Ἀγρίνιον· βλ. IV
- ἀγριοελαῖαι· βλ. III
- ἀγριοι λίθοι· βλ. III
- ἀγριοψυχρόποτον ὕδωρ· 470, βλ. κατ., λ. μαυρονέρι
- ἀγροί (στοὺς ὁποίους ἐντοπίσθηκαν ἀρχαῖα)· Ἀθηνῶν, βλ. κατ., Καστόρχης καὶ Πιττάκης· Ἀνάφης, βλ. κατ., Χάλαρης· Ὑπάτης, βλ. κατ., Χριστίδης· Ὠρωποῦ, βλ. κατ., Ὠρωπὸς
- ἄγροικος· βλ. III
- ἄδεια ἀντιγραφῆς τῶν σχεδίων τῆς Πινακοθήκης τῶν Προπυλαίων τοῦ ἀρχιτέκτονος

18. [Στὴν ΕΑ ἀκολουθεῖται ἡ γραφὴ Δόμβρενα (ἀντὶ τῆς γραφῆς Δόμβραινα)].

19. [Ἀναφέρεται μὲ τὸ ἀρχαῖο τῆς ὀνομα, Ἰουλίς, βλ. IV].

(ἄδεια ἀντιγραφῆς)

Laurent²⁰ παραχώρησε ὁ Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων Πιττάκης σὲ Γάλλους ἀρχιτέκτονες 938 σημ. 1

ἄδεια δημοσιεύσεως ἀττικοῦ ἀμφορέως παραχώρησε ὁ Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων Πιττάκης στὸν Γ. Παπασιώτη 1351 σημ. 1

ἄδεια στὸν δάσκαλο Ἰ. Μπενιζέλο διακοπῆς τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς Ντέκα «δι' ὅλου τοῦ ἔτους ἡμέρας τεσσαράκοντα, καθὼς τὸ τοιοῦτον ἐθίζεται εἰς τὰ ἀπανταχοῦ σχολεῖα» 1220

ἄδεια τῆς Ὁθωμανικῆς Κυβερνήσεως «τὴν ὁποῖαν ὑπαγορεύει ξένη ἐπιρροή» γιὰ τὴν ἐξαγωγή ἀρχαίων στὰ ξένα μουσεῖα 6, ἄδεια στὸν Elgin 6

ἄδεια φωτογραφίσεως τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς Παρθένου παραχώρησε ὁ Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων Πιττάκης στὸν Fr. Lenormant 2062 σημ. 1

ἀδελφοποιητοί· 2061 σημ. 1, πρβλ. 654

ἄδρακτος· βλ. III

Ἀδριάνειος στοά· βλ. κατ., στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ ἀδύνατα· βλ. III

ἀέρας· βλ. III

ἀεροειδής· βλ. κατ., ἱασπιδ ἀεροειδής

Ἀζώγερας (Ἀθῆναι)· ἐπιγραφὴ 988

ἄζώματα, ἄζούματα· βλ. III

Ἀθανάσιος Γ', Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ Λεβαδείας· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1217-1219

ἄθεος· βλ. III

Ἀθηνᾶ (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Ἀθηνᾶ] 648 καὶ 924

Ἀθηνᾶ (ἐφημ.)· 1958, 2106

Ἀθῆναι

- γενικῶς· «Αἱ Ἀθῆναι αὐταὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐφύλαξαν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, τοὺς αὐτοὺς δρόμους τῆς ἀρχαίας πόλεως, αἱ δὲ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι κατέσχον τὴν αὐτὴν θέσιν τῶν

ἀρχαίων Ναῶν· καὶ τὰ πέριξ τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων λείψανα τῆς ἀρχαιότητος εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὑπῆρχον εἰς τοὺς ἀρχαίους Ναοὺς» 685

«αἱ Ἀθῆναι ἀπὸ τὸν ἕκτον αἰῶνα μέχρι τοῦ δεκάτου τετάρτου οὐδεμίαν μεταβολὴν ἔλαβον τῶν κατοίκων αὐτῶν...» 1448 (τεκμήρια), κατοίκηση τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν 6ο καὶ 9ο αἰ. μ.Χ. «ἀπὸ Ἑλλήνας» 1216, μεσαιωνικὸς οἰκισμὸς 677 σημ. 1, 1544 σημ. 1, 1707 κέ., βλ. κατ., Μεσαιῶν «Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ χειρογράφου τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν» 940-945

εὕρεση ἀρχαίων «εἰς τὰς Ἀθῆνας» (χωρὶς ἀκριβέστερη ἐνδειξη) 217, 260, 268, 278, 294, 328, 380, 415, 422, 1018, 1130

κατάσταση τῶν ἀρχαιοτήτων τῶν Ἀθηνῶν ἕως τὸ 1837, 8-13, ἐπίδραση τῆς ἀτμόσφαιρας τῆς πόλεως στὶς ἀρχαιότητες 53, 188, 358

- ἐκκλησίαι, βλ. κατ., λ. ἐκκλησίαι καὶ μονές (Ἀθηνῶν)
- οἰκίαι· βλ. κατ., οἰκίαι τῶν Ἀθηνῶν
- πυρπολισμοὶ τῶν Ἀθηνῶν, βλ. κατ., λ. πυρκαϊαὶ
- σημερινὴ εἴσοδος τῆς πόλεως 1115
- συλλογές ἀρχαίων, βλ. κατ., συλλογές ἀρχαιολογικὲς Ἀθηνῶν
- τόποι, περιοχές, συνοικίαι, ἐνορίες, κῆποι, μνημεῖα, δημόσια κτήρια τῶν Ἀθηνῶν²¹, βλ. τὰ ἀκόλουθα λήμματα
Ἀγᾶ (τοῦ) ἡ Βρύση
Ἀγγελοκῆποι, Ἀμπελοκῆποι
Ἀγία Ἀγαθόκληια
Ἅγιος Γεώργιος (λόφος)
Ἀζώγερας
«Ἀκαδημία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Μιλτιάδου»
Ἀκαθήμια
Ἀκρόπολις
Ἀλώνια
Ἀνάκτορα

20. Βλ. II, Laurent.

21. [Καταχωρίζονται τὰ λήμματα ποὺ ἀφοροῦν στοὺς μεσαιωνικοὺς καὶ νεώτερους χρόνους. Γιὰ τὴν ἀρχαιότητα βλ. IV].

(Ἀθῆναι)

ἀνατολικὸν μέρος τῶν Ἀθηνῶν
 Ἄνω ἀναβρυτήριον
 Ἄρειος πάγος
 Ἀρσάκειον Ὀρφανοτροφεῖον ἢ Παρθενα-
 γωγεῖον
 Ἀστεροσκοπεῖον
 Βάθεια
 Βασιλική
 Βασιλικοὶ Σταῦλοι
 Βασιλικὸν Τυπογραφεῖον καὶ Λιθογραφεῖον
 Βασιλικὸς Κῆπος
 βασιλικὸς οἶκος τοῦ Ἡγεμόνος τῶν Ἀθη-
 ναίων
 Βιβλιοθήκη Δημοσία
 Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου
 Βοργιά (τοῦ) ἐνορία
 βορειοανατολικὸν μέρος Ἀθηνῶν
 βόρειον μέρος Ἀθηνῶν
 Βοτανικὸς Κῆπος
 Βουδοπνύκτης
 Βουλευτήριον νέον
 βρῦσες τῶν Ἀθηνῶν
 Γαλλάτη, Γαλάκι
 Γαλλικὴ Σχολή
 γαλλικὸν προξενεῖον
 Γεράνι
 γέφυρα πρὸ τοῦ σταδίου, ἐπὶ τοῦ Ἰλισσοῦ
 Γιαλίστρα Στάμου ἐργαστήριον
 Γουδι
 «Γυμνάσιον τοῦ...»
 Γύπτικα
 Γύπτικος Μαχαλᾶς
 Γυψέλι(ον), Γυψέλη, ξηρογύψελον
 «Δασκαλεῖον ἢ Διδασκαλεῖον τοῦ Ἀριστο-
 τέλους»
 Δημοπρατήριον
 «Διδασκαλεῖον (Διοδώρου)»
 δυτικὸν μέρος Ἀθηνῶν
 ἐκκλησίαι καὶ μονὲς Ἀθηνῶν
 ἐλαιοτριβεῖα
 Ἑλαιὼν
 Ἑλληνικὴ Σχολὴ Ἰωάννου Ντέκα
 Ἐννεάκρουνος πηγὴ
 ἔξω Κεραμεικὸς
 ἐργοστάσια πορφύρων κατὰ τὸν Μεσαίωνα
 θέατρα Ἀθηνῶν
 Θησεῖον
 Ἴλισσος
 Κακὴ Πενθερὰ

Καλαμιότη
 Καλογριάνη
 Καλυμβίτης
 Κατηφόρι
 κάτω πόλις
 Κάτω Συντριβάνι
 κενотаφεῖον πρὸς τὸ νότιον τοῦ Ὀλυμπεῖου
 κῆπος Βλάχου Ἰ.
 κῆπος Βλαχούτση Κων/νου
 κῆπος Βουζίκη Μιχ.
 κῆπος Γάσπαρη
 κῆπος Γέροντος Ἀγγ.
 κῆπος Κατακουζηνοῦ Γ.
 κῆπος τοῦ Πυροβολικοῦ
 κῆπος τοῦ Συντάγματος
 κῆπος Τριτάκη Χ.
 κῆπος Τυρναβίτου Μ.
 κρήνες Ἀθηνῶν
 Λαοδοξίσι
 Ληνοί(ς)
 Λίμναι
 «λουτρά» (σπήλαιον)
 λόφοι Ἀθηνῶν
 Λόχας
 Λυκοβοῦνι
 Λυκόδημος
 Μανδραβήλη πύλη
 Μεγάλῃ Βρύσις
 μελίσσια
 Μεταξουργεῖον
 Μποστάνια
 Μώρα καπισὶ
 «ναὸς τοῦ Αἰόλου»
 «ναὸς τοῦ Πανελληνίου Διδῶς»
 Νεάπολις
 Νομισματοκοπεῖον
 νότιον μέρος Ἀθηνῶν
 Ξάχονες
 Ξυλίστρα
 ὁδοί (Ἀθηνῶν)
 Ὀλυμπεῖον
 «Ὀπλοστάσιον τοῦ Λυκούργου»
 Ὀργίνας, Ὀργιώνας
 «Παλάτια τοῦ Λεωνίδου καὶ τοῦ Μιλτιάδου»
 «Παλάτιον τοῦ Θεμιστοκλέους»
 Παναθηναϊκὸν στάδιον
 Πανακωτὰ
 πανδοχεῖον «κατασκευαζόμενον ἐντὸς τοῦ
 τετραγώνου τοῦ Ἀδριανοῦ»
 Πανεπιστήμιον

(Ἀθῆναι)

«Πάνθεον»
 Πατήσια
 Πετριτῆς
 Πλάκα, Πλακιώται
 πλατεῖα τῆς πύλης τῆς ἀγορᾶς
 πλατεῖα «τοῦ Φορβαντείου»
 Πλατὺ Φρέαρ
 Πνὺξ
 πολυάνδριον νέον
 πολυάνδριον τουρκικὸν
 Πουργί (Πυργί)
 προμαχὼν ἐπὶ τῆς Κλεψύδρας
 πύλη τῆς Ἀγορᾶς ἢ στοὰ τῆς Ἀθηνᾶς Ἀρχηγέτιδος
 πύλη τοῦ Δράκου ἢ νέα πύλη τοῦ Πειραιῶς
 πύργοι (Ἀθηνῶν)
 πύργος τῶν Ἀνέμων
 Ῥάμναι
 Ῥοδακίῳ
 Σέγγιο
 Σεπό(λ)λια
 Σερπεντζές
 Σολάκοι, τοῦ Σολάκι
 στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ
 στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον
 συλλογὲς ἀρχαιολογικῆς Ἀθηνῶν
 Σχολὴ τῆς Φιλελευθευτικῆς Ἑταιρείας
 Σωτήρα Δικαίου
 Σωτηράκι
 Τάκι
 τεῖχη τῶν Ἀθηνῶν
 τετράγωνον Ἀδριανοῦ
 Τζηρίτι
 τόξα τοῦ θεάτρου τοῦ Ἡρώδου
 τόξον τοῦ Ἀδριανοῦ
 τουρκικὰ μνημεῖα
 «Φανάρι τοῦ Διογέλους»
 Φρουραρχεῖον
 Χαλκούρη, Χουλκούρη
 Ψυρὶ
 Ψυχικὸν
 Ὡδεῖον Ἡρώδου

ἀθηναϊκὲς ἐορτὲς

- Ἀγ. Ἀγαθοκλείας (17 Σεπτ.). 1336
- Ἀγ. Ἰωάννου Ἡλιοτρόπου (24 Ἰουν.). 1314
- παραμονῆς τῆς 1ης Σεπτ. (θεωρεῖται ἐπιβίωση ἀρχ. ἐορτῆς τῶν Ἀθηναίων). «τὴν ἐσπέραν τῆς πρὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου

ἀνάπτουσιν εἰς τὰς πλατεῖας φωτῖαν μεγάλην, διὰ θάμνων καὶ ἀκανθῶν, καὶ ἄλλων φρυγάνων, πηδῶντες δὲ ἐξ ἀντιθέτων μερῶν τὴν πυρὰν ταύτην λέγουσι, μεγάλη τῇ φωνῇ, ἀφίνομεν τὸν κακὸν καιρὸν, καὶ πᾶμε στὸν καλλίτερον· μετὰ ταῦτα δὲ πηδῶντες λέγουσι καὶ ἄλλους ἄστεϊσμούς, ὡς τοὺς ἐξ ἀμάξης λεγομένους» 660, «τοὺς πυρσοὺς τούτους ἔτι καὶ νῦν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ἄλλοις μέρεσι τῆς Ἑλλάδος ποιοῦσι δις τοῦ ἔτους τὴν 1 Σεπτεμβρίου, καὶ τὴν 24 Ἰουνίου ἡμέραν, καθ' ἣν ἐορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἦν τοῦ Ἡλιοτρόπου ἐπικαλοῦσι» 1314

- τῶν Τούρκων τῶν Ἀθηνῶν «διὰ τὴν περιτομὴν τῶν τέκνων αὐτῶν» κατὰ τὴν ἐορτὴν τελοῦνταν καὶ ἵππικοι ἀγῶνες 1081-1082, βλ. κατ., λ. Τζηρίτι
- Μάρτις 1263 καὶ σημ. 1, βλ. κατ., λ. πανηγύρεις

Ἀθηναῖοι, αἱ

- Ἀθηναῖοι²². Βάθης Ἐλευθέριος Νικολάου καὶ Βάθης Νικόλαος 1066 σημ. 1, Βενιζέλος Παλαιολόγος 1066 σημ. 1, Black Πρ. καὶ Ἀρ. βλ. II, Βλάχος Ἰωάννης 1066 σημ. 1, 1221 σημ., Βουγιουκλῆς Σπῦρος 1066 σημ. 1, Βουζίκης Μιχαὴλ 317, Βροντογούνης Σταῦρος 1220, Γαλλανδὸς Δημήτριος 458, Γαλλανδὸς Φύλης 458, Γέροντας Ἄγγελος 418, 426-427, 1066 σημ. 1, Γκιλάκης Χ. Σπ. 1066 σημ. 1, 1221 σημ., Ζαχαρίτζας Ν. 1066 σημ. 1, 1336, Ζαχαρίτσας Στ. 572, Καπετανάκης Σπυρίδων 1220, Κολοκύνθης Δημήτριος 945-946, (τοῦ) Κούρδη (οἰκογένεια) 1446, Κτενᾶς Χαρίτος 1066 σημ. 1, Κωνσταντῆς 533, Λογοθέτης Σπυρίδων 1219, 1220, Λογοθέτης Συμεὼν 1220, Λύμπονας 943,

22. [Καταχωρίζονται τὰ ὀνόματα ὧσων ἀναφέρονται στὴν ΕΑ ὡς Ἀθηναῖοι ἢ Ἀθηναῖες στὴν καταγωγὴ καὶ ἐκεῖνα δύο γνωστῶν ἀθηναϊκῶν οἰκογενειῶν (τοῦ Στ. Ζαχαρίτσα καὶ τοῦ Π. Σκουζέ). Βλ. καὶ στὰ ὀνόματα τῶν προσώπων].

[Μακροῇ Θηρεσίᾳ] 1164 σημ. 1, Μανούσης Δημ. 800, Μπενιζέλος Γεώργιος 940-941, 943, Μπενιζέλος Ἀλέξανδρος 1220, Ντέκας Ἰωάννης 1221, Ντέκας Μιχαὴλ 1221, Παλαιολόγος Σπυρίδων «ὁ καὶ Ζυγκαρᾶς» 909, 1220, Πατοῦσας Σ. 141, 1221 σημ., Πεντελιώτης Νεόφυτος 1066 σημ. 1, 1221 σημ., Πετράκης Ἀνάργυρος 324, Πετράκης Διονύσιος 1066 σημ. 1, 1221, σημ., Πιττάκης Κ. Σ. καὶ Πιττάκης Σ. βλ. κατ., Ροῦφος Βησσαρίων 1221, Σκουζές Ἰωάννης 1221 σημ., Σκουζές Χ. Γεωργαντᾶς 1221 σημ., Σκουζές Παναγῆς 1015, 1111, Ταμβίσκος Δ. 366, 1157, Φώτιος βλ. κατ., Ψύλλας Γ. 1336

- ἀνεκτικότητά τῶν Ἀθηναίων «ὡς πρὸς τὰς θρησκευτικὰς συνηθείας» ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα 1365 σημ. 1
- ἄρχοντες 943 (ἀπόσπ. χειρογράφου Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν), ἄρχοντες καὶ ἐπίτροποι τῆς πολιτείας (τῶν Ἀθηνῶν) 1220 (ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν, ἔτος 1806), ἔφοροι Ἀθηνῶν καὶ ἀρχιγραμματεῦς (ἔτος 1822) 1221 σημ., προεστοὶ ἢ προεστῶτες 652, 1217, προὔχοντες Ἀθηναίων 943, τάκται 691 (βλ. III)
- οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν Μεσαίωνα λησμονήσαν τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα τῶν μνημείων 5
- καταφύγια τῶν Ἀθηναίων 940, 942, 944, 1220 σημ. 1, 1714
- κοινότης Ἀθηναίων (πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως) 1220
- προφορά, ἰδιωματισμοὶ τῶν Ἀθηναίων 644, 649, 654, 658, 660, 661, 662, 663, 673, 1269 σημ. 1, 1676 σημ. 1
- φορέματα τῶν Ἀθηναίων, βλ. κατ., λ. ἐνδύματα

Ἀθηναῖς (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Ἀθηναῖς] 924

Ἀθηνᾶς Ἀρχηγέτιδος ναός· βλ. κατ., πύλη τῆς Ἀγορᾶς

Ἀθηνῶν Δοῦκες· βλ. κατ., Δοῦκες

Ἀθηνῶν ἱστορία, πολλαχοῦ· δημοσίευση ἀποσπάσματος χειρογράφου Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν 940-942, τεσσάρων χειρογράφων φύλλων τὰ ὅποια περιεῖχαν «περι-

κοπὰς τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν» 942-945 καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων 945-946, 1216-1221· βλ. ἐπίσης κατ., λ. Ἐπανάστασις, μετεπαναστατικοὶ χρόνοι, πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνοι

Ἀθηνῶν τοπογραφία· βλ. κατ., τοπογραφία Ἄθως· 1341 σημ. 2, βλ. κατ., Μινωίδης Μηνᾶς Αἰ Ἀρχαῖαι Ἀθῆναι· τὸ βιβλίον τοῦ Πιττάκη *L'ancienne Athènes* (Athènes 1835), βλ. κατ., λ. Πιττάκης Κυριακὸς

αἱ δ' ἔκει· βλ. III

Ἀἰβαλιώτου Κων/νου οἰκία (Ἀθῆναι)· ἐπιγραφή 1639

Ἀἰβαλιώτου Κων/νου περιβόλιον (Θεσπιαί)· ἐπιγραφή 1484 (ἀρ. 30)

Αἰγαίου νῆσοι· γενικῶς, 57 κέ., 486 κέ.

- ἀποστολὴ στὰ νησιὰ τὸ 1829 τῆς Γαλλικῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ σύγγραμμα σχετικὸν²³ 319
- ἀρχαῖο ἄγαλμα σωζόμενο «εἷς τινα νῆσον τοῦ Ἀρχιπελάγους» 358
- ἐνδύματα τῶν γυναικῶν 370
- κοινοὶ τόποι σὲ ἀρχαῖες ἐπιγραφὰς τῶν νήσων 437, 441, 448, 505
- μουσική (αὐλὸς)²⁴ 653
- σύγγραμμα τοῦ Ph. Lebas περὶ τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Αἰγαίου²⁵ 451
- ὑποκοριστικὰ τῶν κοριτσιῶν 328

Αἰγάλεω, Αἰγάλεον, ὄρος (Ἀττικὴ)· 989, 2061, πρβλ. 935, 1550 σημ. 1

23. *Expédition scientifique de Morée, ordonnée par le gouvernement français: architecture, sculptures, inscriptions, et vues du Péloponèse, des Cyclades et de l'Attique, mesurées, dessinées, recueillies et publiées par Abel Blouet, vols I-III* (Paris, 1831-1838).

24. [Γιὰ τὴν ἀρχαία προέλευση τοῦ αὐλοῦ ὁ Πιττάκης παραθέτει τὸ ἀκόλουθο χωρίο τοῦ Δίω-νος τοῦ Χρυσοστόμου (Λόγοι 71.9): «αὐλεῖν τῷ τε στόματι καὶ ταῖς μασχάλαις ἀσκὸν ὑποβάλλοντα»].

25. *Inscriptions grecques et latines recueillies en Grèce par la commission de Morée et expliquées par Ph. Le Bas* (Paris 1839).

Αἴγινα

- γυναικεῖα ὀνόματα 1477 σημ. 1²⁶
- εὕρεση ἀρχαίων 219, 468, 581²⁷, 681, 1318 1418, εὕρεση στήν θάλασσα κεφαλῆς αἰγυπτιακοῦ ἀγάλματος 559
- καταφύγιο Ἀθηναίων κατὰ τὸν Μεσαίωνα καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάσταση 941, 942, 1220 σημ. 1
- μνεῖα τοῦ ἔργου τοῦ K. O. Müller, *Aegineticorum liber* (Berolini 1817) 1477 σημ. 1
- ναὸς «τῆς Ἀφροδίτης» (νεώτ. ὄνομ. Κολώνα). 1018, 1225, ἀνάγλυφο 581, ἐπιγραφές 293, 1018, καταστροφή τοῦ δαπέδου τοῦ ναοῦ ἐπὶ Καποδίστρια (1830) γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς προκυμαίας τοῦ λιμανιοῦ 1021
- ναὸς «τοῦ Ποσειδῶνος», πρβλ. 574
- Ὀρφανοτροφεῖον· φύλαξη στὸ κτήριο ἀρχαίων 327, βλ. τὸ ἐπόμεν. λ.
- πώληση στὴν Αἴγινα τὸ 1829 ἀρχαίας κύλικος 681
- «τῆς Αἰγίνης οἱ ἀνδριάντες²⁸... ἐσώθησαν μὲν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν ἀλλὰ μετηνέχθησαν ἐκτὸς Ἑλλάδος» 6, «ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς» (τῆς Ἀφαιάς) 75

Πρβλ. 1226

Αἰγίνης Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ (Μουσεῖον)²⁹

- ἀντιγραφὴ ἐπιγραφῶν ἀπὸ τὸν Πιττάκη 392, ἀπὸ τὸν Schaubert 1001
- μεταφορὰ ἀρχαίων ἀπὸ διάφορα μέρη στὴν Αἴγινα (ἔτη 1826-1833) 277, 326-327, 392, 483, 577, 581 (ἀπὸ τὴν Δῆλο),

327 (ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πόρο), 805 καὶ 1019 (ἀπὸ τὰ Μέγαρα), 1001-1002 καὶ 1017 (ἀπὸ τὴν Σαλαμίνα), 1485 (ἀπὸ τὴν Κέα)

- μεταφορὰ ἀρχαίων ἀπὸ τὴν συλλογὴ τῆς Αἰγίνας σὲ συλλογές τῶν Ἀθηνῶν· τοῦ Θησείου 326-327, 581, τῆς στοᾶς τοῦ Ἀδριανοῦ 392, 577, «εἰς τὰς ἐν Ἀκροπόλει ἀρχαιολογικὰς κεραμεῖας συλλογὰς» 468

Αἰγινήτικον Μετόχι (ἐκκλ., Ἀθηναί), παρὰ τὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο· ἐπιγραφὴ 1019

Αἴγιον· βλ. κατ., Ἑλληνικὸν

αἰγυπτιακὴ συλλογὴ τοῦ Βατικάνου· 559

Αἰγύπτιος· βλ. III, Ἄραψ καὶ IV, Αἰγυπτὸς (ἀρχαία), Αἰγύπτιοι

αἰθάλη· ἐπιρροὴ τῆς αἰθάλης στὶς ἀρχαιοτήτες τῶν Ἀθηνῶν 358

Αἶνελ Γουστάβος· βλ. II, Haenel Gustave

Αἰνιὰν Γεώργιος· 943 σημ. 1 (βλ. II, Buchon)

Αἰνιᾶνος Γ. οἰκία (Ὑπάτη)· δύο ἐπιγραφές στὴν οἰκία 199-200

Αἰνίας (κύρ. ὄν.)· 649

Αἰολο-Δωρικὸς· βλ. III

Αἰτωλία· 89, 91-92, πρβλ. 121-122

αἰχμαλωσίεις· τῶν Ἀθηνῶν, βλ. κατ., λ. Ἀλλὶ καὶ πανόλης, τῶν Ψαρῶν 661

«Ἀκαδημία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Μιλτιάδου»· 1708

Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου· 1082

Ἀκαδημία (τοῦ Πλάτωνος)· βλ. κατ., Ἀκαθήμνια

Ἀκαδημαί τῆς Εὐρώπης· εὐχὴ τοῦ Πιττάκη «ὅπως αἱ Ἀκαδημαί τῆς Εὐρώπης πέμψωσιν εἷς τε τὴν ἐλευθέραν καὶ δούλην εἰσέτι, ἀτυχῶς, Ἑλλάδα ἄνδρας πεπαιδευμένους... ὅπως συλλέξωσιν πᾶν τὸ διαμένον Ἑλληνικὸν ἔθιμον» 1882 σημ. 1

Ἀκαθήμνια (νεώτ. τοπων., Ἀθηναί), ἢ Ἀκαδημία (τοῦ Πλάτωνος)· ἐπιγραφές 291, 622, 1100, πρβλ. 73, 657, 1142, 1373-1374

ἀκαταδούλωτος· βλ. III

ἀκαταπάτητος· βλ. III

26. «Ἡ συνήθεια ἐφύλαξεν, ὥστε καὶ σήμερον, αἱ περισσότεραι τῶν γυναικῶν τῆς νήσου ταύτης νὰ καλῶνται Ἀρτεμὶς ἢ Ἀρτεμη» (Πιττάκης).

27. Βλ. II, Howe.

28. [Ὁ Ραγκαβῆς ἀναφέρεται στὰ γλυπτὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφαιάς ποὺ βρῆκαν σὲ ἀνασκαφὴ στὸν ναὸ τὸ 1811 οἱ Cockerell καὶ Haller von Hallerstein. Τὰ γλυπτὰ κατέληξαν στὴν Γλυπτοθήκη τοῦ Μονάχου].

29. [Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ τῆς Αἰγίνας, τὸ πρῶτο Ἑθνικὸ Μουσεῖο, λειτούργησε στὸ κτήριο τοῦ Ὀρφανοτροφείου, τὸ ὁποῖο ἀνήγειρε ὁ Καποδίστριας τὸ 1828, βλ. *Ἡμερολόγιο* 70 κέ.].

Άκερβλαδ, Άκερβλάτιος· βλ. II, Akerblad

ἀκήλητος· βλ. III

Άκιαγιόλης· βλ. II, Acciajoli

ἄκληρος· βλ. III

ἀκονάκι· βλ. III

ἀκουή, ἀκούω· βλ. III

Άκραίφνιον· βλ. κατ., Καρδίτσα

ἀκρατοκρῆναι ἢ ἀκριοψυχρόταται κρῆναι (κατηγορία κρηνῶν³⁰)· κρήνη τῆς Πειρῆνης 1145, Κρήνη (ἢ Κασταλία) 1329, Χαλκὰ Πουνῶρ 1550

ἀκριβός· βλ. III

ἀκριοψυχρόταται κρῆναι· βλ. ἄνωτ., ἀκρατοκρῆναι

Άκροκόρινθος· τέσσερις ἐπιγραφές χαραγμένες στήν πηγή τοῦ Φρουρίου (ἐξ ἀντιγρ. Γ. Χρυσίδη) 1317-1318

Άκροπόλεις Μεγάρων· 22, 805, 817

Άκρόπολις Ἀθηνῶν· πολλαχού³¹

- ἀνασκαφές, βλ. κατ., ἀνασκαφές Άκροπόλεως
- δεξαμενές, βλ. κατ., δεξαμενές Άκροπόλεως
- δοξασίες τῶν Τούρκων γιὰ τὴν ἀρπαγὴ Καρυάτιδος 1378 σημ. 1
- εἴσοδος Άκροπόλεως 11-12, 106, 226, 322, 526, 550, 551, 939, 1007, 1008, 1185, 1709 σημ. 2
- ἐκκλησίες Άκροπόλεως, βλ. Ἁγία Τριάς, Ἐπισκοπικὴ Ἐκκλησία, Θεοδόχος δέσποινα, Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, Ταξιάρχαι, Χριστὸς

30. [Ἡ λέξις δὲν περιλαμβάνεται στὴν *Συναγωγὴν* οὔτε στὸ *Μέγα Λεξικόν*· στὸ τελευταῖο ὑπάρχει ἢ λ. ἀκρατοθέρμαι, στὰ γερμανικὰ akratothermen. Φαίνεται ὅτι ἢ λ. ἀκρατοκρῆναι, ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ Λάνδερερ, εἶναι μετάφραση τῆς γερμ. λέξεως].

31. [Καταχωρίζονται τὰ λήμματα ποὺ ἀφοροῦν στοὺς μεσαιωνικοὺς ἕως καὶ τοὺς νεώτερους χρόνους. Γιὰ τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα τῆς Άκροπόλεως καὶ τὶς θέσεις ὅπου βρέθηκαν ἀρχαῖα βλ. IV, Άκρόπολις Ἀθηνῶν (Άκρα)].

• ἔρουνες τὸ 1822 στὴν Ἀκρόπολη γιὰ τὴν ἐξασφάλιση ὕδατος ἱκανοῦ «ἵνα ἐπαρκῇ εἰς τὰς πολιορκίας» καὶ ἀνακάλυψη τῆς Κλεψύδρας 1066· οἱ ἐργασίες διακόπηκαν ἀπὸ τὶς τότε περιστάσεις καὶ τὴν εἰσβολὴ «μεγάλου Τουρκικοῦ σώματος τοῦ περὶ τὸν Δράμαλην» 1066

• θόλοι 932, 938, βλ. καὶ κατ., θόλος τουρκικὸς

• «κανονοστάσιον Ὀθωμανικὸν» 11

• κατάλογος τῶν ἀρχαίων, βλ. κατ., κατάλογος τοῦ Μουσείου

• καταστροφές καὶ κλοπές κατὰ τοὺς νεώτερους χρόνους ἀπὸ ξένους ναυτικούς καὶ διαφόρους περιηγουμένους 952-953 σημ. 1

• καταστροφὴ τῶν Προπυλαίων τὸν 16ο αἰ. «ὑπὸ τῆς ἐν αὐτοῖς πυρίτιδος» 11

• «λουτρὸν», βλ. κατ., λουτρὸν τουρκικὸν

• οἰκίαι· οἰκία τοῦ Δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν 1753, 1873, 1911, 1913-1914, 1916, 1918-1920, 1922, 1960, 1962, 2008, θόλοι ἢ τοῖχοι οἰκιῶν ἐπὶ τῶν Προπυλαίων 932, 938, 1760, 1772, 1806, 1813, 1815, 1823, 1825-1827, 1859-1860, 1877, 1901, 1903, 2007-2009, 2012, οἰκίσκος ΒΑ. τῶν Προπυλαίων 1790

• «ὀρφανοτροφεῖον» 1439 (ἀρ. 2971), 1448

• «παρθεναγωγεῖον» 1861, 1910

• «προμαχῶνες», βλ. κατ.

• «προσωρινὸν μουσεῖον ἀρχαιοτήτων... ἄλλοτε δὲ κανονοστάσιον Ὀθωμανικὸν» 11

• πύργος τοῦ Δουκὸς Ἀκιαγιόλη 1205 σημ.

• «πυριταποθῆκαι τῶν Τούρκων» 11, 1163 σημ. 1

• συλλογές Άκροπόλεως, βλ. κατ., λ. συλλογές ἀρχαιολ. Ἀθηνῶν

• «σχέδιον ἀρχαῖον τοῦ Ἐρεχθείου» 1279 σημ. 1

• «σχέδιον τῆς ἀνεγέρσεως (τῆς Άκροπόλεως)» 9, 10

• τεῖχος, βλ. κατ., τεῖχη τῶν Ἀθηνῶν

• τεκές 1637, βλ. κατ., τεκές

• τελετὲς τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας στὴν Ἀκρόπολη 1308, 1311

• τουρκικὰ μνημεῖα, βλ. κατ.

(Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)

- τζαμί(ον) «κατακρημνισθὲν» ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος 493, 533, 1102, 1408
- τόπος Α. τοῦ Παρθενῶνος, «ἐνθα ἐν τῇ πολιορκίᾳ ἐνταφιάζοντο οἱ Τοῦρκοι» 673
- χριστιανικὰ χαράγματα, βλ. κατ.

ἀκρωτήρια· ἀρχ. Ζωστήρ 157, ἀκρωτ. Σαλαμῖνος βλ. κατ., Τυμβανάκια, Σουνίου βλ. κατ., Σούνιον, παλαιᾶς Καϋμένης 489

Ἀλακί (Βοιωτία)· «ἡ κώμη Ἀλαί» 62

ἀλάτι· βλ. III

ἀλατοποιεῖον· 128 σημ. 6

ἀλβανητικὴ γλῶσσα· 211

Ἀλβανοί· εἰσβολές τους στὴν Ἀττικὴ 942 καὶ σημ. 2

Ἄλβης· βλ. II, Alby G.

ἀλείφομαι· βλ. III

ἄλευρα, ἄλεϋρι· βλ. III

Ἀλῆς Τεπελένιος, Πασ(σ)ᾶς (τύραννος) τῶν Ἰωαννίνων· 6, 62, 90, 1378 σημ. 1 (βλ. IV, λέων τῆς Χαιρωνείας)

ἀλημονοῦμαι· βλ. III

Ἀλί (τουρκ. ὄνομ., παλαιότ. Ἄλμιον³², μτγν. Χασάνι, Ἀττικὴ)· 1690 σημ. 1, βλ. κατ., Χασάνι

Ἀλιάμπης ποταμός (Πιερία)· 98

Ἀλικὴ ἢ Ἀλικαῖς (Ἀττικὴ)· ἐπιγραφὰς 157, 671, 1325

Ἀλικὴ τῆς Ῥαφῆνας (Ἀττικὴ)· 128 καὶ σημ. 6, βλ. κατ., Ῥαφῆνα

Ἄλμιον· βλ. ἀνωτ., Ἀλὶ καὶ κατ., Χασάνι

ἀλισίβα· βλ. III

ἀλληλογραφία³³· 952 σημ. 1, 1310, βλ. κατ., λ. ἔγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων καὶ ἐπιστολογραφία

ἀλληλοδιδασκτικὸν διδασκαλεῖον Ὑπάτης τόπος φυλάξεως ἀρχαίων 202, πρβλ. Σχολὴ Ὑπάτης

ἀλλοιώσις· βλ. III

ἀλογόμυγα· 652

ἀλουσία· βλ. III

ἄλυτος· βλ. III

Ἀλώνια (Ἀθῆναι, ΝΔ. Θησείου)· 306, 1448 σημ. 1, ἐπιγραφὴ «παρὰ τὴν θέσιν... ἥτις παρεφθαρμένως νῦν Χουλκούρι³⁴ καλεῖται» 1892

ἄλωσις τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων· 820

ἄμα ὁποῦ· βλ. III

ἁμάδες· βλ. III

Ἀμαρούσιον· βλ. κατ., Μαροῦσι

ἀμβολή· βλ. III

Ἀμερικὴ· μεταφορὰ τὸ 1825 μεγαρικοῦ ἀγάλματος στὴν Ἀμερικὴ «ὑπὸ Ἀμερικανικῆς φεργάτας» 805

ἀμιλητον ὕδωρ· 651, βλ. III καὶ κατ., λ. ματιάζω

ἀμισθί· ἀντιγραφὴ καὶ δημοσίευση τῶν ἐπιγραφῶν ἀπὸ τὸν Πιττάκη «αὐθορμήτως χάριν καὶ ἀμισθί» 1335 σημ. 1, «οἰκεία βουλῇ, προῖκα καὶ ἀμισθεὶ» 2106

ἀμοίβομαι· βλ. III

ἄμοιρος· βλ. III

Ἀμοργός, Ἀμουργός· 487, 636, ἐπιγραφὴ «ἐν Αἰγιαλίᾳ» 1942, μνεῖα τῆς «συλλογῆς τοῦ Ῥῶς περὶ Ἀμοργοῦ³⁵» 1767

ἀμούργα· βλ. III

Ἀμπελάκια· βλ. κατ., λ. Σαλαμῖς

ἀμπέλια· 645, 647, 650³⁶, 653, πάτημα τῶν σταφυλιῶν 663, βλ. κατ., ἄμπελοι καὶ ἀμπελώνες

ἄμπελοι· βλ. κατ., Βλαχογεωργίου Ἀντ. ἄμπ. καὶ Θεοδώρου Π. ἄμπ.

Ἀμπελοκῆποι· βλ. ἀνωτ., Ἀγγελοκῆποι

ἀμπελώνες· Ἀθηνῶν 656, 946, 1223, ἐμπροσὶς ἀμπ. περὶ τὸν Πειραιᾶ 941, ἀμπ.

32. «Ἄλμιον κατὰ διαφθορὰν τοῦ ὀνόματος Ἀλμοῦς», βλ. IV, Ἀλμοῦς.

33. Βλ. *Συναγωγὴ*.

34. Βλ. κατ., Χαλκούρη.

35. L. Ross, *Inscriptiones Graecae Ineditae*. II (Athenis 1842).

36. Βλ. III, ἀπάρεθνος.

- Σαντορίνης 350, 378, καταστροφές τους
ἀπὸ τὴν λάβα 487, 488
- ἀμπολή· βλ. ΙΙΙ
- ἀμυγδαλιά, ἀμύγδαλον· βλ. ΙΙΙ
- Ἀμῦκλαι (Λακωνία)· ἀρχαιοκαπηλία 26,
ἀρχαιότητες 26, ἐπιγραφές 1318
- Ἀμφιάρειον Ὠρωποῦ· 63, 609, 1327, ἐπι-
γραφές 791-802, 854 σημ. 1, προστασία
τῶν ἀρχαίων 791-792, φύλαξη τοῦ ἱεροῦ
792, φύλαξη τῶν ἀρχαίων 791, 800
- Ἄμφισσα· βλ. κατ., Τζουρπάζος Ἰωάννης
- ἀμφισφηνοειδής· βλ. ΙΙΙ
- ἀμφορεὺς τοῦ Πονιατόφσκη· ἀρχ. ἀγγεῖο
ἐπωνομασθὲν ἀπὸ τὸν Πολωνὸ κτήτορά
του 1349-1350, περιγραφή καὶ σχετική
βιβλιογραφία, βλ. ὅ.π.
- ἀναβρυτήρια³⁷· Ἄνω ἀναβρυτήριο (Ἀθηνῶν)
1383, Κάτω Συντριβάνι (Ἀθηνῶν) 73
- ἀναβρύω· βλ. ΙΙΙ
- Ἀνάβυσσος (Ἀττική)· [ἀρχ. Ἀνάφλυστος],
ἀρχαῖα ἐρείπια 857 σημ. 1
- ἀνάγλυφη «ἐπὶ πέτρας ἢ μορφῇ» τῆς Ἀγ.
Παρασκευῆς, «ἐργασία τῶν παλαιότερων
χρόνων τοῦ χριστιανισμοῦ»· 90
- ἀναδεύω· βλ. ΙΙΙ
- ἀναδημοσιεύω· βλ. ΙΙΙ
- «Ἀνάδυσις τῆς μικρᾶς Καϋμένης»· 486-487
- «Ἀνάδυσις τῆς νέας Καϋμένης κατὰ τὸ 1107»·
487-489
- ἀναθέσεις· βλ. κατ., λ. προσφορὲς τῶν πιστῶν
- ἀνακατοσοῦρα· 663 (βλ. κατ., λ. γυναικὰ)
- Ἀνάκτορα, νέα Ἀνακτόρια, Βασιλικὸν Πα-
λάτιον (Ἀθῆναι)
- εὔρεση ἀρχαίας λάρνακος στὰ θεμέλια
143, εὔρεση ἀρχαίων στὴν περιοχὴ τῶν
Ἀνακτόρων 413, 981, 1026, 1132, 1426
 - σχεδιαζόμενη θέση τῶν Ἀνακτόρων 10
- ἀναλόγημα· βλ. ΙΙΙ
- Ἀνανίας, μοναχὸς τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων
Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος
1806) 1220
- ἀναξιοβλασφημηθεῖς· βλ. ΙΙΙ
- ἀναπαίτητος· βλ. ΙΙΙ
- ἀναπλέκω· βλ. ΙΙΙ
- ἀνασκαφές· πολλαχοῦ
- διάκριση μεταξὺ τῶν ὄρων «ἀρχαιολο-
γικὰ ἀνασκαφαὶ» καὶ «ἀρχαιολογικὰ
ἔρευναι» 335 σημ. 1, 884 σημ. 1, 885 σημ. 1
 - νόμος τοῦ 1834 περὶ ἀνασκαφῶν 7-8
 - συνοπτικὴ ἔκθεση τῆς καταστάσεως τῶν
ἀρχαιοτήτων (καὶ τῶν ἀνασκαφῶν) τῶν
Ἀθηνῶν (ἕως τὸ 1837) 5-13, τῆς Πελο-
ποννήσου 21-29, τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος
57-63, τῆς ἐπαρχίας Καρπενήσιου 89-92
- ἀνασκαφὲς Ἀθηνῶν· ἀνασκ. πρὸς τὸ βόρειον
τῶν Ἀθηνῶν 530, πρὸς τὸ νότιον τῶν
Ἀθηνῶν 1875, τοῦ πύργου Ἀνδρονίκου
τοῦ Κυρρήστου 228, 346· βλ. ἐπίσης κατ.,
Βασιλικὸς Κήπος, Διονυσιακὸν θέατρον,
Λυκόδημος, ὁδοποιία, Πυργιώτισσα
(ἀνασκ. «Ποικίλης στοᾶς»), Τραϊβερτ οἰ-
κία (ἀνασκ. «μνημεῖον Εὐβουλίδου»),
ᾠδεῖον Ἡρώδου καὶ IV, Βουλευτήριον,
γυμνάσιον Πτολεμαίου, Δίπυλον, Μη-
τρῶν, Πρυτανεῖον καὶ Φορβαντεῖον
- ἀνασκαφὲς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν 8-13, 16,
30-55, 64-70, 92-96, 103-114, 125-127,
131-140, 144 κέ., 167-186, 189-196, 205-
208, 212-214, 216-226, 228, 238, 257, 260,
264-270, 272, 276, 278-282, 284-291, 295,
297, 300-305, 307, 311-316, 318, 320, 324,
333, 340, 342-345, 347-348, 364-365, 369-
371, 404, 423, 481, 524-526, 531, 539 σημ.
1, 544, 547, 549, 550, 552, 557-558, 561-
564, 567, 573-574, 579-580, 582, 584-585,
587, 592-593, 598-599, 601, 603, 605, 609,
611, 615, 617-618, 669, 682, 693-773, 872,
875, 890, 893, 943 σημ. 2, 960, 968, 994,
1012, 1017, 1027-1028, 1040-1042, 1044-
1045, 1047-1048, 1050, 1052-1054, 1059,
1064, 1125, 1267, 1358, 1382, 1385, 1403,
1407-1408, 1429-1431, 1495-1500, 1543,
1545, 1762, 1767, 1770-1780, 1785-1786,

37. Βλ. Συναγωγή.

(ἀνασκαφές Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν)

1789-1790, 1792, 1797, 1798, 1800, 1811-1812, 1835, 1845, 1862, 1865 κ.ε., 1884, 1885, 1895-1896, 1898, 1900, 1902-1903, 1907-1908, 1910, 1914, 1935-1938, 1948, 1965, 1976, 1977, 1980 (πρβλ. 1979), 2001, 2005, 2010, 2015, 2034, 2043, πρβλ. 984 σημ. 1, 1058 σημ. 1, ἀνασκαφές Beulé, Piscatori, Titeux, βλ. II, ὑπὸ τὰ ὀνόματα, πρᾶκτικά τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν³⁸ 311 σημ. 1

ἀνασκαφές Βελανιδέας· 127-130, 142, 214, 217, 220, 258, 285

ἀνασκαφές Ἑλλήνων (ιδιωτῶν)· Β. τοῦ Θεοσίου 13, στήν Βάθεια τῶν Ἀθηνῶν 308, παρὰ τὴν οἰκίαν Ἰωαννίδου 866, ιδιοκτητοῦ κτήματος στοὺς πρόποδες «τοῦ Ἀγέσμου» 143, τοῦ Π. Ζωγράφου στὸ Χασάνι Ἀττικῆς 1691, 1747, τοῦ Πιττάκη στήν οἰκία του τὸ 1859, βλ. κατ., λ. Πιττάκης Κ., τῶν κατοίκων τῆς Σαντορίνης στήν Περίσια 490. Βλ. καὶ κατ., λ. ἀνασκαφές πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως

ἀνασκαφές Πειραιῶς· (ἔτη 1836-1841) 12, 228-229, 258-260, 274, 318, 328, 347, 397, 399, 581, ἀνασκαφές καὶ ἔρευνες Β. τοῦ Πειραιῶς 275, 367, 399-403, 405, 413, 421, 425, 428, 433-435, 441, 467-470, 476, 490, 509, 523, Δ. τοῦ Πειραιῶς 480-481· βλ. καὶ 262, 273-274, 277, 302, 368, 406-407, 455, 484, 517, 524, 530, 993 σημ. 1, ἀνασκαφές Cambell καὶ Vassoigne, βλ. II, Cambell, Vassoigne

ἀνασκαφές πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ τὸ 1812 γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ λέοντος τῆς Χαιρωνείας 62, τοῦ Guilford τὸ 1813 στήν Βιβλιοθήκη τοῦ Ἀδριανοῦ 2021, ἐταιρείας ἐκ Γερμανο-ἀγγλῶν τὸ 1813 καὶ τὸ 1814 στήν Φιγά-λεια 28, τοῦ Gell «κατὰ τοὺς 1814 περὶ-που» στήν Ἐλευσίνα 21, περιηγητῶν τὸ 1814 στίς Ἀμύκλες 26, ἡγουμένου τὸ 1814

στίς Θεσπιές «πρὸς ἀνεύρεσιν πετρῶν» 59, ἀνασκ. τὸ 1816 στίς Κλεωνές 682, Ἀγγλου περιηγητοῦ τὸ 1818 στήν Αἶγινα 219, ιδιοκτητοῦ κτήματος τὸ 1818 στὸ «Λύκειον» τῶν Ἀθηνῶν 1142, Ἀγγλου περιηγητοῦ τὸ 1819 στήν Ἀχαρνική πύλη 1104, τοῦ Gropius τὸ 1819 στήν Αἰξωνή 157, 671, 829, 1847, τοῦ Θεοχάρη Ῥέντη τὸ 1820 στὰ Μέγαρα 805, ἀνασκ. στὸ Γριμάδι 63, στήν θέση Κοκκάλια 90, στήν θέση Ἁγ. Βασίλειος Εὐρυτανίας 90. Πρβλ. 483 (ἀνακάλυψη πλήθους ἡμιέργων γλυπτῶν στήν Δῆλο) καὶ 355-356 (ἀνακάλυψη ἐπιγραφῶν στήν Ἀνάφη, ἔτη 1808 καὶ 1810)

ἀνασκαφές Τανάγρας· 63

ἀνασκαφές τῆς Ἀρχαιολ. Ἐτ.· βλ. κατ., λ. Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία

ἀνασκαφές τῆς Γαλλικῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς· 27, 28, βλ. κατ., λ. Γαλλικὴ Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ

ἀνασκαφές τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως στήν Ἀκρόπολη· βλ. II, λ. Beulé Ch.-E.

ἀνασκαφές τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, πολ-λαχοῦ³⁹· 9-13, 16, 80, 884 σημ. 1, 1289, 1311, 1647, 1999, 2090, 2096 κ.ε., βλ. καὶ ἄνωτ., ἀνασκαφές Πειραιῶς

ἀνασκαφές τοῦ Ἀγγλου Συνταγματάρχου Cambell στὸν Πειραιᾶ (ἔτος 1856)· 1365, 1371, 1389, 1470-1471, πρβλ. 1372 σημ.

ἀνασκαφές τοῦ Γάλλου ἀρχιτέκτονος Titeux στήν Ἀκρόπολη· 905, 908, 912, 939 σημ. 1, βλ. καὶ II, Titeux (Titau)

ἀνασκαφές τοῦ Γάλλου Συνταγματάρχου Vassoigne (1855 καὶ 1856) γιὰ τὴν κατασκευὴ ὁδῶν στὸν Πειραιᾶ· βλ. II, Vassoigne

ἀνασκαφές τοῦ Lenormant στήν Ἐλευσίνα· βλ. II, Lenormant Fr.

38. [Σκόπευε νὰ τὰ συντάξει ὁ Πιττάκης].

39. [Δίδεται παραπομπὴ μόνο στίς σελίδες ὅπου ἀναφέρεται ὅτι πρόκειται γιὰ ἀνασκαφὴ τῆς Κυβερνήσεως].

ἀνασκαφές τοῦ Piscatori στὸ Ἐρέχθειον·
1289-1290, βλ. καὶ II, Piscatori

ἀνασκαφὴ Ἀνάφης (ἔτος 1840)· 357-358

ἀνασκαφὴ Γερμανοῦ στὸ Χιλιόμοδι (ἔτος
1835)· 22

ἀνασκαφὴ Κέας· 628 κέ.

ἀνασκαφὴ τοῦ Ρουσόπουλου σὲ ἀγρὸ στὴν
Παλαιοπαναγιά· 1484

ἀνασκαφὴ (καθαρισμὸς) τοῦ ἀρχαίου θεά-
τρου τοῦ Ἀργους· 23

ἀνασκαφὴ τῶν ἐν Κων/πόλει Ἀγγλῶν ἢ τῶν
Γάλλων τὸ 1856 στὸν Ἰππόδρομο τῆς
Κων/πόλεως· 1378

ἀνάσκαψις· βλ. III

ἀνάστημα· βλ. III

ἀνατολικὸν μέρος τῶν Ἀθηνῶν

- ἐπιγραφές 394, 420, 426-427, 438, 475,
479, 481-482, 489, 502, 512, 518-519, 568,
571, 572, 1102, 1157, 1640, 1715, 1741-
1743, 1757-1758, 1916, 1959
- οἰκία Ἀγγέλου Γέροντος καὶ κῆπος, βλ.
κατ., Γέροντας Ἀγγελος, πρβλ. 1397
Βλ. ἐπίσης κατ., Βασιλικοὶ Σταῦλοι καὶ
Πλάκα

ἀνατομικῶς· βλ. III

ἀνατριχιάζω· 646 (βλ. κατ., δημῳδαὶς φράσεις)

ἀναφέρω· βλ. III

Ἀνάφη· 485, 636

- ἀγορὰ ἀρχαίων φιαλῶν ἀπὸ τὸν Λάνδε-
ρερ 187
- ἀνασκαφὴ (ἔτος 1840) 357-358
- ἀρχαῖα, κυρίως ἐπιγραφές 187, 354-358,
371-377, 387, 462, πρβλ. 1478, παλαιὰ
εὐρήματα (ἔτη 1808, 1810, 1824-1829)
355-357
- ἀρχαία πόλη Ἀναφαίων 377, Καστέλη
372, Κατάλυμα 377, μονὴ Παναγίας Κα-
λαμιότισσας, βλ. κατ.
- ἀρχαιοκαπηλία, βλ. II, Alby G.
- ἀρχαιολογικὰ ταξίδια στὴν Ἀνάφη 187,
356, 462, βλ. καὶ κατ., λ. Σαντορίνη
- ἰσθμὸς μεταξὺ Ἀνάφης καὶ Μελαντίων 373
- κλίμα· «διὰ τὸ εὐκραὲς τοῦ κλίματός του

(τοῦ τόπου), ἡ νόσος θεωρεῖται ὡς σπά-
νιον χρῆμα» 355

- μεταφορὰ ἀρχαίων στὴν Σαντορίνη 354,
462

ἀναχασ(ι)άζω· βλ. III

ἀνδράχλ(ε)ια, ἀνδράχνη· βλ. III

Ἀνδρέας καὶ Ἀνδρῖκος (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Ἀν-
δρικός] 467, 542, 915

ἀνδρικός· βλ. III

Ἄνδρος· 680, 970, 1976, Γαύριον 452, Πα-
λαιοχώρα 451, Παλαιο(ύ)πολις 451-455

- ἀρχαιολογικὰ ταξίδια 451, 455, ἐπιγρα-
φές 451-455, 545, ἀγάλματα 544-545, εὐ-
ρεση χρυσοῦ διαδήματος σὲ τάφο 947
- ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (Δουκάτο) τῆς Νάξου
636

ἀνεγέρσεις μνημείων· δύο κιόνων τοῦ Ἐρε-
χθείου 12-13, τοῦ Ἐρεχθείου 1311, τοῦ
ναοῦ τῆς Νίκης 11, 12, τοῦ Παρθενῶνος
12, τοῦ νοτίου τείχους τῆς Ἀκροπόλεως
12, μιᾶς ἐκ τῶν Καρυατίδων 12

«ἀνέκδοτόν τι περιέργον» περὶ τοῦ ὑπο-
γείου τῆς ἐκκλησίας τοῦ Λυκοδήμου· 1449
σημ. **, βλ. κατ., Λυκοδήμος

ἀνεμόλογα· βλ. III

ἄνεμος· βλ. III

ἀνεμοστρόβυλος· 647

ἀνεξέταστος· βλ. III, λ. ἀναπαίτητος

ἀνεπικίνδυνος· βλ. III

ἄνηθος· βλ. III

Ἀνθή (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Ἀνθη, Ἀνθίς], «πολλὰ
γυναῖκες, ἐν Ἀθήναις κυρίως, καὶ πρὸ τῆς
Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας καὶ ἔτι καὶ νῦν
καλοῦνται» 1392, ὑποκορ. Ἀνθίγια 463

Ἀνθίγια· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

Ἄνθιμος, ἱερομόναχος τῆς μονῆς τῶν Ἀσω-
μάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν
(ἔτος 1806) 1220

Ἄνθιμος ὁ Κυζίκου, Μητροπολίτης· ἔγγρ.
Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1651) 946

Ἄνθιμος ὁ Σερρών, Μητροπολίτης· ἔγγρ. Πατρ.
Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1219

- ἀνθοσμία· βλ. κατ., ληνὸς μοναστηρίου
 Ἀνθοῦσα (κύρ. ὄν.) [ἀρχ. Ἀνθοῦσα], «ἐκα-
 λοῦντο πολλαὶ γυναῖκες, καὶ μάλιστα
 πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως» 1301
 ἀνθρακοκρῆναι (κατηγορία κρηνῶν⁴⁰)· ἡ
 κρήνη τῆς Δωδώνης 1550
 ἀνθρακωρυχεῖα Κύμης· 1146
 ἄνιθος· βλ. III
 ἀνίχνευσις, ἀνιχνεύω· βλ. III
 ἀνιχνευτής· βλ. κατ., ξένοι ἀνιχνευταὶ
 ἀνοικτόκαρδος· βλ. III
 ἄνοστος, ἀνούσιος· βλ. III
 ἀνταποκριτής⁴¹. «ἀνταποκριταὶ καὶ ὁπαδοὶ
 τοῦ Γκουϊλλέτ (Guillet)» 1708 (βλ. II, Ba-
 bin Simon καὶ Barnabé Simon René ὁ Ca-
 pucin), ἀνταποκριτὴς τοῦ Πιττάκη 1486
 (βλ. καὶ κατ., λ. Μάνθος Κων/νος), «ὁ ἐν
 Ἀθήναις ἀνταποκριτὴς» τοῦ Raoul-Roch-
 ette 676 σημ. 1 (βλ. καὶ II, λ. Raoul-Roch-
 ette)
 ἀντίγραφα ἐπιγραφῶν· βλ. IV
 ἀντίδια· βλ. III
 ἀντιδραστήριον χημικόν· βλ. III
 Ἀντίλαλον (Ὀλυμπία), νεώτ. ὄνομ. τοῦ ἀρχ.
 σταδίου· ἐπιγραφὲς 1813, 1818-1821
 Ἀντιμάχη (Κῶς)· ἐπιγραφὲς 1981, 1987
 Ἀντίμηλος· ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (Δουκάτο)
 τῆς Νάξου 636
 Ἀντίπαρος· ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (Δουκάτο)
 τῆς Νάξου 636
 Ἀντίρριον (ἢ Ῥίον Μολυκρινόν)· φρούριο
 καὶ ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου τείχους 29
 ἀντίσταθος· βλ. III
 ἀντίτυπα ἀρχαίων· βλ. III, ἀντίτυπον
 Ἀντωνίνος, Ἀρχιμανδρίτης τῆς Ὁρθοδόξου
 Ῥωσσικῆς Ἐκκλησίας· ἄρθρο του «Ἐπό-
 μνημα περὶ ἀνασκαφῶν, γενομένων ἐν
 διαστήματι ἐτῶν 1852-1856 ἐν τῇ Ἐκ-
 κλησίᾳ Νικόδημος εἰς Ἀθήνας» 1449-
 1456, βλ. καὶ 937, συμβολή του στὴν
 ἀντιγραφὴ τῶν χριστιανικῶν χαραγμά-
 των ἐπὶ τῶν κιόνων τοῦ Παρθενῶνος
 1441 σημ. 1
 Ἄνυδρος (νῆσος)· 487
 Ἀνύτσα (κύρ. ὄν.) [ἀρχ. Ἀνύτη] 661
 Ἄνω ἀναβρυτήριον⁴² (Ἀθήναι)· 1383
 ἄνω κάτω· βλ. III
 ἀνώγειον (ὁσπήτιον)· βλ. III
 Ἄνωθεν Πικέρμη (Αἰτική)· 1159
 Ἀνώνυμος, «ὅστις κατὰ τὸ 1460 περιῆλθε
 τὰς Ἀθήνας»· βλ. κατ., χειρόγραφον τοῦ
 Ἀωνύμου
 ἀνωφέλευτα· βλ. III
 ἀξιάλη, ἀξιόλη· βλ. III
 ἀξίνη· βλ. III
 ἀξιοπαράδεκτος· 1453
 ἀξιοπεριεργος· βλ. III
 Ἀξιὸς ποταμός (Πιερία)· 98
 Ἄου· βλ. II, Howe S. Gr.
 ἀπαγγέλλω· βλ. III
 ἀπαλλοτριώσεις· γιὰ ἀνασκαφὴ 805, 881,
 1280 σημ. 1, γιὰ τὴν δημιουργίαν πλατείας
 1641, 1647
 ἀπαοριάζω, ἀπάορος· βλ. III
 ἀπάρεθνος· βλ. III
 ἀπεικάζω· βλ. III
 Ἀπεραντίων δῆμος (Εὐρυτανία), νεώτ. ὄν.
 Ῥαδοβίσδιον· 91
 ἀπήγανος· βλ. III
 ἀπίστομα· βλ. III
 ἄπιστος· βλ. III
 ἄπλητος· βλ. III
 ἀπόβρεγμα· βλ. III, δεύτερον χεῖρ
 ἀποδεμένος, ἀποδεμῆ· βλ. III
 ἀποδένω· βλ. III

40. [Πρβλ. τὸν ὄρο ἀκρατοκρῆναι, ἀνωτ.].

41. Βλ. *Συναγωγή*.

42. Ἡ λέξις εἶναι νέα, βλ. *Συναγωγή*.

ἀπόδεσις· βλ. III

ἀποκαρώνω, -ομαι· βλ. III

Ἀποκούρου ἐπαρχία (Αἰτωλία)· 91

ἀπόμαχοι· διορισμοὶ ἀπομάχων γιὰ τὴν φύλαξη τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν 9, γιὰ τὴν φύλαξη τοῦ Ἀμφιαρείου 792

ἀπομνημόνευμα· βλ. III

ἀπονοία (= ἀπονία), ἄπονος· βλ. III

ἀποξήρανσις τῆς Κωπαΐδος ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Περὶ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, καὶ τινων παρακειμένων ἀρχαίων πόλεων» 1500-1502 καὶ εἰδ. «Περὶ τοῦ τίνι τρόπῳ ἐν καιρῷ πολυμοβρίας (ἂν ἡ λίμνη πάλιν ἐπαυξηθῇ, ἐμφραχθέντων τῶν τε φυσικῶν μυχῶν καὶ τοῦ σχιστοῦ ῥείθρου, ὃ ὁ Κράτης ἀνεκάθερε) δύναται ἡ λίμνη αὐτὴ ὅλως νὰ ἐκλείψῃ, καὶ τὰ ὕδατα ἀκωλύτως νὰ ἐξέρχωνται» 1502, πρβλ. καὶ 1145

ἀποξήρανσις τῆς ἐκκλησίας τοῦ Νικοδήμου (Ἀθηνῶν)· 1449, 1454

ἀποσκαρώνω· βλ. III

Ἀπόστολος Ἀνδρέας (ἐκκλ., Πάτριαι)· 29, ἀρχαία πηγὴ 29

Ἀπόστολος Λουκάς (ἐκκλ., Ἀθῆναι, Πατήσια)· ἀρχαία ἐρεΐπια, θεμέλια μονῆς τοῦ Ἀποστ. Λουκᾶ καὶ ἐλαιοτριβεῖο 1884

Ἀπόστολος Λουκάς (ἐκκλ., Πέρα-Μαγούλα Βοιωτίας)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 507-508

Ἀπόστολος Λουκάς (ἐκκλ., Θήβα, στὸ κοιμητήριον)· 58, 1485, ἐπιγραφὴ σὲ ἀρχ. λάρνακα ποὺ βρισκόταν ἐκεῖ, βλ. ὅ.π.

Ἀπόστολος Παῦλος· 112, 1365 σημ. 1, 1445

ἀποστομώνω· βλ. III

Α.Ψ.Ρ. ἀρχικά τοῦ Ἀλεξάνδρου Ῥίζου Ῥαγκαβῆ (βλ. κατ., Ῥαγκαβῆς Ἀλ. Ψ.)

ἀραβικὸν κόμμι· 1456

ἀράθυμος· βλ. III

ἀράκιον· βλ. III

Ἀρακλῆς· βλ. κατ., Ἡράκλειον

Ἀραποσυκέα· βλ. III

Ἄραψ· βλ. III

ἀργάζομαι· βλ. III

Ἀργὸν πεδῖον (Ἀρκαδία)· 24

Ἄργος (Ἀργολίς)· 23, 24, πρβλ. 1262, 1263, καθαρισμὸς τοῦ ἀρχ. θεάτρου τὸ 1824 «ἀπὸ τινος Ἑλλήνας» 23, «ἔχνη καὶ ἐνδὸς ἄλλου πιθανῶς ἀρχαιοτέρου» 23, ἐπιγραφὲς 23, Ἡραῖον 23

ἀργυρόπτωχα ὀρυκτά· 446

Ἄρειος πάγος· 71 σημ. 4, 72, 83 κέ., 290, 455-457, 775, 1083, 1400, 1708 σημ. 2

- ἐρεΐπια τῆς ἐκκλ. τοῦ Ἀγ. Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου 456, βλ. καὶ 944

- ἐπιγραφὲς στὴν περιοχὴ του 777-778, 1393, 1861, 1876

- μεταφορὰ τριῶν ἐπιγραφῶν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ σὲ οἰκία παρὰ τὸν Ἄρειο πάγο 1165

- οἰκίες στὴν περιοχὴ του, βλ. κατ., Παγκὲ Παναγῆ οἰκία καὶ Σταμποτζῆς Κων/νος

Ἀρένσιος· βλ. II, Ahrens

ἀρίδα· βλ. III

Ἄρις ποταμός (Μεσσηνία)· 26

ἀριστοκρατία τῶν Οὐνετῶν⁴³. «ἡ Ἑλληνικὴ Σχολὴ Ἰωάννου Ντέκα... διὰ τὴν τελείαν καταστροφὴν τῆς ἀριστοκρατίας τῶν Οὐνετῶν, κατεστράφη καὶ αὕτη» 1219

Ἀρκαδία· 24-27, 638, 1014, 1346-1347 (ἀρχ. λατρεία), βλ. ἐπίσης, ἄνωτ., Ἀγία Μονὴ καὶ κατ., Ἐπισκοπὴ, Μεγαλόπολις, μονὴ Παναγίας τοῦ Φιλοσόφου, Στενὸν καὶ Τρίπολις

Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος ἐπιγραφικὴ μαρτυρία 935

ἀρκῶ· βλ. III

ἀρμάθα, ἀρμαθιά, ὠρμαθιά· βλ. III

ἄρμενα· βλ. III

ἄρμενα· βλ. III

43. [Γιὰ τοὺς Βενετοὺς βλ. κατ., Βενετοί].

ἄρμοι· βλ. III

ἄρνακίς· βλ. III, ἄρνακὸς(ν)

Ἄρνη (Βοιωτία)· 63

ἄρνακός(ν) ἢ ἄρνακὸς(ν) καὶ ἄρνακίς· βλ. III

ἄρπεδόνη· βλ. III

Ἀρσάκειον Ὁρφανοτροφεῖον ἢ Παρθενάγωγεῖον· ὁδὸς κατασκευαζομένη «ἀντικρὺ τοῦ Ἀρσακείου» (ἔτος 1858) 1691, 1697, ἐπιγραφὲς 1691, 1697, βλ. καὶ κατ., λ. Σχολή τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας

Ἀρσένιος, ἱερομόναχος τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· χειρόγρ. τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν 944

Ἀρσένιος, μοναχὸς τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220

Ἀρτέμης, ὁ (κύρ. ὄν.)· βλ. ἀμέσως κατ.

Ἄρτεμις, Ἄρτεμη, Ἀρτέμη (κύρ. ὄν.) [ἀρχ. Ἄρτεμις] 517, 918, 1477 σημ. 1, «καὶ ἄρσε-νικῶς Ἀρτέμης» 1876 σημ. 1

ἄρτημα· βλ. III

ἄρτος· βλ. III

«ἀρχαία ἐκκλησία τῆς μητροπόλεως»· 528, βλ. κατ., Γοργοπίκος

«ἀρχαία τις ἐκκλησία εἰς τὴν θέσιν καλουμένην νῦν Γουδί» (Ἀθῆναι)· εὗρεση ἐπιγραφῆς 1018

ἀρχαϊκός· βλ. III

ἀρχαιολογία· «Ἀρχαιολογία τῆς νήσου Κέας» 626 κέ., ἀττική ἀρχαιολογία 960, ἀρχαιολογία καὶ τοπογραφία τῶν Ἀθηνῶν 1934, «Ἀρχ. τῶν τεχν.» 1707 σημ. 3⁴⁴

Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ· ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ «ἐκ 13 μελῶν διορισθεῖσα ἐκ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος» 91, τῆς ὁποίας ἀνετέθη «πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ καθῆκον τῆς διὰ τοῦ τύπου καὶ δι' εἰκονικῶν πα-

ραστάσεων δημοσιεύσεως τῶν εἰς τὰ μουσεῖα τοῦ κράτους διατηρουμένων ἀντικειμένων» 1

• ἐπιστολὴ Ἀθ. Ἱατροῖδου πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν 91

• κανόνες τῆς Ἐπιτροπῆς 1069 σημ. 1

• σύστασίς της (διὰ Β.Δ. τῆς 16.11.1836) 1309

Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία

• ἀγορὲς ἀρχαίων 1889, 2085

• ἀνασκαφές· Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν 939 σημ. 1, 1289, 1310-1311, βλ. κατ., λ. Ἀκρόπολις· Ἀνασκαφές γιὰ τὴν ἀποκάλυψη ἀρχαίων μνημείων τῶν Ἀθηνῶν· «τοῦ Βουλευτηρίου καὶ τοῦ Μητροῦ⁴⁵» (ἔτη 1851-1852) 677 σημ. 1, 880-881 σημ. 1, 943 σημ. 2, 1229-1257, 1280 σημ. 1, 1337· «τοῦ γυμνασίου τοῦ Πτολεμαίου καὶ τῆς Ποικίλης στοᾶς» (ἔτος 1860) 1905, 1931-1935, 1940, 1944-1946, 1969-1976, 1980, 2003-2006, 2010-2012, 2018-2027, 2046-2047, 2055-2070, 2079-2085· «τοῦ Πρυτανείου» (ἔτος 1861) 2071, 2090-2092· «τοῦ Φορβαντείου» (ἔτος 1858) 1737, 1739, 1792, πρβλ. 1755, 1799, 1999⁴⁶· τοῦ Ὡδείου τοῦ Ἡρώδου (ἔτος 1848) 1709, 677 σημ. 1, πρβλ. 1544 σημ. 1

• γραμματεῖς τῆς Ἑταιρείας, βλ. κατ., λ. Ραγκαβῆς Ἀ. Ρ.

• δαπάνες τῆς Ἑταιρείας· γιὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ Ἐρεχθείου 1310-1311, γιὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ φυλλαδίου Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτοι, ἐκδιδόμεναί δαπάνη τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 1958, γιὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν φυλλαδίων τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ «Βουλευτηρίου» 1306, 1459, γιὰ τὴν ἔξαγορὰ οἰκοπέδου καὶ τὴν ἀνασκαφὴν «τοῦ ἀρχαίου Βουλευτηρίου» 880-881 σημ. 1,

44. [Ἐνν. πιθανῶς τὸ βιβλίον *Handbuch der Archäologie der Kunst* (Breslau 1830), τοῦ Karl Otfried Müller (γιὰ τὸν ὁποῖο βλ. II)].

45. Βλ. κατ., Ὑπαπαντὴ καὶ IV, Βουλευτήριον καὶ Μητροῦον.

46. [Γιὰ τὶς θέσεις τῶν ἀνασκαφῶν αὐτῶν βλ. *APMA* 5, σ. 217-228 καὶ 298-304].

δαπάνες «εἰς τὴν ἐν Ἀκροπόλει ἐν τῇ τελετῇ τῆς Ἑταιρείας παγωτοφαγίαν καὶ σομαδοποτίαν» 1311

- δωρεές ἀρχαίων στὴν Ἑταιρεία 1928, 1945, 1946
- ἐπέτειοι τελετῆς στὴν Ἀκρόπολη 1141, 1308, 1311
- λόγος Ἀ. Παγκαβῆ τῆς ΙΔ' γενικῆς συνεδριάσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας (ἔτος 1847) 1289
- Μουσεῖον τῆς Ἑταιρείας 1926-1927, 1941-1943
- Ὅργανισμὸς τῆς Ἑταιρείας 1311
- «πλεκτάνα» κατὰ τῆς Ἑταιρείας (ἔτος 1851) 880 σημ. 1
- *Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας* 880-881 σημ. 1, 939 σημ. 1, 1280 σημ. 1, 1311
- «Ὑπόμνημα περὶ Λυκείου, συγγραφὲν καὶ ἐκφωνηθὲν παρὰ τοῦ Κ. Πιττάκη ἐν Ἀκροπόλει κατὰ τὴν ἐν Παρθενῶνι συνεδριάσιν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας» 1141-1144

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς (ΕΑ)

- ἀγγελία τῆς ἐκδόσεώς της 1
- ἄρθρα, βλ. ἐδῶ, συγγραφεῖς
- ἀριθμὸς ἀντιτύπων καὶ διάθεσις τόμων δωρεὰν 1309
- διακοπὴ τῆς ἐκδόσεως καὶ ἐπανεκδόσὴ της (ἔτος 1852) 637, 1309, νέα διακοπὴ τῆς ἐκδόσεώς της (ἔτος 1860) 2106
- ἐκδόσὴ της στὸ Βασιλικὸν Τυπογραφεῖο, βλ. κατ., λ. Βασιλικὸν Τυπογραφεῖον καὶ Λιθογραφεῖον
- ἔκδοσις σχεδιαζόμενη παραρτήματος γιὰ τὴν δημοσίευσιν ἀπὸ τὸν Πιττάκη ἱστορικῶν ἐγγράφων 942 σημ.
- ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ΕΑ 1, 91, 1069 σημ. 1309 (βλ. ἀνωτ., Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ)
- λιθογραφήματα· ΕΑ φυλλάδια 1 ἕως 29
- προτάσεις γιὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ΕΑ καὶ στὰ Γαλλικὰ 1309
- σκοπὸς τῆς ἐκδόσεως 1 («Ἀγγελία»), 326, 581, 637, πρβλ. 2106
- συγγραφεῖς τῆς ΕΑ· Ἀρχιμανδρίτης Ἀντω-

νῖνος 1449-1456, Ἰατρίδης Ἀθ. 89-91, Λάνδερερ Ξ. (Landerer) 99-102, 143-144, 187-188, 211, 270-271, 330-331, 358-359, 388, 429-430, 445-446, 470, 485-489, 535-536, 537-538, 538-540, 574-576, 626 κέ., 947-948, 1224-1227, 1328-1330, 1456-1457, 1549-1550, Παπασιώτης Γ. 1339-1354, Πιττάκης πολλαχοῦ, Παγκαβῆς Ἀλ. Ρ. 5-20, 37-55, 68-70, 79-86, 381-385, πρβλ. 1105 κέ., Χρυσίδης Γ. 777-778

- συνεργάτες, οἱ ὅποιοι ἀποστέλλουν πρὸς δημοσίευσιν ἀντίγραφα ἐπιγραφῶν⁴⁷. Βαλασσόπουλος Ἰωάννης 1596-1600, 1988, Βαρβαρήγος (Βαρβαρίγος, Βαρβαρίκος) 1319, 1492, 1602, Βέλλιος Γ. 1855-1857, Βενουᾶ (Benoit) 490-491, Βίλκιος 1378, Βιολέττης Παναγῆς τοῦ Ἰω. 1595, Βλὰκ Προκόπιος Φρειδερίκος καὶ Ἀριστοτέλης 1137 καὶ 1164, Βλαστὸς Α. (διδάσκαλος) 1813, 1818 κέ., Βλαστὸς (σχολάρχης) 1857, Βλαστὸς Π. (σχολάρχης) 1824, Γεωργιάδης Φώτιος 1366, Δεκιγάλλας Ἰ. 350, Δελένδας Νικ. Ι. 463, Δεσίππα Φραγκ. 1781, Δήμαρχος Βοιωτῶν (μὴ κατονομαζόμενος) 1830, Δρόσος 1781, ἐλληνοδιδάσκαλος Ὑπάτης (μὴ κατονομαζόμενος) 1841, Ζωγράφος Περικλῆς 1691, 1747, Ἰατρίδης Ἀθ. (βλ. κατ., στὸ ὄνομα), Κεντιστὸς Δημ. 1318-1319, Λογιωτατίδης Σπυρ. 1318, Μάνθος Κων/νος (βλ. κατ., στὸ ὄνομα), Μαρουδῆς Ἐμμ. 1837, Μιχαὴλ Γεώργιος 1830-1833, 1846, Ναοῦμ Παναγιώτης (βλ. κατ., στὸ ὄνομα), Παππᾶ Δανιὴλ Θεόδ. 1830, Ρουσόπουλος Ἀθ. 1472-1485, Τζιγαρᾶς Γεώργιος 1418, 1461, Φιντικλῆς 447 κέ., 1395, Χρυσίδης Γ. 1315-1318, Wescher Carle 2013 (βλ. II)

47. [Γιὰ τὴν δημοσίευσιν ἐπιγραφῶν ἀπὸ ἀντίγραφα ἄλλων (καὶ ὄχι ἐξ αὐτοψίας) σημειώνει ὁ Πιττάκης: «Ἵσως ἤθελε μὲ μεμφοῦν τις διατὶ ἐδημοσίευσεν ἐπιγραφάς, ἃς αὐτὸς δὲν ἴδον. Ἐπρᾶξα τοῦτο, διότι οὕτως εὐκολύνω τὴν ἀντιγραφὴν ἄλλου τινὸς καὶ τὴν εὗρεσιν αὐτῶν... καὶ διότι, παρελθόντος τοῦ χρόνου, ἴσως αὐταὶ ἀπολεσθῶσιν ἢ χειροτερεύει ἢ κατὰστασις αὐτῶν.» (ΕΑ 1462 σημ. 1)].

(Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς)

- συνεργάτες γιὰ τὰ λιθογραφήματα· Δαμῆρης Ἀλέξ. (σχέδ. μετὰ τὴν σ. 625), Δήμερος ἢ Δήμερης Ἀντών. (λιθ. ὑπ' ἀρ. 806), Ἰατρίδης Ἀθ. (βλ. κατ., στὸ ὄνομα), Forster (βλ. II), Schaubert G. E. (λιθ. ὑπ' ἀρ. 637 καὶ 664), Σῶκος, βλ. κατ.
- σχόλια ἀρνητικὰ γιὰ τὴν ΕΑ ἀπὸ τὸν Ῥαγκαβῆ 1303 σημ. 1
- τιμὲς τῶν τευχῶν, βλ. κατ., τιμὲς τῶν τευχῶν τῆς ΕΑ
- τυπογραφικὰ λάθη καὶ ἀδυναμίες τῆς τυπογραφίας 687, 832, 2064, 2069
- χρονολογίες τῆς ἀνευρέσεως τῶν ἐπιγραφῶν 1058 σημ. 1

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς τοῦ Γερχάρδου.
βλ. II, λ. Gerhard Ed.

Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία· βλ. κατ., Ἐφορεία
Ἀρχαιοτήτων

ἀρχαιολογικὸν φυλλάδιον⁴⁸. 300

ἀρχαιολογικός, πολλαχού· ἀρχαιολ. ἐργασίες 1794, ἀρχαιολ. τοπογραφία 974, βλ. ἐπίσης ἀνωτ., ἀνασκαφές καὶ κατ., ἔρευνες, συλλογές ἀρχαιολογικές, ταξίδια

Ἀρχαιολογικὸς Σύλλογος

- ἔκδοση τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ «ἀρχαίου Βουλευτηρίου» τῶν Ἀθηνῶν, βλ. κατ., λ. *Ἐπιγραφὰὶ ἀνέκδοτοι*
- μέλη τοῦ Συλλόγου, βλ. κατ., Βάμβας, Ν., Βυζάντιος Δ. Σκ. (ἀντιγραμματαυῶν), Πρινάρης Γ.
- συνεδριάσεις καὶ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων 880-881 σημ. 1, 1249 σημ. 1, 1280 καὶ σημ. 1

ἀρχαιολόγοι 1, 18, 358, 629, 778, 1227, 1330, 1348, γνῶμες τῶν ἀρχαιολόγων περὶ τοῦ χρωματισμοῦ τῶν ἀρχαίων οἰκοδομημάτων 187-188, γνῶμες περὶ τῶν μολύβδινων νομισμάτων 947

ἀρχαῖος βλ. III

ἀρχαιότητες

- ἀγορές ἀρχαίων ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία 1889, 2085, ἀπὸ τὸ δημόσιο 1419, 1906-1907, 2047, ἀπὸ ἰδιῶτες 187, 850, 925-928, 1378 σημ. 1 (βλ. κατ., Ἑβραῖοι), 2047
- ἀπώλειες ἐπιγραφῶν 1317, 1355, 1847
- βασιλικά διατάγματα (Β.Δ.), ἔγγραφα διάφορα καὶ ἐπιστολές περὶ ἀρχαιοτήτων, βλ. κατ., λ. ἔγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων
- βασιλικὴ ἐπιταγή, βλ. κατ.
- «διορθώσεις» ἀρχαίων 188
- δωρεές, παραδόσεις ἀρχαίων· δωρεές ἀρχαίων στὴν Ἀρχαιολ. Ἐταιρεία 1928, 1945, 1946, στὸ Ἑθνικὸ Μουσεῖο ἀπὸ τὸν Δαβινᾶ 1981, 1987, προσφορά ἀναγλύφου στὸ Μουσεῖο ἀπὸ τὸν φιλέλληνα Ἀμερικανὸ Howe 581, ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὸν Μανούση 800, ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὸν Ζωσιμᾶ Διαμαντόπουλο 1161 σημ. 1, ἀρχαίων τοῦ Πειραιῶς ἀπὸ τὸν Vassouigne 1371 σημ. 1, παράδοση ἀρχαίων ἀπὸ τὸν Πρίγκηπα Γ. Καντακουζηνὸ 679-681, 1337, ἀπὸ τὴν Π. Λιανοσταφίδα 1428 σημ. 1, ἀπὸ τὸν Μιχ. Καλλιφρονᾶ 1684, 1685, ἀπὸ τὸν Μοίραρχο Κυριακίδη 1687, ἀπὸ τὸν Conze 1694, ἀπὸ τὸν Π. Καλλιγᾶ 1715, ἀπὸ τὸν Ἀν. Βενιζέλο 1748, ἀπὸ τὸν Velsen 1948
- ἐντοιχίσεις ἀρχαιοτήτων, βλ. κατ., ἐντοιχίσεις ἀρχαιοτήτων χάριν συντηρήσεως, ἐντοιχισμένες ἀρχαιότητες
- ἐξαγωγή ἀρχαιοτήτων (ἀρχαιοκαπηλία) 5-7, 11, 12, 26-28, 90, 131, 415, 462, 681, 682, 1146, 1293, 1349 σημ. 1, βλ. καὶ ἀνωτ., Ἀγγλία, Ἀμερικὴ καὶ κατ., Λοῦβρον, Ὁλλανδία καὶ πρβλ. 539 σημ. 1· ἀπόπειρες ἐξαγωγῆς ἀρχαιοτήτων 952 σημ. 1, 1082, 1157, 1273 καὶ 1310, 1378 σημ. 1· ἀπαγόρευση τῆς ἐξαγωγῆς ἀρχαιοτήτων μὲ ψήφισμα τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἐπὶ Καποδίστρια 7· προσπάθεια τῶν ὄπλαρχηγῶν νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐξαγωγή ἀρχαιοτήτων 7, βλ. κατ., λ. ὄπλαρχηγοὶ
- καθαρῖσεις ἀρχαίων, βλ. κατ. λ. καθάρσεις

48. [Ἐνν. φυλλάδιον τῆς Ἐφημερίδος Ἀρχαιολογικῆς].

- καταστροφές αρχαιοτήτων 5-7, για την παρασκευή ασβέστου από τὰ μάρμαρα 7, 9-10, 11, 22-23, 25-27, 49, 59, 62, 105, 144, 204, 303, 304, 324, 396, 425, 537, 669, 791, 792, 794-796, 838 σημ. 1, 866, 943-945, 952 καὶ σημ. 1, 966, 999, 1007, 1010, 1021, 1022, 1166, 1168, 1179, 1224, 1326-1327, 1336, 1349, 1378, 1708 σημ. 1, 1710 σημ. 5, 1801 σημ. 1, 1855, 1874, 1875, ἐξ αἰτίας δεισιδαιμονίας 1222, 1378 σημ. 1· ἐξάλειψη ἀναγλύφων, ἐπιγραφῶν 127, 144, 172, 297, 303, 304, 322, 544, 1005, 1050, 1083, 1095, 1112, 1121, 1168, 1187, 1215, 1223, 1261, 1279, 1294, 1298, 1337, 1354, 1363-1364, 1669· μετασκευὴ ἐνεπίγραφης βάσεως σὲ κολυμβήθρα στὸ Θησεῖον 940· φθορὲς ἀρχαίων ἀπὸ τὴν αἰθάλη στὴν ἀτμόσφαιρα 53, 188, 358, ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα 1358, 1712 (καὶ σημ. 3)· φθορὲς σὲ ἐπιγραφές 34, 945 σημ. 1, 1179, 1183-1184, 1187, 1191, 1215, 1324, 1334, 1378, 1403, 1588, 1749, 1839-1840, 1963, ἀπὸ τὸ νίτρο 1053, 1057, 1060, 1063, 1067, ἀπὸ ἄλατα 1127, 1880, 1933, ἀπὸ ἀλκάλια 1612, ἀπὸ τὴν ἄλμη τῆς θαλάσσης 376, ἀπὸ ἀσβέστη 1127, 1642, ἀπὸ πῶρο 1424, ἀπὸ πῦρ 1332, 1391, 1405 σημ. 1, ἀπὸ μύκητες 1709 σημ. 2, ἀπὸ τὴν χρῆση σὲ ἀναβάθρα 1161, 1185, 1375, ἀπὸ τὴν χρῆση σὲ λιθόστρωτο αὐλῆς 1185, ἀπὸ τὴν χρῆση σὲ δάπεδο ἐκκλ. 396, 1836, ἀπὸ τὴν χρῆση σὲ κρήνη 1423, σὲ κάμινο 1136, κάλυψη ἐπιγραφῆς μὲ κονίαμα γιὰ τοιχογραφία 1211· θραύση ἐπιγραφῶν 1361, 1739, 1824, 1928, 1950, κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ 1503, 1528, 1633, κατὰ τὸν ἐντοιχισμὸ 1479, κατὰ τὴν ἀποτοίχιση 209, κατὰ τὴν ἐξαγωγή τους 324, 1503, 1528
 - μετασκευὲς ἀρχαίων μνημείων σὲ ἐκκλησίες ἢ σὲ τζαμιά, βλ. κατ., λ. μετασκευές
 - νόμος ὁ περὶ ἀρχαιοτήτων 7-8, 884 σημ. 1
 - προστασία ἀρχαιοτήτων 7-8, 12, 48, 61, 88, 105, 157, 326-327, 394, 396, 409, 422, 453-454, 643, 666, 671, 679-681, 765, 774, 791-792, 800, 818, 819 καὶ σημ. 1, 820, 838 σημ. 1, 874, 880-881 σημ. 1, 884 σημ. 1, 885 σημ. 1, 938 σημ. 1, 952-953 σημ. 1, 966, 982 σημ. 1, 1003, 1007, 1038 σημ. 1, 1065, 1069 σημ. 1, 1082, 1104, 1136, 1183-1184, 1273, 1280-1281 σημ. 1, 1310, 1334-1337, 1354, 1369, 1371 σημ. 1, 1378 σημ. 1, 1389, 1401, 1479, 1485, 1503, 1546, 1551, 1587, 1602, 1676 σημ. 1, 1694, 1801, 1847, 1924, 2047, βλ. καὶ κατ., πλαίσια καὶ προβλ. 693
 - προσφορὰ ἀρχαίων ἀπὸ τὸν Gropius στὸν Prokesch Osten 925-928
 - πώληση ἀρχαιοτήτων ἀπὸ τὸν Elgin στὴν Ἀγγλία «διὰ 35.000 λίρας ἢ 984.200 Δραχ.» 6
 - συγκολλήσεις «διὰ μολύβδου καὶ σιδήρου» 158, 162
 - τύχη τῶν ἀρχαιοτήτων· ἄρθρο τοῦ Ῥαγκαβῆ, «Συνοπτικὴ ἔκθεσις τῆς τύχης τῶν ἀρχαίων μνημείων εἰς τὴν Ἑλλάδα» 5-13, ἄρθρα τοῦ Πιττάκη, «Συνοπτικὴ ἔκθεσις περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἀρχαιοτήτων» 21-29, 57-63, ἐπιστολὴ Ἀ. Ἰατρίδου πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὶς ἀρχαιότητες τῆς ἐπαρχίας Καρπενησίου 89-91, «ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς τύχης τῶν ἀρχαιοτήτων κατὰ τὰ ἔτη 1826-1832⁴⁹» 1335 σημ. 1, *Ἱστορία τῆς τύχης τῶν Ἀρχαιοτήτων* (σύγγραμμα ποὺ σκόπευε νὰ ἐκδώσει ὁ Πιττάκης) 952 σημ. 1, τύχη τῶν ἀρχαιοτήτων κατὰ τὴν Ἐπανάσταση, βλ. κατ., λ. Ἐπανάστασις
 - ὑπεξαίρεσις ἀρχαίων 1355, 1891, φόβος ὑπεξαίρεσεως ἀρχαίου 2062 σημ. 1
- ἀρχαϊσμός· βλ. III
- «ἀρχεῖα τῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα Ἑλληνικῆς ἱστορίας»· 1810
- ἀρχεῖον τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐκπαιδεύσεως· 1310, 1405-1406, πρωτόκολλον 1310
- Ἀρχὴ ἢ ἐν Ναυπλίῳ διαμένουσα· 1335
- Ἀρχιεπίσκοποι· χριστ. χαρ. Παρθενῶνος 1436-1444

49. [Σημείωμα τοῦ Πιττάκη].

Ἀρχιερεὺς, Μητροπολίτης, Ἀθηνῶν· χειρόγρ.
τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν 940, 942, 944,
ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1217, βλ. καὶ
κατ., λ. Μητροπόλεις (Μητρόπολις Ἀθη-
νῶν)

ἀρχιευνοῦχος· 940

ἀρχιπέλαγος· βλ. III

ἀρχιτέκτονες· 9-10, 938 σημ. 1, 1455, 1714,
βλ. ἐπίσης II, Laurent, Paccard, Schaubert,
Stuart καὶ Revett, Titeux (Titau), ἀπό-
ψεις ἀρχιτεκτόνων περὶ τοῦ χρωματι-
σμοῦ τῶν ἀρχαίων οἰκοδομημάτων, βλ.
II, Hittorff, Kugler, Semper

ἀρχιτεκτονική (ἀρχαία)· βλ. IV

ἄρχοντες τῶν Ἀθηναίων· 943, ἄρχοντες καὶ
ἐπίτροποι τῆς πολιτείας (τῶν Ἀθηνῶν)
1220· βλ. ἄνωτ., λ. Ἀθηναῖοι

ἀσβέστη, ἄσβεστος· βλ. III

ἄσβεστος λύχνος· 2020 σημ. 1, βλ. κατ., λ.
Παναγία Χρυσοκαστριότισσα

ἀσβεστότοιχος δεξαμενή· 91

ἀσκαρδαμνκτεῖ· βλ. III

ἀσκή· βλ. III

ἀσκόλιθρα· βλ. III

ἄσκρα (Βοιωτία)· 1483

ἄσκωμα· βλ. III

ἄσματα· βλ. κατ., τραγούδια

ἀσπάραγ(γ)ος· βλ. III

ἀστέρας, ἄστερας, ἄστρον· βλ. III

Ἀστεροσκοπεῖον⁵⁰ (Ἀθῆναι), ἐπὶ τοῦ λόφου
τῶν Νυμφῶν· 1164 σημ., 1400, ὁδὸς πρὸς
τὸ Ἀστεροσκοπεῖον 2062 σημ. 1

ἀστράγαλοι· παιχνίδι, βλ. κατ., παιχνίδια

ἄστρεπτος· βλ. III

ἄστροφα· βλ. III

Ἀστυπάλαια, Ἀστυπαλέα· ἐπιγραφὲς Ἀστυ-
παλαίας (ἐξ ἀντιγρ. Ἀθ. Ἰατρίδου) 457-
462, πρβλ. 1803· ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία
(Δουκάτο) τῆς Νάξου 636

ἄσχημος· βλ. III

Ἀσώματος Χειλᾶ, Ἀσώματοι τοῦ Χειλᾶ
(ἐκκλ., Ἀθῆναι)· ἐπιγραφὲς 264, 1023

ἄτακτος στρατός· 649, βλ. κατ., λ. Ἐπανά-
στασις

ἀτάλικος· βλ. III

Ἀτθὴ (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. ὄν. Ἀτθίς] 663, «εἰς τὰς
Ἀθήνας πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστά-
σεως πολλὰι γυναῖκες ἐκαλοῦντο Ἀτθὴ,
ὄνομα τὸ ὁποῖον νῦν κατέστη σπανιώτε-
ρον· παρέλαβον δὲ ἀντ' αὐτοῦ νῦν τὸ
ὄνομα Ἀθηνᾶ» 1477 σημ. 1, βλ. καὶ 924

Ἀτμεϊδάν (τουρκ. ὄν.)· ὁ Ἱππόδρομος τῆς
Κων/πόλεως, βλ. ἄνωτ., λ. Ἀγγλοὶ οἱ ἐν
Κων/πόλει

ἀτμοσφαῖρα, ἀτμοσφαιρικός· βλ. III

Ἀτταλία (κύρ. ὄν.)· «καλοῦνται καὶ τινες
γυναῖκες Θαλεῖαι, ἢ Ἀτταλῖαι» 915,
«πολλὲς γυναῖκες ἐν Ἑλλάδι καλοῦνται
Ἀτταλῖαι⁵¹» 1210

Ἀττικῆς ἱστορία· «Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ χει-
ρογράφου τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν»
940-945

Ἀττικῆς κατοίκηση· ἐρήμωση τῆς Ἀττικῆς
«διὰ τρεῖς σχεδὸν χρόνους» (ἀπόσπ. χει-
ρογρ. τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν) 943, «ἡ
Ἀττικὴ ἔσχεν ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς οἰκήτορας
αὐτῆς ἄνευ διακοπῆς» 1676 σημ. 1 (πρβλ.
1691), ἐνδύματα τῶν κατοίκων, βλ. κατ.,
ἐνδύματα

Ἀττικῆς τόποι, βουνὰ καὶ ποτάμια⁵²· βλ. τὰ
ἀκόλουθα λήμματα

Αἰγάλεω ὄρος

Ἀλί (Ἄλιμον)

Ἀλικὴ ἢ Ἀλικαῖς

51. [Τὸ ὄνομα θεωρεῖ ὁ Πιττάκης ὅτι προ-
έρχεται ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο ὄνομα Ἀττάλια, ποὺ μαρ-
τυρεῖται σὲ ἐπιγραφή (τὴν IG XII 9, 1214), ἡ ἀνά-
γνωσις ὅμως τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος δὲν εἶναι ἀσφα-
λῆς].

52. [Καταχωρίζονται τὰ νεώτερα τοπωνύμια.
Γιὰ τὰ ἀρχαῖα τοπωνύμια, βλ. IV].

50. Βλ. Συναγωγή.

Άλική (τῆς Ραφήνας)	Μαροῦσι
Ἀνάβυσσος	Μάτος
Ἄνωθεν Πικέρμη	Μενίδι
Ἀρακλῆς, βλ. Ἡράκλειον	Μέδροντα, βλ. Μυδρίντα
Ἀχαρνὰι	Μεσόγεια
Βαράλιον	Μυδρίντα
Βάρη	Οἶνση
Βελ(λ)ανιδέζα	Πάλλας
Βελατοῦρι	Παλλένα
Βραχῶνας	Πάρνηθα
Βωμὸς	πεδιάδα Κηπρινοῦ
Γέρακας	Πέληκας, Πέλληκα, Πήλικα
Γκαρηττὸς	Πεντέλη
Δεκέλεια	Περιστέρει
Διάσελον	Πλατάνα
Διασορίτης	Πυσπύρι
Δραγομάνος	Ῥαφήνα
Ἐκαλήσια	Σαιριανή
Ἐλευσίνιον πεδῖον	Σαλαμίνιος κόλπος
Ἐλευσίς	Σούνιον
Ἡράκλειον	Σπιθάρι
Θόρι	Σταυρὸς
Θορικὸ ἢ Θερικὸ	Στεφάνη
Θριάσιον πεδῖον	Τρελλὸς
Ἰκάριον ὄρος	Τρίκερα
Κάβο καὶ Καβοκολῶνες	Ῥμηττὸς
Κακοσοῦλι	Φάληρον
Καλλοπούλα (κρήνη)	Φιλλιάτη
Καλογρέζα	Φυλῆ
Καματερόν	Χαλάνδρι
Καῶρᾶ	Χαλκοματάδες
Κατάδεμα	Χαρβάτο(ν)
Καταφύκη	Χασάνι
Κάτω Μαροῦσι	Χασιώτικα Καλύβια
Κηφισ(σ)ία	Ἀττική· γενικῶς, 327, 415
Κηφισ(σ)ὸς	αὐγόν· βλ. III
Κιαφαράπη	Αὐλὶς· πρβλ. 63
Κορυδαλὸς	αὐλὸς· βλ. κατ., λ. μουσικὰ ὄργανα
Κορωπή (Κοροπή)	Αὐλῶνας· βλ. κατ., Διαυλία
Κουκουβάωνες	Αὐλῶνος δῆμος (Εὐβοία)· 923, βλ. ἀνωτ., λ.
Κουλουργιάτης	Ἅγιοι Θεόδωροι
Κουρσαλᾶ	αὐτογνωμόνως· βλ. III
Κτυπητὸν	αὐτοτρικυμία· βλ. III
Λαύριον	αὐτοῦ· ἐπίρρ., βλ. III
Μαραθὼν	
Μαρκόπουλον Καταδέματος	

αυτόφωνον· βλ. III

άφαντόλογος· βλ. III

Άφθονίδου Έμμανουήλ οικία (Άθηναι)·
έπιγραφή στὸν αὐλότοιχο 1334

άφομοίωμα, άφομοίωσις· βλ. III

άφορία· βλ. III

άφορισμός· 946, 1220

Άφρούδα, ή (κύρ. ὄν.) [ἀπὸ τὸ ἄρσ. ἄρχ. ὄν.
Ἄφροδῆς⁵³] 1819 σημ. 1

ἄχ· βλ. III

Ἀχαΐα

- Ἀγία Μαρίνα 1089
- ἀρχαιότητες Πατρῶν καὶ Ῥίου 29
- δύο ταξίδια τοῦ Πιττάκη στὴν Πάτρα
(τὸ 1837 καὶ τὸ 1840) καὶ ἐντοπισμὸς
ἐπιγραφῶν 1270
- «πρίγγιπες ἢ ἡγεμόνες τῆς Ἀχαΐας» 636

Ἀχαρναί (Ἀττική)· 577, 1375-1377, Μενίδι
1376

- ἀρχαῖος δῆμος 290, 1548-1549
- ἐκκλησία μὴ κατονομαζομένη⁵⁴ 1376
- ὑποδήματα τῶν χωρικῶν 577
- δρόμος πρὸς τὶς Ἀχαρνές 928, λεωφόρος
πρὸς Ἀχαρνές 986, βλ. IV, Ἀχαρνική
ὁδός

Ἀχαρνική ὁδός, Ἀχαρνική πύλη· βλ. IV

Ἀχελῷος (ἐσφ. γρ. Ἀχαιλός) ποταμός (Εὐ-
ρυτανία)· 90, 92, 122

ἄχινός· βλ. III

Ἀχούρια (Ἀρκαδία)· «λέγεται τώρα ἡ Τεγέα»
25, βλ. καὶ κατ., Θάνα, καὶ γενικῶς 27, 609

- ἄγαλμα Πανὸς 319
- ἀρχαιότητες, ἀρχαῖα κατάλοιπα στὴν
Ἐπισκοπὴ καὶ «μόνον ὀλίγα ἔχνη» τοῦ
ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Ἀλέας 25
- καταστροφὴ ἀρχαίων ἀπὸ τοὺς Τούρ-
κους τῆς Τριπόλεως «πρὸς οἰκοδομὴν τῶν
ἐκεῖ τζαμιῶν των· πολλάκις δὲ καὶ τὰ λευ-

κότατα μάρμαρα κατέστησαν ἄσβεστον
πρὸς οἰκοδομὴν τῶν οἰκιῶν των» 25

- μεταφορὰ ἀρχαίων λίθων ἀπὸ ἐκεῖ στὴν
Τρίπολη 25, 1014, βλ. κατ., Τρίπολις
 - τρεῖς ἀνάγλυφα σὲ ἰδιωτικὴ οἰκία 25
- ἄψινθιά· βλ. III

B

Βαβὲν Σίμων· βλ. II, Babin Simon

Βάβουλα Ἡλία, Χίου, κήπος ἢ κοιλάδα
(Πειραιεύς)· 1668

Βαζαίου Ἰω. οικία (Σαντορίνη)· ἐπιγραφή
τῆς Ἀνάφης στὴν οἰκία του 354

Βάθεια (Ἀθηναι)· ἀρχαῖα 307-311, 322⁵⁵

Βάθεια (Εὐβοία), πόλη τῆς περιφερείας τοῦ
Δήμου Χαλκιδέων· ἐπιγραφές καὶ ἄλλες
ἀρχαιότητες 1836-1837

Βάθης Ἐλευθέριος τοῦ Νικολάου· ἔγγρ. (ἔτος
1823) 1066 σημ. 1

Βάθης Νικόλαος· «πρωτομάστορος τῶν κτι-
στῶν τῶν Ἀθηναίων» (ἔγγρ., ἔτος 1823)
1066 σημ. 1

βάθος· βλ. III

Βαθύ (λιμὴν τῆς Βοιωτίας)· 58

Βαθύ (λιμὴν τῆς Εὐβοίας)· 63, 655

Βαλανιδέζα· βλ. κατ., Βελανιδέζα

βαλανίδι, βαλανιδιά· βλ. III

βάλανος, βαλανοφάγος· βλ. III, βαλανοφάγος
βαλανοφόρος χώρος 128, βλ. κατ., Βελανι-
δέζα

Βαλάρι (Τροιζηνία)· ἐπιγραφή (ἐξ ἀντιγρ.
Δημ. Κεντιστοῦ) 1319

Βαλασσόπουλος Ἰωάννης, ἰατρός· ἀντίγρα-
φά του ἐπιγραφῶν τῆς Σπάρτης 1596-
1599, 1988

βάλλω· βλ. III

53. [Ἀφρόδης στὴν EA].

54. [Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, βλ. AEE *355
(καὶ σ. 445)].

55. [Ὁ Πιττάκης ταύτιζε τὴν θέσιν τῆς Βάθειας
μὲ ἐκεῖνη τοῦ ἀρχαίου δήμου Βατῆ (βλ. IV)].

- Βαλύρα, ποταμός (Μεσσηνία)· 26
- Βαλχάλλα (Walhalla) μνημείο (Βαυαρία)· 9-10 (βλ. II, λ. Klenze Leo von)
- βαμβάλα· βλ. III
- Βάμβας Νεόφυτος· μέλος του Ἀρχαιολογικοῦ Συλλόγου 880-881 σημ.
- βαπτίζομαι· βλ. III
- βαπτίζω· βλ. III
- βαπτιστικός· βλ. III
- βαραίνομαι· βλ. III
- Βαράλιον (Ἀττική)· ἐπιγραφή 922
- Βαρβάκη οἰκία (Ἀθήναι)· ἐπιγραφή 521
- Βαρβάνου οἰκία (Ἀθήναι)· ἐπιγραφή ἐντοιχ. 1933-1934
- Βαρβαρῆγος, Βαρβαρίγος, Βαρβαρίκος, Θηραῖος 1319, 1492, 1602
- βαρβαρικός· εἰσβολαί (ἐπιδρομαί, ἔφοδοι) 58, 677 σημ. 1, 936, 938, 939, 945 σημ. 1, 1214, 1215, 1544, 1707, 1709 κέ., 1934, καταστροφές ἀρχαιοτήτων 34, 105, 297, 1378, βαρβαρικοὶ χρόνοι ἢ χρόνοι τῆς βαρβαρότητος 1161
- Βαρβαρίκος· βλ. ἄνωτ., Βαρβαρῆγος
- βαρβαρότης τουρκική· 1349
- Βαρβαρώζα (Μπαρμπαρόσα), ναύαρχος τοῦ Σουλεϊμάν (Σωλιμάνου)· 636
- βαρέλια· βλ. III
- βαρετός· βλ. III, βαραίνομαι
- Βάρη (Ἀττική)· ἀνασκαφή τοῦ Gropius (ἔτος 1819) καὶ μεταφορὰ τῶν ἀρχαίων (πλὴν ἑνὸς ψηφίσματος) στὴν Ὀλλανδία ἀπὸ τὸν Rottiers 1847 (βλ. II, Rottiers), ἐπιγραφές 1325, 1422
- Βάρη Πειραιῶς· ἐπιγραφή 465
- Βαρθολομαῖος, Ἐπίσκοπος Μενδινίτζης ἑγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1219
- Βάρνα· πρβλ. 294
- βαρύς· βλ. III
- βασάλτης· 485
- Βασιλεύουσα· βλ. κατ., Κωνσταντινούπολις
- βασιλεύς· βλ. κατ., λ. δημῶδεις φράσεις καὶ παιχνίδια
- Βασιλεύς (ὁ Ὅθων)· 7 κέ., βλ. καὶ κατ., λ. Ἀνάκτορα καὶ Βασιλικὸς Κῆπος
- Βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας (ὁ Λουδοβίκος)· 143
- βασιλεὺς τῆς Βοιωτίας· τοπικὸς θρύλος 1502 σημ. 1
- Βασιλικὰ Ἀνάκτορα· βλ. ἄνωτ., Ἀνάκτορα
- βασιλικὰ διατάγματα· βλ. κατ., λ. ἑγγράφα περὶ ἀρχαιοτήτων
- βασιλικὰ σῦκα· βλ. III
- Βασιλικαὶ ἐφημερίδες «φυλλάδια πωλοῦνται παρὰ τῇ διεκπεραιώσει τῶν Β. ἐφημερίδων δραχμ. ...» 257 κέ. (στὴν κεφαλίδα κάθε τεύχους τῆς ΕΑ)
- Βασιλική, θέση τῶν Ἀθηνῶν· 918
- Βασιλικὴ Ἐκκλησία (Ἀθηνῶν)· καταστροφή της ἀπὸ σεισμὸ 944
- βασιλικὴ ἐπιταγή· τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου πρὸς τὸν Λάνδερερ γιὰ τὴν ἐξέταση ἀρχαίου ἀγγείου ποῦ εἶχε βρεθεῖ σὲ λάρνακα στὰ θεμέλια τῶν Ἀνακτόρων 143
- βασιλικὴ χάρις καὶ φιλοκαλία «ἐπιλάμπει τοῦτοις, καὶ διατηροῦνται ταῦτα ἐπιμελῶς ἐν τῷ ῥηθέντι κήπῳ⁵⁶»· 1144
- Βασιλικοὶ Σταῦλοι (Ἀθήναι)· ἐπιγραφές 1715, 1734-1735, 1773, 1916, εὕρεση ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν κατασκευὴ ὁδοῦ (ἔτος 1858) 1734-1737, 1742-1746, 1749, 1756, 1757, 1772
- Βασιλικὸν Παλάτιον· βλ. ἄνωτ., Ἀνάκτορα
- Βασιλικὸν Τυπογραφεῖον καὶ Λιθογραφεῖον, Βασιλικὴ Τυπογραφία καὶ Λιθογραφία (Ἀθήναι)
- ἑγγράφο τῆς Διευθύνσεως 1273 σημ.
 - ἔκδοση τῆς ΕΑ «ἐκ τῆς βασιλικῆς Τυπογραφίας», βλ. λ.χ. 20, ἔκδοση τῶν λιθο-

56. [Ὁ Πιττάκης ἀναφέρεται στὰ ἀρχαῖα ποῦ ἀποκαλύφθηκαν κατὰ τὴς ἀνασκαφές στὸν Βασιλικὸ Κῆπο].

(Βασιλικὸν Τυπογραφεῖον καὶ Λιθογραφεῖον)
γραφημάτων «ἐκ τῆς βασιλικῆς Τυπο-
γραφίας» βλ. λ.χ. ἀρ. λιθ. 2-5, βλ. καὶ II,
Forster A., πρόταση τοῦ διευθυντοῦ (τοῦ
Ραγκαβῆ) περὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς ΕΑ 1309

- τυπογραφικὰ λάθη, ἀδυναμίες τῆς τυπο-
γραφίας 687, 832, 2064, 2069, πρβλ. κατ.,
λ. τυπογραφία

- χρήση οἰκοδομικοῦ ὕλικου ἀπὸ τὴν Ἀ-
κρόπολη –καὶ κατὰ λάθος καὶ ἐπιγρα-
φῆς– στὴν οἰκοδόμησιν τοῦ κτηρίου τοῦ
Τυπογραφείου (ἔτος 1834) 1801 σημ. 1

Βασιλικὸς Κήπος, Κήπος τοῦ Βασιλέως (Ἀθη-
ναι). 226-227, 567, 849, 853, 854, 934,
979-980, 1111-1112, 1144

βασιλικὸς οἶκος τοῦ Ἡγεμόνος τῶν Ἀθη-
ναίων. 1223

Βασιλίνδα. 661 (βλ. κατ., λ. παιχνίδια)

Βασιλίσσης κτῆμα. βλ. κατ., λ. Δραγομάνος

βασκαίνω, βασκανία. βλ. κατ., ματιάζω

βάσκελα. βλ. III, φάσκελον

Βασσουάιν. βλ. II, Vassoigne

βατεύομαι. βλ. III

Βατικανόν, Βατικάνον. 12, 559

Βαυαρία. βλ. ἀνωτ., Βαλχάλλα καὶ Βασιλεύς
(Ἄναξ) τῆς Βαυαρίας

Βαύβω. [ἀρχ. Βαυβώ], «προσωνυμία γενικὴ
τῶν γραιῶν, εἰς ὧν τὰς ἀστείας διηγῆσεις
εὐχαριστοῦνται μάλιστα τὰ παιδιά. Πολ-
λαχοῦ δὲ τῆς Ἑλλάδος προσονομάζονται
οὕτως ἰδίως αἱ προμήτορες» 1346 σημ. 6

βαφεύς. 643

βάφω. βλ. III

Βεζύρης. 661 (βλ. κατ., παιχνίδια)

Βέης τῆς Κορίνθου. «κατέστρεψε πολλὰ μέ-
ρη αὐτῆς (τῆς ἀρχ. Θουρίας) διὰ τὰ οἰκο-
δομήσιν τζαμι εἰς τὸ Λεοντάρι» 26

Βέκκερ. βλ. II, Bekker

Βελανιδέζα, Βελλανιδέζα, Βαλανιδέζα, Βαλ-
λανιδέζα (Ἀττική)

- ἀνασκαφῆς καὶ εὐρήματα (ἔτος 1839)
127-130, 142, 258-259, 285

- προέλευση τοῦ τοπωνυμίου. «τὶς τῶν με-
ταγενεστέρων ἐξηγήσας τὴν σημασίαν
τοῦ Φηγαία⁵⁷, ἐκάλεσεν αὐτὸ Βελανιδέ-
ζα» 128, 211, 285, 513, 744, 922, 1159

Βελατοῦρι (Ἀττική). ἀρχαία μεταλλεῖα 445

Βελή πασαῖς. πληρώθηκε 3.700 δίστηλα καὶ
ἔδωσε ἄδεια σὲ «ἐταιρεία ἐκ Γερμανοάγ-
λων» γιὰ ἀνασκαφὴ στὸν ναὸ τοῦ Ἐπι-
κουρίου Ἀπόλλωνος στὶς Βάσσεσ Φιγα-
λείας 28

Βελίτσα. βλ. κατ., Βιλίτζα

Βέλκερος. βλ. II, Welcker

Βέλλιος Γεώργιος. δημοσιεύονται ἀπὸ ἀντί-
γραφὰ του εἴκοσι πέντε ἐπιγραφῆς Εὐρύ-
που Χαλκίδος, δύο ἐπιγραφῆς Σκιαθοῦ
καὶ δύο Σκοπέλου 1854-1857

Βελούχι(ον) ὄρος. [ἀρχ. Τυμφρηστός⁵⁸, ὁ] (Εὐ-
ρυτανία) 89, 92

Βενάρες Ἰνδιῶν. 458, βλ. κατ., λ. Γαλλανὸς
Δημήτριος

Βενέδικτος, καθαιρεθεὶς Μητροπολίτης (Ἀρ-
χιερεὺς) Ἀθηναίων καὶ Λεβαδεῖας (ἔτος
1785). 1217

Βενέδικτος, μοναχὸς τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμά-
των Πετράκη-ἑγγρ. Μητρ. Ἀθηναίων (ἔτος
1806) 1220

Βενετία. 942 (βλ. κατ., φύλλα χάρτου τῆς
Βενετίας), 1221⁵⁹

Βενετοί, Ἐνετοί, Οὐνετοί. 636-637, 1219,
1708, Βενετοὶ ἡγεμόνες (δοῦκες) τῆς Νά-
ξου 486, 636-637, νομίσματα βενετικῶν
χρόνων 1713

Βενιζέλος Ἄν.· παρέδωσε δύο ἐνεπίγραφα
βάθρα στὴν Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων 1748

Βενιζέλος Παλαιολόγος. ἑγγρ. (ἔτος 1823)
1066 σημ. 1

57. [Τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχαίου δήμου Φηγοῦντος
(φηγός, ἢ ἡ βελανιδιὰ καὶ τὸ βελανίδι)].

58. [Σημειώνεται ὡς Τυμφρηστός].

59. «...Ἐνετήσι δὲ διατρέψαντος καὶ διαπρέ-
ψαντος [τοῦ Ἰωάννου Ντέκα]...»

- Βενουά· βλ. II, Hase Charles-Benoît
 Βέργκ· βλ. II, Bergk Th.
 Βερνόν· βλ. II, Vernon Fr.
 Βερολίνον· βλ. άνωτ., Ακαδημία Βερολίνου
 καὶ κατ., Παπασλιώτης Γ.
 Βέσχερ Κάρολος· βλ. II, Wescher Carle
 Βεϋλέ· βλ. II, Beulé
 βηλός· βλ. III
 βησσαλοκονία· βλ. III
 βησινιά· 654
 Βιβλιοθήκη Άδριανού· βλ. κατ., τετράγωνον
 Άδριανού
 Βιβλιοθήκη Δημοσία⁶⁰. ἐλλείψεις σὲ βιβλία
 401, 420, 560, 1269 σημ. 1, 1485
 Βιβλιοθήκη τῆς Βιέννης· βλ. κατ., χειρόγρα-
 φον τοῦ Άνωνύμου
 βιβλιοθήκη τῆς μονῆς Καισαριανῆς· 942 (βλ.
 κατ., λ. μονὴ Καισαριανή)
 βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου· ἐλλείψεις
 σὲ ἐπιγραφικὰ βιβλία 1485
 βιβλιοθήκη (προσωπική) τοῦ Πιττάκη· 106-
 107, 183, 402, 420
 Βιέννη· βλ. κατ., χειρόγραφον τοῦ Άνωνύ-
 μου (στὴν Βιβλιοθήκῃ τῆς Βιέννης)
 Βιλαέτης Δημήτριος· οἰκία τῆς χήρας του
 στὴν συνοικία τῆς Άγ. Άγαθοκλείας
 (Άθῆναι)· ἐπιγραφὴ 1397
 Βιλίτζα (Τιθορέα)· ἐνεπίγραφο βάθρο σὲ οἰ-
 κία τοῦ χωριοῦ 493-499
 Βῦλκιος, καθηγητὴς τῆς Μεγάλῃς ἐν Κων/πό-
 λει Σχολῆς· ἀντέγραψε «μετὰ τῶν καθη-
 γητῶν ΚΚ. Ξανθοπούλου καὶ Πανω-
 ρίου» ἐπιγραφὴ στὸν Ἰππόδρομο τῆς
 Κων/πόλεως καὶ ἀπέστειλε τὸ ἀντίγρα-
 φο στὸν Πιττάκη 1378 κέ.
 Βιλλουαζών· βλ. II, Villoison
 Βιολέτης Παναγῆς Ἰω., «Ἑλληνικὸς Διδά-
 σκαλος ἐν Καρύστῳ»· ἀντίγραφό του
 ἐπιγραφῆς 1595
 Βισκόντης· βλ. II, Visconti
 Βιτάλη Φραγκίσκου οἰκία (Άθῆναι)· ἐπι-
 γραφὲς στὴν οἰκία 1360
 Βλάκ Ἀριστοτέλης· βλ. II, Black Άρ.
 Βλάκ Ἰάκωβος· βλ. II, Black James
 Βλάκ Προκόπιος Φρειδερίκος· βλ. II, Black
 Πρ. Φρ.
 Βλασσαροῦ· βλ. κατ., Παναγία Βλασταροῦ
 Βλασσοπούλου οἰκία (Άθῆναι)· ἐπιγραφὲς
 στὴν οἰκία 930, 933, βλ. καὶ 918 (ἀρ. 1490)
 Βλασταροῦ· βλ. κατ., Παναγία Βλασταροῦ
 Βλαστός (κύρ. ὄν. καὶ ἐπίθ. οἰκογεν., βλ.
 ἀμέσως κατ.)· [ἀρχ. Βλάστος] 1326
 Βλαστός Ἀλέξανδρος, «ὁ τὰ Χιακὰ γρά-
 ψας»· 1326
 Βλαστός Ἀ., διδάσκαλος· ἀντίγραφά του
 ἐπιγραφῶν τῆς Ὀλυμπίας 1813, 1818 κέ.
 Βλαστός Π., σχολάρχης· ἀντίγραφό του ἐπι-
 γραφῆς τῆς Φιγαλείας 1824 (βλ. ἀμέσως
 κατ.)
 Βλαστός, σχολάρχης⁶¹. ἀντίγραφό του ἐπι-
 γραφῆς τῆς Μήλου 1857
 Βλαχογεωργίου Ἀντωνίου ἄμπελος (θέση
 Λειβαδάκι Λεβαδείας)· ἐπιγραφὴ 1210
 Βλάχος Ἰωάννης Π., Ἔφορος Ἀθηνῶν· ἔγγρ.
 (ἔτος 1823) 1066 σημ. 1, ἔγγρ. (ἔτος 1822)
 1221 σημ.
 Βλάχου Ἰ. κῆπος (Άθῆναι, Σεπόλια)· ἐπι-
 γραφὲς 622⁶², 977
 Βλαχούτσης, Βλαχούτζης, Κων/νος· ἀγόρα-
 σε τὸ οἰκοδομικὸ ὑλικὸ τῆς γκρεμισμέ-
 νης ἐκκλησίας τῆς Άγ. Άγαθοκλείας Ἀθη-
 νῶν καὶ τὸ χρησιμοποίησε στὴν οἰκο-
 δομὴ τῆς οἰκίας Βράνη 1336

60. [Ἀπὸ τὸ 1842 καὶ ἕως τὸ 1903 ἡ Δημοσία ἢ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη φιλοξενήθηκε στὸ μέγαρο τοῦ Πανεπιστημίου, βλ. Κόκκου, *Ἡ μέριμνα γιὰ τὶς ἀρχαιοτήτες* 182].

61. [Πρβλ. τὸ προηγ. λ. Ἵσως πρόκειται γιὰ τὸ ἴδιο πρόσωπο].

62. Βλ. AEE*1217.

(Βλαχούτσης Κων/νος)

- κήπος ιδιοκτησίας Βλαχούτση στην θέση Βάθεια των Αθηνών, όπου βρέθηκε επιγραφή 307 κέ.

βλέφαρον· βλ. III

βληφονάκι, βληχονάκι· βλ. III, γληχονάκι

βλίτον· βλ. III

Βλωχοῦ (Βλοχοῦ) μονή· βλ. κατ., μονή Βλωχοῦ

Βοάγιος· βλ. II, Biagius

Βοιαί (Λακωνία), νεώτ. τοπων. Νεάπολις· ἀρχαία, ἐπιγραφές 1829-1831, βλ. καὶ κατ., λ. Δήμαρχοι καὶ Παππᾶ Δανιὴλ Θεόδωρος, δημοδιδάσκαλος Βοιῶν

Βοιατικὸς κόλπος· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

Βοίχχιος, Βοίκιος, Βοίκκιος· βλ. II, Böckh

Βοιωτία· βλ. εἰδικῶς τὰ λ. Ἀκραιφνιον, Βραάμαγα, Δαύλια, Δομβρένα, Ἐλικίων, Θεσπιαί, Θήβα, Κακόσι, Καρυά, Κορουνία, Κωπαῖς, Λεβάδεια, Μεγάλον Μούλκι, Μέγαρα, Ὁρχομενός, Παλαιοπαναγιά, Πέτρα, Πλαταιαί, Πόντζια, Χαιρώνεια, Ὠρωπὸς καὶ IV, Ἀλαλκομεναί, Θίσβη

- ἀντίγραφα βοιωτικῶν ἐπιγραφῶν, βλ. κατ., λ. Ναοῦμ Παν., Ῥουσόπουλος Ἀθ., Χρυσίδης Γεώργ.
- ἐκκλησίες, βλ. κατ., ἐκκλησίες καὶ μονές Βοιωτίας
- σεισμοὶ 1502
- σύντομη ἔκθεση περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἀρχαίων 57-63

Βόκου Νικ. κήπος (Πειραιεύς)· ἐπιγραφές 1180, 1261

Βόκου Νικ.⁶³ οἰκία (Πειραιεύς)· ἐπιγραφή 1178

Βόλος· ἀγώνας τοῦ Προκοπίου Βλὰκ «ὅπως ἐμποδίσῃ τοὺς Τούρκους, ὁρμωμένους νὰ κατασφάξωσι τοὺς κατοίκους τοῦ Βόλου Χριστιανούς, διότι τινὲς ἐκ τῆς

Ἑλευθέρας Ἑλλάδος ἐξῆλθον ἵνα ἐλευθερώσωσι τὴν πατρῴαν αὐτῶν γῆν ἐκ τῆς Τουρκικῆς δυναστείας» 1137, 1164 σημ. 1, βλ. καὶ II, λ. Black Πρ. Φρ.

Bolus· 330

Βομβαρδιάρης· βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Δημήτριος Βομβαρδιάρης

βόμβες· βολὴ βόμβας ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸ 1821 προξένησε φθορὰς στὴν ἐκκλησία τοῦ Λυκοδήμου 937-938, βόμβες τοῦ Morosini 11, 1349, 1713 (βλ. καὶ II, λ. Morosini Fr.), βόμβες τῶν Τούρκων 1164 σημ.

Βοργιά, τοῦ (παλαιὰ ἐνορία τῶν Αῤῥηνῶν)· ἀνάγλυφο 268, βλ. καὶ ἄνωτ., Ἅγ. Δημήτριος τοῦ Βοργιά

βορειανατολικὸν μέρος Αῤῥηνῶν· ἐπιγραφές 450, 491, 928, 1363, βλ. καὶ IV, λ. Διόμεια

βόρειον μέρος Αῤῥηνῶν· ἀνασκαφές 530, ἐπιγραφές 423, 438, 450, 457, 463-466, 477, 478, 483, 489-490, 492, 526, 530, 568-569, 571, 579, 925, 1373, 1417-1418, 1740, 1793, 1822, 1859 κέ., 1874, 1878, 1888-1889, 1895, 1943, 1999, βλ. καὶ κατ., Γεράνι, ἔξω Κεραμεικός, Νεάπολις

βοτανικοὶ γνῶμες τῶν βοτανικῶν 187-188, 430

Βοτανικὸς Κήπος (Αῤῥηναι)· νεώτ. ὄνομ., παλαιότ. κήπος τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ Χασεκῆ, ὁ ὁποῖος χρησιμοποίησε στὸν κήπο ἀρχαίους λίθους ἀπὸ τὸ Θησεῖο 1224

Βοτζάρη οἰκία (Αῤῥηναι)· ἐπιγραφή 477

βουβάλιον· βλ. III

βουβῶνες· βλ. III

Βουγιουκλῆς Σπῦρος· ἔγγρ. (ἔτος 1823) 1066 σημ. 1

Βουδοπνύκτης (τοπων., Αῤῥηναι)· 922, πρβλ. 865-866 καὶ 981

Βουζίκη Μιχαήλ, Αῤῥηναίου, κήπος (Αῤῥηναι), στὸ «Γυψέλι»⁶⁴· ἐπιγραφή στὸ φρέαρ τοῦ κήπου 317

63. [Πρβλ. ἀμέσως ἄνωτ. καὶ κατ., Βῶκος Ν. Δ. (ἐνδεχομένως εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο)].

64. [Τὴν Κυψέλη].

- Βούλγαρης, Π.· αντίγραφό του κερκυραϊκής επιγραφής 1907
- Βουλευτήριον νέον (Ἀθῆναι)· ἡ οἰκία Κοντοσταύλου 1302
- ἀρχαῖα διατηρούμενα στήν οἰκία 1302
 - ἐπιγραφές στὰ θεμέλια (ἔτος 1858) 1302, 1737 καὶ 1758, ἐπιγραφές κοντὰ στήν οἰκία 1773, 1875
 - ὁδὸς ἀντικρὺ τοῦ νέου Βουλευτηρίου, βλ. κατ., λ. ὁδοὶ τῶν Ἀθηνῶν
- Βουλκάρι, Βουρκάρι (Κέα)· ἀρχαῖα ἐρείπια καὶ ἵχνη μίλτου 948, «μεγάλος λίθος λιθαργυρίτης» 1330
- βουνά· σὲ ξόρκι 651 (βλ. κατ., λ. μάγισσαι)
- βουνὸν τῆς Καλογρεῖζας· βλ. κατ., Λυκοβοῦνι
- βουνὸν τοῦ Ἀγίου Ἡλίας (Σαντορίνη)· 485
- βούριχα· βλ. III
- Βουρκάρι· βλ. ἄνωτ., Βουλκάρι
- βοῦρκος· βλ. III
- Βραάμαγα (Βοιωτία)· ἐπιγραφή στήν ἐκκλ. τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου 1207
- βράκα, βράκωμα· βλ. III
- Βρανᾶ· βλ. κατ., μονὴ Βρανᾶ
- Βράνη Κων/νου οἰκία (Ἀθῆναι)· 1336 (βλ. ἄνωτ., λ. Βλαχούτσης Κων/νος)
- Βραυρών· βλ. κατ., Βραχώνας
- βράχη· βλ. III
- Βραχμᾶνες· βλ. κατ., λ. Γαλλανδὸς Δημήτριος
- Βραχώνας (Ἀττική)· «χώρος τοῦ δήμου Βραυρὼν» 743
- βρεγματικός· βλ. III
- βρεῖζα· βλ. III
- Βρέσεβριτζ, Βρεσεβρίγ· βλ. II, Bracebridge
- Βρεταν(ν)ικὸν Μουσεῖον· 6, 8, 11, 28, 36 σημ. 1, 382, 383, 881 σημ. 1, 1349 σημ. 1, 1784, 1991, συλλογὴ Elgin, βλ. II, λ. Elgin
- Βρεττοῦ κτῆμα (Κέα), στήν θέση Χαβουνᾶ· ἐπιγραφή ἐντοιχ. στὸ ἐκκλησιδίδιο τοῦ Ἀγ. Δημητρίου ἐντὸς τοῦ κτήματος 1460
- βρέφος, βρεφικός⁶⁵· 368, 644, 645, 649, 650, 656, 658, 659, 1368, 1882 σημ. 1, 2020 σημ. 1
- βρέχομαι· βλ. III
- Βριλησσοῦ ὄρος (Ἀττική)· 309 σημ. 8
- Βροινστέδιος· βλ. II, Bröndsted
- βρόμι· βλ. III
- Βροντογούνης Σταῦρος, Ἀθηναῖος ἑγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220
- βρύα· βλ. III
- βρυάζω· βλ. III
- Βρυζάκη Θωμᾶ οἰκία (Ἀθῆναι)· ἀρχαῖο δάπεδο 1336
- βρυῖσες τῶν Ἀθηνῶν· βλ. ἄνωτ., Ἀγᾶ (τοῦ) ἡ Βρύση, Ἄνω ἀναβρυτήριον, καὶ κατ., Καλλοπούλα, Κάτω Συντριβάνι, Μεγάλη Βρύσις καὶ πρβλ. IV, Καλλιῤῥόδη
- βρύση τοῦ Δημάρχου (Λαμία)· ἐπιγραφή 123
- βρύση (Ξηρόβρυση) Λεβαδείας· βλ. ἄνωτ., λ. Ἅγιος Νικόλαος Ζαγαρᾶ
- Βρυσικά (Κωπαΐδα)· καταβόθρα στήν θέση Βρυσικά 1500
- βρύχημα· βλ. III
- Βυζάντιον, βυζαντινός· 5, 89, 396, 421, 427, 453, 490, 492, 512, 513, 516, 528, 640-641, 743, 1707 κέ., 1713 καὶ σημ. 1, 1958, βλ. ἐπίσης 61, 486 κέ., 742, 820
- βυζαντινὰ μνημεῖα Ἀκροπόλεως 939, 1435-1448, 1808-1810 (χριστ. χαρ.), 1810 σημ. 1, 1861-1862, 1910
 - βυζαντινὲς ἐπιγραφές 159, 229, 392, 421-422, 427, 443, 492, 512-513, 516, 743 καὶ 1223, 1378, 1435-1448, 1691, 1713 καὶ σημ. 1, 1956
 - βυζαντινὴ θύρα τοῦ Θησείου 1378, χριστιανικὴ θύρα 1215

65. [Σχετικὰ ἀποσπάσματα παρατίθενται κατ., βλ. ἐνδύματα, Θεοτόκου ἐκκλ. ἐρειπ. (Ἀθῆναι), Ἰάσπισ (φυλακτό), ματιάζω, Παναγία Χρυσοκαστροτίσσα καὶ III, ἀτάλικος (ἀτάλικον βρέφος), βουβάλιον, κωλόπανα, μαμμά, μινυρίζω (ναναρίζω), πόσι, ῥαίνω].

(Βυζάντιον)

- μονή βυζαντινῶν χρόνων (Περίσια) 490 (βλ. καὶ τὸ σχέδιο ὑπ' ἀρ. 774 μὲ τίτλο «Εἰς ΘΗΡΑΝ ἵχνη ἀρχαίων οἰκοδομημάτων»)
- νομίσματα βυζαντινῶν χρόνων 1713

Βυζάντιος Σκαρλάτος Δ., Ἀντιγραμματοεὺς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας· ἀπόσπασμα τῶν Πρακτικῶν τοῦ ἔτους 1851, 880-881 σημ. 1, ἀπόσπασμα τῶν Πρακτικῶν τοῦ ἔτους 1855, 1280 σημ. 1

Βῶκος Ν. Δ.⁶⁶, Ὑγειονόμος Πειραιῶς· 1310

βῶλος· βλ. III

Βωμός (Λαυρεωτικὴ)· ἀρχαία μεταλλεῖα 445

Γ

γαβγίζω· βλ. III

Γαβριήλ, Ἡγούμενος Βρανᾶ, Ὑφορος Ἀθηνῶν· ἔγγρ. (ἔτος 1822) 1221 σημ.

Γαβριήλ Δ', Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης· πατριαρχικὸ καὶ συνοδικὸ γράμμα (Ἰούν., ἰνδικτ. γ', αππε⁶⁷) 1217-1219

γαῖδοροπόδα· βλ. III

γαιολόγοι· 485, 1146

γάλα· βλ. III

Γαλάκι· βλ. κατ., Γαλλάτη

Γαλανός· βλ. κατ., Γαλλανδός

γαλεός· βλ. III

Γαλλάνδος· βλ. II, Galland

Γαλλανδός Δημήτριος, Ἀθηναῖος· «σπουδᾶσας ἐν ταῖς Ἰνδαίαις τὴν φιλοσοφίαν τῶν Βραχμάνων, ὅστις ἀποθανὼν μακρὰν τῆς φίλης αὐτοῦ πατρίδος, εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰνδιῶν καλουμένην Βενάρες ἐνταφιάσθη ἐκεῖ» 458

Γαλλανδός Φύλης, Ἀθηναῖος (ἀδελφὸς τοῦ Δημητρίου)· «ἔξει πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως» 458

Γαλλάτη, Γαλάκι⁶⁸ (Ἀθήναι)· «ἐλαῖαι εἰσέτι καρποφόραι καὶ εὐρωστοί... πηγὴ εὐπότου καὶ καθαροῦ ὕδατος, καὶ ἐκκλησία ἐπὶ ἀρχαίων θεμελίων» 79 καὶ σημ. 21, ἵχνη ἀρματοροχίων καὶ πλίνθων «τῆς Πεντελικῆς ἢ Πελληνικῆς ὁδοῦ» 77

Γαλλία· βλ. κατ., Λοῦβρον, Παρίσιοι, Τολώσσα· πρόξενοι τῆς Γαλλίας, βλ. κατ., Κορονέλλος καὶ II, Alby

γαλλικὴ ἄμαξα· 1372 σημ.

Γαλλικὴ Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ, Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Γάλλων· ἀποστολὴ στὴν Πελοπόννησο καὶ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου (ἔτος 1829) 27-28, 319 καὶ 451, ἀνασκαφὴ στὴν Μεγαλόπολη (ἔτος 1832) 27, ἀνασκαφὴ τοῦ ναοῦ τοῦ Διδὸς στὴν Ὀλυμπία 28, ἐξαγωγή τῶν «Ὀλυμπιακῶν μαρμάρων κατ' ἄδειαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Κυβερνήτου⁶⁹» 7

γαλλικὴ Κυβέρνησις· ἀνασκαφές τῆς στῆν Ἀκρόπολη, βλ. II, λ. Beulé

Γαλλικὴ Σχολὴ ἐν Ἀθήναις

- ἄδεια ἀπὸ τὸν Πιττάκη «εἰς πολλοὺς τῶν Γάλλων ἀρχιτεκτόνων τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς» νὰ ἀντιγράψουν τὰ σχέδια τῆς Πινακοθήκης τῶν Προπυλαίων τοῦ ἀρχιτέκτονος Laurent⁷⁰ 938 σημ. 1
- ἀνασκαφὴ τῶν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Titeux στὴν Ἀκρόπολη (ἔτη 1845-46) 939 σημ. 1
- μέλη τῆς Σχολῆς· ἀναφέρεται ὁ C. Wescher 2013
- παράδοση «ὑπὸ τῶν πλήρων εὐγενῶν αἰσθημάτων σπουδαστῶν τῆς ἐνταῦθα

68. [Τὸ Γαλάτσι].

69. [Ἀμέσως προηγουμένως, ὁ Ραγκαβῆς ἀναφέρει ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Κυβερνήτης «κατ' ἐθνικῆς συνελύσεως ψήφισμα ἐξέδωκεν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐξαγωγῆς Ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων, ἥτις ὅμως μετ' ὀλιγίστης ἐτηρήθη τῆς αὐστηρότητος»].

70. [Ὁ Laurent ἐργαζόταν στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπεχώρησε τὸ 1844, βλ. Μαλλοῦχου – Tuffano 48, σημ. 58].

66. [Πρβλ. ἀνωτ., Βόκου Νικ. κῆπος καὶ Βόκου Ν. οἰκία (εἶναι ἐνδεχομένως τὸ ἴδιο πρόσωπο)].

67. [Ἔτος 1785].

- Γαλλικής Σχολής» στην Έφορεία Αρχαιοτήτων επιγραφής που βρέθηκε στην οικήα Λημνίου 1392
- γαλλικὸν μέτρον· χρήση του στην μέτρηση τῶν ἀρχαίων 951 σημ. 1
- γαλλικὸν Πανεπιστήμιον· βλ. II, Wescher C.
- γαλλικὸν προξενεῖον ἐν Ἀθήναις (πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως)· επιγραφή που βρισκόταν ἐκεῖ ἀνεγράφη ἀπὸ τὸν Fourmont 391
- «γαλλιστὶ⁷¹ γεγραμμένη νεωτέρα επιγραφή, ιδιόχειρον, ὡς λέγεται, τοῦ μακαρίτου Στρατηγοῦ Φαβιέρου» στὸν Παρθενῶνα 1441
- Γάλλοι ἀρχιτέκτονες· βλ. ἀνωτ., λ. Γαλλικὴ Σχολή
- Γάλλοι οἱ ἐν Κων/πόλει· βλ. ἀνωτ., λ. Ἄγγλοι οἱ ἐν Κων/πόλει
- Γάλλοι σπουδασταί· βλ. ἀνωτ., λ. Γαλλικὴ Σχολή
- Γάλλοι στρατιῶται καὶ ἐπιλοχίας· 1372 σημ.
- Γάλλος Συνταγματάρχης, γενικὸς διοικητής· βλ. II, Vassoigne
- «Γάλλος τις» (μὴ κατονομαζόμενος)· ἀγόρασε κρυφὰ στὸν Πειραιᾶ ἀπὸ κάποιον Ἰωάννη Τζουρπάζο, Ἀμφισσαῖο, ἀρχαία κύλικα προερχόμενη ἀπὸ ἀνασκαφὴ τὸ 1816 στὶς ἀρχ. Κλεωνές, καὶ τὴν ἐξήγαγε ἀπὸ τὴν χώρα 682
- Γάλλων ἀνασκαφὴ στὸν Πειραιᾶ· βλ. II, Vassoigne
- γάμος· 653 (βλ. III, κλήδονας), 656 (βλ. III, προξενιτής), 661 (βλ. κατ., λ. ἔθιμα)
- Γαρδίκι Φθιώτιδος· 124
- γαρίδα· βλ. III
- γάρον· βλ. III
- Γάσπαρη κῆπος· βλ. κατ., κῆπος Γάσπαρη
- Γάσπαρη οἰκία (Ἀθηναί)· ἀρχαῖα ἐρεῖπια 84
- γαστέρα· βλ. III
- γαυλός· βλ. III
- Γαύριον (Ἄνδρος)· επιγραφή ἐντοιχ. σὲ ἐργαστήριο 452
- Γέλλ· βλ. II, Gell
- γέμισις τῆς σελήνης· βλ. III
- γεμόφεγγον· βλ. κατ., λ. γνωμικὰ
- Γενουέζοι· 636
- Γέρακας, μετόχιον τῆς μονῆς Πεντέλης· 130, πρβλ. 1359
- Γεράνι (Ἀθηναί)
- ἐκκλησία Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ, «ἦν πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως παρὰ τὴν θέσιν Γεράνι» 2104
 - επιγραφές 996, 1029, 1183, 1260, 1359-1360, 1637-1639, 1641, 1860-1861, 1865, 1874, 1879, 1888, 1926, 2028, 2103-2104
 - ὁδοποιία (ἔτη 1859-1860) 1860-1861, 1865, 1879
 - ὁδὸς «ἣτις φέρει εἰς τὴν θέσιν Γεράνι» 1102 σημ.
 - οἰκία Καπούση στὸ Γεράνι 1637
 - προέλευση τοῦ τοπωνυμίου (κατὰ τὸν Πιττάκη), «ἴσως κατὰ διαφθορὰν ἐκ τοῦ Ἡορίαι» 1359
- Γεράσιμος, μοναχὸς τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρο. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220
- Γεράσιμος, προηγούμενος τῆς μονῆς τῶν Ἁγ. Ἀναργύρων· «τὴν εἰκοστήν τοῦ Μαΐου⁷² ἀπῆλθεν εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς» 944
- γεργάθια· βλ. III
- Γερμανία· «Εὐσεβίου, Χρονικῶν ἔκδοσις ἐν Γερμανίᾳ» 1094, ὑποθέσεις τοῦ Thiersch «ὡς οἱ ἄλλοι Σοφοὶ τῆς Γερμανίας ἀντέκρουσαν» 1279 σημ. 1
- Γερμανοάγγλων ἐταιρεία· βλ. κατ., ἐταιρεία ἐκ Γερμανοάγγλων
- Γερμανός, Γερμανοί· «εἷς τῶν Γερμανῶν μας», ἐπικριτὴς τοῦ Σωκράτους 163, Γερμανὸς ποὺ ἀνέσκαψε τὸ 1835 στὸ Χίλιομόδι 22,

71. Βλ. Συναγωγή.

72. [Τοῦ ἔτους 1651].

(Γερμανός, οί)

Γερμανός αρχαιολόγος, βλ. II, Sillig, Γερμανός γλύπτης, βλ. II, Imhof

Γεροδήμου οίκια (Θήβα)· επιγραφή ως βαθμίδα της οικίας 1484⁷³

γερόν (ιερόν)· βλ. III

Γέροντας (Μικρά Ἀσία)· 728

Γέροντας Ἀγγελος, Ἀθηναῖος· ἔγγρ. (ἔτος 1823) 1066 σημ. 1, οίκια Γέροντος Ἀγγ. στην Πλάκα, όπου βρέθηκαν επιγραφές 418, 427, κήπος πιθανώτατα της οικίας, όπου επίσης βρέθηκε επιγραφή 426

γεροντοπρόσωπος· βλ. III

Γερχάρδος· βλ. II, Gerhard

γευματίζω· βλ. III

γέφυρα ἐπὶ τοῦ Ἰλισσοῦ (Ἀθῆναι)· ἀρχαία γέφυρα 1143, 1224, 1378 σημ. 1, καταστροφή της ἀπὸ τὸν Χατζῆ Ἀλῆ Χασεκῆ γιὰ τὴν οἰκοδόμησι τοῦ τείχους (τέλη 17ου αἰ.) 1224, δοξασίες περὶ τῆς ἐξαπολύσεως καὶ διαδόσεως νόσων ἐξ αἰτίας τῆς καταστροφῆς της 1378 σημ. 1

γέφυρα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μαυροτζούμενας (Μεσσηνία)· επιγραφή 26

Γεωργαντᾶ οἰκία (Λεβάδεια)· επιγραφή 1201

Γεωργιάδου Φωτίου⁷⁴ οἰκία (Ἀθῆναι), «εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Τριπόδων, παρὰ τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους»· επιγραφή ἐντοιχ. στην οἰκία δημοσιεύεται στην ΕΑ ἀπὸ ἀντίγραφο τοῦ υἱοῦ τοῦ ιδιοκτήτου 1366

Γεωργομαντσοῦ Γιάννη οἰκία (Κακόσι Βοιωτίας)· επιγραφή πρὸ τῆς οἰκίας 1482, βλ. καὶ 1477

Γεωργοῦλα (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Γεωργοῦσα⁷⁵] 160 σημ. 1

Γιαλίστρα Στάμου ἐργαστήριον (Ἀθῆναι), «πλησίον τοῦ ἄνω ἀναβρυτηρίου»· επιγραφή 1383

γιάσου· βλ. III

γιόθοι, ιόθοι· βλ. III

γιός· βλ. III

Γκαρηττός (Ἀττική)· τοπων., «παρεφθαρμένα ἐκ τοῦ Γαργηττός» 491, 492, επιγραφή 491

γκαρίζει· βλ. III

Γκέτλινγ· βλ. II, Götting

Γκικάκης Σπύρος X., Ἐφορος Ἀθηνῶν· ἔγγρ. (ἔτος 1822) 1221 σημ., ἔγγρ. (ἔτος 1823) 1066 σημ. 1

Γκιλφόρτ· βλ. II, Guilford

Γκιούση (Ἀρκαδία)· χωριό, «τὸ ὁποῖον οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν Ῥεῦνος» 24

Γκιστάρης (Τοῦρκος Φρούραρχος)· βλ. ἄνωτ., λ. Ἀγγελοκῆποι

Γκουίλλέτ· βλ. II, Guillet de Saint Georges

Γκούρας Ἰωάννης, ὀπλαρχηγός· περιπέτεια τῆς οἰκογενείας του κατὰ τὴν πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως τὸ 1825, 1163 σημ. 1

γλάρος· βλ. III

γλαῦκα· βλ. κατ., γνωμικά (οἰωνοί)

γλαφυρότης ἀττική· 402, 411, 412

γλέπω· βλ. III

γλέφαρον· βλ. III, βλέφαρον

γληχονάκι· βλ. III

γλμίρ (Glimer), ὄρυκτό· 445

γλοῖδα, γλοιδαλεμμένος· βλ. III

γλυνκάδι· βλ. III

γλυνκάνισον· βλ. III

Γλυνέρι (λίμνη)· 1502, βλ. IV, Ὑλίκη λίμνη

Γλυνέριος (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Γλύνκερος] 1159

Γλυνκε(ρ)εῖα καὶ Γλυνκεριᾶ (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Γλυνκέρα] 150, 259, 649, 1159, 2100

Γλύνκη (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Γλύνκη] 259

γλυνκίσματα· βλ. κατ., λ. φαγητά, γλυνκίσματα

γλυνκοχαράγματα, λυνκοχαράγματα· βλ. III

73. [Πρβλ. ΕΑ 1478, όπου δημοσιεύεται ἡ ἴδια ἐπιγραφή χωρὶς νὰ ἀναφέρεται τοπικὴ ἔνδειξη].

74. [Βλ. καὶ κατ., Φωτίου οἰκία (δύο λ.). Ἴσως εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο].

75. [Τὸ ἀρχαῖο ὄνομα Γεωργοῦσ[α] ἀνέγνωσε ὁ Πιττάκης σὲ ἀττικὴ ἐπιγραφή, τὴν IG II² 1553 (στίχ. 24), ἡ ἀνάγνωσή του ὅμως εἶναι πιθανῶς ἐσφαλμένη (ἀνάγν. γεωργός, IG)].

γλυκύ· ἢ χολή, βλ. III

γλυχωνάκι· βλ. III, γληχονάκι

γλῶσσα «ἡ νῦν λαλουμένη» (βλ. 450), «γλῶσσα τοῦ λαοῦ» (βλ. σ. 501)

φωνολογία·

- ΕΙ ἄνευ τοῦ I, «δὲν ἐπιμελέται λέγει ὁ λαὸς ἀντὶ τοῦ δὲν ἐπιμελεῖται» 313
- Θὸς ἀντὶ Θεὸς ἢ θεῖος, «διὰ τὸ δασὺ τοῦ Θ» 450
- Φ ἀντὶ Θ 648, 649 (δίς), 657
- προσθήκη Α στὴν ἀρχὴ λέξεων, λ.χ. ἀπάρθενος, ἀράθυμος 650, ἀλισίβα 656, ἀπήγανον 658
- προσθήκη τοῦ Β πρὸ τοῦ Ρ, λ.χ. βράκα τὸ ράκος 640
- προσθήκη τοῦ Γ στὴν ἀρχὴ λέξεων, λ.χ. γλυκοχαράγματα (ἀττ. τύπος) 659
- τροπὴ τοῦ Β σὲ Γ καὶ τοῦ Φ σὲ Β «δωρικῶς» 646
- τροπὴ τοῦ Ε σὲ Ο, λ.χ. ὄξω, ὁχθρός, κ.λπ. 663
- τροπὴ τοῦ Ν σὲ Μ πρὸ τοῦ Π 122
- τροπὴ τοῦ Υ σὲ ΟΥ⁷⁶, λ.χ. ξοῦλα, σούρνω, τρούπα, χούνω 653, 663, 1379, τοῦ Ο σὲ Υ 661
- «προφέροντες τὴν λέξιν ἀρνακὰ φυλάττουσι τὸ ὕγρον τοῦ Ρ ἀρνιακὰ» 645, «τὰ πανία πανιὰ ὕγρως προφέρουσα» 661
- «τὸ δίγαμμα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀνόματος ἐφύλαξεν ἢ συνήθεια εἰς πολλὰς λέξεις, οὕτω τὸ ἱερὸν γερὸν καλεῖ ὁ λαός, τὴν μυῖαν μύγαν, τὸν υἷον γιόν, τὸν Ἰέρακα Γέρακα κ.τ.λ.» 1359

μορφολογία·

- κλητικὴ -(ε) τῶν εἰς -ιος ἄρσεν. κυρίων ὄν., λ.χ. Σωτήριος, κλητ. Σωτήρι(ε) 506
- διατήρηση τῆς καταλήξεως -ὼ γυναικείων κυρίων ὄν., λ.χ. Γοργώ, Μαριγὼ 434, 649
- τροπὴ τῆς ἀρχαίας καταλήξεως γυναικείων κυρίων ὄν. -ον σὲ -ο 649
- διατήρηση τῆς γενικῆς -α (ὅπως στὴν

ἀρχ. αἰολ. καὶ δωρ. διάλ.) τῶν εἰς -ας, καὶ -ᾶς ἄρσεν. κυρίων ὄν. (λ.χ. ὁ Σμίας, τοῦ Σμιά) 434, 500, 649

- νιότης (ἀντὶ νεότης), νιός (ἀντὶ νέος) 501
- «ἡ συνήθεια καλεῖ ἐκ τοῦ μέρους τὸ ὅλον» 649
- χρῆση λέξεων «εὐφήμω στόματι»· ἀγίασμα 662, βοῦρκος, γλυκάδι, γλυκύ, καλοκυράδες, φυλακὴ 657 (βλ. III)

γλῶσσα, γλωσσοκοπάνα, γλωσσοῦ· βλ. III

γνέθω· βλ. III νέθω καὶ νέω

γνωμικά, δοξασίες, παροιμίες, προλήψεις⁷⁷

«ἡ τέχνη νικᾷ τὴν ἀνδρείαν. – Καὶ κρέσσον' ἀνδρῶν χειρόνων ἔσφαλε τέχνα καταμάρψαισ'. Πινδ. Νέμ.» 646

«τὸ καλὸν δὲν χάνεται. – Εὖ γὰρ πρὸς εὖ φανεῖσι προσθήκη πέλοι Αἰσχ. Ἀγαμέμ.» 646

«τῶν νέων πέρνουσι εὐκόλα ἀέρα τὰ μυαλά. – Ὀπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἡρέθονται. Ὀμήρ. Ἰλ. 3» 650

«στῦλοι τοῦ ὀσπητίου εἶναι τὰ ἀρσενικὰ παιδιὰ. – Στῦλοι γὰρ οἴκων παῖδες εἰσιν ἄρρενες. Εὐρ. Ἰφιγ. παρὰ Στοβ.» 655

«Σύρα ψύρα, Μύκωνος κασσίδα, διότι ὁ πάσχων τὸ πάθος τῆς κασσίδας θέλει κατασταθῇ φαλακρός. – Ἐπιχωριάζει τοῖς Μυκωνίοις⁷⁸ φαλάκρωσις, διὸ καὶ οἱ φαλακροὶ Μυκῶνιοι λέγονται. Εὐστάθ. Ὑπόμνημ. εἰς Διονύσιον» 656

77. [Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ παρατιθέμενα λαϊκὰ γνωμικά, δοξασίες κ.λπ. περιλαμβάνονται στὸ ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Ὡς ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι οἱ νῦν κατοικοῦντες τὴν Ἑλλάδα εἰσὶν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων» 644-664. Θεωροῦνται ἀπὸ τὸν συγγραφέα ἐπιβίωση ἀρχαίων ἀντιστοιχῶν γνωμικῶν, φράσεων καὶ δοξασιῶν, τὶς ὁποῖες καὶ παραθέτει (βλ. τὴν Εἰσαγωγὴ). Ἀκολουθοῦν ἐδῶ μετὰ τὸ νεοελληνικὸ κείμενο οἱ ἀρχαῖες πηγές, ὅπως τὶς παραθέτει ὁ Πιττάκης, διότι δὲν ἦταν δυνατόν νὰ ἐλεγχθεῖ στὶς περισσότερες περιπτώσεις ἀπὸ ποῖα ἔκδοσις ἀντλεῖ τὸ ἀρχαῖο κείμενο. Σιωπηρῶς διορθώθηκαν τυπογραφικὰ ὀλισθήματα].

78. [Γὰρ τὴν γραφὴν Μυκῶνιος βλ. LSJ⁹ Μύκωνος].

76. [Πρβλ. *Συναγωγὴ*, παραπόνημα (τὰ σχόλια τοῦ Κουμανοῦδη)].

(γνωμικά, δοξασίες, παροιμίες, προλήψεις)
 «τὰ πέρισυ καλλιτέρα. – Τὰ πέρισυ ἀεὶ
 βελτίω. Μιχ. Ἀποστόλ.» 657
 «τροχὸς τ' ἀνθρώπινα. – Μιχ. Ἀποστόλ.»
 657
 «ἔχομεν σκύλον καὶ βοηθεῖ τοῦ λύκου. –
 Ἔχομεν κύνα τῷ πτωχῷ βοηθοῦντα⁷⁹.
 Μιχ. Ἀποστόλ.» 658
 «ὁ ποντικὸς εἰς τὴν τρύπαν του δὲν ἐχώρει
 καὶ κολοκύνθια ἔφερεν. – Μῦς εἰς τρώγ-
 λην οὐ χωρῶν, κολοκύνθαν ἔφερεν⁸⁰.
 Μιχ. Ἀποστόλ.» 658
 «ὁ ἔχων πολὺ πιπέρι ῥίπτει καὶ εἰς τὰ λά-
 χανα. – Ὁ ἔχων πολὺ πέπερι τίθησι καὶ
 ἐπὶ τοῖς λαχάνοις⁸¹. Μιχ. Ἀποστόλ.» 658
 «λύκος τὴν τρίχαν ἀλλάξεν ἀλλ' οὐ τὴν
 κεφαλὴν του. – Λύκος τὴν τρίχα οὐ τὴν
 γνώμην ἀλλάσσει. Μιχ. Ἀποστόλ.» 658
 «ὅμοιος τὸν ὅμοιον, κ' ἡ κοπριὰ στὰ λάχα-
 να. – Ὁμοῖος ὁμοίῳ. Μιχ. Ἀποστόλ.» 658
 «τὸν ὅμοιον σου συμπέθερον, τὸν κάλλιόν
 σου κουμπάρον. – Ὁμοῖον ὁμοίῳ δεῖ
 πλησιάζειν. Μιχ. Ἀποστόλ.» 658
 «ἡ συνήθεια λέγει πτύεις τὸν Οὐρανόν;
 πτύεις τὸ πρόσωπόν σου· ἐπὶ τῶν βουλο-
 μένων ὑβρίσαι τὸν ἀνώτερον αὐτῶν. –
 Εἰς οὐρανὸν πτύεις· ἐπὶ τῶν ὑβριζόν-
 των εἰς ἐξαίρετα. Μιχ. Ἀποστόλ.» 659
 «ὅποιον δὲν τύπτει λόγος τύπτει ῥάβδος,
 ἦτοι τὸν ἀνόητον σωφρονίζει ἢ ῥάβδος.
 – (ἀντιθέτως)· ὃν οὐ τύπτει λόγος οὐδὲ
 ῥάβδος. Μιχ. Ἀποστόλ.» 659
 «γκαρίζει ὁ ὄνος τὸν Μάρτυν. – Ὁνος εἰς
 μάρτυν ὀγκᾶται⁸². Μιχ. Ἀποστόλ.» 659
 «καὶ ἀπὸ πίσω του ἔχει ὀμμάτια. – Ὅπι-

σθεν κεφαλῆς ὄμματ' ἔχει⁸³. Μιχ. Ἀπο-
 στόλ.» 659
 «Ὅπου τις ἀλγεῖ, ἐκεῖ καὶ τὸν νοῦν ἔχει.
 Μιχ. Ἀποστόλ. Ἡ συνήθεια ταὐτὸ λέ-
 γει.» 659
 «ζητεῖ πράγματα τοῦ ἀνέμου, πουλιὰ μὲ
 καλάθια. – Ὅρνις ζητεῖς, ἀνέμους θη-
 ρεύσεις⁸⁴. Μιχ. Ἀποστόλ.» 659
 «ὄρος ὄρει οὐ μίγνυται, ἄνθρωπος δ' ἀν-
 θρώπῳ⁸⁵. Μιχ. Ἀποστόλ. Ἡ συνήθεια
 ταὐτὸ λέγει» 659
 «δὲν κατεβάζει πάντοτε ὁ ποταμὸς ἀξίνας.
 – Οὐκ ἀεὶ ποταμὸς ἀξίνας φέρει⁸⁶. Μιχ.
 Ἀποστόλ.» 659
 «ὄλον τὸ βόδι ἔφαγε κ' εἰς τὴν οὐρὰν ἀπέ-
 καμε. – Πάντ' ἐντραγῶν τὸν βοῦν εἰς τὴν
 οὐρὰν ἀπέκαμεν⁸⁷. Μιχ. Ἀποστόλ.» 659
 «κατὰ πετρῶν σπεῖρεις. – Πέτρας σπεί-
 ρεις⁸⁸. Μιχ. Ἀποστόλ.» 659
 «ἡ συνήθεια ἐπὶ τῶν εὐτελῶν λέγει καὶ τὴν
 φακὴν μαγέρευμα, καὶ τὸν Χασάνι
 Τοῦρκον. – Τὸν ἐπὶ τῇ φακῇ μῦθον. Μιχ.
 Ἀποστόλ.» 659
 «ἀφίνομεν τὸν κακὸν καιρὸν, καὶ πᾶμε
 στὸν καλλίτερον⁸⁹. – Ἐφυγον κακόν, εὖ-
 ρον ἄμεινον. Δημοσθ., ὑπὲρ Κτησιφ. καὶ
 περὶ Στεφάν. Ἡσύχ. Ζηνόβ. Διογενιαν.
 καὶ Σουίδ.» 660
 «ἀπὸ Αὐγουστον χειμῶνα, καὶ ἀπὸ Μάρτι
 καλοκαίρι» 1263 σημ. 1, βλ. κατ., λ. πα-
 νηγύρεις (Μάρτις)
 «κάκος τοῦ κάκου⁹⁰, καὶ φωτιὰ στήν φω-
 τιάν, ὅταν τις θυμωμένος ὢν, διὰ σαρκασ-
 τικῶν λόγων ὁ ἕτερος ἔτι τὸν ἐρεθίζει.

79. [ἐπὶ τῶν τοῖς οἰκείοις θαρρύντων, ὑπ' ἐκείνων δὲ ἐπιβουλευομένων.]

80. [ἐπὶ τῶν ἑαυτοῖς μὴ δυναμένων καὶ ἄλλοις θελόντων βοηθῆσαι καὶ περιποιησθαι.]

81. [ἐπὶ τῶν εὐπόρως καὶ ἀφθόνως βιούντων.]

82. [ἐπὶ τῶν ἐγκαίρια ποιοούντων. Ἡ νεοελλ. γραφὴ Μάρτυν (ἀντὶ Μάρτιν) θέλει ἔλεγχο.]

83. [ἐπὶ τῶν πανούργων.]

84. [ἐπὶ τῶν μάτην κοπιώντων.]

85. [ἐπὶ τῶν ἀσυμπαθῶς πρὸς τινὰς διακειμένων.]

86. [ἐπὶ τῶν οὐκ ἀεὶ τὰ αὐτὰ δωρουμένων.]

87. [ἐπὶ τῶν εἰς τὰ τελευταῖα ἀπειρηκόντων.]

88. [ἐπὶ τῶν μάτην πονούντων.]

89. [Τὸ ἔλεγον ὅταν πηδοῦσαν τὶς φωτιὰς στήν πανήγυριν τῆς 1ης Σεπτεμβρίου, βλ. ἀνωτ., λ. ἀθηναϊκὸς ἑορτές].

90. Βλ. καὶ III, κάκος τοῦ κάκου (ἐπίρρ. φρ.).

– Κακὸν ἐπὶ κακῷ, πῦρ ἐπὶ πυρί. Πλάτων παρὰ Φωτ.» 661

«ἄλλον ἀπέλιψε, καὶ αὐτὸς ἀπεσκάρωσε· ἔχασε τὸ σκαρί του, ἥτοι ἐδυστύχησεν· ἔχασε τὴν ἰσοσταθμίαν του. – Ἄλλον ἀπελπίζων αὐτὸς ἀπησκάρισεν⁹¹. Ἀνθ. Σκωπτ. Ἐπιγρ.» 663

• ἄκουσμα ἀποτρόπαιον· «ἡ συνήθεια ἐφύλαξεν ὥστε ὅταν κακὸν τι καὶ ἀποτρόπαιον ἀκούωσιν αἱ γυναῖκες νὰ μετατοπίζωσιν ἥτοι νὰ κάθηνται παραπέρα· καὶ λέγουσιν ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην εἰς τὰ τοιαῦτα ἀκούσματα, μετατόπισον· ἄλλαξε τόπον. – Ταλθύβιος ἦκω... ὦ γῦναι μέτα. Εὐρ. Ἐκάβη.» 647, «ὅταν ἀκούσωσι ἄκουσμά τι ἀποτρόπαιον λέγουσι πτύσε, πτύσε τὸν κόλπον σου· ἐξορκισμένος νὰ ἦναι, ἔπτυσσα τρεῖς τὸν κόλπον μου. – ἵνα μὴ βασκανθῶ τρεῖς εἰς τὸν ἐμὸν ἔπτυσσα κόλπον. Θεοκρ. Εἰδ. 5.» 650, 651

• δοξασίες γιὰ ἀρχαῖα μνημεῖα 470 (βλ. κατ., λ. μαυρονέρι), 659 (βλ. κατ., λ. Οἰνόη), δοξασίες τῶν Τούρκων γιὰ ἀρχαῖα μνημεῖα, οἱ ὁποῖες βοήθησαν στὴν διάσωσή τους 1378 σημ. 1, δεισιδαιμονία ποὺ ὁδήγησε στὴν καταστροφὴ ἀρχαίου ναοῦ στὸν Ἰλισὸ 1222

• Ἥλιος· βλ. κατ., δημῶδεις φράσεις
• Λάμνα, ποὺ πνίγει τὰ παιδιὰ 653, βλ. κατ., Λάμνα

• μαγεία, βλ. κατ., μάγια καὶ μάγισσαι

• μαντεία, βλ. κατ., μαντεῖα

• μάτι· «σφαράσσει τὸ δεξιόν μου μάτι, κάτι καλὸν θὰ ἴδω. – Ἄλλεται ὀφθαλμός μου ὁ δεξιός. Θεοκρ. Εἰδ.» 650

• μάτιασμα, βλ. κατ., ματιάζω

• νερό, βλ. κατ., λ. Καλλοπούλα, μαυρονέρι καὶ III, ἀμίλητον ὕδωρ

• νῦμφαι, βλ. κατ., λ. Καλοκυράδες, Οἰνόη

• οἰωνοὶ

«Ἡ συνήθεια ὡς κακὸν οἰωνὸν ἔχει τὴν γλαῦκα, ὅθεν ὅταν ἐπὶ τοῦ οἴκου φωνάξῃ τὴν νύκτα λέγουσι θὰ ἐρημωθῇ ὁ οἶ-

κος, καὶ μάλιστα ὅταν κονκοβαίξῃ τῇ λέγουσι, τὸ κακὸν ἐπ' αὐτῆς, τὴν κεφαλὴ τῆς νὰ φάγῃ. – Ἄν γλαῦξ ἀνακράγῃ, δεδοίκαμεν. Μένανδ. παρὰ Στοβ.» 655

«Ὅταν αὕτη (ἡ γλαῦκα) κωκυᾶ, ἥτοι φωνάξῃ κονκουβάου, τότε σημαίνει κακὸς καιρὸς, καὶ ὅταν φωνάξῃ κοῦ, τοῦτο εἶναι σημεῖον εὐδίας» 658

«εἰ μὲν πρὸς δεξιὰ ὁ παρμὸς αἴσιος, εἰ δὲ πρὸς ἀριστερὰ τοῦναντίον· καὶ εἰ μὲν τὴν πρωΐαν καλὸς, εἰ δὲ τὰ μεσάνυχτα ἀπαίσιος ὁ παρμὸς, καὶ εἰς τὸν περνεζόμενον λέγομεν γιὰ σου, ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ζεῦ σῶσον. – Τῶν παρμῶν οἱ μὲν εἰσὶν ὠφέλιμοι, οἱ δὲ βλαβεροί· καὶ Ὅμηρος ἐπ' ἀγαθῷ τὸν παρμόν φησιν· οὐχ ὀράς, ὃ μοι υἱὸς ἐπέπταρεν. Σχόλ. εἰς Θεόκρ.» 650

«ὅταν αἱ μύγαι δαγκάνωσι, λέγει ἡ συνήθεια, θέλει βρέξει, αἱ μῦαι δαγκάνουσι. – Καὶ τὸ δημόσιον τὸ περὶ τὰς μυίας λεγόμενον ἀληθές· ὅταν γὰρ δάκνωσι σφόδρα ὕδατος σημεῖον. Θεοφρ. Σημ.» 658

«Ταῦτό (βλ. τὸ ἀρχ. χωρίο) φρονεῖ ἡ συνήθεια, ἀνακατοσοῦρας (κυδοιμοῦ) σημεῖον τοῦτο νομίζει. – Ἀρτεμὶς ἰδρώουσα προάγγελός ἐστι κυδοιμοῦ. Ἀνθολ. Ἐπεικτ. Ἐπιγρ.» 663

• προλήψεις

«Ἡ συνήθεια λέγει αἱ μάγισσαι κατέβασαν τὴν σελήνην, καὶ πιστεύουσιν αἱ γυναῖκες τοῦ λαοῦ ὅτι αἱ μάγισσαι κατεβάξουσιν τὴν σελήνην. – Θετταλίδες τὴν σελήνην καθήρουν. Πλάτ. Γοργ.» 644

«αἱ γυναῖκες δὲν δεικνύουσιν ποτὲ τὰ βρέφη εἰς τὴν σελήνην· καὶ οὐχὶ μόνον αὐτά, ἀλλὰ καὶ σπάργανα αὐτῶν [κωλόπανα] ἂν ἔχωσιν ἀπλωμένα τὴν ἡμέραν, πρὶν τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μαζεῦουσιν, ὅπως μὴ τὰ ἴδη ἡ σελήνη. – Τὰ νήπια παντάπασιν αἱ τίτθαι δεικνύναι πρὸς τὴν σελήνην φυλάττονται· πλήρη γὰρ ὑγρότητος ὄντα, καθάπερ τὰ χλωρὰ τῶν ξύλων, σπᾶται καὶ διαστρέφεται. Πλουτ. Συμπ. ζητήμ.» 645

91. [Ὁ Πιττάκης ἔχει τὴν γραφὴν ἀπεσκάρωσεν. Γιὰ τὸ νεώτερο ρ. ἀποσκαρώνω βλ. III].

(γνωμικά, δοξασίες, παροιμίες, προλήψεις)
 «λέγουσι τὸ ξύλον ὅταν κοπῇ εἰς γεμό-
 φεγγον δὲν εἶναι καλόν, σήπεται, διὰ τὸ
 ὑπερβάλλον ἐν αὐτοῖς ὑγρόν· καὶ τοῦναν-
 τίον ὅταν φυτεύωσιν ἄμπελον ἢ ὅποιον-
 δήποτε ἄλλο δένδρον φυλάττωσι τὴν γέ-
 μισιν τῆς σελήνης, διότι τότε διὰ τῆς ἑλ-
 ξεως τὰ ξύλα ἔχοντα περισσότερον χυ-
 μὸν πιάνουσιν εὐκολώτερον. – Τῶν ξύλων
 τὰ τεμνόμενα ταῖς πανσελήνοις ἀποβάλ-
 λουσιν οἱ τέκτονες ὡς ἀπαλὰ καὶ μυ-
 δῶντα ταχέως διὰ ὑγρότητα. Πλουτ.
 Συμπ. ζητήμ.» 645

«ἡ συνήθεια ἀπαγορεύει εἰς τοὺς νέους
 τοῦ τρώγειν μυελόν, λέγουσι, μὴ τρώγεις,
 διότι χονδραίνει ὁ ἰδικός σου μυελός,
 καὶ δὲν μανθάνεις τάξεις καὶ ἐπιτηδεύ-
 ματα. – Οὐδένα τῶν ἀρχαίων βεβρωκέ-
 ναι (ἐνν. μυελόν), διὰ τὸ τὰς αἰσθήσεις
 ἀπάσας σχεδὸν ἐν αὐτῷ εἶναι. Ἀθην.
 Δειπν.» 651

«νομίζεται ἀποτρόπαιον νὰ σηκώσωσι
 τὸ τραπέζι κενὸν χωρὶς νὰ ἀφήσωσιν ἐπ’
 αὐτὸ τεμάχιόν τινα ἄρτου. – Φιλάρχαιος
 ὦν ὁ Φλῶρος οὐκ εἶα κενὴν ἀπαίρειν
 τὴν τράπεζαν, ἀλλὰ τῶν ἐδωδύμων ἐπ’
 αὐτῇ ὑπέλειπεν. Πλουτ. Συμπ. ζητήμ.»
 646

- φαντάσματα (βλ. κατ.)
- φυλακτήρια (φυλακτά)· «ἰασπις» 656,
 «ἀπήγανον» 658, «φυλακτήριο» 1710
 (βλ. τὰ σχετικὰ λ.)

γογβρί, γόγγρος· βλ. III

γογγύλιον· βλ. III

γόνατον· βλ. III, γώνατον

Γοργοπίκος· ἀρχαία ἐκκλησία τῆς Μητρο-
 πόλεως Ἀθηνῶν 528, Μητρόπολις 1361,
 ἐκκλησία οἰκοδομημένη μὲ ἀρχαίους
 λίθους 533, 1205 σημ. 1

- ἐπιγραφή στὴν στέγη τῆς ἐκκλησίας 1361,
 ἐπιγραφή στὰ ἐρείπιά της 972
- ἀποθήκευση ἀρχαίων ποὺ βρέθηκαν στὰ
 θεμέλια «τῆς δημοτικῆς ἐκκλησίας» 528,
 529, 530, 533, 534

Γοργώ (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Γοργώ], ὑποκορ. Γορ-
 γούλα 434

γοτθικά γράμματα· 1447

Γότθοι (ἐπιδρομεῖς)· 21, 1043, 1708 σημ. 1

Γοττίνγκη (Göttingen)· 683, βλ. II, λ. Götting

Γουδί (Ἀθῆναι)· ἐπιγραφή «παρὰ ἀρχαία
 τινὶ Ἐκκλησίᾳ, εἰς τὴν θέσιν καλουμένην
 νῦν Γουδί» 1018

Γουίλντιέρ· βλ. II, Guillet de Saint Georges

γραῖα· βλ. III

γραμματικά· βλ. III

γραμματικὴ· βλ. III

γρασίδι· βλ. III

γράφον· βλ. III

γραφεῖον τοῦ Πιττάκη «ἐν τῷ Ὑπουργεῖῳ
 τῆς Ἐκπαιδεύσεως»· φύλαξη ἐκεῖ ἀρχαίων
 2062 σημ. 1, πρβλ. 1310, 1351 σημ. 1

γραφικὰ κοσμήματα· 1862

Γρηγόριος, Ἡγούμενος τῆς ἐν Σαλαμῖνι μο-
 νῆς «ἡ Φανερωμένη»· κατήχησε μαζὶ μὲ
 τὸν Πιττάκη τὸν Ἡγούμενο Διονύσιο Πε-
 τράκη «περὶ τῆς παλλιγενεσίας» 1220-
 1221 σημ.

Γρηγόριος, Μητροπολίτης Ἀθηνῶν· 942, ἔγγρ.
 Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1219-1220

Γρηγόριος, Μητροπολίτης Δράμας· ἔγγρ.
 Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1219

Γρίβα, ξενοδόχου, οἰκία (Ἀθῆναι), «παρὰ τὴν
 Ἀχαρνικὴν Πύλην»· ἐπιγραφὲς 1993-1996

Γριμάδι (Βοιωτία), «πλησίον τοῦ χωρίου
 Σχοματάρη»· ἀρχαῖα ἐρείπια τοῦ θεάτρου
 καὶ τῶν τειχῶν «τῆς περιφήμου Τανά-
 γρας» καὶ ἀνασκαφὲς στὸν χώρῳ 63

Γρόπιος Γεώργιος· βλ. II, Gropius G.

γρύ· βλ. III

γρύζα· βλ. III

γρύζω, γρυνιάζομαι· βλ. III

Γυμνάσιον Ἀγγλικὸν Μελίτης· βλ. II, λ. Black
 Ἀριστοτέλης

«Γυμνάσιον τοῦ...» (Ἀθῆναι)· σὲ πυρκαγιὰ
 ἀπὸ ἐπιδρομεῖς κατὰ τὸν Μεσαίωνα
 «ἔλαβε τὴν μαύρην μορφὴν» 943

γυναικίτης· 514 (βλ. III)

γυναικωτός· βλ. III

Γύπτικα, Γύπτικος Μαχαλᾶς (Ἀθῆναι, Β. τοῦ Θησείου)· 73 σημ. 17, 1154

- ἐπιγραφή 1154
- ὀνομασία τῆς συνοικίας (Γύπτικα), «διότι ἐκεῖ κατοικοῦσιν οἱ ἐργαζόμενοι τὸν σίδηρον Τουρκόγυπτοι» 1154

Γύπτικος Μαχαλᾶς· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

Γυψέλι(ον), Γυψέλη, ξηρογύψελον (Ἀθῆναι)⁹²

- «ἡ γῆ ἢ ἄνωθεν τοῦ μέρους καλουμένου Γυψέλη εἶναι ξηρά, καὶ ὁ τόπος ἀκόμη τοῦ Γυψελίου καὶ τοι ἀρδευόμενος ἀπὸ μικρὸν ὕδωρ, μ' ὅλον τοῦτο ξηρογύψελον καλεῖται ἀπὸ τοὺς ἐγχωρίους» 78
- ἐκκλησίες, βλ. ἄνωτ., Ἁγ. Κων/νος καὶ κατ., Λαμπριώτισσα
- ἐπιγραφές 317, 468, 1132
- κῆποι 317 (βλ. κατ., κῆπος Βουζίκη Μ.), 1132-1133

γωβίος· βλ. III

γώνατον· βλ. III

Δ

δά· βλ. III

Δαβινᾶς, «Ἑλληνικὸς πράκτωρ» στὴν Κῶ· ἀπέστειλε δύο ἐπιγραφές τῆς Κῶ «εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἑθνικὸν Μουσεῖον» 1981, 1987

δα(γ)κάνω· βλ. III

δάκρυ· βλ. III

δακρυδοχεῖον· (ἀρχαιολ. ὄρολ.), βλ. III

δάκτυλον· βλ. III

δάκτυλος (μονάδα μετρήσεως)· βλ. ἄνωτ., ἀγγλικοὶ πόδες

Δαμαλᾶς (Τροιζηνία)· ἀνακάλυψη ἐπιγραφῆς ἀπὸ περιηγητῆ καὶ ἀπόπειρα ἐξαγωγῆς τῆς στὸ ἐξωτερικὸν 1273, 1310 (βλ. κατ., λ. Πόρος)

Δαμασκηνός, ἱερομόναχος τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220

Δαμήρης Ἀλέξ· σχέδιά του στὴν ΕΑ μετὰ τὴν σ. 625

Δανιήλ, Μητροπολίτης Ἀθηνῶν (ἔτος 1651)· 946

Δανιήλ, Μητροπολίτης Καρυστίας· φροντίδα του γιὰ δύο ἐπιγραφές τῆς Καρύστου (ἔτος 1840) 453, 454

«Δανῶν εἰς τῶν ἐν Ἑλλάδι»· ἀποψή του σχετικὴ μὲ ἄγαλμα τῆς Ἀνδρου 544

Δάρα, ποταμός (Ἀρκαδία)· «ὁ ποταμὸς Τράγος»⁹³ 24

Δασκαλεῖα Ἀθηνῶν· βλ. ἀμέσως κατ. καὶ Διδασκαλεῖον

«Δασκαλεῖον ἢ Διδασκαλεῖον τοῦ Ἀριστοτέλους»· ἔτσι καλεῖ τὸ Ἡρώδειο ὁ Ἀνώνυμος (τὸ 1460)⁹⁴ 1708

Δασκαλεῖον (Ἀθῆναι)· βλ. κατ., λ. Λυκόδημος
Δαύλια· 1442 σημ. 1, καταβόθρα στὴν Δαύλια 1500, βλ. καὶ κατ., Διαυλία

Δαυλὶς· ἐπιγραφές στὸ φρούριο 1213, βλ. καὶ ἀμέσως ἄνωτ.

δαυλός· βλ. III

Δάφνη (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Δάφνη] 515

Δαφνί· βλ. κατ., μονὴ Δαφνὶ

Δεάγγελη Ἀντωνίου οἰκία (Κέα)· ἐπιγραφή ἐντοιχ. 1463

Δεβενσκήρ, δούξ· βλ. II, Devonshire, δούξ

δειλιάω, δειλός· βλ. III

δεισιδαμονίες· 1222, 1378 σημ. 1, πρβλ. κατ., λ. Καλοκυράδες, πνεύματα, στοιχεῖον, φαντάσματα

δεκαδικός (ἀριθμός)· βλ. III

δέκατα· βλ. III

93. Πανσ. VIII 23.3.

94. [Γιὰ τὸν Ἀνώνυμο βλ. κατ., χειρόγραφον τοῦ Ἀνωνύμου (στὴν Βιβλιοθήκη τῆς Βιέννης)].

92. [Ἡ Κυψέλη, βλ. Μπίρη, *Αἱ τοπωνυμῖαι* 36].

Δεκέλεια, Δεκέλια⁹⁵ (Άττική)· 288, ἐπιγραφὴ 998

Δεκινγάλλας Ἴ., ἐκ Θήρας, ἰατρός· ἀντίγραφά του πέντε ἐπιγραφῶν 350

Δελένδας ἢ Δελέντας Νικόλαος Ι., Θηραῖος· ἐπιγραφὴ θηραϊκὴ στὴν οἰκία του 352, ἀντίγραφό του ἐπιγραφῆς 463

δελφίνι· βλ. III

Δελφοί· 35, 111, 224, 409, 577, 780, 1329⁹⁶, 1378-1381⁹⁷, 1878, 1940-1941, ἀρχαιολ. συλλ. Δελφῶν «ἐν τῷ ἐκεῖ μετοχίῳ τῆς Ἱερουσαλήμ» 577, «ὁ ἐν Δελφοῖς τοῖχος» πλήρης ἐπιγραφῶν 805

Δεμητσάνα (Δημητσάνα, Ἀρκαδία)· ἵδρυση τῆς μονῆς Παναγίας τοῦ Φιλοσόφου «πλησίον χώρας Δεμητσάνας, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς μονοπόρου...» (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως) 1216-1217

Δένδρα Λοκρίδος, μετόχιον τῆς μονῆς Μελισίνας⁹⁸. ἀρχαῖο ἀνάγλυφο, ἀνάθημα «εἰς τὸν ναὸν τῶν Διοσκούρων», μεταφέρθηκε ἀπὸ τὸ μετόχιον καὶ ἐντοιχίσθηκε στὴ μονὴ 505-506 (λιθ. 807)

δένω· βλ. III

δεξαμενές· 622, 821, 1133

δεξαμενές Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν· ἀποθήκευση στίς δεξαμενές ἀποθραυσμάτων ἐπιγραφῶν 885 σημ. 1 (βλ. κατ., συλλογές ἀρχαιολογικῆς Ἀθηνῶν), δεξαμενὴ στὸ Α. μέρος τῆς Ἀκρ. 2029, δεξαμενὴ «καταστραφεῖσα» Δ. τοῦ Παρθενῶνος 1196, 1738, 1740, 1750-1751, 1786-1789, 1794, 1796, 1801-1802, 1804, 1843, 1848, 1858-1859, 1910, 1911-1913, 1915, 1919, 1922, 1960-1962, 2031, 2035-2042, 2048-2052, δεξαμενὴ «ἐν τῷ Ἐρεχθεῖῳ» 1223

Δέρκων Μητροπολίται· 946⁹⁹, 1219 (βλ. κατ., Ἰωαννίκιος)

Δεσίππα Φραγκίσκος· ἀντίγραφό του ἐπιγραφῆς τῆς Τήνου 1781

Δεσποίνης ἐκκλησίᾳ (Λαμία)· δύο ἐπιγραφές κτισμένες στὴν κλίμακα τῆς ἐκκλησίας καὶ μία «ὀπίσω τοῦ βήματος» 124

δεσπότη· τῆς Πελοποννήσου 25, «τοῦ Μεσαιῶνος» 90

δεσποτισμός· βλ. III

Δευκέλεια· βλ. ἀνωτ., Δεκέλεια

δεύτερος, δεύτερον χέρι· βλ. III, δεύτερος

δέφι· βλ. κατ., λ. μουσικὰ ὄργανα

δέχομαι· βλ. III

Δῆλος· 277, 326, 357, 362, 379, 385-387, 392, 433, 483, 577-578, 581, 1317, 1330, πρβλ. 1226

- ἄρθρο τοῦ Λάνδερρε, «Ἀνάλυσις τοῦ ὕδατος τῆς ἐπὶ τῆς Δήλου ἱερᾶς λίμνης» 1329
- ἀρχαῖα μεταφερόμενα (πρὸ τοῦ 1832) ἀπὸ τὴν Δήλον σὲ ἀρχαιολ. συλλογές τῆς Αἰγίνης καὶ κατόπιν τῆς Ἀδριανείου στοᾶς 277, 326, 577-578, 581, τοῦ Θεσείου 483, τῆς Σύρου 379, 385-387, 392
- «πολλὰ λείψανα τῆς ἀρχαιότητος παραστάνοντα ἀγάλματα θεῶν καὶ ἡρώων, ἢ ἀνδριάντας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἡμίεργα, εὐρέθησαν πρὶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν νῆσον ταύτην· τοῦτο δεικνύει τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκεῖ ἐργαστασίων τῆς γλυπτικῆς, κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, διὰ τε τὸ ἱερὸν τοῦ τόπου, καὶ τὴν ὥς ἐκ τοῦ πλησίον λατομείου τῆς Πάρου ἀφθονίαν τῆς ὕλης» 483
- ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (Δουκάτο) τῆς Νάξου 636

δημαρχεύων¹⁰⁰ τῆς Πειραίας γῆς· βλ. κατ., Σκουρτανιώτης Γεώργιος

95. [Ἡ γραφὴ Δευκέλεια, EA 998, ὀφείλεται πιθανῶς σὲ τυπογραφικὸ ὁλίσθημα].

96. Ἄρθρο τοῦ Λάνδερρε, «Περὶ τῆς Κασταλίας κρήνης».

97. Βλ. ἀνωτ., Ἀγγλοὶ οἱ ἐν Κων/πόλει.

98. [Ἡ Μαλεσίνας].

99. [Τὸ ὄνομα τοῦ Μητροπολίτου δὲν διακρινόταν στὸ χειρόγραφο ποὺ δημοσιεύθηκε στὴν EA].

100. Βλ. Συναγωγὴ.

δημαρχία¹⁰¹ Τροιζήνος· επιγραφή φυλασσόμενη εκεί 1094

Δημαρχική Αρχή Θεσπιών· φρόντισε, για λόγους ασφαλείας, να έντοιχισθεῖ ἀρχαία επιγραφή στην προσκομιδὴ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγ. Χαράλαμπους 1479

δημαρχικὸν κατάστημα Ἐρετρίας· επιγραφή φυλασσόμενη εκεί 784

Δήμαρχοι

- Βοιωτῶν, μὴ κατονομαζόμενος (ἔτος 1859)· ἀντίγραφό του επιγραφῆς τῶν Βοιωτῶν 1830
- Καρ(γ)υθῶν, μὴ κατονομαζόμενος (ἔτος 1837)· «μαρτυρεῖ τὴν ἀνακάλυψιν πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως ἀρχαίων τάφων κατὰ τὸ μέρος τῆς οἰκίας του» 26
- Κυμαίων (ἔτος 1856)· βλ. κατ., Παππᾶ Νικολάου Γεώργιος
- Λαμίας, μὴ κατονομαζόμενος· επιγραφή στην βρύση τῆς οἰκίας του 123
- Μεγαρέων, μὴ κατονομαζόμενος (ἔτος 1837)· χάρη σὲ ἐνέργειές του «συσταίνεται τώρα εἰς τὰ Μέγαρα δημοτικὸν μουσεῖον ἀπὸ τὰ λείψανα τῶν ἐν Μεγάροις ἀρχαιοτήτων¹⁰²» 22
- Παρακαμπυλίων (ἔτος 1838)· βλ. κατ., Σερμπανίδης Ἰωάννης

δημαστυνόμος Τροιζήνος· ἀπέτρεψε τὴν ἐξαγωγή ἐπιγραφῆς στὸ ἐξωτερικὸ 1273 καὶ 1310, βλ. κατ., λ. Πόρος

Δήμερος ἢ Δήμερος Ἀντώνιος· ὑπογράφει τὸ ὑπ' ἀρ. 806 λιθογράφημα τὴν ΕΑ

Δημητριάδου ἀξιωματικοῦ οἰκία (Ἀθῆναι), «παρὰ τὴν ὁδὸν τῶν Τριπόδων»· επιγραφή 1398

Δημητσάνα· βλ. ἀνωτ., Δημητσάνα

δημοδιδάσκαλος Βοιωτῶν· βλ. κατ., Παππᾶ Δανιὴλ Θεόδωρος

Δημοπρατήριον¹⁰³ (Ἀθηνῶν)· «ὁ ναὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἔκειτο ἐν Ἀθῆναις ἔνθα νῦν τὸ Δημοπρατήριον» 1810 σημ. 1

δῆμος, δῆμοι

- γενικῶς· «νόμος (Μάϊος 1834) ...συνιστῶν ἐκασταχοῦ τῆς Ἑλλάδος Μουσεῖα, καὶ ἀνατιθέμενος τὴν φροντίδα αὐτῶν εἰς τοὺς μᾶλλον πεπαιδευμένους καὶ ζηλωτὰς ὑπὲρ τέχνης καὶ ἐπιστήμης εἰς ἕκαστον δῆμον» 7
- δῆμοι· Ἀγραιῶν 90-91, Ἀθηναίων 528-530, 1166, Ἀπεραντίων 91, Αὐλῶνος 923, Βοιωτῶν 1830, Ἐλευσίνος, βλ. κατ., δημοτικὸν μουσεῖον Ἐλευσίνος, Εὐρυτάνων 90, Ἥλιδος 1419-1420, Ὀρχομενίων 1210, Παρακαμπυλίων 90, Πειραιᾶς γῆς 791-792, Πέτρας 1205-1206, Τριταίων 1089, Χαλκιδέων 1836-1837

Δημοσία Βιβλιοθήκη· βλ. ἀνωτ., Βιβλιοθήκη Δημοσία

δημόσια ἔργα· ἔργα γιὰ τὸν καθαρισμὸ τοῦ Εὐρίπου, βλ. κατ., λ. Εὐριπος, ἔργα ὁδοποιίας, βλ. κατ., λ. ὁδοποιία

δημόσια μαθήματα τοῦ Ross· 79

δημοτικαὶ ἀρχαί· διατάξεις τοὺς ἐπὶ τῆς Ἐπαναστάσεως γιὰ τὴν ἀπαγόρευση ἐξαγωγῆς ἀρχαίων 7

δημοτικὴ ἀρχή (Ἀθηναίων)· κατέστρεψε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Δ. Σαῖτα, «ὅπως λάβῃ ὕλην πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας, καλουμένης ὁ Εὐαγγελισμὸς» 1166

δημοτικὴ ἐκκλησία Ἀθηνῶν· βλ. κατ., Εὐαγγελισμὸς

δημοτικὸν κατάστημα Κύμης· ἐξέταση ἐκεῖ τὸ 1856 ἀπὸ τὸν Δήμαρχο Παππᾶ Νικολάου Γεώργιο τοῦ Κ. Σταμποτζή περὶ τῆς τύχης ἀρχαίου λίθου 1405-1406¹⁰⁴

101. [Δημαρχεῖον].

102. [Ἀκολουθεῖ σύντομη ἀναφορὰ στὰ ἀρχαῖα τοῦ μουσείου].

103. Βλ. *Συναγωγή*.

104. [Δημοσιεύεται ἔγγραφο ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ Ὑπουργείου Ἐκπαιδεύσεως].

δημοτικὸν μουσεῖον Ἐλευσίνος· 21

δημοτικὸν μουσεῖον Μεγάρων· ἰδρυσή του καὶ περιγραφή τῆς συλλογῆς 22 (βλ. ἄνωτ., λ. Δήμαρχοι), ἄγαλμα τῆς συλλογῆς 805

δημῶδεις φράσεις¹⁰⁵

«ἄπιστε» (λέγεται «κολακευτικῶς πρὸς τὸ ἐρώμενον πρόσωπον») 417

«ἔχει ὁ Θὸς (ὁ Θεός)» 450

«δὲν ἔχεις στόμα νὰ πιάνης τῶνομα τοῦ Βασιλέως. – οὐκ' ἂν βασιλῆας ἀνὰ στόμ' ἔχων ἀγορεύοις. Ὅμηρ. Ἰλ. Β στ. 250» 644

«σὺ τοῦβαλες πεδᾶρι εἰς τοὺς λόγους, καὶ τὸν ἀπεστόμωσες. – αὐτὸς ὑπὸ σοῦ ξυμποδισθεὶς ἐν τοῖς λόγοις ἐπεστομίσθη. Πλάτ. Γοργ.» 644

«νοιῶθε. – Ζηνοίηθητι. Πλάτ. Πολ. 7» 644

«θέλουσι νὰ διορθώσωσι τὸν κόσμον. – Βουλομένων μεταστῆσαι τὸν κόσμον. Θουκ. Β. Δ» 644

«εἰς τοὺς τόπους μας, ἦτοι εἰς τὴν πατρίδα μας. – Ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις. Πλάτ. Νόμ. 7» 645

«μᾶς ἐδέχθη φιλικῶς ὁ τόπος. – ἐδέξατο ἡμᾶς εὐμενῶς ὁ τόπος. Αἰσχ. ἐπιστ. Α'» 645

«ἐβαπτίσθη εἰς τὸ κρασί· ἐβαπτίσθη καὶ στουπὶ ἔγεινε στὸ κρασί. – Καὶ αὐτὸς εἰμὶ τῶν χθές βεβαπτισμένων. Πλάτ. Συμπ.» 645

«στάσου ἥσυχα ὡς δεῖνα. – Ἐχ' ἥσυχῃ, ὡς Ἰππία. Πλάτ. Ἰππ. μεῖζων» 645

105. [Οἱ περισσότερες φράσεις ποὺ παρατίθενται περιλαμβάνονται στὸ ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Ὑλὴ ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι οἱ νῦν κατοικοῦντες τὴν Ἑλλάδα εἰσὶν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων» 644-664. Θεωροῦνται ἀπὸ τὸν συγγραφέα ἐπιβίωση ἀρχαίων ἀντιστοιχῶν φράσεων, τὶς ὁποῖες καὶ παραθέτει. Ἀκολουθοῦν ἐδῶ μετὰ τὸ νεοελληνικὸ κείμενο οἱ ἀρχαῖες πηγές, ὅπως τὶς δίδει ὁ Πιττάκης, διότι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἐλεγχθεῖ στὶς περισσότερες περιπτώσεις ἀπὸ ποιά ἔκδοσις ἀντλεῖ τὸ ἀρχαῖο κείμενο. Σιωπηρῶς διορθώθηκαν τυπογραφικὰ κυρίως ὀλισθήματα.].

«ἐφάγαμε ψωμὶ καὶ ἀλάτι μαζύ, ἐπομένως ὑπάρχει μετὰξὺ ἡμῶν φιλία καὶ πίστις ἀδιάλυτος, ἀλάνθαστος. – Περὶ ἅλας καὶ τράπεζαν ἄσεβής. Οὐλ., περὶ παραπρεσβ.» 645, «ἐφάγαμεν ψωμὶ καὶ ἀλάτι, ἦτοι συνεφάγαμεν πολλάκις καὶ φιλίαν καὶ ξενίαν πρὸς ἀλλήλους ἐλάβαμεν. – Ὁ Πάρις συνέφαγε τῷ Μενελάῳ τὸ νενομισμένον ἅλας παρατιθέμενον τραπέζαις ξενίαις... Σχ. εἰς Λυκόφρ. Τζέτζ.» 657

«πωλεῖ τὸ κορμὶ της, λέγουσιν, ἡ κακὴ γυναῖκα, καὶ ὁ δεῖνα τὴν ἐπέρασεν, ἐπόρνευσεν. – Πωλεῖν, τὸ παρέχειν ἑαυτὴν τοῖς βουλομένοις, ὅθεν καὶ τὸ πορνεύειν, ὅπερ ἐστὶ περνάναι. Ἀρποκρ. εἰς πωλῶσιν» 645

«ὅταν ἐκφράζηται τις ὑβριστικῶς κατὰ γυναικὸς τινὸς λέγει εἶναι φοράδα, παλαιοφοράδα, βατεύεται ὡς φοράδα. – Αἱ μὲν οὖν ἵπποι αἱ θήλειαι ἵππομανοῦσιν· ὅθεν καὶ ἐπὶ τὴν βλασφημίαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐπιφέρουσιν, ἀπὸ μόνου τῶν ζώων τούτου τὴν ἐπὶ τῶν ἀκολάστων περὶ τὸ ἀφροδισιάζεσθαι. Ἀριστ. ζώων ἱστορ.» 645

«νὰ σηκώσωσι τὸ τραπέζι... – ... ἀπαίρειν τὴν τράπεζαν. Πλούταρχ. Συμπ.» 646

«τοὺς πολλὰ νέους δούλους μικροὺς καλεῖ· καὶ κράζεται ὁ τοιοῦτος δούλος οὕτω μικρὸν ἔλα ἐδῶ. – Τὸν μικρὸν¹⁰⁶ ἀφίημι ἐλεύθερον. Διογ. Λαέρτ.» 646

«τί γαβγίζει; ἦτοι ὁποίας ὕβρεις λέγει; – Ἰαμβίζειν τὸ λοιδορεῖν. Σχ. Πίνδ.» 646

«τάδε καὶ τάδε εἶπε, ἢ ἔφερε. – Τὰ καὶ τὰ φέρεσθαι. Πίνδ. Πυθ.» 646

«περὶ μεγάλου τινὸς βάρους, λέγει ἄκουσε τὸ βάρος τὸν μοχλόν, ἦτοι ἤρχισε νὰ μετατοπίζεται. – Ἐν Τροίᾳ μὲν Ἐκτωρ Αἴαντος ἄκουσεν. Πίνδ. Νεμ.» 646

«εἶμαι κομμένος ἀπὸ τὸν κόπον, ἦτοι κουρασμένος. – Δειλαίαν παράκοπον.

106. [Στὶς νεώτερες ἐκδόσεις μεταγράφεται ὡς κύριο ὄνομα: τὸν Μίκρον].

Αίσχ. Προμ.» 646, «ἐκόπικαν οἱ ἄρμοι μου. – Ἄρμοι πέπαυμαι. Αἰσχ. Προμηθ.» 646
 «ἀνατριχιάζω ἀπὸ τὸν φόβον, καὶ ἐσηκώθησαν οἱ τρίχες μου. – Τριχὸς δ' ὀρθίας¹⁰⁷ πλόκαμος ἴσταται. Αἰσχ. Ἐπὶ ἐπὶ Θήβ.» 646
 πρόποση πρὸς τὸν συμπότη. «καλῶς νὰ μὲ δεχθῆς, καλῶς νὰ σὲ δεχθῶ. – Πλησάμενος δ' οἶνοιο δέπας δείδεκτ' Ἀχιλλῆα Ἀθην. δειπνοσ.» 646
 «ἄχ ἄς τὸν ἴδω νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν τοῦ ὀσπιτίου μου, ἢ συνήθεια λέγει ὅταν ἡ γυνὴ ποθεῖ νὰ ἴδῃ ἐπιστρέφοντα τὸν ἄνδρα αὐτῆς. – τί γὰρ γυναικὶ τούτου φέγγος ἦδιον δρακεῖν, ἀπὸ στρατείας ἄνδρα... πύλας ἀνοίξαι; Αἰσχ. Ἀγαμέμ.» 646-647
 «δὲν τὸν οἶδεν κανεῖς διὰ νὰ τὸ ἀπαγγείλῃ, ἔξω ἀπὸ τὸν Ἥλιον· καὶ ὁ Ἥλιος ἔχει μάτια· καὶ δὲν εἶμαι Ἥλιος νὰ προφθάνω πανταχοῦ νὰ βλέπω πανταχοῦ. – Οὐκ οἶδεν οὐδεὶς ὥστ' ἀπαγγεῖλαι τορῶς, πλὴν τοῦ τρέφοντος Ἥλιου χθονὸς φύσιν. Αἰσχ. Ἀγαμέμ.» 647
 «μὴ μοι λέγῃς μασσιμένα λόγια, ἀλλὰ λέγε σύντομα. – Μὴ τι μακεστῆρα μῦθον, ἀλλὰ σύντομον λέγων. Αἰσχ. Πέρσαι» 647
 «ἄνω κάτω ἔγινεν ἡ καρδίᾳ μου· ἔσπασεν ἡ χολὴ μου· ἔχυσα δάκρυα ποταμό. – Κἄ μοι προσέστη καρδίᾳ κλυδωνία χολῆς, ἐπαίθην δ' ὡς διανταίω βέλεις ὁμμάτων δὲ δίψοι πίπτουσί μοι σταγόνες ἄφαρκοι δυσχίμου πλημυρίδος. Αἰσχ. Χοηφ.» 647
 «πάρε ἀπὸ τὸ χέρι τὴν γραία. – Ἀγῆσαι τᾷ γηραιᾷ. Εὐρ. Ἐκάβ.» 647
 «σὰν σ' ἴδα στὰ μάτια μου ἀκριβέ μου, φῶς μου, ἐκβῆκα ἀπὸ τὰς φρένας μου. – Ὡς σ' ἰδοῦς' ἐν ὄμμασιν πανυστάτην πρόσοψιν ἐξέστην φρενῶν. Εὐρ. Ὀρέστ.» 647
 «ἀπὸ τὸν πυρετόν, ἀπὸ τὴν θέρμην εἶμαι

κεκομμένος· τὰ ἥπατά μου εἶναι κεκομμένα· πάσχω κομμαράν. – Πυρέσσω συγκεκριμένος τάλας. Εὐρ. Κύκλ.» 647
 «ὠρμαθιὰ ἢ ἄρμαθιὰ τοὺς ἔκαμε. – Ὀρμασε πανδάμους ἐπὶ βοῦς ἀγελείας. Σοφοκ. Αἶας μαστιγ.» 647
 «μάθε το ἅπ' ἐμὲ ἀκούων ὥσ' ἂν νὰ μὲ βλέπῃς, ἢ μὲ γλέπῃς. – Ἴσθι τοῦτ' ἐμοῦ κλύουσα ὥσπερ εἰσορᾷς ἐμέ. Σοφ. Ἡλέκτ.» 647
 «ἐμούστωσεν ἀπὸ τὴν ὀργὴν του, ἀπὸ τὸν θυμὸν του. – Πρὶν ὀργῆς κἀμὲ μεστῶσαι. Σοφ. Ἀντιγ.» 647
 «μέλι καὶ γάλα στὸν δρόμον σας» 648 (βλ. κατ., Καλοκυράδες)
 «αὐτὴ ἡ νέα πολὺν ἄερα ἔχει, ἥτοι εἶναι κομποτάτη. – Πολλὴν ἡέρ' ἔχων, ἣν οἱ περὶ χευν Ἀθήνη. Ὅμηρ. Ὀδ.» 648
 «τρέχει ἡ γλῶσσα του ὡς τοῦ μυλωνᾶ ὁ κῶλ... – Ὡς ὁ μολοβρὸς ἐπιτροχάδην ἀγορεύει. Ὅμηρ. Ὀδ. Σ.» 648
 «πύργος θεμελιομένος», βλ. III
 «τί τάχα καὶ μὲ τὸν δαυλὸν ἂν σὲ κτυπήσῃ τις πάλιν θὰ στέκεσαι εἰς τὴν θύραν; – Ἡ τάχα καὶ δαλῶ βεβλημένος εἴσθαι θύραζε; Ὅμηρ. Ὀδ. Τ.» 648
 «μὴ διὰ τὸν Θεὸν μὲ δειλιᾷς, μὴ μὲ τὸ ἐνθυμῆσαι διὰ νὰ χύνω δάκρυα. – Μὴ πρὸς θεῶν μοι περιβάλλῃς ἀνανδρίαν, ἐς δάκρυα πορθμεύουσ' ὑπομνήσει κακῶν. Εὐριπ. Ὀρ.» 649
 «μὰ τὴν ψυχὴν μου. – Τὴν ἐμὴν ψυχὴν κατώμοσ'. Εὐρ. Ὀρέστ.» 649
 «ὥς νὰ ἐγεννήθῃ ἀπὸ τὸ αὐγόν. – Τὴν Λήδαν ἐκ τοῦ ὠοῦ φασὶ γεννηθῆναι. Ἀπολλόδ. διὰ τὰς ὠραιὰς γυναῖκας» 649, «ὥς ἐξ ὠοῦ εἴη γεγεννημένη. Ἀθην. Δειπν.» 651
 «δὲν τολμᾷ νὰ τὴν ἐγγίξῃ, οὐδὲ μὲ τὸ μικρόν του δάκτυλον. – Οὐχ ἄφεται σῆς θυγατρὸς... οὐδ' εἰς ἄκραν χεῖρ'. Εὐρ. Ἰφιγ. ἡ ἐν Ἀυλίδ.» 649
 «στὸ λέγω, στὸ μάτι σου. – Καὶ λέγω κατ' ὄμμα σόν. Εὐρ. Ῥῆσ.» 649
 «ἐμάργωσε ἀπὸ τὸ κρύον, ἐμάργωσεν ἡ καρδίᾳ του, τὸ αἷμα του. – Ἐξεμαργώθῃς φρένας. Εὐρ. Τρωάδ.» 649

107. [Πρβλ. τὸ ἀρχαῖο σχόλιο (ed. Dindorf): τοιαῦται γὰρ τῶν φοβουμένων αἱ τρίχες γίνονται]

(δημώδεις φράσεις)

«κάποιος ἀπὸ σᾶς θὰ φάει ξύλον. – Τάχα τις ὑμῶν τῷ ξύλῳ δάκρυα μεθήσει. Εὐρ. Κύκλ.» 649

«μὲ τοὺς ὄρκους του ἐκβαίνει ἐπάνω ἐπάνω σὰν τὸ λάδι. – ἐπιρρέει ἡϋτ' ἔλαιον· ὄρκου γὰρ δεινοῦ Στυγὸς ὕδατος ἐστὶν ἀπορρώξ (ὁ Τιταρήσιος ποταμός). Ὅμηρ. Ἰλ. Β.» 650

«εἰς τὸν πετρνιζόμενον λέγομεν γιάσου, ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ζεῦ σῶσον» 650

«ποῦ πετᾷ ὁ νοῦς σου; – Πᾶ τὰς φρένας ἐκπεπότασαι; Θεοκρ. Εἰδ. Α.» 650

«λέγε με πόσο σοῦ κατέβη τὸ πανί, ἦτοι πόσα δι' αὐτὸ ἐδαπάνησες. – Λέγε μοι, πόσσω κατέβα τοι ἀφ' ἱστῶ; Θεοκρ. Εἰδ.» 650

«διὰ νὰ τὸ κάμω καὶ τὴν ψυχὴν μου ἔβαλα. – Τοῖς δ' ἔργοις καὶ τὰν ψυχὰν ποτέθηκα. Θεοκρ. Εἰδ.» 650

«παύσατε ἀνωφέλευτα νὰ μαδεῖσθε σὰν τρυγόνες, τί τρυγωνίζεσαι; ἦτοι τί ἀδημονεῖς; – Παύσασθ'... ἀνάνυτα κωτίλλοισαι τρυγόνες, ἐκκναισεῦντι πλατεῖ-άσδοισαι ἅπαντα. Θεοκρ. Εἰδ. 15» 650

«στὰ ὄρη, στὰ βουνά, στὰ κάρκαρα» 651, βλ. κατ., λ. μάγισσαι

«ἔχω κωμάρα εἰς τὰ βλέφαρα, ἦτοι δὲν δύναμαι νὰ ἀνοίξω τὰ μάτια μου. – Κῶμα περὶ βλεφάροισι βαλῶν. Ὅρφ. Ἀργ.» 651

«διὰ τὸν μεθυσθέντα, εἶναι βρεγμένος. – Εἴρηται δὲ τὸ βρέχειν καὶ ἐπὶ τοῦ πί-νειν. Ἀθην. Δειπν. Β. 4.» 651

«πίασε ὀλίγον ψωμί. – Σίτου πασάμην. Ἀθην. Δειπν. 4.» 651

«τώρα δύνασαι νὰ γένης ἄνθρωπος. – Νῦν σοι ἔξεστιν ἀνδρὶ γενέσθαι. Ξε-νοφ. Κύρ. Παιδ.» 652

«μῆτε μία τρίχα θὰ χωρέσῃ νὰ ἐμβάσῃ τις. – Μεταξὺ τοῦ ὑμᾶς λέγειν οὐδ' ἂν τρίχα, μὴ ὅτι λόγον ἂν τις παρείρειε. Ξενοφ. Συμπ.» 652

«νὰ εἶσαι γεμάτος τὸν χρόνον τοῦτον ὥσταν τὸ ῥοῖδι» (εὐχὴ τὴν Πρωτοχρο-νιά) 652

«ἡ πόλις ἦτον ὀρθὴ διὰ τὸν φόβον, ἦτο στὸ πόδι. – Ἡ μὲν πόλις ὀρθὴ διὰ τὸν φόβον ἦν. Διόδωρ. Σικελ.» 653

«ἡ συνήθεια διὰ τοὺς πολυφάγους λέγει ἐτύλωσε τὴν κοιλίαν του, ἦτοι ἐπλήρω-σεν αὐτὴν ἀπὸ φαγητά. – Τύλη αὕτη; Ἀριστοφ. Ἀχ. ἦτοι ἐξόγκωσις.» 653

«οὐδὲ γρὺ τὸν ἄφησε νὰ κάμη, νὰ εἴπῃ· καὶ ἐπὶ κακοῦ, τί μουγγρύζει; – Οὐδὲ γρύζειν ἐπέτρεπον. Δίων Χρυσ.» 653, βλ. καὶ 656

«(λέγεται ἐν Ἀθήναις) δὲν ἐκάη ἀπὸ τὸν θάνατον, δὲν κάεται ὁ κατακαϊμένος, ἦτοι δὲν σωφρονίζεται. – Κάειν καὶ Ἀττικῶς κάειν. Θωμ. Μάγιστρ.» 654

«ἡ συνήθεια περὶ τῶν πλουσίων λέγει εἶναι παχύς, εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦτος παχὺ πρόβατον, εἶναι εὐφραμένος, με-ταφορικῶς, ὡς παχεῖς νεφροὺς ἔχων. – Παχεῖς Ἀττικοὶ τοὺς πλουσίους κα-λοῦσι. Ἀριστοφ., Νεαρ., Φωτίου Λεξικ., Σουίδ.» 654

«μὴ σικχαίνεσαι τὸν δεῖνα, ἂν καὶ νὰ ἔχη μάλας, καὶ νὰ μυρῖξῃ μάλα¹⁰⁸. – Μὴ σικχαίνει τινά, εἰ καὶ μάλας ἔχει. Μάρκ. Ἄντων.» 654

«τὸ καὶ τὸ τοῦ εἶπεν. – Τὸ καὶ τὸ εἶπεν. Μάρκ. Ἄντων.» 654

«ἄνω κάτω θὰ τὰ εὔρης. – Ἄνω κάτω ταῦ-τα εὐρήσεις. Μάρκ. Ἄντων.» 654, «ὅλοι ἄνω κάτω ἔγιναν. – Πάντων ἄνω καὶ κάτω γενομένων. Ἀριστείδ. Ἐλευσ.» 656

«ἡ συνήθεια λέγει ἐπὶ κακοῦ, τὸν μετροῦ-σάν ἄχυρα καὶ κόπρον. – Μετροῦσιν... ἄχυρα καὶ κόπρον. Ζήνων παρὰ Στοβ.» 655

«ἐννοια σου τὰ κακὰ» 655

«ὁ μακαρίτης ἔφυγεν ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμον. – Ὁ μακαρίτης οἴχεται. Ἀρι-στοφ. Ταγηνιστ. παρὰ Στοβ.» 655

«ἀπὸ τὸ μεσημέρι ἕως ὅτου ἐκβῆκαν τὰ ἄστρα. – ἐκ μεσημβρίας ἐπὶ ἄστρα. Ἀππιαν. σελ. 100» 655

108. [Λίγδα, βλ. III, μάλα].

«ὅταν τις ἔχη κοιλόπονον λέγει, μὲ πονεῖ ἢ καρδία μου, ἐννοεῖ δὲ τὸν πόνον τῆς κοιλίας. – Καρδίαν οἱ παλαιοὶ τὸν στόμαχον ἐκάλουν. Σουίδα εἰς καρδίαν, καὶ Ἑρωτιανὸς¹⁰⁹» 655

«ἡ συνήθεια λέγει, διὰ τοὺς μηδὲν ἀξίους, δὲν τὸν ἀγοράζω οὐδὲ μὲ τίποτε. – Οὐκ ἂν πριάμην οὐδενὸς λόγου βροτόν. Σοφ. Αἴας» 655

«μὴ σοῦ ἔκλεψα κἀνένα τι ἀξιόλογον, μήτε κἀν μίαν τρίχαν; – Ἡ ἔκλεψα τῶν σῶν ἄξιόν τι καὶ τριχός; Ἀριστοφ. Βάτρ.» 656

«συνέβη νὰ καθίσῃ εἰς τὰ βράχη τὸ πλοῖον. – Συμβαίνει τισὶν τῶν νηῶν ἐμπίπτειν εἰς τὰ βράχη καὶ καθίζειν. Στράβ. Β. 7» 656

«ἐτεινάχθῃ εἰς τὸ μέσον ἀπὸ τὸν σεισμόν. – Ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ τιναγέντα ὑπὸ σεισμῶν. Στράβ. Β. 5» 657

«ἐφέρθησαν ἀπὸ πέτρα. – Κομισθέντων ἐκ τῆς περαίας. Στράβ. Β. Γ'» 657

«ἐγήρασε καὶ ἔγινε στουπί. – Στύπιον¹¹⁰ γερόντιον, ἥτοι ἀσθενής. Μιχαὴλ Ἀποστόλ.» 657

«τρέχων κύλου κύλου» 657

«ἡ συνήθεια, ὅταν θέλῃ νὰ ἐκφράσῃ πληθὺν μεγάλην, λέγει, εἶναι πλῆθος μυρμήκι· εἶναι πλῆθος μύρμηκες. – Ἀγαθῶν μυρμηκιά· παροιμία λεγομένη ἐπὶ πλῆθους εὐδαιμονίας. Μιχ. Ἀποστόλ.» 658

«ἡ συνήθεια ἐπὶ τῶν λίαν εὐδαιμονούντων λέγει ἔχει τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα· τὴν τρέφει τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα. – Γάλα ὀρνίθων· ἐπὶ τῶν λίαν εὐδαιμονούντων. Μιχ. Ἀποστόλ.» 658

«τὰ κλωνάρια μου τὰ φυντάνια μου, τρυφερῶς τὰ τέκνα» 658

«ὁ Ὑμηττὸς... ἔβαλε κουκούλα, λέγουσιν, ἥτοι ἐκαλύφθη ἀπὸ νεφέλην» 658

«διὰ τοὺς αἰσχροὺς, Ἴρος, Ἴρος» 650, 659, βλ. III, Ἴρος

«ἡ συνήθεια λέγει δι' ἐκείνους οἵτινες ψεύδονται, λέγει λόγια τοῦ ἀνέμου· ἄνεμος τοῦ ἀνέμου ἐπῆγεν ὁ κακὸς ὁ ἄνθρωπος, ἥτοι ἐφθάρη κατὰ κράτος. – Κακὸν δ' ἀνεμώλια βάζειν. Ὅμηρ. Ὀδ. 1» 648, «ἀνεμώλογα μοὶ λέγει. – Ἀνεμώλια γάρ μοι ὀπηδεῖ. Ἰλ. Ε.» 659

«ἡ συνήθεια ἐπὶ κακοῦ, λέγει μόρα καὶ κασσίδα νὰ σὲ πιάσῃ. – Ἀμμορίην· τὴν κακὴν μοῖραν. Ἀπολλ. Λεξικ.» 659

«ἐράϊσεν ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τοὺς λόγους του, ἥτοι ἀπελπίσθην. – Θυμοραϊστής· διαφθαρτικὸς τῆς ψυχῆς. Ἀπολλ. Λεξ.» 659

«μὲ ἔβλεπε σὰν τὸν ὄφιν. – Ὁφεως ὄμμα· ἐπὶ τῶν ὀξὺ καὶ καταπληκτικὸν ὀρώντων. Μιχ. Ἀποστόλ.» 659

«ἡ συνήθεια λέγει τοῦρραψε τὸ στόμα, τὸν ἀπεστόμωσε. – Ἰχθύων ἀφωνότερος, ἀπερῥαμένος τὸ στόμα, ἀπεστομισμένος. Πολυδ. Ὄνομ.» 660

«ἔχει ἄλουσίαν καὶ πιναρὰν τὴν κάραν του, ἥτοι γεμάτη πιτυρίδος. – Ἐχοντα ἄλουσίαν κάραν πιναράν¹¹¹. Πολυδ. Ὄνομ.» 660

«διὰ τοὺς ἀτάκτως καὶ ἀσέμνως κινουμένους λέγομεν, σείεται καὶ κινεῖται, καὶ κορδαρίζεται. – Σίκινις· ὄρχησις τις στρατιωτικὴ σύντονος ἀπὸ τοῦ σείεσθαι καὶ κινεῖσθαι· ἦν δὲ ἡ ἐμμέλεια τραγική, καὶ ἡ κωμικὴ κόρδαξ. Ἡσύχ.» 660-661

«μὰ τὰ ἄστρα τ' Οὐρανοῦ» 661

«ἐπῆγα νὰ φάγω μαμμά, ἥτοι νὰ γευματίσω. – Οἱ Ἀργεῖοι τὸ ἐσθίειν μαμμάν λέγουσι. Φωτίου Λεξικ.» 661

109. [Βλ. Erotiani, *Vocum Hippocraticum Collectio cum fragmentis*. Ed. E. Nachmanson (Goeteborg 1918), ἐν λ. καρδιώσσειν· καρδίαν ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ καὶ τὸ τῆς γαστρὸς στόμα, ὃν καὶ στόμαχον κοινῶς καλοῦμεν.]

110. [Στύππινον· πρβλ. Ἡσύχ. ἐν λ. στυππίον· τὸ λίνον. Βλ. LSJ⁹ ἐν λ. στυππέιον καὶ στυππέϊνος (II)].

111. [Πιναρὸν ἔχοντ' ἄλουσίαν κάραν τε καὶ τρίβωνα, E. Bethe (ed.), *Pollucis onomasticon* vol. II (Lipsiae 1931), 7, 168].

(δημώδεις φράσεις)

«ἔχει τὰ μαλιά της ὡσὰν σύρμα. – Ἄλλ’ ἔτι κυανέων σύρμα μένει πλοκάμων. Ἀνθολ. Ἐπιγρ.» 661

«πήγαινε εἰς τὴν καλιάν σου, ἦτοι εἰς τὴν οἰκίαν σου. – Καλιῇ [ἀντὶ οἰκίας]. Ἀπολλ. Ἀργοναυτ.» 661

«ἐπὶ τῶν κακῶς λεγόντων λέγει δάκωσε τὴν γλῶσσαν σου, νὰ πέση τὸ στόμα σου, ὅπου λέγεις τέτοια. – Ἄλλ’ ἄγε τάμνετε μὲν γλῶσσας... Ὅμηρ. Ὀδ.» 661

«ἐσάπησα ἀπὸ τὴν καῦσιν, ἀπὸ τὸν ἰδρῶτα· ἔχει πολλὴν καῦσιν ὁ ἄρῶστος, ὁ ἀσθενής. – Διασαπείς τοὺς καύσους ἦνεγκεν. Ἱπποκρ. Ἐπιδημ.» 663

«ὁ δικαστής ὁ ἄδικος καταπίνει τὸν ὄρκον τοῦ μόνος του· ἐκατάπιε τὸν ὄρκον· ἐκατάπιε τόσα χρήματα σὰν σῦκα. – Εὖ πλὴν γ’ ὁ δικαστής αὐτὰ καταπίνει μόνος. Ἀριστοφ. Βάτρ. Καὶ τοῦτον (ἐνν. τὸν ὄρκον) κατέπιεν. Λιβαν. Ἐπιστολ.» 663

«κόσκινον ἔγινεν ἡ κεφαλὴ μου ἀπὸ τὴν ταραχήν, ἦτοι διαρρέουσιν ἐκ τοῦ μνημονικοῦ μου οἱ ἐνθυμήσεις μου, ὡς ἐκ τοῦ κοσκίνου διαρρέει τὸ ὕδωρ. – Κόσκινον ἡ κεφαλὴ σου, Ἀπολλόφανες, γεγένηται. Ἀνθολ. Σκωπτ. Ἐπιγρ.» 663

«λέγομεν, ἐλεύκανε τὰ ῥοῦχα καὶ τὰ ἔκαμε σὰν περιστέρι» 922

«μαντεύει θαύματα τῆς τραπέζης» 1290

«καταφρονῶν τις τινὰ λέγει ἄφησέ το ‘τὸ ξόανον’» 1478 σημ. 1 (βλ. III, ξόανον)

«ἅπας ἀπολέσας τὴν σύζυγον αὐτοῦ λέγει, ἔχασα τὸ φῶς τοῦ ὀσπητίου μου, ἔχασα τὸ φῶς τῆς ἡμέρας μου» 2013

φράσεις χρησιμοποιούμενες στὶς ἐπιστολές, βλ. κατ., ἐπιστολογραφία

διάβασις «κομίτου τινὸς τρομεροῦ (terribile)»· ἀναφέρεται σὲ χάραγμα στὰ Ἱταλικά στὸν Παρθενῶνα 1441

διαβατικά ἐπιδρομαί (τῶν βαρβάρων)· 939

διάδοχος τοῦ Ἀγγλικοῦ θρόνου· 28

διάζομαι (τὸ στημόνι)· βλ. III

διαλέγω· βλ. III

διαλύω· βλ. III

Διαμαντοπούλου Ζωσιμᾶ, ἱερομονάχου, Ἑπειρώτου οἰκία (Ἀθήναι), Α. «τοῦ Πρυτανείου»· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ., τὴν ὁποία δώρισε ὁ ἰδιοκτήτης στὴν Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ 1161 σημ. 1

Διαμάντω (κύρ. ὄν.)· 1300

διάπυρος· βλ. III

διασαφίζω· βλ. III

Διάσελον ἢ Σταυρός (τοπων., Ἀττική), μετὰ ξὺ Πεντέλης καὶ Ὑμηττοῦ· 1159 (βλ. κατ., Σταυρός)

Διάσελον (Ἀρκαδία), χωρίον «καλούμενον τὸ πάλαι Κονδυλέα»· 24

διάσμα· βλ. III

Διασορίτης (Ἀττική), τόπος «παρὰ τὴν Ἱερὰν ὁδόν, ἔνθα Βωμὸς Διὸς Μειλιχίου... διετήρησε δὲ παρεφθαρμένως τὸ μέρος τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ ὀνομασίαν¹¹²»· ἐκκλ. Ἀγ. Γεωργίου 2023-2024

διασταυρώ, -ῶ· βλ. III

διασφαγή· βλ. III

Διανυλία (μεσαιων. τοπων.)· Ἐπίσκοπος Διανυλίας ἀναφερόμενος σὲ χριστιανικὸ χάραγμα τοῦ Παρθενῶνος 1439, 1442 καὶ σημ. 1, 1446

διαφθορά· βλ. III

διαφορά· βλ. III

διαφοροβαφής· βλ. III

Διδασκαλεῖα Ἀθηνῶν· βλ. ἀνωτ., Δασκαλεῖον καὶ ἀμέσως κατ.

«Διδασκαλεῖον (Διοδώρου)» (μεσαιων. ὄνομ., Ἀθήναι)· ἀναφέρεται σὲ χειρόγρ. ἀνωνύμου¹¹³ 1144

διδάσκαλοι· βλ. κατ., λ. παιδεία

διεκδικάζω· βλ. III

112. [Κατὰ τὸν Πιττάκη τὸ νεώτερο τοπωνύμιο προήλθε ἀπὸ βωμὸ τοῦ Διὸς Μειλιχίου ποὺ ὑπέθετε ὅτι ὑπῆρχε στὴν θέση αὐτή].

113. [Βλ. κατ., χειρόγραφον τοῦ Ἀωνύμου (στὴν Βιβλιοθήκῃ τῆς Βιέννης)].

διεκπεραίωσης· βλ. III

διηγήσεις

- «ἀνέκδοτον τι περιέργον» περὶ τοῦ ὑπογείου τῆς ἐκκλησίας τοῦ Λυκοδήμου 1449 σημ.^{**} (βλ. κατ., Λυκοδήμος)
- ἀστεῖες διηγήσεις 1346 σημ. 6 (βλ. ἀνωτ., Βαύβω)
- διήγηση περὶ ἀρχαίων λειψάνων 90 (βλ. κατ., Παλαούραις)
- διήγηση τῶν κατοίκων τοῦ Ἐμπορίου τῆς Σαντορίνης 378
- διήγηση γιὰ τὴν ἔκρηξη τοῦ ἡφαιστείου τῆς Σαντορίνης τὸ 1650, 487
- διήγηση τοῦ Πιττάκη· «ἶδον αὐτὸς ἐγὼ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἡμῶν, τὸ 1818 τὴν ἐσπέραν, ἄνδρα καὶ γυναῖκα νὰ φέρωσι τὰ μειλίγματα ταῦτα ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, ὅπερ λουτρὰ κοινῶς καλοῦσι, καὶ ὅπερ δεσμωτήριον ἦν τὸ πάλαι... Ταῦτα ἦσαν ἐντὸς τριβλίου καθαροτάτου ἐλισσομένου ἐντὸς λευκωτάτου χειρομάκτρον. Ἀφ' οὗ ἐπλησίασαν μετὰ μεγίστης σιωπῆς καὶ τρόμου, καὶ ἐναπέθεσαν αὐτὰ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ἐπέστρεψαν ταχύποδι δρόμῳ, ἐφέρπισαν ἄστροφα, ἦτοι χαμιλά, σκυφτὰ ἔφυγον χωρὶς νὰ ἐπιστρέψωσι τὴν κεφαλὴν των, ἵνα ἴδωσιν ὅπισθεν αὐτῶν· ὁ δὲ ἀνὴρ παρίστατο τῇ γυναικὶ ταῦτὰ πρᾶττων» 648¹¹⁴
- «διήγησις¹¹⁵ τῶν παρὰ τὴν λίμνην κατοικούντων Βοιωτῶν... ὅτι μετὰ τοὺς κατὰ τὰς Θήβας σεισμούς, τὰ ὕδατα πρὸς τὸ νότιον τοῦ Ἀκραιφνίου ῥέξαντο ἐλαττοῦσθαι καθ' ἡμέραν ἄχρι τῆς τελείας ἀποξηράνσεως» 1502
- διήγηση «ἐκ παραδόσεως» τῶν κατοίκων τῆς Βοιωτίας γιὰ τὴν δημιουργίαν τῆς λίμνης Κωπαΐδος 1502 σημ. 1

114. [Ἡ νεώτερη λατρεία στὸ σπήλαιο ἐρμηνεύεται ὡς ἐπιβίωση τῆς ἀρχαίας λατρείας τῶν Εὐμενίδων, βλ. ὅ.π.].

115. [Τὴν διήγηση ἄκουσε καὶ κατέγραψε ὁ Πιττάκης κατὰ τὸ ταξίδι του στὴν Βοιωτίαν στὶς 20 Σεπτ. 1856, βλ. EA 1501, 1502].

- διήγηση «περιστάσεως θλιβεράς», καταστροφῆς στὴν Ἀκρόπολη «Φειδαῖκοῦ ἀναγλύφου» ἀπὸ Ἀγγλο ἀξιωματικὸ 9
- «ἱστορικὸν» περὶ τῆς ἀνευρέσεως ἐπιγραφῆς τῆς Τροιζήνης 1273
- μαρτυρία περὶ λόγου τοῦ Πρ. Black πρὸς τοὺς Τούρκους στὴν Θεσσαλία 1164 σημ. 1
- μαρτυρίες περὶ τῆς χιονοπτώσεως τοῦ 1736, 1448 καὶ σημ. 2 (βλ. κατ., «ἐνθύμησις Σπυρίδωνος Νοταρᾶ»)
- παράδοσις «μεταξὺ τῶν γερόντων ἐν Ἀθῆναις πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως» περὶ μεσαιωνικοῦ συνοικισμοῦ ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν 677 σημ. 1

δικαστικὲς ἀποφάσεις, μηνύσεις· βλ. κατ., λ. ἔγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων

δικηγορικὸς· βλ. III

διοίκησις Εὐρυτανείας· 89

Διονυσιακὸν θέατρον ἢ θέατρον τοῦ ἐν Λίμναις¹¹⁶ Διονύσου (Ἀθῆναι)

- ἀνασκαφὴ τοῦ (ἔτος 1857) καὶ εὐρήματα 1650, 1651, 1707 σημ. 6
- ἔρευνα στὴν περιοχὴ του 9
- εὕρεση στὴν περιοχὴ τοῦ ἀγάλματος 282-283, ἡλιακοῦ ὥρολογίου 1710 σημ. 2, ἐπιγραφῶν 96-98, 918, 959, 1119, 1372-1373, 1544, 1703, 1881-1882, 1920, 2000, 2034, πρβλ. 1683, 1875, 1896
- λανθασμένη ταύτιση τῆς θέσεώς του 1708
- ἀρχ. ὀνομασία Διονυσιακὸν θέατρον 1807 Πρβλ. 311 σημ. 1, 2062 καὶ κατ., λ. Θεοτόκου ἐκκλησία καὶ Ληνοὶ

Διονύσιος, ἱεροδιάκονος τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220

Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης· 1445

Διονύσιος Πετράκης, Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Ἀθηνῶν· βλ. κατ., Πετράκης Διονύσιος

διορθώων· βλ. III

116. [Ἐσφ. γρ. Λίναις στὴν σ. 98, Λήμναις στὴν σ. 1710 σημ. 2].

«διορθώσεις κολοβωμένων αναγλύφων κ.τ.λ.»·
188

διορία· βλ. III

διόσμος· βλ. III

δίσκοι· «ἐν ταῖς τελεταῖς περιφέρονται ὑπὲρ
τῆς ἐπισκευῆς τοῦ Ναοῦ ἐκείνου τοῦ
Ἁγίου, ἢ τῆς Ἀγίας...» 861

δίστηλον (νόμισμα)· 28 (βλ. ἀνωτ., Βελή πασσᾶς)

Δίστομον, Δίστωμον, χωριό (Φωκίς)· ἐπι-
γραφές 506, 514

δίστομον σπήλαιον (Νεμέα)· 22

δίφορος· βλ. III

Δοδόνη (Δωδώνη, Ἡπειρος), «μικρὸν χω-
ρίον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Τομα-
ρός¹¹⁷· ἀνάλυση τοῦ ὕδατος τῆς κρήνης
1550

Δόδουελ, Δοδουέλ, Δώδουελ, Δωδουέλλ
(Dodwell Edward)· 414, 415, 508, 979, 1906

δοκιμαίαι (πειράματα), δοκιμασίαι, δοκιμα-
στήρια· (χημ.) 143, 211, 330, 358-359,
429, 430, 1227

Δομβρένα¹¹⁸ (Βοιωτία)· ἐπιγραφές (δημοσι-
εύονται ἀπὸ ἀντίγρ. τοῦ Ἀθ. Ρουσόπου-
λου) 1472-1473, 1475, 1480-1485¹¹⁹

Δομένικος Μιχαήλ· 637

Δομνάνδου, καθηγητοῦ, οἰκία (Ἀθήναι)· 439

Δόξα (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Δόξα], ὄνομα ἀρκετὰ
συχνὸ «εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸ τῆς Ἑλληνι-
κῆς ἐπαναστάσεως» 433-434

δοξασίες· βλ. ἀνωτ., λ. γνωμικὰ

Δοσιάνι καὶ Καστρί (Θεσσαλία), πεδίων·
«λείψανα τῆς πόλεως ταύτης (ἐνν. τῆς
ἀρχαίας Ἀμύρου) μέχρι τοῦδε σώζονται
παρὰ τὸ πεδίων» 1302

Δουβέργενα· βλ. κατ., Παναγία Δουβέργενα

Δοῦκας Νεόφυτος· ἐκδότης τοῦ Ἀρποκρα-
τίωνος¹²⁰ 340 σημ. 2

δουκάτα, τά (νόμισμα)· 1221

Δοῦκες τῶν Ἀθηνῶν· λατινικὲς ἐπιγραφές
τοῦ 15ου αἰ., «τῆς ἐποχῆς τῶν Δουκῶν
τῶν Ἀθηνῶν» 1441, 1443, 1447, 1448,
«οἰκία τοῦ Δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν» Β. τῶν
Προπυλαίων 1753, ἐπιγραφές στὰ ἐρεί-
πιά της (ἔτη 1858-1859) 1873, 1911,
1913-1914, 1916, 1918-1920, 1922, 1960,
1962, 2008, πύργος τοῦ Acciajuoli στὴν
Ἀκρόπολη 1205 σημ.

δοῦλος· βλ. III

δοῦξ τοῦ Devonshire· βλ. II, Devonshire

Δραγομάνος (τοπων. προεπαναστατικὸ, Ἀτ-
τική)· ἐπιγραφή στὸ κτῆμα τῆς Βασιλίσ-
σης (ἔτος 1857) 1547

δρακοντία· βλ. III

Δρακότρυπα (Ἡλεία)· σπήλαιο στὴν κορυ-
φῇ τοῦ ὄρους Ταταρίτζα, «εἰσέτι καὶ νῦν
ἀπρόσιτον, καλεῖται ἀπὸ τοὺς γνωρίζον-
τας τοῦτο Δρακότρυπα, καὶ εἰς αὐτὸ
σώζονται τινὲς ἀρχαιοῦτες» 25, λατρεία
τῆς Ρέας 25

Δράμα· 1219 (βλ. ἀνωτ., Γρηγόριος, Μητρο-
πολίτης Δράμας)

Δράμαλης· εἰσβολή του στὴν Ἀττική 1066

δράμι· βλ. III

Δράμισι¹²¹. 63

Δρηρός (Κρήτη)· ἐπιγραφές 1339 σημ. 2, 1494

δρόμοι· βλ. κατ., λ. ὁδοὶ

Δρόσος· ἔδωσε στὸν Πιπτάκη (ἔτος 1858)
ἀντίγραφο τοῦ Φραγκ. Δεσίππα μιᾶς
ἐπιγραφῆς τῆς Τήνου 1781

117. [Ὁ συνήθης τονισμὸς εἶναι Τόμαρος].

118. [Παλαιὰ γραφή].

119. [Δημοσιεύεται ἐπιστολὴ τοῦ Ρουσόπουλου
πρὸς τὸν Πιπτάκη].

120. Λόγοι τῶν Ἀττικῶν Ῥητόρων ἐν οἷς προσε-
τέθησαν καὶ ἡ ἐρμηνεία τοῦ Οὐλπιανοῦ εἰς Δη-
μοσθένην, καὶ Ἀρποκρατίωνος τὸ Λεξικόν. Ἐπε-
ξεργασθέντες δὲ καὶ ἐκδοθέντες ὑπὸ Νεοφύτου
Δοῦκα εἰς τόμους δέκα. Ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας
1812-1813.

121. [Δράμεσι τοῦ δήμου Ἀυλίδος].

Δρόσος· ὄν. οἰκογεν. μεσαιων., διατηρούμενο μέχρι τοὺς νεώτερους χρόνους 1439 καὶ 1446, ἀρ. 2968

δρυάδες· (λαϊκὴ δοξασία) «τὰ δάση, εἶναι δειλά, ἥτοι διὰ αὐτὰ πρέπει τις νὰ φέρῃ σεβασμὸν ὡς κατοικίας τῶν νυμφῶν, τῶν δρυάδων» 647

Δύντηνς· βλ. II, Dutens L.

Δύο Μάρμαρα (σημερ. πόλη Κέας)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. στὴν οἰκίαν Ἰ. Παγκάλου παρὰ τὴν ὁδὸν Δύο Μάρμαρα 1460

Δυράνδ· βλ. II, Durand E.-A.

δυσκολοεξηγήτων· βλ. III

δύσκολος· βλ. III, στρυφνός

δυσπροσήγορος· βλ. III

Δυτικὴ ἐκκλησία (Ἀθῆναι), «παρὰ τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους»· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 1321

δυτικὸν μέρος Ἀθηνῶν· ἐπιγραφές 476-478, 484, 485, 570, 578, 1176, 1180

Δωδεκάνησος (τὰ δώδεκα νησιά τῶν Κυκλάδων)· ἡγεμὼν τῆς Δωδεκανήσου 636

Δωδώνη· βλ. ἀνωτ., Δοδώνη

Δώκενς (Δώνκινς)· βλ. II, Dawkins J.

δωρεές ἀρχαίων· βλ. ἀνωτ., λ. ἀρχαιοτήτες

Ε

Ἑβραῖοι· «οἱ Ἑβραῖοι ἀγοράσαντες τὴν ὀφιοειδῆ στήλην ταύτην¹²² ἐτρύπησαν πρὸς τὸ ἄνω καὶ κάτω μέρος αὐτήν, νομίσαντες, ὅτι θέλει ἐξέλθῃ οὕτως ὁ ἐν αὐτῇ κεκρυμμένος χρυσός, ἀφ' οὗ πρῶτον κατέστρεψαν τὰς σωζομένας μέχρι τῶν χρόνων τοῦ β' Μωάμεθ δύο κεφαλὰς αὐτοῦ, καὶ τὰς ἄνω σπείρας» 1378 σημ. 1

ἔγγιξις· βλ. III

ἔγγλυπτος· βλ. III

ἔγγραφα ἱστορικά· 940-946, 1216-1221, 1448, βλ. καὶ τὸ ἐπόμενο λ., ἔγγρ. Μητροπόλεως Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) περὶ τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς Ντέκα 1219-1220

ἔγγραφα Πατρ. Κων/πόλεως

- δύο ἔγγραφα «τὸ μὲν ἐπὶ μεμβράνης, τὸ δὲ ἐπὶ ἀρχαίου χάρτου», τὰ ὅποια βρῆκε ὁ Πιττάκης τὸ 1822, 942, βλ. ἀμέσως κατ.
- σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ Πατριάρχου Ἰωαννικίου (17 Ἰουλ. 1651) μὲ τὸ ὅποιο ἐπικυρώνει τὴν διαθήκη τοῦ Δημητρίου Κολοκύνθη ποῦ ἀφορᾷ στὴν μονὴ τῶν Ἀγ. Ἀναργύρων Ἀθηνῶν 945-946, βλ. καὶ 944
- σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου 1216
- σιγγιλιῶδες γράμμα¹²³ τοῦ Πατριάρχου Πολυεύκτου, μὲ τὸ ὅποιο δίδει ἄδεια στὸν Ἰωάννη Λαμπαρδόπουλο, Φιλόσοφο, Πρωτοσηκριτὴ νὰ ιδρύσῃ μονὴ ἀνδρική Παναγίας τοῦ Φιλοσόφου 1216-1217
- σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ Πατριάρχου Γαβριὴλ¹²⁴ 1217-1219

ἔγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων

- ἀλληλογραφία (δημοσιευμένη ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ὑπουργείου Ἐκπαιδεύσεως) μεταξὺ Ὑπουργείου Ἐκπαιδεύσεως, Ἐπάρχου Ὑδρας καὶ Νομάρχου Ἀργολίδος γιὰ τὴν τύχη καὶ προστασία ἐπιγραφῆς τῆς Τροιζήνης 1310
- ἀλληλογραφία μεταξὺ Πιττάκη καὶ ναυάρχου Malcolm, σχετικὴ μὲ τὴν καταστροφὴ ἀρχαίου ἀπὸ ναύτη 952 σημ. 1 (μνεῖα)
- βασιλικὸν διάταγμα (Β.Δ. ἀρ. 2450, 21.9.1838), κατόπιν προτάσεως τοῦ Πιττάκη, γιὰ τὸν καθαρισμὸ καὶ τὴν ἀνασκαφὴ ἀρχαίου μνημείου στὰ Μέγαρα καὶ τὴν ἀποξημίωση τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν παρακειμένων οἰκοπέδων 805 (μνεῖα)

122. Βλ. ἀνωτ., Ἄγγλοι οἱ ἐν Κων/πόλει (τὴν σημ.).

123. [Ἔτος 962].

124. [Ἔτος 1785].

(έγγραφα περί αρχαιοτήτων)

- βασιλικό διάταγμα τοῦ 1836 γιὰ τὴν σύνταξη τῆς ΕΑ 1309
- διατάξεις τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν κατὰ τὴν Ἐπανάσταση γιὰ τὴν ἀπαγόρευση ἐξαγωγῆς ἀρχαιοτήτων 7
- δικαστικὴ ἀπόφαση (ἔτος 1847) μετὰ ἀπὸ μήνυση τῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων, γιὰ τὴν κλοπὴ ἀρχαίου ἀναγλύφου (Πανὸς καὶ Νυμφῶν)¹²⁵, τὸ ὁποῖο κατόπιν πώλησε κάποιος βοσκὸς στὸν Schaubert· τὸ Δικαστήριον ἀποφάσισε ὅτι τὸ ἀνάγλυφο εἶναι «Ἐθνικὸν κτῆμα, διότι εὐρέθη εἰς Ἐθνικὴν γῆν» 1082
- δικαστικὴ ἀπόφαση (ἔτος 1852) κατὰ δύο κτιστῶν γιὰ τὴν καταστροφὴ δύο ἐνεπιγράφων βάθρων τοῦ Ἀμφιαρείου στὸν Κάλαμο Ὁρωποῦ 792, «οἱ αὐτοῦργοι κτίσται ἐτιμωρήθησαν δικαστικῶς διὰ φυλακῆς 15 ἡμερῶν καὶ προστίμου συμφώνως μὲ τὸν Νόμον» 1327
- ἔγγραφα «διατηρούμενα ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Παιδείας» περὶ τῶν ἀρχαιολ. ἐργασιῶν τοῦ Piscatori στὸ Ἐρέχθειον (ἔτος 1846) 1289 (μόνον μνεῖα)
- ἔγγραφα τοῦ Ἐπάρχου Ὑδρας Ε. Κορτέση περὶ ἀρχαίας ἐπιγραφῆς 1273 (ἔγγρ. ὑπ' ἀρ. 1799, 6.8.1847) καὶ 1310 (ἔγγρ. ὑπ' ἀρ. 6930)
- ἔγγραφες ἀναφορὲς τοῦ Πιττάκη πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐκπαιδεύσεως 942 σημ. 1, 1273, 1280 σημ. 1, 1310, 1335, 2062 σημ. 1 (βλ. κατ., λ. Πιττάκης Κ. Σ.)
- ἔγγραφη αἴτηση τοῦ Fr. Lenormant πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Ἀρχαιοτήτων Πιττάκη γιὰ νὰ λάβει τὴν ἄδεια νὰ φωτογραφίσει τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς Παρθένου¹²⁶ 2062 σημ. 1 (μόνον μνεῖα)
- ἔγγραφη ἀναφορὰ τῆς Λ. Ψωμᾶ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐκπαιδεύσεως (3.1.1851) 1281 σημ. 1 (παρατίθεται ἀπόσπασμα)
- ἔγγραφη βεβαίωση (ἔτος 1833) τοῦ δη-

μαρχεύοντος τῆς Πειραιᾶς γῆς Γ. Σκουρτανιώτη πρὸς τὴν «Ἐξουσίαν ὅτι δὲν θέλῃ συμβῇ τοῦ λοιποῦ οὐδεμία ζημία» σὲ ἀρχαιοτῆτα τοῦ Ὁρωποῦ 791-792 (μνεῖα)

- ἔγγραφο τοῦ Δημάρχου Κυμαίων Γεωργίου Παπᾶ Νικολάου τῆς 22ας Ἀπρ. 1856 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐκπαιδεύσεως περὶ τῆς τύχης ἐπιγραφῆς 1405-1406, βλ. καὶ 1354-1355
- ἔγγραφο (δημοσιευόμενο) τοῦ Νοάρχου Ἀργολίδος (ἀρ. 6930) 1310
- ἔγγραφο τοῦ Πιττάκη (ἔτος 1845) πρὸς τὴν Δημαρχικὴ Ἀρχὴ Θεσπιῶν γιὰ τὴν ἐξαγωγή ἀρχαίου ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Χαραλάμπους καὶ τὴν φύλαξή του ἐκεῖ 1479 (μνεῖα)
- ἔγκριση τῆς προτάσεως τοῦ Πιττάκη γιὰ τὴν ἐπισκευὴ τοῦ Θησείου 10
- ἔγκριση τῆς προτάσεως τοῦ Ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων Κ. Πιττάκη τὸ 1852 πρὸς τὸν Ὑπουργὸ Παιδείας γιὰ τὴν ἔκδοση τῆς ΕΑ 1309 (μνεῖα)
- ἐπιστολὴ (δημοσιευόμενη) τοῦ Ἰατρίδη πρὸς τὴν Ἀρχαιολ. Ἐπιτροπὴ, σχετικὴ μὲ τὴν περιοδεία του στὴν ἐπαρχία τοῦ Καρπενησίου 91
- ἐπιστολὴ τοῦ Γ. Καντακουζηνοῦ γραμμένη στὰ γαλλικὰ πρὸς τὸν Πιττάκη περὶ τῆς δωρεᾶς ἀρχαίων ἀπὸ τὴν κατεδάφιση τῆς Ἀγίας Κυρᾶς 1337 (μόνον μνεῖα)
- ἐπιστολὴ τοῦ Πιττάκη πρὸς τὸν Νομάρχην Εὐβοίας γιὰ τὴν ἀνάκριση Χαλκιδέως περὶ τῆς καταστροφῆς ἀρχαίου 1354-1355 (μόνον μνεῖα)
- ἐπιστολὴ (δημοσιευόμενη) τοῦ Ἀθ. Πουσόπουλου πρὸς τὸν Γενικὸ Ὑπουργὸν Ἀρχαιοτήτων Κ. Σ. Πιττάκη 1480-1485 (δημοσίευση ἐπιγραφῶν)
- ἐπιστολὴ (δημοσιευόμενη) τοῦ Γάλλου Συνταγματάρχου Vassoigne πρὸς τὸν Πιττάκη σχετικὴ μὲ τὴν προσφορὰ τοῦ πρώτου στὴν Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων ὅλων τῶν ἀρχαίων ποὺ ἀνακάλυψε στὸν Πειραιᾶ 1371-1372 σημ. 1
- μήνυση τῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων στὸ δικαστήριον 1082

125. [ΕΑΜ ἀρ. 1448, *IG* II² 4646].

126. [ΕΑΜ 128].

- νόμος περί ἀρχαιοτήτων (ἔτος 1834) 7-8
 - πιστοποιητικό (δημοσιευόμενο) γιὰ τὴν ἀνακάλυψη τῆς Κλεψύδρας ἀπὸ τὸν Πιττάκη (ἐν Ἀθήναις 10 Ὀκτωβρ. 1823) 1066 σημ. 1
 - πρόταση τοῦ Πιττάκη στὸν Ἀρχαιολογικὸ Σύλλογο γιὰ ἀνασκαφὴ τοῦ μέρους ὅπου εἶκαζε ὅτι ἦταν ἡ Ἀγορὰ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν 880-881 σημ. 1, 1280-1281 σημ. 1, πρβλ. 1249 σημ. 1
 - «σχέδιον τῆς ἀνεγέρσεως τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν», τὸ ὁποῖο ὑπέβαλε ὁ Ross ὡς Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων 9, 10
 - φιοράνια, βλ. κατ., σουλτανικὰ φιοράνια
 - ψήφισμα τῆς βουλῆς καὶ διατάξεις τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν κατὰ τὴν Ἐπανάσταση γιὰ τὴν ἀπαγόρευση ἐξαγωγῆς ἀρχαιοτήτων 7
 - ψήφισμα τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἐπὶ Καποδίστρια γιὰ τὴν ἀπαγόρευση ἐξαγωγῆς ἀρχαιοτήτων 7
- ἔγγραφο τῆς Διευθύνσεως τῆς Βασιλικῆς Λιθογραφίας καὶ Τυπογραφίας (ἀρ. 691, 28.9.1855) διὰ τοῦ ἐγγρ. δίδεται στὸν Πιττάκη ὁ δεῦτερος τόμος τῆς συλλογῆς τοῦ Ραγκαβῆ, *Antiquités helléniques* 1273 σημ. 1
- ἐγγυοῦμαι· βλ. III
- ἐγκανσις, ἐγκανσμα, ἐγκανστική ζωγραφική, ἐγκαῦται· βλ. IV
- ἐγκρηνιασμένος· βλ. III
- ἐγχαράκτης· βλ. IV
- ἐγχυματικός· βλ. III
- ἐδάφιον· βλ. III
- ἐδικός· βλ. III
- ἔθιμα¹²⁷
- γενικῶς· «πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα ἦσαν ἔτι ἀγνώ-
τερα» 1263 σημ. 1, ἀνάγκη συλλογῆς καὶ δημοσιεύσεως τῶν ἐθίμων 648 σημ. 1, 1882 σημ. 1
- γάμος· «ἡ νύμφη τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ γάμου αὐτῆς χαρίζει ἐσθῆτας ἐκ τῆς προικὸς αὐτῆς τοῖς πλησιεστέροις συγγενέσι τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς» 661 (πρβλ. Εὐστ. Σχ. εἰς Ὀδ.)
 - καλλιέργεια 645, 646, βλ. κατ., ἐλαῖαι
 - λατρεία 154, 647, 648, 661, 669, 940, 1081-1082, 1224 (βλ. κατ., Παναγία στὸν Πετριτῆ), 1676 σημ. 1, 1882 σημ. 1, 2020 σημ. 1, βλ. καὶ ἀνωτ., Ἁγία Μαρίνα (Ἀθηνῶν), Ἅγιος Ἰωάννης Κολώνα, Ἅγιος Δημήτριος τοῦ Τζηρίτη καὶ κατ., Θεοτόκου ἐκκλ. (Ἀθηνῶν), Θησεῖον, Καλοκυράδες, λουτρά, Παναγία Χρυσοκαστροτίσσα, πανηγύρεις καὶ προσφορὲς τῶν πιστῶν
 - ἑορτασμός τῆς ἐμφανίσεως τῆς Ἀνοίξεως μὲ πανηγύρι¹²⁸ 1263 καὶ σημ. 1
 - μέτορα, βλ. κατ.
 - νανάρισμα καὶ κούνια 645, 649, βλ. III, μινυρίζω
 - ὀνόματα· συνήθεια νὰ δίδεται τὸ ὄνομα τοῦ παπποῦ ἐκ πατρὸς στὸν πρωτότοκο γιὸ καὶ τοῦ παπποῦ ἐκ μητρὸς στὸν δευτερότοκο 145, 194, 375, 646
«ἡ συνήθεια εἷς τινὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐφύλαξε καὶ φυλάττει ἔτι καὶ νῦν καὶ τὰ λεπτότερα τῶν ἀρχαίων ἐθίμων...» (ἀναφέρεται στὴν διατήρηση σὲ διάφορα μέρη κυρίων ὀνομάτων προερχομένων ἀπὸ ἀρχαῖα ὀνόματα λατρευομένων στὰ μέρη αὐτὰ θεῶν, λ.χ. τὸ ὄνομα Ἀρτεμις στὴν Αἰγίνα) 1477 σημ. 1
ὑποκοριστικὰ οὐδετέρου γένους τῶν ὀνομάτων τῶν κοριτσιῶν, ὅπως λένε π.χ. «τὴν Μαρίαν τὸ Μαριανόν, τὴν Θεοδώραν τὸ Θεοδωριόν, τὴν Ἑλένην τὸ Ἑλενιό κ.λ.π.» 328 (βλ. ἀνωτ., λ. Αἰγαίου νήσοι)
 - πάτημα τῶν σταφυλιῶν στοὺς ληνοὺς 661, 663 (βλ. κατ., ληνοὶ)
-
127. [Ἐθιμα τὰ ὁποῖα ἀναφέρει ὁ Πιττάκης στὸ ἄρθρο του «Ὑλὴ ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι οἱ νῦν κατοικοῦντες τὴν Ἑλλάδα εἰσὶν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων» 644-664, ἀλλὰ καὶ σὲ διάφορα λήμματά του τῆς ΕΑ, βλ. τὴν Εἰσαγωγή].
-
128. [Τὸ σχετικὸ ἀπόσπασμα παρατίθεται ἐδῶ, ὑπὸ τὸ λ. πανηγύρεις].

(ἔθιμα)

- πένθος· «ἡ συνήθεια ἐφύλαξε νὰ κουρεύωσι τὰ μαλῖα των, μάλιστα αἱ κόραι καὶ αἱ σύζυγοι, ἀπὸ τὴν λύπην των, ὅταν θάνατος συμβῇ εἰς τινὰ τῶν πλησιεστέων συγγενῶν. – Ἰακλείτω¹²⁹ δὲ γὰ κυκλωπία σίδηρον ἐπὶ κάρᾳ τιθεῖσα κούριμον πνεύματ' οἴκων. Εὐρ. Ὀρεστ.» 647, «ἐκούρευσε τὰ μαλῖα του καὶ δάκρυα ἔχυσε πικρὰ» 655, βλ. καὶ III, μελούμενον
- ποιμένων ἔθιμα 432, 662
- Πρωτοχρονιά· ὁ ἀνάδοχος ἔστειλε στὸν βαπτιστικὸ του τὴν Πρωτοχρονιά τὴν «ἀποδεμῇ» ἢ «ἀπόδεση», δηλαδὴ τὰ ὑποδήματα καὶ λοιπὰ φορέματα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν 644, 645, βλ. III, ἀποδεμῇ καὶ ἀπόδεσις
«τὴν πρώτην Ἰανουαρίου, καθ' ἣν ἄρχεται ὁ ἐνιαυτός, νομίσματα τοῖς συγγενεῖς δίδουσι εἰς τὰ τέκνα τῶν συγγενῶν¹³⁰, [καὶ πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ οἱ μὴ συγγενεῖς ἐρχόμενοι εἰς τὴν οἰκίαν διὰ χαιρετισμὸν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἔδιδον], καὶ χαιρετοῦσιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον ἐρχόμενοι εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, καὶ ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα δίδουσι ῥοῖδια, καὶ ἀλλάσσοντες ὁ εἰς μετὰ τοῦ ἄλλου τὸ ἰδικόν των λέγουσι νὰ εἶσαι γεμάτος τὸν χρόνον τοῦτον ὥσάν τὸ ῥοῖδι» 652
- ῥαντίσματα, βλ. III
- τραγούδια, βλ. κατ., τραγούδια
- φιλοξενία 648, 651, βλ. III, φιλεύω
- χορός, βλ. κατ., χοροὶ

ἐθνικός· πολλαχοῦ, «αἱ Ἐθνικαὶ Ἀρχαιολογικαὶ Συλλογαὶ»¹³¹ 1335, 2047, ἐθνικὴ γῆ

129. ἰαχεῖτω.

130. [Ὁ Πιττάκης θεωρεῖ ὅτι πρόκειται γὰρ ἀρχαῖο ἔθιμο τῶν Ρωμαίων, πὸν διατηρήθηκε ὡς τὰ νεώτερα χρόνια, τὸ ὁποῖο ἀναφέρει ὁ Ἡρωδιανός (*Ab excessu divi Marci* 1.16,2) οἱ Ρωμαῖοι κατὰ τὴν ἐορτὴ τοῦ Ἰανοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἄρχιζε τὸ ἔτος, ἀντήλλασαν ἐπισκέψεις καὶ ἔδιδαν ὁ ἓνας στὸν ἄλλον νομίσματα, βλ. *EA* 652].

131. Βλ. κατ., συλλογὲς ἀρχαιολογικὲς δημόσιες, μουσεῖα τῆς Ἑλλάδος.

1082, μόρφωσις 648 σημ. 1, Συνέλευσις 7, ἐθνικὸν κτῆμα 1082, «Ἐθνικὸν μουσεῖον ἐν Ἀθήναις»¹³² 1981, 1987, ἐθνικὸς πόλεμος 649¹³³

ἐθνισμός· βλ. III

εἰ μὲν δὰ τώρα· βλ. III

εἰκόνες Ἀγίων

- εἰκόνα σὲ ἀρχαῖο λίθο στὴν μονὴ Σκριποῦ 1211
- Ἀγίας Ἀγαθοκλείας (Ἀθηνῶν) 1336
- Ἀγίου Μάρκου σὲ φύλλα χάρτου τῆς Βενετίας (τέσσερα) «φέροντα περικοπὰς τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν» 942
- Ἀγίου Στεφάνου ἐντὸς τῆς Ῥωσικῆς ἐκκλησίας Ἀθηνῶν 938
- Θεοτόκου· «φυλακτήριον»¹³⁴, ἐφ' οὗ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, ἀνυψωμένης ἐχούσης πρὸς Οὐρανὸν τὰς χεῖρας αὐτῆς» (βρέθηκε στὶς ἀνασκαφὰς τοῦ Ἡρωδείου) 1710
- «εἰκόνες καλλίστης ἐργασίας» ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς Μεγάλης Παναγίας Ἀθηνῶν 838 σημ. 1
- εἰκόνες τῆς μονῆς Δαφνίου· καταστροφὴ τους ἀπὸ τοὺς Τούρκους (ἔτος 1821) 936
- εἰκόνες τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου ζωγραφισμένες σὲ δύο μαρμάρινες ἀρχαῖες ἐνεπίγραφες πλάκες, καλυμμένες μὲ κοινίαμα, πρὸ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος τῆς Ἀγίας Εἰρήνης Ἀθηνῶν 819 σημ. 1
- εἰκόνες τῶν Ταξιάρχων Γαβριὴλ καὶ Μιχαήλ, ζωγραφισμένες σὲ μαρμάρινες πλάκες τῶν Προπυλαίων 938
- εἰκόνες ζωγραφισμένες κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ σὲ ἐνεπίγραφους λίθους 819 σημ. 1, 1279 καὶ σημ. 1
- εἰκόνες τῶν ἐκκλησιῶν τῶν Ἀθηνῶν, πρβλ. 940

132. Βλ. κατ., συλλογὲς ἀρχαιολογικὲς δημόσιες, μουσεῖα τῆς Ἑλλάδος.

133. Βλ. κατ., Ἐπανάστασις.

134. Φυλακτό, βλ. III.

- εὔρεση εἰκόνων στὶς ἀνασκαφές τοῦ Ἡρωδείου 1710
 - καταστροφές εἰκόνων κατὰ τὴν Ἐπανάσταση 936, 1378
- εἰκονικαὶ παραστάσεις βλ. III
- εἰκονογραφία· «αἱ εἰκονογραφίαι τοῦ Κάρεϋ» 8, βλ. καὶ 1349 (βλ. κατ., σχεδιογράφησις), «ἔρις περὶ εἰκονογραφίας» 1260 σημ. 1
- Εἰλισσός· βλ. κατ., Ἴλισσος ποταμός
- εἰρμός· βλ. III
- εἰσβολὴ Ἀλβανῶν· 942, «ἐγένετο ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ πρὶν καὶ κατὰ τὸ 1770, ὡς λέγεται, καὶ ἐνίκηθησαν οὗτοι ἐν τῇ Κηφισίᾳ παρὰ τὴν ἐκεῖ Ἐκκλησίαν Χελιδωνοῦ, καὶ ἀπεδιώχθησαν ἐκ τῆς Ἀττικῆς» 942 σημ. 2
- εἰσηγητὴς στὸ Ὑπουργεῖο Ἐκπαιδεύσεως (ὁ Ῥαγκαβῆς)· 1273, 1311
- εἶσθαι· βλ. III
- Εἰσοδίων Θεοτόκου ἐκκλ. (Στύρα Καρύστου)· ἐπιγραφές στὴν ἐκκλησίᾳ 969, ἀρχαῖα στὴν περιοχὴ 969, ἡ ἐκκλησίᾳ «κατέχει τὴν θέσιν τοῦ ἐν Στύρᾳ Ἀσκληπείου» 969
- Ἐκαλήσια (τοπων., Ἀττικῇ)· «τὸν ἀρχαῖον δῆμον Ἐκάλῃ Ἐκαλήσια καλεῖ (ὁ λαὸς) ἀπὸ τὰ ἐκεῖ περὶ Ἐκάλῃς τελούμενα Ἐκαλήσια» 832
- ἐκατοστός (ἀριθμός)· βλ. III
- ἐκβαίνω· βλ. III
- ἐκβάλλω· βλ. III
- ἐκδίδω· βλ. III
- ἐκδόσεις παλαιῶν συγγραφέων· τοῦ Ἀριστοφάνους 78 σημ. 3, τοῦ Ἀρποκρατίωνος 340 σημ. 2 (βλ. ἀνωτ., Δοῦκας Νεόφ.), τοῦ Εὐριπίδου ἔκδ. τοῦ Porson 1340 σημ., τοῦ Πausανίου ἔκδ. «τοῦ Κλαβιέρου» καὶ «τοῦ Jo: Frider. Facius» 113 σημ. 5, 333 σημ. 2, 1502 σημ. 1, τοῦ Πινδάρου 1340 σημ. (βλ. Böckh καὶ Hermann), τοῦ Στράβωνος 92 σημ. 1-5 (βλ. II, Casaubon), τῶν *Χρονικῶν* τοῦ Εὐσεβίου 1094, διάφορες ἐκδόσεις 1340 (βλ. II, Bekker, Bergk, Lobeck)
- ἐκδοσις τῶν ἐλληνικῶν ἀρχαιοτήτων «εἰς τὸν φθόγγον τῆς Ἑλληνικῆς ἡμῶν καταγωγῆς» 1136, βλ. καὶ 1140 σημ. 1
- ἐκθέσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἀρχαίων μνημείων στὴν Ἑλλάδα· 5-13, 21-29, 57-63, 89-92
- ἐκκαυλίζω· βλ. III
- ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα· «ἐν ταῖς ἐστιάσεσι ψάλλουσιν ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα καὶ τοὺς εἰρμούς πρὸ πάντων ἐν ταῖς εὐωχίαις, ὅπως προσγενόμενος ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ἀποσεμνύνει τὸν ἐκάστου τρόπον¹³⁵» 651-652, τροπάρια 1440, 1446, 1448
- ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα, «κανονικὰ δηλαδὴ, συνοικέσια, ἐμβατοίγια, πανηγύρεις καὶ ζητεῖται, καὶ εἴ τι ἄλλο σύνηθες τῷ τόπῳ συντρέχει»· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1218-1219, καταγραφὴ τους σὲ κατάστιχο 1219
- ἐκκλησιαστικαὶ ἐπιγραφαί· 1441, βλ. καὶ κατ., λ. χριστιανικὰ χαράγματα
- ἐκκλησιαστικαὶ ὑποθέσεις· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1217, 1218
- ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία· 1365 σημ. 1, 1435-1448
- ἐκκλησιαστικὴ καθαίρεσις· βλ. κατ., καθαιρέσεις
- ἐκκλησίες καὶ μονές (γενικῶς)
- ἀναθέσεις ἀπὸ τὰ συνάφια πρὸς τῆς Ἐπαναστάσεως πύργων ἢ ἄλλων κατασκευῶν σὲ μονές 409, βλ. III, συνάφιον
 - ἐντοιχίσεις ἀρχαιοτήτων σὲ ἐκκλησίες χάριν συντηρήσεως 1204-1205 σημ. 1
 - ἐντοιχίσεις στὶς ἐκκλησίες σκευῶν πηλίνων 353, βλ. κατ., λ. ἐντοιχίσεις
 - ἐντοιχισὴ ἐπιγραφῆς (ἀπὸ τὸν Πιττάκη) σὲ ἐκκλησίᾳ «ὅπως διατηρῆται εἰς τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς χώρον» 1676 σημ. 1

135. [Ἀποδίδεται ἀπὸ τὸν Πιττάκη σὲ ἀρχαία συνήθεια, ποὺ παραδίδει ὁ Ἀθήναιος, Δειπν. Β 14].

(ἐκκλησίαι καὶ μονὲς)

- ἐντοιχισμένα ἀρχαῖα σὲ ἐκκλησίαι, βλ. κατ., ἐντοιχισμένες ἀρχαιότητες
- ἐπισκευὲς ἐκκλησιῶν, βλ. κατ., ἐπισκευὲς ἐκκλησιῶν
- «ἡ κλασικὴ παιδεία ἀνοίξασα τὰς πύλας τῶν μοναστηρίων, ὅπου πρὸ χρόνων ἐκαλλιεργεῖτο ἐν ἐρημίᾳ καὶ ἄγνωστος...» 6
- οἰκοδόμησις ἐκκλησιῶν στὴν θέσιν ἀρχαίων ναῶν 6, βλ. κατ., μετασκευὲς ἀρχαίων μνημείων σὲ ἐκκλησίαι
- οἰκοδόμησις τζαμιῶν στὴν θέσιν ἐκκλησιῶν, βλ. κατ., μετασκευὲς μνημείων (ἀρχαίων καὶ βυζαντινῶν) σὲ τζαμιὰ
- προσφορὲς, βλ. κατ., προσφορὲς τῶν πιστῶν

ἐκκλησίαι καὶ μονὲς

- Ἀθηνῶν¹³⁶, βλ. τὰ ἀκόλουθα λ.
 Ἀγία Ἀγαθόκληια, Ἀγία Θέκλα
 Ἀγία Ἄννα
 Ἀγία Δύναμις
 Ἀγία Εἰρήνη
 Ἀγία Ἑλένη
 Ἀγία Ἑλεοῦσα
 Ἀγία Κυρὰ
 Ἀγία Κυριακὴ
 Ἀγία Μαρίνα
 Ἀγία Παρασκευὴ (τέσσερα λ.)
 Ἀγία Σιών
 Ἀγία Τριὰς
 Ἀγία Τριάς (Ἀκροπόλεως)
 Ἅγιοι Ἀνάργυροι (τρία λ.)
 Ἅγιοι Ἀπόστολοι
 Ἅγιοι (Δώδεκα) Ἀπόστολοι στὸ Σολάκι
 Ἅγιοι Θεόδωροι
 Ἅγιος Ἀθανάσιος στὸ Ψυρὶ
 Ἅγιος Ἀθανάσιος
 Ἅγιος Αἰμιλιανὸς
 Ἅγιος Ἀνδρέας

Ἅγιος Ἀντώνιος
 Ἅγιος Γεώργιος (Θησείου)
 Ἅγιος Γεώργιος (Λυκαβηττοῦ)
 Ἅγιος Δημήτριος (τοῦ Βοργιά)
 Ἅγιος Δημήτριος Βομβαρδιάρης
 Ἅγιος Δημήτριος “Κατηφόρι”
 Ἅγιος Δημήτριος ὁ νέος
 Ἅγιος Δημήτριος τοῦ Τζηρίτη
 Ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης
 Ἅγιος Θωμᾶς
 Ἅγιος Ἰσίδωρος
 Ἅγιος Ἰωάννης
 Ἅγιος Ἰωάννης Θεολόγος
 Ἅγιος Ἰωάννης Κολώνα
 Ἅγιος Ἰωάννης Μαγκούτης
 Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Νηστευτὴς
 Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρῶδρομος
 Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πτωχοπρόδρομος
 Ἅγιος Κωνσταντῖνος (δύο λ.)
 Ἅγιος Λυσέας (Ἑλισεὲ)
 Ἅγιος Νικόλαος
 Ἅγιος Νικόλαος (Πατησίων)
 Ἅγιος Νικόλαος (Πειραιῆς πύλης)
 Ἅγιος Νικόλαος Καλλογριόνη
 Ἅγιος Παντελεήμων τὸ Καθολικὸν
 Ἅγιος Πολύκαρπος
 Ἅγιος Σάββας
 Ἅγιος Σπυρίδων
 Ἅγιος Στέφανος
 Ἅγιος Φίλιππος
 Αἰγινήτικον Μετόχι
 Ἀπόστολος Λουκάς
 Ἀσώματος Χειλᾶ
 Βασιλικὴ ἐκκλησία
 Γαλλάτη
 Γοργοπίκος
 Γουδι
 Δυτικὴ ἐκκλησία
 Ἐπισκοπικὴ, Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ
 Εὐαγγελισμὸς
 Θεοτόκου ἐκκλ. (δύο λ.)
 Ἰλισσὸς
 Καπνικαρέα
 Κρυσταλιώτισσα
 Λαμπριώτισσα
 ληνὸς μοναστηρίου

136. [Γιὰ τὴν ταύτιση τῆς θέσεως τῶν ἐκκλησιῶν τῶν Ἀθηνῶν ποὺ ἀναφέρονται στὴν ΕΑ βλ. ΑΡΜΑ 5. Γιὰ τὶς ἐκκλησίαι τῶν παλαιῶν Ἀθηνῶν βλ. τὸν τόμο *Οἱ πρῶτοι χάρτες τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν*. Επιμ. Μ. Κορρές (εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 2010) 49-84].

Λυκόδημος
 Μεγάλη Παναγία
 Μεγάλον Μοναστήρι καὶ Παναγία Μεγά-
 λου Μοναστηρίου
 μετόχιον τοῦ Ἁγίου Τάφου
 Μητρόπολις Ἀθηνῶν (βλ. λ. Μητροπόλεις)
 μονὴ Ἀγίας Τριάδος
 μονὴ Ἀσωμάτων Πετράκη
 Παναγία (στὸν Πετριτὴ)
 Παναγία Βλασταροῦ (Βλασσαροῦ)
 Παναγία Δουβέργενα
 Παναγία Κανδήλη
 Παναγία Κολοκυνθοῦ
 Παναγία Κυμηνιάτη
 Παναγία Ῥόμβη (Ῥώμη)
 Παναγία Χρυσοκαστρούτισσα
 Πελεκαρίχη
 Προφήτης Δανιὴλ
 Πυργιώτισσα
 Ῥοϊδίτισσα
 Σαῖτα Δ. ἐκκλ.
 Σταυρωμένος
 Σωτήρ (τέσσερα λ.)
 Σωτήρα Κοτάκη
 Ταξιάρχαι (δύο λ.)
 Ὑπαπαντὴ
 Χαλκούρι
 Χριστός (δύο λ.)
 Χριστὸς Κοπίδη
 Ὡδεῖον Ἡρώδου
 γενικῶς· «αἱ Ἀθῆναι αὐταὶ πρὸ τῆς ἐπα-
 ναστάσεως ἐφύλαξαν, κατὰ τὸ μᾶλλον
 καὶ ἥττον, τοὺς αὐτοὺς δρόμους τῆς ἀρ-
 χαίας πόλεως, αἱ δὲ Χριστιανικαὶ Ἐκ-
 κλησίαι κατέσχον τὴν αὐτὴν θέσιν τῶν
 ἀρχαίων Ναῶν· καὶ τὰ πέριξ τῶν ἐκκλη-
 σιῶν τούτων λείψανα τῆς ἀρχαιότητος
 εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὑπῆρχον εἰς τοὺς
 ἀρχαίους Ναοὺς» 685 (Πιττάκης), ἐκκλη-
 σίαι μικρᾶς καὶ ἱχνὴ οἰκιῶν πέριξ τῆς
 Ἀκροπόλεως 1707 σημ. 6, καταστροφὴ
 ἐκκλ., βλ. κατ., λ. Ἐπανάστασις
 • Αἰγίνης, βλ. κατ., Εὐμορφὴ ἐκκλησία
 • Ἀνάφης, βλ. κατ., μονὴ Παναγίας Καλα-
 μιότισσας
 • Ἄνδρου, βλ. κατ., λ. Παλαιούπολις

• Ἀττικῆς, βλ. τὰ λ.
 Ἅγιος Γεώργιος (στὴν θέσιν Διασορίτης)
 Ἅγιος Νικόλαος (Παλλήνης)
 Ἀχαρνὰ
 Βάρη
 Γέρακας
 Κηφισιά
 μετόχιον τῆς μονῆς Πεντέλης
 μονὴ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου Κυνηγοῦ
 μονὴ Βρανᾶ
 μονὴ Δαφνὶ
 μονὴ Καισαριανὴ ἢ Σαιριανὴ
 μονὴ Καρέα
 μονὴ Πεντέλης
 Μυρζίντα
 Περιστέρι
 Προφήτης Ζαχαρίας Ἐλευσίνος
 Σταυρὸς
 Χαρβάτον
 Χασάνι
 • Βοιωτίας
 Ἁγίων Θεοδώρων, βλ. τὸ λ.
 Ἀκραφνίου, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Βλάσιος καὶ
 κατ., Κοίμησις
 Ἀλαλκομενῶν, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Ἰωάννης,
 Ἀλαλκομεναὶ καὶ κατ., Σωτήρ
 Βραάμαγα, βλ. ἀνωτ., Ἅγ. Ἰωάννης
 Δομβρένης, βλ. ἀνωτ., λ. Δομβρένα
 Ἐλικῶνος, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Νικόλαος
 Θεσπιῶν, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Δημήτριος, Ἅγιος
 Χαραλάμπης καὶ κατ., μετόχιον τοῦ Ἁγίου
 Χαραλάμπους καὶ Θεσπιαὶ
 Θηβῶν, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Γεώργιος, Ἀπόστο-
 λος (Ἅγιος) Λουκᾶς καὶ κατ., Θήβα καὶ Πα-
 ναγία
 Κακοσίου, βλ. ἀνωτ., Ἁγία Κυριακὴ καὶ Ἁγία
 Τριάς
 Καρυᾶς δήμου Ὀρχομενίων, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος
 Γεώργιος
 Κορουνίας, βλ. ἀνωτ., τὸ λ.
 Κωπαΐδος, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Βλάσιος καὶ κατ.,
 Κοίμησις τῆς Παναγίας καὶ Προφήτης Ἡλίας
 Μεγάλου Μουλκίου, βλ. ἀνωτ., Ἅγ. Νικόλαος
 μονὴ Ὁσίου Λουκᾶ, βλ. Ὁσιος Λουκᾶς
 Ὀρχομενοῦ, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Σώζων, Ἀπό-
 στολος Λουκᾶς καὶ κατ., μονὴ Σκριποῦ

(ἐκκλησίαι καὶ μονὲς)

- Παλαιοπαναγιάς, βλ. κατ., Κοίμησις τῆς Θεοτόκου
 Πέτρας, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Γεώργιος
 Πλαταιῶν, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Νικόλαος καὶ κατ., Πλαταιαὶ
 Πόντζιας, βλ. ἀνωτ., Ἅγιοι Ἀσώματοι καὶ κατ., Ταξιάρχαι
 Τοπολίας, βλ. κατ., Κοίμησις τῆς Παναγίας καὶ Προφήτης Ἡλίας
 Χαιρωνείας, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Σπυρίδων καὶ κατ., μονὴ Παναγίας Λυκουρέσης, Παναγία καὶ Χαιρώνεια
 • Δελφῶν, βλ. κατ., λ. μετόχιον τῆς Ἱερουσαλήμ
 • Διστόμου, βλ. κατ., λ. Παναγία
 • Ἐλάτειας, βλ. κατ., λ. Ἐλάτε(ι)α
 • Εὐβοίας, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Νικόλαος (Ὁραιοῦ) καὶ κατ., Εἰσοδίων ἐκκλ. (Στύρων), Εὐαγγελίστρια (Ξηροχωρίου) καὶ Μεταμόρφωσις (Καρύστου)
 • Εὐρυτανίας, βλ. ἀνωτ., λ. Ἁγία Παρασκευή (ράχη), Ἅγιος Γεώργιος, Ἅγιος Δημήτριος (ράχη) καὶ κατ., Θεοτόκος ἐπαρχίας Τριχωνίας, βλ. κατ., μονὴ Ἀγίων Ἀποστόλων, μονὴ Βλωχοῦ, μονὴ Τετάρτης (Τατάρνης)
 • Θεσσαλονίκης Μητρόπολις 1157
 • Κέας, βλ. τὰ ἀκόλουθα λ.
 Ἁγία Ἄννα
 Ἁγία Μαρίνα
 Ἁγία Ματρῶνα
 Ἁγία Παρασκευή
 Ἁγία Σοφία
 Ἅγιοι Ἀπόστολοι
 Ἅγιος Ἀθανάσιος
 Ἅγιος Βασίλειος
 Ἅγιος Γεώργιος
 Ἅγιος Δημήτριος
 Ἅγιος Δημήτριος (στὴν θέση Φούσκα)
 Ἅγιος Δημήτριος (στὴν θέση Χαβουνά)
 Ἅγιος Ἰσίδωρος (στὴν Πίσσα)
 Ἅγιος Ἰωάννης (στὴν θέση Κουρεμένος)
 Ἅγιος Ἰωάννης (στὴν θέση Φρέαρ)
 Ἅγιος Συμεὼν
 Ἅγιος Σώζων (στὴν θέση Καλογεράδο)

- Θεοτόκου ἐκκλ. (στὴν θέση Καλογεράδο)
 Θεοτόκου ἐκκλ. (στὴν θέση Ῥονδακάδου)
 μονὴ Ἀγίας Ἄννης
 Προφήτης Ἡλίας
 Ταξιάρχαι (στὴν θέση Χαβουνά)
 • Κιθαιρώνας, βλ. κατ., μονὴ Ἀγίου Μελετίου
 • Κορινθίας, βλ. ἀνωτ., λ. Ἅγιος Βλάσιος καὶ κατ., Σικυῶν
 • Λαμίας, βλ. ἀνωτ., λ. Δεσποίνης ἐκκλησία
 • Λεβαδείας 62, βλ. ἀνωτ., Ἁγία Ἐλεοῦσα, Ἅγιοι Ἀνάργυροι, Ἅγιος Βλάσιος, Ἅγιος Δημήτριος, Ἅγιος Νικόλαος (Κουτουμουλά)
 • Λέσβου, βλ. ἀνωτ., Ἅγιοι Πάντες (στὸν Χάλικα), Ἅγιος Παντελεήμων (στὸν Μόλυβο), Ἅγιος Παντελεήμων (στὸν Χάλικα)
 • Λοκρίδος, βλ. κατ., μονὴ Μελισσίας
 • Μεγάρων, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Ἀντώνιος, Ἅγιος Γεώργιος, Ἅγιος Δημήτριος, Ἅγιος Νικόλαος καὶ κατ., Ὑπαπαντὴ καὶ Χριστὸς
 • Νεμέας, βλ. κατ., λ. Σωτήρ
 • Πειραιῶς· μονὴ χριστιανικῆς ἐκκλησίας, που κτίσθηκε τὸν 12ο αἰῶνα στὰ ἐρείπια ναοῦ («τῆς Μουνυχίας Ἀρτέμιδος») 838 σημ. 1, βλ. καὶ ἀνωτ., Ἁγία Τριάς, Ἅγιος Διονύσιος καὶ Ἅγιος Σπυρίδων
 • Πελοποννήσου· Ἀργολίδος, βλ. ἀνωτ., Ἄργος· Ἀρκαδίας, βλ. ἀνωτ., Ἁγία Μονὴ καὶ κατ., Ἐπισκοπή, Μεγαλόπολις, μονὴ Παναγίας τοῦ Φιλοσόφου· Ἀχαΐας, βλ. ἀνωτ., Ἀπόστολος Ἀνδρέας (Πατρῶν)· Κορινθίας, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Βλάσιος καὶ κατ., Σικυῶν· Νεμέας, βλ. κατ., Σωτήρ· Λακωνίας, βλ. ἀνωτ., Ἀμῦκλαι καὶ κατ., Προφήτης Ἡλίας (Ταῦγέτου)· Μεσσηνίας, βλ. κατ., μονὴ Βουλκάνου
 • Σαλαμίνας, βλ. κατ., λ. Σαλαμῖς
 • Σαντορίνης, βλ. ἀνωτ., Ἁγία Μαρίνα καὶ Ἅγιος Γεώργιος
 • Σκιάθου, βλ. κατ., μονὴ ἡ ἐν Σκιάθῳ
 • Σύρου· Ἁγία Ἄννα, Ἅγιος Γεώργιος, Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, τοῦ Σταυροῦ 390
 • Τήνου, βλ. κατ., Εὐαγγελίστρια καὶ μονὴ

τῆς Παναγίας
 • Ὑπάτης, βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Γεώργιος, Ἅγιος Νικόλαος καὶ κατ., λ. Ὑπάτη
 • Φθιώτιδος, βλ. κατ., Προφήτης Ἡλίας

ἐκμαγεῖα¹³⁷, ἀντίτυπα ἐκ γύψου ἢ ἐκτυπώματα ἐπὶ γύψου· 28 σημ. 1 (βλ. ἄνωτ., λ. Ἀγγλία), ἐκμαγεῖα «ἐλήφθησαν διὰ τὸ Ἀγγλικὸν Μουσεῖον κατ' αἰτησὶν του» 881 σημ. 1, «ἐζήτησαν τινὲς τῶν ξένων ἵνα λάβωσιν ἐκμαγεῖον ἐκ τοῦ χρωματισμένου τύπου τοῦ Ἀριστίωνος, ἐκώλυσαν τούτους, διότι θέσαντες λευκὸν ἴστυν ἐβρεγμένον ἐπὶ τοῦ τύπου εἶδομεν, ὅτι μέρος τοῦ χρώματος αὐτοῦ μεταδίδεται καὶ εἰς τὸ ἐπιτιθέμενον σῶμα» 982 σημ.

ἐκτείχισις· βλ. III

ἐλαῖαι, ἔλαιον· βλ. ἄνωτ., λ. Γαλλάτη καὶ κατ., ἐλαιοτριβεῖον, -α, ἔλαιων, ἐλαιῶνες, λειοτριβήσις τῶν ἐλαιῶν, θεραπεία, Νάξος· βλ. ἐπίσης III, ἀμούργα, θρούμβι, κατασταλάζω, λάϊνος, λειοτριβεῖομαι, -οῦμαι, πυρίνα, ῥίγανι καὶ τζέφυλα· ἔλαιον τῆς τερεβινθίνης 359, ἄρχ. oleum pissinum (= τὸ πισσέλαιο) 575

ἐλάϊνος· βλ. III, λάϊνος

ἐλαϊνώδης· βλ. III

ἐλαιοτριβεῖα· 661 (βλ. III, φορμός), 662, 1330 (βλ. κατ., λειοτριβήσις καὶ III, ἰγδίον)

ἔλαιοτριβεῖα Ἀθηνῶν· 1102 σημ.

ἐλαιοτριβεῖον Κηφισιάς· 1412-1413, βλ. κατ., λ. Κηφισ(σ)ία

ἐλαιοτριβεῖον τῆς Μονῆς Ἀποστόλου Λουκᾶ Πατησίων· δύο σπόνδυλοι δωρικῶν κιόνων χρησίμευαν ὥς βαρίδια στὸ ἐλαιοτριβεῖο 1884

ἐλαιοτριβεῖον Τρικαλιανοῦ Μ· βλ. κατ., Τρικαλιανοῦ Μ· ἐλαιοτρ.

ἔλαιων Ἀθηνῶν· ἐκκλησία τοῦ Ἀγ. Στεφάνου στὸν ἔλαιῶνα, στὴν ὁποία βρέθηκε

ἐπιγραφὴ 977, ἐμπρησμός τοῦ ἔλαιῶνος ἀπὸ ἐπιδρομεῖς 941, θέσεις διάφορες, βλ. ἄνωτ., Ἀζώγερας καὶ κατ., Κουλουργιάτης καὶ Ὀργιῶνας καὶ πρβλ. 656

ἐλαιῶνες καὶ ἀμπελῶνες Σαντορίνης· 378

ἔλατεια, ἔλατεια (Φωκίς)· ἐπιγραφές 513, 1702

ἔλβετία· βλ. II, λ. Vischer W.

ἔλγιν· βλ. II, Elgin

ἔλγινικὰ μάρμαρα· 8, βλ. II, λ. Elgin

ἔλένη, ὑποκορ. ἔλενιόν (τό)· 328

ἐλευθέρα Ἑλλάς· 1137, ἐλευθέρα καὶ μὴ ἐλευθέρα Ἑλλάς 664, ἐλευθέρα καὶ δούλη Ἑλλάς, βλ. κατ., Ἑλλάς, ἐλεύθεροι Ἕλληνες 1164 σημ. 1

ἔλευθέρι Δημητρίου οἰκία (Μέγαρο)· ἐπιγραφὴ στὴν οἰκία 818

ἐλευθερία· διακήρυξη τῆς Ἐλευθερίας στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὸν Πιττάκη 1221 σημ.

ἔλευθεροχώρι (Πιερία)· ἡ ἀρχαία Μεθώνη «κατὰ τοὺς ἰατροὺς Κλᾶρκ καὶ Ὀλλανδ» 98

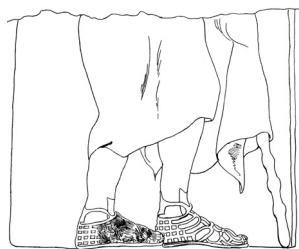
ἔλευσις (Ἀττική), κόμη

- ἀγορὰ ἀρχαίου ἀπὸ τὸν Lenormant καὶ ἐξαγορά του ἀπὸ τὸν Πιττάκη 2047
- ἀνασκαφὴ Gell (ἔτος 1814) 21, ἀνασκαφὴ (ἔτος 1860) 1938, 1949-1951, 1959, 1967, 1969, 1977, 1981, βλ. καὶ II, λ. Lenormant
- ἀρχαῖα μνημεῖα, βλ. IV, λ. θέατρα, Καλλίχορον φρέαρ, Μέγαρον ἢ Ἀνάκτορον, προπύλαια, στάδιον
- ἐκκλησία τοῦ Ἀγ. Ζαχαρίου 977, 1268 (ἐντοιχ. ἐπιγραφὴ), συλλογὴ ἀρχαίων στὴν ἐκκλ. 409
- ἐξαγωγή ἀρχαίων, βλ. ἄνωτ., λ. Ἀγγλία
- ἐπιγραφές 408-410, 413, 977, 1265-1268, 1978
- κοιμητήριον Ἐλευσίνος (νεώτ.) 1978
- ὁδὸς «ἐξ Ἐλευσίνος εἰς Μέγαρον φέρουσα» 1265
- οἰκία Σ. Πικκέ, στὴν ὁποία ὁ ἰδιοκτήτης μετέφερε ἐπιγραφὴ 409

137. Βλ. Συναγωγὴ

(Ἐλευσίς)

- ὑποδήματα καὶ ἱματισμὸς τῶν χωρικῶν, «τῶν νέων κατοίκων» τῆς Ἐλευσίνος καὶ τῶν ἄλλων χωρίων τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος 577, πρβλ. 534 (τὰ πέδιλα παραβάλλονται πρὸς τὰ ἀρχαῖα, ποὺ εἰκονίζονται σὲ ἀνάγλυφο¹³⁸, λιθ. ὑπ' ἀρ. 1001, βλ. λεπτομ. τοῦ λιθ. στήν εἰκ.)

Πρβλ. 299, 474, 974-975, 1222, 1295, 1296, 1550 σημ. 1

Ἐλευσίς (Βοιωτία)· βλ. IV

Ἐλευσίς (Σαντορίνη)· 485

Ἐλικῶν, ὄρος (Βοιωτία), νεώτ. ὄνομ. Παλαιοβοῦνι· ἀρχαιοότητες 59-60, πρβλ. 1269, ἐπιγραφὲς δημοσιευόμενες ἐξ ἀντιγράφων Ἀθ. Ρουσόπουλου 1480-1485¹³⁹

Ἐλισεέ· 142, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Λυσέας

Ἑλλάς, νέα Ἑλλάς· πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 1, 5-13, 21-29, 324¹⁴⁰, 1144, ἐλευθέρα καὶ μὴ

ἐλευθέρα Ἑλλάς 664, ἐλευθέρα καὶ δούλη Ἑλλάς 1137, 1164 σημ. 1, 1882 σημ. 1

Ἑλληνες, νέοι Ἑλληνες, πολλαχοῦ· καταγωγή ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνες, βλ. κατ., «Ὡς ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι οἱ νῦν κατοικοῦντες τὴν Ἑλλάδα εἰσὶν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων», «ἐκφράσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ» 417

Ἑλληνικαὶ Ἀρχαιοότητες· τὸ βιβλίον τοῦ A. R. Rangabé, *Antiquités helléniques, ou, Répertoire d'inscriptions et d'autres antiquités découvertes depuis l'affranchissement de la Grèce* I, II (Athènes 1842, 1855), βλ. κατ., Παγκαθῆς

Ἑλληνικὴ Ἀνθολογία· 415

Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις· βλ. κατ., Ἐπανάστασις

ἐλληνικὴ Ἥπειρος· 370

ἐλληνικὴ Κυβέρνησις· 1, 7-13, 55, 91, 693, 805, 1140 σημ. 1, 1309, 1311, 1327, 1419, 1714, 1855, 1906-1907, ἐλληνικὲς Κυβερνήσεις ἐπὶ τῆς Ἐπαναστάσεως 7, βλ. ἐπίσης ἀνωτ., λ. ἀνασκαφὲς τῆς Κυβερνήσεως καὶ Καποδίστριας

Ἑλληνικὴ μυθολογία· τοῦ Preller (βλ. II), τοῦ Gerhard (βλ. II)

Ἑλληνικὴ Σχολὴ Λεβαδείας· ἀρχαῖα κατὰ λοιπα 1198, ἐπιγραφὴ 1198

Ἑλληνικὴ Σχολὴ Ντέκα Ἰωάννου (Ἀθηναῖοι)

- δημοσιεύεται ἔγγραφο («γράμμα») τῆς 1ης Μαΐου τοῦ 1806, μὲ τὸ ὅποιο ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Γρηγόριος ἐπικυρώνει τὴν ἀνάθεση στὸν Ἡγούμενον τῆς μονῆς Πετράκη, Διονύσιο Πετράκη, τῆς εὐθύνης τῆς συντηρήσεως καὶ τῶν ἐξόδων τῆς Σχολῆς· καταγράφονται λεπτομερῶς οἱ ὑποχρεώσεις του (τὸ ἔγγραφο ὑπογράφουν ὁ ἴδιος ὁ Ἡγούμενος καὶ «οἱ ἄρχοντες καὶ ἐπίτροποι τῆς πολιτείας») 1219-1221

- ἡ κτητορικὴ ἐπιγραφὴ τῆς Σχολῆς (σὲ μαρμαρίνη στήλη) 1221

138. [Πρόκειται γιὰ «τμήμα ἀναγλύφου ἐπιτύμβιας στήλης ἐκ Δελφῶν Μουσ. Δελφ. 936», *Εὐρετήριο* 32].

139. [Ὅρισμένες δημοσιεύονται καὶ στὶς σ. 1473 καὶ 1475].

140. [Ἀναφερόμενος στὸ ἔργο τοῦ Böckh, *Urkunden über das Seewesen des attischen Staates*, ὁ Πιττάκης σημειώνει· «δὲν ἴδομεν εἰσέτι τὴν ἔκδοσιν ταύτην, μόνον ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνεκαλύφθησαν αἱ ἐπιγραφαί, εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουσι τὰ πρωτότυπα, καὶ ἡμεῖς πρῶτοι εἴχομεν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ συνάξωμεν τὰ εὐρεθέντα τμήματα τὰ ἀπαρτίζοντα τὰς πλάκας τῶν ἐπιγραφῶν τούτων»].

Ἑλληνικὴ Ὑπερσεία· 1082¹⁴¹

Ἑλληνικὸν Αἰγίου· ἀρχαιότητες 1648, μεσαιωνικοὶ τάφοι 1648

«ἑλληνικὸν ἐρεῖπιον πλησίον καὶ ὀπίσω τῆς οἰκίας τοῦ Κ. Γάσπαρη» 84

ἑλληνικός· πολλαχού, ἑλληνικά ἔθιμα (βλ. ἄνωτ. ἔθιμα), σχολεῖα (βλ. κατ., λ. παιδεία), ἑλληνικὴ ἐποχὴ 636, εὐκλεία (βλ. κατ., εὐκλεία), ἰθαγένεια (βλ. ΙΙΙ), κοινωνία 648 σημ. 1, μεγαλοφροσύνη 2030, παλιγγενεσία (βλ. κατ.), ἑλληνικὸν ἔθνος 6, 7, 1309, 1810, πνεῦμα 6, ἑλληνικὸς ἐθνισμὸς 5, λαὸς 417, πατριωτισμὸς 1221 σημ., πράκτωρ (βλ. ἄνωτ., Δαβινᾶς)

Ἑλληνισμός· «καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ μεγαλοφροσύνη ἤρχισαν μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον ταπεινοῦσθαι βαθμιδὸν...» 2030

ἑλληνοδιδάσκαλοι (ἑλληνικοὶ διδάσκαλοι)· Καρύστου, βλ. ἄνωτ., λ. Βιολέτης Π. καὶ κατ., Μαρουδῆς Ἑ. Ὑπάτης (μὴ κατονομαζόμενος) 1841

Ἑλλήσποντος· 488

Ἑλπινιώ (κύρ. ὄν.)· 434

Ἑλπίς (ἐφημ.)· 1958

ἐμβαδόν· βλ. ΙΙΙ

ἐμβάζω· βλ. ΙΙΙ

ἐμβατοίκιον· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1218, βλ. ἄνωτ., λ. ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα

ἐμπειροτεχνητῶν ἐκτίμησις· 1214

(ἐ)μπήγω· βλ. ΙΙΙ

ἐμπορικὰ ἐταιρεῖαι· 1676 σημ. 1

Ἐμπόριον (Σαντορίνη)· 350, 378

• ἀρχαιότητες 378

• διήγηση τῶν κατοίκων τοῦ Ἐμπορίου γιὰ τὴν ἄνοδο τῆς στάθμης τῆς θαλάσσης πρὶν ἀπὸ διακόσια περίπου χρόνια¹⁴² 378

141. Βλ. ΙΙ, Schaubert καὶ κατ., Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων.

142. [Διακόσια χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ ἔτος 1840].

ἐμπυρευματικός· βλ. ΙΙΙ

ἐνδιαλαμβάνομαι· βλ. ΙΙΙ

ἐνδύματα («ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν»)¹⁴³

• ἀποδεμή, ἀπόδεσις 644, 645 (βλ. ΙΙΙ)

• ἐνδύματα τῶν βρεφῶν· κωλόπανα (σπάργανα) 645, πόσι¹⁴⁴ (βρεφικὸς πῖλος) 368, σπάργανα 1368

• «τὰ φορέματα τῶν Ἀθηναίων ἦσαν εἰς μὲν τὴν κεφαλὴν ἓνα μεταξωτὸν σκιάδιον, εἰς τὸν κορμὸν καὶ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος ἓνα ὑποκάμισον μὲ γραμμὰς ἐρυθρὰς, ὡς καὶ τώρα φοροῦσιν, εἰς δὲ τοὺς πόδας ἐφόρουν μικρὰ ὑποδήματα, ὅποια συνηθίζουν ἀκόμη οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς. Ταῦτα δὲ ἔκ τε τῶν πατέρων ἡμῶν ἠκούσαμεν, καὶ ἡμεῖς ἴδομεν» 944¹⁴⁵

• ἱματισμὸς καὶ ὑποδήματα τῶν χωρικῶν (ἢ νέων κατοίκων) τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς (παραβάλλονται πρὸς τὰ ἀρχαῖα) 534, 577, βλ. ἐδῶ, στὴν σ. 60 τὴν εἰκ.

• ἱματισμὸς τῶν γυναικῶν τῆς Κρήτης, τῆς Πελοποννήσου, τῆς «Ἑλληνικῆς Ἡπείρου» καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου 370 (λιθ. 471)

• μοῦλλαι (ὄνομ. ἐρυθρῶν ὑποδημάτων στὴν Ἡπειρὸ) 1957

• ἡ βράκα ἢ τὸ βράκωμα 640 (βλ. ΙΙΙ)

• ἡ ζώστρα 659 (βλ. ΙΙΙ)

• ἡ φλοκάτα ἢ φλοκάδα 646 (βλ. ΙΙΙ)

• ἡ φουστανέλα 129, 639 (βλ. ΙΙΙ)

• ὁ στρατιωτικὸς πέτασος τῶν Εὐρωπαίων (γαλλ. Chapeau à trois cornes) 364

• τὰ ἀρν(ι)ακὰ 645 (βλ. ΙΙΙ)

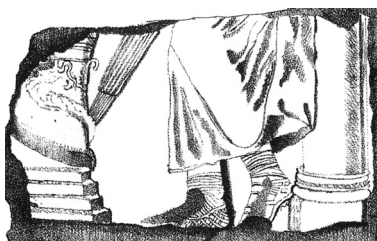
143. [Οἱ μνεῖες τοῦ Πιττάκη σὲ ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα τῶν νεωτέρων χρόνων γίνονται συνήθως ὅταν διαπιστώνεται ὁμοιότητα τῶν ἐνδυμάτων ἢ τῶν ὀνομάτων τους μὲ ἀντίστοιχα ἀρχαῖα ἐνδύματα εἰκονιζόμενα σὲ ἀρχαῖα ἀνάγλυφα ἢ ἀναφερόμενα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, πρβλ. ΙV, ἐνδύματα].

144. Βλ. ΙΙΙ, πόσι καὶ τὴν εἰκόνα.

145. [Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὰ ἀναργύρεια φύλλα].

(ένδυματα)

- τὰ πιπία, τὰ πέπλα 647 (βλ. III)
- τὰ σαρούγια ἢ τσαρούγια 534 εἶναι ὅμοια μὲ τὰ σανδάλια μορφῆς εἰκονιζόμενης σὲ ἀρχαῖο ἀττικὸ ἀνάγλυφο (βλ. στὴν εἰκ., τὸ λιθογράφημα τοῦ ἀναγλύφου ποὺ δημοσιεύθηκε στὴν ΕΑ ὑπὸ τὸν ἀρ. 901)

- τὸ φιασκὶ 655 (βλ. III)
- ὑποδεσιά, ὑπόδεσις (ὑπόδησις) 655

«ἐνθύμησις» Σπυρίδωνος Νοταρᾶ. «1736 Ἀπριλίου 29. Ἐνθύμησις ὑποῦ ἔπεσε χιόνι εἰς τὰς 29 Ἀπριλίου (11 Μαΐου)...» 1448, δύο σχετικὲς σημειώσεις τοῦ Πιττάκη 1448 σημ. 1 καὶ 2 (δεύτερη μαρτυρία γιὰ τὴν ἴδια χιονόπτωση)

ἐνθυμῶ. βλ. III

ἐνί. βλ. III

Ἐννεάκρουνος πηγὴ (ἀρχαία). ἀναφέρεται στὸ χειρόγραφο τοῦ Ἀνωνύμου¹⁴⁶ 1223, πρβλ. 83

ἐννοια. βλ. III

ἐνορίες. Ἐπισκοπῆς Λακεδαιμονίας 1216, Κηφισιάς (Ἀττικῆς) 2014-2015, Ταμβάχανα Λεβαδείας 1198, ἐνορίες Ἀθηνῶν, βλ. ἀνωτ., Ἀγία Ἀγαθόκλεια, Βοργιά (τοῦ) καὶ κατ., Καλογριάνη, Κατηφόρι, Ληνοί (;), Λίμναι, Σολάκοι, Τάκι καὶ Ψυρὶ

ἐνορίζεται τῆς Ἀγ. Ἀγαθοκλείας Ἀθηνῶν. 1336

ἐνοχοποιῶ. βλ. III

ἐντοιχίσεις ἀρχαιοτήτων χάριν συντηρήσεως. «ὑπῆρξε πάντοτε καὶ εἰς τοὺς μεταγενε-

στέρους χρόνους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἔρως ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως τῶν προγονικῶν ἡμῶν λειψάνων, τὰ ὅποια, χάριν συντηρήσεως, ἐνετείχισαν εἰς τὰς Ἐκκλησίας...¹⁴⁷» 1204-1205 σημ. 1, βλ. ἐπίσης 7, 61, 1479, 1676 σημ. 1

ἐντοιχίσεις στὶς ἐκκλησίες σκευῶν πηλίνων. «ἐκ τοῦ ἀρχαίου τούτου τρόπου, τοῦ ἀνατιθέναι εἰς τοὺς ναοὺς σκεύη, διετηρήθη μέχρι τοῦδε ἡ συνήθεια νὰ ἐντοιχίζωσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἑλλάδι, οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, σκεύη πῆλινα, ὡς ἀφιερώνουσιν ὀφθαλμοὺς, πόδας, χεῖρας καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀργυρᾶ ἢ χρυσᾶ, ἀπαραλλάκτως ὡς ἦτο τὰ ἀναθήματα τῶν ἀρχαίων» 353

ἐντοιχιζόμενες ἀρχαιότητες (σὲ ἐκκλησίες, οἰκίαι κ.ἀ.)· 11, 25, 26, 59, 141, 198, 201-204, 298, 326, 350 (σὲ λίθινο φράκτη ἀμπέλου), 366, 373, 375, 396, 411, 424, 442, 443, 447-449, 452, 454, 457-461, 491, 493, 499, 500, 505-507, 514, 540, 568, 579, 677 καὶ σημ. 1, 679, 684, 693-740, 742, 744-773, 785, 817, 824-825, 834, 838 σημ. 1, 839 σημ. 1, 866, 874, 922, 959-960, 984 σημ. 1, 987, 1009-1012, 1014, 1022, 1023, 1024, 1043, 1060, 1067, 1075, 1101-1102, 1114-1116, 1155, 1161 σημ. 1, 1163, 1166, 1168, 1185, 1196-1206, 1208-1214, 1268-1270, 1287, 1315, 1318, 1321, 1334, 1336, 1337, 1355, 1361, 1366, 1374-1375, 1376, 1382-1384, 1388, 1393, 1397, 1406, 1413, 1421, 1459-1463, 1466-1468, 1469, 1478, 1479, 1480, 1482, 1483, 1484, 1485, 1590, 1592 σημ. 1, 1642, 1647, 1648, 1683, 1687, 1702, 1740, 1750, 1755, 1760, 1786, 1790, 1791 σημ. 1, 1796, 1801, 1813, 1823, 1825-1828, 1834, 1836, 1838-1840, 1857, 1861, 1887, 1916, 1931-1935, 1980, 2003-2005, 2007, 2014-2015, 2052, 2064, 2097,

146. [Στὴν Βιβλιοθήκη τῆς Βιέννης].

147. [Ἀκολουθοῦν διάφορα παραδείγματα].

- 2101, νέα οικόδομήματα «ἐξ ἀρχαίων λειψάνων κατασκευασθέντα» 1934
- ἐντρέπομαι, ἐντροπή· βλ. ΙΙΙ
- ἐξάνθημα· βλ. ΙΙΙ
- ἑξαρχος· βλ. κατ., Πατριαρχικὸς ἑξαρχος
- ἐξευγενισμός· βλ. ΙΙΙ
- ἐξόρκια· 645, βλ. ΙΙΙ, ἀποδένω
- ἔξω, ὄξω· βλ. ΙΙΙ
- ἔξω Κεραμεικὸς
- ἀρχαῖα 468, 560, 679, 913, 925, 927, 979, 1093-1096, 1102 καὶ σημ. 1, 1155, 1192, 1337, 1354, 1360, 1545, 1981, 2009-2010
 - βλάστηση· ἡ δηλητήριος βοτάνη καρανάκι ἢ ἀκονάκι «ἐφύετο εἰς τὸν ἔξω Κεραμεικὸν παρὰ τὴν ἱερὰν ὁδόν· ἦτο δὲ ἐπικινδυνοδοστάτη εἰς τοὺς ἵππους ἂν αὐτὴν ἔτρωγον, αὕτη πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως φυομένη ἐκεῖ ἐν ἀφθονίᾳ, ἐξέλειπε σχεδὸν νῦν» 656
 - ἐκκλησία Προφήτου Δανιὴλ 1095-1096, 1102 σημ., 1192, 1354
 - θέση «Ῥάμναι» 1545
 - κῆπος Τριτάκη στὸ ΒΑ. μέρος του 1094
 - κλίβανος 1713
 - ὁδὸς τοῦ Σωτηρακίου 2009-2010
 - οἰκία τοῦ πρίγκηπος Γ. Καντακουζηνοῦ, βλ. κατ., Καντακουζηνὸς
- ἐορτές, πανηγύρεις· βλ. ἄνωτ., ἀθηναϊκὲς ἐορτὲς καὶ κατ., πανηγύρεις
- ἐπαγγέλματα
- ἀλιευτές (στὴ Σαντορίνῃ) 378
 - ἀρχαιολόγοι «ἐξ ἐπαγγέλματος», βλ. 778 καὶ ἄνωτ., ἀρχαιολόγοι
 - ἀρχιτέκτονες, βλ. ἄνωτ.
 - ἀστυνόμοι, ὑπαστυνόμοι 1280 σημ. 1, δημαστυνόμοι 1310
 - βαφεῖς 643
 - βοτανικοὶ 187, 430
 - γεωργοὶ 63 (ἀνακαλύπτουν ἀρχαῖα «διὰ τοῦ ὕνιου των») 687, βλ. καὶ ΙΙΙ, ξευγίτης
 - γυναῖκες Τουρκογύπτων, «αἱ κατασκευάζουσιν τὰ κόσκινα» 650, βλ. ΙΙΙ, κοσκινόμαντις
 - διδάσκαλοι, δημοδιδάσκαλοι, ἐλληνοδιδάσκαλοι, σχολάρχες, βλ. κατ., λ. παιδεία
 - δικαστὲς 663 (βλ. ΙΙΙ, λ. ὄρκος), ἐφέτες 866, ἀποφάσεις δικαστῶν 792 καὶ 1327, 1082 (βλ. κατ., λ. ἔγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων)
 - δικηγόροι 1958
 - «δοῦλοι» ἢ «μικροὶ» 646
 - ἔμποροι 1676 σημ. 1 (βλ. ἄνωτ., λ. Ἀγία Μαρίνα Ἀθηνῶν)
 - ἐργάτες 645 (βλ. ΙΙΙ, λ. ἀρνιακό(ν)), ἐργάτες Ἑλευσίνιοι 21 σημ. 5 (βλ. ΙΙ, λ. Gell W.), ἐργάτες ἀνασκαφῶν 1546, 1710 σημ. 1
 - ἐργολάβοι οἰκοδομῶν, βλ. ἄνωτ., λ. Βλαχούτσης
 - «ζαχαροποιοὶ» 330
 - «ξευγίται» (γεωργοὶ) 687, βλ. ΙΙΙ
 - ζωγράφοι, βλ. κατ.
 - ἱατροί, βλ. κατ., ἱατρικὴ
 - ἵπποκόμοι 433
 - καθηγητὲς, βλ. κατ.
 - «κακαὶ γυναῖκες» 645
 - κτίστες 792, 966, 1066 σημ. 1, 1327, πρωτομάστορος τῶν κτιστῶν τῶν Ἀθηναίων (ἔγγρ., ἔτος 1823) 1066 σημ. 1
 - λιθογράφοι 1310, βλ. κατ., λ. λιθογραφία
 - λιθοξόοι 590 (βλ. καὶ τὸ λ.)
 - λιθουργοὶ 795, 1336 (βλ. καὶ τὸ λ.)
 - μεταλλεῖς 446 (βλ. καὶ τὸ λ.)
 - μηχανικοὶ 1714
 - ναῦτες 487 (βλ. καὶ τὸ λ.)
 - ξενοδόχοι 1993
 - ποιμένες 432, 659, 662, 974, 1502 σημ. 1, ποιμένες προσπαθοῦν νὰ πωλήσουν ἀρχαῖο 1082, ποιμένες οἱ μόνοι κάτοικοι τῆς Δήλου 1329
 - σιδεράδες Τουρκογύπτιοι 1154, σιδηρουργοὶ 646
 - συμβολαιογράφοι 530
 - τεχνίτες 429 σημ. 1
 - ὑγειονόμοι 1310
 - φαρμακοποιοὶ 144
 - φύλακες ἀρχαιοτήτων 9, 792 (βλ. ἄνωτ., λ. ἀπόμαχοι), 1831-1833, 1846 (βλ. κατ.,

(ἐπαγγέλματα)

λ. Μιχαήλ Γεώργιος), φύλακες τῆς συλλογῆς τοῦ Θησείου 2062 σημ. 1

- χημικοὶ 429 σημ. 1
- χρυσοχόοι 1226

ἐπαινος· βλ. III

ἐπακουμβίζω, ἐπακούμβισμα· βλ. III

Ἐπανάστασις, ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ἔθνικὸς πόλεμος, βλ. 649

- αἰχμαλωσία τῶν Ψαρῶν 661 (μνεία)
- ἀνακάλυψη ἀπὸ τὸν Πιττάκη τὸ 1822 τῆς ἀρχαίας πηγῆς Κλεψύδρας καὶ τὸ 1825 τῆς ἀρχαίας πηγῆς τοῦ Ἀσκληπιείου 1008, 1066
- ἄτακτος στρατὸς 649¹⁴⁸
- διακήρυξη τῆς ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὸν Πιττάκη 1221 σημ. (δημοσιεύεται πιστοποιητικὸ, ἡμερομ. 18.5.1822)
- δράση διαφόρων προσώπων κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ Πιττάκη 7, 942, 1066, 1220-1221 σημ. 1, πρβλ. 1709, τοῦ Ἡγουμένου τῆς μονῆς «ἡ Φανερωμένη» Σαλαμῖνος Γρηγορίου 1221 σημ., τοῦ Στρατηγοῦ Fabvier καὶ ἄλλων φιλελλήνων 1441, 1713, τοῦ Νικηταροῦ 1785
- εἰσβολὴ στὴν Ἀττικὴ «μεγάλου Τουρκοῦ σώματος τοῦ περὶ τὸν Δράμαλην, ὅπερ εἰσήλασε μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Πελοπόννησον» (ἔτος 1822) 1066, τοῦ Ἰμβραῖμ 654
- ἐπιστροφὴ τῶν Ἀθηναίων τὸ 1822 «εἰς Ἀθήνας ἐκ τῶν νήσων Σαλαμῖνος, Αἰγίνης, Καλαυρίας, καὶ ἄλλων μερῶν ὅπου κατεφύγαμεν, βιασθέντες ἀπὸ τὴν ἔφοδον τῶν Τούρκων» 942, πρβλ. 1855
- Κάνινγκ Γεώργιος 275, βλ. II, Canning G.
- καταστροφὴ ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἀθηναϊκῶν ἐκκλησιῶν· 141 (τοῦ Σωτήρος),

- 819 σημ. 1 (τῆς Ἀγ. Εἰρήνης), 864 (τῶν Ταξιαρχῶν), 937-938 (τοῦ Λυκοδήμου, ἀπὸ βόμβα), 999 (τοῦ Ἀγ. Σπυριδωνος), 1007 (ἐκκλ. Β. τῆς Ἀκροπόλεως¹⁴⁹), 1081 (τοῦ Ἀγ. Δημητρίου τοῦ Τζηρίτη), 1083 (τῆς Ἀγ. Ἀννης), 1336 (τῆς Ἀγ. Ἀγαθοκλείας), 1882 σημ. 1 (τῆς Θεοτόκου), 2020 σημ. 1 (τῆς Παναγίας Χρυσοκαστροτίσσης), 2070 (τῆς Ἀγ. Σιῶνος), 2092 (τοῦ Ἀγ. Δημητρίου Κατηφόρι), 2104 (τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ), καταστροφὴ εἰκόνων Ἀγίων 1378 (βλ. ἄνωτ., λ. εἰκόνες Ἀγίων), καταστροφὴ τῶν ψηφιδωτῶν τοῦ θόλου τῆς μονῆς Δαφνίου 936
- καταστροφὴ ἀπὸ τοὺς Τούρκους τῶν ἀθηναϊκῶν οἰκιῶν, ὄλων «πλὴν ἐξήκοντα» (τὸ 1826) 1335 σημ. 1, βλ. 141, καταστροφὴ τῆς οἰκίας Πατοῦσα 141, τῆς οἰκίας Πιττάκη (ἔτος 1821) 1847
- καταστροφὴ πύργου Δ. τοῦ ναοῦ τῆς Νίκης στὴν Ἀκρόπολιν· «κατεστράφη δὲ οὗτος τὸ 1822 δι' ὑπονόμου ἀνωρυχθείσης ὑπ' αὐτὸν ἐν τῇ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο πολιορκίᾳ τῆς Ἀκροπόλεως» 1010
- μύηση στὴν Ἐπανάστασιν τοῦ Ἡγουμένου τῆς μονῆς Ἀσωμάτων, Διονυσίου Πετράκη 1221 σημ.
- παράδοση τῶν Ἀθηνῶν στοὺς Τούρκους (ἔτος 1827) 7
- πολιορκία τῶν Τούρκων τὸ 1821 στὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν 673 (ἐνταφιασμοὶ Τούρκων Α. τοῦ Παρθενῶνος), 937-938, 1709¹⁵⁰
- πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως «ὑπὸ τῶν Τούρκων τῶν περὶ τὸν Κιουταχὴν» (ἔτη

148. «Ὅπισθεν σημερινοῦ ἀρχηγοῦ, στρατοῦ ἀτάκτου, ἀκολουθεῖ πάνοπλος ὄχλος στρατιωτῶν [ὅστις ἦν ἐν τῇ Ἑλλάδι κατὰ τὸν ἐθνικὸν πόλεμον γνωρίζει τοῦτο]» (Πιττάκης).

149. [Γιὰ τὴν ταύτιση τῆς μὴ κατονομαζομένης ἐκκλησίας μὲ τὴν Παναγία τοῦ Σαῖτα (ὁδ. Πρυτανείου καὶ Ἐρεχθέως), βλ. *ΑΡΜΑ* 5, 337 σημ. 225].

150. «Κατεσκευάσαν ἐπὶ τοῦ τότε ἐδάφους (ἐνν. τοῦ Ἡρωδείου), τοῦ ἄνωθεν τῆς σκηνῆς σειρὰν οἰκίσκων, ὧν τὸν ὄροφον καὶ τοὺς κεράμους αὐτοῦ συνέδεσαν μεθ' ὅλης τῆς σειρᾶς τοῦ νοτίου τοίχου ἀσβέστω, οὗ ἔχνη μέχρι τοῦδε φαίνονται ἐπὶ τοῦ τοίχου τούτου» (Πιττάκης).

1825-26) 1008, 1066· πτώση (τὸ 1826) Καρυάτιδος¹⁵¹ ἀπὸ σφαῖρες τουρκικῶν πυροβόλων 12, καταστροφή μέρους τῆς βορείου προστάσεως τοῦ Ἑρεχθείου καὶ θάνατος τῆς οἰκογενείας τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Γκούρα ποὺ διέμενε κατὰ τὴν πολιορκία ἐκεῖ 1163-1164 σημ. 1, φθορὰ ἐπιγραφῶν ἀπὸ σφαῖρες τῶν Τούρκων κατὰ τοῦ Παρθενῶνος 1447, βοήθεια τῶν πολιορκουμένων ἀπὸ τὸν Στρατηγὸν Fabvier καὶ ἄλλους φιλέλληνες 1441, 1713

- πυρκαϊὰ τῶν Τούρκων 141, 819, 864, 936, 1007, 1336
- τύχη τῶν ἀρχαιοτήτων 7, 23, 48, 90, 258, 278, 326, 327, 355, 357, 396, 643, 673, 805, 819 σημ. 1, 880-881 σημ. 1, 1007, 1008, 1010, 1066 σημ. 1, 1163-1164 σημ., 1316, 1317, 1447, 1709, πρβλ. 1855, 2106
- «χαρὰκτὴρ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως» 7

ἐπανάσταση στὸν Βόλο καὶ τὴν Θεσσαλία· 1137, 1164 σημ. 1

ἐπάνω· βλ. III

ἐπανωγόμε· βλ. III

ἐπαρτίθμισ· βλ. III

ἐπαρχία τῆς Μητροπόλεως Παλαιῶν Πατρῶν· 1216

ἐπαρχίες (ἔτη 1837-1838)· Ἀποκούρου 91, Εὐρυτανείας 90, Καρπενησίου 89 κέ., Κραβάρου 92, Μακεδονίας 98, Τριχωνίας 91, Φθιώτιδος 90

Ἐπαρχος Ὑδρας· ἔγγραφα τοῦ Ἐπάρχου Ὑδρας Ε. Κορτέση περὶ ἀρχαίας ἐπιγραφῆς 1273 (ἀρ. ἐγγρ. 1799, 6.8.1847), 1310 (ἀρ. 6930), βλ. κατ., λ. Πόρος

Ἐπαφρᾶς (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Ἐπαφρᾶς] 649

ἐπεικόνισμα· βλ. III

ἐπήρεια· βλ. III, ἐπίρῳεια

Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι, ἀνακαλυφθεῖσαι καὶ ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ σὺλ-

151. [Τὴν κεφαλὴ διέσωσε ὁ Πιττάκης].

*λόγου*¹⁵². γενικῶς, 1249 καὶ σημ. 1, 1261, 1280-1281 καὶ σημ. 1, 1940, 1979

φυλλ. πρῶτον (Ἀθήνησιν 1851)· 1121, 1246, 1312, 1459, 1824, 1958, 1979

φυλλ. δεύτερον (Ἀθήνησιν 1852)· 835, 845, 916, 918, 1006, 1101, 1304-1306, 1321, 1323, 1471, 1498, 1642, 1746, 1769, 1824, 1850, 1929, 1951, 1980. *Παράρτημα. Περὶ τῶν ἐν Ἀκροπόλει νεωτέρων ἀνακαλύψεων* 939 σημ. 1

φυλλ. τρίτον (Ἀθήνησιν 1855)· 1249 καὶ σημ. 1, 1261, 1288, 1594, 1930, 2085

Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτοι, ἐκδιδόμεναι δαπάνῃ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας (ἐν Ἀθήναις 1860)¹⁵³. 1958, 2046, 2047

«ἐπιγραφὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας»· 229

ἐπιγραφές· ἀρχαῖες, πολλαχοῦ, «τῶν βυζαντινῶν χρόνων» βλ. ἀνωτ., τὰ λ. Βυζάντιον καὶ βυζαντινός, τῶν χριστιανικῶν χρόνων 550, 1132-1133, 1810, βλ. καὶ κατ., χριστιανικὰ χαράγματα, «τοῦ μεσαιῶνος» 1810, λατινικές, βλ. κατ., λατινικὲς ἐπιγραφές, νεώτερες 422, 492, 1221 (ἐπιγραφὴ κτητορικὴ τῆς Σχολῆς Ντέκα), 1441 (ἰταλική), 1714 (τουρκικὴ)

ἐπιγραφικὴ· βλ. III

ἐπιγραφικὴ (διάφορες ἀπόψεις τοῦ Πιττάκη περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀρχαίων ἐπιγραφῶν)

- ἡ ἀνάγκη ἐπανειλημμένων αὐτοψιῶν τοῦ λίθου «κατὰ διαφόρους ὥρας» 1083
- ἡ δημοσίευση ἐπιγραφῶν ἀπὸ ἀντίγραφα ἄλλων 356 σημ. 1, 1462 σημ. 1
- ἡ δημοσίευση στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα 982 σημ. 1, 1136, 1140 σημ. 1, 1309

152. [Ἐκδίδονται οἱ ἐπιγραφές ποὺ βρέθηκαν κατὰ τὴς ἀνασκαφῆς στὴν οἰκία Λουΐζης Ψομᾶ, γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ ἀρχαίου Βουλευτηρίου. Τοπογραφικὸ εὐρετήριον τῶν ἐπιγραφῶν συντάξε ἡ Οὐρανία Βιζυηνοῦ, βλ. *APMA* 3, Β'].

153. Βλ. τὴν προηγ. σημ.

(ἐπιγραφική)

- ἡ διάσωση τῶν ἐπιγραφῶν διὰ τῆς ἀντιγραφῆς τους 1335 σημ. 1
- ἡ σημείωση τοῦ τόπου εὐρέσεως τῶν ἐπιγραφῶν 685, 999 σημ. 1
- ἡ ἐπανεκδόση ἐπιγραφῶν 1267 σημ. 1, 1486, 1496
- δυσκολίες τῆς ἐπιγραφικῆς ἐργασίας 677, 694 σημ. 1, 832

Ἐπίδανρος· 23, 1008, πρβλ. 1262· ἀρχαῖο θέατρο, νεώτ. ὀνομασία του «τὸ Ἱερὸν» 23, 1008, καθαρισμὸς τῶν βαθμίδων τοῦ θεάτρου 23, ταξίδι τοῦ Πιττάκη στὴν Ἐπίδανρο (ἔτος 1833), ὅπου βρῆκε ἐπιγραφὴν 1008

ἐπιδεκτικότης· βλ. III

ἐπιδρομές· Ἀγαρηγῶν 943, Ἀλβανῶν 942 καὶ σημ. 2, βαρβάρων 58, 677 σημ. 1, 936, 938, 939, 945 σημ. 1, 1214, 1215, 1544, 1707, 1709 κέ., 1934, Γότθων 21, 1043, 1708 σημ. 1, Σκυθῶν 944-945, Σλάβων 938, 939, 1214, «Φουστῶν» 677 σημ. 1, βλ. ἐπίσης 942, 1934

ἐπίθεμα· βλ. III

ἐπιθολόω· βλ. III

ἐπικινδυνόδεστος· βλ. III

ἐπικροτῶ· βλ. III

ἐπιμελοῦμαι· βλ. III

ἐπιπεδώσεις ὁδῶν (τῶν Ἀθηνῶν)¹⁵⁴. τῆς «διὰ Κοίλης» ὁδοῦ 1500, τῆς ὁδοῦ πρὸ τῶν Βασιλικῶν Σταύλων 1735, τῆς ὁδοῦ Δ. τῆς ἀνόδου τῆς Ἀκροπόλεως 1784, τῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ Ἀστεροσκοπεῖον 2062 σημ. 1, «ἐπιπέδωσις καὶ χωροστάθμησις» τῆς ὁδοῦ ἀντικρὺ τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας 1545-1546, 1685-1686, 1693, 1697, «πλάτυνσις καὶ ἐπιπέδωσις» τῆς Πειραιῆς ὁδοῦ 2091, 2102 σημ. 1

ἐπίρρηια, ἐπίρροια· βλ. III, ἐπίρρηια

ἐπισκευὲς ἐκκλησιῶν· «ὁ τρόπος οὗτος τῆς συνεισφορᾶς ὑπὲρ τῶν ἱερῶν¹⁵⁵ μέχρι τοῦδε ἐνεργεῖται εἰς τὴν Ἑλλάδα, δίσκοι ἐν ταῖς τελεταῖς περιφέρονται ὑπὲρ τῆς ἐπισκευῆς τοῦ Ναοῦ ἐκείνου τοῦ Ἁγίου, ἢ τῆς Ἀγίας, καὶ ἕκαστος εὐχαρίστως συνεισφέρει ὅ,τι προαιρεῖται» 861

- ἐπισκευὴ δύο ἐκκλησιῶν τοῦ Πειραιῶς «διὰ νὰ περιέξωσι τὰ καθεκάστην ἀνευρισκόμενα ἀρχαῖα τμήματα» 9
- ἐπισκευὴ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς (Ἀθηνῶν) ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη 942
- ἐπισκευὴ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Νικοδήμου (Ἀθηνῶν) 1449 κέ.

ἐπισκευὲς τοῦ νοτίου τείχους τῆς Ἀκροπόλεως· μετὰ ἀπὸ σεισμὸν τὸν 18ο αἰ. ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους 942, ἐπισκευὴ του τὸ 1837, 12

ἐπισκευὴ τοῦ Θησείου κατόπιν προτάσεως τοῦ Πιττάκη· 10

ἐπισκευὴ τῶν ἀθηναϊκῶν οἰκιῶν ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτῆτες τους 1335 σημ. 1

Ἐπισκοπή (ἐκκλ., Τεγέα)· ἀρχαῖα κατάλοιπα 25

Ἐπισκοπὴ Ἀθηνῶν· οἰκία τῆς Ἐπισκοπῆς (πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως), «ἔνθα ἡ νῦν κτιζομένη Ἐκκλησία ὁ Εὐαγγελισμὸς» 1334, εὕρεση ἀρχαίου θρόνου 1334, πρβλ. 863

Ἐπισκοπὴ Λακεδαιμονίας καὶ Ἐπίσκοπος· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1216-1217

Ἐπισκοπική, Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Ἀθηνῶν, ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος 1445, πρβλ. καὶ 939

Ἐπίσκοποι Ἀθηνῶν· ὀνόματα Ἐπισκόπων χαράγμένα στὸν Παρθενῶνα 1436-1445, μεσαιων. οἰκία τοῦ Ἐπισκόπου Ἀθηνῶν «ἐντὸς τοῦ γυμνασίου τοῦ Πτολεμαίου», στὴν ὁποία ἐντοιχίσθηκε ἐπιγραφὴ 1469

154. [Γιὰ τὶς ὁδοὺς αὐτὲς βλ. κατ., λ. ὁδοὶ Ἀθηνῶν].

155. [Αποδίδεται σὲ ἀρχαῖα συνήθεια, τῆς ἐπιδόσεως ἀπὸ τοὺς πολῖτες χρημάτων ὑπὲρ τῶν ἱερῶν].

Ἐπίσκοπος Διαυλίας· βλ. ἄνωτ., λ. Διαυλία
 Ἐπίσκοπος Λακεδαιμονίας· 1217
 Ἐπίσκοπος Μενδινίτζης, Βαρθολομαῖος ἑγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1219
 Ἐπίσκοπος Σαντορίνης· «ἐπῆγεν¹⁵⁶ ὁ ἐπίσκοπος ὁμοῦ μὲ τοὺς ἄλλους ἱερεῖς καὶ ῥαντίζοντες μὲ ἁγίασμα τὴν νῆσον ἐξωστράκισαν τοὺς κατὰ τὴν ιδέαν των ὑπάρχοντας σατανάδας» 489
 ἐπιστημονικὲς ἐπιτροπές· βλ. κατ., ἐπιτροπές
 ἐπιστολὲς Raoul-Rochette 84 σημ. 3, 421 σημ. 1 (βλ. II, Raoul-Rochette Désiré)
 ἐπιστολὲς ποῦ ἀφοροῦν σὲ ἀρχαιοτήτες· βλ. ἄνωτ., λ. ἑγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων
 ἐπιστολὴ E. Curtius πρὸς Abeken (11.4.1840)· δημοσιεύθηκε στὸ *Bulletino* τοῦ 1840, 310-311 (παρατίθεται ἀπόσπασμα), 311 σημ. 1
 ἐπιστολὴ Θ. Ζυγομαλά πρὸς M. Crusius (ἔτος 1575)· 1708 (μνεῖα)
 ἐπιστολὴ Μπενάλδῃ (δημοσιευόμενῃ)· 940-941¹⁵⁷
 ἐπιστολὴ Ross πρὸς Leake περὶ τῆς θέσεως τοῦ μνημείου τοῦ Εὐβουλίδου· 79 (μνεῖα)
 ἐπιστολογραφία¹⁵⁸. «ἡ συνήθεια εἰς τὸν λαὸν τὸν αὐτὸν τρόπον¹⁵⁹ τοῦ ἐπιστολογράφειν ἐφύλαξε καὶ τὰς αὐτὰς περιπτου φράσεις· ἅπ' ἐμὲ τὸν δεῖνα εἰς ἐσέ' [καὶ ἀντὶ τὸ χαίρειν τῶν ἀρχαίων, γράφουσιν ὑγείας καὶ χαιρετήματα] καὶ τὴν φράσιν, ὡς ἂν οὖν λάβῃς τὴν ἐπιστολήν, ἀπαράλλάκτως λέγει· ἅμα ὅπου λάβῃς τὸ γράμμα κήρυξε κτλ.» 651

ἐπιστολογράφω· βλ. III
 ἐπιστρέφω· βλ. III
 ἐπιτηδειγμή· βλ. III
 ἐπιτήδευμα· βλ. III
 ἐπιτομή, ἐπιτόμως· βλ. III
 ἐπιτοπίως· βλ. III
 ἐπιτροπές
 • ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ 13 μελῶν, βλ. ἄνωτ., λ. Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς
 • ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ τῶν Γάλλων, βλ. ἄνωτ., Γαλλικὴ Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ
 • «ἐπιτροπὴ σοφῶν ἀνδρῶν» (The Society of Dilettanti) 1708
 • ἐπιτροπὴ «συστηθεῖσα (Φεβρ. 1856) παρὰ τῇ Ῥωσικῇ ἐν Ἀθήναις Πρεσβείᾳ ὁμοῦ μετὰ δύο εἰδημόνων ἀρχιτεκτόνων τῆς πόλεως» γιὰ τὰ ἔργα στὸν Ἅγιον Νικόδημο Ἀθηνῶν 1455
 • «τριμελὴς ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Βουλευτηρίου¹⁶⁰» 1249, 1261, 1280-1281 καὶ σημ. 1
 ἐπίτροποι τοῦ Ἀρχιερέως, Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ Λεβαδείας· ἑγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1219
 ἐπίτροποι καὶ ἄρχοντες¹⁶¹ τῆς πολιτείας (τῶν Ἀθηνῶν)· ἑγγρ. Μητρο. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220
 ἐπιτύψεις· βλ. III
 ἔρανοι γιὰ τὴν ἐπισκευὴ ἐκκλησιῶν· 861 (βλ. κατ., συνεισφορὰ ὑπὲρ τῶν ἱερῶν), πρβλ. 409
 Ἐρασῖνος ποταμός· 24
 Ἐρασμος· βλ. II, Erasmus
 ἐργάζομαι· βλ. III

156. [Μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἡφαιστείου, τὸ 1650].

157. Απόσπασμα «ἐκ τοῦ χειρογράφου τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν».

158. Βλ. *Συναγωγὴ*.

159. [Ὁ τρόπος παραβάλλεται πρὸς ἐκεῖνον ἐπιστολῆς τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου, παρ' Ἀθῆν. XXII 68].

160. *Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι (φυλλάδια τῶν ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ ἀνακαλυφθεισῶν ἐπιγραφῶν αἱ ἐτυπώθησαν δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας)*, βλ. ἄνωτ., ἐν λ.

161. Πρβλ. ἄνωτ., ἄρχοντες τῶν Ἀθηναίων.

ἐργαλεία

- (ἐργαλ. διάφορα)· δρέπανον 90, πριόνι 143
- ιατρικά· βλ. κατ., λ. ιατρική
- ἵπποκόμων· μητιὰ καὶ «ξηράφιον» (= ξυράφι) 433¹⁶²
- μεταλλέων· κλίβανοι καὶ φύσσες (βλ. III) 446, «χωνευτήριον» (δηλ. χυτήριο¹⁶³) 90
- ξυλουργικά· βλ. III, λ. ἀρίδα, ξυλοφάγος, πέλεκυς, σκεπάρνι, τρυπάνι μέγαλον
- καθαρισμοῦ ἀρχαίων· «ξύλινη μάχαιρα» καὶ «σάρωθρον λεπτὸν» 271
- ὑφαντικά· βλ. κατ., ὑφαντική

ἐργαστηριαραῖος βλ. III

ἐργοστάσια· 1710 σημ. 3, βλ. κατ., πορφύρα καὶ III, ἐργοστάσιον

Ἐρέτρια (Εὔβοια)· ἐπιγραφή «εἰς τὰ ἐρείπια τῆς νεωτέρας Ἐρετρίας, τῆς μετὰ τὰ Μηδικὰ κτισθείσης, πρὸς νότον τῆς ἀρχαίας Ἐρετρίας» καὶ φύλαξή της, λόγῳ τοῦ μεγάλου μεγέθους της, στὸ δημαρχικὸ κατὰστημα Ἐρετρίας 784 πρβλ. 257, 792

ἔρευναι ἀρχαιολογικά· πολλαχοῦ, διάκριση μεταξὺ τῶν ὄρων ἀρχαιολογικὰ ἀνασκαφαὶ καὶ ἀρχαιολογικὰ ἔρευναι 335 σημ. 1, 884 σημ. 1, 885 σημ. 1

ἔρευναι ὀρυκτολόγων «πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ χρυσοῦ» (στὸ νησάκι Πολίχνη)· «καὶ ὅμως δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνακαλύψωσιν οὐδ' ἔχνος αὐτοῦ» 1148

Ἐρεχθεῖον (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν), πολλαχοῦ (βλ. IV)· ἀναστηλωτικὲς ἐργασίαι 12, 1311, «ἀνέγερσις τοῦ Ἐρεχθείου δι' ἐξόδων τῆς Κυβερνήσεως» 55, δαπάναι τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας γιὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ 1310-1311, καθαρισμὸς τῆς προστάσεως τὸ 1845 «ἐκ τῶν Τουρκικῶν ἀκαθαρσιῶν» 1166, κλοπὴ τμήματος τοῦ γλυπτοῦ διακόσμου τοῦ ἀπὸ περιηγου-

μένους 952 σημ. 1, μετασκευὴ τοῦ σὲ χριστιανικὸ ναὸ 12, 1223, σὲ ναὸ ἀφιερωμένο στὸν Σωτῆρα Χριστὸ 640-642, 742, 878, σὲ ναὸ ἀφιερωμένο στὴν Θεοτόκον 1810, ἀγία Τράπεζα τῆς ἐκκλ. 1043, χριστ. χαράγματα 1809-1810, δεξαμενὴ 1223, θόλος «ὑπὸ τὴν στέγην τῆς βορείου προστάσεως τοῦ Ἐρεχθείου», βλ. κατ., θόλος τουρκικὸς Ἀκροπόλεως

Ἐρημόκαστρον Θεσπιῶν· 59¹⁶⁴ (βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Δημήτριος, Ἅγιος Χαραλάμπης καὶ κατ., μετόχιον τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπους καὶ τὸ λ. Θεσπιαί), ἐπιγραφὰς 1212, 1213, 1484

ἐρημόνομαι· βλ. III

Ἐρμαννος· βλ. II, Hermann Gottfried

Ἐρμάννος, Κ. Φρ.· βλ. II, Hermann K. Fr.

Ἐρμιόνη· πρβλ. 1262

Ἐρμολυφεῖον· βλ. III

Ἐρμοειδής, Ἐρμοφερής· βλ. III

Ἐρρῖκος, «αὐτοκράτωρ¹⁶⁵»· 637

ἐστιάσεις· βλ. κατ., λ. εὐεργέται

Ἐταιρεία Ἀρχαιολογική· βλ. Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία

ἐταιρεία ἐκ Γερμανοάγγλων· ἀνασκαφὴ τῆς κατὰ τὰ ἔτη 1813-14 στὸν ναὸ τοῦ Ἐπικουρίου Ἀπόλλωνος στὶς Βάσσεις κατόπιν ἀδείας τοῦ Βελῆ πασᾶ «διὰ πληρωμῆς τριῶν χιλιάδων καὶ ἐπτακοσίων διστηλῶν» 28, μέλη της οἱ C. B. Cockerell, John Foster, Carl Haller, O. M. Stackelberg, J. Linck, «καὶ τις ἄλλος»¹⁶⁶ 28

162. [Παραβάλλονται μὲ δύο ἐργαλεῖα εἰκονιζόμενα σὲ ἀρχαῖο ἀνάγλυφο, βλ. κατ., ἵπποκόμοι].

163. Βλ. κατ., χωνευτήριον (καὶ τὴν σημ.).

164. [Τὰ ἀρχαῖα ποὺ διατηροῦνταν ἐκεῖ (ἐπιγραφὰς ἐντοιχισμένες σὲ σπίτια καὶ σὲ ἐκκλησίαι τοῦ χωριοῦ, λείψανα ἀρχαίων κτισμάτων καὶ τείχους) ἀποδίδει ὁ Πιττάκης, ὁ.π., στὶς ἀρχαῖες Θεσπιές].

165. [Ὁ Ἐρρῖκος τῆς Φλάνδρας, αὐτοκράτωρ τῆς Λατινικῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Κων/πόλεως].

166. [Ὁ Peter Oluf Brøndsted, γιὰ τὸν ὁποῖον βλ. II].

έταιρεῖται ἐμπορικαί· βλ. ἄνωτ., λ. Ἁγία Μαρίνα (ἐκκλ., Ἀθῆναι)

Εὔα (Λακωνία), λόφος· 26

Εὐαγγελισμός, Εὐαγγελίστρια· ἡ δημοτικὴ μεγάλη ἐκκλησία ἢ ἡ ἐκκλησία τοῦ Δήμου τῶν Ἀθηναίων, βλ. 530, ἢ Μητρόπολις, ἢ ὁποῖα κτίσθηκε «εἰς τὰ ἐρεῖπια τῆς παλαιᾶς Μητροπόλεως τῶν Ἀθηναίων» 848, βλ. καὶ 863, 964-965, 981, 1024, «ἐνθα ἦν ἡ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως οἰκία τῆς ἐπισκοπῆς» 1334

• ἐπιγραφὴ 1978

• εὐρήματα ἀπὸ τὴν ἀνασκαφὴν γιὰ τὴν θεμελίωση τοῦ ναοῦ 528-530, 533-534, 541, 543, 569, 1334 (λίθινος θρόνος), μεταφορὰ τῶν εὐρημάτων στὴν Γοργοεπήκοο (Γοργοπέικο) 528, 529, 530, 533, 534 καὶ στὸν πύργο τῶν Ἀνέμων 541, 543

• θεμελίωση τοῦ ναοῦ (ἔτος 1843) 530, 533 (βλ. καὶ ἄνωτ.), συνέχιση τῆς οἰκοδομῆς (ἔτη 1848-1853) 964, 981, 1007, 1334

• μεταφορὰ στὸν ναὸ ἐπιγραφῆς 964, μεταφορὰ στὸ περιαύλιό του ἀρχαίου βωμοῦ ὡς ἀπλοῦ λίθου γιὰ τὸ κτίσιμο (τὸν λίθο διέσωσε ὁ Πιττάκης) 1336

• φύλαξη στὸν ναὸ ἀρχαίων λίθων μεταφερμένων μὲ τὸ ὑπόλοιπο οἰκοδομικὸ ὕλικό 1355

• χρῆση στὴν οἰκοδόμηση τῆς ἐκκλ. ἀρχαίου καὶ ἄλλου ὕλικου προερχομένου ἀπὸ ἐρειπωμένες ἐκκλησίες· τὸν Ἅγιο Σπυρίδωνα 999, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σαῖτα 1007, 1166, τὴν Παναγία Ῥόμβη 1022, τὴν Παναγία Κανδήλη 1168, τὸν Ἅγιο Θωμᾶ 1355

Εὐαγγελίστρια· βλ. ἀμέσως ἄνωτ., Εὐαγγελισμός

Εὐαγγελίστρια (ἐκκλ., Ξηροχώρι Εὐβοίας)· ἐντοιχ. ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ 1211

Εὐαγγελίστρια (ἐκκλ., Τήνος)· εὕρεση ἐπιγραφῆς κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν γιὰ τὴν οἰκοδόμηση τῆς νέας ἐκκλησίας (πρὸ τοῦ 1840) 329

Εὔβοια, Εὐριπος (λαϊκὴ ὀνομ.)· 62-63, 649 1132, 1330

Βλ. ἄνωτ., λ. Αὐλῶνος δῆμος, Βάθεια, Βαθύ, Γεραιστός, ἔγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων, ἐκκλησίες καὶ μονὲς Εὐβοίας, Ἐρετρια καὶ κατ., Εὐριπος, Καρυστία, Κάρυστος, Ὀχειά, Πεταλιοί, Στύρα, Ὠρεός, πρβλ. 315-316, 337

εὐεργέται· μνημονεύονται «θρησκευτικῶς, καὶ ἐν ταῖς ἐστιάσεσιν λέγομεν ὁ Θεὸς συγχωρήσοι τὰς ψυχὰς τῶν γονέων καὶ εὐεργετησάντων ὁπωσδήποτε ἡμᾶς» 2064

εὐθυγραμμία· βλ. III

εὐκλεία· περισυλλογὴ ἐπὶ τῆς Ἐπαναστάσεως τῶν ἀρχαίων λειψάνων «τῆς παρωχημένης δόξης, ὡς ἀφετηρίας τῆς μελλούσης εὐκλείας» 7, «ὁ σκοπός μου ἦν τὸ κοινὸν καλὸν καὶ ἡ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης διάδοσις παντὸς Ἑλληνικοῦ γράμματος, χάριν τῆς Ἑλληνικῆς εὐκλείας» 2106 (Πιττάκης), πρβλ. 127

εὐκολύνομαι· βλ. III

εὐλογία· βλ. III

Εὐμορφὴ ἐκκλησία (Αἶγινα)· 219

εὐπρεπισμένος· βλ. III

εὐρημα· βλ. III

Εὐριπος¹⁶⁷. 315-316, 649, εὕρεση 25 ἐπιγραφῶν τὸ 1857 κατὰ τὸν καθαρισμὸ τοῦ Εὐρίπου¹⁶⁸ 1855

Εὐρυτανείας διοίκησις· 89-91

Εὐρυτάνων δῆμος· 90

167. [Γιὰ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως (εὐ+ριπή), «πορθμὸς ἐνθα ἡ παλίσροια εἶναι πολὺ ὀρηκτική», βλ. *Πρωΐα*].

168. [Σημειώνεται ὅτι οἱ λίθοι αὐτοὶ «ἐξῥύφθησαν εἰς τὸν βυθὸν ἴσως ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ὅπως κατασταθῇ οὗτος ἄβατος μεγάλων πολεμικῶν πλοίων, δυναμένων νὰ προσβάλλωσιν ἐκ τοῦ πλησιέστερου τὰ φρούρια τῆς Εὐβοίας». Τὰ κείμενα τῶν ἐπιγραφῶν αὐτῶν δημοσιεύθησαν στὴν *ΕΑ* ἀπὸ ἀντίγραφα τοῦ Γ. Βελλίου].

εὐρωπαϊκὴ ὀνομασία τοῦ Σουνίου· βλ. κατ.,
Κάβο καὶ Καβοκολῶνες

Εὐρωπαϊοὶ ἀξιωματικοί· τριμίτο καπέλο
(γαλλ. Chapeau à trois cornes) 364

Εὐρωπαϊσμός¹⁶⁹. «νομιζόμεν ἀναγκαιοτά-
τον νὰ δημοσιεύωνται ὅλα τὰ ἔθιμα τοῦ
γένους ἡμῶν... διὰ δύο λόγους, πρῶτον
διότι δεικνύουσι τὴν προγονικὴν ἡμῶν
καταγωγὴν, καὶ δεύτερον, διότι βαθμη-
δὸν ἐκλείπουσιν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν
ἡμῶν, προβαίνουσιν εἰς τὸν Δυτικὸν Εὐ-
ρωπαϊσμόν» 648 σημ. 1, πρβλ. 1882 σημ.
1 (βλ. ἀμέσως κατ.)

Εὐρώπη 5 κέ., 485, «περιηγηταὶ καὶ ἄλλοι
παιδευμένοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἰς
τῶν ἀρχαιοτάτων ὁ Μαρτίνος Κρύσιος
(1573), ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος
τὴν προσοχὴν τῆς Εὐρώπης» 6, «ἡ σοφὴ
Εὐρώπη ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ἀνακαλύ-
ψεις¹⁷⁰» 880 σημ. 1, μεταφορὰ στὴν Εὐ-
ρώπη τοῦ λέοντος τῆς Χαιρωνείας (βλ.
άνωτ., λ. Ἀλῆ Τεπελένιος), «τὰ ἦθη καὶ τὰ
ἔθιμα ἡμῶν, ἃ συνέχουσιν ἡμᾶς μετὰ τῶν
προγόνων ἡμῶν, διὰ τὴν πρὸς τὴν δυτι-
κὴν Εὐρώπην φυσικὴν τάσιν τῶν σημερι-
νῶν περιστάσεων, ἐκλείπουσι βαθμηδόν»
1882 σημ. 1 (βλ. καὶ άνωτ., Ἀκαδημία τῆς
Εὐρώπης), Ἑσπερία Εὐρώπη 1349 σημ. 1,
χρήση Κοβάλτου στὴν Εὐρώπη γιὰ τὸν
χρωματισμὸ τῆς ὑέλου ἔγινε «ἀπὸ ὑε-
λουργόν τινα εἰς τὰ 1540» 270

Εὐρώτας 25

Εὐσεβίου, *Χρονικῶν* ἑκδοσις ἐν Γερμανίᾳ·
1094

Εὐστρατιάδης Π.¹⁷¹. 1249 σημ. 1

εὐτοκον ὕδωρ· 1676 σημ. 1, βλ. κατ., Καλλο-
πούλα

Εὐφημία (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Εὐφήμη] 1269

εὐφημος· βλ. III

εὐφορία· βλ. III

εὐφραμένος· βλ. III

ἐφέρω· βλ. III

Ἐφεσος· ἐπιγραφὴ Ἐφέσου (ἀπὸ ἀντίγρα-
φο τοῦ Προκοπίου Black) 1137, πρβλ.
668, 691

ἐφημερίδες· βλ. τὰ λ. Ἀθηνᾶ, Βασιλικαὶ
Ἐφημερίδες, Ἐλπίς, Πανδώρα, Σωτὴρ

Ἐφημερὶς Ἀρχαιολογικὴ (ΕΑ)· βλ. άνωτ.,
Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς

Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων· 91, 792, 1082, ἐκθέ-
σεις τοῦ ἔργου τῆς 9-13, βλ. καὶ άνωτ., λ.
ἔγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων καὶ κατ.,
Ἰατρίδης Ἀθ., Πιττάκης Κ. Σ., ἐπίσης II,
λ. Ross L.

Ἐφοροὶ Ἀθηνῶν καὶ Ἀρχιγραμματεῖς· ἔγγο.
(ἔτος 1822) 1221 σημ.

ἐχθροναύτης (ἄνεμος)· ὁ Σιρόκος 380

ἐχθρός· βλ. III, ὀχθρὸς

ἐχω· βλ. III

Z

Ζαγαράς (Λεβάδεια)· βλ. άνωτ., Ἅγιος Νι-
κόλαος Ζαγαρά

Ζαγόρα (Ἀρκαδία)· 24, σπήλαιο 24, πρβλ.
IV, Ἀλκιμέδων

Ζάκυνθος· πώληση στὴν Ζάκυνθο τὸ 1814
τῶν γλυπτῶν τῆς Φιγαλείας 28

Ζαρακά, λίμνη· 24

ζαρκάδι(ον)· βλ. III

Ζαχαριάδου Χ. οἰκόπεδο (Πειραιεύς)· πλη-
σίον τοῦ οἰκοπέδου ἐρείπια παλαιᾶς ἐκ-
κλησίας, στὰ ὁποῖα βρέθηκε ἄγαλμα Πα-
νὸς 319

Ζαχαρίας ὁ Κρήτης (Μητροπολίτης)· ἔγγο.
Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1219

Ζαχαρίτζας Ν.· ἔγγο. (ἔτος 1823) 1066 σημ.
1, 1336 (ἀναφέρεται ὡς ἐνορίτης τῆς Ἀγ.
Ἀγαθοκλείας Ἀθηνῶν -οὶ ἐνορίτες κατὰ
τὴν Ἐπανάσταση ἔσωσαν τὴν εἰκόνα τῆς
Ἀγίας μεταφέροντάς τὴν στὴν Σαλαμίνα)

169. Βλ. *Συναγωγή*.

170. [Ἐνν. ἀρχαιολογικῆς].

171. [Δὲν τὸν κατονομάζει ὁ Πιττάκης].

Ζαχαρίτσα Στ. οίκια (Ἀθῆναι, ΒΑ. τοῦ Θη-
σείου)· ἐπιγραφή 572

ζαχαροποιός· βλ. ΙΙΙ

Ζαχαροπόλου¹⁷² Κων/νου οίκια (Ῥπάτη)·
τέσσερα ἀρχαῖα ἀγάλματα στὴν οἰκία 210

Ζένο, Zeno· βλ. κατ., Τσένοι (Tseno)

ζεστότης· βλ. ΙΙΙ

ζευγίτης· βλ. ΙΙΙ

Ζήσου οίκια (Ἀθῆναι)· ἐπιγραφή 533

ζητεία, ἡ· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1219 (βλ.
ἀνωτ., ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα)

ζουφός· βλ. ΙΙΙ

Ζυγκαρᾶς ὄν. οἰκογεν., βλ. κατ., Παλαιολό-
γος Σπ.

Ζυγομαλᾶς Θεοδόσιος· ἐπιστολή του πρὸς
τὸν Μ. Κρούσιο (ἔτος 1575) 6, 1708

ζυγός· βλ. ΙΙΙ

Ζυγὸς Μαυρογιαννίτικος (Φθιώτις)· ἀρχαῖα
ἐρεῖπια 90

ζυμώνω· βλ. ΙΙΙ

ζωγραφικώτατος· βλ. ΙΙΙ

ζωγραφισμός· βλ. ΙΙΙ

ζωγράφοι· 330, 948, βλ. κατ., Σῶκος καὶ ΙΙ,
Lusieri καὶ Pars· γιὰ τὴν ἀρχαία ζω-
γραφικὴ βλ. ΙV

Ζωγράφος Περικλῆς· ιδιοκτῆτης τοῦ χωρίου
Χασάνι 1691 (βλ. καὶ 1690), 1747 (βλ.
ἀνωτ., λ. Ἀλὶ καὶ κατ., Χασάνι), ἀνα-
σκαφὴ του στὸ Χασάνι, εὕρεση ἐκεῖ καὶ
ἀντιγραφή ἐπιγραφῶν καὶ ἀποκάλυψη
πολλῶν χριστιανικῶν τάφων 1691, οἰκία
του στὴν Ἀθήνα, βλ. ἀμέσως κατ.

Ζωγράφου Περικλέους οἰκία, ἡ πρώην
Σουρπιοῦ (Ἀθῆναι)· «ἀπέχει τῆς Ῥπα-
παντῆς περίπου ἑκατὸν βήματα» 680·

στὰ θεμέλιά της ἀποκαλύφθηκε ἀρχαῖο
δάπεδο τὸ ὁποῖο ὁ Ζωγράφος ἀπέκρυψε,
«ἵνα μὴν ἐμποδισθῇ τοῦ οἰκοδομῆσαι»
684, βλ. κατ., Σουρπιοῦ οἰκία. Γιὰ τὸν
ιδιοκτῆτη τῆς οἰκίας Ζωγράφο Π., βλ.
ἀμέσως ἀνωτ.

Ζωῖλος (ὄν. οἰκογεν.)· [ἀρχ. Ζωῖλος] 367

ζώστρα· βλ. ΙΙΙ

Η

ἡγεμόνες· τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὸν Μεσαί-
ωνα 935 καὶ 1223, ἡγεμόνες τῆς Ἀνδρου
636, ἡγεμόνες ἢ πρίγκιπες τῆς Ἀχαΐας
636, ἡγεμόνες (= δοῦκες) τῆς Νάξου 636-
637, ἡγεμὼν τῆς Δωδεκανήσου (τῶν δώ-
δεκα νήσων τῶν Κυκλάδων) Ἰωάννης
Κρίσπης 636, ἡγεμὼν τοῦ Ἀρχιεπαγγέλου
636, ἡγεμὼν Ἰ. Καρατζᾶς, βλ. κατ., Κα-
ρατζᾶ Ἰ., Ἡγεμόνος, οἰκία (Ἀθηνῶν)

ἡγουμενία· βλ. ΙΙΙ

ἡδύοσμος· βλ. ΙΙΙ

ἡθοποιός· βλ. ΙΙΙ

ἡλακάτη· 644, ὁμοιότητα τῆς πρὸς τῆς Ἐπα-
ναστάσεως ἐν χρήσει ἡλακάτης μετὰ τὴν
εἰκονιζομένην σὲ ἀρχαῖο ἀνάγλυφο 1888
σημ. 1

Ἥλιδος δῆμος· εὕρεση ἀπὸ τοὺς κατοίκους
ἀρχαίων μεταξὺ τῶν χωριῶν Μπουχιώ-
τη, Καλυβίων καὶ Παλαιοπόλεως 1419-
1420, φρ. «τὸ πεδῖον τῆς Ἥλιδος εἶναι
μία πλάκα» 647, βλ. καὶ κατ., Ἥλις

Ἥλιος· βλ. ἀνωτ., λ. δημῶδεις φράσεις

Ἥλιοτρόπιον· βλ. ΙΙΙ, λ. κλήδονας, πρβλ.
ἀνωτ., Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἥλιοτρόπος

Ἥλις, χωρίον· ἀρχαῖα ἐρεῖπια 29

ἡμικυκλιώδης· βλ. ΙΙΙ

ἡμισφαιρικός· βλ. ΙΙΙ

ἡπαρ· βλ. ΙΙΙ

Ἥπειρος

• ἱματισμὸς τῶν γυναικῶν τῆς «ἐλληνικῆς
Ἥπειρου» 370

172. [Ἡ γραφὴ αὐτὴ δίδεται στὴν ΕΑ. Ἡ λ.
ζαχαροπώλης εἶναι νέα, βλ. Συναγωγή].

(Ἡπειρος)

- ἡπειρώτικος χορός· «τὸν χορὸν σίκκινιν¹⁷³ οἱ στρατιῶται τῆς Ἡπείρου ἔτι χορεύουσι» 660
- Κίτξος [ἄρχ. Κίττος καὶ Κίσσος], «πολλοὶ ἐν Ἡπείρῳ καλοῦνται τῷ ὀνόματι τούτῳ» 1997, πρβλ. 654
- μοῦλλαι, εἶδος ὑποδήματος στήν Ἡπειρο 1957
- μουσική (αὐλὸς)¹⁷⁴ 653

Ἡπειρώτες· βλ. ἄνωτ., Διαμαντοπούλου Ζωσιμᾶ, ἱερομονάχου, οἰκία

Ἡράκλεια· βλ. κατ., Μεθόδιος ὁ Ἡρακλείας
Ἡράκλειον (Ἀττική), μετωνυμία, παλαιότ. ὄνομ. Ἀρακλῆς· 643, 1283

Ἡρώδειον· βλ. κατ., Ὡδεῖον Ἡρώδου

ἥσυχ· βλ. III

ἡφαίστειον Σαντορίνης· 485-489, ἔκρηξι τὸ 1650 μ.Χ. 486 κέ.

ἡφαίστειον Σουσακίου· 1550

Θ

Θαδδία, θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου Κρίσπου· 636

Θαλεῖα (κύρ. ὄν.)· [ἄρχ. Θάλεα] 915

θαλῖαι· βλ. III

θαμβώνω· βλ. III

Θάνα, τό (Ἀρκαδία), χωριό· ἀρχαῖα ἐρείπια 24, 25

θαραπαή, θαραπεύω· βλ. III

Θάσσος, Τάσσος (Θάσος)· σημείωμα τοῦ Λάνδερρε γιὰ τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα τῆς 1148, «οἱ σημερινοὶ κάτοικοι δὲν γνωρίζουν οὐδὲ κᾶν τὸν τόπον, ὅπου ποτὲ ἡ ὑπαρξίς τῶν μεταλλείων διαφημίζεται» ὁ.π., βλ. καὶ κατ., Πολίχνη

Θέατρα Ἀθηνῶν

- «τὸ νῦν θέατρον»· ἐπιγραφές 913, 921, 1102 σημ.
- «τὸ νῦν κατασκευαζόμενον δεύτερον θέατρον»· ἐπιγραφές στὰ θεμέλιά του 1639-1640

Θεῖοι καὶ Ἱεροὶ Νόμοι καὶ Κανόνες· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1217

θεῖος· βλ. III, θὸς

Θεοδήγιος (†1007), Μητροπολίτης Ἀθηνῶν· χριστ. χαρ. Παρθενῶνος 1435, 1438, 1445

Θεοδόχος δέσποινα (Θεοτόκος)· χριστ. χαρ. Παρθενῶνος 1438, 1440, 1445, 1446, χριστ. χάρ. Ἐρεχθείου 1809-1810, βλ. καὶ κατ., λ. «θεολογικὸν ζήτημα...»

Θεοδώριόν, τό (ὑποκορ. τοῦ ὄν. Θεοδώρα)· 328

Θεοδώρου Κων/νου οἰκία (Κέα)· ἀνάγλυφο στήν οἰκία 1592 σημ. 1

Θεοδώρου Παναγῆ ἄμπελος (Ἅγιοι Θεόδωροι Αὐλῶνος)· ἐπιγραφή 923

Θεόκλητος ὁ [...] ¹⁷⁵ Μητροπολίτης· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1651) 946

«θεολογικὸν ζήτημα ἐγένετο εἰ Θεοδόχον ἢ Θεοτόκον χρεῖ καλεῖν τὴν Παρθένον»· 1445

Θεός· βλ. III, θὸς

Θεοτόκου Εἰσοδίων ἐκκλ.· βλ. ἄνωτ., Εἰσοδίων ἐκκλ.

Θεοτόκου (Θεοδόχου) ἐκκλ.· βλ. ἄνωτ., Θεοδόχος δέσποινα

Θεοτόκου ἐκκλησία ἐρεπ. (Ἀθῆναι), «οὐ μακρὰν τοῦ σπηλαίου, τοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Θεάτρου¹⁷⁶»· 1882

- ἐπιγραφές ἐπὶ τοῦ βράχου 1882
- λατρεία· «πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως αἱ γυναῖκες, ὅταν ἔπασχον τὰ τέκνα αὐτῶν

173. Πρβλ. Ἡσύχ., ἐν λ. σίκκινις· ὀρχησίς τις στρατιωτική. (Πιττάκης).

174. Βλ. ἄνωτ. τὴν σημ. 24.

175. [Δυσανάγνωστο μέρος τοῦ χειρογράφου].

176. [Τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου, στήν Ν. κλιτὺ τῆς Ἀκροπόλεως].

- ἔφερον εὐλαβῶς ταῦτα εἰς τὴν θεῖαν χάριν τῆς ἐν τῷ σπηλαίῳ σεμνουμένης Ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου, νῦν δὲ μὴ ὑπάρχοντος ἁγίου θυσιαστηρίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ, καὶ μὴ τελουμένης ἱερουργίας ἐν αὐτῇ, δὲν προσάγουσι πλέον τὰ βρέφη, ἀλλὰ φέρουσι ταῦτα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Μαρίνης» 1882 σημ. 1
- Θεοτόκου ἐκκλ. ἐρειπ. (ἐπαρχία Τριχωνίας)· 91
- Θεοτόκου ἐκκλ. ἐρειπ. (Κέα, θέση Καλογεράδων)· ἐπιγραφή 1649
- Θεοτόκου ἐκκλ. (Κέα, θέση Ῥονδακάδου)· ἐπιγραφή ἐντοιχ. 1648
- Θεοχάρη Κων/νου, Ὑδραίου, οἰκία (Πειραιεύς)· 861, 1890
- θεραπεῖαι· «ὅταν τὶς κτυπήσῃ κἀνὲν μέλος τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ ὥς ἐκ τοῦ κτύπου, μαυρίσῃ, κωπανίζῃ θαλίας ἐλαείνας καὶ ἐπιθέτῃ ταύτας ἐπὶ τῆς πληγῆς πρὸς θεραπείαν τοῦ τραύματος» 655 (ἀποδίδεται σὲ ἀρχαία ἰατρικὴ συνταγή), τὸ χόρτο πτέρι «πρὸς ἴασιν τοῦ πάθους καλουμένου» 658, βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Ἰωάννης Κολώνα καὶ ΙΙΙ, θαρραπαή, θαρραπεύω
- θεραπεύω· βλ. ΙΙΙ, θαρραπεύω
- Θερικὸ ἢ Θορικὸ (Ἀττικὴ)· 974-976, βλ. ΙV, Θορικὸς
- θέρμη· βλ. ΙΙΙ
- Θερμιά (Κύθνος)· ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (= Δουκάτο) τῆς Νάξου 636. Γιὰ τοὺς ἀρχ. χρόνους βλ. ΙV, Κύθνος
- Θερμοπύλαι· πρβλ. 59, 89
- θερμός· βλ. ΙΙΙ
- Θέρμος (Αἰτωλία)· βλ. ΙV, Θερμὸς
- Θεσπιαί (Βοιωτία)· 58-59, 1212-1214, 1262, 1477-1479, 1484, 1694 (βλ. καὶ ἄνωτ., Δημορχικὴ Ἀρχὴ Θεσπιῶν, Ἐρημόκαστρον καὶ κατ., Λειβαδόστρα), ἀνασκαφή (ἔτος 1814) 59, ἀρχαιολογικὰ ταξίδια τοῦ Πιττάκη (ἔτη 1834 καὶ 1845) 1212-1214, 1479, τοῦ Ρουσόπουλου (ἔτος 1856) 1477-1479, 1484, τοῦ Conze 1694, ἐπιγραφές, βλ. ὅ.π.
- Θεσσαλία· 781, 1164 σημ. 2, βλ. ἄνωτ., Δοσιάνι καὶ πρβλ. 92, 121-124, 364, λόγοι τοῦ Προκοπίου Black πρὸς τοὺς Τούρκους στὴν Θεσσαλία «ὅπως μὴ τοὺς ὑπηκόους Χριστιανοὺς κτείνωσιν» 1164 σημ. 2
- Θεσσαλονίκη· Μητροπόλεως ἐκκλ. 1157 (ἐπιγραφή στὴν ἐκκλ.). Πρβλ. 372, 1262
- θετικότης· βλ. ΙΙΙ
- Θήβα, Θήβαι, Φήβα¹⁷⁷, Φήβαι (Βοιωτία)
- ἀρχαιολογικὴ συλλογὴ Θηβῶν 515
 - ἀρχαιότητες 57-58, 62, 63, 1485
 - ἐκκλησίαι· «Αἱ ἐκκλησίαι τῆς πόλεως ταύτης κατέχουσι τὰς θέσεις ἀρχαίων ναῶν...» Πιττάκης, *ΕΑ* 58, βλ. καὶ ἄνωτ., Ἅγιος Γεώργιος, Ἀπόστολος Λονκᾶς καὶ κατ., Παναγία
 - ἐπιγραφές 58, 513-516, 906, 1014, 1212, 1269, 1394-1395, 1424, 1478, 1484-1485, πρβλ. 983
 - ἐργοστάσια πορφύρων κατὰ τὸν Μεσαίωνα 1710 σημ. 3
 - ὁδοὶ ἀπὸ καὶ πρὸς τὴν πόλιν 60-63, 791
 - οἰκίαι 1269, 1484 (βλ. ἄνωτ., Γεροδήμου οἰκία)
 - σεισμοὶ «οἱ ἐν Θήβαις τὸ 1853» 1502
 - ταξίδια στὴν Θήβα· τοῦ Poccock 907, τοῦ Leake 907, τοῦ Ρουσόπουλου 1478, 1484-1485
- Πρβλ. 626, 793, 799, 817, 919, 1262
- Θηβαίου Σπύρου¹⁷⁸ οἰκία (Ἀθῆναι, «Ψυρί»)· ἐπιγραφή 1361
- θήκη, θηκάρι· βλ. ΙΙΙ, φηκάρι
- θημονιά· βλ. ΙΙΙ
- Θήρα· βλ. κατ., Σαντορίνη
- Θηραῖοι· βλ. ἄνωτ., Βαρβαρῆγος, Δεκινγάλλας Ἰ., Δελένδας Ν. καὶ ΙΙ, Alby («Γάλλος πρόξενος Θηραῖος»)
- Θηρασία· 485 κέ.

177. Βλ. ΙΙΙ, Φήβα, Φηβαῖος.

178. [Γιὰ τὸν Σπύρο Θηβαῖο βλ. *ΑΕΕ* 67, ἀρ. 491 σημ. 57].

Θηροστεφάνι (Σαντορίνη). 352-353

Θήρς, Θήρσιος· βλ. II, Thiersch

θησαυροί· Ἀτρώς καὶ παίδων (Μυκῆνες)
23, θησαυρὸς Μινύου (Ὁρχομενὸς Βοιωτίας) 61

Θησεῖον· 9, 79-80, 267, 535, 581, 940, 983, 997, 1215, 1378, 1589, 1708 σημ. 1

- ἀνάγλυφο «Θησέως» 267, ἀνάγλυφο ἐπιτύμβιο 560, ἐπιγραφές 279, 360, 395, 398, 399, 418, 428, 436-437, 441, 443, 444, 456-457, 467, 485, 511-512, 520, 572, 932, 986, 987, 994, 999, 1001, 1020, 1022, 1024, 1154, 1181, 1927, 1947

- ἀναστηλωτικὲς ἐργασίες 10

- ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Τὸ Θησεῖον καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἄρεως» 71-75

- ἀρχαιολογικὴ συλλογὴ Θησείου 10, ἀρχαῖα τῆς συλλογῆς 209, 422, 424, 425, 435, 490, 530, 805, 861, 982, 983, 1260 σημ. 1, 1337, 1348 σημ. 3, 2062 σημ. 1, ἀρχαῖα ἀπὸ δωρεῆς 581 (δωρεὰ Howe), 1372 σημ. (δωρεὰ Vassoigne), ἀρχαῖα μεταφερμένα ἐκεῖ ἀπὸ τὸ Μουσεῖο τῆς Αἴγινας 293, 326-327, 483, οἱ ἐπιγραφές «τῶν νεωρίων» τοποθετήθηκαν ἀπὸ τὸν Ross σὲ πλαῖσια τὸ 1834 στὸ Θησεῖο «εἰς θέσιν σκοτεινὴν ὥστε δὲν φωτίζονται» 1543 σημ. 1, πρβλ. 1633

- ἐκκλησία Ἀγίου Γεωργίου (ἐντὸς τοῦ Θησείου) 10, 939-940, 1215, 1378, χριστ. χαρ. στὸν ναὸ 939-940, 1215-1216, 1810
- φθορὲς στὸ μνημεῖο 10, 1224, 1378

Γιὰ τὰ προσδιοριζόμενα ἐν σχέσει μὲ τὸ Θησεῖο νεώτερα μνημεῖα καὶ περιοχές, βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Φίλιππος, Ἀλώνια, Γύπτικα καὶ κατ., Μανδραβήλη πύλη (N. τοῦ Θησείου), Σωτήρα Δικαίου, Τράϊβερτ οἰκία

θόλοι ἢ τοῖχοι οἰκιῶν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν· 1760, 1772, 1806, 1815, 1823, 1825-1827, 1859-1860, 1877, 1901, 1903, 2007-2009, 2012, βλ. καὶ κατ., θόλος τουρκικὸς

θόλος τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς Α. στοᾶς τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως· 932, 938

θόλος τῆς ἐκκλησίας τῆς Μονῆς Δαφνίου· καταστροφὴ τῶν ψηφιδωτῶν τοῦ θόλου ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸ 1821, 936

θόλος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Λυκοδήμου· 938

θόλος τουρκικὸς Ἀκροπόλεως¹⁷⁹. πυριταποθήκη τῶν Τούρκων 939, 1163-1164 σημ. 1, 1311, ἐπιγραφές 824, 833, 1163-1164 σημ. 1, 1166, 1914, ἀνατίναξη τοῦ θόλου ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς τὸ 1825 καὶ θάνατος τῆς οἰκογενείας τοῦ Γκούρα καὶ τῆς συνοδείας τῆς ποῦ διέμεναν ἐκεῖ 1163-1164 σημ. 1, κατεδάφιση τοῦ θόλου (ἔτος 1845) 939, 1166, 1311 (δαπάνες)

Θόρι· 974, 976, βλ. κατ., Κακοσοῦλι

Θορικὸ ἢ Θερικὸ (Ἀττική)· 974-976, βλ. IV, Θορικὸς

θός· βλ. III

Θουρία (ἀρχ. καὶ νεώτ. τοπων., Μεσσηνία)· πλῆθος ἀρχαίων ἐρειπίων καὶ τῶν τευχῶν (πολλὰ καταστράφηκαν πρὶν ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση ἀπὸ τὸν Βέη τῆς Κορίνθου) 26

Θρασέας, Θρασιᾶς (ἄνεμος), θράσιωμα· βλ. III

Θρασύλλου μνημεῖον· βλ. κατ., μνημεῖον Θρασύλλου

θρέμ(μ)α· βλ. III

θρεπτάρια· βλ. III

Θριάσιον πεδῖον (ἀρχ. καὶ νεώτ. τοπων.)· 309, 410, 975, 1262 σημ. 1, 1550 σημ. 1, ἐπιγραφές 926 (βλ. κατ., Χασιώτικα καλύβια)

θρούμβι· βλ. III

θρύος· βλ. III

θυλάκιον· βλ. III, φυλάκιον

θυμάρι· βλ. III

θυρεῖς τῶν ἐγγράφων τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐκπαιδεύσεως· 1310

Θύρσιος· βλ. II, Thiersch

θωρῶ· βλ. III

179. «Ὑπὸ τὴν στέγην τῆς βορείου προστάσεως τοῦ Ἐρεχθείου», βλ. EA 1163.

I

«Ἰαγούπηθ εἰς τὴν τοῦ Πέλοπος εἰσηλθε, καὶ τὴν Μεγαρικὴν κατέστρεψεν»· 942

ιαματικά ὕδατα· ἀγριοψυχρόποτον ὕδωρ Στυγὸς 470, θερμὰ ὕδατα Σαντορίνης 485, τὸ ὕδωρ τῆς ἱερᾶς λίμνης τῆς Δήλου 1329, ἀκρατοκρῆναι 1145 (ἡ κρήνη τῆς Πειρήνης), 1329 (ἡ Κρήνη) καὶ 1550 (Χαλκὰ Πουνάρι), ἀνθρακοκρήνη 1550 (ἡ κρήνη τῆς Δωδώνης)

ἱασπις ἀεροειδής· «Ἡ συνήθεια τὴν ἀεροειδῆ ταύτην Ἰασπιν κρεμάζει εἰς τὸν λαμὸν τῶν βρεφῶν καὶ τῶν λεχουσῶν, ὡς ἀλεξικάκον τῶν κακῶν καὶ πονηρῶν πνευμάτων»¹⁸⁰ 656

Ἰατρίδης Ἀθανάσιος, συνεργάτης τῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων 91, 121, 204, 458, 494
• ἀντίγραφά του ἐπιγραφῶν τῆς Λαμίας 115-124, τῆς Ὑπάτης 204, τῆς Ἀστυπалаίας 458-461, τῆς Θήρας καὶ τῆς Ἀνάφης 462, τῆς Τιθορέας 494-499, σχέδιά του στὴν *EA*, βλ. λιθ. 1 κέ.¹⁸¹

Σχέδιο τοῦ Ἰατρίδη ποὺ δημοσιεύεται στὴν *EA*, ἀρ. 44, λιθ., ἐν ἐπιγραφῆς βάσεως τῆς Ἀκροπόλεως σώζει τὴν ὑπογραφή τῶν γλυπτῶν τοῦ ἀγάλματος ποὺ ἔφερε ἡ βάση, τῶν περιφρήμων γλυπτῶν Κριτίου καὶ Νησιώτου¹⁸².

180. [Ἀρχαία συνήθεια, ἡ ὁποία διατηρήθηκε. Ὁ Πιπτάκης παραβάλλει τὸ ἀκόλουθο ἀρχ. χωρίο τοῦ Διονυσίου περιηγητοῦ· ἡρόεσσιν ἱασπιν, ἔχθρην Ἐμπούσησι καὶ ἄλλοις εἰδώλοισιν].

181. Βλ. *Εὐρετήριον* ρνδ' – ρνε', εἰδ. ρνδ': «Ἐκ τῶν 1100 λημμάτων, τῶν ἐκτυπωθέντων μέχρι τῆς ἀναστολῆς τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἐκεῖνος [ἐνν. ὁ Ἰατρίδης] εἶχε φιλοτεχνήσει περὶ τὰ 1000.»

182. [IG I³ 848 (Νέο Μουσείο Ἀκροπόλεως)].

• ἐπιστολή του πρὸς τὴν Ἀρχαιολ. Ἐπιτροπὴ σχετικὴ μὲ τὴν περιοδεία του στὴν ἐπαρχία τοῦ Καρπενήσιου 91-92

• τόπος γεννήσεώς του, τὸ Καρπενήσιον 91
ιατρική· 144, 485, 948, ἐργαλεῖα 144, 948, ἱατροί, βλ. Βαλασσόπουλος Ἰ., Δεκινάλλας Ἰ., Πάλλης, Τζιγαρᾶς Γ., Τράιβερτ (Treibert E.) καὶ II, Chandler R., Clarke Ed. D., Holland H. καὶ Howe S. G., λεξιλόγιο, βλ. III, βουβῶνες καὶ μετατάρσιον¹⁸³

Ἰβραΐμης· 654 (βλ. III, λ. Ἄραψ)

ιγδίων, ιγδιόχειρον· βλ. III

ιδέα «τῶν νεωτέρων περὶ ἀρχαίας ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς»· 52-53

ιδιωτισμός· βλ. III

ιερὰ κειμήλια τῆς μονῆς Φιλοσόφου· 1217

Ἰερὰ λίμνη ἢ Στρογγύλη (Δῆλος)· 1329, ἀνάλυση τοῦ ὕδατός της 1329

Ἰερὰ νῆσος· 485 κέ., βλ. καὶ II, λ. Richard, Pater

Ἰερὰ ὁδός (Ἀθηνῶν)

• δηλητήριο βότανο λεγόμενο καρονάκι ἢ ἀκονάκι φύεται παρὰ τὴν ὁδὸν 656

• ἐκκλησίαι ἐπὶ τῇ πλησίον τῆς ὁδοῦ· Ἄγ. Γεώργιος Διασορίτης 2023-2024, Ἄγ. Πολύκαρπος, στὸν ὁποῖο ἐπιγρ. ἐντοιχ. 1397, Ἄγ. Σάββας 932, μονὴ Δαφνὶ 935 καὶ 1298

• ἐπιγραφὰς 361-364, 929, 932, 935, 1298, 1397, 2061

• θέσεις ἐπὶ τῇ πλησίον τῆς ὁδοῦ, βλ. κατ., Κτυπητόν, Λαρδοξίστι, Στεφάνη

• ἱερὸν Ἀφροδίτης 1548, 1697

ἱεραὶ μυσταγωγίαι· βλ. κατ., μυσταγωγία

ἱερεῖς οἱ ψάλλοντες στὴ μονὴ Φιλοσόφου· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1217

183. [Πρβλ. ἀνωτ., θεραπεία καὶ III, τὶς δημῶδεις λέξεις βράκα, γλυκὺ, καρδία, κασσίδα, κοίλη, κοιλόπονος (πονόκαρδος), κομμάρι, κῶμα, λοιμικά, κτένι, ξυμονή, πάθος, σταφυλίτης, τύφος].

ιερογλυφικά σημεία· 560

Ἰερόθεος, Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν· 1445

Ἰερουσαλήμ· βλ. κατ., μετόχιον τῆς Ἰερουσαλήμ

ἰθαγένεια· βλ. III

Ἰθώμη (Μεσσηνία)· ἀρχαῖα κατάλοιπα 27, ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. στὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς Βουλκάνου 27, 1270, βλ. κατ., μονὴ Βουλκάνου

Ἰκαρία· ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (= Δουκάτο) τῆς Νάξου 636

Ἰκάριον ὄρος· πρβλ. 1550 σημ. 1

ἰκετικά ἐπιγραφαί· βλ. III

Ἰλισσός, Εἰλισσός, ποταμός 77, 1221-1224¹⁸⁴, 1375, 1889

- ἀρχαῖες θέσεις, βλ. IV, λ. Ἄγραι καὶ Λύκειον
- γέφυρα, βλ. ἄνωτ., γέφυρα ἐπὶ τοῦ Ἰλισσοῦ
- «ναὸς χαριέστατος Ἰωνικῆς ἐργασίας ἐσώζετο ἔτι κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους τοῦ Τζάνδλερ (1764), κατεκρημνίσθη δὲ ὑπὸ τῆς δεισιδαιμονίας τινῶν, καὶ ἔμεινεν εἰς ἡμᾶς δι' αἰωνίαν μνήμην τοῦ κομποῦ τούτου οἰκοδομήματος τὸ ἰχνογράφημα, τὸ ὁποῖον ὡς ἀριστούργημα μᾶς διετήρησεν ὁ Στούαρτ τὸ 1751» 1222
- νῆσος Ἰλισσοῦ 1221, ἀρχαῖα ἱερὰ 1221, 1223, 1889, πρβλ. 958, ἐκκλησία τῆς Παναγίας 1223 (βλ. ἄνωτ.), ἐπιγραφὴ 743
- χωράφια· χωράφι Ἀλ. Κοντοσταύλου παρὰ τὸν Ἰλισσό, ὅπου βρέθηκε ἐπιγραφὴ 1302, χωράφι καὶ ἀμπελώνας ἐπὶ τῆς νήσου τοῦ Ἰλισσοῦ ἀδῆλου ιδιοκτήτου, σὲ ἀνασκαφὴ τοῦ ὁποίου βρέθηκαν ἐρείπια ἐκκλησίας κτισμένης μὲ ἀρχαῖα μέλη 1223

Ἰμβραΐτης· 654

Ἰμχοφ· βλ. II, Imhof

Ἰνδαί· βλ. ἄνωτ., Βενάρες

Ἰος· καταστροφὴ ἀπὸ τὴν ἔκρηξη τοῦ ἠφαιστείου τῆς Σαντορίνης (τὸ ἔτος 1650) 487, ἢ Ἰος ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (= Δουκάτο) τῆς Νάξου 636

Ἰουλὶς (Κέα)· βλ. IV

Ἰουστινιάνος (= Giustiniani) Πέτρος· 637

ἰππικοὶ ἀγῶνες τῶν Τούρκων τῶν Ἀθηνῶν· τελοῦνταν στὴν περιοχὴ Τζηρίτι πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, «καὶ μάλιστα ὅτε οὗτοι ἐόρταζον διὰ τὴν περιτομὴν τῶν τέκνων αὐτῶν» 1081-1082

Ἰππόδρομος Κων/πόλεως (τουρκ. Ἀτμεϊδάν)· 1378, βλ. ἄνωτ., Ἄγγλοι οἱ ἐν Κων/πόλει

ἰπποκόμοι· ἐργαλεῖα τους, ἡ μητιὰ καὶ «εἶδος ξηραφίου μεγάλου ἵνα τέμνη», τὰ ὁποῖα ὁμοιάζουν (κατὰ τὸν Πιττάκη) μὲ τὰ ἀρχαῖα ἐργαλεῖα ἱππιατροῦ εἰκονιζόμενα σὲ ἀνάγλυφο¹⁸⁵, 433 (βλ. στὴν εἰκ., τμήμα τοῦ λιθ. ὑπ' ἀρ. 602)

Ἰρος· βλ. III

Ἰσθμὸς Κορίνθου· 945, 1415

ἰσθμὸς μεταξὺ Ἀνάφης καὶ Μελαντίων· 373

184. Ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Περὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐλευσινίου». Βλ. καὶ IV, Ἐλευσίνιον.

185. [Πρόκειται γιὰ ἀνάγλυφο ἐπιτύμβια στήλη ἀπὸ τὴν Δῆλο, ποὺ βρίσκεται στὸ Ἐθνικὸ Μουσεῖο (ἀρ. 1248), βλ. *Εὐρετήριο*, 21].

ισολογῶ· βλ. III

ισόρροπος· βλ. III, ἀντίσταθμος

ισοσταθμία· βλ. III

Ἰσπανοί· βλ. κατ., Κορονέλλος (Coronelli)

Ἱστορία τῆς τύχης τῶν Ἀρχαιοτήτων σύγγραμμα ποὺ σκόπευε νὰ ἐκδώσει ὁ Πιττάκης 952 σημ. 1

ἱστορία τῆς Χημείας· 270

Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν χειρόγραφος· 940-946

ἱστορία τῶν φυσικῶν φαινομένων· 1448 σημ. 2

«ἱστορικὸν τῆς ἀνευρέσεως ἐπιγραφῆς (τῆς Τροίξῃνος)»· 1273

Ἰταλία· ἀρχαία ἀγγεῖα 682, 1350

«Ἰταλιστὶ» γραμμένη νεώτερη ἐπιγραφὴ σὲ κίονα τοῦ Παρθενῶνος «ἀναφέρουσα περὶ τῆς διαβάσεως κομίτου τινὸς τρομεροῦ (terribile)»· 1441

Ἰτζικαλέ¹⁸⁶, ἡ ἀκρόπολις τῆς Ναυπλίας· κατὰλοιπα τοῦ ἀρχαίου τείχους 23

Ἴττορφ(ος)· βλ. II, Hittorff

ἰχνογράφημα, ἰχνογραφία, ἰχνογραφική, ἰχνογράφω· βλ. III

Ἰωαννίδου Ν., ἐφέτου, οἰκία (Ἀθῆναι)· σὲ «μικρὲς ἀνασκαφὲς» παρὰ τὴν οἰκία ἀποκαλύφθηκε «πηγὴ ὕδατος» 866

Ἰωαννίδου Νικολάου οἰκία (Ἀθῆναι)· στὸν παραστάτη τῆς θύρας τῆς εἶχε κτισθεῖ ἐπιγραφὴ, τὴν ὁποία ἀπέξεσαν κατὰ μέρος τὸ 1834, 1337

Ἰωαννίκιος Β', Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης (ἔτος 1651)· 944-946

Ἰωαννίκιος ὁ Δέρκων Μητροπολίτης· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1219

Ἰωάννινα· βλ. ἀνωτ., Ἀλῆ Τεπελένιος, Πασ(σ)ὰς τῶν Ἰωαννίνων

Ἰωάσαφ ὁ Νικομηδίας (Μητροπολίτης)· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1219

Ἰωσήφ, μοναχὸς τῆς Μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220

Κ

κ' ἦσαι· βλ. III

Κάβο καὶ Καβοκολῶνες (Ἀττική)· μεσαιων. ὄνομ. «Εὐρωπαϊκὴ» τοῦ Σουνίου, «ἐκ τῶν σωζομένων κιόνων τοῦ ναοῦ τῆς Σουνιάδος Ἀθηνᾶς», ἡ ὁποία ὀνομασία ἐπικράτησε 857 σημ. 1, βλ. κατ., Σούνιον

κάβουρος· βλ. III

καδμεία (ὄρυκτό)· «ἀπαντᾶται καὶ τὴν σήμερον ἐντὸς τινων χαραδρῶν (ἐνν. τοῦ Λαυρίου)» 1144

καθαίρεσις· ἐκκλησιαστικὴ καθαίρεσις 940, 946 (ἀρά), καθαίρεσις τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ Λεβαδείας Βενεδίκτου 1217 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως, ἔτος 1785)

καθαρίζω, καθαίρω· βλ. III

καθάρισις, κάθαρις, καθαρισμὸς

- ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῆς καθαρίσεως τῶν ἀρχαίων σκευῶν καὶ νομισμάτων» 271

- ἔργα γιὰ τὸν καθαρισμὸ τοῦ Εὐρύπου (ἔτος 1857) 1855

- ἐργαλεῖα καθαρισμοῦ ἀρχαίων· «ξυλίνη μάχαιρα» καὶ «σάρωθρον λεπτὸν» 271

- καθαρισμοὶ ἀρχαίων μνημείων· ἀρχαίου μνημείου στὰ Μέγαρα (Β.Δ. ἀρ. 2450, 21.9.1838) 805

«πέριξ τοῦ Παρθενῶνος» 10, 12

τῆς Πινακοθήκης τῶν Προπυλαίων (ἔτος 1827) 88 σημ. 5, τῶν Προπυλαίων 932, 938-939, 1204-1205 σημ. 1, 1772

τῆς Πυργιώτισσας 1935

τοῦ Βήματος τῆς Πυκνὸς καὶ πέριξ αὐτοῦ 774

τοῦ Ἐρεχθείου 12, 13, τῆς προστάσεως του τὸ 1845 «ἐκ τῶν Τουρκικῶν ἀκαθαρσιῶν» 1166, δαπάνη 572 δρχ. γιὰ «τὸ καθάρισμα καὶ τὴν ἀνέγερσιν» τοῦ Ἐρεχθείου 1311

τοῦ θεάτρου τοῦ Ἄργους τὸ 1824 «ἀπὸ τινὰς Ἑλλήνας» 23

186. [Ἰτζ-Καλέ, τουρκ. ὄνομ.].

(καθάρισις, κάθαρσις, καθαρισμός)

τοῦ πύργου τοῦ Κυρρήστου 1378 σημ. 1
τοῦ Ὡδείου τοῦ Ἡρώδου (ἔτος 1848) μὲ
δαπάνη τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας 1544
σημ. 1, 1709-1714

τῶν βαθμίδων τοῦ θεάτρου τῆς Ἐπιδάυ-
ρου «ἀπὸ τῶν παρασίτων θάμνων» 23

- καθαρισμοὶ λιθίνων ἀρχαίων ἐνεπιγρά-
φων λίθων 786, 1083, 1090, 1304, 1311,
1333, 1394, 1498, 1772, 1791 σημ. 1, 1877,
καθαρ. «δι' ὁξυδίου τινὸς» 832, καθαρ.
καὶ πλύσιμο 1488, 1496

- καθαρισμοὶ τῶν ὑπογείων τῆς ἐκκλησίας
τοῦ Νικοδήμου 1449 κέ.

- καθαρισμὸς τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν τὸν
17ο αἰῶνα. «οἱ Ἀθηναῖοι ἤρχιζαν νὰ
καθαρίζωσι τὴν πόλιν καὶ νὰ οἰκοδο-
μοῦν τοὺς οἴκους των» 943

καθαροκανδιδάτος· βλ. κατ., σπαθαροκαν-
διδάτος

καθετήρ, κατητήρ· βλ. III

καθηγεται

- Ἑλληνες, βλ. ἄνωτ., Δομνάνδος καὶ κατ.,
Καστόρχης Εὐθ. (καθ. τῆς Ἑλληνικῆς Φι-
λολογίας καὶ Ἀρχαιολογίας), Κοτζ(ι)ᾶς
(καθ. Φιλοσοφίας στὸ Πανεπιστήμιο
Ἀθηνῶν), Ξανθόπουλος καὶ Πανώριος
(καθ. τῆς Μεγάλης ἐν Κων/πόλει Σχο-
λῆς), Παπαδάκης, Ραγκαβῆς Ἀ. Π., Ρου-
σόπουλος Ἀθανάσιος, Ροῦφος Βησσα-
ρίων (πρῶτος καθ. τῆς Σχολῆς Ντέκα),
Σταθόπουλος Ἡλίας, Φιντικλῆς Σπ.

- ξένοι, βλ. II, Crusius M., Gerhard E. (καθ.
στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Βερολίνου),
Göttling K. W. (καθ. στὸ Πανεπιστήμιο
τοῦ Göttingen), Landerer X. (καθ. τῆς
Χημείας στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν), Ross
L. (καθ. τῆς Ἀρχαιολογίας στὸ Πανεπι-
στήμιο Ἀθηνῶν), Vischer W. («καθηγη-
τὴς ἐν Ἑλβετίᾳ»), Wescher C. («καθηγη-
τὴς τοῦ Γαλλικοῦ Πανεπιστημίου»),
Wilckius(;))

καθίζω· βλ. III

Καθολικὴ Ἐκκλησία· 1810 σημ. 1

Καθολικόν (Ἀθῆναι)· βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Παν-
τελεήμων, τὸ Καθολικόν

Κάϊλ· βλ. II, Keil

καίομαι· βλ. III, κάομαι

Καισαριανή· βλ. κατ., μονὴ Καισαριανή

Κακὴ Πενθερά (τοπων., Ἀθῆναι)· 1676 σημ. 1

Κακὴ Σκάλα· «πρὸς τὸ δυτικὸν τῆς Ἀττι-
κῆς» 974

κακομεταχειρίζομαι· βλ. III

κακόμοιρος· βλ. III

κακός· βλ. III

Κακόςι (Βοιωτία), «ἐν τοῖς ἐρειπίοις αὐτῆς
τῆς Θίσβης» 59, 1480

- ἐκκλησίαι Κακοσίου· Ἀγία Κυριακὴ 1476,
1482, Ἀγία Τριὰς 1480 (βλ. καὶ 1473),
1481, 1482 (βλ. καὶ 1479), Ἅγιος Χαρα-
λάμπης 1482-1483, Προφήτης Ἡλίας
1474, 1480, 1482

- ἐπιγραφὲς σὲ ἐκκλησίαις βλ. ἄμέσως ἄνωτ.,
ἐπιγραφή σὲ οἰκία χωρικοῦ 1480, ἄλλη
στὴν οἰκία Γιάννη Γεωργομαντσοῦ 1482
καὶ 1477, ἐπιγραφὲς δημοσιευόμενες ἀπὸ
ἀντίγραφα τοῦ Ρουσόπουλου 1473-1476,
1480-1483, μία ἀπὸ ἀντίγραφο τοῦ Vel-
sen 1482

Κακοσοῦλι (Ἀττικὴ)· «τὸ ὄρος Κορυδαλός...
καλοῦμεν ἤδη Κακοσοῦλι, καὶ τὴν κορυ-
φὴν αὐτοῦ Θόρι πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως
γέρον πομὴν μοι τὴν ὠνόμασε» 974

Κακούρη (Ἀρκαδία)· ἐρείπια ἀρχαιοτήτων,
«τὰ ὅποια πιθανολογοῦσι τὴν θέσιν τῆς
Μαιρᾶς» 24 καὶ σημ. 3

κάκως τοῦ κάκου· βλ. III

καλάθι· βλ. III

Καλαμάκι (λμὴν τῆς Κορινθίας)· ἐπιγραφή
1415

καλάμι· βλ. III

Καλαμιότη (τοπων., Ἀθῆναι)· ὄνομ. «ἐκ τοῦ
ἀρχαίου ἥρωος Καλαμίτου τοῦ ὁποίου
τὸ ἥρῳον ἦτον εἰς τὸν Κολυττὸν» 215,
πρβλ. 442, ἐπιγραφή 215

Καλαμιότισσα· βλ. κατ., μονὴ Παναγίας Κα-
λαμιότισσας

Κάλαμος· 792, 800-801 (βλ. άνωτ., Άμφιάρειον), 1327

Καλαυρία· βλ. κατ., Πόρος

καλιά· βλ. ΙΙΙ

Καλλιγᾶ Π. οἰκία (Άθῆναι), άντικρὺ τῶν Βασιλικῶν Σταύλων· έπιγραφές, τίς όποῖες ό ιδιοκτήτης δώρισε στήν Έφορεία Άρχαιοτήτων 1715

Καλλιδρόμη (Αἰτωλία), παλαιότ. όνομ. Καρπενήσιον ἢ Καρπονήσιον· «πρὸ όλίγων έτῶν ἡ πόλις μετωνομάσθη Καλλιδρόμη, δοθέντος εἰς αὐτήν τοῦ όνόματος τούτου έκ τοῦ όρους Καλλιδρομον ἢ κατ' άλλους Καλλιδρόμιον· αλλά τοῦτο άπέχει μακράν τῆς πόλεως ταύτης, κείμενον εἰς τήν Φθιώτιδα, πλησίον τῶν Θερμοπυλῶν· έσχάτως τέλος μετεκλήθη Οἰχαλία» 89, άρχαιοότητες 89-92

Καλλιδρομον ἢ Καλλιδρόμιον όρος· 89, βλ. άμέσως άνωτ.

Καλλίνικος, μοναχός τῆς μονῆς τῶν Άσωμάτων Πετράκη· έγγρ. Μητρο. Άθηνῶν (έτος 1806) 1220

κάλλιος· βλ. ΙΙΙ

Καλλιρόη· βλ. ΙV

Καλλιφρονᾶς Δημ· Υπουργός Παιδείας τὸ 1848, μετετέθη τότε καὶ τὸν διαδέχθηκε ό Ν. Χρυσόγελος 1280 σημ. 1

Καλλιφρονᾶ Μιχαήλ οἰκία (Άθῆναι), στοὺς βορείους πρόποδες τῆς Άκροπόλεως· έπιγραφές, τίς όποῖες ό ιδιοκτήτης δώρισε στήν Έφορεία Άρχαιοτήτων 1684-1685

Καλλοπούλα· κρήνη «πλησίον τῆς Σαιριανῆς¹⁸⁷, ἥτις τὸ πάλαι έκαλεῖτο Κύλλου Πήρα» 299, 1676 σημ. 1, οἱ Άθηναῖοι πίστευαν, όπως οἱ άρχαῖοι, ότι τὸ νερό της εἶναι «εὕτοκον» 1676 σημ. 1

Καλογεράδον (Κέα)· 1648, 1649, βλ. άνωτ., λ. Άγιος Σώζων καὶ Θεοτόκου έκκλ.

Καλογεράς Α., κάτοικος Άθηνῶν· διέμενε παρὰ τὴν έκκλησία τοῦ Άγ. Θωμᾶ καὶ γνώριζε τὴν έπιγραφή ποὺ έως τὸ 1845 σωζόταν κτισμένη στήν έκκλ. 1355

Καλογρέζα, χωρίον (μεσαιων. τοπων., Άττική)· 21 (βλ. κατ., Λυκοβοῦνι ἢ βουνὸν τῆς Καλογρέζας), 211, 513, 744, 777, 922, «οἱ κατὰ τὸν μεσαιῶνα κατοικήσαντες τὰ μέρη ταῦτα χωρικοὶ μεταφράσαντες τὴν έννοίαν τῆς λέξεως Εὐπυρίδαι [ὡς έκαμαν καὶ εἰς άλλους Δήμους, όχι μόνον τῆς Άττικῆς, αλλά καὶ τῆς λοιπῆς Ελλάδος] ώνόμασαν τὸ χωρίον ένθα ό Δήμος τῶν Εὐπυριδῶν με λέξιν μιξοβάρβαρον Καλογρέζα· ἡ λέξις αὕτη Καλογρέζα έξηγούμενη σημαίνει εὐπυρος γῆ ἥτοι ἡ γῆ, ἡ έπιτήδεια νὰ προάξη καλὴν κριθήν, διότι ἡ μιξοβάρβαρος αὕτη λέξις σύγκειται έκ τοῦ καλὸν καὶ γρύζα, όπερ εἰς τὴν Άλβανητικὴν γλῶσσαν σημαίνει μερικῶς τὴν κριθήν καὶ γενικῶς τοὺς καρπούς» 211, «σημαίνει καλὸν σίτον, Καλογρέζα γράνο = σίτος» 777, βλ. καὶ 513, 744, 922 καὶ κατ., Πυσπύρι

Καλογριάνη (Άθῆναι), ένορία· έπιγραφή 1009

καλόκαρδος· βλ. ΙΙΙ

καλοκυράδες· «ἡ συνήθεια τὰς δεσποίνας καλοκυράδας καλεῖ» 653

Καλοκυράδες, καλαὶ Κυράδες· [άρχ. Εὐμενίδες ἢ Έρινύες] 646, 647-648, 657, λαϊκὲς δοξασίες¹⁸⁸ καὶ θρυλοὶ στήν πόλη τῶν Άθηνῶν 647-648, «ό λαὸς τὰ πρὸς τὸ βόρειον τοῦ λόφου¹⁸⁹ σπήλαια μέχρι τοῦδε πιστεύει ὡς κατοικίας τῶν Νυμφῶν, τὰς όποίας Καλοκυράδας καλεῖ» 669, «όταν δέ άνεμοστρόβυλος διέρχεται, καὶ μάλιστα πλησίον τοῦ λόφου τῶν νυμφῶν, έν

188. [Γιὰ τὴν προέλευση τῶν δοξασιῶν αὐτῶν ἀπὸ άρχαῖες ό Πιττάκης παραβάλλει τὰ άρχ. χωρία Σοφ., *Οἰδ. ἐπὶ Κολ.* στίχ. 125-132, 486-491].

189. [Ένν. τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν, γιὰ τὸν όποῖο βλ. κατ., Νυμφῶν λόφος].

187. [Τῆς Καισαριανῆς· βλ. κατ., μονὴ Καισαριανῆ ἢ Σαιριανῆ].

(Καλοκυράδες)

τῇ πόλει ταύτῃ, τότε κύπτουσαι χαμαὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν αἱ γραῖαι λέγουσιν, εὐφῆμω στόματι καὶ μικρᾷ τῇ φωνῇ, *μέλι καὶ γάλα* στὸν δρόμον σας» 647-648, λατρεῖα τους πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως 648 (βλ. ἀνωτ., λ. διηγήσεις), προσφορὲς μειλιγμάτων 648 (βλ. III, μειλίγματα)

Καλόμαλος¹⁹⁰ Νικόλαος, σπαθαροκανδιδάτος· ἀνακαίνισε ἐκ θεμελίων τὸ 1050 τὸν ναὸ τῶν Ἁγ. Θεοδώρων Ἀθηνῶν 1214, βλ. καὶ ἀνωτ., λ. Ἅγιοι Θεόδωροι

Καλοπούλα· βλ. ἀνωτ., Καλλοπούλα

Καλὸς Λόγος (τὸ Εὐαγγέλιον)· 1361

καλότυχος· βλ. III

Καλπάκι (Ἀρκαδία)· 24

Καλύβια (Ἡλιδ.)· 1419-1420 (βλ. ἀνωτ., Ἥλιδος δῆμος)

Καλυμβίτης (Ἀθηναί)· σὲ χειρόγραφο τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν ἀναφέρεται ὅτι οἱ Σκυῖθες «ἔξ στήλας τοῦ Καλυμβίτου ἔρξον» 945 καὶ σημ. 1, βλ. καὶ ἀνωτ., Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πτωχοπρόδρομος

Κάλυμνος· εὕρεση δύο ἐπιγραφῶν καὶ μεταφορά τους στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὸν Δρόσο Τουλαρίου ἢ Ταυλαρίου Παπᾶ 1551, 1587

Καμάρι (Σαντορίνη)· 490

Καματερόν, χωρίον (Ἀττική)· ὁδὸς ἀπὸ τὸ κτῆμα τῆς Βασιλίσσης πρὸς τὸ Καματερὸ 1548 (ἐπιγραφή), λείψανα ἀρχαίου οἰκοδομήματος 1548

Κάμβελε, Κάμβελλ, Ἄγγλος Συνταγματάρχης· βλ. II, Cambell

Καμίνια (Εὐρυτανία)· ὀνομασία θέσεως πάνω ἀπὸ τὸ χωριὸ Κορυσχάδες, προερχομένη ἀπὸ μεταλλεῖα χρυσοῦ ἢ χαλκοῦ ποὺ ὑπῆρχαν ἐκεῖ 89-90 καὶ σημ.

κάμ(ν)ω· βλ. III

Κάμπελλ· βλ. II, Campbell

Καμπύλος ποταμός (Εὐρυτανία)· 90

κανδήλη (κανδύλι)· βλ. III

Κανδήλη· βλ. κατ., Παναγία Κανδήλη

Κανθάρου λιμὴν· βλ. IV

Κάνιγκ· βλ. II, Canning G.

καννάτι· βλ. III

κανονοστάσιον¹⁹¹ τουρκικόν, «ἐσχάτως δὲ προσωρινὸν μουσεῖον ἀρχαιοτήτων»· 11

Καντακουζηνός, Κατακουζηνὸς Γεώργιος, Πρίγκηψ

- ἀγόρασε καὶ κατεδάφισε τὴν οἰκίαν Σουρπιου καὶ τὴν ἀγία Κυρὰ στὴν Ἀθήνα καὶ προσέφερε τὰ ἀρχαῖα ποὺ βρῆκε ἐκεῖ στὸ Μουσεῖο κατὰ προτροπὴν τοῦ Πιττάκη 679-681, 684, 1337

- ἐπιγραφή στὸν κήπο του, Β. τῶν Ἀθηνῶν 554

- οἰκία του στὸν ἔξω Κεραμεικὸ· χρῆση ἀρχαίου ὑλικοῦ στὴν οἰκοδομήσιν της (ἔτος 1834)¹⁹² 679, 1337, ἐπιγραφές 1102, 1155

καντάρι· βλ. III

κάομαι (καίομαι)· βλ. III

Καπετανάκης Σπυρίδων, Ἀθηναῖος ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220

καπισί· βλ. κατ., Μώρα καπισί (τουρκ. ὄνομ.)

Καπνικαρέα, Καμνικαρέα, Καπνηκαρέα, Καπνικαραία (ἐκκλ., Ἀθήνα)

- ἐπιγραφές στὴν περιοχὴ 394, 533, 1015, 1129, 1426, 1800, 1924, 1926

- οἰκίαι γειτονικῆς 394, 1015, 1111, 1426, 1800

- προέλευση (κατὰ Πιττάκη) τοῦ ὀνόματος τῆς ἐκκλ. «κατὰ παραφθορὰν τοῦ ὀνόματος... τῆς Σαισάρας» 1926

- ὑπόνομος Α. τῆς Καπνικαρέας 1924-1926

190. [Τὸ ὄνομα Καλόμαλος δὲν διακρινόταν ὅταν ἀντέγραψε τὴν ἐπιγραφή ὁ Πιττάκης, βλ. *EMME A'*, σ. 73].

191. Βλ. *Συναγωγή*.

192. [Ἀπὸ τὴν ἀναφορὰ τοῦ Πιττάκη (*EA* 1854, 1155) προκύπτει ὅτι ἡ οἰκία ἀνῆκε στὸν Καντακουζηνὸ τὸ 1834, ὅχι ὅμως πλεον τὸ 1854].

Καποδίστριας Ἰωάννης, ὁ Κυβερνήτης

- ἐξαγωγή τῶν «Ὀλυμπιακῶν μαρμάρων... κατ' ἄδειαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Κυβερνήτου» 7
- «κατ' ἔθνικῃς συνελεύσεως ψήφισμα ἐξέδωκεν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐξαγωγῆς Ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων, ἥτις ὁμως μετ' ὀλιγίστης ἐτηρήθη τῆς αὐστηρότητος» 7
- καταστροφή ἀρχαίων ἐπὶ Καποδίστρια 1021, βλ. ἀνωτ., λ. Αἶγινα

Καπούση Παναγὴ οἰκία (Ἀθῆναι), στήν θέση Γεράνι· ἐπιγραφή 1637

Καπουτσίνοι μοναχοί· 1708

καμπέλον· βλ. III

Καρᾶ· βλ. κατ., Καρῶᾶ

Καραβᾶς (Πειραιεύς)· ἐπιγραφὴς 982-983

καραβίδα· βλ. III

Καραμάνος, Γ. ἐφέτης, ταμίας τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας (ἔτος 1849)· εἰδοποίησε τὸν Πιττάκη γιὰ τὸν ἀποτοιχισμὸ ἐπιγραφῆς ποὺ ἀποκαλύφθηκε κατὰ τὰ ἔργα ἀνακαίνισεως τῆς Ἀγίας Εἰρήνης 820

Καρατζᾶ Ἰ., Ἡγεμόνος, οἰκία (Ἀθῆναι)· ἀρχαῖο ἀνάγλυφο στήν οἰκία 1102 σημ. 1

Καργυαῖς (Λακωνία)· χωριό, πάνω ἀπὸ τὴν Σελλασία, «σχεδὸν πλησίον τῆς ἀρχαίας κώμης φερούσης τὸ αὐτὸ ὄνομα Καρύαι¹⁹³» 26

- «εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην πόλιν Πελλάναν σῶζονται εἰσέτι μικρὰ ἐρεῖπια. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἔχουσι σήμερον τὰ καλύβια τῶν οἱ κάτοικοι τῶν Καρυῶν» 26
- εὑρεση ἀρχαίων τάφων πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, παρὰ τὴν οἰκία τοῦ δημάρχου 26

Καρδαλᾶς (Καρδαρᾶς)· βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Ἡλίας Καρδαλᾶ

καρδάματα, κάρδαμον· βλ. III, κάρδαμον

καρδία· βλ. III

Καρδίκενα· τῆς Καρδικένης ἢ καταβόθρα, περὶ τὴν Κωπαΐδα 1500

καρδιοειδής· βλ. III

καρδιόμορφος· βλ. III

Καρδίτζα (Ἀκραιφνιον Βοιωτίας)· ἀρχαία κατάλοιπα 62, ἐπιγραφὴς 499-501, 1502, 1908, Ῥάχη τῆς Καρδίτζας 1502

Καρέας (Ἀττική)· βλ. κατ., μονὴ Καρέα

Κάρεϋ, Καρῶρήϋος (Carrey Jacques)· 8, 1349

Καρθαία (Κέα)· βλ. κατ., Πόλαις καὶ IV, Καρθαία

κάρκαρα· βλ. III

καρονάκι· βλ. III, ἀκονάκι

Καρόρη Ἰωάννου οἰκία (Ἀθῆναι), «παρὰ τὴν ἐρειπωμένην ἐκκλησίαν Κρυσταλιώτισσαν, πεντήκοντα μέτρα περίπου μακρὰν τοῦ Πύργου τῶν ἀνέμων, πρὸς τὸ βόρειον αὐτοῦ»· εὑρεση σὲ αὐτὴν ἀρχαίου βωμοῦ, τὸν ὅποιον ὁ ἰδιοκτήτης ἀρνήθηκε νὰ παραδώσει στὸ δημόσιο, καὶ ἀρχαίου δαπέδου 1335-1336

Καρπενήσιον, Καρπονήσιον· παλαιότερη¹⁹⁴ ὄνομα τῆς πόλεως Οἰχαλία, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας 89, ἀρχαιότητες 89-91¹⁹⁵, 91-92

καρπούζιον ἢ χειμωνικόν· βλ. III

Καρῶᾶ, Καρᾶ (Ἀττική), χωρίον ἰδιοκτησίας τοῦ Ἁγγλου Bracebridge· ἀρχαία ἐρεῖπια καὶ ἐπιγραφὴς 569, 858

καρτερόπους· βλ. III

Καρυά (Βοιωτία), «χωρίον τοῦ Δήμου Ὀρχομενίων»· ἐπιγραφή ἐντοιχ. στήν ἐκκλ. τοῦ Ἁγίου Γεωργίου 1210

Καρυάι (Λακωνία)· βλ. ἀνωτ., Καργυαῖς

καρύδια· βλ. III

Καρυστία· βλ. ἀνωτ., Δανιήλ, Μητροπολίτης Καρυστίας, Εὐβοία καὶ κατ., Κάρυστος, Πλατάνιστος, Στύρα

194. [Δηλαδή πρὸ τοῦ 1838].

195. Ἐπιστολὴ Ἀθ. Ἱατροίδου, «περιοδεύσαντος ἐσχάτως κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Καρπενησίου, ἥτις εἶναι καὶ τόπος γεννήσεώς του», πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ, βλ. Παγκαβῆ, EA 1838, 91.

193. [Καρυάι ἢ Καρυαί].

Κάρυστος

- ἀρχαῖα 453-454, 490¹⁹⁶, 1176, ἀρχαῖα μεταλλεῖα 1145-1146¹⁹⁷, μέριμνα τοῦ Μητροπολίτου Καρυστίας Δανιὴλ γιὰ τὰ ἀρχαῖα 453-454
- ἐκκλ. Μεταμορφώσεως 454
- ἑλληνοδιδάσκαλοι Καρύστου, βλ. ἄνωτ., Βιολέτης Π. καὶ κατ., Μαρουδῆς Ἰ.

κασσίδα· βλ. III

Κασταλία κρήνη· βλ. κατ., Κρήνη

Καστέλη (Ἀνάφη), «ὑπὸ τὸ ἀνατολικὸν τῆς πόλεως τῶν Ἀναφαίων¹⁹⁸, ἔνθα ἦτο τὸ πολυάνδριον τῆς πόλεως ταύτης, διότι πλῆθος τάφων ἐκεῖ ὑπάρχει, καὶ πληθὺς τύπων διαφόρων ἐκεῖ ἀνευρέθησαν» 372 (ἐπιγραφὴ)· προέλευση τοῦ ὀνόματος κατὰ Πιττάκη (ἀπὸ τὸ ἀρχ. ὄν. Καλλίστη) 372

Καστόρχης Εὐθύμιος, «καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς Φιλολογίας καὶ Ἀρχαιολογίας»· ἔκδοση ἐγγράφου 1217 σημ. 1, ἐπιγραφὴ σὲ ἀγρὸ ἰδιοκτησίας του «πρὸς τὸ νῦν Πανεπιστήμιον» 1363, ἀρχαῖος βωμὸς στὴν οἰκίαν του (Α. τοῦ πύργου τῶν Ἀνέμων) 1336

Καστρί (Θεσσαλία)· βλ. ἄνωτ., Δοσιάνι

Καστρί (Καρυστία)· 1595

Κάστρον Κέας· «ὁ σημερινὸς πύργος, ἀνηγέρθη ὑπὸ τῶν Βενετῶν» 637 (ἱστορικὰ στοιχεῖα)

Κασωβών· βλ. II, Casaubon I.

κατὰ γῆς· βλ. III

καταβάθρα· βλ. III

καταβαίνω· βλ. III, κατεβαίνω

καταβόθρες περὶ τὴν Κωπαΐδα· 1500-1502¹⁹⁹, πενήντα καταβόθρες στὴν περιφέρεια τῆς λίμνης, ἀπὸ τίς ὁποῖες δώδεκα εἶναι οἱ κυριώτερες· «α΄) ἡ Μεγάλῃ καταβόθρα... β΄) ἡ Μπίννα... γ΄) ἡ τοῦ Μετοχίου... δ΄) ἡ τοῦ Παλαιομύλου, ε΄) ἡ τῆς Τοπόλιας, ς΄) ἡ τοῦ Στροβίτζης, ζ΄) ἡ τῆς Πέτρας (Τιλφοῦσα), η΄) ἡ τοῦ Μωλαΐκου, θ΄) ἡ εἰς τὴν Δαύλιαν... ι΄) ἡ εἰς τὸν ἅγιον Βλάσιον, ια΄) ἡ τῆς Καρδικένης, καὶ ιβ΄) ἡ εἰς τὴν θέσιν καλουμένην Βρυσικὰ» 1500

κατάγλωστος· βλ. III

κατάγομος· βλ. III

Κατάδεμα²⁰⁰ (Ἀττικὴ, μετὰ τῆς Πάρνηθας καὶ τῆς Πεντέλης)· 308 σημ. 6, πώληση ἀπὸ χωρικὸ ἐπιγραφῆς 850

καταδιωγμός· βλ. III

καταδολιεύομαι· βλ. III

καταδυνάσται· βλ. III

καταζήτησις· βλ. III

κατακαϊμένος· βλ. III

κατάκαρδα· βλ. III

κατακερματίζω· βλ. III

Κατακουζηνός· βλ. ἄνωτ., Καντακουζηνός

κατακρημνίσεις, κατεδαφίσεις μεσαιων. καὶ νεωτ. μνημείων· 1709 κέ., τῶν τειχῶν «τὰ ὁποῖα εἰς τοιοῦτον βαθμὸν κατεκάλυπτον τὰ προπύλαια, ὥστε οὔτε μέρος αὐτῶν δὲν ἐφαίνετο» 11, βλ. 10, 11, 693, 755, 932, 939, 1010, 1205 σημ.· τοῦ τζαμίου ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος 533· τῆς Ἀγίας Κυρᾶς καὶ τῆς οἰκίας Σουρπιοῦ 679-681, 684, 1337· τοῦ θόλου τῆς Ἀκρο-

196. [Δημοσιεύεται ἐπιγραφὴ ἀπὸ ἀντίγραφο «τοῦ Βενουᾶ», βλ. II, Hase Charles-Benoit].

197. Ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εὐρισκομένων μεταλλείων. Περὶ Καρύστου».

198. [Ἐννοεῖ τὴν ἀρχαία πόλιν, πρβλ. καὶ EA 377].

199. Ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Περὶ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, καὶ τινων παρακειμένων ἀρχαίων πόλεων».

200. «Ἡ λέξις ἔχει τὸ αὐτὸ σημασιόμενον τῆς πάλαι καλουμένης Διακρίας ἥτοι σημαίνει τὸ μετὰ τοῦ βουνοῦ μέρος τὸ ὁποῖον εἶναι μὲν ὑψηλὸν δὲν εἶναι ὅμως φελλῶδες καὶ ἀνεπίδεκτον καλλιερ- γείας» Πιττάκης, EA 308 σημ. 6.

- πόλεως 939, 1166, 1311· τῆς Παναγίας Κανδήλη 1168· τοῦ Σωτῆρος Κοτάκη 1176· τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου στὸ Ψυρὶ 1366, 1382· τοίχου 1223· κατεδάφιση (σχεδιαζόμενη) τοῦ Πύργου τοῦ Δουκὸς Ἀκιαγιόλη στὴν Ἀκρόπολη 1205 σημ.
- κατάληψις· βλ. III
- κατάλογοι τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν· κατάλογος «τῆς ἐν τοῖς Προπυλαίοις ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς» 525-526, 541, 543, 546-547, 549-550, 556-559, 562-567, 578-580, 582-586, 589-592, 596, 598-601, 610-614, τῆς Πινακοθήκης τῶν Προπυλαίων 524-525, 544-546, 548, 767, 774, 785, «τῆς ἐν τῷ Θησεῖω ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς» 581, «τῆς ὑπὸ τὴν στοὰν τοῦ Ἀδριανοῦ ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς» 544, 560, 581
- κατάλογοι, πίνακες, συλλογές (ἐκδόσεις)· «τῶν γραμματέων τοῦ Βοικίου» 37, τῶν ἀρχόντων, βλ. II, Clinton, τῶν Ἀθηναίων ἐπωνύμων ἀρχόντων, βλ. II, Meursius καὶ γενικῶς 285-286, 305-306, 308, 321, 1240, 1247, 1285, 1321, 1769, 1787, 1889, 1940, 1980, 2020, 2061, 2079, 2091, τῶν ἀρχαίων τεχνιτῶν, βλ. II, λ. Clarac καὶ Sillig καὶ γενικῶς 1739-1740, 1755, 1831, 1951
- κατάλογος τῶν χαλκίνων ἀγαλμάτων τοῦ Μουσείου Νεαπόλεως 1242
- Κατάλυμα (Ἀνάφη)· «οἱ ἐγχώριοι τῆς Ἀνάφης καλοῦν τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ πρὸς τὸν ἀρχαῖον αὐτῶν λιμένα *κατάλυμα*, ἐνθα τὸ πάλαι ἦτο κατάλυμά τι πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐλλιμενιζομένων, καὶ τοῦτο διότι ἡ ἀρχαία πόλις τῶν Ἀναφαίων κεῖται ἄποθεν τῆς θαλάσσης, περὶπου τρία τέταρτα τῆς ὥρας» 377, ἐπιγραφὴ 377
- καταμονή· βλ. III
- καταπίνω· βλ. III
- καταρρόακτης· βλ. III
- κατασταλάζω, -ομαι· βλ. III
- κατάστιχον· βλ. III
- καταστρεπτής· βλ. III
- καταφέρω· βλ. III
- καταφύγια τῶν Ἀθηναίων· 940, 942, 944, 1220 σημ. 1, 1714
- Καταφύκη· περιοχὴ τῆς Ἀττικῆς «οὐ μακρὰν τοῦ Σουνίου» 128
- κατεβάζω· βλ. III
- κατεβαίνω, καταβαίνω· βλ. III
- κατεδαφίσεις· βλ. ἀνωτ., κατακρημνίσεις
- κατεπειγόντως· βλ. III
- κατέργασις· βλ. III
- Κατερινιώ (κύρ. ὄν., ὑποκορ.)· 434
- Κατηφόρι (Ἀθῆναι)· ἐνορία τῆς κατεστρ. ἐκκλησίας τοῦ Ἀγ. Δημητρίου «Κατηφόρι» 2101, ἀνασκαφές ὁ.π., βλ. καὶ ἀνωτ., Ἅγιος Δημήτριος Κατηφόρι
- Κάτω Μαροῦσι, χωρίον (Ἀττική)· 1159, βλ. καὶ κατ., Μαροῦσι
- κάτω πόλις (Ἀθηνῶν)· 311
- Κάτω Συντριβάνι (Ἀθῆναι)· 73
- Καῦμένη· ἄρθρα τοῦ Λάνδερερ, «Ἀνάδυσις τῆς μικρᾶς Καῦμένης» 486-487, 489 καὶ «Ἀνάδυσις τῆς νέας Καῦμένης κατὰ τὸ 1107» 487-489, παλαιὰ Καῦμένη 485 κέ., 489
- καῦσις· βλ. III
- Κέα, Τζιᾶ
- ἀρχαιότητες 537-538 (βλ. IV, λ. κώνειον), 626-637 καὶ πίνακες μετὰ τὴν σ. 637, 872, 1328, 1330, ἀνασκαφές 626, ἐπιγραφές²⁰¹ 1459-1469, 1485-1486, 1590-1593, 1648-1649, 1692, 1835-1836, 1838-1840, 1896-1897, «ἀνδριὰς ἀποσταλεῖς τὸ 1828 εἰς τὴν ἐν Αἰγίνῃ ἀρχαιολογικὴν συλλογὴν» 1485
 - θέσεις διάφορες· Ἅγιος Σέρας 1591, Καλογεράδον 1648 καὶ 1649, Κουρεμένος 1592, Λέοντος 1591, Πίσσα 1897, Ῥονδακάδου 1648, Χαβουνὰ 1692

201. [Οἱ περισσότερες δημοσιεύονται ἀπὸ ἀντίγραφα τοῦ Κων/νου Μάνθου, ὁ ὁποῖος τὰ ἔδωσε στὸν Πιττάκη, βλ. κατ., Μάνθος Κων/νος].

(Κέα, Τζιᾶ)

- Μόσχος, κύριο ὄνομα ἰδιαιτέρως συχνὸ στὴν Κέα 872
- ὁδὸς «ἥτις ἄγει εἰς τὴν παλαιὰν πόλιν Κούνδουρον» 628
- σπήλαιον Κέας «ἀρχαῖον... κατὰ τὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἄγοντα δρόμον» 629, «ἐν τῷ λιμένι» 1330
- ταξίδι τοῦ Λάνδερερ στὴν Κέα 1330
Βλ. ἐπίσης ἄνωτ., Βουλκάρι, ἐκκλησίες καὶ μονὲς Κέας, Κάστρον καὶ κατ., Κέα (πόλη), οἰκίαι ἄλλων τόπων (Κέας), Πίσσα, Πόλαις, φρέαρ καὶ IV, Ἰουλὶς, Καρθαία, Ποιήσσσα
- ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (Δουκάτο) τῆς Νάξου 636-637

Κέα, πόλη· «Περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς σημερινῆς πόλεως Κέας» 629, βλ. καὶ IV, Ἰουλὶς

κεγχρί· βλ. III

Κέλ· βλ. II, Keil C.

κεῖνος· βλ. III

Κενιγσμάρκος· βλ. II, Königsmark

κενοταφεῖον (Ἀθῆναι), Ν. τοῦ Ὀλυμπιεῖου· εὗρεση ἀρχαίου 1111, βλ. κατ., πολυάνδρια

Κεντιστὸς Δημήτριος· ἀντίγραφά του ἐπιγραφῶν 1318-1319

Κεντρικόν (Ἑθνικὸν) μουσεῖον· 679, 1280 σημ. 1, 1310, 1981, 1987, 2047 (βλ. κατ., λ. συλλογὲς ἀρχαιολογικῆς δημόσιας, μουσεῖα τῆς Ἑλλάδος)

Κεραμεικός· βλ. ἄνωτ., ἔξω Κεραμεικὸς καὶ IV, Κεραμεικὸς

κεραμευτής· βλ. III

κεραμίδιον, κεραμὶς· βλ. III

Κεράσοβον, πρωτεύουσα τοῦ δήμου Ἀγραίων· ἐρείπια ἀρχαίων φρουρῶν στὴν περιοχὴ του 90, βλ. κατ., Τσούκα καὶ Παλαιό-καστρον

κερί· βλ. III

κερίθρα· βλ. III

Κέρκυρα, Κόρκυρα· 663, 1906-1907, πρβλ. 177, 374, ἀγορὰ τριῶν ἐνεπιγράφων χαλκίνων πινάκων ἀπὸ τὸ δημόσιο ἔναντι τοῦ ποσοῦ τῶν 1.500 δρχ.²⁰² 1906-1907

Κερκυροπούλου, Λαμιέως, οἰκία ἐρεῖπ. (Λαμία)· ἐπιγραφή λιθοστρωμένη στὴν οἰκία 123

κεφαλάρης· βλ. III

Κεφαλάρι (Βοιωτία)· 1501, 1502

κεφαλή· βλ. III

κέφαλος· βλ. III

κεχρί· βλ. III

κηλάω· βλ. III, ἀκήλητος

κῆποι «Ἀγγελοκῆποι»· 986, βλ. ἄνωτ., Ἀγγελοκῆποι

κῆποι «Γυψέλι»· βλ. ἄνωτ., Γυψέλι

κῆποι «Πατήσια»· βλ. κατ., Πατήσια

κῆποι «Σεπόλια»· βλ. κατ., Σεπό(λ)λια

κῆποι «τοῦ Ἀγᾶ ἢ Βρύση»· βλ. ἄνωτ., Ἀγᾶ (τοῦ) ἢ Βρύση

κῆπος ἀδήλου ἰδιοκτητοῦ²⁰³ στὴν Ἀκαδημία Πλάτωνος· ἐπιγραφή στὸν κῆπο 622

κῆπος Βάβουλα Ἥλια, Χίου (Πειραιεύς)· 1668

Κῆπος Βασιλικός· βλ. ἄνωτ., Βασιλικὸς Κῆπος

κῆπος Βλάχου Ἰ. στὰ Σεπόλια· ἐπιγραφή 977, πρβλ. 622

κῆπος Βλαχούτση Κων/νου (Ἀθῆναι), στὴν θέσῃ Βάθεια· ἐπιγραφὲς καὶ ἄλλα ἀρχαῖα στὴν περιοχὴ 307, 308

κῆπος Βόκου Νικ. (Πειραιεύς)· ἐπιγραφὲς 1180, 1261

Κῆπος Βοτανικός· βλ. ἄνωτ., Βοτανικὸς Κῆπος

κῆπος Βουζίκη Μιχαήλ, Ἀθηναίου, «εἰς τὸ μέρος Γυψέλι»· ἐπιγραφή στὸ φρέαρ 317

202. [Δημοσιεύονται οἱ ἐπιγραφὲς τῶν δύο ἐκ τῶν τριῶν πινάκων].

203. [Πρόκειται γιὰ τὸν κῆπο Ἰωάννου Βλάχου (βλ. κατ., κῆπος Βλάχου Ἰ.), βλ. AEE *1217 καὶ APMA 5, 403, ἀρ. 2640].

κήπος Γάσπαρη, Γάσπαρι (Ἀθῆναι, Πατήσια)· ἀρχαῖα στὸν κήπο 414, 1741

κήπος Γέροντος Ἀγγέλου, Ἀθηναίου, «κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν»· ἐπιγραφή στὸν κήπο²⁰⁴ 426

κήπος Κατακουζηνοῦ Γ. «κατὰ τὸ βόρειον τῶν Ἀθηνῶν»· ἐπιγραφή 554

κήπος Κοντοσταύλου Α.²⁰⁵, «πρὸς τὸ βόρειον τοῦ Πειραιῶς»· ἐπιγραφές 410, 412, 416-417

κήπος Μπρόνου Ἰωάννου (Ἰπάτη)· ἐπιγραφή ἐντοιχ. στὸν τοῖχο τοῦ κήπου 198

κήπος τοῦ Πυροβολικοῦ (Ἀθῆναι), «νῦν²⁰⁶ πρὸ τῶν κήπων καλουμένων Γυψέλι» 1133· ἐκκλησία Λαμπριώτισσα ἐντὸς τοῦ κήπου καὶ μοναστήρι με κήπο καὶ δεξαμενὴ 1133, χριστιανικὴ ἐπιγραφή 1133, μεταβολές στὸν χώρο 1133

κήπος τοῦ Συντάγματος (Ἀθῆναι)

- ἐπιγραφές 923-924
- οἰκίες παρακειμένες, βλ. ἄνωτ., Ἰωαννίδου Ν. οἰκία καὶ κατ., Κοκκῶνη Ἰ. οἰκία
- τέλμα σχηματιζόμενο ἀπὸ τὰ ὄμβρια ὕδατα 866

κήπος Τούρκου φρουράρχου (Γκιστάρη)· βλ. ἄνωτ., λ. Ἀγγελοκήποι

κήπος Τριτάκη Χαραλάμπους (Ἀθῆναι)· βλ. κατ., Τριτάκη Χ. κήπος

κήπος Τυρναβίτου Μ. (Ἀθῆναι), «εἰς τοὺς κήπους καλουμένους Πατήσια παρὰ τὴν ἐκεῖ Ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Νικολάου»· ἐπιγραφή 1018

κήπος Χατζῆ Ἀλῆ Χασεκῆ· βλ. ἄνωτ., Βοτανικὸς Κήπος

Κηπρινό (Κυπριανό)· βλ. κατ., πεδιάδα Κηπρινοῦ

κηροεγκαυστικός· βλ. III

κηροζωγραφία· βλ. III

κηρομαστίχη· βλ. III

κηρύττω· βλ. III

κηρωτός· βλ. III

Κηφισσία, Κηφισία, Κηφισιά, κόμη

- ἀρχαῖα ἐρείπια 1412, 2013-2015, μνημεῖα Ἡρώδου Ἀττικοῦ 1412, 2013-2015, ἄλλες ἐπιγραφές 1093, 1916
- ἐκκλησία κατεστρ. «πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς εἰς τὴν Κώμην» καὶ ἐλαιοτριβεῖο σὲ ἀρχαῖα ἐρείπια «ναοῦ Ἑρμοῦ» 1412-1413
- ἐκκλησία ἐρείπ. τῶν Ταξιαρχῶν Β. τῆς Κηφισιάς 1093
- ἐκκλησία Χελιδωνοῦ, παρὰ τὴν ὁποία νικήθηκαν οἱ Ἀλβανοὶ τὸ 1770 «καὶ ἀπεδιώχθησαν ἐκ τῆς Ἀττικῆς» 942 σημ. 2
- ἐνοριακὴ ἐκκλ. Κηφισιάς με ἐπιγραφή ἐντοιχ. 2014
- ἐνοριακὴ ἐκκλ. τοῦ Ἀγ. Δημητρίου 2014-2015
- ἐρείπιον ἐκκλησιδίου «ἐν τοῖς ἐρειπίοις ἀρχαίου ναοῦ τινος... μεταξὺ τῶν χωρίων Κηφισίας καὶ Ἀμαρουσίου, ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ», ὅπου βρέθηκε ἐπιγραφή 2013
- ἐρείπ. ἐκκλησία «ἐκτὸς τῆς Κηφισιάς», ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξήχθη ἀρχαῖος λίθος καὶ μεταφέρθηκε στὸ ἐξωτερικὸ ἀπὸ τὸν Dawkins 1413
- ὁδὸς «εἰς Κηφισίαν», βλ. κατ., λ. ὁδοὶ
- τζαμὶ 1916
Βλ. καὶ κατ., λ. Πέληκας, Χαλκοματάδες καὶ πρβλ. 1159, 1676 σημ. 1

Κηφισσὸς ποταμός (Ἀττικὴ)· 409, 654 (βλ. κατ., Ὁργιωνας), 656, 1023 (βλ. κατ., Παναγία Κολοκυνθοῦ), 1375, 2023

κιαμή· βλ. III

Κιαφαράπη (τουρκ. τοπων., Ἀττικὴ), «πρὸς τὸ νότιον τῆς ὁδοῦ τῆς εἰς Σούνιον φερούσης· τὸ μέρος καλεῖται νῦν Τουρκιστὶ Κιαφαράπη, σημαίνει δὲ κεφαλὴν Ἀραβος»· ἐπιγραφή 1876

κιδωνιά· βλ. III

204. [Ὁ ἀναφερόμενος κήπος πρέπει νὰ ἦταν ὁ κήπος τῆς οἰκίας του στὴν Πλάκα, γιὰ τὴν ὁποία βλ. ἄνωτ., Γέροντας Ἀγγελος].

205. [Γιὰ τὸν ἰδιοκτήτη βλ. κατ., Κοντόσταυλος Ἀλέξ.]

206. [Τὸ ἔτος 1854].

- Κιθαιρών· μονή τοῦ Ἀγίου Μελετίου 942, πρβλ. 59, 638 σημ. 9, 1479
- Κίθιον (Κύπρος)· βλ. κατ., Ταμασὸς κικύμβρι· βλ. III
- κιλόν· βλ. III, κοιλὸν
- κιμυλία, ἡ· 330
- Κίμωλος (ἀρχ. Ἐχινούσσα ἢ Ὀφιοῦσα, Ἰταλ. Argentiera)· ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (Δουκάτο) τῆς Νάξου 636, σημείωμα τοῦ Λάνδερερ γιὰ τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα 1147
- κιννάβαρις, κινάβαρι· βλ. III
- κινούμαι· βλ. III
- κιονηδόν, κιονιδόν, κιονιδῶς· βλ. III
- κιουκλαμίδα· βλ. III
- Κιουταχῆς· πολιορκία τῶν Χριστιανῶν στὴν Ἀκρόπολη τῶν Ἀθηνῶν τὸ 1825 «ὑπὸ τῶν Τούρκων τῶν περὶ τὸν Κιουταχῆν» 1066
- κισσάρι· βλ. III
- Κίτζος (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Κίσσος, Κίττος] 654, «πολλοὶ ἐν τῇ Ἠπείρῳ καλοῦνται τῷ ὀνόματι τούτῳ» 1997
- κίχλα· βλ. III
- Κλαβιέρ(ος)· ἐκδότης τοῦ Πανσανίου, βλ. II, Clavier
- Κλαράκ· βλ. II, Clarac
- Κλάρκ(ιος)· βλ. II, Clarke
- Κλαυσεῖον (Εὐρυτανία)· ἀρχαῖα κατάλοιπα 89
- κλειδα· βλ. III
- Κλείνω, ἡ (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Κλεινώ] 661
- Κλένα· «ἡ ἀρχαία πόλις Κλεωναὶ ἐφύλαξαν τὸ παλαιὸν αὐτῶν ὄνομα, καλοῦνται δὲ σήμερον Κλένα» 22, ἀρχαιότητες 22-23²⁰⁷, ἀνασκαφὴ τὸ 1816 καὶ εὕρεση ἀρχαίας κύλικος ποὺ κατέληξε στὸ ἐξωτερικὸ 682
- Κλέντζε· βλ. II, Klenze Leo, von
- κλέπτης· 661 (βλ. κατ., λ. παιχνίδια, ἀστράγαλοι)
- Κλεπτοβούνι (Βοιωτία), ὄρος «τὸ πάλαι Ὑπατος»· ἀρχαῖα κατάλοιπα 63
- Κλεωναί· βλ. ἀνωτ., Κλένα
- κλήδονας· βλ. III
- Κλήμης ὁ Προύσης Μητροπολίτης (ἔτος 1651)· 946
- κλήρες· βλ. III
- κληρονομία Δημητρίου Κολοκύνθη· 946
- κληρονομικῶς· βλ. III
- Κλίντων· βλ. II, Clinton H. F.
- κλόνος· βλ. III
- κλουκούνας· βλ. III, κουχλούνας
- κλωνάρια, κλωνία, κλώνοι· βλ. III
- κλωστή· βλ. III
- κνίπες· βλ. III
- κόβαλτον· 270
- κοίλη· βλ. III
- κοιλία· βλ. III
- κοιλόν (κιλόν)· βλ. III
- κοιλόπονος· βλ. III
- Κοίμησις (ἐκκλ., Ἀκραίφνιον)· δύο ἐπιγραφές στὴν ἐκκλ. 500-501
- Κοίμησις τῆς Θεοτόκου (ἐκκλ., Παλαιοπαναγία Βοιωτίας)· ἐπιγραφές 1483, βλ. καὶ 1478, 1479
- Κοίμησις τῆς Παναγίας (ἐκκλ. ἐρειπ., Τοπόλια Κωπαΐδος)· ἐπιγραφές ἐντοιχ. 504-505
- κοιμητήρια· κοιμητήρια (τάφοι) χριστ. στὸ Χασάνι Ἀττικῆς 1691, κοιμητ. νεώτ. Ἐλευσίνος 1978, Θηβαίων²⁰⁸ 58, 1485 (βλ. ἀνωτ., λ. Ἀπόστολος Λουκάς), Λυκοδήμου (Ἀθηνῶν) 1449, βλ. καὶ κατ., πολυάνδρια
- Κοινόβιον μοναστήριον τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων (Ἀθηνῶν)· 944-946 (βλ. κατ., μονὴ τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων)

207. Βλ. IV, Κλεωναί.

208. [Τὸ παλαιὸ Κοιμητήριον].

Κοινοβίων νόμοι· 946

κοινωνία· βλ. ΙΙΙ

Κο(ι)χλεριάνος, Κολεριανός· βλ. ΙΙ, Koehler

Κοκκάλια (Εὐρυτανία)· «θέσις... διαιρεῖ τὴν ἐπαρχίαν Εὐρυτανείας ἀπὸ τὴν τῆς Φθιώτιδος» 90· ἐκεῖ ἔγινε τὸ 279 π.Χ. ἡ μάχη ἐναντίον τῶν Γαλατῶν 90

- ἀνασκαφὴ πρὸ τοῦ 1838 καὶ ἀποκάλυψη ἀρχαίας περικεφαλαίας καὶ ξίφους, τὸ ὁποῖο δόθηκε στὸν Ἀλῆ Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων «κατ' αἵτησίν του» 90
- ἀρχαῖα διάσπαρτα (τμήματα ὀστέων, ὀπλων, νομίσματα), κατάλοιπα τῆς μάχης, καὶ «λίθοι ἐρειπίου ἐν εἴδει τροπαίου» 90 (βλ. IV, λ. τροπαια)
- ἀρχαία θέσις Α. τῶν Κοκκαλίων, βλ. κατ., Παλαούραις

Κοκ(κ)ερέλλ· βλ. ΙΙ, Cockerell

Κοκκίδου οἰκία (Ἀθήναι), ΝΔ. τοῦ πύργου τῶν Ἀνέμων· ἐπιγραφὴ στὴν οἰκία 1154

Κοκκίδου οἰκία (Ὑδραϊκὴ συνοικία Πειραιῶς)· ἐπιγραφὴ στὴν οἰκία 1808

Κοκκὼν Ἰωάννου οἰκία (Ἀθήναι), «παρὰ τὸν κῆπον τοῦ Συντάγματος» κατὰ τὴν θεμελιώσῃ της βρέθηκαν ἀρχαῖες ἐπιχῶσεις 866

Κόκλα (χωρίον)· βλ. κατ., λ. Πλαταιαὶ

Κολέττης· βλ. κατ., Κωλέττης

κόλλα· βλ. ΙΙΙ, πήκτωμα

Κολοκυθᾶς ἡ Τσιμπάνης Μιχάλης, πρωτόγερος τοῦ χωριοῦ τῆς Παλαιοπαναγιάς (Βοιωτία)· βρέθηκε στὸ χωράφι τοῦ ἀρχαῖο 1483-1484

κολοκυνθένιος, κολοκύνθι(ον)· βλ. ΙΙΙ

Κολοκύνθης Δημήτριος, Ἀθηναῖος, ἱερεὺς

- ἵδρυση ἀπὸ τὸν Δημήτριο τὸ 1651 στὴν Ἀθήνα μοναστηρίου γυναικείου Κοινοβίου τῶν Ἀγ. Ἀναργύρων 943-946 (ἔγγρ.), βλ. κατ., μονὴ τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων
- θάνατός του· «εἰς τὴν Μητρόπολιν ὁ Δημήτριος κεραυνῶ βληθεὶς ἐτελεύτησεν, ἀφήσας ὀρφανὰ καὶ χή[ραν]» 944

- διαθήκη Δ. Κολοκύνθης, μὲ τὴν ὁποία ἀφιερώνει στὸν Θεὸ γιὰ τὸ μοναστήρι τὴν πατρικὴ κληρονομία του («κελλία, καὶ δένδρα ἐλαιῶν, καὶ ὀσπῆτια, ἀνώγαια καὶ χαμόγαια, καὶ ἀμπελῶνας, καὶ πρὸς τούτοις σκευὴ ἱερά...») 945-946

Κολοκυνθοῦ· βλ. κατ., Παναγία Κολοκυνθοῦ κολόπια καὶ κουλοῦραι· βλ. ΙΙΙ

κόλπος· βλ. ΙΙΙ

κολυμβήθρα ἀνδρῶν «ἐν τῷ Θησείῳ»· 940

Κολῶνα (Ἀθήναι)· βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Ἰωάννης Κολῶνα

Κολῶνα (Αἶγινα)· βλ. ἀνωτ., λ. Αἶγινα

Κολῶνα, Κωλώνας (Λιμάνι)· βλ. ἀνωτ., Θερμιὰ

Κολωνός· βλ. IV

Κομανούδης· βλ. κατ., Κο(υ)μανούδης

κομίτης· διάβαση κομίτου «τρομεροῦ», ἀναφερόμενη σὲ χάραγμα τοῦ Παρθενῶνος 1441

κομμαρά· βλ. ΙΙΙ

κόμμι ἀραβικόν· 1456

Κόνζε Ἀλέξ· βλ. ΙΙ, Conze Alexander

Κοντοπόρεια· ὁδός, ἡ ἀρχ. Κοντοπορία 23

Κοντόσταυλος Ἀλέξανδρος, Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν· 1302²⁰⁹

- κῆπος Κοντοσταύλου Ἀ. «πρὸς τὸ βόρειον τοῦ Πειραιῶς», ὅπου βρέθηκαν ἐπιγραφὰς 410, 412, 416-417
- οἰκία τοῦ στὴν Ἀθήνα, ἡ ὁποία «ἐδόθη ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς Βουλευτήριον» 1302 (βλ. ἀνωτ., Βουλευτήριον νέον), ἀρχαῖα διατηρούμενα στὴν οἰκία 1302
- «χωράφιον Ἀλ. Κοντοσταύλου», παρὰ τὸν Ἰλισσό, ὅπου ἀνακαλύφθηκε τὸ 1834 ἐπιγραφὴ καὶ μεταφέρθηκε στὴν οἰκία τοῦ ἰδιοκτήτου 1302

Κοντοχώρι (Σαντορίνη)· 352-353

Κοπίδη· βλ. κατ., Χριστὸς Κοπίδη

κόπρος· βλ. ΙΙΙ

κοπτερός· βλ. ΙΙΙ

209. [Τὸ 1855].

κόπτομαι· βλ. III

Κοραῖς Ἀδ.· 1347 σημ. 1

κοράκι· βλ. III

κορασάνιον (κεραμοκονίαμα)· 1450

κορασίδα· βλ. III

κορδαρίζομαι· βλ. III

Κορινθία· 22, Ἀκροκόρινθος 1317-1318 (βλ. ἄνωτ.), ἡφαίστειον Σουσακίου 1550, Ἰσθμὸς Κορίνθου 945, 1415, Κόρινθος (βλ. ἀμέσως κατ.), Σικυῶν 1318 (βλ. κατ.)

Κόρινθος

- ἀνασκαφές γιὰ τὴν ἀνεύρεση τῶν ἀρχαίων μεταλλείων 1145
 - ἄρθρο τοῦ Λάνδερρε, «Περὶ τοῦ χαλκοῦ τῆς Κορίνθου» 1144-1145
 - ἀρχαῖα Κορινθιακὰ ἀγγεῖα 99
 - ἀρχαιότητες 22
 - «ἐνθύμησις» Σπυρίδωνος Νοταρᾶ (ἡμερ. 29.04.1736) 1448
 - ἵχνη τοῦ Ἀδριανείου ὑδραγωγείου στὴν ὁδὸ ἀπὸ τὸν Στύμφαλο πρὸς τὴν Κόρινθο 24
- Πρβλ. 354, 1226, 1262

Κορνοτσέλου οἰκία (Ῥπάτη)· ἐπιγραφή 210

Κόροιβον, ὄρος· [ἀρχ. Κόροιβος] 653 (βλ. κατ., λ. ὡδὴ πρὸς τὰς Μοῖρας)

Κορονέλλος²¹⁰, Ἰσπανός· τοῦ ἐδόθη τὸ 1556 ἡ Ἥγεμονία (τὸ Δουκάτο) τῆς Νάξου, «οὗτινος ἡ οἰκογένεια διετηρήθη ἀρκετὸν καιρὸν εἰς Νάξον, ἐπιφορτισθεῖσα καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν προξενικῶν χρῶν τῆς Γαλλίας» 636

Κοροπή· βλ. κατ., Κορωπή

Κοροῦναι²¹¹, οἱ (Coruno)· 636

Κορουνία²¹² (Βοιωτία)· «τὸ μέρος τοῦτο ἐφύλαξε τὸ ἀρχαῖον τοῦ ὄνομα (Κορώνεια)» 60· ἀρχαιότητες 60, 1200-1201, πύργος «τῶν ἐν Ἑλλάδι Λατίνων δεσποτῶν» 60

Κορρησσός, Κορρησία· βλ. κατ., Λειβάδι

Κορτέση Ἰακώβου οἰκία (Σίκινος)· ἐπιγραφή 1319

Κορτέσης Ε., Ἐπαρχος Ὑδρας²¹³, ἀλληλογραφία του μὲ τὸ Ὑπουργεῖο Ἐκπαιδεύσεως γιὰ τὴν κατάσχεση ἀρχαίου 1273, 1310

κόρυζα· βλ. III

Κορυσχάδες «κοινότερον» ἢ Κορυφάδες (Εὐρυτανία), χωριό· σὲ ράχη πάνω ἀπὸ τὸ χωριὸ ὑπάρχει φρούριο, πιθανῶς μεσαιωνικό (κατὰ τὸν Ἰατρίδη), «χρησιμεύσαν ὡς ἀποθήκη τῶν τότε δεσποτῶν» καὶ ἀρχαῖα ἐρείπια 89-90, βλ. καὶ ἄνωτ., Καμίνια

Κορυφάδες· βλ. ἄνωτ., Κορυσχάδες

Κορωπή, Κοροπή, χωρίον (Ἀττική)· «τὸ χωρίον καὶ Κουρσαλᾶ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἐκάλεσαν» 1246, ἐπιγραφές 921, 1246, προέλευση τοῦ τοπωνύμιου (κατὰ τὸν Πιττάκη) ἀπὸ τὸ ὄνομα Κόπρος τοῦ ἀρχ. δήμου 1246

κοσκινόμαντις· βλ. III

κόσκινον· βλ. III

κόσμος· βλ. III

Κοσονάκη οἰκία (Ἀθῆναι)· ἀρχαῖα λήκυθος διατηρεῖται στὴν οἰκία 1715

Κοτάκη· βλ. κατ., Σωτήρα (Σωτήρ) Κοτάκη

Κοτζ(ι)ᾶς, καθηγητῆς Φιλοσοφίας στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν· «ιδὼν καθ' ὁδὸν» ἐπιγραφή σὲ ἀνοιγόμενο ὑπόνομο Α. τῆς Καπνικαρέας, ἐνημέρωσε τὸν Πιττάκη 1924

κότζυφας· βλ. III

Κοτύλιον ὄρος· 27

κοῦ· βλ. III, κουκοβαῖζει

Κουατρεμῆρος δὲ Κουῖνσής· βλ. II, Quatre-mère de Quincy

Κούβελος (ἐπαρχία Τριχωνίας)· ἐρείπια ἀρχαίου φρουρίου 91

210. [Coronelli].

211. [Ντὰ Κορούνια].

212. [Ἡ γραφὴ Κωρουνία (ΕΑ 60) ὀφείλεται πιθανώτατα σὲ τυπογραφικὸ λάθος].

213. [Τὸ 1847].

κουκουβάου, κουκοβαΐζει· βλ. III
 Κουκουβάωνες (Άττική)· τοπωνύμιο προερχόμενο κατά τον Πιττάκη από το όνομα Κίκυννα του αρχαίου δήμου 931
 κουκούλα· βλ. III
 κουκουναριά, κουκουνάρια· βλ. III
 κολουῖραι· βλ. III, κολόπια
 Κουλουργιάτης (Άττική), «ἔξωθεν τοῦ δάσους τῶν ἐλαιῶν»· ἐπιγραφή καὶ ἀρχαῖα ἐρείπια 1167
 Κουμανούδης, Κομανούδης, Στέφανος· παρατηρήσεις τοῦ Πιττάκη σὲ ἀττικὲς ἐπιγραφὲς δημοσιευμένες ἀπὸ τὸν Κουμανούδη τὸ 1860 στὸ περ. *Φιλίστωρ*, στίς ἐφημ. *Ἀθηνᾶ* καὶ *Ἑλπίς* καὶ στὸ ἔργο *Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτοι* 1958²¹⁴, 2105-2106
 κουμπάρος· βλ. III
 Κουμπαρούτζου Ἀναστασίου, ἱερέως, οἰκία (Κέα)· ἐντοιχ. ἐπιγραφή 1590
 κουνάδι· βλ. III
 Κούνδουρος (Κέα)· «παλαιὰ πόλις (Ἁγία Μαρίνη) καὶ πύργος στὴν ὁδὸ πρὸς τὸν Κούνδουρον» 628, ἀρχαῖα κατάλοιπα 628, βλ. IV, Ποιήεσσα
 κούνια· βλ. III
 κοῦνος· βλ. III, κῶνος
 Κουντουμᾶ Νικολάου ἐρείπιον (Ἀθήναι), Α. τοῦ πύργου τῶν Ἀνέμων· ἀρχαῖος βωμὸς 1336
 κοῦραι· βλ. III, κουρέκλαι
 κουρασάνι· βλ. III
 Κούρδη (τοῦ)· ὄν. ἀθηναῖκ. οἰκογενείας 1446
 Κούρδης Νικήτας, Μητροπολίτης Ἀθηνῶν· χάραγμα σὲ κίονα τοῦ Παρθενῶνος περὶ τοῦ θανάτου του τὸ ἔτος 1103, 1438, 1442, 1446
 κουρέκλαι καὶ κοῦραι· βλ. III
 Κουρεμένος, θέση (Κέα)· ἐπιγραφή ἐντοιχ.

στὸν Ἅγ. Ἰωάννη 1592 σημ. 1
 κουρεύω· βλ. III
 Κουρσαλᾶ, χωρίον τῆς Ἀττικῆς· «Κοροπὴ καλεῖται νῦν» 1246, βλ. ἄνωτ., Κορωπὴ
 Κούρτιος, Κούρτιος· βλ. II, Curtius
 κουταλίτης· βλ. III
 Κουτζομάδα (Βοιωτία), χωριό· ἀρχαῖα ἐρείπια «μισὴν ὥραν μακρὰν τοῦ χωρίου» 63
 κουτζόμηλον· βλ. III
 Κουτουμουλᾶς (Λεβάδεια)· ἐπιγραφή ἐντοιχ. στὸν Ἅγ. Νικόλαο 1200
 Κουτσαβᾶς (Λακωνία), χωριό· στὴν κορυφὴ «μικροῦ βουνοῦ» πρὸ κάτω ἀπὸ τὸ χωριὸ βρέθηκε ἐπιγραφή (ὄριο μεταξὺ Λακεδαιμόνος καὶ Μεσσηνίας) 26
 κουχλούνας, κλουκούνας· βλ. III
 κόφινος· βλ. III
 Κράβαρι, ὄρος «τῆς Οἰταίας σειρᾶς»· ἀπὸ ἐκεῖ πηγάζει ὁ ποταμὸς Φιδάρι 92
 Κραβάρου ἐπαρχία· 92
 κράζω· βλ. III
 Κραῖθις ποταμός· 470
 κραίνω· βλ. III
 κράμβη καὶ κραμπί· βλ. III
 Κράος, Κρύσιος, Μαρτίνος· βλ. II, Crusius Martinus
 κρασί· 421-422 (βλ. κατ., ληνὸς μοναστηρίου), «τῆς Φήβας τὸ κρασί» 649 καὶ 657, φράσεις δημῶδεις 645 (βλ. III, βαπτίζομαι καὶ στουπί), 646 (πρόποση)· πρβλ. ἄνωτ., ἄμπελος, ἀμπελῶνες, κατ., ληνὸς καὶ III, τρυγέα
 κρατηροειδής· βλ. III
 κρεμάζω· βλ. III
 Κρεῦζερ· βλ. II, Creuzer
 κρήνες²¹⁵
 • κρήνες Ἀθηνῶν· κρήνη τουρκικῆς οἰκίας, στὴν ὁποία εἶχε χρησιμοποιηθεῖ ἐπιγρα-

214. [Δὲν τὸν κατονομάζει ἐδῶ ὁ Πιττάκης].

215. [Γιὰ τὶς ἀρχαῖες κρήνες βλ. IV, κρήναι].

(κρήνες)

φῆ 1423, κρήνη τοῦ κήπου τοῦ Τούρκου Φρουράρχου στοὺς Ἀμπελοκήπους (βλ. ἄνωτ., λ. Ἀγγελοκήποι), τουρκικὲς κρήνες κοσμοῦνταν μὲ ἀρχαίους λίθους τῶν Ἀθηνῶν 1014, βλ. καὶ 1455 σημ.*

- κρήνες τῆς Ἀττικῆς, βλ. ἄνωτ., Καλλοπούλα
- κρήνη Δωδώνης, βλ. ἄνωτ., Δοδόνη
- Κρήνη (ἢ Κασταλία), βλ. ἀμέσως κατ., Κρήνη
- κρήνη «γνωστὴ τὴν σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὁρχομενὸς» στὴν Κέα 628, ἢ ἀρχαία κρήνη Ἰουλῖς, βλ. ὅ.π.
- κρήνη Πειρήνης (Κορίνθου) 1145

Κρήνη (νεώτ. τοπων., Δελφοί), ἢ ἀρχ. Κασταλία κρήνη ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῆς Κασταλίας κρήνης» 1329

Κρήνη· 488, ἐνδύματα τῶν γυναικῶν 370, ἐπιγραφὲς 1339 σημ. 2, 1341 σημ. 2, 1494, ἐκδόσεις κρητικῶν ἐπιγραφῶν 2045, Μητροπολίτης Κρήτης, βλ. ἄνωτ., Ζαχαρίας ὁ Κρήτης

κρίον (κρύον)· βλ. III

Κρίσποι (Crispo)· Βενετικὴ οἰκογένεια, ἡγεμόνες (δοῦκες) τῆς Νάξου, οἱ ὅποιοι διαδέχθηκαν τοὺς Σανούδους 636, Ἰωάννης Κρίσπης (ὁ Δ'), πρῶτος ἡγεμὼν τῆς Δωδεκανήσου (τῶν δώδεκα νησιῶν τῶν Κυκλάδων) 636, Φραγκίσκος Κρίσπης 486

κρητικοὶ νεώτεροι (οἱ Clinton, Larcher καὶ Jacobs, βλ. II)· «δὲν παραδέχονται τὸν χρόνον, τὸν ὅποιον ὁ Πausanias ἀναφέρει διὰ τὴν μετοικισίαν τῶν Μεσσηνίων καὶ τὴν μετονομασίαν τῆς Ζάγκλης εἰς Μεσσήνην» 129 σημ. 1

κρόκη· βλ. III

κροκοτόν· βλ. III

Κρονόληρος· βλ. III

κρόταφοι· βλ. III

Κρύγια (Λεβάδεια), θέση, ὅπου τὸ σπήλαιον τοῦ Τροφωνίου Διδὸς καὶ πηγὴ²¹⁶. 1198, 1200, πρβλ. 62

- ἐκκλ. Ἁγίων Ἀναργύρων, βλ. ἄνωτ., Ἅγιοι Ἀνάργυροι
- ἐπιγραφὲς 1198, 1200
- «τὸ ὄνομα τοῦτο (ἐνν. Κρύγια) εἶναι λείψανον τῆς Ἑρκύνης» 1198

κρύος· βλ. III

κρυπτόγαμα (φυτά)· βλ. III

Κρύσιος, Κράος, Μαρτίνος· βλ. II, Crusius Martinus

Κρυσταλιώτισσα (ἐκκλ. ἐρειπ., Ἀθῆναι)· 1336
κρυφά· βλ. III

Κ.Σ.Π.· ἀρχικὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυριακοῦ Σωτηρίχου Πιττάκη, γιὰ τὸν ὅποιον βλ. κατ., Πιττάκης Κ. Σ.

Κτενᾶς Χαρίτος, Ἀθηναῖος ἑγγρ. (ἔτος 1823) 1066 σημ. 1

κτένι· βλ. III

κτῆμα τῆς Βασιλίσσης (Ἀμαλίας)· βλ. ἄνωτ., Δραγομάνος καὶ Καματερόν

κτηματίας· βλ. III

Κτυπητόν (Ἀττική), θέση «πρὸς νότον τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ»· 1159, 2061

κτύπος· βλ. III

Κυβέρνησις· βλ. ἄνωτ., ἐλληνικὴ Κυβέρνησις
Κυβερνήτης· βλ. ἄνωτ., Καποδίστριας

Κυζίκος· βλ. ἄνωτ., Ἀγάπιος ὁ Κυζίκου καὶ Ἄνθιμος ὁ Κυζίκου

Κύθνος· βλ. ἄνωτ., Θερμιὰ

Κυκλάδαι· γενικῶς 380, 391 (ἐπιγραφικὴ μαρτυρία), 636, 1145, βλ. ἄνωτ., Βενετοὶ καὶ Δωδεκάνησα καὶ IV, μεταλλεῖα

Κύκλοπας· βλ. III

Κυλλήνη (Ἀρκαδία)· σπήλαιον «τοῦ Πανὸς» 638

κύλου κύλου· βλ. III

216. [Γιὰ τὸ σπήλαιον βλ. κατ., Λεβάδεια].

Κύμη (Εὔβοια)· ἀνθρακωρυχεῖα 1146· βρέθηκαν ἐκεῖ ἀπολιθώματα ἰχθύων, καὶ «ἓνα περιεργότατον ἰχθύος φέροντος εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ ὀρειχάλκινον ἄγκιστρον», τὸ ὁποῖον «δυστυχῶς ἐπωλήθη εἰς περιηγητήν τινα» 1146
Βλ. ἐπίσης ἀνωτ., δημοτικὸν κατάστημα Κύμης

Κυμηνιάτη· βλ. κατ., Παναγία Κυμηνιάτη

Κυνηγός· βλ. κατ., μονὴ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρομοῦ Κυνηγοῦ

κυνηγῶ· βλ. III

Κυνόσαργες· βλ. IV

κυπαρίσσι· βλ. III

κύπερη, κύπερις· βλ. III

Κύπρος (Aerosa-Χαλκίνη)· σημείωμα τοῦ Λάνδερερ γιὰ τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα της 1147-1148, Κύπριος χαλκός, πρβλ. 1925

Κυριακίδου Δ. οἰκία (Ἀθῆναι)²¹⁷, «παρὰ τὸ ἀρχαῖον Πρυτανεῖον»· ἐπιγραφὰς 1689

Κυριακίδου, Μοιράρχου, οἰκία (Ἀθῆναι)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. στὴν οἰκίαν καὶ ἄλλη ποὺ βρέθηκε στὸν Ἅγ. Δημήτριον Κατηφόρην παρέδωσε ὁ Κυριακίδης στὴν Ἐφορεῖαν Ἀρχαιοτήτων 1686-1687, βλ. καὶ ἀνωτ., Κυριακίδου Δ. οἰκία (εἶναι μᾶλλον ἢ ἴδια)

Κυριακὸς ὁ Ἀγκωνίτης (Ciriaco dei Pizziccolli)· 195, 303, 1000, 1801

Κύριλλος, Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης 1216

Κύτρον· βλ. κατ., λ. Σαλαμῖς

Κυψέλη· βλ. ἀνωτ., Γυψέλι(ον)

Κῶδιξ παλαιὸς καὶ ἀρχαῖος τῆς τοῦ Χρῆστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1216

Κῶδιξ τῆς Ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἀθηνῶν· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220

κωκυᾶ (ἡ γλαῦκα)· βλ. III, κουκοβαΐζει

Κωλέττης, Κολέττης, Ὑπουργὸς Παιδείας²¹⁸. 1311

κωλόπανα· βλ. III

Κωλώνας· 1145, βλ. ἀνωτ., Θερμιὰ

κωμάρα· βλ. III

Κώμη (Κέα), θέση· ἐρείπια ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος 1465, ἐπιγραφὰς 1465, 1469

κῶνοι, κοῦνοι· βλ. III

Κωνσταντινούπολις

- ἀποστολὴ Ἀθηναίων στὴν Κων/πολὴν 943 («ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ χειρογράφου τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν»)

- ἐπιγραφὴ στὸν Ἰππόδρομον (τουρκ. Ἀτμεϊδάν) 1378 κέ.

- Μεγάλῃ Σχολῇ 1378 (πρβλ. καὶ 1853)

- μεταφορὰ ἀπὸ τὸ Χαλκὰ Πουνὰρ στὴν Κων/πολὴν ἀγάλματος τῆς Ἀρτέμιδος· «ἐκεῖθεν, ὡς λέγουν, μεσιτεία τινὸς Πασσᾶ μετεκομίσθη εἰς Παρισίους» 1550

Βλ. 61, 486, 636, ἀνωτ., λ. ἔγγραφα Πατρ. Κων/πόλεως καὶ III, λ. χώρα

Κωνσταντίχης, Ἀθηναίας, οἰκία, «βόρειον μέρος τῶν Ἀθηνῶν»· ἐπιγραφὴ 533

Κῶπαι· βλ. IV

Κωπαῖς (Βοιωτία)· ἐπιγραφὰς στὰ ἐρείπια τοῦ Ἀγίου Βλασίου 500, ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. στὸν προφήτη Ἡλία 500, ἐπιγραφὰς στὴν Τοπολία Κωπαΐδος 504-505

Κωπαῖς λίμνη· 62, 1145, ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Περὶ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, καὶ τινων παρακειμένων ἀρχαίων πόλεων» 1500-1502²¹⁹, ταξίδι τοῦ Πιττάκη στὴν Κωπαῖδα (20 Σεπτ. 1856) 1501

κωπανίζω· βλ. III

Κῶς· ἐπιγραφὴ 1706, εὕρεση δύο ἐπιγραφῶν καὶ ἀποστολὴ τους στὸ Ἐθνικὸ Μουσεῖο «ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ Ἑλληνικοῦ Πράκτορος Κ. Δαβινᾶ» 1987 καὶ 1981

218. [Τὸ ἔτος 1845].

219. [Βλ. ἀνωτ., ἀποξήρανσις τῆς Κωπαΐδος καὶ καταβόθρες περὶ τὴν Κωπαῖδα].

217. [Μᾶλλον εἶναι ἡ ἴδια μὲ τὴν ἐπόμενη].

Κωστάκη οικόια «εἰς τὸ χωρίον Ἅγιος Γεώργιος τοῦ Δήμου Πέτρας»· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ.
1206

Κωστατζώρτζη οικόια (Ἀθῆναι), Β. τῶν Ἀγίων Θεοδώρων· ἐπιγραφὴ 1590

Λ

λαβοειδής· βλ. III

λαβράκι· βλ. III

λαγάνα· βλ. III

λαγαρά· βλ. III

λαγαρίζω, -ομαι· βλ. III

Λαγκάδα (Ἀρκαδία)· 24

λάδι· βλ. ἄνωτ., ἑλαιῖαι, ἑλαιον, δημόδ. φρ.
«μὲ τοὺς ὄρκους του ἐκβαίνει ἐπάνω
ἐπάνω σὰν τὸ λάδι» 650

λαθοῦρι· βλ. III

λαυμαργία· 655

λάϊνος· βλ. III

Λακεδαιμονία· βλ. ἄνωτ., Ἐπισκοπὴ Λακεδαιμονίας

λάκκοι· λάκκοι ὕδατος 1707 σημ. 6, 1710,
λάκκοι ἀσβεστόκτιστοι ὅ.π., 1709 σημ. 6

Λακωνία· 25-26, 1216-1217, 1710 σημ. 3, βλ.
ἄνωτ., Ἀμύκλαι, Βοιὰ καὶ κατ., Σπάρτη
καὶ πρβλ. 1226

Λαμία

- βρύση τοῦ Δημάρχου Λαμίας 123
- ἐκκλησία Δεσποίνης, βλ. ἄνωτ., Δεσποίνης ἐκκλ.
- ἐπιγραφές 115-124²²⁰, 1997
- οἰκίαι ἰδιωτικῆς, βλ. ἄνωτ., Κερκυροπούλου οἰκία καὶ κατ., Χατζίσκου Δ. οἰκία
- στρατιωτικὸ νοσοκομεῖο 122

Λάμνα· «Λαμία Βασιλίσσα, ἣτις ὁμολογεῖται, ὅτι εἰς σπήλαιον ἐγεννήθη, καὶ ὅτι τὰ τέκνα ἔπνιγε. Διόδ. Σικελ. Ταύτην

Λάμναν καλεῖ ἡ συνήθεια, καὶ δίδει εἰς αὐτὴν τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν. Τὸ παιδί τὸ ἔπνιξεν ἡ Λάμνα λέγει. Λέγουσιν ὅτι εἰς τὸν τόπον τοῦτον εἶναι Λάμνα καὶ πνίγει τὰ παιδιά» 653

Λαμπαρδόπουλος Ἰωάννης, Φιλόσοφος ὁ Πρωτοσηκρίτης, ἰδρυτὴς τῆς μονῆς Παναγίας τοῦ Φιλοσόφου· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1216-1217

Λαμπρά· «ἡ ἑβδομάδα τῆς Λαμπρᾶς» 1448 (βλ. κατ., χιόνι)

Λαμπριώτισσα (ἐκκλ. καὶ μονή, Ἀθῆναι)· 1132-1133 (βλ. ἄνωτ., κήπος τοῦ Πυροβολικοῦ)· ἐπιγραφὴ 1132, κήπος καὶ δεξαμενὴ 1133

Λάμπρο, ἡ (κύρ. ὄν.)· [ἄρχ. Λάμπρον] 649

Λάμπρων, ὁ (κύρ. ὄν.)· [ἄρχ. Λάμπρων] 514

Λάμπσακος· ἀγορὰ ἀπὸ τὸ δημόσιο ἐνεπίγραφης μολύβδινης φαρέτρας ποὺ βρέθηκε ἐκεῖ 1419

Λάνδερερ Ξαβέριος· βλ. II, Landerer Johan-Xaver

λάπαθον· βλ. III

λαπάρα· βλ. III

Λάπηθος (Κύπρος)· βλ. κατ., Ταμασὸς

Λαρδοξίστι, τοπων. τῶν Ἀθηνῶν Ν. τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ· 986

Λάρισσα (Θεσσαλία)· 124, 1262, 1263

Λάρυμνα (Βοιωτία)· 1501, 1502

λατινικὲς ἐπιγραφές· 935 καὶ 1846, ἐπιγραφὴ ἔμμετρη σὲ μάρμαρο «μᾶς πληροφορεῖ περὶ τῆς αὐξήσεως τῆς νήσου Ἱερᾶς (Hiera) εἰς τὰ 1727²²¹» 486, χαράγμ. τοῦ 15ου αἰ., «τῆς ἐποχῆς τῶν Δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν» 1441, 1443, 1447, 1448

Λατῖνοι δεσπότες· 60 (βλ. ἄνωτ., Κορουνία)

220. [Τις ἐπιγραφές δημοσιεύει στὴν ΕΑ ὁ Ραγ-καβῆς βασιζόμενος σὲ ἀντίγραφα τοῦ Ἰατρῖδη].

221. Βλ. *Breve descrizione dell' Arcipelago e particolarmente delle diciotto isole sottomesse l'anno 1771 del conte Pasch di Krienen* (Livorno 1773).

Λατίνος ἀββάς Φρ. Πέτρος· χάραγμα Παρθενῶνος (1402 μ.Χ.) 1443

λατομεῖα· βλ. κατ., μαρμαρωρυχεῖα

λατόμηση λόφων· καταστροφή ἀρχαίου ἐπὶ βράχου χαράγματος «ἀπὸ τὸν λατομοῦντα τὸ ὄρος (Ἄγχεσμον)» καὶ τεσσάρων χαραγμάτων «εἰς τὸν μικρὸν Ἄγχεσμον... ἀπὸ τοὺς λατομοῦντας»²²² 669

λατρεία· βλ. ἀνωτ., λ. ἔθιμα

Λαυρέντιος· βλ. II, Laurent

Λαύριον· ἀρχαῖα μεταλλεῖα 102 σημ. 1, 211, 330, ἄρθρο τοῦ Λάνδρερ, «Περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εὐρισκομένων μεταλλείων» 445-446, 947-948, 1144, εὕρεση μολυβδογραφίδος 1456, δυσκολίες ἐπαναλειτουργίας τῶν μεταλλείων στοὺς νεώτερους χρόνους 446

λάφυρον· βλ. III

λάχανον· βλ. III

Λεβάδεια (Βοιωτία)

- ἀρχαιότητες, ἐπιγραφές 61-62, 513, 1198-1201, 1208-1210 καὶ 1213 (πολλές ἐκδίδονται ἀπὸ ἀντίγραφα τοῦ Π. Ναοῦμ), πρβλ. 1273
- Βλαχογεωργίου Ἀντωνίου ἄμπελος στὴν θέση Λειβαδάκι 1210
- ἐκκλησίες 62, βλ. ἀνωτ., Ἁγία Ἐλεοῦσα, Ἅγιοι Ἀνάργυροι, Ἅγιος Βλάσιος, Ἅγιος Δημήτριος καὶ Ἅγιος Νικόλαος (Κουτουμουλᾶ)
- Ἑλληνικὴ Σχολὴ Λεβαδείας 1198
- θέσεις διάφορες (Κρύγια, Πηγὴ, Ταμβάχανα, Τρύπιον Λιθάρι) 1198-1200, θέση Λειβαδάκι 1210, συνοικία Ἀγ. Νικολάου Ζαγαρᾶ 1208
- κάτοικοι, βλ. ἀνωτ., Γεωργαντᾶ οἰκία καὶ κατ., Πασπάλη οἰκία
- Μητροπολίται Ἀθηνῶν καὶ Λεβαδείας, βλ. ἀνωτ., Ἀθανάσιος Γ' καὶ Βενέδικτος
- πανήγυρις Λεβαδείας 604

• σπήλαιον, ἄντρον, μαντεῖον τοῦ Τροφωνίου Διδος 61, 62, 1198, 1200, 1208, 1213

• τζαμί 62

• τουρκικὸς τάφος στὴν θέση Πηγὴ 1198

• φρούριο 1209

Λεβαδεύς· βλ. κατ., Νικολαΐδης Λεβαδεὺς

Λεβᾶς Φ· βλ. II, Le Bas Philippe

λεβέτι· βλ. III

Λεβίδου Κ. οἰκία (Ἀθῆναι)· εὕρεση ἐπιγραφῆς στὰ θεμέλια 624

λέγω· βλ. III

Λειβαδάκι (Λεβάδεια)· ἐπιγραφὴ 1210

Λειβάδι (Κέα), λιμὴν· [ἀρχ. Κορρησὸς ἢ Κορρησσία] 627, ἐπιγραφὴ στὴν ἀποθήκη τοῦ Τηλ. Ἀγγελίδου 1467

Λειβαδιά· βλ. ἀνωτ., Λεβάδεια

Λειβαδόστρα (Βοιωτία), λιμὴν· 58 (βλ. IV, Κρεῦσις)

Λειβηθριαί, Λειβήθριον· βλ. κατ., Λιβηθριαί, Λιβήθριον

Λεῖκ· βλ. II, Leake

λεῖμονιά· βλ. III

λειοτριβεῖσθαι, -οῦμαι· βλ. III

λειοτριβῆσις τῶν ἐλαιῶν· εὕρεση στὴν Κέα δύο ἀρχαίων ἀγγείων λαξευμένων σὲ βράχο, ὁμοίων τῶν ἰγδίων, ποὺ χρησιμοποιοῦνται «τὴν σήμερον πρὸς λειοτριβῆσιν» (περιγράφεται ὁ τρόπος χρήσεώς τους) 1330²²³

Λενορμᾶν Φ· βλ. II, Lenormant François

Λεοντάρι (Ἀρκαδία)· τζαμί Λεονταρίου 26 (βλ. ἀνωτ., Βέης τῆς Κορίνθου)

Λέοντος, θέσις (Κέα)· ἐπιγραφὴ 1591, βλ. καὶ IV, λέων Κέας

λέπια· βλ. III

λεπτογραφικός· βλ. III

Λέσβος· ἐπιγραφές δημοσιευόμενες στὴν ΕΑ ἀπὸ ἀντίγραφα τοῦ Φιντικλῆ 447-450,

222. [Ἐνν. τὸν λόφο τοῦ Λυκαβητοῦ καὶ τῆς Σχιστῆς πέτρας].

223. Βλ. καὶ ἀνωτ., ἐλαιοτριβεῖα.

(Λέσβος)

παραγωγή κατά την αρχαιότητα ύαλινων σφραγίδων και ποτηρίων φοινικίου χρώματος, που τὰ ὀνόμαζαν «ύάλινα διάχρυσα» 575, βλ. κατ., Μόλυβος, Μυτιλήνη και πρβλ. 486

Λετρον· βλ. II, Letronne

Λεῦκα, λόφος (Βοιωτία)· νεώτ. τοπων. προερχόμενο (κατὰ Πιττάκη) ἀπὸ τὸ ἀρχ. Λεῦκτρα 59, ἐρείπια ἀρχαίου τείχους και ἄλλες ἀρχαιότητες 59, 63

Λευκαί, ὄρος (Πελοπόννησος)· 24

Λευκή νήσος· 488

Λεῦκτρα· βλ. ἄνωτ., Λεῦκα

Λέων Β', Μητροπολίτης Ἀθηνῶν· ἀπεβίωσε τὸ 1069, 1445 σημ. 1

Λέων Ἰσαυρικός· 486

Λήκ(ιος)· βλ. II, Leake

Λημνίου οἰκία (Ἀθῆναι)· 1392 (βλ. ἄνωτ., Γαλλικὴ Σχολὴ ἐν Ἀθήναις)

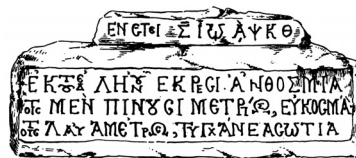
Λῆμνος· βλ. IV

Ληνοί (:), ἐνορία τῶν Ἀθηνῶν παρὰ τὸ θέατρο τοῦ Διονύσου· 311 σημ. 1, 918, 959, 1293 σημ. 1, ἄγαλμα 311 σημ. 1, ἐπιγραφεὶς 918, 959

ληνός· γενικῶς, «ἡ συνήθεια ὁμοίως ὥς οἱ ἀρχαῖοι πατοῦσιν εἰς τὸν ληνὸν τὰς σταφυλὰς» 661, «ὅταν πατῶσι τὰ σταφύλια τραγουδοῦσι ἀμοιβόμενοι ὁ εἷς τὸν ἄλλον ῥυθμὸν ἀναπλέκοντες» 663, «τὸ ἀπόβρεγμα, τὸ ὁποῖον γίνεται, ὅταν πατήσωσιν ἐν τῷ ληνῷ τὰς σταφυλὰς, καλοῦσι δεῦτερον χέρι. Ἐπὶ δὲ τῶν οὕτω πατημένων σταφυλῶν ἐπιχέουσιν ὕδωρ, ὅπερ, εὐφήμεν στόματι, ἀγίασμα καλοῦσιν» 662

ληνός (Ἀθῆναι)· ἀποκαλύφθηκε στὶς ἀνασκαφεὶς τοῦ Ἡρώδείου 1710

ληνὸς μοναστηρίου ἢ μετοχίου τῶν Ἀθηνῶν· σὲ μαρμαρίνη πλάκα χάραξε τὸ 1729 κάποιος «ἡγούμενος τῆς μονῆς ταύτης, παίζων, διὰ τὸν ἡδύποτον οἶνον τῆς μονῆς του», τὴν ἐξῆς ἐπιγραφή (Πιττάκης, EA 421-422, ἀρ. 582, καὶ λιθ., βλ. τὴν εἰκ. καὶ τὸ κεῖμενο στὴν δεξιὰ στήλη)·

ἐν ἔτει σ(ωτηρ)ίῳ ΑΥΚΘ

Ἐκ τοῦδε ληνοῦ ἐκρέει ἀνθοσμία²²⁴,
τοῖς μὲν πίνουσιν μετρίως εὐκοσμία,
τοῖς δ' αὖ ἀμέτρως τυγχάνει[ι] ἀσωτία.

Λιανοσταφίδα Π. οἰκία (Ἀθῆναι)· ἐπιγραφή που βρέθηκε στὴν οἰκία δωρήθηκε ἀπὸ τὴν ιδιοκτήτρια στὸ Μουσεῖο 1428 καὶ σημ. 1

λιβάδια· βλ. III

Λιβαδιά· βλ. ἄνωτ., Λεβάδεια

Λιβαδόστρα· βλ. ἄνωτ., Λειβαδόστρα

Λιβηθριαί, Λιβηθριάς, πηγὴ (Βοιωτία)· ἀρχαιότητες στὴν περιοχὴ τῆς 60-61, πρβλ. 653

Λιβήθριον ὄρος (Βοιωτία)· 60

Λιθογραφεῖον²²⁵ Βασιλικόν· βλ. ἄνωτ., Βασιλικὸν Τυπογραφεῖον καὶ Λιθογραφεῖον

λιθογράφημα²²⁶, πολλαχού· «Σημειώσεις ἐπὶ τῶν λιθογραφημάτων» 14-186, λιθογραφήματα δημοσιευόμενα στὴν EA, φυλλ. 1 ἕως 29· φυλλ. 42, μετὰ τῶν σ. 1352 καὶ 1353· φυλλ. 43, μετὰ τὴν σ. 1357

λιθογραφημένον²²⁷ σχέδιον τοῦ Παρθενῶνος· «Ὁ Παρθενὼν κατὰ Κοκκερέλλ» (στὸ τέλος τοῦ φυλλ. 14 τῆς EA 1839, βλ. καὶ σ. 239)

λιθογράφησις²²⁸. λιθογρ. τῶν ἀναγλύφων τοῦ Ἐρεχθεῖου 86, λιθογρ. «διὰ τοῦ νιτρικοῦ ὀξέως» 429

224. [Πρβλ. τὴν φρ. ἀνθοσμίας οἶνος «ὁ εὐωδιάζων ὡς ἄνθος, ὁ μοσχάτος, οἶνος», βλ. *Πρωϊά*].

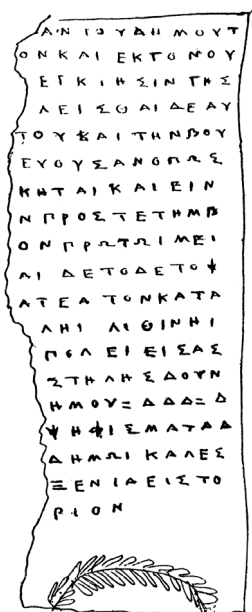
225. Βλ. *Συναγωγή*.

226. Βλ. *Συναγωγή*.

227. Βλ. *Συναγωγή*, λ. λιθογραφέω, -ῶ.

228. Βλ. *Συναγωγή*.

λιθογραφία²²⁹. 398, 401, 1441, 1447, 2064
 λιθογράφος²³⁰. 1070, 1310, ἀρχαῖος λιθο-
 γράφος (ὁ χαράκτης ἐπιγραφῆς) 229
 λιθοκρήδεμνος· βλ. III
 λιθοξόοι· «ἐρωτήσαντες ἓνα τῶν σημερινῶν
 λιθοξόνων μας ὁποῖαν τιμὴν ζητεῖ διὰ τὴν
 ἐγγάραξιν μιᾶς τοιαύτης ἐπιγραφῆς²³¹
 εὐηρεστήθη μὲ τὴν τιμὴν τῶν εἴκοσι
 δραχμῶν» 590 (ἀρ. 1032, βλ. τὴν εἰκ.)

λιθόστρωμα· βλ. III
 λιθουργοί· «ἔτεμον κατ' ἄγνοιαν (ἐνν. τεμά-
 χιον ἀρχ. βωμοῦ) ὅπως παρασκευάσω-
 σιν αὐτὸ ἀρμόζον εἰς τὸν σύνδεσμον τῶν
 μετ' αὐτοῦ οἰκοδομουμένων λίθων» 1336,
 θραύση ἀρχαίου ψηφίσματος 795
 Λικάρη (Βοιωτία)· 62, βλ. IV, Ὑλῆ ἢ Ὑλίκη
 Λίκυ Ἰάκωβος· βλ. II, Linck Jacob
 λιμενικαὶ ἀρχαί· 1310 (βλ. III)

229. Βλ. *Συναγωγή*.

230. Βλ. *Συναγωγή*.

231. [Ἀναφέρεται σὲ τμήμα στήλης πεντελικοῦ
 μαρμάρου, ποὺ σώζει ψήφισμα τῶν Ἀθηναίων τοῦ
 4ου αἰ. π.Χ. (*IG* II² 426)].

Λίμναι, ἐνορία (Ἀθῆναι), στὸ νότιον μέρος
 τῆς πόλεως· ἐπιγραφές 1396, 1650, 1882,
 πρβλ. IV, Λίμναι
 λίμνη· βλ. ἀνωτ., Γλυκερί, Ζαρακά, Ἰερὰ ἢ
 Στρογγύλη λίμνη (Δήλου), Κωπαῖς καὶ
 κατ., Παραλίμνη
 Λίμπονας Μιχαήλ· βλ. κατ., Λύμπονας
 λίραι στερλίναι (νόμισμα)· 14.000 λίρες στερ-
 λίνες ἀντιστοιχοῦσαν²³² σὲ 400.000 περὶ-
 που δραχμὲς 28
 λισίβα· βλ. III, ἀλισίβα
 Λίτζα Γεωργίου οἰκία· μεταφορὰ στὴν οἰκία
 ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὸ Ἀμφιάρειον 800
 λιχανὸς δάκτυλος· βλ. III
 Λοβέκ· βλ. II, Lobeck
 λόγια· βλ. III
 λογικός· βλ. III
 Λογιωτατίδης Σπυρίδων· ἀντίγραφό του
 ἐπιγραφῆς τῆς Αἴγινας 1318
 Λογοθέτης Σπυρίδων, Ἀθηναῖος, Ἄρχων
 Λογοθέτης τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν
 καὶ Λεβαδείας· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως
 (ἔτος 1785) 1219, ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν
 (ἔτος 1806) 1220
 Λογοθέτης Συμεών, Ἀθηναῖος· ἔγγρ. Μητρ.
 Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220
 λοιμικά, λοιμική· βλ. III
 λοιμὸς στὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν· ἀπόσπασμα
 «ἐκ τοῦ χειρογράφου τῆς Ἱστορίας τῶν
 Ἀθηνῶν» 940-941
 Λοκρίς· βλ. ἀνωτ., Δένδρα (μετόχιον τῆς μο-
 νῆς Μελεσίνας) καὶ κατ., μονὴ Μελεσίνας
 Λονδῖνον· 6, βλ. καὶ ἀνωτ., Βρεταν(ν)ικὸν
 Μουσεῖον
 λόξα· βλ. III
 λόξυγγας, λύξυγγας· βλ. III
 Λοῦβρον, Μουσεῖον Παρισίων· ἐλληνικὲς
 ἀρχαιοῦτες 7, 131 (βλ. II, Nointel), 1349

232. Τὸ 1837.

(Λουβρον, Μουσείον Παρισίων)

σημ. 1 (βλ. II, Choiseul-Gouffier), 1550 (;),
Νομισματοποθήκη Παρισίων 1353

Λουδοβίκος, Άναξ τῆς Βαυαρίας· ταξίδι του
στὴν Ἀθήνα 143, βλ. καὶ ἄνωτ., βασιλικὴ
ἐπιταγὴ

Λουζιέρη Ταμτίτα οἰκία· βλ. II, Lusieri Gio-
vanni Batista (γνωστὸς ὡς Don Tita)

λουτρά (Ἀθηναί)· νεώτερη ὄνομ. τοῦ σπη-
λαίου «ὅπερ δεσμωτήριον ἦν τὸ πάλαι»
648· λατρεία ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ἀπὸ τὰ
ἀρχαῖα ἕως τὰ νεώτερα χρόνια 648 (βλ.
ἄνωτ., διηγήσεις καὶ Καλοκυράδες), προ-
σφορὲς μειλιγμάτων 648 (βλ. III, μειλίγ-
ματα)

Λουτρά Ἀρτέμιδος (Σμύρνη)· βλ. κατ., Χαλ-
κὰ Πουνᾶρ

Λουτράκιον· 1550

λουτρὸν Πειραιῶς, τοῦ 12ου αἰῶνος· 838
σημ. 1

λουτρὸν τουρκικόν (Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν),
Δ. τοῦ Παρθενῶνος· ἐπιγραφὲς 765, 834

λουτρός· βλ. III

λόφος, λόφοι

- Ἀθηνῶν· «πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀχαρνικῆς
ὁδοῦ» 930, «κατὰ τὰς Ἡρίας πύλας»
1260, «πρὸς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Τριά-
δος» 2102 σημ. 1, βλ. ἐπίσης ἄνωτ., Ἅγιος
Γεώργιος, Ἀκρόπολις, Ἄρειος Πάγος καὶ
κατ., Νυμφῶν λόφος (Ἀστεροσκοπεῖον),
Ξυλιάστρα, Σέγγιο, Χαλκούρη, βλ. ἐπί-
σης IV, Ἄγχεσμος μικρός, Ἴππιος (ἔξω)
Κολωνός, Κολωνός, Λυκαβηττός, Μου-
σεῖον, Πνῦξ
- Ἀλκάθου Μεγάρων, βλ. IV
- Κορουνίας 60
- Λακωνίας, βλ. ἄνωτ., Εὔα, Κουτσαβᾶς,
καὶ κατ., Ὀλυμπος
- προφήτου Ἡλιοῦ (Λεβαδείας) 61

Λόχας, ὁ (τοπων., Ἀθηναί)· 402 (ἐπιγραφὴ),
2024

λυγίζω· βλ. III

λύγξυγγας· βλ. III, λόξυγγας

Λυκαβηττός· βλ. IV

Λυκοβοῦνι, Λυκοβούνια, βουνὸν τῆς Καλο-
γρέζας (Ἀθηναί)· 76-79, 211, «τὸ Λυκο-
βοῦνι ὡς γαιῶδες περισσότερον παρὰ
πετρῶδες εἶναι ἐπιδεκτικὸν μᾶλλον εἰς
τὴν ἐπαύξησιν τῶν ἐλαίων· μάρτυς τοῦ
λόγου μου εἶναι αἱ εἰσέτι καρποφόροι
καὶ εὖρωσται ἐλαῖαι αἱ κατὰ τὸ μέρος
τοῦ ὄρους τούτου, τὸ καλούμενον Γα-
λάκι» 79

Λυκόδημος, Νικόδημος, ἡ Σωτὴρ Νικοδή-
μου· ἐκκλ. καὶ ἀνδρική μονὴ τῶν Ἀθη-
νῶν ποὺ καταστράφηκε τὸ 1780

- ἀνασκαφὴ τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν Ἀρχι-
μανδρίτη Ἀντωνῖνο (ἔτη 1852-1856)
1449-1456²³³, συνέχισή της ἀπὸ εἰδικὴ
ἐπιτροπὴ 1455
- «ἀνέκδοτόν τι περιέργον», τῶν ἀρχῶν
τοῦ 17ου αἰῶνος, περὶ τοῦ ὑπογείου τῆς
ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον «ἐθεωρεῖτο ὡς φο-
βερὸν τὴν νύκτα» 1449 σημ. 1
- ἀρχαῖα στὴν περιοχὴ τῆς ἐκκλ. 915-917,
920, 921, 930, 978, ἐπιγραφὴ ἀναθημα-
τικὴ στὸν Ἀπόλλωνα Λύκειο 937
- ἐπιγραφὲς χαραγμένες στοὺς τοίχους της
(11ου αἰ.) 936-937
- κοιμητήριον «γέμον χώματος καὶ ἐν
μέρει ὁστῶν ἀνθρωπίνων» 1449 καὶ σημ.

- Στέφανος ὁ πρωτοκτίτωρ τῆς ἐκκλη-
σίας 937, 938
- τύχες τοῦ μνημείου· «μέγας σεισμὸς ἐγέν-
ετο²³⁴... πολλοὶ τε οἱ τοῦ Σωτῆ-
ρος Νικοδήμου Μονῆς κατεκρημνίσθη-
σαν» 944, καταστροφὴ τοῦ ὀχυροῦ τεί-
χους της καὶ τῶν κελλίων τῶν μοναχῶν
τὸ 1780 ἀπὸ τὸν Χ. Ἀλῆ Χασεκῆ 938,
φθορὲς ἀπὸ βόμβα τὸ 1821, 937-938, ἀνα-
καίνιση τοῦ μνημείου «ἐπιτηδεῖως καὶ

233. Ἀρχιμανδρίτου Ἀντωνίνου, «Υπόμνημα
περὶ ἀνασκαφῶν, γενομένων ἐν διαστήματι ἐτῶν
1852-56 ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Νικόδημος εἰς Ἀθήνας».

234. [Τὸ 1651].

ὁμοιομόρφως ὑπὸ τῆς Ῥωσσικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως συνεκκλησιάζονται ἐν αὐτῇ οἱ τε περὶ τὴν Ῥωσσικὴν Πρεσβείαν καὶ οἱ ἄλλοι Χριστιανοὶ» 938, βλ. καὶ 1449

Λυκόδημος, Νικόδημος, Δασκαλεῖον· τοπων. τῶν Ἀθηνῶν 1144, 1449 σημ. 1, βλ. καὶ ἀμέσως ἄνωτ.

Λυκούρεση Χαιρωνεῖας· βλ. κατ., μονὴ Πα-ναγίας Λυκουρέσης

Λυκούρησις (Οἰχαλία)· 89

λυκοχαράγματα· βλ. III, γλυκοχαράγματα

Λύμπονας Μιχαήλ (Ἀθηναῖος)²³⁵. 943

Λυσέας (κύρ. ὄν.)· [ἄρχ. Λυσέας] 142, «καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἢ ἐκκλησίᾳ τοῦ προφήτου Ἐλισεὲ καλεῖται ἀπὸ τὸν λαὸν ἢ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Λυσέα» 142

Λυσικράτους μνημεῖον· βλ. κατ., μνημεῖον Λυσικράτους

Λύτσια οἰκία (Ἀθῆναι), Ν. τοῦ Ὡρολογίου τοῦ Κυρρῆστου· ἐπιγραφὴ 1850

λυχνία, λύχνος, λυχνοστάτης· βλ. III

M

μά· μόριο, βλ. III

μαγάρα, μαγάρισμα· βλ. III

μάγεια· βλ. κατ., μάγια

μαγειρικὴ· βλ. κατ., φαγητὰ

μαγέρευμα· βλ. III

μάγια (γρ. μάγεια)· [ἄρχ. καταδέσεις], «ἡ συνήθεια λέγει τὸν ἀπόδεσε, τὸν ἔδεσε, μὲ ἐξόρκια μὲ μάγεια· καὶ πιστεύει ὁ λαὸς ταῦτα» 645

μάγισσαι, αἱ· «πιστεύουσιν αἱ γυναῖκες τοῦ λαοῦ ὅτι αἱ μάγισσαι κατεβάζουσι τὴν

σελήνην» 644 (βλ. ἄνωτ., γνωμικά), «αἱ λεγόμεναι μάγισσαι, τὰ μεσάνυχτα καίγουσι ἐπάνω εἰς σχίζας ἀγρίων δένδρων, ἢ ἀγριελαίων ὄφιν· τὴν δὲ στάκτην ῥίπτουσιν ἔξω τῆς πόλεως λέγουσαι, *στὰ ὄρη, στὰ βουνά, στὰ κάρκαρα*· ἐπιστρέφουσι δὲ ἄστρεπται²³⁶» 651

Μαγκλάνη (Οἰχαλία)· 89

μαδοῦμαι· βλ. III

Μάζι (Βοιωτία)· 60

μαῖμοῦ καὶ μίμω· βλ. III

Μάϊος (κύρ. ὄν.)· [ἄρχ. Μάϊος] 927

Μακαρία (κύρ. ὄν.)· [ἄρχ. Μακαρία] 649

μακαρίτης· βλ. III

Μακεδονία· 98, 178, 486, 488, 1157, 1786

Μακρόνησος· ἀρχαῖα μεταλλεῖα 445

[Μακρῇ Θηρεσίᾳ]· 1164 σημ. 1

Μάκρυ (Ἀρκαδία), «Μανθουρικὸν (πεδῖον) τὸ πάλαι καλούμενον»· 25

μάλα· βλ. III

μαλία, μαλιά· βλ. III

Μαλιακὸς κόλπος· 124

Μάλκολμ, ναύαρχος· βλ. II, Malcolm

μαμάκονται· βλ. III, μαμμάκοντας

μαμάλλαι· βλ. III

μαμμά· βλ. III

μαμμάκοντας, μαμάκοντας· βλ. III

μαμμή· βλ. III

Μαμούρα (Βοιωτία)· ἐπιγραφὴ στὴν ἐκκλ. τοῦ Σωτήρος 1207

Μάνδρα (τοπων., Πειραιεύς)· λείψανα ἀρχαίου περιβόλου καὶ ἄλλα ἀρχαῖα 1282-1283, «ἐκλήθη ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους *μάνδρα* ὁ χώρος, ὡς τόπος περιφραγμένος, διότι οἱ λίθοι οὗτοι σχῆμα περιβόλου δεικνύουσιν» 1283

235. [Ἄλλη γραφὴ Λίμπονας. Ἄρχοντας τῶν Ἀθηνῶν, τὸν ὁποῖον δολοφόνησαν μὲ πρωτοφανὴ ἀγριότητα οἱ Τοῦρκοι τὸ 1678, βλ. Θεμ. Φιλαδελφῶς, *Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίᾳ (1400-1800)*. (Ἐν Ἀθήναις 1902), Α', 385 κέ.].

236. [Ἀποδίδεται σὲ ἀρχαῖα δοξασία, τὴν ὁποία ἀναφέρει ὁ Θεόκριτος, *Εἰδύλ.* 24, 91-96].

Μανδραβήλη πύλη, Ν. τοῦ Θησείου²³⁷. ἐπιγραφὴ 1001

Μάνθος Κων/νος· ἀνεκάλυψε καὶ ἀντέγραψε πλῆθος ἐπιγραφῶν τῆς Κέας (τὰ ἀντίγραφα ἔστειλε στὸν Πιττάκη²³⁸) 1314, 1459-1469, 1486, 1590-1593, 1692, 1706, 1835-1836, 1838-1840, 1896-1897, ὁρισμένες ἀπὸ αὐτὲς μετέφερε στὴν οἰκία του 1418, 1465, 1591, 1592 καὶ σημ. 1, 1649· ἐντόπισε λίθο ἀργιλλοῦχο (μῖλτο) «ἐν τῷ λιμένι τῆς Ἰουλίδος ἐντὸς σπηλαίου» 1330

Μάνθου Ἀντωνίου κτῆμα στὴν Κέα· ἐπιγραφὴ 1469

Μανούσης Δημ., Ἀθηναῖος· δωρεὰ ἀρχαίου στὴν Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ 800

μαντεία· κλῆδονας, βλ. III, «μαντεύει διὰ τοῦ κοσκίνου» 650 (βλ. III, κοσκινόμαντις), φρ. «μαντεύει θαύματα τῆς τραπέζης» 1290, τραπεξομαντεία 1290

Μαντίνεια (Ἀρκαδία)· 24, πλῆθος ἀρχαίων «λευκοτάτων» λίθων μετέφεραν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ ἐκεῖ στὴν Τρίπολη, «ἵνα χρησιμεύσωσιν ἐκεῖ εἰς τὰ Τζαμιά αὐτῶν, καὶ εἰς ἄλλας οἰκοδομὰς» 1014

Μαραθῶν, ὁ καὶ ἡ (Ἀττικὴ)²³⁹

- διήγηση τῶν κατοίκων τῶν παρὰ τὸν Μαραθῶνα χωρίων 659 (βλ. κατ., λ. Οἶνση)
- εὕρεση ἀνδριάντος «ἐν τῇ νοτιοτέρᾳ νήσῳ τοῦ Μαραθῶνος» 1295 σημ. 1, εὕρεση ἐπιγραφῆς ποὺ ἰδρύθηκε ἀπὸ τὸν Ἡρώδη τὸν Ἀττικὸ 1413

• μονὴ Βρανᾶ, βλ. κατ.

• τύμβος ἢ σωρὸς 661, 1492, 2070 (βλ. IV, τύμβος Μαραθῶνος)
Πρβλ. 291, 535, 1159

Μαραθωνίτης· ὁ κάτοικος τοῦ Μαραθῶνος 661

Μαργαζιον (Οἰχαλία)· 89

μαργώνω· βλ. III

Μαριανόν, τό (κύρ. ὄν., ὑποκ.)· 328

Μαριγῶ (κύρ. ὄν.)· 434, 649

Μαρκόπουλον Καταδέματος· 850, βλ. ἀνωτ., Κατάδεμα

Μάρκου Νικολάου κτῆμα (Κέα, θέση Μικροῦ Σκιαδᾶ)· ἐπιγραφὴ 1897

μαρμαρωρχεῖα· Εὐβοίας 1145-1146, Θάσου 1148, μάρμαρο Μεγάρων, Πάρου, Πεντέλης, Ὑμηττοῦ, βλ. IV, λ. μάρμαρον

Μαρουδῆς Ἐμμανουήλ, ἑλληνοδιδάσκαλος Καρύστου· ἐντόπισε καὶ ἀντέγραψε τὸ 1858 τρεῖς ἐπιγραφὰς στὴν Βάθεια Εὐβοίας καὶ ἔστειλε τὰ ἀντίγραφά του στὸν Πιττάκη 1837

μαρούλι· βλ. III

Μαροῦσι· 784, 2013, Κάτω Μαροῦσι 1159

Μάρτις· πανήγυρις 1263 καὶ σημ. 1, βλ. κατ., λ. πανηγύρεις, παροιμ. «γκαρίζει ὁ ὄνος τὸν Μάρτυν²⁴⁰» 659

μαρτύρια χριστιανῶν· 1365 σημ. 1

μαρτυρίες· βλ. ἀνωτ., λ. διηγήσεις

μασμένα λόγια· βλ. III

μάτι, ὁμμάτιον· βλ. III

Μάτια (Κωπαίς)· οἱ ἐγχώριοι ὀνομάζουν Μάτια ἐννέα φρέατα «ἃ ἄλλοτε ἀνέβρουν ὕδωρ ἄφθονον ἐν αὐτῇ (ἐνν. τῇ λίμνῃ)... εἰσὶ δὲ ταῦτα ἔτι καὶ νῦν πλήρη ὕδατος» 1500

237. [Πύλη τοῦ Μανδραβήλη ἢ τοῦ Δράκου, βλ. Τραυλοῦ, *Πολεοδομικὴ ἐξέλιξις* 198. Ἡ πύλη σωζόταν τὸ 1830, ἀλλὰ ὄχι τὸ 1853, βλ. *EA* 1001. Ὡς πύλη τοῦ Δράκου ἀναφέρεται στὴν *EA* 81-82, βλ. κατ., πύλη τοῦ Δράκου].

238. [Βάσει αὐτῶν δημοσιεύθηκαν οἱ ἐπιγραφὰς στὴν *EA*].

239. [Τὸ ὄνομα Μαραθῶν ἀπαντᾶται ὡς ἀρσενικὸ καὶ ὡς θηλυκὸ ἥδη ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, βλ. Πιττάκη, *EA* 661].

240. [Μάρτιν ἢ μάρτυν (:), βλ. ἀνωτ., λ. γνωμικά].

ματιάζω, ματιάζομαι, βασκαίνομαι (βλ. και III, ματιάζω, ματιάζομαι)²⁴¹

- «νομίζουσιν ὅτι κυρίως τὰ παιδιά... βασκαίνονται εὐκολώτερα· ὅθεν λέγουσι τὸ ἐπίασε τὸ μάτι τοῦ δεινός, τὸ ἐμάτιασεν· ὅθεν λέγουσιν μὴ θεωρεῖς ἀσκαρδαμυκτὲ τὸ παιδί, φτύσε το» (πρβλ. Πλουτ. *Quaestiones convivales* 680C) 646
- «ὅταν ματιάζονται τὰ βρέφη τὰ φέρωσιν εἰς γρᾶϊας γυναικας, αἵτινες τὰ πτύουσιν εἰς τὸν κόλπον, καὶ τὸ μέτωπον» (πρβλ. Σχόλ. εἰς Θεοκρ. *Εἰδύλ.*) 650
- «ὅταν λέγωσι ἐματιάσθη τὸ δεῖνα παιδί, ἐκβάλλουσιν ἀπὸ τὸ φρέαρ ὕδωρ ἀμίλητον [ἦτοι χωρὶς νὰ ὁμιλήσωσι], ῥίπτουσι ἐν αὐτῷ τρεῖς βώλους ἄλατος, λέγουσι μυστικὰ τινὰ λόγια καὶ ῥαντίζουν διὰ τοῦ ὕδατος τοῦτου τὸν ματιασμένον» (πρβλ. Θεοκρ. *Εἰδύλ.* 24) 651
- «διὰ νὰ μὴ βασκανθῇ πτύει τὸν κόλπον του, πτύει κάτω» (πρβλ. Θεοκρ. *Εἰδύλ.* 6.25), 650
- «πρὸς ἀποφυγὴν τῆς βασκανίας φέρουσιν ἀπήγανον τὸ χόρτον, ὅπερ ὁμοίως τοῖς ἀρχαίοις ὀνομάζουσι» (πρβλ. Μιχ. Ἀποστόλ.) 658
- δημῳδ. φρ. «τὸν ἐμάτιασε καὶ τὸν ἐκτύπησε» 647

Μάτος· ὁ Ὑμηττός, «ὃν οἱ ἐν Ἑλλάδι Φράγκοι παρεφθαρμένως Μάτο ἐκάλουν» 658, βλ. κατ., Ὑμηττός

μαυραγκαθιά· βλ. III

μαυρονέρι ἢ νερὸν τῆς Στυγός· ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τοῦ ὕδατος τῆς Στυγός» 470 (τὸ ὕδωρ χαρακτηρίζεται ὡς ἱαματικὸ «μὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἀγριοψυ-

χρόποτον»), δοξασίης τῶν κατοίκων²⁴² 470, ὀνομασία του (μαυρονέρι) ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς «ἐπειδὴ ἅπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ ὕδατος τοῦτου βρεχθέντα, καθὼς καὶ ὁ ὑψηλὸς κρημνὸς ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὸ ὕδωρ ὀρμητικῶς καταπίπτει εἶναι μελανὰ» 470

Μαυρο(τ)ζούμενα (Μεσσηνία), ὁ ποταμὸς Πάμισος· 26, ἐπιγραφὴ στὴν γέφυρα τῆς Μαυροτζούμενας 26

μάχαιρα· βλ. III

Μαχαιρίνου Μιχαήλ οἰκία (Σκόπελος)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. στὴν οἰκία ἀντιγράφηκε ἀπὸ τὸν Βέλλιο 1857

Μεγάλη Βρύσις «εἰς τοὺς πρὸς τὸ βόρειον τῶν Ἀθηνῶν κήπους οὗς καλοῦμεν Πατήσια»· ἐπιγραφὴ 1018

Μεγάλη ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν στὸν Παρθενῶνα· χριστ. χάρ. 1445, πρβλ. καὶ 939

μεγάλη Ἑλλάς· 1349

Μεγάλη Καταβόθρα, περὶ τὴν Κωπαῖδα· 1500, 1502

Μεγάλη Παναγία (ἐκκλ., Ἀθῆναι), «ἐντὸς τοῦ τετραγώνου τοῦ Ἀδριανοῦ»· 838 σημ. 1

- «εἰκόνες καλλίστης ἐργασίας ὑπῆρχον, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖται ἀπὸ τοὺς ἰδόντας αὐτήν (ἐνν. τὴν ἐκκλησίαν)» 838 σημ. 1
- ἐπιγραφὴ 1919
- λειτουργία τῆς ἐκκλ. ὡς ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς τὸ 1833, μὲ σκοπὸ τὴν προστασία τοῦ μνημείου 838 σημ. 1, 1336, ἀρχαῖα τῆς συλλογῆς 838 σημ. 1, 1503

Μεγάλον Λειβάδι (Σέριφος), λιμὴν· κατὰ λοιπα ἐκεῖ τῶν ἀρχαίων μεταλλωρυχείων 1147

241. [Καταγράφονται στὴν ΕΑ δοξασίης ποὺ θεωροῦνται ἐπιβίωση ἀρχαίων δοξασιῶν, βλ. ΕΑ 646 κέ. Οἱ παραπομπὲς στὶς ἀρχαῖες πηγές, τίς ὁποῖες παραθέτει ὁ Πιττάκης, δίδονται ἐδῶ ἐντὸς παρενθέσεων].

242. «Οἱ περὶ τὴν Στύγα κάτοικοι ὀνομάζουσιν αὐτὴν μαυρονέρι... διίσχυρίζονται οἱ ἐκεῖ κάτοικοι ὅτι ἐνταῦθα ὑπάρχουσι φαντάσματα... τινὲς λέγουσιν ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦτο πίνοντες δὲν ἀποθνήσκουσι καὶ οἱ νοσοῦντες ἀναλαμβάνουσιν, ἄλλοι πάλιν λέγουσιν ὅτι τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός εἶναι δηλητηριώδες καὶ ὅστις πίνει παρευθὺς ἀποθνήσκει» (Λάνδερερ).

Μεγάλον Μοναστήρι²⁴³, Παναγία Μεγάλου Μοναστηρίου (έκκλ., Ἀθῆναι)

- ἐπιγραφή στὸ δάπεδο τῆς ἐκκλ. 396²⁴⁴, ἄλλη ἐπιγραφή 1023
- ἱστορία τῆς ἐκκλ. κτίσθηκε τὸ 1630, 396· μετὰ τὴν Ἐπανάσταση μεταφέρθηκε ἐκεῖ ἡ εἰκόνα τῆς Ἀγίας Ἀγαθοκλείας καὶ ἔκτοτε ἡ Ἀγία ἐορταζόταν ἐκεῖ 1336

Μεγάλον Μούλκι (Βοιωτία)· δύο ἐπιγραφές ἐντοιχ. στὴν ἐκκλ. τοῦ Ἀγ. Νικολάου 1199

Μεγάλον Χωρίον· βλ. κατ., λ. Σαλαμίς

Μεγάλον Χωρίον (Σαντορίνη)· δύο ἐπιγραφές ἐντοπίσθηκαν κοντὰ στὸ χωριὸ 350, 351

Μεγαλόπολις (Ἀρκαδία)· ἀνασκαφές τῆς Γαλλικῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς τὸ 1832, 27, ἀρχαῖα κατάλοιπα καὶ ἐκκλησία ἐρειπωμένη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως 27, καταστροφή τοῦ ἀρχαίου θεάτρου 27, 105

Μέγαρα· «θέλομεν ἀποδείξει πόσον ἡ πόλις αὕτη ἐφύλαξε τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς σχέδιον» 22 σημ. 2

- ἀνασκαφὴ τοῦ Θεοχάρη Ρέντη τὸ 1820 καὶ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὸ 1838 μετὰ ἀπὸ πρόταση τοῦ Πιπτάκη 805
- ἀρχαιοῦτες 21-22, πρβλ. 538, 638 σημ. 9, 639 καὶ σημ. 16, 1230, 1263, τυχαία εὗρεση ἀρχαίων ἀπὸ ἰδιῶτες 805, εὗρεση ἀγάλματος Σατύρου ἀπὸ Παριανὸ μάρμαρο, ἔργου τοῦ Πραξιτέλους 535, ἐπιγραφές 466, 805-818, 1019, 1261, 1263-1264, 1332, 1424, 1947, 1949, 1952-1958, πρβλ. 412, 448, 1347
- ἐκκλησιές κτισμένες στὴν θέσιν ἀρχαίων ναῶν 22 σημ. 1
- κάτοικοι, βλ. κατ., Μεγαρεῖς, Μεγαρίται
- μάρμαρο τῶν Μεγάρων 1225
- μεταφορὰ στὸ Μουσεῖο τῆς Αἰγίνας ἐπιτυμβίου ποὺ βρέθηκε στὰ Μέγαρα τὸ 1830, 1019

- ὁδοὶ 22, 466, 1265 (βλ. κατ., λ. ὁδοὶ ἄλλων τόπων)

- οἰκία Ἐλευθέρι Δημητρίου 818

- σύσταση τὸ 1837 δημοτικοῦ Μουσείου «τῶν ἐν Μεγάροις ἀρχαιοτήτων» χάρη στὸν Δήμαρχο Μεγαρέων 21-22

- ταξίδι τοῦ Πιπτάκη στὰ Μέγαρα (κατὰ τὰ ἔτη 1835 καὶ 1860) 818, 1947, 1949

Μεγαρεῖς, Μεγαρίται (βλ. 655)

- Δήμαρχος Μεγαρέων (ἔτος 1837) 21-22

- δωρικὴ προφορὰ τῶν Μεγαρέων 663 (βλ. III, ἐνί, ξύλον)

- «οἱ Μεγαρεῖς ἔτι καὶ νῦν εἰσὶ λίαν καρτερόποδες καὶ ταχύποδες, ὅθεν τὰ παρ' αὐτοῖς ἀριθμούμενα διαστήματα λογίζονται ὡς λίαν ἐκτεταμένα· λέγομεν δὲ π.χ. ὅταν ὁ Μεγαρεὺς σοὶ λέγῃ τὴν ἀπὸ τὸ Θριάσιον εἰς Ἀθήνας ἀπόστασιν δύο ὥρων, λογιστέαν ταύτην τριῶν καὶ ἡμίσεως» 1262 σημ. 1

- κοινὸ τὸ ὄνομα Διονύσιος στὰ Μέγαρα, ὅπως καὶ στὴν ἀρχαιότητα 1027

Μεγαρίς· 942, βλ. ἀνωτ., Μέγαρα

Μεζάται, χωρίον (Ἰπάτη)· ἐπιγραφή 204

Μεθόδιος, «ὁ τὰ τοῦ Πλάτωνος ὑπομνηματίσας»· διέτριψε στὸ Κοινόβιο τῆς μονῆς τῶν Ἀγ. Ἀναργύρων 944

Μεθόδιος ὁ Ἡρακλείας (Μητροπολίτης, ἔτος 1651)· 946

Μεθόδιος ὁ Ἡρακλείας (Μητροπολίτης)· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1219

μεικάκια· βλ. III

μειλίγματα· βλ. III

Μελαινὴ νῆσος, Μέλαινα νῆσοι· 488

μελανούρι· βλ. III

Μελέγη, «τὸ πρὸς τὸν Ὀρχομενὸν ὄρος καλούμενον Τραχύ»· 24

Μελέτιος, ὁ Γεωγράφος δημοσίευσε ἐπιγραφή τῆς Χαιρωνείας 514

Μελέτιος, ὁ Ναυπλίου (Μητροπολίτης)· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1219

«μέλι καὶ γάλα στὸν δρόμον σας»· 648 (βλ. ἀνωτ., λ. Καλοκυράδες)

243. [Τὸ Μοναστηράκι].

244. [Τὴν μετέφερε ὁ Πιπτάκης τὸ 1840 στὴν Ἀδριάνειο στοά].

Μελισίνα· βλ. κατ., μονή Μελισίνας

μελίσσια (Ἀθηναί), στήν περιοχή τῆς Ὑπαπαντῆς· σὲ ἐνεπίγραφη μαρμάρινη στήλη, πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, ἔπλεναν «τοὺς σάκκους τῶν κηρίθρων τῶν μελισσῶν» 666

Μελίτη· Ἀγγλικὸν Γυμνάσιον Μελίτης 1164, ἀρχαῖα νομίσματα 559

μελίτιος λίθος· με μελίτιο λίθο καλύφθηκε ἡ στέγη τοῦ Θησείου «διὰ τὴν ἐμποδισθῆ ἡ εἰσροὴ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων εἰς τὸ ἔνδον τοῦ ναοῦ» 10

μελούμενον· βλ. III

Μενδινίτζα· Ἐπίσκοπος Μενδινίτζης Βαρθολομαῖος 1219 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως, ἔτος 1785)

Μενίδι (Ἀττική), χωρίον· 1376, βλ. ἄνωτ., Ἀχαρναὶ

Μερέντα· βλ. κατ., Μυρρόντα

Μερόδοντα· βλ. κατ., Μυρρόντα

Μέσα Βουνόν (Σαντορίνη)· ὁ ἀνατολικὸς βράχος τῆς νήσου, ὅπου ἡ ἀρχαία Θῆρα 378· ἀνασκαφὴ τὸ ἔτος 1838 τῶν κατοίκων στήν καταβυθισμένη βυζαντινὴ μονὴ καὶ εὐρήματα 354, 378, 490 καὶ λιθ. 774 (σχέδ. μετὸν τίτλο «Εἰς Θῆραν ἔχνη ἀρχαίων οἰκοδομημάτων»), ἐπιγραφὴ 351, ἐπιγραφὴ χαραγμένη στὸν βράχο 354

μεσαῖος (πολίτης)· βλ. III

Μεσαιών, μέσος αἰών· 5, 89, 211, 529, 530, 677 σημ. 1, 854, 857, 861, 935, 938-940, 1010, 1214-1216, 1223, 1341 σημ., 1435 κέ., 1469, 1544 σημ. 1, 1707 σημ. 6, 1710 σημ. 1, 1713, 1810, πρβλ. 1454, «ἐπιγραφαὶ τοῦ μεσαιῶνος... χρησιμεύουσι ὡς ἀρχεῖα τῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα Ἑλληνικῆς Ἱστορίας (σελ. 1810)» 1435 κέ., 1808 κέ., ἱστορία κατὰ τὸν Μεσαίωνα 1544 σημ. 1, Μεσαιῶνος ἑλληνικὴ Ἱστορία 1810, ὀνομασίεις μνημείων καὶ τόπων 5, 211, 857 σημ. 1, περιγραφὴ τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ ἄνωνύμου 1144, 1223 καὶ σημ. 1, 1708 καὶ σημ. 2, τὰφοι 1648, 1707-1708 σημ. 8, φρούριο 89

Μεσή, Μεζή (Ἀρκαδία)· 25

μεσημέρι· βλ. III

Μεσόγεια (Ἀττική)· 210 σημ. 1, 309, 1688

μέσον· βλ. III

Μεσοχώρα (Οἰχαλία)· 89

Μεσσήνη (ἡ ἀρχ. πόλη)· βλ. IV

μεταγλώττισις· βλ. III

μεταλλεῖς²⁴⁵. «τὴν σήμερον ἡ μεγάλη μισθοδοσία τῶν ἐργαζομένων, ἡ παντελὴς ἔλλειψις τῆς κανυσίμου ὕλης, τὰ μεγάλα ἔξοδα τὰ ὅποια ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἀνανέωσιν τοιούτων ἐγκαταλελειμμένων ὑπονόμων, τὸ πολυδάπανον τῆς ἀνεγέρσεως κλιβάνων, ἡ δυσκολία εἰς τὴν μετακομιδὴν τῶν ὀρυκτῶν εἰς καταλληλοτέρους τόπους, καὶ ἡ ἔλλειψις τοῦ ὕδατος, ταῦτα ὅλα ἀπέναντι ἀργυροπτόχων ὀρυκτῶν δὲν παρέχουσι πλέον ἐλπίδας τοῦ νὰ ἰδῶμεν μεταλλεῖς εἰς τὸν περικλεῆ τοῦτον τόπον» 446

μεταλλώδης· βλ. III

Μεταμόρφωσις (ἐκκλ., Κάρυστος)· ἐντοιχ. ἐπιγραφὴ καὶ ἄλλα ἀρχαῖα, κατάλοιπα ναοῦ, στήν ἐκκλ. 454

Μεταξουργεῖον (Ἀθήναι)· ἐπιγραφὴς 1688-1689

μετασκευασία· βλ. III καὶ ἀμέσως κατ.

μετασκευεὺς²⁴⁶ ἀρχαίων μνημείων σὲ ἐκκλησίες· «οἱ μετριώτεροι μόνον (ἐνν. ὁπαδοὶ τῆς νέας διδασκαλίας), εἰς οὓς χρεωστοῦμεν τὰς μεγίστας χάριτας διὰ τὴν συντήρησιν πολλῶν οἰκοδομημάτων τῆς ἀρχαιότητος, συνήνεσαν, ἐπὶ συνθήκη τινῶν μετασκευασιῶν²⁴⁷, νὰ παραλάβουν αὐτὰ εἰς τὴν νέαν θρησκείαν των» 5, βλ. καὶ 6· μετασκευὴ ἀρχαίου ναοῦ ἢ ἡρώου σὲ ἐκκλησίᾳ (τὴν Ὁμορφοκκλησίᾳ) 79 σημ. 21, τοῦ «ἐν ᾧσται Ἐλευσινίου»

245. Γιὰ τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα βλ. IV, μεταλλεῖα.

246. [Ἡ λέξις ἐτέθη κατὰ σύμβασιν].

247. Βλ. Συναγωγὴ.

(μετασκευές ἀρχαίων μνημείων σὲ ἐκκλησίες)
σὲ ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου 1197, 1223,
τοῦ Ἑρεχθείου 12, 1223, τοῦ Θησείου σὲ
ἐκκλ. τοῦ Ἀγίου Γεωργίου 10, 939-940,
1215, ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Πειραιῶς σὲ μο-
νὴ 838 σημ. 1, τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῶν
Προπυλαίων 938-939

μετασκευές μνημείων σὲ τζαμιά· ἀρχαίου ναοῦ
στὴν Κηφισιά 1916, χριστιανικῆς ἐκκλη-
σίας στὴν Λεβάδεια 62, τοῦ Παρθενῶνος
493, 533, 1102, 1408· πρβλ. κατ., λ. τζα-
μίων, τζαμιά

μετατάρσιον· βλ. III

μετατοπίζω· βλ. III

μετατυπόω, μετατύπωσις· βλ. III

μεταχρίω· βλ. III

μετεπαναστατικοὶ χρόνοι (1828-1833)²⁴⁸

- ἀνακαλύψεις ἀρχαίων 158, 197, 217,
277, 279, 326, 346, 357, 367, 397, 409,
434, 440, 483, 544, 555, 577-578, 582-583,
588, 590, 593, 613²⁴⁹, 644, 670, 672-674,
681, 791, 827 (τυπ. σφ.), 866, 880 σημ. 1,
1016, 1017, 1298, 1318, πρβλ. 400
- ἀνοικοδόμησις τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀποκά-
λυψις ἀρχαίων· «ἀπὸ τὸ 1832 μέχρι τοῦ-
δε²⁵⁰ ἦνοιξαν ἀπανταχοῦ βαθυτάτους
λάγκκους πρὸς οἰκοδομὴν θεμελίων οἰ-
κιῶν» 880 σημ. 1
- ἀρχαιολογικὲς ἐρευνες καὶ εὐρήματα
στὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν «ὅτε ἡ πόλις τῶν
Ἀθηνῶν ἦτον ὅλη ἐν ἐρείπιον²⁵¹»· ἔτη

1828-1830: 71, 158, 164, 190, 193, 279,
322, 325, 397-398, 409, 422, 423, 425,
435-440, 442, 554, 562, 583, 585, 588,
590-593, 643, 913, 985, 999-1002, 1009,
1014, 1018-1019, 1034, 1075, 1181, 1197,
1337, 1361, 1374, 1409-1410, 1422, 1494,
1679· ἔτος 1831: 71, 582, 668, 673, 683,
1003, 1009, 1015, 1019-1023, 1103, 1176,
1420· ἔτη 1832-33: 8, 197, 346, 578, 640,
642, 643, 666, 667, 671, 674-676, 681,
682, 685, 686, 786-787, 866, 869, 874,
906, 910, 913, 932, 937, 974, 976, 977,
982-984, 986, 988-992, 995-998, 1008-
1010, 1013-1014, 1018, 1022-1026, 1031-
1032, 1038, 1059, 1063, 1154, 1308, 1323,
1354, 1355, 1393, 1396-1397

• θρησκευτικὴ ζωὴ, βλ. ἀνωτ., Ἁγία Ἀγα-
θόκλεια καὶ κατ., Παναγία Χρυσοκα-
στρότισσα

• τύχη τῶν ἀρχαιοτήτων, βλ. ἀνωτ., λ.
ἀρχαιότητες

μετεφρασμένως· βλ. III

μετοικισία· βλ. III

μέτορα²⁵², τά· «τὰ ἐκτὸς τῶν ὅρων τῆς αἰ-
δοῦς ἐκφραζόμενα» 409

μετόχια τῆς μονῆς Πεντέλης· βλ. ἀνωτ., Ἁγία
Δύναμις καὶ Γέρακας

μετόχιον ἢ μονὴ Ἀθηνῶν (ἄγνωστο ποιά·
421-422, βλ. ἀνωτ., ληνὸς μοναστηρίου

μετόχιον τῆς μονῆς Μελισίνας (Λοκρὶς)·
505-506, βλ. ἀνωτ., Δένδρα

μετόχιον τῆς Ἱερουσαλήμ (Δελφοί)· 577, λει-
τουργοῦσε ὡς ἀρχαιολογικὴ συλλογὴ,
στὴν ὁποία μεταφέρθηκε ἀνάγλυφο
Ἡρακλέους πρὸς εἶχε βρεθεῖ «εἰς τὰ ἐρεί-
πια τῶν Δελφῶν» 577

248. [Δὲν χρησιμοποιεῖται στὴν ΕΑ τὸ ἐπίθ. με-
τεπαναστατικός. Ἐτέθη ἐδῶ κατὰ σύμβασιν, γιὰ νὰ
δηλωθεῖ ἡ περίοδος τῶν ἐτῶν 1828 ἕως 1832. Ἡ πε-
ρίοδος αὐτή, ὅπως προκύπτει ἀπὸ σχετικὲς ἀνα-
φορὰς στὴν ΕΑ, βλ. λ.χ. ΕΑ 71, ἦταν ἰδιαίτερος κρί-
σις γιὰ τὴν τύχη τῶν μνημείων].

249. [Ἡ παρεχόμενη χρονικὴ ἔνδειξις 1829
Νοεμβρ. 17 ὀφείλεται πιθανώτατα σὲ τυπογραφικὸ
λάθος (ἀντὶ τοῦ 1839 Νοεμβρ. 17), πρβλ. ΕΑ 611-612].
250. [1853].

251. [ΕΑ 71. Τὶς περισσότερες ἀπὸ τὶς ἀναφε-
ρόμενες ἐρευνες ἔκανε ὁ Πιττάκης].

252. «Μέτωρο (τό)· ἀστειότης, χωρατό» *Πρωϊά*.
[Τὰ νεώτ. μέτωρα παραβάλλονται ἀπὸ τὸν Πιττάκη
πρὸς τοὺς ἀρχαίους *γεφυρισμοὺς* τοὺς ὁποίους ἔλε-
γαν κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ἐλευσινιακοῦ Κηφι-
σοῦ, βλ. ΕΑ 409. Πρβλ. III, κληδόνας].

μετόχιον τοῦ Ἁγίου Τάφου (Ἀθῆναι), «εἰς τὸ κατωφερὲς βόρειον μέρος τῆς Ἀκροπόλεως»· ἐπιγραφή 1697

μετόχιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους²⁵³ (Ἑρημόκαστρον Θεσπιῶν)· δύο ἐπιγραφές ἐντοιχ. στήν θύρα 1213

Μετοχίου (τοῦ) ἡ καταβόθρα, περὶ τὴν Κωπαΐδα· 1500

μέτρια· βλ. III

μετρῶ· βλ. III

μέτωρα· βλ. ἄνωτ., μέτορα

Μήκωνος· βλ. κατ., Μύκωνος

μήλη· βλ. III

μηλιά· βλ. III

Μῆλος· ἀρχαῖο θέατρο 1831, 1832, ἐπιγραφές 361, 1831-1833 καὶ 1846 (βλ. κατ., Μιχαὴλ Γεώργιος), 1857 (βλ. ἄνωτ., Βλαστός Π.), πρβλ. 1147, ἡ Μῆλος ὑπὸ τὴν Ἑγεμονία (Δουκάτο) τῆς Νάξου 636

Μηλωνᾶς (ἐσφ. γρ.)· βλ. κατ., Μυλωνᾶ Π. οἰκία

μητιά· βλ. III

Μητροπόλεις

- Ἀθηνῶν· ὀνόματα Μητροπολιτῶν χαράγματα στὸν Παρθενῶνα 1435-1445, χειρόγρ. τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν 940, 942, 944, 946, 1220, Μητρόπολις Ἀθηνῶν καὶ Λεβαδείας 1217-1219 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως, ἔτος 1785), μεταφορὰ ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα Γρηγόριο «εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς Μητροπόλεως» ὅλων τῶν «κτημάτων», κινήτων καὶ ἀκινήτων, τῆς μονῆς Καισαριανῆς καὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς 942 ἐκκλ. Μητροπόλεως παλαιά, βλ. ἄνωτ., Γοργοπίκος ἐκκλ. Μητρ. νέα, βλ. ἄνωτ., Εὐαγγελισμὸς ἐκκλ. Μητρ. ἐρεῖπ.²⁵⁴ «ἔνθα νῦν κτίζεται ἡ Δημοτικὴ Ἐκκλησία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ» 863· εὕρεση ἀπὸ τὸν Πιττάκη τὸ

1822 «ἐντὸς ὑπογείου Πύργου κεμένου παρὰ τὸ τότε σωζόμενον ἐκκλησίδιον τῆς Μητροπόλεως φύλλων συγγραμμάτων» τυπωμένων ἀλλὰ καὶ χειρογράφων 942, ἐπιγραφές στὰ ἐρεῖπια 848, 863, 964, 981, 1024, λίθινος θρόνος 1334, βλ. καὶ 1019

ἐκκλ. Μητρ. πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Παντελεήμων, τὸ Καθολικὸν

- Γαυ[...] ²⁵⁵ 946, βλ. κατ., Πορφύριος
- Δέρκων 946, 1219
- Διδυμοτείχου 946
- Δράμας 1219, βλ. ἄνωτ., Γρηγόριος
- Ἡρακλείας 946, 1219, βλ. ἄνωτ., Μεθόδιος (δύο λ.)
- Θεσσαλονίκης· ἐπιγραφή στήν ἐκκλ. τῆς Μητροπόλεως 1157
- Καρυστίας 453, 454, βλ. ἄνωτ., Δανιὴλ
- Κρήτης 1219, βλ. ἄνωτ., Ζαχαρίας ὁ Κρήτης
- Κυζίκου 946, 1219, βλ. ἄνωτ., Ἄνθιμος καὶ Ἀγάπιος
- Ναυπλίου 1219, βλ. ἄνωτ., Μελέτιος
- Νικομηδείας 1219, βλ. ἄνωτ., Ἰωάσαφ
- Παλαιῶν Πατρῶν 1216-1217
- Προύσης 946, βλ. ἄνωτ., Κλήμης
- Σερῶν (Σερρών) 1219, βλ. ἄνωτ., Ἄνθιμος
- Χαλκηδόνος 1219, βλ. κατ., Παρθένιος

Μητροπολίται· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

Μηχανικὸς τῆς Κυβερνήσεως, μὴ κατονομαζόμενος καταμέτρησε (ἔτος 1857) τὶς ἐπιχώσεις στὸ Ὡδεῖο τοῦ Ἡρώδου 1714

μινύω· βλ. III

μικκός, μικκούκιος· βλ. III

Μικρὰ Ἀσία· 486, 487, 488, 728, 1550

μικρὰ Καϋμένη· ἄρθρο τοῦ Λάνδερρε, «Ἀνάδυσις τῆς μικρᾶς Καϋμένης» 486-487, βλ. καὶ 489

μικροκαμομένος· βλ. III

μικρός· βλ. III

253. Βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Χαραλάμπης.

254. [Τὸ 1848, βλ. ΕΑ 848].

255. [Δυσανάγνωστο μέρος τοῦ χειρογράφου].

- μικρός Ἀγγεσμος (Ἀθῆναι). βλ. IV, Ἀγγεσμος μικρός
- μικροσκοπικός, μικροσκοπιον. βλ. III
- Μικροῦ Σκιαδᾶ (Κέα). εὕρεση ἐπιγραφῆς παρὰ τὴν ἐκεῖ πηγὴ Χιονάτου, στὸ κτῆμα τοῦ Νικολάου Μάρκου καὶ ἀντιγραφὴ τῆς ἀπὸ τὸν Κων/νο Μάνθο 1897
- Μιλίου Σπύρου οἰκία «πρὸς τὸ βόρειον τῶν Ἀθηνῶν, παρὰ τὰς Διομεΐας Πύλας». ἀρχαῖα στὰ θεμέλια τῆς οἰκίας 922
- Μίλλιος Α. Λ. βλ. II, Millin de Grandmaison Aubin Louis
- μίω. βλ. III, μαῖμοῦ
- Μινερβίνης. βλ. II, Minervini Giulio
- μίνιον. βλ. III
- μινυρίζω. βλ. III
- Μινωίδης Μηνᾶς. ἐντόπισε στὸν Ἄθω ἐκτὸς ἄλλων καὶ τὸ «περὶ αἰρέσεων σύγγραμμα τοῦ Ἰπολύτου» 1341 σημ. 2
- μιξοβάρβαρος. βλ. III
- Μιονέ. βλ. II, Mionnet
- μισθοδοσία τῶν ἐργαζομένων στὰ μεταλλεῖα. 446, βλ. ἀνωτ., μεταλλεῖς
- μισθός, -οί. τοῦ Ἰωάννη Μπενιζέλου, διδασκάλου τῆς Σχολῆς Ντέκα, «500 γρόσια κατ' ἔτος εἰς τρεῖς δόσεις...» 1220, τοῦ διδασκάλου τῆς Σχολῆς Ντέκα καὶ δώδεκα μαθητῶν 1221, τοῦ Ῥαγκαβῆ 1326, φρ. «ἂν λάβῃς καὶ μισθὸν σὰν εὖρημα θα σοῦ εἶναι» 652
- μισόκοπος. βλ. III
- μισοστιγμή. βλ. III
- Μισοίου, Μυσοίου, οἰκία (Ἀθῆναι), «παρὰ τὴν Δίπυλον» (τὸ 1858 ἡ οἰκία ἀνῆκε ἤδη στὸν Φεράλδη). ἐπιγραφὲς 1180, 1758-1759
- Μιστράς (Μυστράς). «πάμπολλα τεμάχια ἀρχαιοτήτων μετεκομίσθησαν ἐκ τῆς κατὰ τοὺς προτερινοὺς χρόνους ἐρημωθείσης Σπάρτης εἰς τὴν νέαν πόλιν Μιστράν, τῆς ὁποίας τὴν θέσιν νομίζοντες ὀχυράν... ἔκλεξαν οἱ περὶ τῆς σωτηρίας ἑαυτῶν φροντίζοντες κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων» 25
- μιτάρι. βλ. III
- μιτώνω. βλ. III
- Μιχαῆλ Α', Μητροπολίτης Ἀθηνῶν. ἀπεβίωσε τὸ 1030, βλ. 1445 σημ. 1
- Μιχαῆλ Γεώργιος, φύλακας ἀρχαιοτήτων Μήλου. ἀντέγραψε ἐπὶ ἐπιγραφὰς τῆς Μήλου καὶ ἔστειλε τὰ ἀντίγραφα στὸν Πιττάκη μετὰ τῶν ἐτῶν 1831 καὶ 1833, 1846
- μνῆμα. βλ. III
- μνημεῖον Θρασύλλου (Ἀθῆναι). 568, 1708
- μνημεῖον Λυσικράτους (Ἀθῆναι). μεσαιων. ὄνομ. Φανάρι τοῦ Διογένοους 5
- ἐπιγραφὰς χορηγικὰς καὶ ἄλλες 366, 440, 492, 981, 985, 987, 990, 1427, 1470, 2090
 - ἡ «Δυτικὴ» ἐκκλησία παρὰ τὸ μνημεῖο 1321, ἡ «Σωτῆρα Κοτάκη» πρὸς τὸ Β. μέρος τοῦ 987
 - ἡ ὁδὸς τῶν Τριπόδων ΒΔ. αὐτοῦ 1427
 - οἰκίαι στὴν περιοχὴ τοῦ 1095, βλ. ἀνωτ., Γεωργιάδου Φωτίου οἰκία καὶ κατ., Φωτίου, Ἀθηναίου, οἰκία
- Μοῖραι. 653, βλ. κατ., «ῶδὴ πρὸς τὰς Μοῖρας» μοιρασμός. βλ. III
- Μόκηστα (ἐπαρχία Τριχωνίας). ἐρείπια ἀρχαίου φρουρίου 91
- μολοντοῦτο. βλ. III
- μόλοχας, μολόχιον. βλ. III
- μολυβδογραφία. βλ. III
- μολυβδοκονδύλιον. βλ. III
- Μόλυβος (Λέσβος). «κατέχει τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως Μηθύμνης» 449, ἀρχαῖα κατάλοιπα ναοῦ στὸν Ἀγ. Παντελεήμονα 449
- μονάδες μετρήσεως κοιλόν, καντάρι καὶ ξυστία²⁵⁶ 1220 (ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν), νομαὶ ὕδατος 1375 (βλ. III), ἀγγλικὸς ποῦς καὶ ὑποδιαίρ. δάκτυλος (γὰρ τὴν

256. [Οἱ ξέστες ἢ ὑποδιαίρεσή τους, βλ. III, ξυστία].

- μέτρηση ἀρχαίων μνημείων) 128 σημ. 9, 637 σημ. 1, 951 σημ. 1, γαλλικὸν μέτρον 951 σημ. 1
- Μοναστήρι Μεγάλον (= τὸ Μοναστηράκι)· βλ. ἄνωτ., Μεγάλον Μοναστήρι
- Μονή· βλ. ἄνωτ., Ἁγία Μονή
- μονὴ ἢ μετόχιον Ἀθηνῶν (ἄγνωστο ποιό)· 421-422 (βλ. ἄνωτ., ληνὸς μοναστηρίου)
- μονὴ Ἀγίας Ἄννης (Κέα)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 1461-1462, ἐπιγραφὴ στὸ ἔδαφος τοῦ Ἱεροῦ Βήματος 1467
- μονὴ Ἀγίας Τριάδος (Ἀθῆναι)· μαρτυρία σὲ ἐπιγραφὴ τῆς Ἀκροπόλεως (1064 μ.Χ.) 1910, θεμέλια ἴσως τῆς μονῆς Β. τοῦ Παρθενῶνος 1910, Παρθενναγωγεῖο στὴν μονὴ ὁ.π., βλ. καὶ 1861-1862
- μονὴ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου Κυνηγοῦ, «εἰς τὰς βορεῖας ἄκρας τοῦ Ὑμητοῦ»· μνεῖα τῆς μονῆς σὲ ἐπιγραφὴ βυζ. χρόνων 512, προέλευση τοῦ ἐπιθέτου Κυνηγὸς κατὰ τὸν Πιττάκη, «πιθανότατα ἀπὸ τὸ ἄλσος τῆς Ἀγροτέρας Ἀρτέμιδος» 512, 744
- μονὴ Ἀγίου Μελετίου (Κιθαιρών)· 942
- μονὴ Ἀγίου Σπυριδῶνος (Πειραιεύς)· βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Σπυριδῶν
- μονὴ Ἀγίων Ἀναργύρων (Ἀθῆναι), «Μοναστήριον γυναικείον Κοινόβιον»· 946
- ἵδρυσή του ἀπὸ τὸν ἱερέα Δημήτριον Κολοκύνθη (δημοσιεύεται τὸ σχετικὸ ἔγγραφο τοῦ Πατρ. Κων/πόλεως, ἡμερ. 17 Ἰουλ. 1651) 943-946
 - κοινόβιο τῆς μονῆς «εἰς ὃ διέτριψαν ἄνδρες σοφοί» (ἀναφέρονται ὀρισμένοι) 944
 - Παρθενναγωγεῖο τῆς μονῆς, «ὃ ὁ ἱερεὺς Δημήτριος Κολοκύνθης κατεσκεύασε» 944 σημ. 1
 - περιουσία τῆς μονῆς, βλ. ἄνωτ., λ. Κολοκύνθης Δημήτριος
- μονὴ Ἀγίων Ἀποστόλων (ἐπαρχία Τριχωνίας)· ἐρείπια ἀρχαίου φρουρίου 91
- μονὴ Ἀποστόλου Λουκᾶ καὶ ἐλαιοτριβεῖο (Ἀθῆναι), στὰ Πατήσια· ἀρχαῖα ἐρείπια καὶ θεμέλια τῆς μονῆς 1884
- μονὴ Ἀσωμάτων Πετρᾶκη (Ἀθῆναι)· 942-945 (ἔγγρ. τῆς μονῆς), 993, 1219-1220, βλ. καὶ ἄνωτ., λ. Ἁγία Παρασκευή
- μονὴ Βλωχοῦ²⁵⁷ (ἐπαρχία Τριχωνίας)· ἀρχ. φρούριο 91
- μονὴ Βουλκάνου· «μικρὸν μοναστήριον ἀθλίας οἰκοδομῆς» 27, στὴν κορυφὴ τῆς Ἰθώμης 1270· ἐπιγραφὴ σὲ ὀρθοστάτη τοῦ Καθολικοῦ τῆς μονῆς 27, 1270
- μονὴ Βρανᾶ (Μαραθῶν)· 309 σημ. 8, ἔγγρ. (ἔτος 1822) 1221 σημ.
- μονὴ Δαφνί (Ἀττική), ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ· 935-936, 1298, πρβλ. 975
- ἀρχαῖα στὴν ἐκκλησίᾳ, ἡ ὁποία «κεῖται ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ναοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Δαφναίου» 935
 - ἐπιγραφὰς 935-936, 1298
 - μεταφορὰ στὴν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ τὸν Elgin τριῶν ἀρχαίων κιόνων 935
 - φθορὰς 936²⁵⁸
- μονὴ Καισαριανὴ ἢ Σαιριανή (Ὑμητὸς)
- ἀρχαιότητες 298-299, 1926
 - βλάβη 299 (βλ. καὶ κατ., λ. Χασεκής)
 - ἐπισκέψεις περιηγητῶν 298
 - κρήνη Καλλοπούλα, βλ. ἄνωτ., Καλλοπούλα

257. [Ἡ μονὴ τῆς Παναγίας Βλοχοῦ].

258. «Ἡ μεγαλοπρεπεστάτη αὕτη οἰκοδομὴ διετηρήθη ἀκέραιος μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὅτε οἱ Τοῦρκοι θεωροῦντες τὰς εἰκόνας τοῦ θόλου ὀλοχρύσους, ὡς οὐσας ἐσχηματισμένας ἐκ ψήφων ἐχόντων χρυσὴν τὴν ἐπιφάνειαν, ἄναψαν πῦρ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, νομίζοντες ὅτι θέλει ἀναλύσει ὁ χρυσὸς καὶ χυθῇ κατὰ γῆς, ἵνα τὸν λάβωσιν. Ἡ ἀκεραιότης λοιπὸν τῆς ἐκκλησίας ταύτης μέχρι τοῦ 1821 δεικνύει, ὅτι τῶν Βαρβαρικῶν ἐθνῶν αἱ ἐπιδρομαὶ στιγμιαίαν εἶχον τὴν πάροδον.» (Πιττάκης).

(μονή Καισαριανή)

- μεταφορὰ τῆς περιουσίας τῆς μονῆς· «ὁ Ἀρχιερεὺς Γρηγόριος μετέφερεν εἰς τὴν Μητρόπολιν ἔκτοτε²⁵⁹ πάντα τὰ κτήματα τῆς Καισαριανῆς κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα, καὶ τὴν βιβλιοθήκην αὐτῆς εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς Μητροπόλεως» 942
- προέλευση τοῦ ὀνόματος τῆς μονῆς (κατὰ τὴν γνώμη τοῦ Πιττάκη) ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο ὄνομα Σαϊσαρία τῆς Ἐλευσίνος 299

μονὴ Καρέα (Ὑμηττός)· ἀρχαῖα μέλη, «τὰ πλεῖστα Ἰωνικοῦ κόσμου» 1424, ἐπιγραφές 858

μονὴ καταβυθισμένη στὴν Περίσια· βλ. κατ., Περίσια

μονὴ Μελισιάνας²⁶⁰ «εἰς τὴν Λοκρίδα»· ἀνάγλυφο ποὺ μεταφέρθηκε ἀπὸ τὸ μετόχιο Δένδρα τῆς μονῆς, ἐντοιχίσθηκε στὴν μονὴ 505

μονὴ Ὀσίου Λουκᾶ· βλ. κατ., Ὀσιος Λουκᾶς

μονὴ Παναγίας (Τήνος)· ἐπιγραφὴ «κατὰ τὴν ὁδὸν ἢ πρὸς τὴν Μονὴν τῆς Παναγίας φέρει» 1781

μονὴ Παναγίας Καλαμιότισσας (Ἀνάφη)· ἐπιγραφές 371-375, 387, ἀρχ. προέλευση τοῦ ἐπιθ. Καλαμιότισσα 371²⁶¹, ὁ ναὸς τοῦ Αἰγλήτου Ἀπόλλωνος ἦταν ἐκεῖ 371-375, 387

μονὴ (Παναγίας) Λυκουρέσης (Χαιρώνεια)· ἀντιγραφὴ ἀπὸ τὸν Ναοὺ ἐπιγραφῆς στὸ ἱερὸ τῆς μονῆς 1197

μονὴ Παναγίας τοῦ Φιλοσόφου· ἀνδρική μονὴ «ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τῇ Ἐπαρχίᾳ τῆς Μητροπόλεως Παλαιῶν Πατρῶν κα-

τὰ τὴν ἐνορίαν τῆς ἐπισκοπῆς Λακεδαιμονίας, πλησίον χώρας Δεμητσάνης (Δεμητσάνης), ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς μονοπόρου» 1216-1217²⁶²

μονὴ Πεντέλης· «κατέχει τὰς περισσοτέρας γαίας τῆς Ἀττικῆς παραλίας» 492, μετόχιά της, βλ. ἀνωτ., Ἀγία Δύναμις καὶ Γέρακας

μονὴ «ἡ ἐν Σκιάθῳ»· ἐπιγραφὴ 1856

μονὴ Σκριποῦ (Ὁρχομενὸς Βοιωτίας)

- εἰκόνες Ἀγίων σὲ ἀρχαῖο λίθο 1211
- ἐκκλησίᾳ τῆς μονῆς 501-502 (ἐπιγραφές), νεκροταφεῖο 1210
- ἐπιγραφές ἐντοιχ. στὴν μονὴ «χάριν συντηρήσεως» 61, 1205 σημ., 1210, 1211

μονὴ Σωτήρος Νικοδήμου· βλ. ἀνωτ., Λυκόδημος

μονὴ Τετάρνης ἢ Τατάρνης, στὴν ἐπαρχία Τριχωνίας· ἐρείπια φρουρίου 91, ἐπιγραφὴ 92

μονὴ «ἡ Φανερωμένη» (Σαλαμῖνος)· ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Γρηγόριος μαζὶ μὲ τὸν Πιττάκη μύησαν στὴν Ἐπανάσταση τὸν ἡγούμενο τῆς μονῆς Ἀσωμάτων Διονύσιο 1220-1221 σημ. 1

μονὴ Φιλοσόφου· βλ. ἀνωτ., μονὴ Παναγίας τοῦ Φιλοσόφου

μονὴ ἡ ἐκκλησίᾳ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ· 1133

μονὴ χριστιανικῆς ἐκκλησίας (Πειραιεύς)· «κατὰ τὸν 12 αἰῶνα... τὸν ναὸν τῆς Μουνυχίας Ἀρτέμιδος²⁶³ εἰς μονὴν χριστιανικῆς ἐκκλησίας μετεποίησαν» 838 σημ. 1

259. [Ἐνν. μετὰ τὴν ἐπάνοδο τῶν Ἀθηναίων στὴν Ἀθήνα τὸ 1822].

260. [Ἡ Μαλεσίνας].

261. «Τὸ ὄνομα τοῦτο Καλαμιότισσα εἶναι ἐκ τοῦ Κάλαμος, λείψανον τῆς ἐπωνυμίας τὴν ὁποῖαν οἱ παλαιοὶ ἔδιδον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, ἥτοι ὁ Τοξικός καὶ Βελίτης Ἀπόλλων· ὅρα Κάλαμος καὶ καλαμοτύπος, ὁ Ἰξευτής, εἰς Ἡσύχ.» (Πιττάκης).

262. [Δημοσιεύεται σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ Πολυεύκτου, «ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου», ποὺ ἀφορᾷ στὴν ἰδρυση καὶ λειτουργία τῆς μονῆς (τὸ ἔτος 962). Τὸ ἔγγραφο εἶχε δημοσιεύσει προηγουμένως, τὸ 1847, ὁ Εὐθ. Καστόρχης, βλ. EA 1217 σημ. 1].

263. [Γιὰ τὴν ἐσφαλμένη ταύτιση τοῦ ναοῦ βλ. IV, Μουνυχία (τὴν σημ.)].

μονίδρα, τά²⁶⁴. «Ἄπασα δὲ ἡ χώρα (ἐνν. τῆς Ἀττικῆς) φοβουμένη καὶ τρέμουσα εἰς τὴν πόλιν καὶ τοῖς μονίδροις τοῖς ὀχυροῖς κατέφυγον» 944²⁶⁵

μονόγραμμα· βλ. III

μονογραφία τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος· 58

μονοειδής· βλ. III

μονόλυκος· βλ. III

μονόξυλα (πλοῖα)· βλ. III

Μονόπορος, ἡ (τοπων., Ἀρκαδία)· «πλησίον χώρας Δεμητσάνης, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς μονοπόρου²⁶⁶» 1216 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως)

μόνοφτον (ἀγγεῖον)· βλ. III

μόρα, ἡ· βλ. III

μόρα καὶ μοῦρα· βλ. III, μοῦρα

μορέα καὶ μουρέα· βλ. III

Μορίζκιος (Βοιωτία), χωρίον· ἀρχαῖα ἐρείπια, ἴσως τῆς ἀρχ. κώμης Σχοίνου (κατὰ Πιττάκη) 62

Μοροζίνης· βλ. II, Morosini

Μόρφω (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Μορφώ] 653

Μόσχα· «... τὸν τὸ 1778 ἐν Μόσχᾳ εὐρεθέντα Ὅμηρ. ὕμνον εἰς Δῆμ(ητρα)» 1341 σημ. 1 (μνεῖα)

μόσχευμα· βλ. III

μοσχεύω· βλ. III

Μόσχος (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Μόσχος] 649, 881, ὄνομα κοινόν, ἰδιαιτέρως στὰ νησιὰ 1865, «καὶ μάλιστα ἐν τῇ νήσῳ Κέφ» 872

Μοσχοῦ, Μοσχῶ (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Μόσχιον] 649, «πολλὰ γυναικες καὶ μάλιστα νησιῶται, καλοῦνται Μοσχῶ, καὶ ἀρσενικῶς Μόσχος» 1865

μουγγρύζω· βλ. III, γρὺ

μουλλαί· βλ. III

Μουντσουράκιον (Φθιώτιδα)· 90, βλ. κατ., Παλαούραις

μοῦρα· βλ. III

μουρέα· βλ. III, μορέα

μουρούνα· βλ. III

μουσεῖα ἑλληνικά· βλ. κατ., Μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ συλλογῆς ἀρχαιολογικῆς δημόσιες (μουσεῖα)

μουσεῖα ξένα· γενικῶς 6, 248, 251, βλ. κατ.

Μουσεῖον, λόφος τοῦ Μουσείου ἢ λόφος τοῦ Μουσαίου (τοῦ Φιλοπάππου), νεώτ. τοπων. Σέγγιο· βλ. IV, Μουσεῖον

Μουσεῖον Αἰγίνης· βλ. ἀνωτ. Αἰγίνης Ἀρχαιολογικῆ Συλλογῇ

Μουσεῖον Βατικανοῦ· 12, Αἰγυπτιακῇ Συλλογῇ 559

Μουσεῖον Βερολίνειον· 1351 σημ. 3

Μουσεῖον Λονδίνου· βλ. ἀνωτ., Βρεταν(ν)ικὸν Μουσεῖον

Μουσεῖον Νεαπόλεως· κατάλογος τῶν χαλκῶν ἀγαλμάτων 1242

Μουσεῖον Παρισίων· βλ. ἀνωτ., Λοῦβρον

Μουσεῖον Σύρου· βλ. κατ. λ. συλλογῆς ἀρχαιολογικῆς ἐκτὸς Ἀθηνῶν (δημόσιες)

Μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας· 1926-1927, 1941-1943

μουσικὰ ὄργανα

- αὐλὸς στήν Ἥπειρο καὶ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου ὅμοιος μὲ τὸν ἀρχαῖο 653
- δέφι, τὸ ὁποῖο «συνεῖθιζον πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως»· ὅμοιό του κύμβαλο εἰκονίζεται σὲ ἀρχαῖο ἀγγεῖο 469

μουσική· βλ. ἀμέσως ἀνωτ. καὶ κατ., ἐπίσης κατ., τραγούδια

Μουσική τῆς Ἀνατολικῆς Ἑκκλησίας· 1448, βλ. ἀνωτ., λ. ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα

Μουσταφάμπεη· 510

Μουστοξύδης Ἀνδρέας· ἀντίγραφά του δύο κερκυραϊκῶν ἐπιγραφῶν 1906-1907

μουστῶνω· βλ. III

264. Πρβλ. Βυζαντίου, *Λεξικόν «μονύδριον (τό), ὑποκ. τοῦ Μονή, μοναστηράκι»*.

265. «Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ χειρογράφου τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν».

266. [Τὸ ἀπόσπασμα ἀφορᾷ στήν ἀνέγερση τῆς μονῆς Παναγίας Φιλοσόφου].

- Μπεναλδής Γεώργιος, ἄρχων τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Λύμπονα· ἐπιστολή του 940-941
- Μπενάρεις Ἰνδιῶν· βλ. ἄνωτ., Βενάρεις
- Μπενιζέλος Ἀλέξανδρος, Ἀθηναῖος· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220
- Μπενιζέλος Ἰωάννης, διδάσκαλος· διορισμός του στὴν Σχολὴ Ἰωάννου Ντέκα (ἔγγρ.) 1220
- Μπηγορική, χωρίον (Ῥπάτη)· ἐπιγραφὴ 200
- Μπίννα· καταβόθρα περὶ τὴν Κωπαΐδα 1500
- Μπίρης Ν· ἀνακάλυψε τὸ 1841 στὰ Μέγαρα ἀρχαῖο ἄγαλμα 805
- Μποστάνια (Ἀθήναι), τόπος παραλιακός· 943, ὀνομασία του «ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ τῆς φρουρᾶς ἄρχοντος Μποσταντζῆ» 943
- Μποσταντζῆς, ἄρχων τῆς φρουρᾶς στὴν Ἀττική· 943, βλ. ἀμέσως ἄνωτ.
- Μπουχιώτη· 1419-1420 (βλ. ἄνωτ. Ἡλιδος δῆμος)
- Μπρόνου Ἰωάννου κῆπος (Ῥπάτη)· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 198
- μυαλά· βλ. III
- μύγα, μυίγα· βλ. III
- μυελός· βλ. III
- μυθολογία ἑλληνική, πολλαχοῦ· εἰδ. 637-640, ἄρθρο τοῦ Γ. Παπασλιώτη, «Ὁ μῦθος τοῦ Τριπτολέμου» 1339-1354, ἐκδόσεις ἑλληνικῆς μυθολογίας, βλ. II, Gerhard καὶ Preller
- μυθολόγοι «ἐν οἷς καὶ ὁ Πρέλλερος»· 1346 (βλ. II, Preller)
- μυθολογῶ· βλ. III
- Μυκήναι· βλ. IV
- Μύκωνος, Μήκωνος, Μύκωνος²⁶⁷, οἱ κάτοικοι Μυκόνιοι, Μυκῶνιοι· ὑπὸ τὴν Ἥγεμονία (Δουκάτο) τῆς Νάξου 636, λαϊκὴ παροιμία 656 (βλ. ἄνωτ., λ. γνωμικά)
- Μύλλερ· βλ. II, Müller
- Μυλοπόταμος (Κέα)· «ὁ παρὰ τῶν ἀρχαίων ὀνομασθεὶς Ἑλιξος ποταμὸς» 628
- Μυλωνᾶ²⁶⁸ Π. οἰκία (Ῥπάτη)· ἐπιγραφὴ στὴν οἰκία καὶ ἀντιγραφὴ τῆς ἀπὸ τὸν ἑλληνοδιδάσκαλο Ῥπάτης (ἔτος 1857) 1840
- Μύντερ· βλ. II, Münter
- μυρμήκι· βλ. III
- Μυρόντα, Μέδροντα (ὁ Leake, βλ. 904 σημ. 2)· ἀρχαῖα κατάλοιπα καὶ ἐπιγραφὴ στὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου 904-905, προέλευση τοῦ ὀνόματος, βλ. IV, Μυρόντου
- Μυρσίνη (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Μυρρίνη] 921
- Μύσσιος· βλ. ἄνωτ., Μισσίου οἰκία
- μυσταγωγίαι· «οὕτω καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἤρχοντο ἐκεῖ πρὶν κατεδαφισθῆ²⁶⁹, ὥς εἰς παρεκκλήσιον, ἵνα ἀκούσωσι τὴν Ἱερὰν μυσταγωγίαν τῆς Χριστιανικῆς Ὁρθοδοξίας· ὅθεν ἔκλαυσαν καὶ ἐθρήνησαν οὗτοι, ὅτε ὁ τύραννος (ὁ Χασεκῆς) ἐξηφάνισεν αὐτὴν» 1224, ἱερὰ μυσταγωγία στίς 17 Σεπτ. στὸ Μεγάλον Μοναστήρι τῶν Ἀθηνῶν εἰς μνήμην τῆς Ἀγίας Ἀγαθοκλείας 1336, ἱερὰ μυστ. στὴν Παναγία Χρυσοκαστρούτισσα τῶν Ἀθηνῶν «ἐν ἀνάγκαις νόσων τῶν βρεφῶν ὑπὲρ αὐτῶν» 2020 σημ. 1²⁷⁰
- μυστήριον· «ὅτε κατηχήσαμεν αὐτὸν... ὁ Ἡγούμενος οὗτος (Διονύσιος ὁ Πετράκης) παρεδέχθη τὸ μυστήριον, καὶ συνέτεινεν εἰς τὴν ἐπανάστασιν μας παντὶ σθένει» 1221 σημ.
- Μυστρᾶς· βλ. ἄνωτ., Μιστρᾶς
- Μυτιληναίου Χαραλάμπους οἰκία (Ἀθήναι), παρὰ τὴν πλατεῖα τοῦ «Φορβαν»

267. [Γιὰ τὶς γραφῆς Μηκῶνιος, Μυκῶνιος σὲ κώδικες ἀρχαίων λεξικογράφων βλ. LSJ⁹ Μύκωνος].

268. [Ἔχει τυπωθεῖ Μηλωνᾶ].

269. [Βλ. κατ., Παναγία στὸν Πετρίτη].

270. [Ὁλόκληρο τὸ ἀπόσπασμα παρατίθεται κατ., ὑπὸ τὸ λ. Παναγία Χρυσοκαστρούτισσα].

τείου»· ἄγαλμα Τρίτωνος «ὑπὸ τὰ θεμέλια» τῆς οἰκίας 1261

Μυτιλήνη (Λέσβος)· Ν. αὐτῆς ἡ ἐξοχὴ Χάλικας 447-448, ἐπιγραφὴς σὲ δύο ἐκκλησίαις ἐκεῖ, βλ. ὅ.π., πρβλ. 1056

Μωάμεθ ὁ Β΄ 1378 σημ. 1

Μωλαΐκου (τοῦ) ἡ καταβόθρα, περὶ τὴν Κωπαΐδα 1500

Μώρα²⁷¹ καπισί (τουρκ. ὄνομ., Ἀθηναί)· 82

N

ναΐσχε· βλ. III

ναναρίζω, νανάρισμα· βλ. III, μινυρίζω

Νάξος

- Βενετικὴ Ἡγεμονία (Δουκᾶτο) τῆς Νάξου 486, 636-637
- ναξιακὴ σμύρις (ἄρχ. ὄνομ.), νεώτ. ὄνομ. σμερίγλι²⁷² (Emeril) 575, 576· δύο εὐμεγέθη λίθινα ἀγγεῖα τῆς Κέας γιὰ τὴν παρασκευὴ ἐλαίου κατασκευάσθηκαν (κατὰ τὴν ἄποψη τοῦ Λάνδερερ) ἀπὸ ναξιακὴ σμύριδα 1330
- σεισμοί (29 Σεπτεμβρίου 1650) 487, 488

«ναὸς τοῦ Αἰόλου» (Ἀθηναί)· μεσαιων. ὄνομ. τοῦ πύργου τῶν Ἀνέμων ἢ τοῦ Κυρρήστου 5 (γιὰ τὸν πύργο βλ. κατ., πύργος τῶν Ἀνέμων)

«ναὸς τοῦ Πανελληνίου Διός» (Ἀθηναί)· ἀπόσπ. χειρογρ. Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν 943

Ναοῦμ Παναγιώτης· ἀντίγραφά του βοιωτικῶν ἐπιγραφῶν 1197-1199, 1201 καὶ σημ. 1, 1209, 1210 καὶ σημ. 1, 1310

νάπα· βλ. III

νανάγιον τῶν Τούρκων· 637

Ναύπακτος· ἀρχαῖο φρούριο, πρβλ. 1685

Ναύπλιον

- ἀρχαῖο τεῖχος 23, βλ. ἀνωτ., Ἰτζικαλὲ
- «ἡ τότε ἐν Ναυπλίῳ διαμένουσα ἀρχὴ» 1335
- Μελέτιος, ὁ Μητροπολίτης Ναυπλίου 1219
- μεταφορὰ ἀπὸ τὴν Δῆλο στὸ Ναύπλιο ἐπιγραφῆς καὶ ἐξαφάνισή της 1317
- οἰκίαι, βλ. κατ., Πατραζικαίου οἰκία

ναῦται, ναυτικοὶ

- «ἐννέα ναῦται εἰς δύο λέμβους μεταφέροντες σῖτον ἀπὸ τὴν Ἀμουργὸν καὶ ὄντες ὅχι μακρὰν τῆς Σαντορίνης εὐρέθησαν εἰς τὰς λέμβους τῶν ψημένοι, ἀφοῦ ὁ ἄνεμος τὰς μετέφερεν εἰς τὴν νῆσον²⁷³» 487
- «ναυτικοὶ ἄλλογενεῖς» ἔριξαν ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν «ὅπως ταύτην ἐκεῖθεν εὐκόλως μεταφέρωσιν» 952 σημ. 1
- «χεῖρ ναύτου (michifmen) Ἰρλανδοῦ υἱοῦ Ἰερέως ἔκοψε τὴν ῥίνα τοῦ ὠραίου τοῦτου λειψάνου τῆς Ἀρχαιότητος²⁷⁴» 952 σημ. 1, βλ. καὶ 9· ὑπῆρξε σχετικὴ ἀλληλογραφία μεταξὺ τοῦ Ἐφόρου Πιττάκη καὶ τοῦ ναυάρχου Malcolm καὶ ὁ τελευταῖος ἐπέβαλε στὸν ναύτη «πρόστιμον, δαπανηθὲν εἰς τὴν ἐξακολούθησιν ἀρχαιολογικῶν ἐργασιῶν» 9, βλ. καὶ 952 σημ. 1

ναυτικὴ μοῖρα· βλ. II, Malcolm

νέα Ἀνακτόρια· βλ. ἀνωτ., Ἀνάκτορα

νέα Ἑλλάς· 7, νέοι Ἑλληνες 28, βλ. ἀνωτ., Ἑλλάς, Ἑλληνες

νέα Καϋμένη· «ἀνάδυσις τῆς νέας Καϋμένης κατὰ τὸ 1107²⁷⁵» 487-489

Νεάπολις, «εἰς τὸ βόρειον μέρος τῶν Ἀθηνῶν»· ἐπιγραφὴς 979, 1122

271. [Ἡ πόρτα τοῦ Μωριᾶ, Μωρᾶ καπισί, ἡ Γύφτικη πόρτα, Δ. τῶν Ἁγίων Ἀσωμάτων, βλ. Τραυλοῦ, *Πολεοδομικὴ ἐξέλιξις* 198, 220].

272. [Σμυρίγλι καὶ σμυρίγδι, βλ. *Μέγα Λεξικόν*].

273. [Ἀναφέρεται στὴν ἔκρηξη τοῦ ἡφαιστείου τῆς Σαντορίνης τὸ 1650 μ.Χ.].

274. [Ἀναφέρεται σὲ πλάκα τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος].

275. [Τμῆμα τοῦ ἄρθρου τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῆς νήσου Θήρας (Σαντορίνης)», *EA* 485-489].

Νεάπολις· «εἰς τὴν πόλιν τῶν Βοιῶν... Ἡ Νεάπολις αὕτη ἔρημος τὸ πρότερον οὐ-
σα συνωκίσθη τὸ 1837· εἰς αὐτὴν ἀνευρί-
σκονται ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως»
1830-1831 (βλ. ἀνωτ., Βοιαι)

Νεβούριος· βλ. II, Niebuhr

νέθω· βλ. III

νεκροταφεῖα· βλ. ἀνωτ., κοιμητήρια καὶ
κατ., πολυάνδρια

νεκροταφεῖον τῆς μονῆς Σκριποῦ· 1210

νέματα, νήματα, γνέματα· βλ. III

Νεμέα, νεώτ. τοπων· 22, βλ. ἀμέσως κατ.

Νέμια, νεώτ. τοπων.²⁷⁶ «πρὸς ἀνατολὰς τῆς
Νεμέας εἰς τὸ μέρος τὸ ὁποῖον Νεμέα²⁷⁷
εἰσέτι καλεῖται»· ἀρχαιοφύλακες 22-23

νεροφάγωμα· βλ. III

νέφελον· βλ. III

νεφρός· βλ. III

νέω· βλ. III, νέθω

νήματα· βλ. III, νέματα

νηστάζω· βλ. III

νηστεύσιμοι ἡμέραι· βλ. κατ., φαγητά (νη-
στίσμα)

Νιεβούριος· βλ. II, Niebuhr

Νίκαια· 946

Νικηταῖς· βλ. κατ., Σταματέλου Νικήτας

Νικήτας (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Νικήτης] 649, ὄνομα
κοινό, ἰδιαιτέρως στὴν Φθιώτιδα καὶ τὴν
Θεσσαλία 781, 1785

Νικήτας Κούρδης, Μητροπολίτης Ἀθηνῶν·
βλ. ἀνωτ., Κούρδης

Νικηφόρος, προηγούμενος τῆς μονῆς Ἀγ.
Ἀναργύρων· μετέφερε τὸ 1626 «τὴν τῶν
λόγων μάθησιν εἰς τὴν ἡμετέραν μονὴν»
944

276. «Ἐρωτηθέντες οἱ χωρικοὶ παρ' ἐμοῦ πρὸ
τεσσάρων μηνῶν πῶς ὠνόμαζον τὸ μέρος τοῦτο
πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως, ἀπεκρίθησαν Νέμια»,
Πιττάκης, *ΕΑ* 1837, 22 σημ.

277. [Ἡ ἀρχαία Νεμέα, βλ. IV, Νεμέα].

Νικηφόρος Β' Φωκάς· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πό-
λεως 1216

Νικόδημος· βλ. ἀνωτ., Λυκόδημος

Νικολαΐδης Λεβαδεύς· ἔγγρ. τοῦ Ὑπουρ-
γείου Ἐκπαιδεύσεως (ἔτος 1847) 1310

Νικόλαος ὁ Καλόμαλος· βλ. ἀνωτ., Καλό-
μαλος

Νικομήδεια²⁷⁸· βλ. ἀνωτ., Ἰωάσαφ ὁ Νικομη-
δίας

Νίκων (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Νίκων] 466

νιός, νιότις· βλ. III

Νοϊντέλ· βλ. II, Nointel, marquis de

νοιώθω· βλ. III

Νομάρχης Εὐβοίας· 1355 (βλ. ἀνωτ., λ. ἔγ-
γραφα περὶ ἀρχαιοτήτων· ἐπιστολὴ τοῦ
Πιττάκη κ.λπ.)

νομὴ ὕδατος· βλ. III, νομὴ

νομίσματα

- γρόσια 1220
- δίστηλα 28 (βλ. ἀνωτ., λ. Βελή πασᾶς)
- δονκᾶτα 1221
- δραχμαὶ 6 σημ. 2, 9, 28, 590, 658 (βλ. III,
λ. ῥαντίσματα), 880-881 σημ. 1, 1214,
1273 σημ. 1, 1310-1311, 1906, 1956, βλ.
ἐπίσης κατ., τιμὲς τῶν τευχῶν τῆς *ΕΑ*
- λίραι στερλίναι 28 (βλ. ἀνωτ., λίραι
στερλίναι)
- τάλληρα 445 (ἀντιστοιχίεις μὲ τὰ ἀρχαῖα
νομίσματα), 2047
- φοίνικες 1335 σημ. 1
- φράγγα 1349 σημ. 1

νομίσματα ἀρχαῖα· βλ. IV

νομίσματα βυζ. χρόνων· «νόμισμα χαλκοῦν,
ἐφ' οὗ τύπος Σταυροῦ, καὶ δύο ἄλλα
χάλκινα νομίσματα, ἐφ' ὧν τύπος τοῦ Μ.
Κωνσταντίνου» 1710, βλ. καὶ 1713

νομίσματα διαφόρων ἐποχῶν ἐκ τῶν ἀνα-
σκαφῶν τοῦ Ἡρωδείου· 1713

Νομισματοποθήκη Παρισίων· 1353

278. [Παλαιὰ γραφή].

νομισματική· οί «περὶ τὴν νομισματικὴν καταγινόμενοι» 1227

Νομισματοκοπεῖον²⁷⁹ (Ἀθηναί). ἐπιγραφή 623
Νόμοι καὶ Κανόνες Θεῖοι καὶ Ἱεροί· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1217

νόμοι τῶν Κοινοβίων· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1651) 946

νόμος ὁ περὶ ἀρχαιοτήτων· 7-8, 884 σημ. 1

νοστιμάδα· βλ. III

Νοταρᾶς Σπυρίδων· «ἐνθύμησις» Σπυρίδωνος Νοταρᾶ, μὲ ἡμερομηνία 29 Ἀπριλ. 1736, βλ. ἀνωτ., «ἐνθύμησις» κ.λπ.

νότιον μέρος Ἀθηνῶν· ἐπιγραφεὶς 483-484, 1396, 1875, 1889, 1915

νοῦς· βλ. III

νοῶ· βλ. III

Ντέκας Ἰωάννης ἐξ Ἀθηνῶν· 1219-1221, βλ. ἀνωτ., Ἑλληνικὴ Σχολὴ Ἰωάννου Ντέκα

Ντέκας Μιχαήλ, ἐξάδελφος τοῦ Ἰωάννου (βλ. ἀμέσως ἀνωτ.)· ἐπιστάτης τῶν ἔργων οἰκοδομήσεως τῆς Σχολῆς Ντέκα 1221

νῦμφαι· λαϊκὸς θρῦλος 659 (βλ. κατ., λ. Οἰνόη), λαϊκὲς δοξασίες, βλ. ἀνωτ. δρυάδες καὶ καλοκυράδες

Νυμφῶν λόφος (Ἀθηναί), «ἐνθα νῦν τὸ Ἀστεροσκοπεῖον»· 76, 81 κέ., 669, 775, 1163-1164 σημ., 1233, 1370-1371, 1400, θρῦλοι 647-648 καὶ 669 (βλ. ἀνωτ., λ. καλοκυράδες)

Νύσσα (Καππαδοκία)· εὑρεση τὸ 1846 μεγάλου ἐπιτυμβίου λίθου 1131

νυστάζω· βλ. III

Νώλα (Ἰταλία)· 1350

Ξ

ξανανθυμοῦμαι· βλ. III

Ξάνθη οἰκία (Ἀθηναί). «κεῖται παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐπονομαζομένην Κατηφόρι... ἡ οἰκία αὕτη

ἀγορασθεῖσα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατεστράφη ὅπως σχηματισθῇ πλατεία παρὰ τῷ Πρυτανείῳ» 1647, ἀνακάλυψη τὸ 1857 ἐπιγραφῶν ἐντοιχ. στὴν οἰκία 1641, 1644-1647, ἀνασκαφὴ τῆς Ἀρχαιολ. Ἐτ. τὸ 1861 καὶ ἀποκάλυψη ἐπιγραφῆς 2090

Ξανθόπουλος, καθηγητὴς τῆς Μεγάλης ἐν Κων/πόλει Σχολῆς· 1378 (βλ. ἀνωτ., Βίλκιος)

Ξάχονες, θέση τῶν Ἀθηνῶν «πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Σούνιον φέρουσαν»· ἐπιγραφή 1165

Ξεμνιανὴ (Φθιώτιδα)· ἀρχαῖα ἐρείπια 90

ξενερίζομαι, ξενεριστῆς· βλ. III

ξένη ἐπιρῶρή· ἄδεια τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως «τὴν ὁποῖαν ὑπαγορεύει ξένη ἐπιρῶρή» γιὰ τὴν ἐξαγωγή ἀρχαίων στὰ ξένα μουσεῖα 6

Ξενοδόχου Γρίβα οἰκία· βλ. ἀνωτ., Γρίβα οἰκία

ξένοι, πολλαχοῦ· «νομίζω αἴσχος τὰ προγονικὰ ἡμῶν λείψανα... οἱ μὲν ξένοι νὰ δημοσιεύσιν εἰς τὰς γλώσσας αὐτῶν, ἡμεῖς δέ, ἐπειδὴ δὲν εὐκολυνόμεθα ὅλοι νὰ ἀποκτήσωμεν τὰ συγγράμματα αὐτῶν, ἢ δὲν ἐννοοῦμεν οἱ περισσότεροι τὰς γλώσσας τούτων, ν' ἀγνοῶμεν ταῦτα, καὶ νὰ μὴν ἔχωμεν αὐτὰ ἐκδεδομένα εἰς τὸν φθόγγον τῆς Ἑλληνικῆς ἡμῶν καταγωγῆς» 1136, «ἐξήτησαν τινὲς τῶν ξένων ἵνα λάβωσιν ἐκμαγεῖον ἐκ τοῦ χρωματισμένου τύπου τοῦ Ἀριστίωνος, ἐκώλυσαν τούτους» 982 σημ. 1, βλ. καὶ 5 κέ.

ξένοι ἀνιχνευταί· «κατ' ἄδειαν τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως... καὶ πολλάκις παρ' ἄδειαν, ὅ,τι ἄξιον λόγου, μεταφέρεται ἀπὸ τοὺς ξένους ἀνιχνευτὰς εἰς τὰ ξένα μουσεῖα» 6

ξένος δεσποτισμός· 5

ξεροτρομίδι· βλ. III, τρομίδι

ξεφτουριάζω, -ομαι· βλ. III

ξηράφιν· 433 (βλ. ἀνωτ., ἱπποκόμοι)

Ξηροβοῦνι, ὄρος (Ἀργολίδα)· «μικρὰ λείψανα τοῦ φρουρίου Οἰνόςης σώζονται

279. Γιὰ τὴν λέξη βλ. *Συναγωγὴ*.

(Ξηροβοῦνι, ὄρος)

ἄνωθεν τοῦ ποταμοῦ Ἑρασίνου, κατὰ τὸ ὄρος» 24

«Ξηροβόρυσσις τῆς συνοικίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ζαγαρᾶ ἐν Λεβαδείᾳ»· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. στὴν βρύση 1208

Ξηρογύψελον· βλ. ἄνωτ., Γυψέλι

Ξηροκαρίταινα, πηγὴ (Ἀρκαδία), ΒΔ. τῆς Μαντινείας· «ἡ πηγὴ Ἀλαλκομένη καλουμένη τὸ πάλαι» 24

Ξηρός· βλ. III

Ξηροχώρι (Εὐβοία)· βλ. ἄνωτ., Εὐαγγελίστρια

Ξόανον· βλ. III

Ξοῦλον· βλ. III, ξύλον

Ξυλιάστρα (λόφος τῶν Ἀθηνῶν)· 76 (βλ. ἄνωτ., Ἀγ. Μαρίνα καὶ τὴν σημ.)

Ξυλοκαρπία· βλ. III

ξύλον· βλ. III

Ξυλοφάγος· βλ. III

Ξυμονή· βλ. III

Ξυνίθρα· βλ. III

Ξυστία, τά· βλ. III

Ξχβένκ· βλ. II, Schwenck

Ο

ὁδοὶ Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Ἀττικῆς²⁸⁰. «αἱ πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁδοὶ

280. [Βλ. ΑΡΜΑ 5. Γιὰ τὰ πρῶτα ὀνόματα τῶν ἀθηναϊκῶν δρόμων, ποὺ δόθηκαν κατὰ τὸ νέο σχέδιο τῶν Ἀθηνῶν (1833) καὶ μετὰ, καὶ ὅχι σὲ ὅλες τὶς ὁδοὺς, βλ. Κ. Μπίρη, *Η ονοματοθεσία των δρόμων, στὸν τόμο Οι πρώτοι χάρτες της πόλεως των Αθηνῶν*. Επμ. Μ. Κορρές (εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 2010) 32-33, καὶ Μ. Κορρέ, *Ονόματα οδῶν καὶ πλατειῶν*, ὁ.π. 33-43. Γιὰ τὴν σημασία τῶν ὁδωνυμιῶν τῶν παλαιῶν Ἀθηνῶν γιὰ τὴν ἔρευνα τῆς τοπογραφίας τῆς ἀρχαίας πόλεως, βλ. Ἄ. Π. Ματθαίου, *Ἡ ὀνομασία τῶν ὁδῶν, τὰ τοπωνύμια καὶ ἡ τοπογραφία τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν*, ὁ.π. 43-48.

Γιὰ τὶς ἀρχαῖες ὁδοὺς ποὺ ἀναφέρονται στὴν ΕΑ, βλ. IV, ὁδοὶ Ἀθηνῶν καὶ Ἀττικῆς].

τῶν Ἀθηνῶν τὴν αὐτὴν τοῖς ἀρχαίοις ἐφύλαττον διεύθυνσιν. Μετηλλάχθησαν δὲ κατὰ τι νῦν ἐκ τοῦ νέου σχεδίου τῆς πόλεως» 1413 (Πιττάκης), βλ. καὶ 685

• Ἀμαξιτός (ἀρχ. ὁδός)· βλ. IV

• δρόμος ἢ λεωφόρος πρὸς τὶς Ἀχαρνές 928, 986, βλ. καὶ IV, Ἀχαρνικὴ ὁδός

• δύο ὁδοὶ κατὰ τὴν εἴσοδο τῆς Πειραικῆς πύλης· «φαίνονται διαιρούμεναι καὶ τὴν σήμερον καὶ τὸ πάλαι, ὧν ἡ μὲν διευθυνομένη πρὸς ἄρκτον, καὶ διερχομένη ἐμπρὸς τοῦ Χαλκουρίου ἢ ἱεροῦ τοῦ Χαλκόδοντος ἄγει πρὸς τὸ μέρος τοῦ διπύλου, ἡ δὲ πρὸς ἀνατολὰς διευθυνομένη, διέρχεται μεσημβρινῶς μὲν τοῦ Θησείου, ἀρκτικῶς δὲ τοῦ λόφου τῶν νυμφῶν καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου» 83

• δύο ὁδοὶ «ἀπὸ τὴν νέαν τοῦ Πειραιῶς πύλην πρὸς τὸν λιμένα» 82, 83

• «ἡ ἀπὸ τῆς πύλης τοῦ Δράκου» ὁδός· λείψανα τοῦ ἀρχαίου τείχους καὶ πύλης καὶ ἐρείπια δύο ἐκκλησιῶν 81-82

• Ἱερὰ ὁδός· βλ. ἄνωτ., Ἱερὰ ὁδός

• Κοίλη ἢ διὰ Κοίλης ὁδός (νεώτ.)²⁸¹. ἀνασκαφὴ τὸ 1856 Ν. τοῦ Ἡρωδείου «διὰ τὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ὁδοῦ» 1500, πρβλ. 1492, 1498-1499, ἐπιγραφές 931, 1374, 1500, 1549, 1779, 1918, πορεία τῆς ὁδοῦ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα 1471, πρβλ. 1083

• «λεωφόρος εὐρυτάτη ἢ τὴν τε Ἑκκλησίαν (ἐνν. τὴν Ἀγ. Δύναμιν) ἐσμίκρινε καὶ τινὰ τῶν ἀρχαίων λειψάνων τοῦ ναοῦ μετεποίησε» 866

• ὁδὸς Ἀγίων Ἀποστόλων Σολάκοι 1400

• ὁδὸς «ἀντικρὺ τοῦ νέου Βουλευτηρίου»· εὕρεση ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν κατασκευὴ τῆς (ἔτος 1858) 1741, 1757, πρβλ. 1756

• ὁδὸς ἀντικρὺ (πρὸ) τῶν Βασιλικῶν Σταύλων· εὕρεση πλήθους ἐπιτυμβίων κατὰ τὴν κατασκευὴ τῆς (ἔτος 1858) 1734-1737, 1742-1746, 1749, 1759, 1772

• ὁδὸς «ἀπὸ Φυλῆς ἐκ Θηβῶν εἰς τὸν Κολωνὸν τὸν ἔξω, ἢ τὸν Ἴππιον»· ἀρχαία

281. [Βλ. ΑΡΜΑ 5, 339, σημ. 228].

- ὁδός, ἡ ὁποία «ἔτι καὶ νῦν διέρχεται πλησίον τοῦ λόφου, ἐφ' οὗ νῦν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Αἰμιλιανοῦ» 975
- ὁδός «ἀπὸ τὴν Μονὴν Δαφνὶ μέχρι τῆς θαλάσσης, κατωφερῆς... ἥς ὁ ἀριστερὸς βραχίον φέρει εἰς τὰ ἀντικρὺ τῆς Σαλαμίνας μέρος, ὁ δὲ δεξιὸς βραχίον φέρει πρὸς τὸ Θριάσιον καὶ τὴν Ἑλευσίνα» 975
 - ὁδός «ἀπὸ τὸ κτῆμα τῆς Βασιλίσσης εἰς τὸ χωρίον Καματερόν»· ἀρχαῖα κατάλοιπα καὶ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ 1548
 - ὁδός διερχομένη ἀπὸ τὴν Σχολὴ τῆς Φιλεκαπιδευτικῆς Ἑταιρίας· εὕρεση ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν «ἐπιπέδωσιν» καὶ «χωροστάθμησιν» τῆς ὁδοῦ (ἔτη 1857-1858) 1545-1546, 1685-1686, 1693, 1697
 - ὁδός Δ. τῆς ἀνόδου τῆς Ἀκροπόλεως· εὕρεση ἐπιγραφῆς «εἰς τὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ὁδοῦ» (ἔτος 1858) 1784
 - ὁδός Δ. τῆς Πειραιϊκῆς πύλης· εὕρεση ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν κατασκευὴ τῆς (ἔτος 1853) 1695
 - ὁδός «εἰς Κηφισίαν» ἢ «πρὸς Κηφισιέα δῆμον»· «ἡ νῦν ὁδός εἶναι ἡ αὐτὴ τῇ ἀρχαίᾳ» 1413· ἐρείπιο ἐκκλησιδίου ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ, μεταξὺ Κηφισιάς καὶ Ἀμαρουσίου, καὶ ἀρχαῖα κατάλοιπα 1413, 2013, οἱ θέσεις «Ψυχιδόν» καὶ «Χαλκοματάδες» παρὰ τὴν ὁδὸ 622, 777, πρβλ. 1892, τὸ Χαλάνδρι Α. τῆς ὁδοῦ 1892
 - ὁδός «εἰς Σαλαμίνα»· ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἡ ἐκκλ. τοῦ Ἀγ. Νικολάου 984, παρὰ τὴν ὁδὸ ἡ ἐκκλ. τοῦ Ἀγ. Στεφάνου 977, Ν. τῆς ὁδοῦ ἡ θέσις Κουλουργιάτης 1167· ἐπιγραφὲς 977, 984, 1167
 - ὁδός «εἰς Σούνιον φέρουσα»· εὕρεση ἐπιγραφῶν παρὰ τὴν ὁδὸ, στὶς θέσεις Ξάχωνες καὶ Κιαφαράπη 1165, 1876
 - ὁδός «εἰς τὸ βόρειον μέρος τῶν Ἀθηνῶν»· εὕρεση ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν ὁδοποιίαν (ἔτος 1859) 1863
 - ὁδός «εἰς τὸ νέον Πολυάνδριον τοῦ Πειραιῶς»· ἐργασίαι κατασκευῆς τῆς ὁδοῦ κατὰ τὸ 1856 ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ Vassoigne καὶ ἀρχαῖα ἀνακαλυφθέντα κατὰ τὶς ἐργασίαις αὐτὲς 1338, βλ. II, Vassoigne Élie, de
 - ὁδός «εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὁρέων Πάρνηθος καὶ Ὑμηττοῦ φέρουσα»· διέρχεται ἀπὸ τὴν θέσιν Σταυρός, ὅπου ὑπάρχει ἐπιγραφὴ 492
 - ὁδός «ἐκ τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὴν πάραλον γῆν τῆς Ἀττικῆς»· διέρχεται ἀπὸ τὴν θέσιν Σταυρός 492
 - ὁδός ἔξω τοῦ νέου τείχους· «διευθύνετο, ὡς καὶ τὸ πάλαι, ὁδός εἰς Ἀκαδημίαν φέρουσα» 1142
 - ὁδός Ἑρμοῦ· βλ. κατ., λ. Τράϊβερτ οἰκία
 - ὁδός ἀπὸ τὸ Κάτω Συντριβάνι καὶ τὴν στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ πρὸς τὴν πύλη τῆς Ἀγορᾶς 73
 - ὁδός «ἥτις ἄγει νῦν εἰς τὰ ἐλαιοτριβεῖα»· ἀρχαῖα μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ὁδοῦ Γερανίου 1102 σημ.
 - ὁδός «ἥτις φέρει εἰς τὴν θέσιν καλουμένην Γεράνι, καὶ ἥτις διέρχεται παρὰ τὸ νῦν θέατρον» 1102 σημ.
 - ὁδός Πατησίων· εὕρεση ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν ὁδοποιίαν (ἔτος 1859) 1843-1844, 1863-1864
 - ὁδός πρὸς τὸ Ἀστεροσκοπεῖον· ἀνακάλυψη καταλοίπων ἀρχαίου ἐργαστηρίου καὶ ἡμιέργου ἀγάλματος Ἀθηνᾶς σὲ ἀγρὸ ἰδιοκτησίας Κ. Πιττάκη κατὰ τὶς ἐργασίαις «πρὸς ἐπιπέδωσιν τῆς ὁδοῦ» (ἔτος 1860) 2062 σημ. 1
 - ὁδός (δρόμος) Ῥοδακίῳ· 366, πρβλ. 1157
 - ὁδός Σολάκοι· διασταυρῶνεται μὲ τὴν ὁδὸ τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων Σολάκοι 1400
 - ὁδός τοῦ Σωτηρακίου, Δ. τοῦ ἔξω Κεραμεικοῦ· κατὰ τὴν κατασκευὴ τῆς τὸ 1860 βρέθηκαν δύο ἐπιτύμβιες ἐπιγραφὲς 2009-2010
 - ὁδός Τριπόδων, δρόμος τῶν τριπόδων· ἐπιγραφὲς 170, 464, 919, 984-985, 1366, 1382, 1398, 1427, 1470· οἰκίαι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ²⁸²: Δημητριάδου 1398, Παππᾶ

282. [Βλ. καὶ ὑπὸ τὰ ὀνόματα τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν οἰκιῶν].

(όδοι Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Ἀττικῆς)

Σαρδελαῖ 985, Φωτίου 919, 1032, 1036, Φωτίου Γεωργιάδου 1366, ἀδήλου ἰδιοκτῆτου 1382, βλ. καὶ ἄνωτ., μνημεῖον Λυσικράτους

- Πειραιϊκὴ ὁδός· 363, ἀρχαῖο βάθρο παρὰ τὴν ὁδό, «εἰς τὴν σημερινὴν εἴσοδον τῆς πόλεως» 1115, κατάλοιπα τῶν ἀρχαίων Πειραιϊκῶν πυλῶν ὁρατὰ πρὸ τῆς κατασκευῆς τῆς ὁδοῦ 1668, ἐπιγραφὴ παρὰ τὴν θέσιν Πλατὺ Φρέαρ 2102, ἀποκάλυψη ἀρχαίων κατὰ τὴν «ἐπιπέδωσιν» τῆς ὁδοῦ (ἔτος 1861) «εἰς τὸ νότιον τοῦ Διπύλου» 2091 κέ., εἰδ. 2102 σημ. 1

- Πεντελικὴ ἢ Πελληνικὴ ὁδός βλ. IV

- Φαληρικὴ ὁδός βλ. IV

ὁδοὶ ἄλλων τόπων (ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς)²⁸³

- ὁδὸς «ἀπὸ Ἀργείας εἰς τὴν Μαντίνειαν» 24
- ὁδὸς «ἀπὸ Ἐρημοκάστρου» πρὸς Θεσπιὰς 1484
- ὁδὸς «ἀπὸ Θήβας εἰς Εὐβοίαν καὶ εἰς Χαλκίδα»· ἀρχαῖα κατάλοιπα 62-63
- ὁδὸς «ἀπὸ Θήβας εἰς Λεβαδείαν»· ἀρχαῖα κατάλοιπα 60, 61
- ὁδὸς «ἀπὸ Θήβας εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ τὸν Ὠρωπὸν» 791
- ὁδὸς «ἀπὸ Κορίνθου εἰς Μυκῆνας» 22
- ὁδὸς «ἀπὸ Κορίνθου εἰς Τρίκκαλα (Κορινθίας)» 1448 σημ. 1
- ὁδὸς ἀπὸ τὸν Στύμφαλο πρὸς τὴν Κόρινθο· ἔχνη τοῦ Ἀδριανείου ὑδραγωγείου 24
- ὁδὸς ἀπὸ τὰ Μέγαρα «εἰς Ἀθήνας καὶ τὴν Σαλαμίνα φέρουσα»· ἀρχαῖο βάθρο 466
- ὁδὸς Δύο Μάρμαρα (σημερ. πόλη Κέας), βλ. ἄνωτ., Δύο Μάρμαρα
- ὁδὸς Κοντοπόρεια, ἢ ἀρχ. Κοντοπορία 23
- ὁδὸς πρὸς Λεβάδειαν 1209

- ὁδὸς «εἰς τὴν Μονὴν τῆς Παναγίας» (Τήνος) 1781

- ὁδὸς «ἐξ Ὁρχομενοῦ εἰς τὸν Στύμφαλον» 24

- ὁδὸς «ἣτις ἄγει εἰς τὴν παλαιὰν πόλιν Κούνδουρον» (Κέα) 628

- ὁδὸς πρὸς τὴν Λάρυμνα (Βοιωτία) 1501

- ὁδός (δρόμος) τῶν Μεγάρων «ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως διευθυνόμενος πρὸς τὰς πύλας τῆς πόλεως ταύτης καὶ τὴν Νισσαίαν»²⁸⁴, τὸ ἐπίνειον αὐτῆς, ἔχει τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν μὲ τὸν ἀρχαῖον» 22

- ὁδὸς «ἐξ Ἐλευσίνος εἰς Μέγαρα»· ἀρχαῖο βάθρο 1265

- ὁδὸς «εἰς Θίσβην διὰ τῆς πόλεως Δομβρένης» 1480 (βλ. καὶ 1472, 1473)

ὁδοποιία²⁸⁵. 1371-1372 σημ. 1 (βλ. II, Vassoi-gne), 1498-1500, 1545-1546, 1685-1686 (βλ. καὶ 1693), 1691, 1695, 1697, 1734-1737, 1741 κέ., 1756-1757, 1759, 1772, 1784, 1843-1844, 1860-1861, 1863-1865, 1879, 2009-2010, 2062 σημ. 1, 2091-2096, 2101-2105 καὶ εἰδ. 2102 σημ. 1, βλ. ἐπίσης ἄνωτ., ἐπιπεδώσεις ὁδῶν καὶ κατ., χωροστάθμησις

Ὀδυσσοπούλου Ἰακώβου οἰκία (Ἀθήναι), «οὐ μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Λυκοδήμου πρὸς τὸ δυτικὸν αὐτῆς»· ἀνάγλυφο 920-921

Ὁζάνν· βλ. II, Osann

Ὁθωμανός, ὁθωμανικός· βλ. κατ., Τοῦρκος, τουρκικός

Οἷα (᾽Εα, ξεν. Oea)· 485

οἰκίαις Ἀθηνῶν

- γενικῶς· 17ος αἰ.: «αἱ οἰκίαι αἱ περισσότεραι ἔπесον, οἱ δρόμοι ἐγέμισαν, καὶ ἡ πόλις κατήνησεν ὅλη ἐν δάσος ἐλεεινόν· οἱ ληστὰι ἔβαζον φωτίαν εἰς τὰ δένδρα...

284. [Τὴν Νίσαια (σημερ. Πάχη)].

285. [Οἱ παρεχόμενες στὴν ΕΑ πληροφορίες γιὰ τὴν κατασκευὴ ὁδῶν ἀφοροῦν στὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸν Πειραιᾶ].

283. [Γιὰ τὶς ἀρχαῖες ὁδοὺς βλ. IV, ὁδοί].

Οἱ Ἀθηναῖοι... ἐπανήλθον²⁸⁶, καὶ συνα-
χθέντες ἤρχισαν νὰ καθαρίζωσι τὴν πό-
λιν, καὶ νὰ οἰκοδομοῦν τοὺς οἴκους των»
943 (ἀπόσπ. χειρογράφου Ἱστορίας τῶν
Ἀθηνῶν), ἔτη 1826-1832: «Ὅτε οἱ Τοῦρ-
κοὶ ἐκυρίευσαν τὰς Ἀθήνας κατέστρε-
ψαν ὅλους τοὺς οἴκους, πλὴν ἐξήκοντα...
ὅταν οἱ ἰδιοκτῆται ἐπανακάμψαντες εἰς
τὰ ἐρείπια αὐτῶν ὥρμησαν εἰς τὴν ἐπι-
σκευὴν τούτων, ὅπως ἐκεῖ περιθάλψωσι
τὰς οἰκογενεῖας αὐτῶν...²⁸⁷» 1335 σημ. 1
(Πιττάκης)

- νεώτερες οἰκίεζ²⁸⁸, βλ. τὰ ἀκόλουθα λ.
 Αἰβαλιώτου Κων/νου οἰκία
 Ἀφθονίδου Ἐμμ.
 Βαρβάκη
 Βαρβάνου
 Βιλαέτου Δ.
 Βιτάλη Φραγκίσκου
 Βλασσοπούλου
 Βοτζάρη
 Βράνη Κων/νου
 Βρυζάκη Θωμᾶ
 Γάσπαρη
 Γέροντος Ἀγγέλου
 Γεωργιάδου Φωτίου
 Γρίβα ξενοδόχου
 Δημητριάδου ἀξιωματικοῦ
 Διαμαντοπούλου Ζωσιμᾶ
 Δομνάνδου
 Ἐπισκοπῆς

286. [Εἶχαν καταφύγει στὴν Σαλαμίνα].

287. Καὶ συνεχίζει, ἀναφερόμενος στὶς ἀρχαιο-
τητες· «τότε ἀπαιτεῖτο Ἡράκλειος δύναμις, ἢ πλοῦ-
τος τοῦ Ἀττικοῦ Ἡρώδου ἵνα ἀναστείλῃ τὴν ὁρμήν.
Λυποῦμαι ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ διατηρήσω, ἵνα δει-
κνύω εἰς ἅπαντας ὅλα τὰ τότε φαινόμενα, ὅσα
ἐδημοσίευσα, ἀλλ' ἦν τοῦτο ὑπεράνω τῆς δυνάμεώς
μου» Πιττάκης, *ΕΑ* 1335 σημ. 1.

288. [Γιὰ τὴν ταύτιση τῆς θέσεως τῶν οἰκιῶν τῶν
Ἀθηνῶν ποὺ ἀναφέρονται στὴν *ΕΑ*, βλ. *ΑΡΜΑ* 5.
Γιὰ τὶς οἰκίεζ τῶν παλαιῶν Ἀθηνῶν, βλ. Κ. Μπίρη, *Αἱ
Ἀθῆναι καὶ Μ. Μπίρη*, Σπίτια τῆς Αθῆνας κατὰ τὴν
πρώτη ἐπὶ Ὀθωνος δεκαετία, στὸν τόμο *Οἱ πρῶτοι
χάρτες τῆς πόλεως τῶν Αθηνῶν*. Επιμ. Μ. Κορρέζ
(εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 2010) 128-142].

Ζαχαρίτσα Στ.
 Ζήσου
 Ζωγράφου Περικλέους
 Θηβαίου Σπύρου
 Ἰωαννίδου Ν., ἐφέτου
 Ἰωαννίδου Νικολάου
 Καλλιγᾶ Π.
 Καλλιφρονᾶ Μιχαῆλ
 Καλογεῤᾶ Α.
 Καντακουζηνοῦ
 Καπούση Παναγῇ
 Καρατζᾶ Ἰ., Ἡγεμόνος
 Καρόρη Ἰωάννου
 Καστόρχη Εὐθυμίου
 Κοκκίδου
 Κοκκῶνη Ἰωάννου
 Κολοκύνθη Δημητρίου
 Κοντοσταύλου Ἀλεξάνδρου
 Κοσονάκη
 Κουντουμᾶ Νικολάου
 Κυριακίδου Δ.
 Κυριακίδου, Μοιράρχου
 Κωνσταντίνης
 Κωστατζώρτζη
 Λεβίδου Κ.
 Λημνίου
 Λιανοσταφίδα Π.
 Lusieri (βλ. II)
 Λύτσια
 Μιλίου Σπύρου
 Μισσίου, Μυσσίου
 Μυτιληναίου Χαραλάμπου
 Ξάνθη
 Ὀδυσσοπούλου Ἰακώβου
 Ὀριγόνου
 Παγκῆ Παναγῇ
 Πάλλη, ἱατροῦ
 Παπαρρηγοπούλου Ἰωάννου
 Παπᾶ Σαρδελᾶ
 Παρίση Μ.
 Πατοῦσα Σ.
 Πετράκη Ἀναργύρου
 Πιτάρη Κων/νου
 Πιττάκη Κ. Σ.
 Ῥεβελλάκη Π.
 Ross (βλ. II)
 Σαλωνιτίδου Δημητρίου
 Σκουζῆ Π.
 Σουρπιοῦ Ἀθαν.
 Σοφianoπούλου Παν.

(οικίες Ἀθηνῶν)

Σπυρομιλίου

Στάθη

Σταμποτζή Κων/νου

Ταμβίσκου Δ.

Ταμπακοπούλου

Τράϊβερτ (Treibert)

Φεράλδη

Φιλαδελφείως Νικολαΐδου

Φιλήμονος

Finlay G. (δύο οικίες, βλ. II, Finlay)

Φωτίλα Δ.

Φωτίου

Φωτίου (πρώην ἐλαιοτριβεῖον Μ. Τρικαλιανοῦ)

Ψωμά Α.

- οικίες ἀδελφῶν ιδιοκτητῶν²⁸⁹. «μεταξὺ τοῦ πύργου Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρρῆστου καὶ τῆς στοᾶς τῆς Ἀθηνᾶς τῆς ἀρχηγέτιδος» 414, «πρὸς τὴν Ἀχαρνικὴν θύραν» 439, Δ. «τοῦ Πρυτανείου» 442, «οὐ μακρὰν τοῦ Θησείου» 443, Β. τοῦ Θησείου 467, παρὰ τὸν πύργο Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρρῆστου 527, πρὸ τῆς ἐκκλ. Παναγίας Βλασταροῦ 1011, «εἰς τὴν θέσιν ἔνθα ἦν τὸ Διοσκούρειον» 1012, Β. τοῦ Θησείου 1020, Α. τοῦ Θησείου 1024, παρὰ τὸ μνημεῖο τοῦ Λυσικράτους 1095, ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Ὑπαπαντὴ 1114, παρὰ τὴν Ὑπαπαντὴ 1187, παρὰ τὴν Ἀδριάνειο στοᾶ 1260, παρὰ τὴν ὁδὸ Τριπόδων 1382, παρὰ τὴν Ἀκρόπολη 1396, παρὰ τὴν Καπνικαρέα 1426, 1800-1801, Α. τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων 1887, οικίες οἰκοδομούμενες πρὸς τὸ βόρειον τῶν Ἀθηνῶν, στὰ θεμέλια τῶν ὁποίων βρέθηκαν ἐπιγραφές 463-464, 483, οικίες ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, βλ. ἀνωτ., λ. Ἀκρόπολις
- οικίες μεσαιωνικῆς οἰκίας «ἐνθα ἡ σκηνὴ τοῦ Ὡδείου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ» 677 σημ. 1, οἰκία τοῦ Ἐπισκόπου Ἀθηνῶν

1469, οἶκος βασιλικὸς τοῦ Ἡγεμόνος τῶν Ἀθηναίων 1223, οἰκισμοὶ Β. καὶ Ν. τῆς Ἀκροπόλεως 677 σημ. 1, 1544 σημ. 1, 1707 σημ. 6

- οικίες τουρκικῆς Ἀκροπόλεως 952, 1075, 1828, 1834, 1842, 2017, «πλησίον τοῦ Πύργου τοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρρῆστου» 326, κοντὰ στὴν Καπνικαρέα μὲ ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. στὴν ἀναβάθρα 394, στὸ Δ. μέρος τῶν Ἀθηνῶν μὲ ἐπιγραφὴ ἐντοιχ., ποὺ μεταφέρθηκε στὴν Συλλογὴ τῆς Ἀκροπόλεως 578-579, στὸ ΒΑ. μέρος τῆς πόλεως 491, οικίες Τούρκων καὶ Ἀράβων περὶ τὴν Ὑπαπαντὴ 880 σημ. 1, τουρκ. οἶκος «παρὰ τὴν Μητρόπολιν», στὸν ὁποῖον τὸ 1830 βρέθηκε ἐπιγραφὴ 1019
- οἰκοδομήματα τῶν Δουκῶν 854
- οἶκος τοῦ Ἀρχιερέως 944

οικίες ἄλλων τόπων (πλὴν Ἀθηνῶν)²⁹⁰

- Ἀστυπαλαίας 460
- Ἀττικῆς Λίτζα Γεωργίου 800, Πικκὲ Σωτηρίου (στὴν Ἐλευσίνα) 409
- Εὐβοίας· Πετρούγιαννη Γ. στὴν Βάθεια 1837
- Θηβῶν, βλ. ἀνωτ., λ. Θήβα
- Κακοσίου 1480, 1482, πρβλ. 1477
- Καρ(γ)υνῶν 26 (βλ. ἀνωτ., λ. Δήμαρχοι)
- Κέας· Δεάγγελη Ἀντ. 1463, Θεοδώρου Κων/νου 1592 σημ. 1, Κουμπαροῦτζου Ἀν. ἱερέως 1590, Μάνθου Κων/νου 1418, 1465, 1591, 1592 καὶ σημ. 1, 1649, Παγκάλου Ἰω. 1460, 1592 σημ. 1, Πρωτόπαππα, ἱερέως, 1592 σημ. 1, Ῥεβελάκη Γ. 1459, Σακελλαρίωνος, ἱερέως, 1592 σημ. 1, Στεφάνου Στεφάνου Γρ. 1592 σημ. 1, βλ. καὶ Ἀγγελίδου Τηλεμάχου ἀποθήκη 1467
- Λαμίας· Δημάρχου Λαμίας 123, Κερκυροπούλου 123, Χατζίσκου Δ. 121
- Λεβαδείας· Γεωργαντᾶ 1201, Πασπάλη 119
- Μεγάρων· Ἐλευθέρι Δημητρίου 818

289. [Οἱ οικίες ἀναφέρονται στὴν ΕΑ διότι ἐντοπίσθηκαν σὲ αὐτὲς ἐπιγραφές ἢ ἄλλα ἀρχαῖα μνημεῖα. Γιὰ τὴν μὴ ἀναφορὰ τῶν ιδιοκτητῶν τῶν οἰκίων πρβλ. ΕΑ 999 σημ. 1].

290. [Περὶ περισσότερα στοιχεῖα παρέχονται στὸ λ. κάθε οἰκίας, ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ιδιοκτήτου].

- Ναυπλίας· Πατραζικαίου 23
 - Όρχομενοῦ (Βοιωτίας)· ἐπιγρ. ἐντοιχ. σὲ οἰκία 506
 - Πατρῶν· ἐπιγρ. ἐντοιχ. σὲ οἰκίαις 1270
 - Πειραιῶς· Βόκου Νικ. 1178, Ζαχαριάδου Χ. (οἰκόπεδο) 319, Θεοχάρη 861, 1890, Κοκκίδου 1808, Κοντοσταύλου Ἀλ. (κῆπος) 410, 412, 416-417, Όμηρίδου Σ. 484, Παπούτζια Δ. 1326
 - Πέτρας (δήμου)· Κωστάκη 1206
 - Σαντορίνης· Βαζαίου Ἰω. 354, Δελένδα Νικ. 352
 - Σικίνου· Κορτέση Ἰακώβου 1319
 - Σκοπέλου· Μαχαιρίνου Μιχαήλ 1857
 - Τεγέας 25
 - Τιθορέας· ἐνεπίγραφο βάθρο σὲ οἰκία τοῦ χωριοῦ Βιλίτζα 493-499
 - Ὑπάτης· Αἰνιᾶνος Γ. 199-200, Ζαχαροπόλου Κων/νου 210, Κορνοτσέλου Νικολάου 210, Μπρόνου Ἰωάννου κῆπος 198, Μυλωνᾶ Π. 1840
- Οἰνότη (Ἀττική)· 659, πρβλ. 2070, «περὶ τοῦ ἐν Οἰνότη σπηλαίου τοῦ Πανός· λέγουσιν οἱ παρὰ τὸν Μαραθῶνα τῶν χωρίων ἐκεῖνων κάτοικοι, ὅτι ποιμὴν τις ὑβρίσας τὰς νύμφας ἐγένετο, ὥστε τὰ ποιμνία αὐτοῦ ἀπολιθωθῆναι τῷ παγετῷ. (Ὅρα τὴν διήγησιν ταύτην παρὰ τῷ περιηγητῇ Τζάνδλερ. Rich. Chandler travels. Oxford. 1825, p. 207)» 659 (ἀρχ. δοξασία)
- Οἶτη, ὅρος 91-92
- Οἰχαλία (Εὐρυτανία)· 89-92, παλαιότερες ὀνομασίες της, βλ. ἄνωτ., Καλλιδρόμη
- οἰωνοί· 650, 655, 658, 663, βλ. ἄνωτ., λ. γνωμικά
- ὀκλαδίας δίφρος· βλ. III
- Ὅλλανδ, περιηγητής· βλ. II, Holland
- Ὅλ(λ)ανδία, Ὅλλανδα· ἐξαγωγή ἀρχαίων στὴν Ὅλλανδία ἀπὸ τὸν πλοίαρχο Rottiers 829, 1847 (βλ. II, Rottiers)
- ὀλοτρεχάτος· βλ. III
- Ὀλυμπία· 28, 173, 535, ἀρχαῖα σωζόμενα καὶ ἀνασκαφὴ τῆς Γαλλικῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς (ἔτος 1830) 28, ἀρχαῖο στάδιο (νεώτ. ὄνομ. Ἀντίλαλον) 1813, 1818-1821, ἐπιγραφές ὄ.π.
- Ὀλυμπιακὰ μάρμαρα· 7 (βλ. ἄνωτ., Γαλλικὴ Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ)
- Ὀλυμπίας (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Ὀλυμπιάς] 511
- Ὀλυμπιεῖον, Ὀλυμπέιον, Ὀλύμπιον, Ὀλύμπειον, Ὀλυμπεῖον, ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός (Ἀθῆναι)· 7, 21 σημ. 1, 61, 75, 430, 535, 944-945 καὶ σημ. 1, 1082-1083, 1111, 1144, 1224, 1471, δεισιδαιμονίες περὶ τῆς ἐξαπολύσεως καὶ διαδόσεως νόσων ἐξ αἰτίας τῆς καταστροφῆς κίονος τοῦ ναοῦ ἀπὸ τὸν Χασεκῆ 1378 σημ. 1, πρβλ. καὶ 1224, ἐπιγραφές 273, 367, 404, 466, 475, 1640
- Ὀλυμπος· βλ. κατ., λ. ὡδὴ πρὸς τὰς Μοῖρας
- Ὀλυμπος (Λακωνία), λόφος· 26
- Ὀμήγυρις ἱερὰ καὶ Σύνοδος Ἀρχιερέων· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1218
- Όμηρίδου Σ. οἰκία (Πειραιεύς)· διατηρεῖται σὲ αὐτὴν ἐπιγραφὴ 484
- ὀμμάτια· βλ. ἄνωτ., μάτι
- ὁμογενεῖς· «παρκαλοῦμεν τοὺς ὁμογενεῖς νὰ μᾶς πέμψωσι πᾶν ὅ,τι γνωρίζωσι, τὸ ὅποιον ἔχον κοινωνίαν μὲ τὰ τῶν προγόνων Ἡμῶν, λέγεται ἢ πράττεται εἰς τὰς πόλεις τῆς ἐλευθέρας καὶ τῆς μὴ ἐλευθέρας Ἑλλάδος, θέλομεν δημοσιεύσει εὐχαρίστως πᾶν ὅ,τι περὶ τούτου μᾶς κοινοποιήσωσι» 664, «οὐδὲ φθόνον ἔχομεν νὰ καταχωρίζωμεν ὅσας ἀρχαιολογικὰς διατριβὰς οἱ ὁμογενεῖς ἡμῶν διδοῦσιν ἡμῖν²⁹¹» 1354, «εὐχομαι ὅπως ἕκαστος τῶν πεπαιδευμένων ὁμογενῶν συναθροίσῃ καὶ συγγράψῃ ἀκριβῶς τὰ ἔθιμα τῆς πατρίδος αὐτοῦ» 1882 σημ. 1
- ὁμοῖος· βλ. III
- ὁμολογία ἔγγραφη πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐκπαιδεύσεως· βλ. κατ., Σταμποτζῆς Κων/νος

291. [Σημείωση τοῦ Πιττάκη σὲ ἄρθρο τοῦ Γ. Παπασλιώτη, ποὺ δημοσιεύεται στὴν EA].

ὀνόματα κύρια

- γενικῶς γὰρ τὴν ἐπιβίωση ἀρχαίων ἐθιμῶν στὸν τρόπο ποὺ ἔδιδαν τὰ ὀνόματα στὰ παιδιά, τὴν χρῆση ὑποκοριστικῶν ὀνομάτων καὶ ὀνομάτων ἀρχαίων θεῶν, καθὼς καὶ γὰρ τὴν κλίση, βλ. ἄνωτ., ἔθιμα καὶ γλῶσσα
- ὀνόματα κύρια «τὰ ὅποια ἡ συνήθεια διετήρησε μέχρι τοῦδε²⁹²». βλ. Ἀγαπητός, Ἀγγελῆς, Ἀθηνᾶ, Ἀθηναῖς, Αἰνίας, Ἀνδρέας καὶ Ἀνδρῖκος, Ἀνθή, Ἀνθία, Ἀνθοῦσα, Ἀνύτσα, Ἄρτεμις (Ἄρτεμη, Ἀρτέμη), Ἀρτέμης, Ἀτθή, Ἀτταλία, Ἀφροῦδα, Βλαστός, Γεωργοῦλα, Γλυκέριος, Γλυκε(ρ)ε(ρ)ία καὶ Γλυκεριᾶ, Γλύκη, Γοργώ, Δάφνη, Διαμάντω, Δόξα, Ἑλένη καὶ ὑποκ. Ἑλενιόν, Ἑλισεέ, Ἑλπινιώ, Ἑπαφρᾶς, Εὐφημία, Ζωῖλος, Θαλεῖα, Θεοδώρα καὶ ὑποκορ. Θεοδωριόν, Κατερινιώ, Κίτζος, Κλείνω, Λάμπρο (ἡ), Λάμπρων, Λυσέας, Μάϊος, Μακαρία, Μαρία καὶ ὑποκορ. Μαριανόν, Μαριγώ, Μόρφω, Μόσχος, Μοσχού, Μοσχώ, Μυρσίνη, Νικήτας, Νίκων, Ὀλυμπιάς, Παλαμᾶς, Πιερίης, Ποθητός, Ρόδω, Ρουμπίνα, Σιδερί, Σιμίας, Σίμος, Σίμων (ἡ), Σμαράγδω, Στράτος καὶ Στρατής, Σωκράτης, Σωτήρι(ο)ς, Σωτήριχος, Σωτήρω, Τριανταφυλλιά, Τρύφων, Φανιώ, Φεφρονία, Φίλων, Φυλακτός, Φύλης, Χαρητίνη καὶ Χαριτίνη, Χαρήτος καὶ Χαρίτος, Χαρη-

292. [Τὰ κύρια ὀνόματα ποὺ ἀκολουθοῦν, εἶναι ἐκεῖνα στὰ ὅποια γίνεται εἰδικὴ μνεῖα ἀπὸ τὸν Πιττάκη. Ὁ Πιττάκης, μὲ ἀφορμὴ συνήθως κάποια ἐπιγραφικὴ μαρτυρία, ἀναφέρει τὸ ἀντίστοιχο νεώτερο ὄνομα, ποὺ θεωρεῖ ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο. Οἱ μνεῖες αὐτές, διάσπαρτες στὴν ΕΑ, συμπληρώνουν τὴν ἔλλη ποὺ παρουσίασε στὴν σειρά τῶν ἄρθρων τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλο «Ὑλὴ ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι οἱ νῦν κατοικοῦντες τὴν Ἑλλάδα εἰσὶν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων» (βλ. τὴν Εἰσαγωγή). Τὸ κάθε ὄνομα χωριστὰ ἔχει καταχωρισθεῖ στὸ Εὐρετήριο, κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν].

τώ, Χαρίσης, Χιόνα, Χρυσὴ καὶ ὑποκορ. Χρυσούλα

ὀξειδώσεις ἀρχαίων· 143-144, 187-188, 271, 1227

ὀξόθυμος, ὀξύθυμος· βλ. III

Ὁξονικά, Ὁξώνια, ἡ Πάρια Μάρμαρα²⁹³, «τὰ τοσοῦτον ἐπιχύσαντα φῶς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν χρονολογίαν»· 6, βλ. καὶ 114, 535, 1221

ὄξω· βλ. III

ὄπλαρχηγοί²⁹⁴. «καὶ αὐτοὶ δὲ πολλάκις οἱ ὄπλαρχηγοὶ μετεχειρήθησαν τὴν ἐμπειρομένην αὐτοῖς στρατιωτικὴν δύναμιν διὰ τὴν ἐμποδίσωσι τὴν ἐξαγωγήν τῶν ἀρχαιοτήτων ἀπὸ ξένους, ὠφελουμένους ἀπὸ τὴν ταραχὴν τοῦ δημοσίου κλύδωνος καὶ τοῦ ἀγωνιῶντος ἔθνους τοὺς περισπασμοὺς» 7

«Ὀπλοστάσιον²⁹⁵ τοῦ Λυκούργου» (Ἀθῆναι)· μεσαιων. ὄνομ. τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως 5

ὀποῦ· βλ. III

ὀπτός· βλ. III

Ὀργανισμός τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας· 1311

ὀργήλος· βλ. III

Ὀργίωνας, Ὀργιώνας (τοπων.). «ἡ πέριξ τοῦ Ἑλαιῶνος τῶν Ἀθηνῶν τάφος, ἔνθα τὰ τοῦ Κηφισοῦ καὶ ἄλλα βροχῶν ὕδατα εἰσρέοντα εἰς θάλασσαν ἐκδίδουσιν... Ἡ ὀνομασία εἶναι Ἑλληνικωτάτη²⁹⁶. Ἐφύλαξε δὲ εἰς ἡμᾶς αὐτὴν ἡ συνήθεια μέχρι τοῦδε· ἔκρινε ἀναγκαῖον νὰ σημειώσω αὐτὴν, διότι πλησιάζει καὶ ὁ Ὀργιώνας οὗτος νὰ ἐξαλειφθῇ, καὶ τὸ ὄνομα νὰ ἀλησμονηθῇ, τμηθέντων ἐντὸς

293. [Τὸ θραῦσμα Α τοῦ «Παρίου Χρονικοῦ», IG XII 5, 444].

294. Βλ. *Συναγωγή*, ὄπλαρχηγός (τὰ σχόλια τοῦ Κουμανούδη).

295. Βλ. *Συναγωγή* (τὰ σχόλια τοῦ Κουμανούδη).

296. Ἐκ τῆς ἀρχ. λ. Ὀργεῶνες (Πιττάκης).

τοῦ πεδίου τῆς Ἀθηνᾶς Τάφρων, ἄς Σού-
δας καλοῦσι» 654, προτεινόμενη ἐρμη-
νεύα τοῦ τοπωνυμίου 654

ὀρθός· βλ. III

Ὀριγόνου οἰκία (Ἀθῆναι)· ἐπιγραφὴ σὲ βαθ-
μίδα τῆς σκάλας 1485

ὄρκος· βλ. III

ὀρνός, ὀρνεός· βλ. III

ὀροθεσία κτημάτων· 946

ὀροφός· βλ. III

ὀρυκτολογία²⁹⁷, ὀρυκτά· 101-102, 270, 446,
576, 1144 κέ., 1148 (βλ. ἄνωτ., ἔρυνες
ὀρυκτολόγων)

ὀρυκτολογικῶς· βλ. III

ὀρυκτώδης· βλ. III

ὀρυττολόγος· βλ. III

ὀρφανοτροφεῖον (Ἀθῆναι), «ὄπερ πιθανῶς
ἐν Ἀκροπόλει ἦν»· 1439 (ἀρ. 2971), 1448

Ὀρφανοτροφεῖον Αἰγίνης· βλ. ἄνωτ., Αἶγινα

Ὀρφανοτροφεῖον Ἀρσάκειον· βλ. ἄνωτ.,
Ἀρσάκειον

Ὀρχομενίων δῆμος· 1210

Ὀρχομενός (Ἀρκαδικός)· ἀρχαιότητες 24, 25

Ὀρχομενός (Βοιωτία), περιοχὴ, δῆμος Ὀρχο-
μενίων

- ἀρχαῖα κατάλοιπα, βλ. IV, Ὀρχομενός
- ἐκκλ. καὶ μονὲς στὴν περιοχὴ τοῦ δήμου
Ὀρχομενίων, βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Σώζων,
Ἀπόστολος Λουκᾶς καὶ μονὴ Σκριποῦ,
ἐκκλ. μὴ κατονομαζομένη 516
- ἐπιγραφές 61, 501-502, 506-509, 516,
1204-1205 σημ. 1, 1210-1211, ἐπιγραφὴ
ἐντοιχ. σὲ οἰκία 506
- χωριά· Πέρα-Μαγούλα 507-508, Καρυὰ
1210

Ὀρχομενός (Κέα)· «ἡ ἀρχαία κρήνη Ἰουλὶς»
628

Ὅσιος (Ἅγιος) Λουκᾶς, μονή· ἀρχαιότητες
ἐντοιχίσθηκαν στὴ μονὴ «χάριν συντη-

ρήσεως» 1204-1205 σημ. 1, ἐπιγραφές
ἐντοιχ. στὴν ἐκκλησίᾳ 1269

ὀσπίτιον, ὀσπήτιον, σπήτι· βλ. III

ὄσπριον· βλ. III

οὐδετεροφανής· βλ. III

οὐδός· βλ. III

Οὐνετοί· βλ. ἄνωτ., Βενετοὶ

Οὐήλλερ, Οὐήλλερ, Οὐί(λ)ερ· βλ. II, Wheler

οὐλός· βλ. III

Οὐόλπολ· βλ. II, Walpole

Οὐορδσουόρθ· βλ. II, Wordsworth

οὐρά· βλ. III

οὐρανομήκης· βλ. III

ὀφθαλμός· βλ. III

ὄφρις· βλ. III

ὀφίτης λίθος, Σεραπετίνης²⁹⁸· 1146

ὀφρίκιον· βλ. III

Ὅχειά (Εὐβοία), ἀρχαία πόλις²⁹⁹· ἀρχαῖο οἰ-
κημα παρόμοιο μὲ οἰκήματα στὴν Καρ-
θαία καὶ τὴν Δῆλο 1330

Ὅχενδρα (Σαντορίνη)· νεώτ. ὄνομ. «ἐκ τοῦ
τύπου τῆς ἐχίδνης ἀναγεγλυμμένου ἐπὶ
τοῦ ἀποτόμου βράχου, πρὸς τὸ νοτιώτε-
ρον τῆς νήσου, ἄνωθεν τοῦ ἐν τῷ βράχῳ
ἐσκαλισμένου τάφου νέου τινὸς» 350

ὀχθρός· βλ. III

ὄχλος· βλ. III

II

παγετός· 659, βλ. ἄνωτ., λ. Οἰνός

Παγκάλου Ἰωάννου οἰκία (σημερ. πόλη
Κέας), «παρὰ τὴν ὁδὸν Δύο Μάρμαρα»·
ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 1460, ἄλλη μεταφερ-
μένη ἐκεῖ 1592 σημ. 1

298. Βλ. *Χρηστικὸ Λεξικό*, λ. ὀφιόλιθος (σερ-
πεντίνης).

299. [Τὰ δρακόσπιτα στὸ ὄρος Ὅχη].

297. Βλ. *Συναγωγὴ*.

Παγκὲ Παναγῇ οἰκία προεπαναστατικὴ (Ἀθῆναι), «πλησίον τοῦ Ἀρείου Πάγου»· ἐπιγραφή 290

παγοῦρα· βλ. III

παγοῦρι, πάγουρος· βλ. III

παζάρι (Κέα), «πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως Καρθαίας»· «ἐρείπια κολοσσαῖα ἀρχαίου τινὸς οἰκοδομήματος, ὅπερ τὴν σήμερον ὑπὸ τῶν τῆς νήσου κατοίκων καλεῖται παζάρι» 1330, ἀρχαῖα ἐρείπια καὶ ἄγαλμα Ἑρμοῦ, βλ. ὅ.π.

πάθος· βλ. III

παιδεία· γενικῶς 5-6, 7, ἐπιγραφή τοῦ 1729, ἡ ὁποία χρησιμεύει «πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν χρονολογικὴν κατάστασιν τῆς παιδείας εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος» 421-422, βλ. καὶ III, γραμματικὰ

- διδασκαλεῖα, σχολές· Ἀρσάκειον Παρθενωγωγεῖον (βλ. ἄνωτ., Ἀρσάκειον), Ἀλληλοδιδασκτικὸν Διδασκαλεῖον Ὑπάτης, στὸν οἶκο τοῦ ὁποίου τοποθετοῦνταν ἀρχαῖα 202, Σχολὴ Ὑπάτης «νεόκτιστος» (τὸ 1839) 201, Ἑλληνικὴ Σχολὴ Ἰ. Ντέκα 1219-1220 (βλ. ἄνωτ., τὸ λ.), Ἑλληνικὴ Σχολὴ Λεβαδείας 1198, Σχολὴ Μεγάλῃ ἐν Κων/πόλει 1378, Σχολὴ τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας (βλ. κατ., Σχολὴ τῆς Φιλεκπ. Ἑτ.)
- διδάσκαλοι, σχολάρχες³⁰⁰, Βιολέτης Παναγῆς (ἐλληνοδιδ. Καρύστου) 1595, Βλαστὸς Α. (διδάσκαλος) 1813, 1818 κέ., Βλαστὸς (σχολάρχης) 1857, Βλαστὸς Π. (σχολάρχης) 1824, Μαρουδῆς Ἑμμ. (ἐλληνοδιδ. Καρύστου) 1837, Μπενιζέλος Ἰωάννης (διδ. τῆς Σχολῆς Ντέκα), βλ. στὸ ὄνομα, Παππᾶ Δανιὴλ Θεόδ. (δημοδιδ. Βοιωτῶν) 1830, ἐλληνοδιδ. Ὑπάτης 1841
- Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, βλ. κατ.
- Ὑπουργεῖον Ἐκπαιδεύσεως, βλ. κατ.

300. [Ὅλοι, ἐκτὸς τοῦ Μπενιζέλου, ἀναφέρονται διότι ἀντιγράφουν ἐπιγραφές, βλ. ὑπὸ τὰ ὀνόματα].

παιδεύομαι· βλ. III

παιδιαί· βλ. κατ., παιχνίδια

Παῖκος, Ὑπουργὸς Παιδείας· 1280 σημ. 1

παίρνω· βλ. III, πέρνω

Παῖσιος, ἱεροδιάκονος τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220

Παῖσιος, μοναχὸς τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220

Παῖσιος, ὁ [...] ³⁰¹ Μητροπολίτης (ἔτος 1651)· 946

παιχνίδια, «παιδιαί»³⁰²

- ἀμάδες· [ἀρχ. ἀμίδες] 646
- ἀστράγαλοι· [καὶ ὅτι τῶν κατὰ τοὺς ἀστράγάλους πτώσεων, αἱ μὲν, θεῶν εἰσιν ἐπώ-
νυμοι. αἱ δέ, ἡρώων. αἱ δέ, βασιλέων. αἱ δέ, ἐνδόξων ἀνδρῶν. αἱ δέ, ἑταιρίδων. Εὐστάθ. Σχόλ. εἰς Ὀδ.], «ἡ συνήθεια καλεῖ τὴν μίαν πλευρὰν Βασιλεὺς, τὴν ἑτέραν Βεζύρης, λαβοῦσα τοῦτο ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ, τὴν τρίτην κλέπτει» 661
- Βασιλίνδα· [Βασιλίνδα παιδιὰ τις βασιλέως τινὰς ἀποδεικνύουσα. Εὐστάθ. Σχ. εἰς Ὀδ.], «ἡ συνήθεια τὴν παιδιὰν ταύτην ἐφύλαξε μέχρι τοῦδε, τὴν ὁποίαν οὕτω καλοῦσι»³⁰³ 661
- τόπι· [ἀρχ. σφαῖρα], «οἱ παίζοντες τὸ καλούμενον τόπι [σφαῖρα] στοχάζονται ἀλλήλων, ὁ δὲ πληγεῖς ἡττῆται» 653

παλαβός· βλ. III

παλαία, παλάϊα· βλ. III

παλαιὰ Καϋμένη· 486, 489

301. [Δυσανάγνωστο μέρος τοῦ χειρογράφου].

302. [Σὲ ὀρθογώνιες ἀγκῦλες καὶ μὲ μικροτέρους χαρακτῆρες σημειώνονται οἱ ἀρχαῖες μαρτυρίες ποὺ παραθέτει ὁ Πιττάκης γιὰ τὰ παιχνίδια, τὰ ὁποῖα διατηρήθηκαν ἕως τὰ νεώτερα χρόνια].

303. «Βασιλίνδα, ἐπίρ. (ἐνν. Παῖζειν), εἶδ. παιγνιδ. τῶν παιδίων (τῶν ὅπ. ἐν γίνεται μὲ λαχνὸν βασιλεὺς καὶ προστάζει τὰ ἄλλα)» Βυζαντίου, Λεξικόν.

Παλαιάμπελα (δῆμος Εὐρυτάνων), θέση· ἀρχαῖοι τάφοι στὸ χωριὸ Ῥωσκᾶ 90

Παλαιοβοῦνι (Βοιωτία)· βλ. ἄνωτ., Ἑλικῶν παλαιογραφικός· βλ. III

Παλαιόκαστρον (Εὐρυτανία)· βλ. ἄνωτ., λ. Ἄγ. Δημήτριος καὶ κατ., Παλαιοκάτουνον

Παλαιοκάτουνον (Εὐρυτανία, δῆμος Ἀγραίων)· χωριό, «περὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν» ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα τοῦ δήμου (τὸ Κεράσοβον) 91, ἀρχαῖο φρούριο ὁ.π. (βλ. ἀμέσως κατ.)

Παλαιοκάτουνον ἢ Παλαιόκαστρον (Εὐρυτανία)· ἀρχαῖο φρούριο, «ἄνωθεν τοῦ χωρίου Παλαιοκατούνου... ἐπὶ ῥάχεως... ὅλον σχεδὸν κατεδαφισμένον» 91 (βλ. ἀμέσως ἄνωτ.)

Παλαιολόγος· βλ. Βενιζέλος Παλαιολόγος

Παλαιολόγος Σπυρίδων, Ἀθηναῖος, «ὁ καὶ Ζυγκαρᾶς³⁰⁴» 909· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220, μεταφορὰ ἐπιγραφῆς στὴν οἰκία του ἀπὸ τὸν γιό του 909

Παλαιομύλου (τοῦ) ἡ καταβόθρα (περὶ τὴν Κωπαΐδα)· 1500

παλαιοντολογία³⁰⁵· 1146

Παλαιοπαναγιά (Βοιωτία), χωρίον

- ἐπιγραφές (ἀπὸ ἀντίγρ. τοῦ Ρουσόπουλου) 1474, 1479, 1483-1484, ἀνασκαφὴ τοῦ Ρουσόπουλου σὲ ἀγρὸ 1484
- πρωτόγερος τοῦ χωριοῦ, βλ. ἄνωτ., Κολοκυθᾶς ἢ Τσιμπάνης Μιχάλης

Παλαιόπολις· βλ. ἄνωτ., λ. Ῥηλιδος δῆμος

παλαῖος, παλαιός· βλ. III

Παλαιούπολις, «ἐπὶ τῆς βορείου ὄχθης τοῦ Ἀλφειοῦ»· «λείψανα ναοῦ καὶ σωροὶ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως (τῆς ἀρχ. Ἡραίας)» 28

Παλαιούπολις (Ἄνδρος)· 451-455, ἐπιγραφές ὁ.π.

παλαιοφοράδα· βλ. III

Παλαιοχώρα (Ἄνδρος)· ἐπιγραφὴ 451

Παλαμᾶς (κύρ. ὄν.)· 649

Παλαούραις (Φθιώτιδα), χωράφια· «σώζονται ὡς διηγοῦνταί τινες τῶν χωρικῶν, πλίνθοι λίθων μεγάλων ἀρχαίου τινος κτιρίου μ' ἐπιγράμματα ἀφανῆ» 90

«Παλάτια τοῦ Λεωνίδου καὶ τοῦ Μιλτιάδου»· μεσαιων. ὄνομ. τοῦ Ἡρωδείου³⁰⁶ 1708

Παλάτιον Βασιλικόν· βλ. ἄνωτ., Ἀνάκτορα

«Παλάτιον τοῦ Θεμιστοκλέους»· μεσαιων. ὄνομ. τῆς Βιβλιοθήκης Ἀδριανοῦ 5

παλιγγενεσία (ἐλληνική)· 6, 1221 σημ., 1224, 1392

Παλιούρι· βλ. ἄνωτ., Παλαούραις

Παλλάνα· βλ. κατ., Παλλένα

Πάλλας (Ἀττική)· «θέσις οὐ πάνυ μακρὰν τοῦ χώρου τοῦ Δήμου Βραυρωῶνος» 744 (βλ. καὶ IV, λ. Παλλάδιον)

Παλλένα, Παλλάνα (Ἀττική)· νεώτ. τοπων. 832, 857 καὶ σημ. 1, «ὁ δῆμος (ἐνν. ὁ ἀρχ. δῆμος Παλλήνη) ἐφύλαξεν οὐ μόνον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχαιοτάτην αὐτοῦ προφορὰν, Παλλένα γὰρ αὐτὸν ὁ λαὸς καλεῖ ἔτι καὶ νῦν (ἢ Παλλάνα)» 832, τὴν θέση ἀρχαίου ναοῦ, τῆς Ἀθηνᾶς Παλληνίδος, «κατέχει νῦν ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου» 832

Πάλλη, ἱατροῦ, οἰκία (Ἀθῆναι), «πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῶν νῦν Ἀνακτόρων» (βλ. 1426)· εὑρεση ἐπιγραφῆς κατὰ τὸ ἀνοιγμα τῶν θεμελίων 1426, εὑρεση πέντε ἐπιγραφῶν (ἔτος 1860) 1893

Πάμισος ποταμός· 26, ἐπιγραφὴ τοῦ ἔτους 1433 μ.Χ. χαραγμένη σὲ γέφυρα τοῦ ποταμοῦ 1910

Παμφία στὴν ἐπαρχία Τριχωνίας· 91, βλ. κατ., Πετροχώριον

304. [«Οἱ Ζυγκαράδες εἶναι διακλάδωσις τῶν Παλαιολόγων» Δ. Σισιλιάνου, *Παλαιαὶ καὶ Νεαὶ Ἀθῆναι*. Μέρος Β' (Ἀθῆναι 1955), 28].

305. Βλ. *Συναγωγὴ*.

306. [Σὲ χειρόγραφο, βλ. κατ., χειρόγραφον τοῦ Ἀωνύμου (στὴν Βιβλιοθήκη τῆς Βιέννης)].

- Παναγία (Ἀχαΐα)· βλ. ἄνωτ., λ. Ἁγία Μαρίνα
- Παναγία· βλ. ἀμέσως κατ. καὶ ἄνωτ., Θεοτόκος
- Παναγία (ἐκκλ., Δίστομον)· ἐπιγραφὲς ἐντοιχ. 514
- Παναγία (ἐκκλ., Θήβα)· ἐπιγραφὴ 1424, πρβλ. 58
- Παναγία (ἐκκλ., Τήνος)· βλ. ἄνωτ., μονὴ Παναγίας
- Παναγία (ἐκκλ., Χαιρώνεια)· ἐπιγραφὴ 1209
- Παναγία (ἐκκλ., Ἀθήναι), στὸν Πετριτῆ³⁰⁷ (βλ. κατ. Πετριτῆς)· ἐπιβίωση τῆς ἀρχαίας λατρείας 1223-1224³⁰⁸, διατήρηση τῆς ἐκκλ. ἕως τὸν 18ο αἰ. (βλ. ἄνωτ., λ. μυσταγωγίης), καταστροφὴ τῆς ἀπὸ τὸν Χατζῆ Ἀλῆ Χασεκῆ «ἵνα λάβῃ ὕλην πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ περιτειχίσματος τῆς πόλεως» 1197, 1224, «ἀναφανέντος δὲ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς πάλιν, κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τῆς παλλιγγενεσίας ἡμῶν, εὐχῆς ἔργον νομίζομεν, ἵνα καθαρισθῇ τὸ ἔδαφος αὐτῆς, καὶ περιτειχισθὲν ἀσφαλῶς διατηρηθῇ» 1224
- Παναγία Βλασταροῦ, Βλασσαροῦ (ἐκκλ., Ἀθήναι)· ἀρχαῖα κατάλοιπα 1010-1011, προέλευση τοῦ ὀνόματος Βλασταροῦ (κατὰ τὸν Πιττάκη) ἀπὸ ἀρχαῖο ἱερὸ τῆς Βλαύτης 1010
- Παναγία Δουβέργενα (ἐκκλ., Ἀθήναι)· ἐπιγραφὴ 509
- Παναγία Ζώνη (ἐκκλ., Σαλαμίνα), «πρὸς τὸ ἀνατολικο-βόρειον μέρος τοῦ καλουμένου Μεγάλου Χωρίου» 1369 σημ. 1· ἐπιγραφὲς 973-974, μεταφορὰ δύο ἐξ αὐτῶν (ποὺ ἔφεραν καὶ ἀνάγλυφο) στὸν πύργο τοῦ Κυρρῆστου 1369
- Παναγία Καλαμιότισσα (Ἀνάφη)· βλ. ἄνωτ., μονὴ Παναγίας Καλαμιότισσας
- Παναγία Κανδήλη (ἐκκλ., Ἀθήναι)· κατεδαφίσθηκε καὶ τὸ ὕλικό της μεταφέρθηκε τὸ 1848 «διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς Δημοτικῆς Ἐκκλησίας τῆς Εὐαγγελιστρίας» 1168, ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 1168
- Παναγία Κολοκυνθοῦ (ἐκκλ., Ἀθήναι), στὰ Σεπόλια
- ἀνακαίνιση τῆς ἐκκλ. (μετὰ τὸ ἔτος 1850) 1676 σημ. 1
 - ἀρχαῖα κατάλοιπα 1676 σημ. 1
 - βλάβη· «εἰς τὸ μέρος τοῦτο γίνονται κολοκύνθια... καὶ ἀλλαχοῦ τῶν Σεπολίων γίνονται τοιαῦτα» 1676 σημ. 1
 - ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 1023, ἄλλη ἐνετοίχισαν στὸν νότιο τοῖχο οἱ ἀνακαινίσαντες τὸν ναό, κατὰ προτροπὴν τοῦ Πιττάκη, «ὅπως διατηρῆται εἰς τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς χρόνον» 1676 σημ. 1
 - προέλευση τοῦ ἐπιθέτου Κολοκυνθοῦ (κατὰ τὸν Πιττάκη) 1676 σημ. 1
- Παναγία Κρυσταλιώτισσα· βλ. ἄνωτ., Κρυσταλιώτισσα
- Παναγία Κυμηνιάτη (ἐκκλ., Ἀθήναι)· ἐπιγραφὴ 139
- Παναγία Λυκούρεση· βλ. ἄνωτ., μονὴ Παναγίας Λυκουρέσης Χαιρωνείας
- Παναγία Μεγάλου Μοναστηρίου· βλ. ἄνωτ., Μεγάλον Μοναστήρι
- Παναγία Πελεκαρίχη· βλ. κατ., Πελεκαρίχη
- Παναγία Πυργιώτισσα· βλ. κατ., Πυργιώτισσα
- Παναγία Ροιδίτισσα· βλ. κατ., Ροιδίτισσα
- Παναγία Ρόμβη ἢ Ρώμη (ἐκκλ., Ἀθήναι)· δύο ἐπιγραφὲς καὶ ἀρχαῖες λίθινες πλίνθοι, «ὅς μετεκόμισαν εἰς τὴν νῦν³⁰⁹ οἰκοδομουμένην Ἐκκλησίαν τῆς Εὐαγγελιστρίας» 1022
- Παναγία Σκριποῦ· βλ. ἄνωτ., μονὴ Σκριποῦ

307. [Ἡ Παναγία στὴν Πέτρα, γιὰ τὴν ὁποία βλ. Γ. Σωτηρίου, Μνημεῖα χριστιανικῶν Ἀθηνῶν, *ΕΜΜΕ Α'*, 50].

308. Ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Περὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐλευσινίου», *ΕΑ* 1221-1224.

309. [Τὸ 1853].

Παναγία Σπηλιώτισσα (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· βλ. ἄνωτ., Θεοτόκου ἐκκλησία

Παναγία ἡ Φανερωμένη· βλ. ἄνωτ., μονὴ «ἡ Φανερωμένη»

Παναγία (τοῦ) Φιλοσόφου· βλ. ἄνωτ., μονὴ Παναγίας τοῦ Φιλοσόφου

Παναγία Χελιδωνοῦ· βλ. κατ., Χελιδωνοῦ

Παναγία Χρυσοκαστρούτισσα (ἐκκλ., Ἀθῆναι)· «πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐκαίετο ἐξαιρέτως λύχνος ἀκοίμητος μεῖναν τοῦτο καὶ μεταδοθὲν ἐκ τῆς ἀρχαίας συνηθείας... καὶ ἐν ἀνάγκαις νόσων τῶν βρεφῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἐκεῖ ἡ ἱερὰ μυσταγωγία ἐτελεῖτο· μεῖραξ ὧν³¹⁰ τότε πολλάκις μετὰ τῆς μητρὸς μου εἰς τὰς ἱερὰς ταύτας θυσίας παρευρέθην καὶ τὸ ἄκρον σέβας μνημονεύω, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, καὶ τοὶ ἀσκεποῦς οὔσης τῆς Ἐκκλησίας οἱ Χριστιανοὶ οὐκ ἐπαύσαντο ἀνάπτειν, κατὰ τὸ δυνατόν, ἄσβεστον λύχνον» 2020 σημ. 1

Παναθηναϊκὸν στάδιον, στάδιον Ἡρώδου Ἀττικοῦ· 535, 568, 1143, 1224, 1378 σημ. 1, 1707, 1807

Πανακωτά³¹¹ (Ἀθῆναι), θέση «εἰς τὸ βόρειον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν»· ἐπιγραφὴ 776

πανδοχεῖον «κατασκευαζόμενον ἐντὸς τοῦ τετραγώνου τοῦ Ἀδριανοῦ» (ἔτος 1840)· 396

Πανδώρα (ἐφημερίς)· ἄρθρο τοῦ Ῥαγκαβῆ στὸ φύλλο τῆς 15ης Δεκ. 1855 (τόμ. ΣΤ', φ. 138, σ. 475-478)³¹² 1303 σημ. 1, 1308-1309, 1310

Πανεπιστήμιον³¹³ Ἀθηνῶν, «τὸ νῦν Πανεπιστήμιον»

• βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου 1485

• καθηγητὲς

Δομνάνδος Κ. 439

Καστόρχης Εὐθ., καθ. ἑλληνικῆς Φιλολογίας καὶ Ἀρχαιολογίας 1217 σημ. 1

Κοτζ(ι)ᾶς, καθ. Φιλοσοφίας 1924

Landerer J.-X., καθ. Χημείας, βλ. II

Νικολαΐδης Λεβαδεύς, βλ. ἄνωτ.

Παπαδάκης 1546

Ῥαγκαβῆς Ἀ. Ῥ. 1326 (βλ. κατ., στὸ ὄνομα)

Ross L. 79, 257 (βλ. καὶ II, Ross)

Ῥουσόπουλος Ἀθ., βλ. κατ.

Σταθόπουλος Ἡλίας 1290

Φιντικλῆς Σπ. 447, 1395

• εὗρεση ἀρχαίων κοντὰ στὸ Πανεπιστήμιο 917, σὲ ἀγρὸ ἰδιοκτησίας Καστόρχη 1363

• ἐκκλ. «ἡ Ἀγ. Σιών» ὑπῆρχε πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως «πρὸς τὸ νῦν Πανεπιστήμιον» 2070

• συλλογὴ ἀρχαίων στὸ Πανεπιστήμιο³¹⁴ 1132, 2106

Πανεπιστήμιον Βερολίνου· βλ. II, λ. Gerhard Eduard

Πανεπιστήμιον γαλλικόν· βλ. II, λ. Wescher Carle

Πανεπιστήμιον Γοτίνγκης (Göttingen)· βλ. II, λ. Götting Karl Wilhelm

πανηγύρεις ἑγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1218³¹⁵, «πανηγύρεις τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων, ἔνθα ἀγορὰν ποιοῦσι διαφόρων πραγμάτων· τοιαύτη εἶναι ἡ ἐν Λεβαδείᾳ γενομένη πανήγυρις, ἡ ἐν Φαρσάλοις τῆς

310. [Ἀφηγεῖται σὲ πρῶτο πρόσωπο ὁ Πιττάκης].

311. [Γιὰ τὸ τοπωνύμιον Πανακωτὰ καὶ τὸ νεώτερο Πινακουτὰ καὶ Πινακωτά, βλ. *APMA* 5, 292 σημ. 161].

312. [Πρόκειται γιὰ ἐκτενὲς ἄρθρο ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ ἐπίκρισις τοῦ βιβλίου μου», μὲ τὸ ὁποῖο ἀπαντᾷ στὴν κριτικὴ ποὺ δέχθηκε ἀπὸ τὸν Πιττάκη στὴν *EA* τοῦ ἔτους 1855 γιὰ τὸν δεῦτερο τόμο τοῦ βιβλίου του *Antiquités Helléniques*].

313. Γιὰ τὴν λέξη βλ. *Συναγωγή* (τὰ σχόλια τοῦ Κουμανούδη).

314. [Τὸ 1858 παραχωρήθηκε μία αἶθουσα τοῦ Πανεπιστημίου στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία γιὰ τὴν συλλογὴ τῆς (βλ. Κόκκου, *Ἡ μέριμνα γιὰ τὴν ἀρχαιότητα* 182-185)].

315. Βλ. ἄνωτ., λ. ἐκκλησιαστικά εἰσοδήματα.

(πανηγύρεις)

Θεσσαλίας, καὶ ἀλλαχοῦ, ὅσαι πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως τακτικώτερα ἐγίνοντο» 604, Μάρτις, πανήγυρις «τελουμένη τὴν πρώτην Μαρτίου. Τὴν ἡμέραν ταύτην πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως (ὅτε τὰ ἦθῃ καὶ ἔθιμα ἦσαν ἔτι ἀγνώτερα) οἱ πλεῖστοι ἐξήρχοντο πέριξ τῆς πόλεως καὶ ἐκάθηντο ἐπὶ τῆς χλόης, εὐθυμοῦντες καὶ εὐφραινόμενοι διὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτῆς. (Τοῦτο δὲ σημαίνει, ὅτι ὁ μὲν χειμὼν παρῆλθε, τὸ δὲ ἔαρ ἄρχεται. Ὅθεν ἡ παροιμία ἀπὸ Αὐγουστον χειμῶνα, καὶ ἀπὸ Μάρτι καλοκαίρι). Διὸ καὶ καθεὶς λίαν πρῶτ' λαμβάνων δέσμην τῆς ἀναφυθείσης κριθῆς ἐξαρθᾶ αὐτὴν ἐκ τῆς ἔξω θύρας τῆς οἰκίας αὐτοῦ, εὐχόμενος ὅπως αὕτη εἴη δροσερά, ὡς ἡ χλόη» 1263 καὶ σημ. 1, ὁ Μάρτις «εἶναι τὰ Ἡροφάνεια τῶν ἀρχαίων» 1263 (Πιττάκης)

πανί, πνί· βλ. III

«Πάνθεον»· μεσαιων. ὄνομ. τοῦ Παρθενῶνος 5

πανόλης· «ἐκ τῆς τοῦ Κυρίου Μπενάλδῃ ἐπιστολῆς σαφέστατα μανθάνομεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐδοκίμασαν τέσσερα μεγάλα κακά, τὴν πανόλην, τὴν πείναν, τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν πυρκαϊάν...» 940-941

Πανόφκας· βλ. II, Panofka Th.

παντέρημος³¹⁶. «κατελείφθησαν οὖν αἱ Ἀθῆναι ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι, καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἐν συκηλάτῳ³¹⁷, παντέρημος τρία ἔτη» 942

Παντιᾶς· [ἀρχ. Παντίας³¹⁸], ὄν. οἰκογεν. πολυλῶν Χίων 653

Πανώριος, καθηγητὴς τῆς Μεγάλης ἐν Κων/πόλει Σχολῆς 1378 (βλ. ἀνωτ., λ. Βύλκιος)

Παπᾶ Τουλαρίου ἢ Ταυλαρίου Δρόσος 1551, 1587, βλ. ἀνωτ., λ. Κάλυμνος

Παπαδάκης, καθηγητὴς παρέδωσε στὸν Πιττάκη ἐπιγραφὴ πού βρῆκε τυχαίως ἔξω ἀπὸ τὸ Ἡρώδειο 1546

Παπαδόρηγοπούλου Ἰωάννου οἰκία (Ἀθῆναι)· ὁ ἰδιοκτῆτης μετέφερε σὲ αὐτὴν ἐπιγραφὴ πού εἶχε ἀγοράσει ἀπὸ χωρικὸ 850

Παπαδόρηγοπούλου Ἰωάννου οἰκία ἐρειπ. (Ἀθῆναι), «μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας ἢ Ὑπαπαντῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἢ Ἀγία Ἄννα»· ἐπιγραφὴ 1401

Παπασλιώτης Γεώργιος· ἄρθρα του στὴν *Archäologische Zeitung* (ἐκδ. E. Gerhard), τοῦ ἔτους 1855 (ἀρ. 82 καὶ 83) 1340 (ἀπλὴ μνεία), ἄρθρο του «Ὁ μῦθος τοῦ Τριπολέμου» στὴν *EA* 1339-1354, παρακολούθησι «ἀρχαιολογικοῦ φροντιστηρίου» τὸ 1852 στὸ Βερολίνο (καθηγ. E. Gerhardt) 1345 σημ. 5

Παπούτζια Δ. οἰκία (Πειραιεύς)· ἐπιγραφὴ 1326

Παπᾶ Δανιὴλ Θεόδωρος, δημοδιδάσκαλος Βοιῶν· ἀντίγραφά του ἐπιγραφῶν τῆς Νεαπόλεως 1830

Παπᾶ Νικολάου Γεώργιος, Δήμαρχος Κυμαίων (ἔτος 1856)· ἐνώπιόν του ἐξετάσθηκε στὸ δημοτικὸ κατὰστημα Κύμης ὁ Κ. Σταμποτζῆς περὶ τῆς τύχης ἀρχαίου λίθου 1405-1406

Παπᾶ Σαρδελά οἰκία (Ἀθῆναι), «εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Τριπόδων»· ἐπιγραφὴ στὴν σκάλα τῆς οἰκίας 985

παρά· βλ. III

παράγω· βλ. III

παραδόσεις ἀρχαίων· βλ. ἀνωτ., λ. ἀρχαιοτήτες

παραδόσεις παράδοσις «μεταξὺ τῶν γερόντων ἐν Ἀθήναις πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως» περὶ μεσαιωνικοῦ συνοικισμοῦ ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν 677 σημ. 1, «οἱ πρεσβύτεροι τῶν τῆς Κέας κατοίκων ἐξεύρουν μὲν ἐκ

316. Βλ. *Συναγωγή*.

317. [Ἡ παροιμία ἀντλήθηκε ἀπὸ χωρίο τοῦ προφήτου Ἡσαΐου].

318. [Χῖος γλύπτης τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.].

- παραδόσεως ὅτι τοιοῦτον ὕδωρ³¹⁹ ὑπῆρξε καὶ ἐσκεπάσθη παρὰ τῶν ἀρχῶν, μολοντοῦτο τὴν σήμερον μὴδ' αὐτὴ ἡ θέσις τοῦ ὕδατος γνωρίζεται, ὥστε πᾶσα ἀνασκαφὴ ἤθελεν ἀποβῆ ματαία» 635, «παράδοσις ἐν Ἀθήναις» (περὶ τοῦ κίονος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου) 945 σημ. 1 (βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πτωχοπρόδρομος)
- παραζώνι(ον)· 413
- παράθερμος· βλ. III
- Παρακαμπυλίων³²⁰ δῆμος (Εὐρυτανία)· 90
- παρακατιόν· βλ. III
- παρακοτάω· βλ. III
- Παραλίμνη· λίμνη Ν. τῆς Ὑλίκης, «Ἄρμα τὸ πάλαι καλουμένη» 1502
- παραμύθια· 644
- παραπάνω· βλ. III
- παραστάτης· βλ. III
- παραφωτία· βλ. III
- παρέρχομαι· βλ. III
- παρθεναγωγεῖα³²¹· βλ. ἀνωτ., Ἀρσάκειον καὶ μονὴ Ἀγίων Ἀναργύρων, θεμέλια παρθεν. ἐντὸς μονῆς τῆς Ἀγίας Τριάδος (Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν) 1861-1862, 1910 (βλ. καὶ ἀνωτ., μονὴ Ἀγίας Τριάδος)
- Παρθένιος, μοναχὸς τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220
- Παρθένιος, ὁ [...] ³²² Μητροπολίτης (ἔτος 1651)· 946
- Παρθένιος, ὁ Χαλκηδόνος Μητροπολίτης· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1219
- Παρθένιος Πετράκης, ἱερομόναχος τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220
- Παρθενῶν (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· βλ. IV
- Πάρια μάρμαρα ἢ Πάριον χρονικόν· βλ. ἀνωτ., Ὁξονικὰ μάρμαρα
- Παρίση Μ. οἰκία (Ἀθῆναι) «πρὸς τὸ νότιον μέρος τοῦ Πύργου Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρδῆστου»· ἐπιγραφὲς 1688, 1690
- Παρίσιοι· ἄγαλμα τῆς Ἀρτέμιδος μεταφέρθηκε ἀπὸ τὸ Χαλκὰ Πουνὰρ στὴν Κων/πολὴ καὶ «ἐκεῖθεν, ὡς λέγουν, μεσιτεία τινὸς Πασσᾶ μετεκομίσθη εἰς Παρισίους» 1550, Μουσεῖον Παρισίων, βλ. ἀνωτ., Λοῦβρον
- Παρνασοὶ κάτοικοι· 1329
- Πάρνηθα, ὄρος (Ἀττική)· 78, 288, 780, 1550 σημ. 1, σπήλαιον Πανὸς 637-640, βλ. ἀνωτ., Δεκέλεια, Κατάδεμα καὶ κατ., Σταυρὸς
- παροιμίες· βλ. ἀνωτ., λ. γνωμικὰ
- παρομοιάζω· βλ. III
- Πάρος
- ἐπιγραφὲς 466-467, 1286, 1858, 1880
 - κῆποι «καλούμενοι τοῦ Σερασινίκου πρὸς τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου... ἀντικρὺ τῆς Ἀντιπάρου» 466-467
 - μάρμαρο τῆς Πάρου (ἀρχ. λίθος λυχνεὺς) πολλαχοῦ, βλ. ἀνωτ., λ. Δῆλος καὶ IV, μάρμαρον
 - Πάριον χρονικόν, βλ. ἀνωτ., Ὁξονικὰ μάρμαρα
 - Πάρος καὶ Ἀντίπαρος ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (Δουκᾶτο) τῆς Νάξου 636
- παρῶρσιάζω, -ομαι· βλ. III
- Πάρς· βλ. II, Pars W.
- Πασπάλη οἰκία (Λεβάρδεια), «εἰς τὴν ἐνορίαν καλουμένην Ταμβάχανα»· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 119
- πάσπαλη, πασπαλώνω· βλ. III
- παστός· βλ. III
- Πασχαῖος· βλ. II, Pashley R.
- πάτημα τῶν σταφυλιῶν· 661, 662, 663, βλ. καὶ ἀνωτ., ληνὸς

319. [Ἀναφορὰ σὲ ἀρχαῖο φρέαρ, γνωστὸ ἀπὸ ἀρχαῖες πηγές, τοῦ ὁποῖου τὸ νερὸ εἶχε ἐπιβλαβεῖς συνέπειες στὸν ἀνθρώπινο ὀργανισμό, βλ. κατ., φρέαρ (Κέα). Ἡ ὑπαρξὴ τέτοιου νεροῦ ἀμφισβητεῖται ἀπὸ τὸν συγγραφέα, βλ. ὅ.π. (σ. 635)].

320. Βλ. *Συναγωγὴ*.

321. Γιὰ τὴν λέξιν βλ. *Συναγωγὴ*.

322. [Δυσανάγνωστο μέρος τοῦ χειρογράφου].

- Πατήσια, κήποι, Β. τῶν Ἀθηνῶν· 79, ἀρχαῖα στὸν κήπο Γάσπαρη 414 καὶ 1741, ἐπιγραφές 1018 (βλ. ἄνωτ., Μεγάλη Βρύσις), 1132, 1884 (βλ. ἄνωτ., Ἀπόστολος Λουκάς), ὁδὸς ἡ φέρουσα «πρὸς τὸ μέρος τῆς περιφερείας τῶν Ἀθηνῶν, τὸ καλούμενον Πατήσια» 1863-1864, εὕρεση ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν ὁδοποιΐα (ἔτος 1859) 1843-1844, 1863-1864
- Πατοῦσας Σ., Ἀθηναῖος, Ὑφορος Ἀθηνῶν· ἔγγρ. (ἔτος 1822) 1221 σημ., οἰκία τοῦ «ἐγγὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σωτῆρος», ἡ ὁποία καταστράφηκε τὸ 1826 «ὅτε οἱ Τοῦρκοι κατέστρεφαν τοὺς οἴκους τῶν Ἀθηνῶν» καὶ στὴν ὁποία ὑπῆρχε ἐντοιχ. ἐπιγραφὴ 141
- Πατραζικαίου οἰκία (Ναυπλία)· τὸ 1837 ἦταν ὁρατὰ κατάλοιπα τοῦ ἀρχαίου τείχους καὶ τῶν νεωρίων 23
- Πάτραι· ἀρχαιότητες 29, 1270, ἐπιγραφές ἐντοιχ. σὲ οἰκίαις 1270, παλαιὰ πόλις Πατρῶν, στῆς ὁποίας τὸ «ἀνώτατον μέρος σώζεται μέρος τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος Λαφρίας» 29, βλ. καὶ ἄνωτ., Ἀπόστολος Ἀνδρέας
- Πατριάρχαι Οἰκουμενικοί· βλ. ἄνωτ., Γαβριήλ Δ΄, Ἰωαν(ν)ίκιος, Κύριλλος καὶ κατωτ., Πολύευκτος
- Πατριαρχικά ἔγγραφα· βλ. ἄνωτ. ἔγγραφα Πατρ. Κων/πόλεως
- Πατριαρχικά Σταυροπήγια· 1910, ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1217
- Πατριαρχικὸς Ὑεξαρχος· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1217
- Πατριαρχικὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1218
- πάτριον Παλλάδιον· «ὥς πάτριον Παλλάδιον» μετέφεραν στὴν Σαλαμίνα οἱ Ἀθηναῖοι τὴν εἰκόνα τῆς Ἀγίας Ἀγαθοκλείας γιὰ νὰ τὴν διασώσουν 1336
- πατριωτισμός· βλ. III
- παφλατῆς, παφλιάρης· βλ. III
- πάχνη· βλ. III
- παχύς· βλ. III
- πάω· βλ. III
- πεδάρι· βλ. III
- πεδιάδα Κηπρινοῦ³²³ (Ἀττική)· ἀρχαῖα μεταλλεῖα 445
- πέδιλα τῶν χωρικῶν τῆς Ἀττικῆς· 577 (βλ. ἄνωτ., λ. ἐνδυμασία)
- πεζούλι· βλ. III
- πεῖνα στὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν· «ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ χειρογράφου τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν» 940-941
- πειράζομαι· βλ. III
- Πειραία, Περαιά (Ἀττική)· βλ. κατ., λ. Σκουρτανιώτης Γεώργιος
- Πειραιεύς, λαϊκὴ ὄνομ. Περαιάς, βλ. 1160 σημ. 1
- ἀρχαιότητες, βλ. ἄνωτ., ἀνασκαφές Πειραιῶς καὶ IV, Πειραιεύς
 - ἐκκλησίαι καὶ μονές· Ἁγία Τριὰς 1050, Ἅγιος Διονύσιος 347, Ἅγιος Σπυρίδων 319, 522, 1321, 1323 σημ. 1, «μονὴ χριστιανικῆς ἐκκλησίας» 838 σημ. 1, ἐπισκευὴ δύο ἐκκλησιῶν τοῦ Πειραιῶς «διὰ νὰ περιέξωσι τὰ καθεκάστην ἀνευρισκόμενα ἀρχαῖα τμήματα» 9
 - ἐμπρησμοὶ ἀμπελώνων περὶ τὸν Πειραιᾶ 941
 - θέσεις διάφορες· Βάρη 465, Καραβᾶς 982-983, λουτρὸν 838 σημ. 1, Μάνδρα 1282-1283, Πειραϊκὴ Ἀκτὴ 773, Τάμπια 1668, Ὑδραϊκὴ συνοικία 1808, Φοῦρνοι 838 σημ. 1 (βλ. κατ.)
 - κατασκευὴ ὁδῶν, βλ. II, Vassoigne
 - οἰκίαι καὶ ἄλλες ἰδιοκτησίαι Πειραιῶς· κήπος ἡ κοιλάδα Βάβουλα Ἥλια, Χίου, 1668, κήπος Βόκου Νικ. 1180, 1261, κήπος Κοντοσταύλου Ἀλ. 410, 412, 416-

323. [Κυπριανοῦ, στὴν περιοχὴ τοῦ Θορικοῦ καὶ τοῦ Λαυρίου].

417, οἰκίες Βόκου Νικ. 1178, Θεοχάρη Κων/νου 861, 1890, Κοκκίδου 1808, Ὀμηρίδου Σ. 484, Παπούτζια Δ. 1326, οἰκόπεδο Ζαχαριάδου Χ. 319 (βλ. καὶ ὑπὸ τὰ ὀνόματα τῶν ιδιοκτητῶν)

- πολυάνδριον «νέον» ἢ «σημερινὸν» 1338, 1365, ὁδὸς «εἰς τὸ νέον Πολυάνδριον» 1338
- Τελωνεῖον Πειραιῶς, βλ. κατ., Τελωνεῖον
- τύχες τῶν ἀρχαιοτήτων· ἀγορὰ ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολ. Ἔτ. 1889, δωρεὰ τοῦ Vassoigne στὸ δημόσιο 1371 σημ. 1³²⁴, δωρεὰ ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὸν Cambell 1389, δωρεὲς ἐπιγραφῶν τοῦ Πειραιῶς στὴν Ἀρχαιολ. Ἔτ. 1928, 1945, 1946, κατὰσχεση ἀρχαίου στὸν Πειραιᾶ 1310, λαθραία μεταφορὰ ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὸν Πειραιᾶ, «ἵνα χρησιμεύσῃ ἐν μιᾷ τῶν ἐν Πειραιεὶ ἐκκλησιῶν» 1354, μεταφορὰ ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὸν Πόρο στὸν Πειραιᾶ καὶ παράδοσή της ἀπὸ τὸν Ὑγειονόμο Πειραιῶς στὸ Ὑπουργεῖο Ἐκπαιδεύσεως 1310, μεταφορὰ ἐπιγραφῶν γιὰ φύλαξη στὴν Μεγάλη Παναγία 838 σημ. 1 καὶ 1503³²⁵, παράδοση ἐπιγραφῆς τοῦ Πειραιῶς στὸν Ἐφορο Ἀρχαιοτήτων ἀπὸ τὸν Velsen 1948, πώληση ἀρχαίων στὸν Πειραιᾶ γιὰ ἐξαγωγή τους στὸ ἐξωτερικὸ 682, 1273, ὑπεξαίρεση ἐνεπιγράφου λίθου στὸν Πειραιᾶ καὶ μεταφορὰ του στὴν Ἀθήνα «Θεὸς οἶδε ἐπὶ τινι σκοπῷ!» 1891

Πειραιϊκὴ ἀκτὴ· 773

Πειραιϊκὴ πύλη (νέα) Ἀθηνῶν· βλ. κατ., πύλη τοῦ Δράκου

πειράματα· βλ. ἄνωτ., δοκιμαστήρια, δοκιμασίαι, δοκιμαίαι

Πειρήνη (Κόρινθος), κρήνη τῆς Πειρήνης· τὸ ὕδωρ κατόπιν ἐξετάσεως φάνηκε ὅτι εἶναι «ψυχρότατον καὶ καθαρώτατον, δυνάμενον ἔνεκα τούτου νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν Ἀκριοψυχροτάτων ἢ Ἀκρατοκρηνῶν» 1145, συστατικά του 1145

Πελεκαρίχη (ἐκκλ., Ἀθῆναι)³²⁶, «εἰς τὴν βόρειον πλευρὰν τοῦ τετραγώνου τοῦ Ἀδριανοῦ»· ἐπιγραφές 1000-1001, καταστροφή τῆς ἐκκλ. (περὶ τὸ ἔτος 1853) 1000

πέλεκυς, πελέκυσ· βλ. III

Πέληκας, Πέλληκα, Πήλικα (Ἀττική)· χωρίον Πήλικα 2015, μέρος Πέληκας «ὄπισθεν τοῦ ὅρους Λυκουβούνια ἢ Βουνὸν τῆς Καλογρέζας» 211· ἐπιγραφές 2015, ὁ ἀρχαῖος δῆμος Πήληκες ἦταν (κατὰ τὴν γνώμη τοῦ Πιττάκη) στὸν Πέληκα, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα διατηρήθηκε 76 σημ. 7, 210-211, 2015

Πελοπόννησος· γενικῶς, 22-29, 319, 327, 363, 370, 451, 654, 657, 1008, 1066, 1216-1217, 1262, 1270-1279, 1315, 1317, 1318, 1485, βλ. ἄνωτ., Γαλλικὴ Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ ἐκκλησίαι καὶ μονεῖς Πελοποννήσου

Πέλοπος ἄκρα· 941, 942

πελτές· βλ. III

Πεντέλη, Πεντελικὸν ὄρος (Ἀττική), ἀρχ. καὶ νεώτ. ὄνομ.· 76 σημ. 1, 77, 309 σημ. 8, 857, 942, βλ. ἄνωτ., Κατάδεμα καὶ μονὴ Πεντέλης καὶ κατ., Σταυρός ἀρχαῖα λατομεῖα Πεντέλης, πρβλ. 53 καὶ 1961, μάρμαρο πεντελικό (ἄττικὸς λίθος) πολλὰ, βλ. εἰδ. IV, μάρμαρον

Πεντελιώτης Νεόφυτος, Ἀθηναῖος, Ἐφορος Ἀθηνῶν· ἔγγρ. (ἔτος 1822) 1221 σημ., ἔγγρ. (ἔτος 1823) 1066 σημ. 1

πεπώνι· βλ. III

πεπωνοειδής· βλ. III

324. [Δημοσιεύεται σχετικὴ ἐπιστολὴ (εἶναι γραμμένη στὰ Γαλλικά)].

325. [Εἶναι «οἱ περὶ τῶν νεωρίων» ἐπιγραφές τοῦ Πειραιῶς].

326. [Παναγία Πελεκαρίχη (Μπίρης, Αἱ ἐκκλησίαι ἀρ. 102)].

πέτρα· βλ. III

Πέρα-Μαγούλα (Βοιωτία), «χωρίον τοῦ Ὀρχομενοῦ»· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. στὴν ἐκκλ. τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ 507-508

Περαίας (ὁ)· λαϊκὴ ὄνομ. τοῦ Πειραιῶς 1160 σημ. 1 (γὰρ τὸν Πειραιᾶ, βλ. ἄνωτ., Πειραιεύς)

περὶ πλέον· βλ. III

περίεργος· βλ. III

περιηγήσεις Ἀθ. Ῥουσόπουλου· στὸν Ἑλικῶνα 1480 κέ., στὴν Πελοπόννησο 1485

περιηγηταί· βλ. II, Akerblad, Chandler, Crusius, Devonshire δούξ, Forchhammer, Fourmont, Pars, Spon καὶ Wheler, Villosion

γενικῶς· 485, Ἄγγλοι περιηγ. 219, 275, 1104, 1146, 1708, ἀνασκαφές περιηγητῶν 26, 219, 1104, «οἱ νεώτεροι περιηγηταὶ» 71, «περιηγηταὶ καὶ ἄλλοι πεπαιδευμένοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἰς τῶν ἀρχαιοτάτων ὁ Μαρτίνος Κρύσιος³²⁷ (1573), ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος τὴν προσοχὴν τῆς Εὐρώπης» 6, «περιηγηταὶ καὶ πρὶν τῶν χρόνων τοῦ Γουίλητιερ ἕως εἰς τὸν Leake» 76, περιηγητές (μὴ κατονομαζόμενοι) 6, 11, 26, 27 σημ. 1, 87, 89 σημ., 105, 638, 775, 821, 1310, «περιηγητὴς τις διαπραγματευθεὶς μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ περὶ τῆς μεταφορᾶς εἰς Εὐρώπην τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ Λέοντος» 1378 σημ. 1

περιηγούμενοι· «ἀπέσπασαν καὶ ἀφήρεσαν» ἀπὸ τὴν συλλογὴν τοῦ Ἐρεχθείου τεμάχιο τοῦ γλυπτοῦ διακόσμου του 952 σημ. 1

περιοδεῖα τοῦ Ἀθ. Ἰατρίδου στὴν ἐπαρχία τοῦ Καρπενησίου· 91-92

Περίσια (Σαντορίνη)· «τὸ μέρος τοῦτο εἶναι κατασκευασμένον ἀπὸ ἄμμου καὶ κίσηριν λίθον, ἧτο δὲ πρὸ ἑκατὸν περίπου ἐτῶν ὑπὸ τὴν θάλασσαν» 490, ἀνασκαφὴ τῶν κατοίκων (ἔτος 1837 ἢ 1838)

«ἀπὸ θρησκευτικὸν ζῆλον» 378, 490 καὶ τὸ σχέδ. 774, μονὴ ἡ ὁποία «κατεβυθίσθη καὶ κατεπλακώθη ἀγνοεῖται πότε», βλ. ὅ.π., ἀρχαῖα κατάλοιπα καὶ ἐπιγραφές 376, 378, 462

περισκορπίζομαι· βλ. III

περίσσια, περισσός· βλ. III

περιστατωμένως· βλ. III

περιστέρα, περιστέρι· βλ. III

Περιστέρι (Ἀττική)· «χώρα ἀργιλλώδης καὶ λευκόφαιος» 839 σημ. 1, ὀνομασία «ὡς ἐκ τῆς λευκότητος... σημαίνει δὲ ἡ λέξις τὸ λευκόν, οὕτω λέγομεν, ἐλεύκανε τὰ ῥοῦχα καὶ τὰ ἔκαμε σὰν περιστέρι» 922, ἐπιβίωση τοῦ ὀνόματος Λευκονόη τοῦ ἀρχαίου δήμου (κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Πιττάκη) 922, ἀρχαῖα στοὺς Ἀγ. Θεοδώρους 839 σημ. 1

περιστρέφομαι· βλ. III

πέρις· βλ. III

περιτομή· ἐορτὴ τῶν Τούρκων τῶν Ἀθηνῶν «διὰ τὴν περιτομὴν τῶν τέκνων αὐτῶν» 1082, βλ. κατ., Τζηρίτι

περιφέρεια· βλ. III

περίφραγμα Β. τῆς Ἀκροπόλεως· 677 σημ. 1 καὶ 943 σημ. 2, 2056, βλ. καὶ 1934

περίχαρις· βλ. III

περιχού· βλ. III

περιωπή· βλ. III

περνοκόκκι· βλ. III

περνῶ· βλ. III

περνωδιαβαίνω· βλ. III

Περσεπόλιδος ἀρχαιότητες· 559

πέρσικα· βλ. III

πεταλίδαι· βλ. III

Πεταλιοί (Εὐβοία)· 655, βλ. IV, Πεταλία

πέταυρον· βλ. III

Πέτρα (Βοιωτία)· 61, βλ. IV, Λαφύστιον ὄρος

Πέτρα (Βοιωτία), πηγὴ [ἀρχ. Πέτρα] 653

327. Βλ. II, Crusius Martinus.

Πέτρα, δῆμος (Βοιωτία)· 1205-1206, βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Γεώργιος, χωριὸ τοῦ δήμου Πέτρας
Πέτρα· τῆς Πέτρας ἡ καταβόθρα [ἀρχ. Τιλφοῦσα], περὶ τὴν Κωπαΐδα 1500

Πέτρα (Οἰχαλία)· 89

Πετράκη Ἀναργύρου, Ἀθηναίου, οἰκία ἐρειπ. (Ἀθῆναι), «πλησίον τῆς νοτίου πλευρᾶς τοῦ τετραγώνου τοῦ Ἀδριανοῦ»· ἐπιγραφὴ 324

Πετράκης Διονύσιος, Καθηγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Ἀθηνῶν· ἐπίτροπος καὶ ἔφορος τῆς Σχολῆς Ντέκα³²⁸ 1219-1221 (ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν, ἔτος 1806), Ἔφορος Ἀθηνῶν 1221 σημ. (ἔγγρ., ἔτος 1822), 1066 σημ. 1 (ἔγγρ., ἔτος 1823)

Πετράκης Παρθένιος, ἱερομόναχος τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220

Πετριτῆς (Ἀθῆναι)· βράχος «ὅστις διὰ τὸ πετρώδης εἶναι διέμεινεν ἵνα ὁ χώρος οὗτος ὀνομασθῇ μετὰ ταῦτα *πετριτῆς*» 1223, βλ. καὶ ἄνωτ., Παναγία στὸν Πετριτῆ

Πετρόγιαννη Γ. οἰκία (Βάθεια Εὐβοίας)· ἐπιγραφὴ 1837

Πετροχώριον³²⁹ (ἐπαρχία Τριχωνίας)· ἐρείπια ἀρχαίου φρουρίου 91

πετῶ· βλ. III

πεύκη, πεύκινος, πευκῶν(ας)· βλ. III

πέφτω· βλ. III

πηγὲς ὕδατος· βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Γεώργιος (ἐκκλ., Θήβα), Ἅγκος (Λεβαδείας), Ἀκροκόρινθος, Ἀπόστολος Ἀνδρέας Πατρῶν, Γαλλάτη, Θεσπιαί, Ἰωαννίδου Ν. οἰκία (Ἀθηνῶν), Κρύγια, Λιβηθριαί, μαυρο-

νέρι, Ξηροκαρίταινα (Ἀρκαδία), Πέτρα (Βοιωτία) καὶ κατ., Χιονάτου πηγὴ. Γιὰ τὶς ἀρχαῖες πηγὲς βλ. IV, πηγὲς

Πηγὴ (Λεβάδεια), θέση· ἐπιγραφὴ «παρὰ τινὰ Τουρκικὸν τάφον» 1198

πηκτὴ· βλ. III

πήκτωμα (colla)· βλ. III

Πήλικά· βλ. ἄνωτ., Πέληκας

Πηνειὸς ποταμὸς (Ἥλις)· κατάλοιπα ἀρχαίου πολυανδρίου παρὰ τὸν Πηνειὸ 1419-1420

πηράζω, πήραξις· βλ. III

πιάνω· βλ. III

Πιερῆς (κύρ. ὄν.)· 649

Πιερία· βλ. ἄνωτ., Ἐλευθεροχώρι

πιεστήρια (τυπογραφείου)· 257

πίζια· βλ. III

πιθανολογῶ· βλ. III

Πικέρμη· βλ. ἄνωτ., Ἄνωθεν Πικέρμη

Πικκὲ Σωτηρίου, Ἐλευσινίου, οἰκία (Ἐλευσίς)· ὁ ἰδιοκτήτης εἶχε μεταφέρει στὴν οἰκία ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὸ Δ. μέρος τῆς Ἐλευσίνος 409, ἐπίσκεψη τοῦ Πιττάκη στὴν οἰκία, βλ. ὅ.π.

πίνακες ὀνομαστικοὶ τῶν ἐπωνύμων ἀρχόντων· βλ. ἄνωτ., λ. κατάλογοι

πινάκι, πινάκίς· βλ. III

Πινακωτά· βλ. ἄνωτ., Πανακωτά

«Πίναξ Καρθαίας καὶ τῶν πέριξ»· φυλλ. 29 (μετὰ τὴν σ. 637)

Πίναξ τοῦ Ross· βλ. κατ., χάρτης

πιναρός· βλ. III

πιπέρι· βλ. III

πιπία· βλ. III

πίπτω ἢ πέφτω· βλ. III

Πισάνοι (Pisanoi)· 636

Πισκατόρης· βλ. II, Piscatori

Πίσσα (Κέα), «ὅπου ὑπάρχει νῦν τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου» 1897· εὕρεση ἐπιγραφῶν ἀπὸ τὸν Κων/νο Μάνθο «εἰς τὰ

328. [Ἀναλαμβάνει τὴν σχολὴν τὸ 1806 καὶ ὑπόκειται ἐκτὸς ἄλλων «νὰ δίδῃ καὶ εἰς δώδεκα πτωχὰ παιδιά, ἂν τύχουν τῆς πατρίδος μας, ἀπὸ ἑξ κοιλὰ σιτάρι εἰς τὸ κάθε ἓν ἐτησίως καὶ τὸ χαράτzi τους, ἀνίσως ὅμως καὶ τὰ αὐτὰ παιδιά ἤθελεν ἐξακολουθοῦν τὸ σχολεῖν» EA 1220].

329. [Τυπώθηκε Τετροχώριον].

(Πίσσα)

ἐρείπια τῆς Ποιήσεως» 1591, 1896-1897, βλ. καὶ IV, Ποιήσεσα

Πιτάρη Κων/νου, συμβολαιογράφου, οἰκία (Ἀθηναί)· διετηρεῖτο σὲ αὐτὴν κεφαλὴ ἀνδριάντος 530

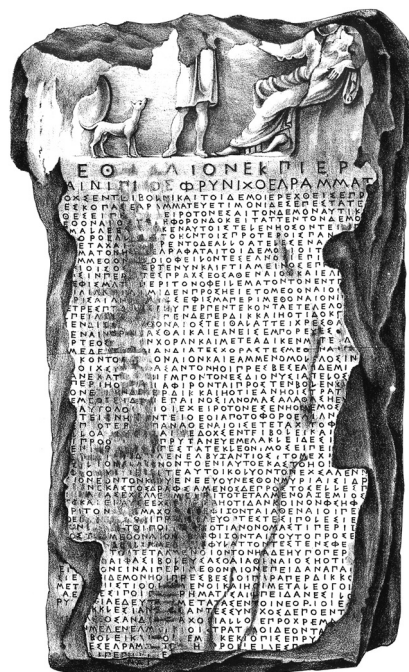
Πιτάκης Κυριακὸς Σωτηρίχου, Ἀθηναῖος (1798-1863), πολλαχοῦ

- ἀγωνίσθηκε στὴν Ἐπανάσταση «ἐνό-πλως» 7, βλ. καὶ 1709
- ἀνακάλυψη περίπου 1.200 ἐπιγραφῶν ἤδη πρὸ τοῦ 1835, 335 σημ. 1, ἀντιγραφὴ ἐπιγραφῶν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως 268, 290, 293-294, 394, 491, 677, 819, 1104, 1360-1361, 1807, ἀντιγραφὴ ἐπιγραφῶν μετὰ τὴν Ἐπανάσταση, πολλαχοῦ (εἰδικῶς γιὰ τὴν περίοδο 1828-1833 βλ. ἀνωτ., λ. μετεπαναστατικοὶ χρόνοι)
- ἀναφορὲς τοῦ στὴν προεπαναστατικὴ Ἀθήνα, βλ. λ. πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνοι
- ἀρχαιολογικὲς τοῦ ἔρευνες καὶ ἀνασκαφές (διάκριση μεταξὺ τῶν ὅρων αὐτῶν) 884 σημ. 1
- βιβλίον τοῦ *Αἱ ἀρχαῖαι Ἀθηναί*³³⁰, πολλαχοῦ· δημοσίευση ἐκεῖ πολλῶν ἐκ τῶν 1.200 ἐπιγραφῶν ποὺ ἀνακάλυψε πρὸ τοῦ 1835, 335 σημ. 1, βλ. καὶ 880 σημ. 1, 1283 σημ. 1, 1302· ἀναδημοσίευση ὀρισμένων στὴν *EA* εἴτε κατόπιν νέας αὐτοψίας³³¹ 326, 491, 540, 578-579, 677, 874, 959-960, 1152, 1155-1156, 1361, 1393, εἴτε γιὰ τὴν καλύτερη ἀπόδοση τῶν γραμμάτων τῆς ἐπιγραφῆς ποὺ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν λιθογραφία 398, 400, 423-425, 436, 438, 442, 465, 477, 566, 693, 1152, εἴτε ἀπὸ σφάλμα 585, εἴτε κατόπιν τῆς ἐκδόσεώς τους ἀπὸ τὸν Ῥαγκαβῆ 676, 679, 693, 694 σημ. 1, 1152, 1334 κέ., 1354,

330. K. S. Pittakys, *L'ancienne Athènes* (Athènes 1835).

331. [Εἴτε διότι ἡ ἀντιγραφὴ ἔγινε ὑπὸ δύσκολας συνθήκες εἴτε διότι ἡ ἐπιγραφὴ ἦταν ἐντοιχι-σμένη ἢ καὶ γιὰ τοὺς δύο λόγους].

- 1355, 1361, 1393, 1433· σχόλιά του στὸ *L'anc. Ath.* «περὶ τῶν συνηθειῶν» τῶν Ἑλλήνων (*L'anc. Ath.* σ. 461) 1676 σημ. 1, περὶ τῶν σημερινῶν κατοίκων τῆς ἀρχαίας Διομείας (δηλ. τῶν κατοίκων τῆς Πλάκας, *L'anc. Ath.* σ. 482) 1715, περὶ τοῦ Ἥλισιου (*L'anc. Ath.* σ. 486) 1737 σημ. 1 (βλ. IV, Ἥλσιον Πεδίον) *L'ancienne Athènes* ἔκδοσις *Δευτέρα* (δὲν πραγματοποιήθηκε) 1669
- βιβλιοθήκη τοῦ «μικρὰ» 106-107, 183, 402, 420
 - γραφεῖο τοῦ στὸ Ὑπουργεῖο Ἐκπαιδεύσεως, ὅπου φυλάσσονταν ἀρχαῖα 1310, 1351 σημ. 1, 2062 σημ. 1
 - δημοσίευση 4.158 ἐπιγραφῶν στὴν *EA* «οἰκία βουλῆ, προῖκα καὶ ἀμισθεὶ χάριν τῆς Ἑλληνικῆς εὐκλείας» 2106, βλ. καὶ 1273 σημ. 1 (μεταξὺ αὐτῶν καὶ σημαντικώτατων ἐπιγραφῶν, ὅπως τὸ εἰκονιζόμενο ἀττικὸ ψήφισμα τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.³³², βλ. ἐδῶ στὴν εἰκ. τὸ λιθ. τῆς *EA* ὑπ' ἀρ. 45)

332. [IG I³ 61 (νέο Μουσείο Ἀκροπόλεως)].

- δημοσίευση στην *ΕΑ* γλωσσικής και ιστορικής ύλης³³³ (έγγραφων, αποσπασματος χειρογράφου της Ιστορίας των Αθηνών, χριστιανικών χαραγμάτων) σε σειρά άρθρων, υπό τον τίτλο «Ψὺλὴ ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι οἱ νῦν κατοικοῦντες τὴν Ἑλλάδα εἰσὶν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων», βλ. κατ., Ψὺλὴ κ.λπ.
- διορισμός του «ἐν τῷ Φρουρίῳ» (ἔτος 1822) 1066 καὶ σημ. 1
- «δολίως» παρελείφθη τὸ ὄνομά του στὸ τρίτο φυλλάδιο «τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Βουλευτηρίου³³⁴» 1249 σημ. 1
- ἐνέργειές του γιὰ τὴν διάσωση ἀρχαιοτήτων 7 κέ., 12, 48, 157, 326, 327, 394, 396, 409, 422, 453, 454, 643, 666, 671, 679-681, 765, 774, 791-792, 818, 819 καὶ σημ. 1, 820, 838 σημ. 1, 874, 880-881 σημ. 1, 884 σημ. 1, 885 σημ. 1, 938 σημ. 1, 952-953 σημ. 1, 966, 982 σημ. 1, 1003, 1007, 1038 σημ. 1, 1065, 1069 σημ. 1, 1082, 1104, 1136, 1183-1184, 1273, 1280-1281 σημ. 1, 1310, 1334-1335, 1335 σημ. 1, 1336-1337, 1354-1355, 1369, 1378 σημ. 1, 1389, 1401, 1479, 1485, 1503, 1543 σημ. 1, 1676 σημ. 1, 1801, 1847, 1924, 2047 (βλ. καὶ ἄνωτ., λ. ἀρχαιότητες), κριτήρια περισυλλογῆς καὶ κατατάξεως τῶν ἀρχαίων στὶς συλλογές (κατὰ Πιττάκη), βλ. κατ., λ. συλλογές ἀρχαιολ. Ἀθηνῶν
- ἔγγραφε ἀναφορές του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο Ἐκπαιδεύσεως γιὰ τὴν δημοσίευση ιστορικῶν ἐγγράφων (ἔτος 1840) 942 σημ. 1, γιὰ τὴν κατάσχεση καὶ τὴν μεταφορὰ στὸ Κεντρικὸ Μουσεῖο ἀρχαίας ἐπιγραφῆς (ἀρ. 2283, 25 Ἰουλ. 1847) 1273 καὶ 1310, γιὰ καταστροφές ἀρχαιοτήτων (ἀρ. 393, 23 Ἰουν. 1848) 1280 σημ. 1, γιὰ τὴν ἀγορὰ τοῦ τόπου τοῦ «ἀρχαίου Βουλευτηρίου» τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν ἐναρξὴ ἀνασκαφῶν 1280 σημ. 1, γιὰ τὴν μεταφορὰ «εἰς τὰς Ἑθνικὰς Συλλογὰς» ἀρχαίου ἀττικοῦ ἀναγλύφου 1335, γιὰ τὴν ἀνακάλυψη στὴν Πνύκα ἡμέτερου ἀγαλματίου Ἀθηνᾶς 2062 σημ. 1
- ἐπιγραφικὴ διάφορες ἀπόψεις του, βλ. ἄνωτ., ἐπιγραφικὴ
- ἐπιστολές του, βλ. ἄνωτ., λ. ἔγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων
- ἔργα του, τὰ ὁποῖα σκόπευε νὰ ἐκδώσει· *Ἱστορία τῆς τύχης τῶν Ἀρχαιοτήτων* 952 σημ. 1, *Μονογραφίαι τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος* 58, *Περὶ Ἀττικῆς ἢ περὶ Δήμων τῆς Ἀττικῆς* 317, 569, 671, 673, 683, 742, 743, 773, 775, 832, 839 σημ. 1, 903, 905, 918, 931, 935, 974, 976, 986, 988, *πρακτικὰ ὅλων τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν* 311 σημ. 1, *Τοπογραφία τῶν Ἀθηνῶν* 565, 1007, *Χωρογραφία τῆς Ἀττικῆς* 570
- Ὑφορος Ἀρχαιοτήτων κατὰ τὴν Στερεὰ Ἑλλάδα τὸ 1833, 9, Ὑπέφορος Ἀρχαιοτήτων 11, Ὑφορος τοῦ Κεντρικοῦ Μουσείου 7, 1311, ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1836 Ὑφορος Ἀρχαιοτήτων, «παραιτηθέντος τοῦ Κ. Ρῶς» 11, 1311
- ἰδιοκτήτης ἀγροῦ «ἐπὶ τῆς Πνυκὸς» 2062 σημ. 1, ἰδιοκτ. οἰκοπέδου «οὐ μακρὰν τῆς ἐκκλησίας καλουμένης ἡ ἁγία Ἐλεοῦσα» (ὅπου τὸ 1830 ἀνακάλυψε μία ἐπιγραφὴ) 423
- μύησε τὸν Ἡγούμενο Διονύσιο Πετράκη στὴν Ἐπανάσταση 1221 σημ.
- πιστοποιητικὸ (ἐν Ἀθήναις 18 Μαΐου 1822) ὅτι πρῶτος αὐτὸς διακήρυξε τὴν «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ» στὴν Ἀθήνα 1220-1221 σημ. 1, πιστοποιητικὸ (ἐν Ἀθήναις 10 Ὀκτωβρ. 1823) εὐρέσεως τῆς Κλεψύδρας 1066 σημ. 1
- πραγματευόταν ἀρχαία κύλικα στὴν Αἶγινα (τὸ 1829) 681 (βλ. ἄνωτ., Αἶγινα)
- οἰκία του στὴν ἐνορία τῆς Ἀγίας Ἀγαθοκλείας, ὅπου μετέφερε πρὸ τοῦ 1821 ἀρχαῖα γιὰ νὰ τὰ διασώσει 319, 1336, 1847· τὴν οἰκία κατέστρεψαν κατὰ τὸν πρῶτο χρόνον τῆς Ἐπαναστάσεως (τὸ 1821) οἱ Τοῦρκοι καὶ τὸ 1859 ὁ Πιττάκης

333. [Βλ. τὴν Εἰσαγωγή].

334. Βλ. καὶ ἄνωτ., *Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι*.

(Πιττάκης Κυριακός Σωτηρίχου)

άνεσκαψε την οίκια και την αυλή για την ανεύρεση των αρχαίων που θάφτηκαν στα ερείπια 1841, 1844-1845, 1847

- οικόγενειά του 934, 1202, 2020 σημ. 1, βλ. και II, Black
- προτάσεις του προς τον Αρχαιολογικό Σύλλογο ή το Υπουργείο Παιδείας, βλ. άνωτ., λ. έγγραφα περί αρχαιοτήτων
- συλλογή του αντιγράφων επιγραφών και αποστολή τους το 1825 στον Boeckh 356 σημ. 1, συλλογή αντιγράφων επιγραφών του Fauvel στην κατοχή του, βλ. ό.π.
- συνεργασία του με τον Ίατρίδη, βλ. άνωτ., Ίατρίδης, συνεργασία του με τον Λάνδερερ 100, 330, 331, 388, 429
- ταξίδια του³³⁵ στην Σαλαμίνα «πολλάκις» 1369, στην Επίδαυρο (έτος 1833) 1008, στην Βοιωτία (Φεβρ. του 1834 και Ιούν.-Ιουλ. του 1837) 57 κέ., 1201, 1209, στην Πάτρα (έτη 1837 και 1840) 29 και 1270, στην Πελοπόννησο (έτος 1837) 21-29, 1270, στις Πλαταιές (Ιουλ. του 1838) 1421, στην Σαντορίνη και την Άνάφη (πρό του 1841) 356, 378, 463, στην Άνδρο και την Κάρυστο (έτος 1841) 451-455, στην Κωπαΐδα (Σεπτ. του 1856) 1500-1502, στο Αΐγιο (έτος 1857) 1648, στα Μέγαρα (έτος 1860) 1947, 1949

Πιττάκης Σωτηρίχος, πατέρας του Κυριακού. 934, 1202

πλαίσια· κτίσιμο και έκθεση των επιγραφών από το 1838 κέ. σε «πλαίσια» (τελάρια) 885 σημ. 1 και 1038 σημ. 1, βλ. και 767, 774, 1075, 1358, 1543 σημ. 1, κτίσιμο θραυσμάτων των δύο μεγάλων στηλών της εισφοράς του ένδς έξηκοστού του φόρου των συμμάχων σε δύο τελάρια³³⁶ 693

πλάκα, πλάξ· βλ. III

Πλάκα, Πλακιώται (μεσαιων. τοπων., Άθηναι). 211, 1715, οίκια Άγγέλου Γέροντος 418 (βλ. άνωτ., Γέροντας Άγγ.)

Πλακιώται· 211, βλ. άμέσως άνωτ.

πλακωτός· βλ. III

Πλαταιαί, Πλάταια, Δ. του χωριού Κόκλα· αρχαίο τεῖχος, κατάλοιπα της αρχαίας πόλεως και ερείπια έπτά εκκλησιών, «αΐτινες οικοδομήθησαν έπί των θέσεων των αρχαίων ναών» 59, εκκλησίες όπου έντοπίσθηκαν επιγραφές 59, 1211-1212 (βλ. και άνωτ., Άγιος Νικόλαος), 1421, χάλκινη βάση του τριπόδου των Πλαταιών, βλ. άνωτ., Άγγλοι οί έν Κων/πόλει. Πρβλ. 58, 1262, 1479

Πλατάνα (Άττική)· επιγραφή 1178

Πλατανιά (Βοιωτία)· αρχαία ερείπια 59-60

Πλατάνιστος, χωρίον της Καρυστίας· επιγραφή 1595

πλατεῖα της πύλης της Άγοράς (Άθηναι)· όδός από το Κάτω Συντριβάνι προς την πλατεῖα 73

πλατεῖα του «Φορβαντείου»³³⁷ (Άθηναι). 1261, 1799 (βλ. άνωτ., Μυτιληναίου Χ. οίκια και IV, Φορβαντεῖον)

Πλατὺ Φρέαρ (Άθηναι)· επιγραφή 2102

πλάτυνσις και έπιπέδωσις της Πειραιϊκής όδοϋ· 2091, 2102 σημ. 1

πλέγμα· βλ. III

πλεμόνι και πλεύμων· βλ. III

πλευρόν· βλ. III

πλήν· βλ. III

πληροφορίες παρὰ διαφόρων· 9, 22 σημ. 6, 89 σημ. 1, 90, 141, 275, 308, 356 σημ. 1, 378, 379, 666, 677 σημ. 1, 1095, 1183-1184, 1330

335. [Δίδεται παραπομπή μόνον στις αναφορές εκείνες, από τις όποιες προκύπτει ευθέως ότι ό ίδιος έπισκεφθηκε τόν δεινα τόπο].

336. Βλ. ΑΡΜΑ 5, 109-112, λ. 775.

337. [Στόν σημερ. αρχαιολογικό χώρο της αρχαίας Άγοράς, στην θέση όπου αποκαλύφθηκε κατά τις ανασκαφές της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών το Ώδεῖο του Άγρίππα, βλ. ΑΡΜΑ 5, 226-228, άρ. 1584-1596].

πλησίασις· βλ. III

πλίνθα· βλ. III

πλοιάριον· «ἡ συνήθεια ἐφύλαξεν ὥστε εἰς τὰ περισσότερα πλοιάρια νὰ βάλλωσιν ἰστία φοινικοπάρηα· καὶ λέγομεν τὸ πλοιάριον ἐκεῖνο ἔχει κόκκινα πανιά» 649

πλύνω· βλ. III

πνεύματα³³⁸· φυλακτὸ «ὡς ἀλεξίκακον τῶν κακῶν καὶ πονηρῶν πνευμάτων» 656 (βλ. ἄνωτ., ἱασπῖς)

πνευματώδης· βλ. III

πνί· βλ. III, πανί

Πνύξ· βλ. IV

πόδες (μον. μετρήσεως)· πολλαχοῦ, βλ. 128 σημ. 9, 637 σημ. 1

πόδι· βλ. III

Ποθητός (κύρ. ὄν.)· 1847 σημ. 1

«ποιήματα τινὰ ἱστορικά ἀναφερόμενα πρὸς τὴν ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰῶνος ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν» (τὰ χειρογράφα ἀγόρασε ὁ Πιττάκης)· 942

ποιμένες· 432 (βλ. καὶ III, σαντύλα), 659, 662 (βλ. III, τροφαντός), 974, 1502 σημ. 1, ποιμένες προσπαθοῦν νὰ πωλήσουν ἀρχαῖο 1082, ποιμένες οἱ μόνοι κάτοικοι τῆς Δήλου 1329

Πόκοκ· βλ. II, Росо́к R.

Πόλαις, ταῖς Πόλαις ἢ Πόλις (Κέα), θέση· «ἡ ὀνομασία αὕτη Πόλαις, ἢ Πόλις ἐδόθη μεταγενεστέρως αὐτῇ, ὡς ἐκ τῶν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἀρχαίων λειψάνων τῆς πόλεως (ἐνν. τῆς ἀρχ. Καρθαίας)» 1468, βλ. καὶ 627 καὶ πίν. μετὰ τὴν σ. 637· ἀρχαιοότητες στὴν περιοχὴ, βλ. ἄνωτ., παζάρι καὶ IV, Καρθαία

«πολεμῆστραι πυροβόλων»· 1713

πολεμικὰ πλοῖα· 1855

πόλεμοι τῶν Βενετῶν πρὸς τοὺς Γενουέζους· 636

πολιορκίης· τῆς Ἀκροπόλεως (Ἀθηνῶν), γενικῶς 1714, ἀπὸ τοὺς Βενετούς (τὸ 1687) 1708, πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως (τὸ 1825) 1008, 1066, 1163 σημ. 1, 1441, 1447, 1713, πολιορκίης τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν 673, 937-938, 1010, 1066, 1709, 1713 (βλ. ἐπίσης ἄνωτ., λ. Ἐπανάστασις), πολιορκία τῶν Τούρκων ἀπὸ τοὺς Βενετούς στὸ Κάστρο τῆς Κέας 637

πολιτογραφίης· βλ. III

Πολίτου Δημητρίου κτῆμα (Κέα)· ἐντοιχ. ἀνάγλυφο 1466

Πολίχνη (γρ. Πολύχνη)· «ἀπέναντι τῆς Θάσσου εὐρίσκεται ἡ μικρὰ νῆσος Πολύχνη»· ἐκεῖ ἀναζητοῦσαν τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα χρυσοῦ τῆς «Σκαπτῆς ὕλης (λατιν. Scarptesula)», νεώτερες ὅμως ἔρευνες ὀρυκτολόγων γιὰ τὴν ἀνεύρεση χρυσοῦ ἀπέβησαν ἄκαρπες 1148

πολλά (ἐπίρρ.)· βλ. III

πολυαιώνιος· βλ. III

πολυάνδρια (νεκροταφεῖα)³³⁹

- πολυάνδριον νέον «τῶν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν τῶν Ἀθηνῶν κατοικούντων, εἰς τὸ νότιον μέρος τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός»· ἐπιγραφὰς 1102, 1122, 1193, πρβλ. 431, κενοταφεῖον 1111, βλ. ἄνωτ., κενοταφεῖον
- πολυάνδριον νέον (σημερινὸν) τοῦ Πειραιῶς 1338, 1365
- πολυάνδριον τουρκικόν (Ἀθηνῶν), βλ. κατ., τουρκικὰ μνημεῖα
- πολυάνδριον τῶν Σαλαμινίων (νεώτ.) 620

Πολύευκτος, Ἀρχιεπίσκοπος Κων/πόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1216-1217

Πολύκανδρος (Φολέγανδρος)· 636

πολύλογος· βλ. III

πολύπλουτος· βλ. III

πολυφάγος· βλ. III

338. Πρβλ. κατ., στοιχεῖον καὶ φαντάσματα.

339. Βλ. καὶ ἄνωτ., κοιμητήρια. Γιὰ τὰ ἀρχαῖα πολυάνδρια, βλ. IV.

- Πολύχνη· βλ. άνωτ., Πολίχνη
πομπεύω· βλ. ΙΙΙ
Πονιατόφσκη· βλ. άνωτ., άμφορεύς του
Πονιατόφσκη
πονόκαρδος· βλ. ΙΙΙ
Πόντζια (Βοιωτία), «θέσις... προς τὸ νότιον
μέρος τῆς ἐν Βοιωτία Κορωνείας» 1201·
«ἐρείπια τῆς ἀρχαίας κώμης Ἀλαλκομε-
ναί» 1202, ἐπιγραφὲς ἐντοιχ. σὲ ἐκκλη-
σίες 60-61, 1201-1205
πορεύω· βλ. ΙΙΙ
πορνεύω· βλ. ΙΙΙ
Πόρος· ἡ ἀρχ. Καλαυρία «νῦν ὡς ἐκ τῆς
στενῆς διόδου, τῆς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς
Πελοποννήσου, καλεῖται Πόρος» 327
• ἀγορὰ νεώτ. Πόρου 327
• ἐπιγραφὲς 327
• κατέφυγαν στὸν Πόρο (καὶ σὲ ἄλλα μέ-
ρη) οἱ Ἀθηναῖοι, «βιασθέντες ἀπὸ τὴν
ἔφοδον τῶν Τούρκων» (ἐπέστρεψαν τὸ
1822) 942
• μεταφορὰ ἀρχαίων ἀπὸ τὸν Πόρο στὴν
Αἴγινα 327
• μεταφορὰ τὸ 1847 ἐπιγραφῆς τῆς Τροι-
ζήνος στὸν Πόρο «ὅπως ἐκποιηθῇ (εἴτα
δὲ ἔμελλε νὰ μετακομισθῇ εἰς Πειραιᾶ,
ἵνα ἐκεῖθεν κρύφα, καὶ μετ' εὐκολίας
ἐξαχθῇ)» 1273, ὅμως ὁ Δημοστυνόμος
Τροιζήνος ἐμπόδισε τὴν μεταφορὰ 1310
(δημοσιεύεται ἡ σχετικὴ ἀλληλογραφία
ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ὑπουργείου Ἐκπαι-
δεύσεως)
Πρβλ. 742
Πόρσων (Porson Richard)· 1340 σημ.
πορτσέλانا· βλ. ΙΙΙ
πορφύρα· «ἦσαν κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐργο-
στάσια πορφύρων εἰς Ἀθήνας, ὥστε
ἦσαν καὶ εἰς τὰς Θήβας» 1710 σημ. 3
Πορφύριος, ὁ πρῶν Γαν[...] ³⁴⁰ (Μητροπο-
λίτης, ἔτος 1651)· 946
πόσι· βλ. ΙΙΙ
ποταμάκι, ποταμιά, ποταμός· βλ. ΙΙΙ
Πουκουεβίλλ (Pouqueville François)· 863
πουλί· βλ. ΙΙΙ
Πουργί, συνοικία τῶν Ἀθηνῶν· ἐπιγραφὴ
1918
πρᾶγμα· βλ. ΙΙΙ
πραγματεία· βλ. ΙΙΙ
πρακτικὰ ὅλων τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀρχαι-
ολογικῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Πιττάκη ³⁴¹.
311 σημ. 1
Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας
(ΠΑΕ)· βλ. άνωτ., Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία
Πρακτικὰ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συλλόγου·
βλ. άνωτ., Ἀρχαιολογικὸς Σύλλογος
πράκτωρ· «Ἑλληνικὸς πράκτωρ» στὴν Κῶ
1987, βλ. άνωτ., Δαβινᾶς
πράσα· βλ. ΙΙΙ
πρασουλίδαι· βλ. ΙΙΙ
Πρέλλερ Λ· βλ. ΙΙ, Preller L.
πρεσβεία Ῥωσικὴ ἐν Ἀθήναις 938, βλ. κατ.,
Ῥωσικὴ ἐκκλησία
πρέσβεις· βλ. ΙΙ, Elgin, Nointel καὶ Piscatori
(πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας)
πρίγγιπες ἢ ἡγεμόνες τῆς Ἀχαΐας 636
Πρινάρης, Γ., μέλος τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συλ-
λόγου· πρότασή του κατὰ τὴν Β' συνε-
δρίαση τὸ 1851 τοῦ Συλλόγου 881 σημ. 1
πρινάριον· βλ. ΙΙΙ
πριόνιον· 143
πρίσμα· βλ. ΙΙΙ, ἄσκωμα
πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνοι ³⁴², πολλὰ
• Ἀθῆναι καὶ Ἀττικὴ 81-82, 141, 268, 290,
293-294, 319, 394, 434, 458, 491, 648,
649, 652 (βλ. ΙΙΙ, προεστοί), 656, 666,
677, 685, 691 (βλ. ΙΙΙ, κατάστιχον,
τάκται), 819-821, 829, 838 σημ. 1, 936,

340. [Δυσανάγνωστο μέρος τοῦ χειρογράφου].

341. [Σκόπευε νὰ τὰ συντάξει ὁ ἴδιος, βλ. ὅ.π.].

342. Βλ. καὶ κατ., Τοῦρκοι καὶ Χασεκῆς.

- 938-939, 974, 1081-1083, 1104, 1142, 1163 σημ. 1, 1293 σημ. 1, 1301, 1334, 1360-1361, 1392, 1413, 1449 σημ.**, 1477 σημ. 1, 1547, 1637, 1708-1709, 1807, 1810 σημ. 1, 1882 σημ. 1, 2020 σημ. 1, 2061 σημ. 1 (βλ. άνωτ., άδελφοποιητοί), 2070, 2092, 2104, βλ. και 298, 391, 676, 942 σημ. 1, 943 (προϋχοντες), 1219-1220 (Σχολή Ντέκα), 1378 σημ. 1, 1690 σημ. 1, 2079
- συνάφια τών Έλλήνων 409 (βλ. III, συνάφιον)
 - συνήθειες, έθιμα, φράσεις και λέξεις, βλ. άνωτ., γνωμικά, δημώδεις φράσεις, έθιμα, όνόματα κύρια, πανηγύρεις ή σημασία της συστηματικής συλλογής και καταγραφής τους 648 σημ. 1, 1882 σημ. 1
 - τύχη τών άρχαιοτήτων, βλ. άνωτ., άρχαιότητες
- πρόβατον· βλ. III
- προδημοσίευσις, προδημοσιεύω· βλ. III
- προεστεύω, προεστοί, προεστῶτες· βλ. III
- προικίζω· «έπροικίσθη ή νήσος Κέα και Μήκωνος εις την Θαδδίαν θυγατέρα του Ίωάννου Κρίστου» 636
- προικοπαράδοσις· βλ. III
- πρόϊμος· βλ. III
- Πρόκεσχ· βλ. II, Prokesch Osten A.
- προκοπή, προκόπτω· βλ. III
- πρόκριτοι και γέροντες και προεστῶτες· έγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1217
- προμαχών επί της Κλεψύδρας· 943 σημ. 2, διάλυσή του 540, έπιγραφή έντοιχ. 540
- προμαχῶνες Άκροπόλεως (τουρκικοί)· 11, 693-740, 744-754, 756-760, 939, 1011, 1205 σημ., ό μεγάλος Προμαχών «δν κατέστρεψα (ένν. ό Πιττάκης) τδ 1836» 939 και σημ. 1
- προξενεϊον Γαλλικόν· βλ. άνωτ., Γαλλικόν προξενεϊον
- προξενητής, προξενία· βλ. III, προξενητής
- πρόξενοι· Giraud (Τζιρώ), «πρόξενος έν Αθήναις Άγγλος» 1709 σημ. 4, Alby (Άλβης), «Γάλλος πρόξενος Θηραϊός» 462 (βλ. II, Alby), οί Coronelli πρόξενοι της Γαλλίας στην Νάξο 636, βλ. και άνωτ., Δαβινάς
- προπίνω· βλ. III
- Προπύλαια Άκροπόλεως Αθηνών· βλ. IV, Προπύλαια
- προσενέξεις (πρόσοδοι) της μονής Φιλοσόφου· 1217, βλ. άνωτ., μονή Παναγίας του Φιλοσόφου
- προστάζω· βλ. III
- προσφορές τών πιστών
- αναθέσεις κατόπιν ύποσχέσεως 160, 353, 1987, βλ. III, τάμα, τάμμα
 - αναθέσεις δεκάτων 374, βλ. III, δέκατα
 - αναθέσεις νημάτων από άρρώστους 1676 σημ. 1 (βλ. άνωτ., Άγ. Ίωάννης Κολώνα)
 - άφιερῶματα κινητά και άκίνητα· έγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1218
 - έρρανοι για την έπισκευή έκκλησιών 861 (βλ. κατ., συνεισφορά ύπερ τών ιερών)
 - προσφορές μειλιγμάτων σε σπήλαιο 648 (βλ. άνωτ., καλοκυράδες και III, μιλίγματα)
 - προσφορές σκευών πηλίνων 353 (βλ. άνωτ., έντοιχίσεις στις έκκλησίες σκευών πηλίνων)
- προτητερινός· βλ. III
- προϋχοντες (Αθηναίων)· 943
- Προφήτης Δανιήλ (έκκλ., Αθῆναι), «εις τδν έξω Κεραμεικόν» 1095· έπιγραφές 1095-1096, 1102 σημ., 1192, 1354
- Προφήτης Έλισεέ· βλ. άνωτ., Άγιος Λυσέας
- Προφήτης (Άγιος) Ζαχαρίας (έκκλ., Έλευσίς)· έπιγραφές 977, 1268 (έντοιχ.), συλλογή άρχαίων της Έλευσίνος έντδς της έκκλησίας 409
- Προφήτης Ηλίας (έκκλ., Κακόσι Βοιωτίας), «εις την Θίσβην»· έπιγραφές 1474, 1480, 1482
- Προφήτης Ηλίας (έκκλ., Κέα)· έπιγραφή που βρέθηκε στην άρχαία Καρθαία έντοιχίσθηκε εκεί 1592 σημ. 1

Προφήτης Ἡλίας (ἐκκλ., Κωπαίς)· ἐπιγραφή ἐντοιχ. 500 (ἴσως ἡ ἴδια ἐκκλ. μετὴν ἐπομένη)

Προφήτης Ἡλίας (ἐκκλ., Κωπαίς), «εἰς τὴν Τοπόλιαν»· ἐπιγραφή χρησιμεύει ὡς ἀγία Τράπεζα 505, βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

Προφήτης Ἡλίας (ἐκκλ.), στὴν ὑψηλότερη κορυφή τοῦ Ταυγέτου· «ἐπὶ τῆς ἄκρας ταύτης ἦτο ναὸς τοῦ Ἡλίου» 26

Προφήτης Ἡλίας (ἐκκλ. ἐρειπ., Φθιώτις), «εἰς τὸ μέρος Ζυγὸς Μαυρογιαννίτικος ἀνατολικο-αρκτικῶς, εἰς πυκνωμένον τι δάσος»· ἀρχαῖα ἐρείπια 90

Προφήτου Ἡλιοῦ λόφος (Λεβάδεια)· ἐπὶ τοῦ λόφου ἐρείπια τοῦ ἡμίεργου ναοῦ τοῦ Διὸς Βασιλέως καὶ ἐπιγραφή ἀναθηματικὴ Διὶ Βασιλεῖ 61, ἄλλα ἀρχαῖα στοὺς πρόποδες τοῦ λόφου 61-62

προφορά· βλ. ἄνωτ., γλῶσσα

Πρώτη νῆσος «κατὰ τὸ νότιον τῆς Πελοποννήσου, κατὰ τὴν Σφακτηρίαν καὶ τὴν Πύλον, ἣτις ἐφύλαξε τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα καλουμένη ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς Ἑλληνας Πρώτη» 363

πρωτογαλαΐα· βλ. III

πρωτόγερος (χωριοῦ)· 1483, βλ. ἄνωτ., Κολοκυθᾶς ἢ Τσιμπάνης Μιχάλης

«πρωτομάστορος τῶν κτιστῶν τῶν Ἀθηναίων»· ἔγγρ. (ἔτος 1823) 1066 σημ. 1 (βλ. ἄνωτ., Βάθης Νικόλαος)

Πρωτόπαππα, ἱερέως, οἰκία (Κέα)· δύο ἐπιγραφές στὴν οἰκία 1592 σημ. 1

Πρωτοσηκρίτης· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1216-1217 (βλ. ἄνωτ., Λαμπαρδόπουλος Ἰωάννης)

πρωτοσυγγελία· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1218

Πρωτοσύγγελος· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1218-1219 (βλ. ἄνωτ., Ἀθανάσιος Γ')

πρωτοφανής· βλ. III

παρμός· ὡς οἰωνὸς 650 (βλ. ἄνωτ., λ. γνωμικά)

πτέρι· βλ. III

πτύω· βλ. III

Πτῶν ὄρος (Βοιωτία)· 1501

πύλη Μανδραβήλη· βλ. ἄνωτ., Μανδραβήλη πύλη

πύλη τῆς Ἀγορᾶς, ἡ «νῦν (ἢ κοινῶς) καλουμένη», ἡ στοὰ τῆς Ἀθηνᾶς Ἀρχηγέτιδος (Ἀθῆναι)

- ἀνασκαφὴ κατὰ τὸ ΝΔ. ἄκρο τῆς (ἔτος 1836) 13

- ἐκκλ. τοῦ Ἀγ. Σπυριδωνος· «ῥκοδομήθη ἐκ τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἀρχηγέτιδος» 999, βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Σπυρίδων

- ἐπιγραφή στὸ ἐπιστύλιο τῆς πύλης 325 σημ. 1, ἐπιγραφές στὴν περιοχὴ τῆς 324-325, 391, 414, 522, 676, 920, 999, 1010, 1020, 1193, 1427, 2080

- ὁδὸς ἀπὸ τὸ Κάτω Συντριβάνι καὶ τὴν στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ πρὸς τὴν πύλη τῆς Ἀγορᾶς 73

- οἰκίαι στὴν περιοχὴ 414, βλ. καὶ κατ., Φιλαδελφείως οἰκία καὶ Φωτίου οἰκία

- πλατεῖα τῆς πύλης τῆς Ἀγορᾶς 73

- τὸ γαλλικὸ προξενεῖο πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως ἦταν κοντὰ στὴν πύλη 391

πύλη τοῦ Δράκου ἢ νέα πύλη τοῦ Πειραιῶς (πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως), «ὡς ἑκατὸν βήματα μεσημβρινῶς τοῦ Θησείου»· 81-82 (βλ. καὶ ἄνωτ., Μανδραβήλη πύλη, τὴν σημ.)

Πυργί· βλ. ἄνωτ., Πουργί

Πυργιώτισσα (ἐκκλ., Ἀθῆναι)· ἀνασκαφὴ τῆς Ἀρχαιολ. Ἐτ. στὴν περιοχὴ τῆς Πυργιώτισσας (ἔτος 1860) γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τῆς «Ποικίλης στοᾶς» 1905, 1931-1935, 1940, 1944-1946, 1980, 2003-2006, 2027, 2046-2047, 2055-2056, 2061-2070, 2079, 2080, ἐπιγραφές 1167 σημ. 1, 1905, 2027, 2046-2047, 2079, 2080, ἐντοιχ. ἐπιγραφές 1931-1935, 2003-2006, 2055, βλ. καὶ IV, Ποικίλη στοὰ

πύργοι

- Ἀθηνῶν· «Πύργοι τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν» (ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ χειρογράφου

- τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν) 943, πύργος Δ. τοῦ ναοῦ τῆς Νίκης στήν Ἀκρόπολη, «κατεστράφη δὲ οὗτος τὸ 1822 δι' ὑπονόμου ἀνωρυχθείσης ὑπ' αὐτὸν ἐν τῇ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο πολιορκίᾳ τῆς Ἀκροπόλεως» 1010, πύργος «παρὰ τὸ τότε (ἐνν. τὸ ἔτος 1822) σωζόμενον ἐκκλησίδιον τῆς Μητροπόλεως» 942, πύργος τοῦ Δουκὸς Ἀκιογιόλη στήν Ἀκρόπολη 1205 σημ., πύργος «ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἦν ἡ Ἐκκλησία Πυργιώτισσα» 2080 (βλ. καὶ 1934, 1980, 2056 καὶ ἀνωτ., Πυργιώτισσα), πύργος τῶν Ἀνέμων ἢ τοῦ Κυρῶρήστου, βλ. κατ., πύργος τῶν Ἀνέμων
- πύργοι μοναστηρίων 409
 - πύργος «ὁ ἐν Θήβαις»· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 1478, 1484
 - πύργος ἢ Κάστρον Κέας 637, βλ. ἀνωτ., Κάστρον Κέας
 - πύργος, «ἔργον τῶν ἐν Ἑλλάδι Λατίνων δεσποτῶν» (Κορουνία, Βοιωτία)· ἀρχαῖα ἐρείπια 60
 - πύργος τῆς Ἀγίας Μαρίνης (Κέα) 628 καὶ σχέδιο μετὰ τὴν σ. 637 (βλ. τὴν εἰκ.)

Πύργος τῆς Ἀγίας Μαρίνης.

πύργος· βλ. III

Πύργος (Σαντορίνη), χωριό· 485

- πύργος τῶν Ἀνέμων ἢ ναὸς τῶν Ἀνέμων, πύργος Ἀνδρον(ε)ίκου τοῦ Κυρῶρήστου ἢ, ἀπλῶς, πύργος τοῦ Κυρῶρήστου, μεσαιων. ὄνομ. «ναὸς τοῦ Αἰόλου» (Ἀθῆναι)· 5, 9, 78 σημ.
- ἀνασκαφές (ἔτη 1833, 1838) 9, 228, 346
 - βάθος τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους 866

- δεισιδαμονίες 1378 σημ. 1 (βλ. κατ., Ῥήγας)
- ἐκκλ. τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος Α. τοῦ πύργου 999, 1697, ἐκκλ. τῆς Κρυσταλιώτισσας Β. τοῦ πύργου 1336, βλ. καὶ κατ., Ταξιάρχαι
- ἐπιγραφές 228, 326, 346, 397, 400, 403, 414, 438, 439, 467, 527, 964, 978, 999, 1022, 1154, 1260, 1335-1336, 1418, 1640, 1684, 1690, 1695-1697, 1850, 2090
- καθαρισμός τοῦ ἀπὸ τὸν Ἐφορο Ἀρχαιοτήτων Πιττάκη (ἔτος 1836) 1378 σημ. 1 (βλ. κατ., Ῥήγας)
- μηχανισμὸς τοῦ ὥρολογίου 78
- οἰκίες στήν περιοχὴ τοῦ Καρῶρη, Κοκκίδου, Λύτσικα, Ξάνθη καὶ Παρίση, βλ. ἀνωτ., ὑπὸ τὰ ὀνόματα τῶν ιδιοκτητῶν, βλ. ἐπίσης οἰκίες ἀδήλου ιδιοκτήτου
- συλλογὴ ἀρχαίων ἐντὸς τοῦ πύργου 533, 541-543, 620, 623, 1273, 1369

πυρετός· βλ. III

πυρήνα, πυρίνα· βλ. III

πυριταποθήκαι³⁴³ τῶν Τούρκων· τὰ Προπύλαια (τὸν 16ο αἰ.) 11, 939, ὁ ναὸς τῆς Νίκης (τὸν 17ο αἰ.) 11, ὁ τουρκικὸς θόλος στήν Β. πρόσταση τοῦ Ἐρεχθείου (πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως) 1163 σημ. 1, βλ. ἀνωτ., θόλος τουρκικὸς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν

πυρκαϊαί, πυρπολισμοί (βλ. Συναγωγὴ)

- «πυρκαϊά, πανόλης, πείνα, καὶ αἰχμαλωσία» τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἐπὶ ἄρχοντος Μπεναλδῆ· ἀπόσπ. χειρογρ. τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν 940 κέ., 943, «οἱ λησταὶ ἔβαζον φωτίαν εἰς τὰ δένδρα, καὶ αὐτὰ καίόμενα κατέκαιον καὶ τὰς ἀρχαιότητας» 943, 944
- ἵχνη πυρκαγιᾶς 1714
- «πυρκαϊὰ τῶν Τούρκων» στήν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν Ἐπανάσταση 141, 819, 864, 936, 1007, 1336, πυρπόληση

343. Βλ. Συναγωγὴ.

(πυρκαϊαί, πυρπολισμοί)

καὶ καταστροφή ἐκκλησιῶν, βλ. ἄνωτ., Ἀγία Ἀγαθόκλεια, Ἅγιος Σπυρίδων καὶ κατ., Σαΐτα Δ. ἐκκλησία, Σωτήρ («ἐγγὺς εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κ. Σ. Πατοῦσα Ἀθηναίου») καὶ Ταξιάρχαι (ΒΔ. τοῦ πύργου Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρῶρητου)

- ἵχνη «πυρπολισμοῦ» στὴν ἐκκλησία τῶν Ταξιαρχῶν (ἐπὶ τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως) 938-939
- πῦρ ἄναψαν οἱ Τοῦρκοι κατὰ τὴν Ἐπανάσταση ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς μονῆς Δαφνίου 936, βλ. ἄνωτ., μονὴ Δαφνὶ

πυρνοκόκκι· βλ. III

πυροτέχνημα· βλ. III

Πυσπύρι (Ἀττική), «καλεῖται παρὰ τῶν ἐγχωρίων ὁ χειμαρρὸς ὁ πρὸς δυσμὰς τοῦ χωρίου Καλογρέζα» 211· προέλευση τοῦ τοπωνυμίου «κατὰ διαφθορὰν ἐκ τοῦ Εὐπυρίδα³⁴⁴» 211 (Πιττάκης)

πωλήσεις ἀρχαίων· βλ. ἄνωτ., λ. ἀρχαιότητες

πωλῶ· βλ. III

P

ῥαβδισταρία· βλ. III

ῥάβδος· βλ. III

ῥαβδωτός· βλ. III

ῥάβω· βλ. III

ῥάγα, ῥάγας· βλ. III

Ῥαγκαβῆς Ἀλέξανδρος Ῥ· Γραμματεὺς τῆς Ἀρχαιολ. Ἐτ. 1289, 1310-1311, εἰσηγητὴς στὸ Ὑπουργεῖο Ἐκπαιδεύσεως 1273 καὶ 1311, σύμβουλος στὸ Ὑπουργεῖο 1335, καθηγητὴς 1326, διευθυντὴς τοῦ Βασιλ. Τυπογραφείου καὶ Λιθογραφείου 1309, κάτοικος Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1836, 1336

- ἄρθρα του στὴν *EA*³⁴⁵ 5-13, 14-20, 37-

55, 68-70, 70-86, 91-92, 115-124, 230-257, 381-385

- μνεῖες σὲ ἄρθρα του στὴν ἐφ. *Πανδώρα* 1303 σημ. 1, 1308-1309, 1310 (βλ. ἄνωτ., *Πανδώρα*), στὸ *Rev(ue) Arch(éologique)* τοῦ ἔτους 1845, 833, μνεῖα στὸ βιβλίο του *Mémoire sur la partie méridionale de l'île d'Eubée* (Paris 1852) 1132
- σχόλια (ἐπικριτικὰ) τοῦ Πιττάκη γιὰ δημοσιεύσεις τοῦ Ἀ. Ῥ. Ῥ. ἐπιγραφῶν στὴν *EA* καὶ στὸ βιβλίο του *Ἑλληνικαὶ Ἀρχαιότητες* (*Antiquités helléniques*), πολυλαχοῦ· βλ. λ.χ. 676 σημ. 1, 679 κέ., 693-773, 893-894, 1070-1084, 1085 κέ., 1140, 1152 κέ., 1273 κέ., 1302 κέ., 1334-1337, 1354-1362, 1367-1371, 1393, 1398-1403, 1432-1435, 1460, 1463, 1472-1474, 1477-1479, 1490, 1493-1494, 1602, 2046, αἰτιήσεις τοῦ Πιττάκη εἰς βάρος τοῦ Ῥαγκαβῆ 676 σημ. 1, 694 σημ. 1, 1140 σημ. 1, 1273 σημ. 1, 1279 σημ. 1, 1280-1281 σημ. 1, 1283 σημ. 1, 1290, 1303 σημ. 1, 1308-1311 1326-1328, βλ. καὶ 690
- ταξίδι του στὴν Εὐβοία (ἔτος 1852) 1132

Ῥαγκαβῆς, ὁ· «φυλλάδιον ἐκδοθὲν παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Σταθοπούλου» 1290

Ῥαδοβίσδιον· 91

ῥαῖζω· βλ. III

ῥαίνω· βλ. III

ῥακί· βλ. III

Ῥάμναι (Ἀθῆναι), μέρος «εἰς τὸν ἔξω Κεραμεικόν»· ἐπιγραφὴ 1545

ῥαντίζω· βλ. III

ῥαντίσματα· δῶρα τῶν συγγενῶν πρὸς τὰ νεογέννητα βρέφη 658 (βλ. III)

ῥαντισταῖς· βλ. III

Ῥαοὺλ-Ροσσέτ· βλ. II, Raoul-Rochette

ῥάπανον καὶ ῥαπάνιον· βλ. III

ῥάσιμον· βλ. III

ῥάσσον· βλ. III

Ῥαφῆνα καὶ Ἀλικὴ τῆς Ῥαφήνας (Ἀττική)· τοπωνυμίες προερχόμενες ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχαίου δήμου τῶν Ἀλῶν Ἀραφηνί-

344. [Τοῦ ὀνόματος δηλαδὴ τοῦ ἀρχαίου ἀττικοῦ δήμου].

345. [Βλ. σχετικὰ *AE* 150, 2011, Παράρτημα, 48-49].

- δων, «τὰς ὁποίας ἡ πατροπαράδοτος συνήθεια διετήρησε μέχρι τὴν σήμερον» 128
 σημ. 6, ἀρχαῖα κατάλοιπα 128 καὶ σημ. 6
- Ῥάχη τῆς Καρδίτζας· 1502
- ῤαχιτική στήλη· βλ. III
- ῤέβα· βλ. III
- Ῥεβελάνη Γεωργίου οἰκία (Κέα)· ἐπιγραφή 1459
- Ῥεβελλάκη Π. οἰκία (Ἀθήναι), παρὰ τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Θωμᾶ· 1355
- Ῥέβεττ· βλ. II, Revett N.
- ῤεβύνθι(ον), ῤοβίθι(ον)· βλ. III
- Ῥενέα (Ῥήνεια)· 392
- Ῥέντης Θεοχάρης· ἀνασκαφή του στὰ Μέγαρα τὸ 1820, 805
- Ῥήγας, Τοῦρκος· «κατὰ τὸ 1836, ὅτε τὸν Πύργον τοῦ Κυρῶρηστου (νάδες τῶν ἀνέμων κοινῶς) ἐκαθάρισα³⁴⁶, συμβάντος μετ' ὀλίγον σφοδροῦ ἀνέμου, Τοῦρκος τις, Ῥήγας καλούμενος, εὔρεθεὶς ἐν Ἀθήναις εἶπε τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ Ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων, σκάπτων περὶ τὸν Πύργον τῶν ἀνέμων ἀπέλυσε τοὺς ἐκεῖ συνδεδεμένους ἀέρας» 1378 σημ. 1
- Ῥήνεια· βλ. ἀνωτ., Ῥενέα
- ῤίγανι, ῤίγανη· βλ. III
- ῤίτζι· βλ. III
- Ῥίον· φρούριο καὶ λείψανα τῶν τειχῶν 29
- ῤοβίθια· βλ. III, ῤεβύνθια
- Ῥοδακιδί, δρόμος τῶν Ἀθηνῶν· 366, πρβλ. 1157
- ῤοδαμός· βλ. III
- ῤοδιά· βλ. III
- ῤοδιζω· βλ. III
- Ῥόδος· πρβλ. 486, 645
- Ῥόδω (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Ῥοδώ, Ῥόδιον], ὄνομα κοινό, «ἐξόχως πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως» 432-433, 438
- ῤοῖδι· βλ. III
- Ῥοιδίτισσα (ἐκκλ., Ἀθήναι), πλησίον τῆς οἰκίας G. Finlay· ἀρχαῖα κατάλοιπα παρὰ τὴν ἐκκλησία, «ἅτινα νῦν εἰσὶν ἐνταφιασμένα» 1375
- Ῥόμβη, Ῥώμη· βλ. ἀνωτ., Παναγία Ῥόμβη
- Ῥονδακάδου, θέσις (Κέα)· ἐπιγραφή ἐντοιχ. στὴν ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου 1648
- Ῥοσσέτ· βλ. II, Raoul-Rochette
- Ῥόσσ(ιος), Ῥώσσιος Λ· βλ. II, Ross L.
- Ῥοτ(τ)ιέρ· βλ. II, Rottiers
- ῤούγα· βλ. III
- Ῥουμπίνα (κύρ. ὄν.)· 1300
- ῤουπάκια· βλ. III
- Ῥουσόπουλος Ἀθανάσιος, καθηγητής· περιήγησή του στὴν Βοιωτία μαζί με τὸν A. von Velsen, ἀντιγραφή ἐπιγραφῶν (ποὺ δημοσιεύθηκαν στὴν ΕΑ βάσει τῶν ἀντιγραφῶν του) καὶ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Γενικὸ Ἐφορο τῶν Ἀρχαιοτήτων Πιττάκη (10.10.1856) «πρὸς διασάφησιν χωρίων τινῶν» 1472-1485, περιήγησή του στὴν Πελοπόννησο 1485
- Ῥουφιᾶς, ποταμός· 28 (βλ. IV, Ἀλφειδὸς ποταμός)
- Ῥοῦφος Βησσαρίων, Ἀθηναῖος, ἱερολογιώτατος· πρῶτος καθηγητῆς τῆς Σχολῆς Ντέκα 1221
- ῤουφῶ· βλ. III
- ῤυθμός· βλ. III
- ῤύπος· βλ. III
- Ῥώμη· ἄγαλμα στὴν villa Ludovisi 546, ἐξαγωγή ἀρχαίων στὴν Ῥώμη 5, στὸ Βατικανὸ 12
- Ῥώμη (Ῥόμβη)· βλ. ἀνωτ., Παναγία Ῥόμβη
- Ῥωσκᾶ, χωρίον τοῦ δήμου τῶν Εὐρυτάνων· ἀρχαῖοι τάφοι στὴν θέση Παλαιάμπελα 90
- Ῥωσική ἐκκλησία
- ἀνακαίνιση τῆς ἐκκλ. τοῦ Λυκοδήμου «ὑπὸ τῆς Ῥωσικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως συνεκκλησιάζονται ἐν αὐτῇ οἱ τε περὶ

346. [Ἀφηγεῖται σὲ α' πρόσωπο ὁ Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων Κ. Πιττάκης].

(Ῥωσσικὴ ἐκκλησία)

τὴν Ῥωσσικὴν Πρεσβείαν καὶ οἱ ἄλλοι Χριστιανοὶ» 938, βλ. ἄνωτ., Λυκόδημος, Νικόδημος ἢ Σωτὴρ Νικοδήμου

- Ἀρχιμανδρίτης τῆς Ὁρθοδόξου Ῥωσσικῆς Ἐκκλησίας Ἀντωνῖνος 937, 1441 σημ. 1 (βλ. ἄνωτ., Ἀντωνῖνος)

Ῥωσσικὴ Κυβέρνησις 938, βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

Ῥωσσικὴ πρεσβεία ἐν Ἀθήναις 938, βλ. ἄνωτ., Ῥωσσικὴ ἐκκλησία

Ῥώσσιος, Ῥόσσ(ιος) Λ. βλ. II, Ross L.

Σ

Σαιριανὴ ἢ Καισαριανή· βλ. ἄνωτ., μονὴ Καισαριανή

Σαῖτα Δ. ἐκκλησία (Ἀθῆναι), «ὑπὸ τοὺς βορείους πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως» 1007

- εὕρεση ἀρχαίων 1007, 1165
- πυρπόληση τῆς ἐκκλ. ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸ 1821, 1007, ἐρείπιὰ τῆς σωζόμενα τὸ 1838, 1007, καταστροφή τῆς ἀπὸ τὴν δημοτικὴ ἀρχὴ τὸ 1851 γιὰ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ ὑλικό τῆς στὴν οἰκοδομὴ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ 1007, 1165-1166

Σακελλαριώνας, ἱερέως, οἰκία (Κέα)· ἐντοιχ. ἐπιγραφὴ 1592 σημ. 1

Σαλαμῖνιος κόλπος· πρβλ. 1550 σημ. 1

Σαλαμῖς

- ἀρχαῖα κατάλοιπα 620, 973, ἀρχαῖο γυμνάσιο 862, ἀρχαῖο θέατρο 2028, κατάλοιπα τοῦ τροπαίου 2079
- ἐκκλησίαι Σαλαμῖνος, βλ. ἄνωτ., μονὴ «ἡ Φανερωμένη», Παναγία Ζώνη καὶ κατ., Ταξιάρχαι· ἐκκλησία στὰ Ἀμπελάκια, «ἐνθα τῶρα τὸ Πολυάνδριον τῶν Σαλαμινίων» 620
- ἔρευνες τοῦ Πιττάκη 1369, εὕρεση ἐπιγραφῶν 434, 620, 624-625, 973-974 (καὶ 1369-1370), 981, 997-998, 1003, 1264-1265, φύλαξη ὀρισμένων στὸ Μουσεῖο τῆς Αἵγινας 1001-1002, 1017, ἄλλων στὸν πύργο τῶν Ἀνέμων 1369

- οἱ Ἀθηναῖοι κατέφευγαν στὴν Σαλαμῖνα κατὰ τὸν Μεσαῖωνα ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάσταση (βλ. ἄνωτ., Αἶγινα, Πόρος)· ἔκτισαν ἐκκλησίαις καὶ οἰκίαις καὶ ἄνοιξαν φρέατα «ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πόλει τῆς Σαλαμῖνος» 861, 940-943 («ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ χειρογράφου τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν»), μετέφεραν στὴν Σαλαμῖνα τὴν εἰκόνα τῆς Ἀγ. Ἀγαθοκλείας³⁴⁷ 1336
- χωριά· Ἀμπελάκια 620, 943, 973, 981, 1265, Κύτρον 850, Μεγάλον Χωρίον 973-974, 1369-1370

Πρβλ. 1302, 1550 σημ. 1, 2064

σαλάχη· βλ. III

Σαλωνιτίδου Δημητρίου οἰκία (Ἀθῆναι), «ἐντὸς μιᾶς τῶν στοῶν τῆς Ποικίλης, ἐφ' ἧς ἡ νῦν Ἐκκλησία, καλουμένη Πυργιώτισσα» 1167 σημ. 1· ἐπιγραφὴ θαμμένη στὴν οἰκία 1167-1168

Σάμος· ἐπιγραφές 1131

Σαμουήλ, ἱερομόναχος τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220

Σαμουήλ, φιλόσοφος· διέτριψε στὸ Κοινόβιο τῆς μονῆς τῶν Ἀγ. Ἀναργύρων 944

σανδαράχη· 102

Σανοῦδοι (Sanudo), Βενετικὴ οἰκογένεια, δοῦκες τῆς Νάξου· 636, Μάρκος Σανοῦδος 636

Σαντορίνη, ἀρχ. ὄνομ. Θήρα

- ἀνασκαφές 490 καὶ σχέδ. ὑπ' ἀρ. 774 (φέρει τὸν τίτλο «Εἰς Θήραν ἵχνη ἀρχαίων οἰκοδομημάτων»)
- ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῆς νήσου Θήρας (Σαντορίνης)» 485-489
- ἀρχαῖα κατάλοιπα καὶ ἐπιγραφές 349-354, 356, 376, 378, 462, 1492, 1602
- ἀρχαῖο λιμάνι 350
- ἐκκλησίαι, βλ. ἄνωτ., Ἁγία Μαρίνα καὶ Ἅγιος Γεώργιος
- Ἐπίσκοπος Σαντορίνης 489
- ἡφαιστειακὲς ἐκρήξεις 485-489

347. Βλ. ἄνωτ., Ἁγία Ἀγαθόκλεια.

- θερμὰ ὕδατα 485
 - «κυκλοφερῆς ναὸς» 378
 - οἰκίαι· Βαζαίου Ἰω. 354, Δελένδα Νικ. 352
 - Ὅχενδρα 350, βλ. ἄνωτ., ἐν λ.
 - ταξίδι τοῦ Πιττάκη στὴν Σαντορίνη (καὶ τὴν Ἀνάφη) 356, 378, 463, πληροφορίες ποὺ ἀντλήσῃ ἀπὸ ἐγχωρίους γιὰ τὴν ἀρχ. πόλιν τῆς Θήρας 378
 - ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (Δουκᾶτο) τῆς Νάξου 636
 - χωριά· Ἐλευσίς 485, Ἐμπόριον 350, 378, Θηροστεφάνι 352-353, Καμάρι 490, Κοντοχώρι 352-353, Μεγάλον Χωρίον 350, 351, Μέσα Βουνόν (βλ. ἄνωτ.), Περίσια (βλ. ἄνωτ. τὸ λ.), Πύργος 485
- σαντύλα· βλ. III
- σάπων· 388
- σαπωνόχωμα (Terra Cimolea)· 1147
- σαράβαλον· βλ. III
- Σαρανταπόταμον· γενικῶς, ὄνομα «κοινὸν τῶν διαφόρων ποταμῶν» 25, εἰδικῶς, ὄνομα τοῦ χειμάρρου Ν. τῆς Τεγέας (ἀρχ. «Γαρ(ε)άτης ποταμὸς») 25
- σαρδέλα· βλ. III
- Σαρδελαῖς· βλ. ἄνωτ., Παππᾶ Σαρδελαῖ οἰκία
- σαρκοκόλλα· 1456
- σαρούχια· βλ. III
- σάρπα· βλ. III
- σατανάδαι· 489
- Σαύππιος· βλ. II, Sauppe H.
- σαφῆς· βλ. III
- σβίγα ἢ σφίγα· βλ. III
- σέ· βλ. III
- Σέγγιο (Ἀθῆναι)· νεώτ. ὄνομ. τοῦ λόφου τοῦ Μουσείου ἢ τοῦ Φιλοπάππου 78 (γιὰ τὸν λόφο βλ. IV, Μουσεῖον)
- σεῖομαι· βλ. III
- σεισμοί· 23, 486-489 (στὴν Σαντορίνη καὶ τὴν Νάξο), 942, 944 (στὴν Ἀθήνα τὸ 1651), 1293 σημ. 1, 1502 (στὴν Θήβα τὸ 1853), φρ. «ἐτεινάχθη εἰς τὸ μέσον ἀπὸ τὸν σεισμὸν» 657
- Σελασία (Λακωνία), «μεταξὺ τῶν λόφων καλουμένων Εὔα καὶ Ὀλυμπος, ἐνθα ἐνοῦνται οἱ ποταμοὶ Οἰνοῦς καὶ Γόγγυλος»· ἀρχαῖα κατάλοιπα 26
- Σελήμ (Σελίμ) ὁ Β΄ 636
- σελήνη· προλήψεις 644, 645 (βλ. ἄνωτ., λ. γνωμικὰ)
- Σελλασία· βλ. ἄνωτ., Σελασία
- Σεπόλια, Σεπόλλια, κῆποι τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου «φύονται κολοκύνθια» 1676 σημ. 1
- ἐκκλησίαι στὰ Σεπόλια, βλ. ἄνωτ., Παναγία Κολοκυνθοῦ καὶ κατ., Σταυρωμένος
 - ἐπιγραφὲς 977, 993, 1017-1018, 1121
 - κῆπος Βλάχου Ἰ. 977
 - ὀνομασία Σεπόλια «κατὰ διαφθορὰν ἐκ τοῦ ἐς Πολιάδα» (κατὰ Πιττάκη) 1676 σημ. 1
- Σερασινίκου (τοῦ) οἱ κῆποι (Πάρος), «πρὸς τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου... ἀντικρὺ τῆς Ἀντιπάρου»· ἐπιγραφή 466-467
- Σεραφεῖμ, ἱερομόναχος τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220
- Σεραφεῖμ, μοναχὸς τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220
- Σέριφος· ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (Δουκᾶτο) τῆς Νάξου 636, σημείωμα τοῦ Λάνδερερ γιὰ τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα τῆς 1147, βλ. καὶ ἄνωτ., Μεγάλο Λειβάδι
- Σερμπανίδης Ἰωάννης, Δήμαρχος Παρακαμπυλίων· ἔδωκε πληροφορίες γιὰ τὴν εὔρεση στὴν θέση Ἁγ. Βασίλειος ἐνεπίγραφης λίθινης σφαίρας, τὴν ὁποία ὅμως, «κατὰ τὸ 1822 διελθὼν ἐκείθεν χιλίαρχός τις, τὴν ἥρπασεν, στερήσας τὴν Ἑλλάδα τοῦ περιέργου τούτου μνημείου» 90
- Σερπεντζές, Σερπετζές (τουρκ. ὄνομ., Ἀθῆναι)· ἐπιγραφὲς 1848-1849, 1904, 1989, 2030, 2043-2044
- σερπετίνης (σερπεντίνης) λίθος· βλ. ἄνωτ., ὁφίτης

- Σέρραι³⁴⁸. βλ. άνωτ., Άνθιμος ό Σεργών
 σέσκλον, σεϋσκλον· βλ. ΙΙΙ, σέσκλον
 σηκώνω· βλ. ΙΙΙ
 σημαινόμενον· βλ. ΙΙΙ
 σημείον· βλ. ΙΙΙ
 σημειωτικά έπιγραφαι· βλ. ΙΙΙ
 σημειγάλη· βλ. ΙΙΙ
 σηπία· βλ. ΙΙΙ
 σήπω· βλ. ΙΙΙ
 σηρωμένος· βλ. ΙΙΙ
 σησαμάτα ή σουσάμα· βλ. ΙΙΙ
 σησάμι· βλ. ΙΙΙ
 Σιαουβέρτος· βλ. ΙΙ, Schaubert
 σιγανόν ποτάμι· βλ. ΙΙΙ
 σιγγιλιώδη γράμματα· βλ. άνωτ., λ. έγγραφα
 Πατρ. Κων/πόλεως
 σιδεράδες, σιδηρουργοί
 • σιδεράδες Τουρκόγυπτοι, κάτοικοι της
 συνοικίας Γύπτικα των Άθηνών 1154
 • οί σιδηρουργοί άκολουθοϋν άρχαίς με-
 θόδους 646 (βλ. ΙΙΙ, πασπαλώνω)
 Σιδερή, ή (κύρ. όν.)· [άρχ. Σιδηρώ] 650, 659
 Σικελία· βλ. ΙV
 Σίκινος, Σίκηνος, Σύκινος
 • έπιγραφή στην οίκία Ίακώβου Κορτέση
 1319
 • καταστροφές άπό την έκρηξη τοϋ ήφαι-
 στείου της Θήρας (τό έτος 1650) 487
 • ύπό την Ήγεμονία (Δουκάτο) της Νάξου
 636
 Σικυών (Κορινθία)· έπιγραφή έντοιχ. σέ εκ-
 κλησία (έξ άντιγρ. Γεωργ. Χρυσίδου)
 1318
 σικχαίνομαι· βλ. ΙΙΙ
 σιλ· «όρυκτόν τι, τό όποϊον έξωρύχθη εκ
 των Άττικών άργυρο-μεταλλείων» 102
- Σύλλιγκ· βλ. ΙΙ, Sillig
 Σιμίας (κύρ. όν.)· [άρχ. Σιμίας] 649
 Σίμος (κύρ. όν.)· [άρχ. Σίμος] 649, 1488, «πολ-
 λοί καί μάλιστα οί εκ της Στερεάς Έλλά-
 δος, καλοϋνται με τό όνομα τοϋτο» 484
 Σίμων, ό Capucin· 1708, βλ. ΙΙ, Simon R.
 σινάπι· βλ. ΙΙΙ
 Σίρμον, ή (κύρ. όν.)· [άρχ. Σίμον] 649
 Σιρόκος· [άρχ. Εϋρος], άνεμος «έχθροναύτης»
 380
 σιτάρι καθαρόν· βλ. ΙΙΙ
 σιτεύομαι, σιτευτός· βλ. ΙΙΙ, συτεύομαι,
 συτευτός
 Σίφνος· 636 (για τους άρχ. χρόνους βλ. ΙV)
 σκαλιστής· βλ. ΙΙΙ
 σκάλωμα· βλ. ΙΙΙ
 σκαντζόχοιρος· βλ. ΙΙΙ
 σκαρί· βλ. ΙΙΙ
 σκάρος· βλ. ΙΙΙ
 σκεπάρνι· βλ. ΙΙΙ
 σκηνηται Τουρκόγυπτοι· 650 (βλ. ΙΙΙ, κοσκι-
 νόμαντις)
 σκιαγραμμία· βλ. ΙΙΙ
 σκιαδίσκη· βλ. ΙΙΙ
 Σκιάθος· έπιγραφές (έξ άντιγράφων Βελ-
 λίου) 1856-1857
 Σκίν· βλ. ΙΙ, Skene H.
 σκληφρός· βλ. ΙΙΙ
 Σκόπελος· έπιγραφή έντοιχ. στην οίκία Μιχ.
 Μαχαιρίνου καί μία άκόμη (έξ άντιγρ.
 Βελλίου) 1857
 σκορπιδόχορτον· βλ. ΙΙΙ
 σκορπιός· βλ. ΙΙΙ
 Σκουζε Π. οίκία (Άθηναι), «εις τό βόρειον
 της Έκκλησίας Καπνικαρέα»· έπιγραφές
 1015, 1111
 Σκουζες Ίωάννης, Άρχιγραμματεϋς· έγγρ.
 (έτος 1822) 1221 σημ.
 Σκουζες Χ. Γεωργαντάς, Ήφορος Άθηνών·
 έγγρ. (έτος 1822) 1221 σημ.

348. [Η γραφή Σεργών στην ΕΑ όφείλεται πι-
 θανώς σέ τυπογραφικό λάθος].

σκουμβρίον· βλ. III

Σκουρτανιώτης Γεώργιος, δημαρχεύων τῆς Πειραιᾶς γῆς (Ἀττικῆς)· ἔγγραφη βεβαίωσή του (ἔτος 1833) στὴν «Ἐξουσίαν ὅτι δὲν θέλῃ συμβῆ τοῦ λοιποῦ οὐδεμία ζημία» σὲ ἀρχαιότητα τοῦ Ὡρωποῦ 791-792

σκύλος· βλ. III

σκυλόψαρον· βλ. III

Σκύρος· 487

Σλάβοι· 938, 939, 1214 κέ. (βλ. ἄνωτ., λ. βαρβαρικὸς), σλαβικὸ τοπων. Τοπόλια 1500 καὶ σημ. 5

Σμαράγδω (κύρ. ὄν.)· 1300

σμερίγλι³⁴⁹ (Emeril) ἢ σμυρίς· 575, 576, 1330

σμήρνα· βλ. III

Σμυρναϊκὸς χορὸς· «καὶ σήμερον αἱ χορεύουσαι τὸν καλούμενον Σμυρναϊκὸν χορόν, τὰς κόμας αὐτῶν ἀνακροῦνται χερσίν, καὶ τὰ ἰσχία καὶ τὰς χεῖρας τὰ μὲν κάτω, τὰ δ' αὖ ἄνω ἐξαίρουσαι³⁵⁰» 654

Σμύρνη· τὰ λουτρά τῆς Ἀρτέμιδος στὴν θέσῃ Χαλκὰ Πουνὰρ «μίαν περίπου ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως Σμύρνης» 1550, ἀρχαῖα νομίσματα τῆς Σμύρνης (ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα Εἰκάδιος) 1943, βλ. καὶ III, χώρα καὶ προβλ. 121

Σοβολάκον (Εὐρυτανία), τμήμα τῆς ἐπαρχίας Καρπενησίου· ἀρχαῖα ἐρείπια 90

Σολάκοι, Σολάκι ἢ Σωλάκι (τό), τοῦ Σολάκι (Ἀθῆναι), ἐνορία τῆς ἐκκλ. τῶν δώδεκα Ἀποστόλων (βλ. ἄνωτ., Ἅγιοι (δώδεκα) Ἀπόστολοι)· 71 σημ. 4, 1416, ἀρχαῖα ἐρείπια παρὰ τὸ Σολάκι 84, ὁδὸς Σολάκοι καὶ ὁδὸς Ἀγίων Ἀποστόλων Σολάκοι 1400

Σομαρίπαι· βλ. κατ., Σωμαροῦπαι

σοῦβλα· βλ. III

Σοῦδαι· 654 (βλ. ἄνωτ., Ὅργιωνας)

Σουλεϊμάν· βλ. κατ., Σωλμάν

Σουλμᾶ (Βοιωτία), χωρίον· ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως κοντὰ στὸ Σουλμᾶ 60

σουλτανικὰ φιομάνια

- σουлт. φιομ., «τοῦ ὁποίου καταχρηστικῶς ἐξέτεινε τὴν ἰσχὺν ὁ Λ. Ἑλγιν» 6 σημ. 1, «λαβὼν τὴν ἀδειαν ἐν ἧ δύο μόνον τῶν κατὰ γῆς κειμένων ἀναγλύφων νὰ συμπεριλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ» 6
- σουлт. φιομ. «περὶ διατηρήσεως τῶν ἀρχαιοτήτων, ἐκδοθὲν κατ' αἵτησιν τῶν συμμάχων δυνάμεων κατὰ τὸ 1827 πρὸς τὸν τότε παραλαμβάνοντα τὴν ἀκρόπολιν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας Ὀθωμανικὸν φρούραρχον, ἃν καὶ γνωρίζωμεν ὅτι τοῦτο ὀλίγιστον συνετέλεσεν εἰς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐζητήθη» 7

σουλτάνοι· 636

Σούνιον (Ἀττικὴ)

- ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῶν μεταλλείων τοῦ Σουνίου» 445-446, δυσκολίες ἐπαναλειτουργίας τῶν μεταλλείων στὰ νεώτερα χρόνια 446
- ἀρχαῖα τεῖχη (μνεῖα) 1159
- θέσῃ Καταφύκη «οὐ μακρὰν τοῦ Σουνίου» 128
- μεσαιων. «Εὐρωπαϊκὴ» ὄνομ. Κάβο καὶ Καβοκολῶνες «ἐκ τῶν ἐκεῖ σωζομένων κιόνων τοῦ ναοῦ τῆς Σουνιάδος Ἀθηνᾶς» 857 σημ. 1
- χρῶμα φαιδὸ ἐπὶ τῶν κιόνων τοῦ ναοῦ στὸ ἀκρωτήριο 430
Πρβλ. 743, 1159

σούρνω· βλ. III, σύρω

Σουρπιοῦ Ἀθαν. οἰκία (Ἀθῆναι), ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Κυράς· ἡ οἰκία κατεδαφίσθηκε τὸ 1834 καὶ στὴν θέσῃ της κτίσθηκε ἡ οἰκία τοῦ Περικλέους Ζωγράφου 678-680 (βλ. καὶ ἄνωτ., Καντακουζηνὸς Γ.)· ἀρχαῖα καὶ ἐπιγραφὲς στὴν οἰκία 678-681, 684-686, 1337

349. [=Σμερίγλι].

350. [Ὁ Πιττάκης παραβάλλει τὸν χορὸ μὲ τὸν ἀρχαῖο χορὸ, τὸν ὁποῖον περιγράφει ὁ κωμικὸς Αὐτοκράτης, βλ. *Comicorum Atticorum fragmenta*, vol. 1 (ed. Kock, Leipzig 1880) frg. 1].

Σουσάκι· ἡφραίστειον Σουσακίου 1550

σουσάμα· βλ. III, σησαμάτα

Σοφianoπούλου Παναγιώτη οἰκία ἐρειπ.
(Ἀθῆναι), γειτονική τῆς οἰκίας Πετράκη.
324 (βλ. ἄνωτ., Πετράκη Ἀ. οἰκία)

σπαθαροκανδιδάτος³⁵¹ Νικόλαος³⁵². ἀνα-
καίνισε τοὺς Ἁγίους Θεοδώρους Ἀθηνῶν
1214 (κτητορικὴ ἐπιγραφή)

σπάθη· βλ. κατ., ὕφαντική καὶ III

σπαθί· βλ. III, μάχαιρα

Σπανόπουλο (νησάκι στὴν Τζιᾶ)· βλ. τὸν
πίν. μετὰ τὴν σ. 637

Σπανχάϊμος· βλ. II, Spanheim

σπαράγγι· βλ. III

Σπάρτη, «ἥτις ἦδη ἀνακαινίζεται» 25

- ἄγαλμα Παρίου λίθου ποὺ βρέθηκε στὴν
Σπάρτη φυλάσσεται στὸ Θησεῖον 209
- ἀρχαῖα κατάλοιπα 25
- δύο ἐπιγραφές ἐκδίδονται ἀπὸ ἀντί-
γραφα τοῦ Φιντικῆ 1395, τέσσερις ἀπὸ
ἀντίγραφα τοῦ Ἰ. Βαλασσοπούλου
1596-1600, 1988
- ἐσφαλμένως σημειώθηκε ἡ Σπάρτη ὡς
τόπος εὐρέσεως ὀρισμένων ἐπιγραφῶν
356 σημ. 1
- εὕρεση στὴν Σπάρτη ἀρχαίων «μολυβδί-
νων ἀριστείων» 1492
- μεταφορὰ πολλῶν ἀρχαίων ἀπὸ τὴν
Σπάρτη στὸν Μυστρά 25. Πρβλ. 1846

σπαρτόν· βλ. III

Σπερχ(ε)ιοῦ κοιλάς· 91

σπήλαια

- σπήλαια Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, γενικῶς
669, σπ. «Ἀπόλλωνος» 364-365, 1066 σημ.
1, 1319 σημ. 1, 1707 σημ. 6, 1797, 1909,
«Διονύσου» 1707 σημ. 6, 1882 καὶ σημ.,

2062, «Κρεούσης» 1324, 1319 σημ. 1,
«Πανὸς» 319, 322-323, 337-339, 411, 846,
901, 1066 σημ. 1, 1083, 1187, 1194, 1231,
1319 σημ. 1, 1401, 1707 σημ. 6, 1797, 1909,
πρβλ. 638, 640, 669, 1066 σημ. 1, 1400

- σπήλαια Σαντορίνης 488
- σπήλαιον «λουτρά» (Ἀθηνῶν) 669 (βλ.
ἄνωτ., λουτρά)
- σπήλαιον Πάρνηθος (Ἀττικῆς) 637-639
- σπήλαιον Δρακότρυπα 25
- σπήλαιον Ζαγόρα 24
- σπήλαιον Κέας «ἀρχαῖον... κατὰ τὸν εἰς
τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἄγοντα
δρόμον» 629, «ἐν τῷ λιμένι» 1330
- σπήλαιον Κυλλήνης 638
- σπήλαιον Νεμέας «δίοτομον, εἰς τὸ
ὅποιον ὁ Ἡρακλῆς τὸν ἐν Νεμέᾳ λέοντα
ἐφόνευσεν» 22
- σπήλαιον Οἰνός (Ἀττικῆς) 659
- σπήλαιον τοῦ Τροφωνίου Διδῶ 61, 62,
1198, 1200, 1208, 1213
- σπήλαιον Ὑμητοῦ (Ἀττικῆς) 638, 669

σπηλιάδα· βλ. III

σπήτι, τό· βλ. III, ὀσπίτιον, ὀσπήτιον

Σπιθάρι· μεσαιων. ὄνομ. θέσεως τῆς Ἀττικῆς,
ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχαίου δήμου Πί-
θος (κατὰ Πιττάκη) 211

Σπόν (Σπῶν, Σπών)· βλ. II, Spon

σπόνδυλος· βλ. III, σφόνδυλος

Σπυρομιλίου οἰκία· βλ. ἄνωτ., Μιλίου Σπύ-
ρου οἰκία

Σταγί, Σταγοί (Θεσσαλία), χωρίον· 124

«Στάθη τινὸς» οἰκία (Ἀθῆναι), παρὰ «τὸ
γυμνάσιον τοῦ Πτολεμαίου»³⁵³. τεμάχια
ἐπιγραφῆς 2085

Σταθόπουλος Ἡλίας, καθηγητής· «ἐξέδωσε
φυλλάδιον ἐπιγραφόμενον ὁ Παγκαβῆς»
1290

σταίνω (στήνω)· βλ. III

Στακελβέργ· βλ. II, Stackelberg

351. [Τίτλος βυζαντινοῦ ἀξιωματοῦχου. Στὴν
ΕΑ ὁ τίτλος ἀναφέρεται ὡς [κ]αθαροκανδιδάτος,
διότι ἡ ἐπιγραφή δὲν ἀναγνώσθηκε πλήρως].

352. [Ὁ Καλόμαλος, 11ος αἰ. μ.Χ., βλ. ΕΜΜΕ
Α', 73].

353. Βλ. IV, γυμνάσιον τοῦ Πτολεμαίου.

στάκτη ἀπάρθενος· βλ. III, ἀπάρθενος
 Σταματέλου Νικήτας³⁵⁴, «ὁ γενναῖος ἐν τῇ
 Ἑλληνικῇ ἐπαναστάσει Στρατηγός»·
 1785 (σχόλιο γιὰ τὸ ὄνομα Νικήτας)
 Σταμποτζίης Κων/νος, Χαλκιδεύς· στήν οἰκία
 του στήν Ἀθήνα βρέθηκαν δύο ἐπιγρα-
 φές 1354, 1194, 1405-1406, τὴν μία ἐκ
 τῶν ὁποίων ἔκτισε ὁ ἰδιοκτήτης σὲ γω-
 νία τῆς οἰκίας 1405-1406 (ἔγγραφο ὁμο-
 λογία του περὶ τῆς τύχης τοῦ λίθου)
 στάσου· βλ. III
 Σταῦλοι· βλ. ἄνωτ., Βασιλικοὶ Σταῦλοι
 Σταυροκεφάλι (Ὀλυμπία)· 28, βλ. IV, Κλά-
 δεος ποταμὸς
 Σταυροπήγια· βλ. ἄνωτ., Πατριαρχικὰ
 Σταυροπήγια
 σταυρός, -οί· ἀνάγλυφος 829, χαραγμένος σὲ
 τοῖχο ἐκκλ. 1450, σὲ χάλκινο νόμισμα
 1710, χάλκινος 1710
 Σταυρὸς ἢ Διάσελον (τοπων., Ἀττικῇ), με-
 ταξὺ Πεντέλης καὶ Ὑμηττοῦ· βυζαντινὴ
 ἐπιγραφὴ 491-492³⁵⁵, ἐπιγραφὴ ἀρχαία
 «ἐν τῇ ἐκεῖ ἐκκλησίᾳ» 742, ὄνομ. Σταυ-
 ρὸς «διότι αἱ ὁδοὶ αἱ ἐκ τῶν Δήμων τῶν
 ὀπισθεν τοῦ Ὑμηττοῦ εἰς Ἀθήνας φέρου-
 σαι καὶ τὰνάπαλιν εἰς τὸ μέρος τοῦτο
 διασταυροῦνται» 1159
 Σταυροῦ (τοῦ) ἐκκλ. (Σύρος)· 390 (βλ. κατ.,
 Σύρος)
 Σταυρωμένος (ἐκκλ., Ἀθήναι), «εἰς τὴν θέσιν
 Σεπόλια»· ἐπιγραφὴ 1017-1018
 σταφύλια· βλ. III
 σταφυλίτης· βλ. III
 στειλιάρι· βλ. III
 στενογέφυρος· βλ. III

Στενόν (Ἀρκαδία)· ἐπιγραφές (ἐξ ἀντιγρ. Γ.
 Χρυσίδου) 1315
 στέρφα· βλ. III
 Στεφάνη (Ἀττικῇ), νεώτ. ὄνομ. τῶν Ῥειτῶν·
 ἐρμηνεία τοῦ τοπων. Στεφάνη τῶν δύο
 λιμνῶν 1550 σημ. 1, ἰχθυές 1550 σημ. 1
 Στέφανος, πρωτοκτίτωρ τῆς ἐκκλησίας τοῦ
 Λυκοδήμου τῶν Ἀθηνῶν· 938
 Στεφάνου Στεφάνου Γρ. οἰκία (Ἰουλὶς Κέας)·
 ἀνάγλυφο ἐντοιχ. 1592 σημ. 1
 στημόνι· βλ. III
 στιλπνοτήριον· βλ. III
 στιχηδόν, στίχος· βλ. III
 στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ (Ἀθήναι)· 73, 263, 437,
 1019, 1153-1154, 1260, 1396 (βλ. καὶ κατ.,
 τετράγωνον Ἀδριανοῦ), ἀρχαιολογικὴ
 συλλογὴ «ὑπὸ τὴν στοὰν» 277, 278, 328,
 391-402, 405-406, 453, 468, 517, 533, 544,
 560, 568, 571, 577-578, 581, 681, 880 σημ.
 1, 1007, 1065, 1273, 1280-1281 σημ. 1,
 1308, 1310, 1336, 1365, 1571, 1687, κατὰ-
 λογὸς τῆς 560, 1310, μεταφορὰ ἐκεῖ ἀρ-
 χαίων ἀπὸ τὴν Αἴγινα, βλ. ἄνωτ., Αἰγίνης
 Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ
 στοιχεῖον³⁵⁶ (τὸ στοιχειό)· «θέλει χαθῇ ἢ
 ἀφθονία τοῦ Βοιωτικοῦ πεδίου, ἂν τὸ
 στοιχεῖον ὁ Λέων³⁵⁷ ἀπέλθῃ» 1378 σημ.
 1³⁵⁸
 στοιχηδόν, στοῖχος· βλ. III
 στόμα· βλ. III
 στομώνω· βλ. III
 Στουάρτ(ος)· βλ. II, Stuart
 στουπί· βλ. III
 Στούρα, Στύρα (Εὐβοία)· «ἡ πόλις αὕτη ἐφύ-
 λαξε τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα (ἐνν. Στύ-
 ρα), εἶναι νῦν κωμόπολις, καὶ καλεῖται

354. [Νικήτας Σταματελόπουλος, ὁ Νικηταρᾶς].

355. [Πρόκειται γιὰ τὴν γνωστὴ στήλη (ἢ κιό-
 νιο) τοῦ Νεοφύτου, ὁ ὁποῖος τὸν 13ο αἰ. κατα-
 σκεύασε τὸν δρόμο ποὺ ὡδηγοῦσε ἀπὸ τὴν πεδιάδα
 τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τὰ Μεσόγεια, βλ. Ἀν. Ὁρλάνδο,
EMME Γ', 171 ἀρ. 3, 175 ἀρ. 15 (εἰκ. 234)].

356. Γιὰ τὶς διάφορες σημασίες τῆς λ. στοιχεῖον,
 βλ. III.

357. Βλ. IV, λ. λέων τῆς Χαιρωνείας.

358. Πρβλ. ἄνωτ., πνεύματα καὶ κατ., φαντά-
 σματα.

Δωρικῶς προφερομένου τοῦ Υ Στούρα, Στύρα, οἱ δὲ κάτοικοι Στουραῖται καλοῦνται» 1379, ἐπιγραφὲς στὴν ἐκκλ. τῶν Εἰσοδίων 969

Στουραῖται· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

στοχάζομαι· βλ. III

Στραβομύτης, ὄρος (Ἀρκαδία), «Ἀλήσιον τὸ πάλαι καλούμενον»· 24

στρατιωτικαὶ ἀρχαί· 1310

στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον Ἀθηνῶν, «εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς Ἀκροπόλεως (ἐκτὸς αὐτῆς)» 1181· εὕρεση ψηφιδωτοῦ καὶ δύο ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν θεμελίωσίν του (ἔτος 1835) 1181, 1410

στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον Λαμίας· ἐπιγραφὴ 122

Στράτος καὶ Στρατῆς (κύρ. ὀνόμ.)· [ἀρχ. Στράτων καὶ Στράτιος] 649, 929, 1999

στρατῶν ὁ ἐν Ὑπάτῃ· ἐπιγραφὲς ἐντοιχ. 204

στρέμμα· βλ. III

στρήφω· βλ. III

Στριφτόμπολλας, Ὑπαστυνόμος Ἀθηνῶν (ἔτος 1848)· 1280 σημ. 1

Στροβίτιξ (τοῦ), ἡ καταβόθρα, περὶ τὴν Κωπαΐδα· 1500

Στρογγύλη λίμνη (Δήλος)· 1329

στρογγυλωπός· βλ. III

στρουμβούλια· βλ. III

στρυφνός· βλ. III

στρώμα· βλ. III

στρώνω· βλ. III

στυβάζω· βλ. III

Στύγα, Στύξ· βλ. ἄνωτ., μαυρονέρι

στῦλος· βλ. III

Στύρα· βλ. ἄνωτ., Στούρα

σῦκα· βλ. III

συκῆ· βλ. III

συλλογὲς ἀρχαιολογικῆς (δημόσιες), μουσεῖα τῆς Ἑλλάδος· γενικῶς, συλλογὴ ἀρχαίων ἀπὸ τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως τῆς Ἐπαναστάσεως «ὡς ἀφετηρίας τῆς μελ-

λούσης εὐκλείας» 7, σύσταση μουσειῶν «ἐκασταχοῦ τῆς Ἑλλάδος» μὲ νόμο τοῦ 1834, 7-8, «τὸ προχεῖρως συστηθὲν μουσεῖον περιεῖχεν ἤδη (τὸ 1833) ὑπὲρ τὰ 500 τμήματα ἀγαλμάτων, ἀναγλύφων καὶ ἐπιγραφῶν» 9, ἀνάθεση στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ «πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ καθήκον τῆς διὰ τοῦ τύπου καὶ δι' εἰκονικῶν παραστάσεων δημοσιεύσεως τῶν εἰς τὰ μουσεῖα τοῦ κράτους διατηρουμένων ἀντικειμένων» 1, βλ. καὶ 326, 581, «αἱ ἐν Ἑλλάδι Συλλογαί» 275, «ἐστέρηθη τὸ Ἑλληνικὸν Μουσεῖον περιεργοτάτου φυσιογραφικοῦ ἀντικειμένου³⁵⁹» 1146, «αἱ Ἐθνικαὶ Ἀρχαιολογικαὶ Συλλογαί» 1335, Κεντρικὸν μουσεῖον 679, 1280 σημ. 1, 1310, «Ἐθνικὸν μουσεῖον ἐν Ἀθήναις» 1981, 1987, Ἐθνικὴ Συλλογὴ 2047, βλ. ἀμέσως κατ.

συλλογὲς ἀρχαιολογικῆς Ἀθηνῶν (δημόσιες)³⁶⁰. γενικῶς, Συλλογὴ Ἀθηνῶν 800, 1161 σημ., 1306, 1308, Μουσεῖον (τῶν ἀρχαιοτήτων) 53, 581, 948, 1330, 1355

• κριτήρια περισυλλογῆς καὶ κατατάξεως τῶν ἀρχαίων στὶς συλλογές (ἀπὸ τὸν Πιττάκη)· μεταφορὰ στὶς συλλογές τῶν Ἀθηνῶν τυχαίων εὐρημάτων «ἐὰν ὁ περὶ Ἀρχαιοτήτων νόμος τὸ συγχωρῇ» 884 σημ. 1, βλ. καὶ 1335, «πᾶν λείψανον μὴ δυνάμενον νὰ φθαρῇ, καὶ συντεῖνον εἰς τὴν ἀρχαίαν τοπογραφίαν, ἄφησα εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ θέσιν· πᾶν δὲ τὸ δυνάμενον νὰ κλαπῇ ἢ ἀκρωτηριασθῇ διατηρῶ ὅπου ὑπάρχει ἐλπίς σωτηρίας» 953 σημ., διατήρηση ἀρχαίων κατὰ χώραν 136, 212, 364, 562, 773, 885 σημ. 1, 1358, 1383, 1772, ἐντοίχιση ἐπιγραφῆς σὲ ἐκκλησίᾳ «ὅπως διατηρῆται εἰς τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς χώρον» 1676 σημ. 1, κτί-

359. [Ἀπολίθωμα ἰχθύος, ποὺ σώζει στὸ στόμα τὸ ὀρειχάλκινο ἄγγιστρο].

360. Γιὰ τὶς ἀθηναϊκῆς συλλογές βλ. Κόκκου, *Ἡ μέριμνα γιὰ τὶς ἀρχαιοτήτες* 153-228.

σμο θραυσμάτων τῶν δύο μεγάλων στηλῶν τῆς εἰσφορᾶς τοῦ ἐνδὸς ἐξηκοστοῦ τοῦ φόρου τῶν συμμάχων σὲ δύο τελάρα³⁶¹ 693, κτίσιμο καὶ ἔκθεση τῶν ἐπιγραφῶν ἀπὸ τὸ 1838 κέ. σὲ «πλαίσια» (τελάρα) βλ. ἀνωτ., πλαίσια, «ὅσαι δὲ (ἐνν. ἐπιγραφαὶ) δὲν δύνανται νὰ τεθῶσιν ἐν Πλαίσιοις διὰ τὸ πάχος τοῦ λίθου, αὗται διατηροῦνται ἐν ταῖς δεξαμεναῖς ταῖς ἐν Ἀκροπόλει, μὴ ὑπάρχοντος ἔτι οἰκοδομήματος ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς Μουσείου» 885 σημ. 1, συλλογὴ ἀρχαίων σὲ ἓνα μνημεῖο ὡς τρόπος διατηρήσεως αὐτοῦ τοῦ μνημείου 838 σημ. 1

- Ἀδριάνειος στοά, βλ. ἀνωτ., στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ
- Ἀκρόπολις 65, 100 σημ. 1, 285, 429, 470, 551, 910, 952 σημ. 1, 1713, 1714 σημ. 1, πρβλ. 34, μεταφορὰ ἀρχαίων γιὰ φύλαξη πρὸ τοῦ 1834, βλ. 157, 819 σημ. 1, 1401, «αἱ ἐν Ἀκροπόλει ἀρχαιολογικαὶ κεραμεῖαι συλλογαὶ» 468, βλ. καὶ 470, δεξαμενές³⁶² 885 σημ. 1, Συλλογὴ τῶν Ἰωνικῶν κιονοκράνων (ἐν Ἀκροπόλει) 1260 σημ. 1, Συλλογὴ Προπυλαίων καὶ Πινακοθήκης 11 («προσωρινὸν μουσεῖον ἀρχαιοτήτων»), 34 («ταμεῖον τῶν ἀρχαιοτήτων»), 281, 524-526, 531, 540-541, 543-567, 569, 573-574, 578-580, 582-586, 588-592, 596-606, 609-618, 621-623, 767, 774, 874, 885 σημ. 1, 1003, 1038 σημ. 1, 1075, 1308, 1358, 1368, 1400-1403, 1774, συλλογὴ «ἐντὸς τῆς βορείου πτέρυγος τῶν Προπυλαίων» 693-740, 744-773
- Γραφεῖον Γενικῆς Ἐφορείας 1310, 1351 σημ. 1, 2062 σημ. 1
- Θησεῖον, βλ. ἀνωτ., Θησεῖον
- Μεγάλῃ Παναγία, βλ. ἀνωτ., Μεγάλῃ Παναγία
- Πανεπιστήμιον 1132, 2106

- Πύργος τῶν Ἀνέμων 533, 541-543, 620, 623, 1369, πρβλ. 1273 (βλ. καὶ ἀνωτ., πύργος τῶν Ἀνέμων)

συλλογές ἀρχαιολογικὲς ἐκτὸς Ἀθηνῶν³⁶³ (δημόσιες)

- Αἰγίνης, βλ. ἀνωτ., Αἰγίνης Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ (Μουσεῖον)
- Δελφῶν, «ἐν τῷ ἐκεί μετοχίῳ τῆς Ἱερουσαλῆμ» 577
- Ἐλευσῖνος· συλλογὴ «ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ζαχαρίου» 409, «δημοτικὸν μουσεῖον τῆς Ἐλευσῖνος» 21
- Ἐρετρίας, «παρὰ τῷ Δημαρχικῷ καταστήματι» 784
- Θεσπιῶν· «μουσεῖον τῶν ἐν Θεσπιαῖς εὐμετακομίστων ἀρχαιοτήτων», ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγ. Χαραλάμπους 1479
- Θηβῶν 515
- Μεγάρων 22, 805
- Πειραιῶς 9
- Σαλαμῖνος, πρβλ. 1370
- Σύρου «Μουσεῖον» 379-380, 389-391, μεταφορὰ σὲ αὐτὸ ἀρχαίων τῆς Δήλου 385-387
- Τροιζήνος, «ἐν τῇ Δημαρχίᾳ Τροιζήνος» 1094
- Ὑπάτης, «εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ Διδασκαλείου Ὑπάτης» 202

συλλογές (ἐκδόσεις) ἐπιγραφῶν· συλλογὴ τῶν βοιωτικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Keil, βλ. II, Keil, συλλογὴ τῶν δελφικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Κουρτίου, βλ. II, Curtius, συλλογὴ τῶν ἐλληνικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Βοϊκχίου (Böckh), πολλαχοῦ, βλ. II, Böckh, τοῦ Ross (*Die Deme von Attika καὶ Inscriptiones graecae ineditae*), βλ. II, Ross, βλ. ἐπίσης ἀνωτ., Παγκαβῆς καὶ II, Thiersch, Lebas, Leake καὶ Vischer

συλλογές (ἐκδόσεις) διάφορες· συλλογὴ «περὶ Νόμων Αὐτοκρατορικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν (τῶν πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐκδο-

361. Βλ. *APMA* 5, 109-112, λ. 775.

362. Βλ. ἀμέσως ἀνωτ. καὶ πρβλ. ἀνωτ., δεξαμενές Ἀκροπόλεως.

363. Βλ. Κόκκου, *Ἡ μέριμνα γιὰ τὶς ἀρχαιοτήτες* 149-153.

θέντων)» τοῦ Haenel³⁶⁴ 1956-1958, βλ. καὶ ἀνωτ., λ. κατάλογοι

συλλογὴ ἀρχαίων ἀγγείων τοῦ Durand· βλ. II, Durand

συλλογὴ Πονιατόφσκη· βλ. καὶ ἀνωτ., ἀμφορεὺς τοῦ Πονιατόφσκη

συλλογὴ «τῶν Ἑλγινικῶν μαρμάρων»· 8 (βλ. II, Elgin)

συλλογὴ τῶν ἐλληνικῶν ἐθίμων· 1676 σημ. 1, βλ. ἀνωτ., ἔθιμα

συλλογὴ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχαίων δῆμων τῆς Ἀττικῆς· 424

Συμεών, μοναχὸς τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν (ἔτος 1806) 1220

συμπέθερος· βλ. III

συμπερασμός· βλ. III

συμφοροῦμαι· βλ. III

συνάδελφος· βλ. III

συναρμολογία· βλ. III

συνάφιον, συνάφη· βλ. III

συνεδριάσεις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας· 1141, 1289, 1311

συνεισφορὰ χρημάτων ὑπὲρ τῶν ἱερῶν· 861, βλ. ἀνωτ., δίσκοι

συνήθεια· βλ. III

συνήθειες ἀρχαῖες ποὺ διατηρήθηκαν ὡς τὰ νεώτερα χρόνια· βλ. ἀνωτ., ἔθιμα καὶ κατ., «Ὡς ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι οἱ νῦν κατοικοῦντες τὴν Ἑλλάδα εἰσὶν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων»

Σύνοδοι· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως 1216, 1218, πρβλ. 946

Σύνοδος Ῥαβένης (1210 μ.Χ.)· 636

συνοικέσιον· βλ. ἀνωτ., ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα

σύνοτος· βλ. III

συντριβάνια³⁶⁵. Κάτω Συντριβάνι (Ἀθηνῶν) 73, Ἄνω ἀναβρυτήριον (Ἀθηνῶν) 1383

σύντριμμα· βλ. III

συντροφευμένος· βλ. III

σύρμα· βλ. III

Σύρος, Σύρα

- ἀρχαῖα κατάλοιπα 390, ἐπιγραφές 259, 379-380, 386-387, 389-390, χάραγμα σὲ βράχο 390
- «ἐκκλησίαι τοῦ δυτικοῦ δόγματος» 390, βλ. ἀνωτ., Ἀγ. Ἄννα, Ἀγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, Ἀγ. Γεώργιος καὶ (τοῦ) Σταυροῦ ἐκκλ.
- λαϊκὴ παροιμία 656 (βλ. ἀνωτ., λ. γνωμικά)
- λιμὴν 380
- «Μουσεῖον τῆς πόλεως» 379-380, 389-391, μεταφορὰ σὲ αὐτὸ ἀρχαίων τῆς Δήλου 385-387
- ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία τῆς Νάξου 636

Συρτός (ὁ). «τὸ εἶδος τοῦ χοροῦ τούτου³⁶⁶ εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸν χορὸν ὃν οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες χορεύομεν καὶ τὸν ὁποῖον καλοῦμεν Συρτὸν» 639 καὶ λιθ. στὴν σελ. 664 (βλ. τὴν εἰκ.).

365. Βλ. *Συναγωγὴ*, λ. συντριβάνι (καὶ τὴν συνών. λ. ἀναβρυτήριον).

366. [Ἐνν. τοῦ ἀρχαίου χοροῦ· ἡ σύγκριση μὲ τὸν νεώτερο χορὸ βασιζέται σὲ παράσταση ἀρχαίου ἀττικοῦ ἀναθηματικοῦ ἀναγλύφου (*IG* II² 4646), τὸ ὁποῖο φυλάσσεται στὸ Ἐθνικὸ Μουσεῖο (*EAM* 1448), βλ. τὴν εἰκ.].

364. *Corpus Legum ab Imperatoribus Romanis ante Iustinianum Lataram*, Fasc. A (Leipzig 1857).

- σύρω· βλ. III
 συ(σ)σωματόω· βλ. III
 συσταίνω· βλ. III
 συτεύομαι, συτευτός· βλ. III
 σφαράσσω· βλ. III
 σφίγα· βλ. III, σβίγα
 σφόγγος· βλ. III
 σφονδύλι· βλ. III
 σφόνδυλος· βλ. III
 σφραγίς της πόλεως των Ἀθηνῶν· ἔγγρ. (ἔτος 1823) 1066 σημ. 1, ἔγγρ. (ἔτος 1822) 1220 σημ.
 σφυρηλασία· βλ. III
 σφύρνα· βλ. III
 Σχαουβέρτ, Σχάουβερετ, Σιαουβέρτος· βλ. II, Schaubert
 σχέδια ἀρχαίων μνημείων· της πόλεως τῶν Μεγάρων 22 σημ. 2, «τῶν ναῶν αὐτῆς (ἐνν. τῆς Θουρίας) καὶ στοῶν» 26, τοῦ Ἑρεχθείου 1279 σημ. 1
 σχεδιάσις³⁶⁷· τοῦ ὑπογείου κτηρίου της ἐκκλησίας τοῦ Νικοδήμου³⁶⁸ 1452, ὄργανα «πρὸς σχεδιάσιν τὰ μολυβδοκονδύλια» 102
 σχεδιογράφισις³⁶⁹ τοῦ Carrey· 1349, βλ. καὶ 8
 σχέδιον ἢ διάγραμμα ποὺ φέρει τὸν τίτλο «εἰς Θήραν ἔχνη ἀρχαίων οἰκοδομημάτων» καὶ «σύντομος ἐξηγητικὸς κατάλογος»· 490 καὶ ἀρ. 774 (σχέδ.)
 σχέδιον της ἀνεγέρσεως της Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν· τὸ ὑπέβαλε ὁ Ross ὡς ᾽Εφορος Ἀρχαιοτήτων 9, 10
 σχέδιον νέον της πόλεως τῶν Ἀθηνῶν· ἀπὸ τὸ σχέδιο μετεβλήθη «κατὰ τι» ἢ πορεία τῶν ὁδῶν, ἡ ὁποία παρέμενε ἡ ἴδια ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὡς τὴν Ἐπανάσταση 1413
 σχέδιον της πόλεως τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Simon Babin· 1708
 Σχεΐδεβίνος (Schneidewin)· 1341 σημ. 2
 Σχηματάρι, Σχοιματάρι, χωρίον (Βοιωτία)· ἀρχαῖα ἐρείπια 63, βλ. ἀνωτ., Γριμάδι
 Σχιαμπελλιῶν· βλ. II, Champollion
 σχίζα· βλ. III
 σχίζω ξύλα· βλ. III
 σχινοειδής· βλ. III
 σχινοκρομμύδα· βλ. III
 Σχοιματάρι· βλ. ἀνωτ., Σχηματάρι
 σχολάρχαι· βλ. ἀνωτ., λ. παιδεῖα
 Σχολές Ἀθηνῶν· βλ. ἀνωτ., Ἀρσάκειον Παρθενωγωγεῖον, Γαλλικὴ Σχολή, Ἑλληνικὴ Σχολὴ Ἰωάννου Ντέκα καὶ κατ., Σχολὴ Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας
 Σχολὴ Ἑλληνικὴ Λεβαδείας· βλ. ἀνωτ., Ἑλληνικὴ Σχολὴ Λεβαδείας
 Σχολὴ Μεγάλῃ ἐν Κων/πόλει· ἀναφέρονται οἱ καθηγητὲς της Βίλκιος, Ξανθόπουλος, καὶ Πανώριος 1378
 Σχολὴ της Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας (Ἀθῆναι)· εὕρεση ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν «ἐπιπέδωσιν καὶ χωροστάθμησιν ὁδοῦ ἀντικρύ της» (ἔτη 1857-1858) 1545-1546, 1685-1686, 1693, βλ. καὶ ἀνωτ., Ἀρσάκειον
 Σχολὴ Ὑπάτης, «νεόκτιστος»³⁷⁰· ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 201
 Σχουαζέλ, Σχοιζέλ· βλ. II, Choiseul-Gouffier
 Σῶκος, ζωγράφος· σχεδίασε ἀττικὸ ἀμφορέα (τὸ σχέδιο δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸν Παπασλιώτη στὴν ΕΑ μεταξὺ τῶν σ. 1352 καὶ 1353), βλ. 1351 σημ. 1
 Σωκράτης (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Σωκράτης] 649

367. Βλ. *Συναγωγή*.

368. [Τὸ σχέδιο δημοσιεύεται στὴν ΕΑ μετὰ τὴν σ. 1457].

369. Βλ. *Συναγωγή*.

370. [Ἀναφέρεται ὡς νεόκτιστη τὸ 1839, πρβλ. ἀνωτ., ἀλληλοδιδασκτικὸν Διδασκαλεῖον Ὑπάτης].

Σωλιμάν (Σουλεϊμάν Α΄)· 636

σῶμα· βλ. III

Σωμαροῦπαι (Sommaripa)· 636, Ἰάκωβος³⁷¹
Φραγκῖσκος Σωμαροῦπας ὅ.π.

Σωτήρ (ἐκκλ., Ἀθῆναι), «ἐγγὺς εἰς τὸν οἶκον
τοῦ Κ. Σ. Πατοῦσα Ἀθηναίου» 141

- ἀρχαῖα κατάλοιπα, ἀρχαῖος βωμὸς ὡς
ἀγία τράπεζα καὶ ἐπιγραφή ἐντοιχ. στήν
αὐλή της 141
- καταστροφή τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὴν
Ἐπανάσταση «ἀπὸ τὴν πυρκαϊὰν τῶν
Τούρκων» 141

Σωτήρ (ἐκκλ., Ἀθῆναι), Β. τῆς Ἀκροπόλεως·
ἐπιγραφή 1022, βλ. ἀμέσως κατ.³⁷²

Σωτήρ (ἐκκλ., Ἀθῆναι), Β. τῆς Ἀκροπόλεως·
ἐπιγραφή 1024, βλ. ἀμέσως ἀνωτ.

Σωτήρ (ἐκκλ., Ἀθῆναι, ἄδηλον ποιᾶ)· ἐντοιχ.
ἀρχαιοῖτες «χάριν συντηρήσεως» 1205
σημ. 1

Σωτήρ (ἐκκλ., Μαμούρα Βοιωτίας)· ἐπιγρα-
φή 1207

Σωτήρ (ἐκκλ. ἐρειπ., Νεμέα)· 22

Σωτήρ Νικοδήμου· βλ. ἀνωτ., Λυκόδημος

Σωτήρ, ὁ (ἐφημ.)· ἀπάντηση τοῦ Πιττάκη
«διὰ τῆς ἐφημερίδος ὁ Σωτήρ, εἰς τὰς
διαβολὰς τοῦ Κ. Ῥόσς» 356 σημ. 1

Σωτήρα Δικαίου (Ἀθῆναι), συνοικία Β. τοῦ
Θησείου· ἐπιγραφή 994

Σωτήρα, Σωτήρ Κοτάκη (ἐκκλ., Ἀθῆναι),
«πρὸς τὸ βόρειον τοῦ μνημείου τοῦ Λυσι-
κράτους» 987

- ἐπιγραφὲς 987 (ἐντοιχ.), 1176
- κατακρημνισμὸς τῆς ἐκκλ. (πρὸ τοῦ
1831) 1176

Σωτηράκι (Ἀθῆναι)· ὁδὸς τοῦ Σωτηρακίου
2009-2010

Σωτήρι(ο)ς (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Σωτήριος] 506

Σωτήριχος (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Σωτήριχος], ὄνο-
μα πολλῶν «ἐν οἷς καὶ ὁ ἐμὸς πατήρ³⁷³»
934 (Πιττάκης), βλ. καὶ 1202

Σωτήρω (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Σωτηρώ], ὄνομα
κοινό, κυρίως στὴν Βοιωτία 1269, 1477

Τ

τάδε καὶ τάδε· βλ. III

Τάκι (Ἀθῆναι), ἐνορία, στήν ὁποία ἀνήκε ἡ
ἐκκλησία Χριστοῦ Κοπίδη (βλ. καὶ κατ.,
Χριστὸς Κοπίδη)· ἐπιγραφή 1021

τάκται (οἱ)· βλ. III

τάλαντα· βλ. III

τάμα, τάμμα· βλ. III

Ταμασός, Τάμασος (Κύπρος)· ἐρείπια ἀρ-
χαίων μεταλλείων «ἐν οἷς καὶ μέχρι τῆς
σήμερον χαλκοῦχα ὀρυκτὰ ὑπάρχουσι,
καὶ ἠδύναντο ν' ἀνορυχθῶσιν» 1147-
1148

Ταμβακοπούλου οἰκία· βλ. κατ., Ταμπακο-
πούλου οἰκία

Ταμβάχανα (Λεβάδεια), ἐνορία· ἐπιγραφή
ἐντοιχ. στήν οἰκία Πασπάλη 1198

Ταμβίσκου, Ταμπίσκου Δ., Ἀθηναίου, οἰκία
(Ἀθῆναι), «πλησίον τοῦ μετοχείου τοῦ
καλουμένου τοῦ Μενδελιώτη, εἰς τὸν
δρόμον Ῥοδακίδ» 366· ἐπιγραφή ὡς σκα-
λοπάτι 365-366, ἄλλη μεταφερμένη στήν
οἰκία ἀπὸ τὴν Μακεδονία, ἴσως γιὰ
ἐμπορία 1157

ταμεῖον τῶν ἀρχαιοτήτων, «τὸ ἐν Ἀκροπό-
λει»· 34

Ταμπακοπούλου, Ταμβακοπούλου, οἰκία
«οὐ μακρὰν τῆς Ἀχαρνικῆς πύλης» 439·
κατὰ τὸ ἀνοιγμα τῶν θεμελίων της (ἔτος
1839) βρέθηκαν δύο ἐπιγραφὲς 439, 572

Τάμπια (Πειραιεύς)· 1668

Ταμπίσκου οἰκία· βλ. ἀνωτ., Ταμβίσκου οἰκία

371. [Ὁ Ἰωάννης].

372. [Πρόκειται ἴσως γιὰ τὴν ἴδια ἐκκλησία.]

373. [Ὁ Σωτήριχος Πιττάκης, πατέρας τοῦ Κυ-
ριακοῦ].

Τανάγρα· 63, βλ. άνωτ., Γριμάδι

Ταξιάρχαι (έκκλ., Άθηναι)· έκκλ. «θολωτή των Ταξιαρχών ίσως, έντὸς τῆς άνατολικῆς στοᾶς (ένν. τῶν Προπυλαίων)» 938-939

- εἰκόνες τῶν Ταξιαρχῶν στήν έκκλησία 938
- έπιγραφὴ έντοιχ. 1791 σημ. 1
- εἰρήπια τῆς έκκλησίας άποκαλυφθέντα κατά τὸν καθαρισμὸ τῶν Προπυλαίων τὸ 1836 καὶ «ἵχνη πυρπολισμοῦ» 938-939

Ταξιάρχαι (έκκλ., Άθηναι), «πρὸς τὸ δυτικονότιον τοῦ Πύργου Άνδρονίκου τοῦ Κυρῶρήστου»· 964, πρβλ. 966

- άρχαῖο βάθρο ὡς ὑποστήριγμα τῆς Άγίας Τραπεζῆς 863
- έπιγραφὴ 864, έπιγραφὴ, τὴν ὁποία διέσωσε ὁ Πιττάκης λίγο πρὶν τὴν έντοιχίσουν ἐκεῖ οἱ κτίστες 966
- πυρπόληση τῆς έκκλησίας τὸ 1821 ἀπὸ τοὺς Τούρκους 864, άνακαίνισή της (έτος 1852) 864, 966

Ταξιάρχαι (έκκλ. έρειπ., Άττική), «εἰς τὸ βόρειον τοῦ χωρίου Κηφισσία»· έπιγραφὴ 1093

Ταξιάρχαι (έκκλ. έρειπ., Κέα), «εἰς τὴν θέσιν καλουμένην Χαβουνά»· έπιγραφὴ 1692

Ταξιάρχαι (έκκλ., Πόντζια)· έπιγραφὲς έντοιχ. «χάριν συντηρήσεως» 60-61, 1201-1205, «άνήκουσιν πιθανῶς εἰς τὸ Πολυάνδριον τῆς κόμης Άλαλκομεναί» 1204 σημ. 1

Ταξιάρχαι (έκκλ., Σαλαμίς), «πρὸ τοῦ χωρίου»· έπιγραφὴ 1003

ταξίδια, ταξίδια³⁷⁴

- άρχαιολογικὰ ταξίδια 21-29, 57 κέ., 187, 356, 378, 451-455, 462, 463, 676 σημ. 2, 904, 907, 1008, 1132, 1201, 1209, 1212-1214, 1260 σημ., 1270, 1329, 1330, 1421, 1473-1476, 1478, 1479, 1483-1485, 1501, 1648, 1694, 1708, 1947, 1949
- λαϊκὴ συνήθεια τῶν Έλλήνων νὰ άναθέ-

τουν ὅ,τι προαιροῦνται μετὰ τὴν έπιστροφή ἀπὸ ταξίδι 374

- ταξίδια ὀρυκτολόγων 1148
- ταξίδια περιηγητῶν στὰ μεταλλεῖα τῶν Καμινίων Εὐρυτανίας 89 σημ., ταξίδια περιηγητῶν στὴν Έλλάδα, βλ. άνωτ., περιηγηταὶ
- ταξίδι τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου τῆς Βαυαρίας στὴν Άθήνα 143
- ταξίδι τοῦ δοῦκα Δεβενσκήρ στὴν Άθήνα, βλ. II, Devonshire, δοῦξ

τάξις· βλ. III

τάξις μεσαία πολιτῶν, μεσαῖοι πολῖται· 663

ταπεινός· βλ. III

Τάσσοι· βλ. άνωτ., Θάσσοι

Ταταρίτζα, ὄρος (Άρκαδία)· «τὸ ὄρος Θαυμάσιον» 25, βλ. καὶ άνωτ., Δρακότρυπα

Τατάρνη ἢ Τετάρνη· βλ. άνωτ., μονὴ Τετάρνης ταττάς· βλ. III

Ταύγετος· 25-26, 742, βλ. άνωτ., Προφήτης Ἡλίας (έκκλ. στὴν ὑψηλότερη κορυφὴ τοῦ Ταύγετου)

Ταυλαρίου ἢ Τουλαρίου Δρόσος· 1551, 1587 (βλ. άνωτ., Κάλυμνος)

ταυτογραφία· 110

ταυτονυμῶ· 71, 75

τάφοι μεσαιωνικοί· 1648, 1707-1708 σημ. 8

τάφοι τουρκικοί· 923 (βλ. κατ., τουρκικὰ μνημεῖα), 1198

Τεγέα· βλ. άνωτ., Άχούρια

τεινάζω· βλ. III

τείχη· 21-29, 57-63, 81-82

τείχη τῆς Άκροπόλεως Άθηνῶν· γενικῶς 952 σημ. 1, 1083, άνατολικὸν τεῖχος 1017, 1018, 1179, 1374, βόρειον τεῖχος 1031, 1083, 1388, 1491, Κιμώνειον τεῖχος 1013, 1134, 1782, 2034, 2062, νότιον τεῖχος 296, 300, 305, 1779, 1792, έπισκευὴ του μετὰ ἀπὸ σεισμὸ τὸν 18ο αἰ. ἀπὸ τοὺς Άθηναίους 942, έπισκευὴ του τὸ 1837, 12, Πελασγικὸν 71 σημ. 4, 73, 955, 991, 1083,

374. [Περιλαμβάνονται οἱ σχετικὲς άναφορές, εἴτε άναφέρεται ἡ λέξις ταξίδιον εἴτε ὄχι].

(τείχη τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν)

1797, πύλη ἐξόδου 12, τείχη νεώτερα 11, 932, «τουρκικόν τι τείχος» 11

τείχη τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν· «περίφραγμα» τῆς Ἀκροπόλεως 677 σημ. 1 καὶ 943 σημ. 2, 1707 σημ., 2056, τείχη τῆς νέας πόλεως τῶν Ἀθηνῶν (*nova Athenarum moenia*) ἀναφερόμενα ἀπὸ τὸν Κυριακὸ Ἀγκωνίτη 303, περιτείχισμα τῆς πόλεως (οἰκομήθηκε ἐπὶ Χασεκῆ) 1224, τείχη τῆς νέας πόλεως πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως 1142, Σερπεντζές, Σερπετζές 1848-1849, 1904, 1989, 2030, 2043-2044

τεκές (Ἀθῆναι)· «ἄνωθεν τοῦ Ὠδείου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἦν Τουρκικὸς τεκές, ἀρχαιότερα δὲ Ἑκκλησία τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων» 1637

τελάρων· βλ. III

τελετὲς

- ἐπέτειοι τελετὲς τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας στὴν Ἀκρόπολη 1141, 1308, 1311
- «δίσκοι ἐν ταῖς τελεταῖς περιφέρονται ὑπὲρ τῆς ἐπισκευῆς τοῦ Ναοῦ ἐκείνου τοῦ Ἀγίου, ἡ τῆς Ἀγίας» 861

Τελωνεῖον Πειραιῶς, στὴν θέση Φοῦρνοι· ἀρχαῖα ποὺ βρέθηκαν στὰ θεμέλιά του 773, 838 σημ. 1, 1503 κέ.

τελωνιακαὶ ἀρχαί· 1310

Τένα· νεώτ. ὄνομ. τῆς ἀρχ. Τενέας, ἡ ὁποία «μένει κατὰ δυστυχίαν ἔρημος· τὸ δὲ μέρος ἐφύλαξεν σχεδὸν τὸ ἀρχαῖον της ὄνομα Τένα καλούμενον, ἔκειτο δὲ πρὸς τὸν δρόμον τὸν ἀπὸ Κορίνθου εἰς Μυκήνας ἄγοντα» 22

τερεβενθίνη· βλ. III

Τετάρνη ἢ Τατάρνη· βλ. ἄνωτ., μονὴ Τετάρνης

τετράγωνον Ἀδριανοῦ, Βιβλιοθήκη Ἀδριανοῦ

- ἀνασκαφὴ τοῦ Guilford (ἔτος 1813) 2021
- βάθος τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους ἀπὸ «τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας» 866
- ἐκκλησίες στὴν περιοχὴ του, βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Νικόλαος Καλλογριόννη, Μεγάλη

Παναγία, Παναγία Μεγάλου Μοναστηρίου καὶ Πελεκαρίχη

- ἐπιγραφὴ ἐντοιχ. 411, ἐπιγραφές στὴν περιοχὴ του 293, 324-325, 396, 425, 838 σημ. 1, 984, 989, 990, 1000-1001, 1019, 1023, 1194-1195, 1230, 1975
- οἰκίες ἐρειπωμένες Ἀναργύρου Πετράκη καὶ Παναγιώτου Σοφianoπούλου 324, «πανδοχεῖον κατασκευαζόμενον ἐντὸς τοῦ τετραγώνου» (ἔτος 1840) 396
- στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ, βλ. ἄνωτ., στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ. Πρβλ. 1336, 1503, 1975

Τετροχώριον· βλ. ἄνωτ., Πετροχώριον

Τευθέα (Ἀχαΐα), κόμη· ἀρχαῖα κατάλοιπα καὶ ἐπιγραφές 29

τζαγγία· βλ. III

τζαμί(ον), τζαμή· Κηφισιάς 1916, Λεβαδείας 62, Λεονταρίου 26, Παρθενῶνος «κατακρημνισθὲν» 492, 533, 1102, 1408, τζαμιὰ τῆς Τριπόλεως, τὰ ὁποῖα οἰκοδομήθηκαν ἀπὸ ἀρχαῖα μέλη μεταφερόμενα ἀπὸ τὴν Τεγέα καὶ τὴν Μαντίνεια 25, 1014 (βλ. καὶ κατ., Τρίπολις)

Τζάνδλερ· βλ. II, Chandler

τζέφυλα· βλ. III

τζηρίτης· βλ. III

Τζηρίτι, θέση τῶν Ἀθηνῶν· ἐκκλ. Ἀγ. Δημητρίου τοῦ Τζηρίτη, βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Δημήτριος τοῦ Τζηρίτη, ἐπιγραφὴ 1081, ἐρμηνεία τοῦ τοπων. Τζηρίτι 1081, ἱππικοὶ ἀγῶνες τῶν Τούρκων στὸ Τζηρίτι 1081-1082

Τζιγαρᾶς Γεώργιος, ἱατρός· 1418, 1461

τζιμποῦρα· βλ. III

Τζιρώ· βλ. II, Giraud

τζιτζίμβρη· βλ. III

Τζουρπάζος Ἰωάννης ἐξ Ἀμφίσσης· «ἐξῆξε τῆς Ἑλλάδος (ἐνν. ἀρχαῖα κύλικα) πωλήσας αὐτὴν κρύφα ἐν Πειραιεὶ εἰς τινα Γάλλον» 682

τηγανῖται· βλ. III

Τῆνος

- ἐπιγραφὴ στὰ θεμέλια τῆς Εὐαγγελι-

στρώας 329, μνεῖες ἐπιγραφῶν 371, 452, πέντε ἐπιγραφές ἀντέγραψε στὸ νησὶ τὸ 1825 ὁ Γεώργιος Χρυσίδης 1315-1316, μία τὸ 1858 ὁ Φραγκ. Δεσίππα 1781

- ὑπὸ τὴν Ἡγεμονία (Δουκᾶτο) τῆς Νάξου 636

τί τάχα· βλ. III

Τιθορέα· βλ. ἀνωτ., Βιλίτζα

Τιλφοῦσα ἢ τῆς Πέτρας ἡ καταβόθρα, περὶ τὴν Κωπαΐδα· 1500

Τιλφούσιον ὄρος 1205

τιμῆς προϊόντων καὶ ἀμοιβῆς 590 (βλ. ἀνωτ., λιθοξόοι), 880-881 σημ. 1, 1214, 1220, 1221, 1273 σημ. 1, 1956, 1958

τιμῆς πωληθέντων ἀρχαίων· 6 σημ. 2, 28, 1906, 2047

τιμῆς τῶν τευχῶν τῆς ΕΑ (ἀναγράφονται στὴν πρώτη σελίδα κάθε τεύχους)· «3 δραχμὰς ἕκαστον τετράδιον διὰ τοὺς ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ 5 διὰ τοὺς ἐκτὸς» φυλλ. 1-13, «τιμὴ ἑτησία Δραχμὰς 36 διὰ τοὺς ἐντὸς, καὶ 60 διὰ τοὺς ἐκτὸς τοῦ Κράτους» φυλλ. 15 κέ· «μοναδικὰ φύλλα δία πωλοῦνται παρὰ τῇ Διεκπεραιώσει τῶν Β. ἐφημερίδων πρὸς Δραχμ. 5» φυλλ. 15-29, «... πρὸς δρ. 3» φυλλ. 30 κέ.

Τίρυνς· βλ. IV

Τίτευχ (Τιτώ)· βλ. II, Titeux (Titauux)

τίτυρι· βλ. III

Τιτώ (Τίτευχ)· βλ. II, Titeux (Titauux)

τὸ καὶ τό· βλ. III

τοιγάρ εἷς· βλ. III

τοῖχον μὲ τοῖχον· βλ. III

Τολώσσα (ἡ Τουλούζη, Γαλλία)· πρβλ. 111

Τομαρός, ὄρος (Ἡπειρος)· βλ. ἀνωτ., Δοδόνη

τόξα τοῦ θεάτρου τοῦ Ἡρώδου· 1708 σημ. 8, 1713

τοξοειδῶς· βλ. III

τόξον τοῦ Ἀδριανοῦ³⁷⁵· ἐπιγραφὴ «ἡ ἐπὶ τοῦ

375. [Ἡ πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ].

τόξου» 367, 398, 1144, ἐρείπια ἐκκλησίας τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου Β. τοῦ τόξου, ὅπου βρέθηκε ἐπιγραφὴ 1392

τόπι· βλ. III

τοπογραφία, τοπογραφικός· ἀρχαία τοπογρ. τῆς Ἀκροπόλεως, βλ. IV, Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν, ἀρχ. τοπογρ. τῶν Ἀθηνῶν 79, 676, 685³⁷⁶, 1336, 1355, 1930, 1934, τοῦ Πειραιῶς 773, τῆς Λεβαδείας 61 (βλ. καὶ κατ., χωρογραφία), ἀρχαιολογικὴ τοπογρ. 974, σημείωση «διὰ τοὺς μέλλοντας νὰ συγγράψωσι τοπογραφίας τῶν Ἀθηνῶν» 1102 σημ. 1, τοπογραφία τοῦ Leake, βλ. II, Leake

τοποζωγραφία· βλ. III

Τοπόλια, Τωπόλια, ἡ (Βοιωτία), ἡ ἀρχ. «κώμη Κῶπα» 62

- ἐκκλησίαις Κοιμήσεως τῆς Παναγίας καὶ Προφ. Ἡλίας στὴν Τοπόλια 503-505
- ἐπιγραφές 503-505
- καταβόθρα, βλ. ἀμέσως κατ.
- προέλευση τοῦ τοπωνυμίου 1500 σημ. 5 (βλ. ἀμέσως κατ.)

Τοπόλιας (τῆς) ἡ καταβόθρα· 1500, «ἡ λέξις αὕτη (Τοπόλια) εἶναι Σλαβική, σημαίνει δὲ τὴν Ἰτέαν» 1500 σημ. 5

τόπος· βλ. III

Τορίας Φίλιππος, διοικητὴς Χίου· κατέλαβε τὴν Κέα κατὰ τὸ ἔτος 1553, 637

τοῦβλον· βλ. III

Τουλαρίου ἢ Ταυλαρίου Δρόσος· 1551, 1587 (βλ. ἀνωτ., Κάλυμνος)

τουρκικὰ μνημεῖα (τοπων.) ἢ τουρκικὸν πολυάνδριον Ἀθηνῶν· «ἦν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, πρὸς τὸ δυτικὸν τῆς εἰσόδου

376. «Τὸ νὰ σημειῖται ποῦ εὐρέθῃ ἕκαστον λείψανον τῆς ἀρχαιότητος πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, τοῦτο νομίζω, συντείνει πολὺ εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἀρχαίας τοπογραφίας τῶν Ἀθηνῶν» (Πιττάκης).

(τουρκικὰ μνημεῖα, τοπων.)

τῆς Ἀκροπόλεως³⁷⁷ 923, 1400, ἐπιγραφές 551, 923, 972, 976, 977, 1013, 1031, 1032, 1154, 1298, 1396, 1397, 1400, μεταφορὰ ἐκεῖ ἐπιγραφῶν ἀπὸ τοὺς Τούρκους 1154

τουρκικός, ὀθωμανικός

- «ἀκαθαροῖσι» 1166
- βαρβαρότης 1349 σημ. 1
- ἐπιγραφή 1714
- θόλος, πυριταποθήκη τῶν Τούρκων, βλ. ἄνωτ., θόλος τουρκικός
- κανονοστάσιον 11
- Κυβέρνησις 6
- λουτρόν (Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν) 765, 834
- οἰκίαις 326, 394, 491, 578-579, 874, 880 σημ. 1, 952, 1019, 1075, 1828, 1834, 1842, 2017
- ὀνόματα, τοπωνύμια³⁷⁸. Ἀλλὶ καὶ Χασάνι (τὸ Ἄλφιον) 1690 σημ. 1, Ἀτμεῖδαν 1378, Κιαφάρáπη 1876, Μουσταφάμπεη 510, Μώρα καπισὶ 82, Σερπεντζές ἢ Σερπετζές (βλ. ἄνωτ.), Τζηρίτι 1081, Χαλκὰ Πουνάρ 1550
- «εἰσβολὴ μεγάλου τουρκικοῦ σώματος τοῦ περὶ τὸν Δράμαλην» 1066
- προμαχώνες, βλ. ἄνωτ., προμαχώνες Ἀκροπόλεως
- τάφοι 923, 1198, βλ. καὶ ἀμέσως ἄνωτ., λ. τουρκικὰ μνημεῖα
- τεῖχη τῶν Ἀθηνῶν 11, 1142, 1224, Σερπεντζές ἢ Σερπετζές 1848-1849, 1904, 1989, 2030, 2043-2044
- τεκέδες 1637 (βλ. ἄνωτ., Ἅγιοι Ἀνάργυροι)
- τζαμιά, βλ. ἄνωτ., τζαμί(ον)
- τυραννία 409, δυναστεία 1137, ἐξουσία 1449 σημ. **, ζυγὸς 661
- φρούραρχοι, βλ. κατ.
- χρόνοι 1713

τουρκιστί· βλ. III

Τουρκόγυπτοι· σκηνῆται 650 (βλ. III, κοσκι-

νόμαντις), Τουρκόγ. σιδεράδες, κάτοικοι τῆς συνοικίας «Γύπτικα» τῶν Ἀθηνῶν 1154

Τούρκοι, Ὀθωμανοί 6 κέ., 25, 26, 28, 141 (ἀρ. 101), 170, 326, 394, 408, 409, 490, 491, 551, 614, 636, 637, 659, 661, 673, 677, 765, 819 (σημ. 1), 820-821, 864, 937-938, 942, 943, 999, 1007, 1014, 1066, 1081-1082, 1137, 1163-1164 καὶ σημ. 1³⁷⁹, 1335 σημ. 1, 1336, «οἱ Τούρκοι καὶ αἱ Τούρκισσαι, κάτοικοι τότε τῆς Ἀκροπόλεως...³⁸⁰» 1378 σημ. 1, 1379, 1690 σημ. 1, 1711 σημ. 1, 1713, 1847, 1855, 2061 σημ. 1, βλ. καὶ ἄνωτ., Ἀλῆ πασᾶς, Βελῆ πασᾶς, Ἐπανάστασις, πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνοι, τεκές, τζαμί(ον) καὶ κατ., Χασεκῆς, βλ. ἐπίσης III, ἀστράγαλοι

Τουρκοκρατία³⁸¹. βλ. ἄνωτ., πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνοι καὶ ἀμέσως ἄνωτ.

Tutia ἢ Cadmia (ὄρυκτό)· «ἀπαντᾶται καὶ τὴν σήμερον» στὸ Λαύριο 1144

τραγούδια, ᾄσματα

- «ᾄσματα (ἐνν. εἰς τὸν κλήδονα) διάφορα ἀπαγγέλλουσι, καὶ τὰ μὲν τῶν μὴ εἰσέτι νυμφευθέντων ἀγνά· τὰ δὲ τῶν ἐγγάμων ἤδη σκωπτικὰ καὶ ἀστεῖα» 653, βλ. III, κλήδονας³⁸²
- ἐκκλησιαστικά, βλ. ἄνωτ., ἐκκλησιαστικὰ ᾄσματα
- τραγούδια τῶν γυναικῶν ὅταν ὑφαίνουν 651 (βλ. κατ., ὑφαντικὴ)

379. Βλ. ἄνωτ., θόλος τουρκικός Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν.

380. Βλ. II, Campbell.

381. [Ἡ λέξις χρησιμοποιεῖτο, βλ. *Συναγωγή*, ἀλλὰ δὲν ἀπαντᾶται στὴν *ΕΑ*. Προτιμᾶται ἡ διατύπωση «πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως» χρόνοι γιὰ τὰ χρόνια λίγο πρὶν τὴν Ἐπανάστασι καὶ «τυραννία» -εἰδικῶς γιὰ τὰ χρόνια τῆς διοικήσεως τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ Χασεκῆ (1774-1796)- καὶ «δυναστεία»· βλ. ἄνωτ. πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνοι, τουρκικός, Τούρκοι καὶ Χασεκῆς].

382. Πρβλ. ἄνωτ., μέτορα.

377. [Τὸ πολυάνδριον σωζόταν τὸ 1833, βλ. *ΕΑ* 1013, 1031, 1032].

378. Βλ. καὶ ὑπὸ τὰ ὀνόματα.

- «τραγουδοῦσιν ὅταν πατῶσι τὰ σταφύλια, ἀμοιβόμενοι ὁ εἷς τὸν ἄλλον ῥυθμὸν ἀναπλέκοντες» 663 (ἀρχαία συνήθεια)
 - ναναρίσματα 645, 649 (ἀρχαία συνήθεια)
 - «ὦδῃ πρὸς τὰς Μοῖρας» 653 (βλ. κατ., ὦδῃ)
- Τραϊβερτ (Treibert) στρατιωτικοῦ ἀρχιάρχου οἰκία «κατὰ τὸ ἀρκτικὸν πέρας τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἑρμοῦ, οὐ μακρὰν πρὸς ἄρκτον τοῦ ναοῦ τοῦ Θησέως» 80· ἀποκάλυψη ἀρχαίων κατὰ τὴν θεμελίωση τῆς οἰκίας (ἔτος 1837) καὶ ἀνασκαφὴ 13, 79-86, βλ. IV, μνημεῖον τοῦ Εὐβουλίδου
- τρανός· βλ. III
- τραπεξομαντεία· βλ. III
- Τρελλός· ὁ Ὑμηττός (βλ. κατ.), «ὃν οἱ ἐν Ἑλλάδι Φράγχοι παρεφθαρμένως Μάτο ἐκάλουν, καὶ οἱ Ἕλληνες μετέφρασαν τοῦτο κατὰ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως εἰς τρελλὸν» 658· δημῶδ. φρ. 658
- τρέχω· βλ. III
- Τριανταφυλλιά (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Ρόδη] 1996
- τρίβομαι· βλ. III
- τριγενῶς· βλ. III
- τρίγραμμος· βλ. III
- Τρίκαλα· βλ. κατ., Τρίκκαλα
- Τρικαλιανοῦ Μ. ἐλαιοτριβεῖον (Ἀθηναί). κτίσμα τοῦ 1720, τὸ ὁποῖο τὸ 1832 ἀνήκε στὸν Τρικαλιανὸ καὶ τὸ 1852 ἀναφέρεται ὡς οἰκία Φωτίου 676· κίων ἐνεπίγραφος χρησίμευε ὡς βαρίδι τοῦ ἐλαιοτριβεῖου 676, βλ. καὶ 1082
- Τρίκερα Μεγαρικά· 1550 σημ. 1
- Τρίκκαλα (Κορινθία)· 1448 σημ. 1, βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Βλάσιος
- τριμίδι, ξεροτριμίδι· βλ. III
- τρίμιτος· βλ. III
- Τρίπολις (Ἀρκαδία)· 24, 1315, μεταφορὰ ἀπὸ τοὺς Τούρκους τῆς Τριπόλεως, ποὺ ἦταν «οἱ δυνατώτατοι καὶ πλεῖστοι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ», στήν Τρίπολη πλῆθους ἀρχαίου ὑλικοῦ ἀπὸ τὸν ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς Ἀλέας στήν Τεγέα καὶ ἀπὸ τὴν Μαντίνεια γιὰ τὴν οἰκοδόμησι τζαμιῶν καὶ ἄλλων κτηρίων 25, 1014
- Τριταίων δῆμος· βλ. ἀνωτ., Ἅγία Μαρίνα (χωρίον)
- Τριτάκη Χαραλάμπους κῆπος (Ἀθηναί), «εἰς τὸ ἀνατολικοβόρειον μέρος τοῦ ἔξω Κεραμεικοῦ»· ἐπιγραφὴς 1094
- τρίχα· βλ. III
- Τριχωνίας ἐπαρχία (Εὐρυτανία)· ἀρχαῖα φρούρια τῆς ἐπαρχίας Τριχωνίας 91, μονές, βλ. ἀνωτ., μονὴ Ἀγίων Ἀποστόλων, μονὴ Βλωχοῦ, μονὴ Τετάρνης
- Τροιζήν· ἐπιγραφὴς 1094, 1273 καὶ 1310-1311, βλ. ἀνωτ., Πόρος καὶ ἀμέσως κατ.
- Τροιζηνία· ἐπιγραφὴ στὸν Δαμαλᾶ 1310, στὸ Βαλάρι 1319, βλ. καὶ ἀμέσως ἀνωτ.
- τροκάκι τρέχω· βλ. III
- τρομερά· βλ. III
- τρούπα· βλ. III
- τροφαντός· βλ. III
- τροχὸς τὰ ἀνθρώπινα· 657 (βλ. ἀνωτ., λ. γνωμικὰ)
- τροβλίον· βλ. III
- τρουγέα· βλ. III
- τρουγόνα· βλ. III
- τρουγωνίζομαι· βλ. III
- τρούπα· βλ. III, τρούπα
- τροπάνι· βλ. III
- Τρύπιον Λιθάρι (Λεβάδεια)· βλ. ἀνωτ., Ἅγιος Βλάσιος
- Τρύφων (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Τρύφων] 437
- τρώγω, -ομαι· βλ. III
- Τσάνδλερ· βλ. II, Chandler
- τσαρούχια· βλ. III, σαρούχια
- Τσένοι, οἱ (Tseno³⁸³)· ἡγεμόνες τῆς Ἀνδρου 636

383. [Zéno (Zeno)].

Τσιμπάνης ἢ Κολοκυθᾶς Μιχάλης· βλ. ἄνωτ., Κολοκυθᾶς

Τσούκα (Εὐρυτανία, δῆμος Ἀγραίων)· ἐρείπιο ἀρχαίου φρουρίου «ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου σῶζεται καὶ μία ἀσβεστότοιχος δεξαμενὴ» 90-91

τυλώνω· βλ. III

Τυμβανάκια· θέση «ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τῆς Σαλαμῖνος ἀκρωτηρίου, τοῦ ἀντικρὺ τῇ Ψυτταλίᾳ», ὅπου τὸ τρόπαιον τῆς ναυμαχίας τῆς Σαλαμῖνος 2079, βλ. IV, λ. τρόπαια

τυμπανιέως· βλ. III

Τυμφορηστός, Τυμφοριστὸς ἢ Βελούχιον ὄρος 89, 92

Τυπογραφεῖον Βασιλικόν· βλ. ἄνωτ., Βασιλικὸν Τυπογραφεῖον καὶ Λιθογραφεῖον

τυπογραφία· ἀδυναμίες τῆς τυπογραφίας 417, 832, 2064, 2069, βλ. καὶ ἀμέσως κατ.

τυπογραφία τῆς Κυβερνήσεως (ἔτος 1842)· 693

τυπογραφία τῶν Ἀθηνῶν (ἔτος 1835)· «ἡ τότε μία καὶ μόνη τυπογραφία τῶν Ἀθηνῶν δὲν εἶχε τοὺς ἀναγκαίους χαρακτῆρας ἵνα τυπώσῃ τοιαῦτα ἔργα³⁸⁴» 693, βλ. καὶ 424, 425, 436, 438, 442, 465, 477, 566, 693, 1152

τύπος· βλ. III

τύπτω· βλ. III

τύπωσις· βλ. III

τυραννία, τύραννοι· τυραννία τοῦ Χασεκῆ, βλ. κατ., Χασεκῆς Χατζῆ-Ἀλῆς, τυραννία τουρκικὴ 409, τύραννος τῶν Ἰωαννίνων, βλ. ἄνωτ., Ἀλῆ Τεπελένιος

τυραννίσκος· βλ. III

Τυρναβίτης Μ· βλ. ἄνωτ., κῆπος Τυρναβίτου Μ.

τύφος· 656, βλ. III, λοιμικὰ

τύχη τῶν ἀρχαιοτήτων· βλ. ἄνωτ., λ. ἀρχαιοότητες

Υ

«ὑγείας καὶ χαιρετήματα»· βλ. III

Ὑδρα· βλ. I, Ὑπαρχος Ὑδρας

ὑδραγωγεῖον· 1450

Ὑδραϊκὴ συνοικία, «πρὸς τὸ νότιον τοῦ Πειραιῶς»· 1808

ὕδωρ· ἔλλειψη ὕδατος 446, ὕδωρ ἀγριοψυχρώτατον 1145, 1329, 1550 (βλ. ἄνωτ., ἀκρατοκοῖναι), ὕδωρ ἀγριοψυχρόποτον 470 (βλ. ἄνωτ., μαυρονέρι), ὕδωρ ἀμίλητον 651 (βλ. ἄνωτ., λ. ματιάζω), ὕδωρ εὐτοκον 1676 σημ. 1 (βλ. ἄνωτ., Καλλοπούλα), ὕδωρ «ὅπερ, εὐφῆμῳ στόματι, ἀγίασμα καλοῦσιν» 662, ὕδωρ ἐπιβλαβὲς φρέατος 635 (βλ. κατ., φρέαρ Κέας)

ὕελουργός· βλ. ἄνωτ., Εὐρώπη

ὕλη· βλ. III

«Ὑλὴ ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι οἱ νῦν κατοικοῦντες τὴν Ἑλλάδα εἰσὶν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων» 644-664³⁸⁵, «Συνέχεια τῆς ὕλης» (ἐκδοσις ἱστορικῆς ὕλης, δηλ. ἱστορικῶν ἐγγράφων καὶ χριστιανικῶν χαραγμάτων) 935-946, 1214-1221, 1435-1448, 1707-1714, 1808-1810, βλ. ἐπίσης 1676 σημ. 1 καὶ 1882 σημ. 1 καὶ πρβλ. 1544 σημ. 1 (καὶ 677 σημ. 1)

Ὑλίκη λίμνη· βλ. ἄνωτ., Γλυκέρι

Ὑμηττός, Μάτος καὶ Τρελλός 78, 298-299, 309, 638, 658 (βλ. ἄνωτ., λ. δημῶδεις φράσεις), 942, 1676 σημ. 1 (βλ. ἄνωτ., Καλλοπούλα), σπήλαιον Πανὸς 669, ἐπιγραφὲς χαραγμένες στὸν βράχο τοῦ σπηλαίου 669

384. [Ἀναφέρεται στὸ βιβλίο του *L'anc. Ath.*, ἡ ἐκδοσις τοῦ ὁποίου λόγῳ τῶν ἐπιγραφικῶν κειμένων, ἀπαιτοῦσε εἰδικὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα].

385. Βλ. ἄνωτ. λ. γνωμικά, δημῶδεις φράσεις, ἔθιμα, ὀνόματα καὶ τὴν Εἰσαγωγή.

Ὑπαπαντή (ἐκκλ., Ἀθῆναι)³⁸⁶. 223, 543, 641-643, 666, 672, 677-680, 684, 689, 787, 880-881 καὶ σημ. 1, 909, 943 σημ. 2, 958, 989, 1001, 1014, 1016, 1020, 1046, 1114, 1187, 1194, 1247-1248, 1250, 1280-1281 σημ., 1337, 1340, 1372, 1386-1387, 1400, 1401, 1890, 1909, 1941, πρβλ. 71-73, 83 κέ., ἀνασκαφές τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ «Μητροῦ», βλ. ἄνωτ., Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία (ἀνασκαφές) καὶ 1280 σημ. 1 (γιὰ τὸ πῶς ξεκίνησε ἡ ἀνασκαφή)

Ὑπαπαντή (ἐκκλ., Μέγαρα). 22 καὶ σημ. 1

Ὑπάτης

- ἀρχαῖα καὶ ἐπιγραφές Ὑπάτης (δημοσιεύονται ἀπὸ ἀντίγρ. τοῦ Ἰατρῖδη) 197-204, 209-210, 509-510, ἐπιγραφὴ δημοσιευόμενη ἀπὸ ἀντίγραφο τοῦ ἐλληνοδιδασκάλου Ὑπάτης 1840-1841
- ἐκκλησία στὴν ὁποία ἔχει ἐντοιχισθεῖ ἐπιγραφὴ 204, ἄλλες ἐκκλησίες, βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Γεώργιος, Ἅγιος Νικόλαος
- οἰκίες καὶ ἄλλες ιδιοκτησίες (ὅπου βρέθηκαν ἀρχαιοότητες), βλ. ἄνωτ., Αἰνιᾶνος Γ. οἰκία, Ζαχαροπόλου Κων/νου οἰκία, Κορνοτσέλου Νικολάου οἰκία, Μυλωνᾶ οἰκία, Μπρόνου Ἰωάννου κήπος καὶ κατ., Χριστίδου Ἰωάννου ἀγρὸς
- στρατὼν Ὑπάτης 204
- Σχολὴ Ὑπάτης «νεόκτιστος» (τὸ 1839) 201, ἀλληλοδιδασκτικὸν διδασκαλεῖον Ὑπάτης, τὸ ὁποῖο λειτουργοῦσε ὡς συλλογὴ ἀρχαίων 202. Πρβλ. 91

ὑπεδεσιά· βλ. III

ὑποδήματα· βλ. ἄνωτ., λ. ἐνδύματα

«Ὑπόμνημα περὶ ἀνασκαφῶν, γενομένων ἐν διαστήματι ἐτῶν 1852-56 ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Νικόδημος εἰς Ἀθήνας», ὑπὸ Ἀρχιμανδρίτου Ἀντωνίνου. 1449-1456

«Ὑπόμνημα περὶ Λυκείου», ὑπὸ Κ. Σ. Πιττάκη. 1141-1144

ὑποπτεύω· βλ. III

ὑποσκάπτω· βλ. III

ὑποστήλιον Ἀγίας Τραπέζης. 1741

Ὑπουργεῖον τῆς Ἐκπαιδεύσεως (Παιδείας). «Ἀρχεῖον» τοῦ Ὑπουργείου 1310, 1335, 1405, βλ. καὶ ἄνωτ., ἔγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων καὶ πρβλ. 1289. «γραφεῖον» τοῦ Πιττάκη (τῆς Γενικῆς Ἐφορείας), τὸ ὁποῖο λειτουργοῦσε καὶ ὡς συλλογὴ ἀρχαίων 1310, 1351 σημ. 1, 2062 σημ.

Ὑπουργοὶ Παιδείας. 1280 σημ. 1, 1309, 1311

Ὑσία ἢ Ὑσιαί (Βοιωτία). βλ. IV

Ὑσιῶν φρούριον «κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ τῆς Ἀργείας εἰς τὴν Μαντίνειαν ἄγουσαν» 24

ὑφάδι· βλ. III

ὑφαντικὴ

- «ἡ συνήθεια τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο σπάθην (ἐνν. ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα) μέχρι τοῦδε καλεῖ, δι' ἧς χωρίζουσι τὸ ὑφάδι καὶ τὸ στημόνι. Τάλαντα δὲ λέγει τὰ κάτω τοῦ κτενίου, τὰ ὁποῖα πατοῦσιν αἱ ὑφαίνουσαι. ζυγὸν τὸν σύνδεσμον τοῦ κτενίου, καὶ κτένι τὸ συγκεῖμενον ἐκ πολλῶν νημάτων χονδρῶν, τὰ ὁποῖα διέρχονται εἰς τὸ ὑφάδι καὶ τὰ ὁποῖα ἡ ὑφαίνουσα ἀνεβάξει καὶ κατεβάξει πότε τὸ ἓν, καὶ πότε τὸ ἄλλον, διὰ τοῦ πατήματος, πότε τοῦ ἐνὸς καὶ πότε τοῦ ἑτέρου τῶν ποδῶν αὐτῆς³⁸⁷» 660, βλ. καὶ ἄνωτ., ἡλακάτη καὶ III, ἄρμενα, διάζομαι, διάσμα, κτένι, μίτῳ τοῦ κτενιοῦ, μιτώνω, νέθω, νέματα, σβίγα, στημόνι, σφονδύλι, ὑφάδι, ὑφαντόλακκος
- «πολλὰ γυναικες τραγουδοῦσαι στρήφουσι τὰ νήματα μὲ τὴν χεῖρα των, στρήφουσαι τὸν ἄδρακτον περὶ τὰ γόνατα αὐτῶν» 651 (ἀρχαία συνήθεια)

387. [Γιὰ τὴν ἀρχαία προέλευση τῶν ὀνομάτων τῶν ἐργαλείων (σπάθη, τάλαντα, ζυγὸς καὶ κτένιον) ὁ Πιττάκης παραθέτει ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ Ὀνομαστικὸν τοῦ Πολυδεύκους].

386. [Ὁ Πιττάκης ἀναζητοῦσε στὴν θέση τῆς Ὑπαπαντῆς τὸ ἀρχαῖο Μητροῦν, βλ. λ.χ. EA 71].

ύφαντόλακκος· βλ. III

ύφασμα· βλ. III

Φ

Φαβιέρος Κάρολος· βλ. II, Fabvier Charles

φαγγρί· βλ. III

φαγητά, φαγιά, γλυκίσματα³⁸⁸

- ἄρτημα, «τροφή μετ' οὐσίας τινός» 652
- «βρόμι καὶ κεγχρί, καὶ ἐν σιτοδείᾳ ἄρτους ἐκ τούτων ποιοῦσιν οἱ πτωχοὶ μέχρι τοῦδε» 662
- γάρον· ἄλμη ἀπὸ σκουμπρι 656
- θρούμβι, βλ. III
- κουταλίτες, εἶδος γλυκίσματος 652
- «κυκλίσκοι ἐκ ζαχαρέως» (τοὺς κατασκευάζουν οἱ ζαχαροποιοὶ) 330
- λαγάνες, εἶδος γλυκίσματος 662
- «μίξε ὁκτὼ δράμια πιπερίου, ἀνίθου, θυμαρίου καὶ τζιτζίμβρης» 662
- νηστήσιμα φαγητά· «Ἡ συνήθεια βρόμι, καὶ κεγχρί, καὶ ὄσπρια, καὶ ῥίζι, καὶ φακή, καὶ πίτσια, καὶ ῥοβύθια, καὶ θέριμη, καὶ φασοῦλι, καὶ κεγχρί, καὶ λαθοῦρι, καὶ ἀράκια, καὶ ῥέβας, καὶ σησάμι, καὶ πυρνοκόκκι καλεῖ ταῦτα· καὶ τὰς νηστευσίμους ἡμέρας ἐκ τούτων τροφή ποιοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, μαγειρεύοντες ταῦτα» 662
- παγωτὰ 1311
- παστὸς σκαντζόχοιρος 1956
- πελτὲς 652
- πηκτὴ 652
- πλακοῦντες καὶ μέλι (βλ. III, μειλίγματα) 648
- πλακούντια 1449 σημ. **
- ῥαντισταῖς, εἶδος γλυκίσματος 662
- σησάματα ἢ σοῦσαμα· εἶδος γλυκίσματος σχήματος «ἀμφισφηνοειδοῦς», ἀπὸ μέλι, σουσάμι φρυγανισμένο καὶ λάδι 652
- τηγανίτες, βλ. III

- τριμίδι καὶ ξεροτριμίδι, εἶδη γλυκισμάτων 662
- συνήθειες τῶν χωρικῶν 662 (βλ. κατ., χωρικοὶ)
- «συτεντὰ πουλία» 652
- φράσεις δημῶδεις· «ἐσυτεῦθη εἰς τὸ τηγάνι τὸ φαγί» 652, «ξενεριστὴς εἰς τὸ φαγί» 649, «ἀπὸ τὸ πολὺ φαγητὸν ἔχει ἄσκιωμα» 661, «τὸν ἡῦρον ἀπὸ τὸ φαγοπότι ἀποκαρωμένον πλέον» 663, βλ. καὶ III, τυλώνω καὶ ἄνωτ., λ. γνωμικὰ καὶ δημῶδεις φράσεις

φαγοπότι· βλ. III

φακ(κ)ή· βλ. III

Φάκιος Φρ.· βλ. II, Facius

Φαληρική ὁδός (ἀρχαία)· βλ. IV

Φάληρον (Ἀττική)· ἀρχαῖα 990, 1121, φαληρική γῆ 78, 2102 σημ. 1, φαληρική παραλία 990, πρβλ. 673

Φαλλμεράυερ· βλ. II, Fallmerayer

φαιήλια· «οἱ Ἀθηναῖοι μετέφερον τὰς φαιήλιάς των εἰς τὴν Σαλαμῖνα...» (τὸν 17ο αἰῶνα) 943

«Φανάρι τοῦ Διογένους»· μεσαιων. ὄνομα τοῦ μνημείου τοῦ Λυσικράτους 5, βλ. ἄνωτ., μνημεῖον Λυσικράτους

Φανέλλης Φρ.· βλ. II, Fanelli Fr.

Φανερωμένη· βλ. ἄνωτ., μονὴ «ἡ Φανερωμένη»
Φανιώ (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Φανώ, Φανίον] 465, 649, 661

φαντάσματα· «διῆσχυρίζονται οἱ ἐκεῖ (ἐνν. οἱ περὶ τὴν Στύγα) κάτοικοι ὅτι ἐνταῦθα ὑπάρχουσι φαντάσματα» 470, διήγηση σχετικὴ μὲ τὸ ὑπόγειο τῆς ἐκκλησίας τοῦ Λυκοδήμου 1449 σημ. **³⁸⁹

φαρμακεῖα· στὰ φαρμακεῖα τὰ χρησιμοποιούμενα «νῦν ἀγγεῖα πρὸς διατήρησιν τῶν ἀλειμμάτων καὶ βαλσάμων» ὁμοιάζουν μὲ ἀρχαῖο στρογγυλὸ καὶ κομψὸ ἀγγεῖο, ἀντιστοίχου πιθανῶς χρήσεως 144

388. [Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ νεοελληνικὰ φαγητὰ καὶ γλυκὰ καθὼς καὶ τὰ ὀνόματά τους παραβάλλει ὁ Πιττάκης μὲ ἀρχαῖα· βλ. III, στὸ ὄνομα κάθε φαγητοῦ ἢ γλυκοῦ].

389. Πρβλ. ἄνωτ., λ. πνεύματα καὶ στοιχεῖον.

Φάρσαλα (Θεσσαλία)· ἡ πανήγυρις ἐν Φαρ-
σάλοις «πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως τακτι-
κώτερα ἐγίνετο» 604

φάσκελον, φασκέλωμα· βλ. III, φάσκελον
φασούλι, φασίολος· βλ. III

φασυλόβιος· βλ. III

φειδαϊκός· βλ. III

Φέλξεν, Φέλσεν· βλ. II, Velsen A.

Φεράλδης· βλ. II, Féraldy

φεργάτα ἀμερικανική· 805 (βλ. III καὶ
ἀνωτ., Ἀμερικὴ)

φέρνημαι· βλ. III

Φερχάμερ, Φορχάμερ· βλ. II, Forchhammer
φεύγω· βλ. III

Φεφρονία (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Εὐφρονίς] 1188

Φήβα· βλ. ἀνωτ., Θήβα καὶ III, Φήβα

φηκάρι· βλ. III

φθάσιμον· βλ. III

Φθιώτις· ἀρχαιότητες 89-90 (βλ. καὶ ἀνωτ.,
Ὶπάτη), ἀρχαῖες πόλεις 124 (βλ. ἀνωτ.,
Γαρδίκι), 796, «πολλὰ γυναικες, καὶ μά-
λιστα τῆς Φθιώτιδος καὶ Θεσσαλίας, κα-
λοῦνται Χρυσὴ καὶ Χρυσούλα· ὡσαύτως
πολλοὶ ἄνδρες καλοῦνται Νικῆται» 781

φθόγγος· βλ. III

φιάλα, φιάλη· βλ. III

φιασκή· βλ. III

Φιγάλεια· ἀρχαῖο τεῖχος 28, εὕρεση ἐπιγρα-
φῆς «ἐν τινι νεροφαγώματι» καὶ ἀντι-
γραφή της ἀπὸ τὸν Σχολάρχη Π. Βλαστὸ
1824, ναὸς Ἐπικουρίου Ἀπόλλωνος στὶς
Βάσσεις 27-28, 75, 364, πώληση τῶν γλυ-
πτῶν καὶ ἐξαγωγή τους στὴν Ἀγγλία 28
καὶ σημ. 1

Φιδάρι, «ὁ Εὐήνος ποταμός»· πηγές του 92,
πιθανὴ προέλευση τοῦ ὀνόματος Φιδάρι
ἀπὸ τοὺς ἀρχ. Ὀφιεῖς κατὰ τὸν Leake καὶ
τὸν Ραγκαβῆ 92

φίδι· βλ. III, ὄφεις

Φιλαδελφέως Νικολαΐδου οἰκία (Ἀθῆναι),
«οὐ μακρὰν τοῦ ναοῦ Ἀθηνᾶς τῆς ἀρχη-
γέτιδος»· ἐπιγραφή 522

Φιλαρχαϊκή τις Ἑταιρία· «κατὰ τὸ 1833 ἤδη
ἐσυστήθη εἰς τὴν πόλιν ταύτην (ἐνν. τὰς
Ἀθῆνας)... τῆς ὁποίας (ἐταιρίας) οἱ πενι-
χροὶ πόροι προσδιωρίσθησαν εἰς μικρὰς
ἀνασκαφὰς πέριξ τοῦ Παρθενῶνος» 8

Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρία· βλ. ἀνωτ., Σχολὴ
τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας

φιλέλληνες· βλ. II, Bracebridge, Canning,
Fabvier, Guilford, Howe, Malcolm, φιλέλ-
ληνες στὴν πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως
1441, 1713

φιλενάδα· βλ. III

φιλεύω, -ομαι· βλ. III

Φιλήμονος οἰκία (Ἀθῆναι), «πλησίον τῶν
νέων Ἀνακτορῶν»· ἐπιγραφή 413

Φιλιάτη, Φιλλιᾶτη (Ἀττική)· 1159, 1772

Φιλίστωρ (περιοδικό)· δημοσίευση ἐπιγρα-
φῶν ἀπὸ τὸν Στ. Ἀ. Κουμανοῦδη 2105,
2106

φιλόλογοι· «οἱ πρῶτοι τῶν φιολόγων»
(πρὸ τοῦ 17ου αἰ.) 6

Φιλόλογος «τοῦ Σχεῖδεβίνου»³⁹⁰. 1341 σημ. 2

Φιλόμουσος τῶν Ἀθηνῶν ἑταιρία· τὸ 1820
«περιέζωσε μὲ σιδηροῦν κρῖνον» τὸν ΒΔ.
κίονα τοῦ Θησείου, τὸν ὁποῖον εἶχε δια-
περάσει κεραννὸς 10

φιλοξενία· βλ. III, φιλεύω

Φιλοπάππου ἡ Μουσείου λόφος· νεώτ. το-
πων. Σέγγιο 78, βλ. IV, Μουσεῖον

φιλοσοφία, φιλοσόφοι· βλ. III

Φιλόσοφος ὁ Πρωτοσηκρίτης· ὁ Ἰωάννης
Λαμπαρδόπουλος, ἰδρυτὴς τῆς μονῆς Πα-
ναγίας τοῦ Φιλοσόφου 1216-1217 (ἐγγρ.
Πατρ. Κων/πόλεως)

φιλόσοφος Σαμουήλ· διέτριψε στὸ Κοινόβιο
τῆς μονῆς τῶν Ἀγ. Ἀναργύρων 944

Φίλων (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Φίλων] 649

390. [Τὸ περιοδικὸ *Philologus*, ποὺ ἐξεδίδε ὁ
Schneidewin].

Φίνλαϊ, Φίνλαη, Γεώργιος· βλ. II, Finlay G.
 Φιντικλής Σπ., καθηγητής· αντίγραφά του
 έπτα έπιγραφών της Λέσβου 447 κέ., έπι-
 γραφής της Σπάρτης 1395
 φιρμάνια· βλ. άνωτ., σουλτανικά φιρμάνια
 φιστίκια· βλ. III
 Φίσχερ Ουίλέλμος· βλ. II, Vischer W.
 φλέβα· βλ. III
 φλοκάδα, φλοκάτα, φλόκαμος· βλ. III
 φοίνικας (νόμισμα)· 1335 σημ. 1
 Φολέγανδρος· βλ. άνωτ., Πολύκανδρος
 φονικόν, φόνος· βλ. III
 φοράδα· βλ. III
 φορέματα· βλ. άνωτ., ένδύματα
 φορμός· βλ. III
 Φόρστερ· βλ. II, Forster A.
 φορτηγοί άμαξαι· χρήση τους στην άνα-
 σκαφή του Ώδείου του Έρωδου (έτος
 1857) 1709 σημ. 5
 φορτώνομαι· βλ. III
 Φορχάμερ (Φερχάμερ)· βλ. II, Forchhammer
 P. W.
 Φουρμόντης· βλ. II, Fourmont
 Φοῦρνοι (Πειραιεύς)· τοπων. πρὸ της Έπα-
 ναστάσεως τοῦ μέρους ὅπου κτίσθηκε τὸ
 1834 τὸ Τελωνεῖο, διότι ἐκεῖ ὑπῆρχαν
 κάμιννοι «πρὸς παρασκευὴν ἄρτων διὰ
 τοὺς εἰς Πειραιᾶ ὀρμιζομένους στόλους»
 838 σημ. 1, βλ. καὶ άνωτ., Τελωνεῖον
 Φοῦσαι³⁹¹ (Κέα), χωριό· έπιγραφές στην
 ἐκεῖ ἐκκλ. τοῦ Ἀγ. Δημητρίου 1836
 Φούσκα³⁹² (Κέα), θέση· έπιγραφές στην ἐκεῖ
 ἐκκλ. τοῦ Ἀγ. Δημητρίου 1460 (πρβλ.
 1592 σημ. 1), 1462
 φούσκωμα· βλ. III, ἄσκωμα
 φουσοῦνας· βλ. III

Φοῦσαι· βλ. κατ., Φούστιδαι
 φουστανέλα· βλ. III
 Φούστιδαι ἢ Φοῦσαι, έπιδρομεῖς έναντίον
 της Ἀττικῆς· «τοὺς θηριώδεις τούτους
 ἄνδρας οἱ τότε Ἀθηναῖοι ἐκάλουν «Φού-
 στας» 677 σημ. 1, μνεῖες στὴν Ἱστορία
 τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Μπεναλδῆ 942, 943
 φραγκικά νομίσματα· 1713
 Φράγκοι (οἱ ἐν Ἑλλάδι)· 658
 φράσσω· βλ. III
 Φρέαρ (Κέα), θέση, «ένθα έρείπια κώμης
 τινὸς φαίνονται»· έπιγραφή στὴν ἐκκλη-
 σία τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου 1463
 φρέαρ (Κέα), γνωστὸ ἀπὸ ἀρχαῖες πηγές·
 «τὸ ὕδωρ πινόμενον λέγεται ὅτι καθίστα
 τοὺς πίνοντας ἀναισθήτους καὶ σχεδὸν
 μανιώδεις³⁹³. Τὸ φρέαρ τοῦτο κεῖται εἰς
 τὸ δυτικὸν μέρος της νήσου καὶ κατὰ
 διαταγὴν τῶν ἀρχῶν εἶναι πρὸ πολλοῦ
 ἤδη κεκλεισμένον» 635, μαρτυρία τῶν
 κατοίκων περὶ τοῦ φρέατος, ὅ.π. (βλ.
 άνωτ., λ. παραδόσεις)
 φρέατα· Ἀθηνῶν 79 σημ. 21, 307, 317, 2102
 (βλ. άνωτ., Πλατὺ Φρέαρ), Σαλαμῖνος 861,
 940-943, Κωπαῖδος βλ. άνωτ., Μάτια
 φρένες· βλ. III
 Φρήα (Βοιωτία)· «εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἦτον ἡ
 ἀρχαιοτάτη πόλις Εὐτρησις» 59, ἀρχαῖα
 έρείπια 59
 φρίκη· βλ. III
 φρούγανα· βλ. III
 φρουρά· βλ. άνωτ., Μποσταντζής
 Φρουραρχεῖον (Ἀθῆναι)· 866
 Φρούραρχοι Ἀθηνῶν· «Ὁθωμανικὸς φρού-
 ραχος» (έτος 1827) 7 (βλ. άνωτ., λ. σουλ-
 τανικά φιρμάνια), Τοῦρκος φρούραρχος
 (Γκιστάρης) 821 (βλ. άνωτ., Ἀγγελοκῆποι)

391. [=Φούσκα; βλ. άμέσως κατ.].

392. [=Φοῦσαι; βλ. άμέσως άνωτ.].

393. [Ἡ ὑπαρξη τέτοιου νεροῦ ἀμφισβητεῖται
 ἀπὸ τὸν συγγραφέα (τὸν Λάνδερερ), βλ. ὅ.π. (σ.
 635)].

φρούρια· 22 κέ., 89-91, Ἀθηνῶν (ἡ Ἀκρόπολις³⁹⁴) 9, 10 («ἐκκένωσις τοῦ φρουρίου ἀπὸ στρατιωτικὴν δύναμιν» τὸ 1834), 1066 καὶ σημ. 1 (διορισμὸς τοῦ Πιττάκη «ἐν τῷ Φρουρίῳ» τὸ 1822), Ἀκροκορίνθου 1317-1318, Ἀστυπαλαίᾳς 457-458, 460-461, Δαυλίδος 1213, Εὐβοίας 1855, Κέας 637, Λεβαδείας 1209, Ναυπάκτου 1685, Χαλκίδος 1856, φρούριον «τοῦ Μεσαιῶνος» 89

φτέρι· βλ. III

φύκια· βλ. III

φύλακες ἀρχαιοτήτων· διορισμὸς ἀπομάχων γιὰ τὴν φύλαξιν τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν 9, διορισμὸς δύο ἀπομάχων ὡς φυλάκων «διηνεκῶν» τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀμφιαράου 792, φύλακας ἀρχαιοτήτων Μήλου 1831-1833 καὶ 1846 (βλ. ἀνωτ., Μιχαὴλ Γεώργιος), φύλακας τῆς συλλογῆς τοῦ Θησαυρίου 2062 σημ. 1

φυλακή· βλ. III

φυλάκιον, φυλακούρι· βλ. III, φυλάκιον

φυλακτήρια (φυλακτά)· βλ. ἀμέσως κατ. καὶ ἀνωτ., Ἰασπιδος καὶ III, ἀπήγανος

φυλακτήριον³⁹⁵ «ἐφ' οὗ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου»· βρέθηκε στὴν ἀνασκαφὴ τοῦ Ὡδείου τοῦ Ἡρώδου 1710

Φυλακτὸς (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Φίλητος, Φίλατος] 1847 σημ. 1

φύλαξι ἀρχαίων· βλ. ἀνωτ., συλλογὲς ἀρχαιολογικῆς

Φυλὴ (Ἀττικὴ)· 942, πρβλ. 1267

Φύλης (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Φύλης] 458, βλ. ἀνωτ., Γαλανδὸς Φύλης

φύλλα χάρτου τῆς Βενετίας (τέσσερα), «ἐφ' ὧν ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, φέροντα περικοπὰς τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν»· 942

φυντάνι· βλ. III

φυσικά· βλ. III

φυσιογραφικός· βλ. III

φύσσα· βλ. III

φυτρώνω· βλ. III

Φωβέλ (Φώβελ)· βλ. II, Fauvel L.

φώκη· βλ. III

Φωκίς· βλ. ἀνωτ., Δαύλια, Δελφοί, Δίστομον, Ἐλάτεια

φῶς· βλ. III

Φώστερ Ἰωάννης· βλ. II, Foster J.

φωσφόρος ὀπή· βλ. ἀνωτ., Ἁγία Κυριακή

φωτιά στὴν φωτιά· 661 (βλ. ἀνωτ., λ. γνωμικά)

Φωτίλα Δ. οἰκία (Ἀθῆναι), «πρὸς τὸ ἀνατολικοβόρειον τῶν Ἀθηνῶν»· ἐπιγραφὴ 450

Φωτίου, Ἀθηναίου, οἰκία (Ἀθῆναι), «πλησίον τῆς ὁδοῦ τῶν Τριπόδων, περὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους»· 919· πέντε ἐπιγραφὲς εἶχαν μεταφερθεῖ στὴν οἰκία 919, 1032, 1036, βλ. καὶ ἀνωτ., Γεωργιάδου Φωτίου οἰκία -ἴσως εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο

Φωτίου οἰκία (Ἀθῆναι)· πρώην ἐλαιοτριβεῖον Μ. Τρικαλιανοῦ, «πρὸς τὸ Δυτικὸν μέρος τοῦ Ναοῦ Ἀθηνᾶς τῆς Ἀρχηγέτιδος, κοινῶς καλουμένου Πύλη τῆς Ἀγορᾶς»· 676, βλ. ἀνωτ., Τρικαλιανοῦ ἐλαιοτριβεῖον

X

Χαβουνᾶ, Χαβουνά, θέση (Κέα)· 1460, 1692
χαϊμένος· βλ. III

χαιρετήματα· βλ. III, «ὑγείας καὶ χαιρετήματα»

Χαιρώνεια

- ἀκρόπολη καὶ ἀρχαῖο θέατρο στοὺς Δ. πρόποδες 62

- ἐκκλησία στὴν Χαιρώνεια, στὴν ὁποία ἀντέγραψε ὁ Γ. Χρυσίδης ἐντοιχ. ἐπι-

394. [Βλ. καὶ ἀνωτ., Ἀκρόπολις. Ἐδῶ σημειώνονται μόνον οἱ ἀναφορὲς τῆς λέξεως «φρούριον»].

395. [Τὸ φυλαχτό, βλ. *Πρωΐα*, λ. φυλακτήριον].

(Χαιρώνεια)

γرافή 1315, ἐκκλησίαις καὶ μονὲς Χαιρωνείας, βλ. ἄνωτ., Ἅγιος Σπυρίδων, Παναγία, μονὴ Παναγίας Λυκουρέσης

• ἐπιγραφές 514, 1197, 1209, 1315

• λέων Χαιρωνείας 6, 62, δοξασίες τῶν κατοίκων ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ματαιώθηκε ἡ μεταφορὰ τοῦ λέοντος στὴν Εὐρώπη 1378 σημ. 1 (βλ. IV, λέων Χαιρωνείας)

Χαλάνδρι (Ἀττική)· 1892

Χάλαρη ἀγρός (Ἀνάφη)· ἐπιγραφή 356

χαλάω· βλ. III

Χάλικα (Λέσβος), «ἐξοχὴ πρὸς μεσημβρίαν τῆς πόλεως (Μυτιλήνης)»· ἐπιγραφές 447-448

Χαλκὰ Πουνάρι, θέση «μίαν περίπου ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως Σμύρνης... τὰ λουτρὰ τῆς Ἀρτέμιδος ἦσαν ἐνταῦθα»· ἀνάγλυφο Ἀρτέμιδος καὶ λείψανα τοῦ λουτροῦ, ἐπὶ τῶν ὁποίων κτίσθηκε Χαρτοποιεῖο 1550 (βλ. καὶ κατ., Χαρτοποιεῖον)

Χαλκηδών· βλ. ἄνωτ., Παρθένιος ὁ Χαλκηδόνος

Χαλκιδέων δήμος· βλ. ἄνωτ., Βάθεια

Χαλκίς· ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῶν μεταλλείων τῆς Χαλκίδος» 1145, ἐπιγραφή «παρὰ τὸ φρούριον» καὶ 25 ἐπιγραφές στὸν Εὐριπο 1855-1856, βλ. ἄνωτ., Εὐριπος καὶ πρβλ. 1262

Χαλκοματάδες (Ἀττική), θέση «ἀριστερόθεν τῆς ὁδοῦ τῆς εἰς Κηφισίαν ἀγούσης»· 777

χαλκός, πολλαχού· ἐξόρυξι χαλκοῦ 89-90, 1144 κέ., 1925

Χαλκούρη, Χουλκούρι (λόφος τῶν Ἀθηνῶν)· 73, 1892, βλ. ἄνωτ., Ἀλώνια καὶ ἀμέσως κατ.

Χαλκούρι (ἐκκλ. Ἀγ. Ἀθανασίου, Ἀθῆναι)· 82, ὁδὸς «διερχομένη ἐμπρὸς τοῦ Χαλκουρίου ἢ ἱεροῦ τοῦ Χαλκόδοντος ἄγει πρὸς τὸ μέρος τοῦ διπύλου» 83, βλ. ἄνωτ., Ἀλώνια καὶ ἀμέσως ἄνωτ.

Χάλλερ Κάρολος· βλ. II, Haller von Hallerstein C.

χαμόγαιον, χαμόγεον· βλ. III

χαράγματα χριστιανικά· βλ. κατ., χριστιανικά χαρ.

χαραγματιὰ· βλ. III

χαρακῶνω· βλ. III

Χαραμῆς Δ· μέλος τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν ἔκδοσι «τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Βουλευτηρίου» 1249 καὶ σημ. 1

χαράτζι· ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν 1220, βλ. ἄνωτ., λ. Πετράκης Διονύσιος (τὴν σημ.)

Χαρβάτο(ν), χωρίον τῆς Ἀττικῆς· 777, ἐκκλησίαι «εἰς τὸ χωρίον Χαρβάτον», στὴν ὁποία ὑπάρχει ἐντοιχισμένη ἐπιγραφή 491, ἐκκλησίαι «ἡ ἐν Χαρβάτῳ», τῆς ὁποίας τὴν ἀρχαία πλάκα ποὺ χρησίμευε ὡς ἀγία Τράπεζα εἶχε μεταφέρει ἐκεῖ ἀπὸ τὸ Ἀμφιάρειο Ὁρωποῦ ἑνὸς καλόγερος 791

Χαρητίνη· βλ. κατ., Χαριτίνη

Χαρῆτος· βλ. κατ., Χαρίτος

Χαρητώ· βλ. κατ., Χαριτίνη

Χαρίσης (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Χαρίσιος] 649

Χαριτίνη, Χαρητίνη, Χαρητώ (κύρ. ὄν.)· 1001, 1756

Χαρίτος, Χαρῆτος (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Χαρίτης] 1001, 1756

χάρτης (πίναξ) τοῦ δοκιμίου τοῦ Ross, *Das Theseion und der Tempel des Ares in Athen* (Halle 1852)· 72 σημ. 9, 84, 86

Χαρτοποιεῖον³⁹⁶ (Σμύρνη, θέση Χαλκὰ Πουνάρι)· κτίσθηκε πρὸ τοῦ 1857 στὰ λείψανα τῶν λουτρῶν τῆς Ἀρτέμιδος καὶ «ὥφεται ἀπὸ τοῦτο τὸ ἀξιόλογον καὶ καθάρωτατον ὕδωρ» 1550

Χασάνι (πργν. Ἄλμιον, τουρκ. Ἀλί³⁹⁷, Ἀττική)· προέλευσι τοῦ τοπωνυμίου, βλ. ἀμέ-

396. Βλ. *Συναγωγή*.

397. Βλ. καὶ IV, Ἀλμιούς.

σως κατ., ἐπιγραφές 1690-1691, 1694, 1741, 1747, χριστιανικοί τάφοι 1691, βλ. καὶ ἄνωτ., Ζωγράφος Περικλῆς

Χασάνις, ὁ· ἀγόρασε τὸ χωρίον Ἄλιμον (τουρκ. Ἄλι) τῶν Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖο ἔκτοτε «ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ» 1690 σημ. 1, βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

Χασάνις, ὁ· «ἡ συνήθεια ἐπὶ τῶν εὐτελῶν λέγει καὶ τὴν φακὴν μαγέρευμα, καὶ τὸν Χασάνι Τοῦρκον» 659

Χασεκῆς ἢ Χασηκῆς Χατζῆ Ἀλῆς ἢ Χατζαλῆς· Ὁθωμανὸς διοικητῆς τῆς Ἀττικῆς, τύραννος τῶν Ἀθηνῶν, «ἄγριος καὶ βάρβαρος»³⁹⁸

- καταστροφές μνημείων· τὸ 1780 τῶν κελίων τῶν μοναχῶν τοῦ Λυκοδήμου 938, τὸ 1790 κιόνων τοῦ Ὀλυμπιείου 7, 1224, τοῦ ναοῦ τοῦ Ἰλισσοῦ καὶ τῆς γέφυρας τοῦ Παναθηναϊκοῦ σταδίου γιὰ τὴν οἰκοδόμησι τοῦ τείχους τῆς πόλεως 1224, τοῦ δαπέδου τοῦ Θησείου γιὰ τὴν οἰκοδόμησι τοῦ κήπου τοῦ 1224 (βλ. ἄνωτ., Βοτανικὸς Κήπος). Ἐξ αἰτίας τῶν καταστροφῶν τοῦ Χασεκῆ «οἱ τότε ἄνθρωποι ἐπίστευσαν, ὅτι ἐξῆλθον καὶ διεδόθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας νόσοι κακοὶ καὶ θανατηφόροι» 1378 σημ. 1

- πρὸ «τῆς τυραννίας τοῦ Χασηκῆ» (πρὸ τοῦ 1770) οἱ «οὐρανομήκεις» λεῦκες τῆς μονῆς Καισαριανῆς ἦταν πολὺ περισσότερες 299

Χασιώτικα Καλύβια (Ἀττική)· ἐπιγραφή 926, βλ. καὶ ἄνωτ., Θριάσιον πεδῖον

Χατζῆ Ἀλῆς ἢ Χατζαλῆς· βλ. ἄνωτ., Χασεκῆς

Χατζίσκου Δ. οἰκία (Λαμία)· ἐπιγραφή 121

Χατοῦσα· βλ. κατ., Χωτοῦσα

Χειλᾶς· βλ. ἄνωτ., Ἀσώματος Χειλᾶ

χεμαδιά· βλ. III

χειμωνικὸν ἢ καρπούσιον· βλ. III

χειρόγραφα τῶν «Ἑλληνικῶν συγγραφέων»· 302

χειρόγραφον τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Μπεναλδῆ· 940-946

χειρόγραφον τοῦ Ἀωνύμου³⁹⁹ (στὴν Βιβλιοθήκη τῆς Βιέννης)· 1144, 1223 καὶ σημ. 1, 1708 καὶ σημ. 2

χειρόμυλος· βλ. III

χειρονηψία· βλ. III

χειρονομία⁴⁰⁰

- φάσκελον, βάσκελα καὶ φασκέλωμα 657 (βλ. III, φάσκελον), ἔκτασι τοῦ μεσαίου δακτύλου καὶ μάξιμα τῶν ὑπολοίπων [ἀρχ. σκιμαλίσαι] 658
- τὸ κράτημα τῆς σιαγῶνος, «σημεῖον τοῦ βάρους τῆς θλίψεως»· «ἡ συνήθεια αὐτῆς⁴⁰¹ διετηρήθη μέχρι τοῦδε, ὅταν τις βλέπη κανένα νέον ἢ νέαν κρατοῦντα τὴν σιαγῶνα του, τὸν λέγει σὲ καλόν σου, νὰ ζήσῃ ὁ πατέρας σου καὶ ἡ μητέρα σου, διατὶ κρατεῖς τὴν σιαγῶνα σου;» 368 (βλ. στὴν εἰκ. λεπτομ. τοῦ ἀναγλύφου, EA λιθ. ὑπ' ἀρ. 468)

399. [«ὅστις κατὰ τὸ 1460 περιῆλθε τὰς Ἀθήνας» EA 1708. Γιὰ τὸν ἀνώνυμο βλ. W. Judeich, *Topographie von Athen*, ²1931, 17].

400. [Ἡ λέξι ἀπαντᾶται στὴν σ. 468 (ἀρ. 720). Βλ. καὶ IV, χειρονομία].

401. [Ἀναφέρεται σὲ ἀρχαία συνήθεια, μὲ ἀφορμὴ τὴν δημοσίευσιν ἐπιτυμβίου ἀναγλύφου τοῦ Πειραιῶς τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. (EAM 819)].

398. Βλ. EA 1224.

χειροποίητος· βλ. III

χειροτέρευσες· βλ. III

χειροτόνησις τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ Λεβαδείας Ἀθανασίου· ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως (ἔτος 1785) 1217-1219

χελιδόνα· βλ. III

Χελιδρόμιον· ἀρχαῖοι τάφοι «ὅλως διόλου ἰδιαιτέρας κατασκευῆς» 947

Χελιδωνοῦ (ἐκκλ., Κηφισσία Ἀττικῆς)· «εἰσβολὴ Ἀλβανῶν ἐγένετο ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ πρὶν καὶ κατὰ τὸ 1770, ὡς λέγεται, καὶ ἐνίκηθησαν οὗτοι ἐν τῇ Κηφισσίᾳ παρὰ τὴν ἐκεῖ Ἐκκλησίαν Χελιδωνοῦ, καὶ ἀπεδιώχθησαν ἐκ τῆς Ἀττικῆς» 942 σημ. 1

χέρι· βλ. III

χημεία· 270, 429, γνώμη τοῦ Πιττάκη περὶ τῶν γνώσεων χημείας τῶν ἀρχαίων 429 σημ. 1

χημικὲς ἀναλύσεις· ἀρχαίων ὑλῶν 100-102, 143-144, 187-188, 211, 270, 330, 331, 358-359, 429-430, 537-540, 631-632, 575, 1457, τοῦ ὕδατος τῆς Στυγὸς 70

χημικὸν ἀντιδραστήριον· 100, 188

Χιακά, ὑπὸ Ἀλεξ. Βλαστοῦ⁴⁰². 1326

χιλίαρχος (μὴ κατονομαζόμενος)· «ἤρπασεν» τὸ 1822 ἀρχαία λίθινη σφαῖρα ἀπὸ τὸν Ἀγ. Βασίλειο Εὐρυτανίας 90, βλ. ἀνωτ., Σερμπανίδης Ἰωάννης

Χιλιομόδι· οἱ ἀρχαῖοι τάφοι ποὺ βρέθηκαν ἐκεῖ «εἶναι βέβαια τῶν Κλεωνῶν καὶ ὅχι τῶν κατοίκων τῆς Τενέας ὡς ἐνόμισεν ὁ κατὰ τὸ 1835 ἀνασκάψας ἐκεῖ Γερμανὸς» 22

Χιόνα (κύρ. ὄν.)· [ἀρχ. Χιόνη] 580

Χιονάτου πηγὴ (Κέα), στὴν θέσιν Μικροῦ Σκιαδᾶ· βλ. ἀνωτ., Μικροῦ Σκιαδᾶ

χιόνι· «1736 Ἀπριλίου 29. Ἐνθύμησις ὑποῦ ἔπεσε χιόνι εἰς τὰς 29 Ἀπριλίου (11 Μαΐου)...» 1448 (βλ. ἀνωτ., «ἐνθύμησις» Σπυρίδωνος Νοταρᾶ) καὶ 1448 σημ. 2 (διήγησις Ἀθηναίων γιὰ τὴν ἴδια χιονόπτωση), 659 (λαϊκὸς θρύλος)

Χίος, Χῖοι· 637, βλ. ἀνωτ., Βλαστοὺς Ἀλέξ. καὶ Παντιᾶς

χλορὸς τυρός· βλ. III

χολέρα· 1164

χολή, χολή· βλ. III

χόνδρος· βλ. III

χορήγι· βλ. III

χοροὶ

- «ὅταν χορεύωσι, τὸν ἀντικρὺ ὁ εἷς τοῦ ἄλλου χορόν, τότε τοῖς λιχανοῖς δακτύλοις ἐπικροτοῦσιν⁴⁰³» 651
- «εἷς τινὰς χοροὺς ὁ χορεύων καὶ εὐκάμπτως λυγίσας τὸ σῶμα του κάθηται ἐπὶ τῶν γονάτων τινὸς τῶν παρακειμένων⁴⁰⁴» 652
- «τὸν χορόν (ἐνν. τὸν ἀρχαῖον) σίκκινιν οἱ στρατιῶται τῆς Ἡπείρου ἔτι χορεύουσι· καὶ διὰ τοὺς ἀτάκτως καὶ ἀσέμνως κινουμένους λέγομεν σείεται, καὶ κινεῖται, καὶ κορδαρίζεται» 660
- Σμυρναϊκός, βλ. ἀνωτ., Σμυρναϊκὸς χορὸς
- Συρτός, βλ. ἀνωτ., Συρτός
- τίτυρι, «εἶδος ἀσέμνου χοροῦ» 655 (βλ. III)

χορταίνομαι· βλ. III

Χοῦγες· βλ. II, Hughes Th. S.

Χουλκούρι· βλ. ἀνωτ., Χαλκούρη

χούνω· βλ. III, χύνω

χραίνω, χρήνω· βλ. III

Χρηστίδης Γεώργιος· «πρῶτος εἶδεν αὐτὴν (ἐνν. τὴν ἐπιγραφὴν), ὅτε ἀνεκαλύφθη,

402. Ἀλεξ. Βλαστοῦ, *Χιακά*, ἥτοι *ἱστορία τῆς νήσου Χίου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἔτει 1822 γενομένης καταστροφῆς αὐτῆς παρὰ τῶν Τούρκων* (ἐν Ἐρμουπόλει, 1840).

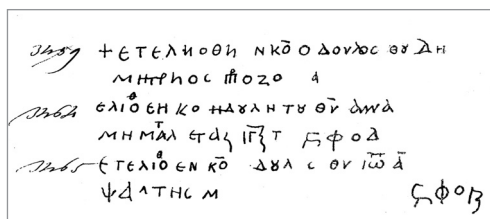
403. [Ὁ Πιττάκης παραβάλλει τὸν χορὸν μὲ ἀρχαῖο χορό, τὸν ὁποῖον μνημονεύει ὁ Ἀθήναιος, *Δειπν.* 1, 27.5].

404. [Ὁ Πιττάκης παραβάλλει χωρίο τοῦ Ξενοφῶντος, *Συμπόσ.* 9, 4.2].

καὶ ἐξηγηθεῖς μοι περὶ αὐτῆς εἰς τίνος
χεῖρας εὐρίσκετο εὐκόλυνε τὰς προσπα-
θείας μου εἰς τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῆς»
1183-1184

χριστιανικὰ μνημεῖα· ἐπιτάφια καὶ κοιμητή-
ρια (τάφοι) στὸ Χασάνι Ἀττικῆς 1691
(βλ. ἄνωτ., Χασάνι), λείψανα ἐκκλησίας
ἢ μονῆς τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρό-
νων στὴν Ἀθήνα 1133

χριστιανικὰ χαράγματα⁴⁰⁵. ἐκκλ. Λυκοδή-
μου (Ἀθηνῶν) 936-937, 1450, Ἐρεχθείου
1809-1810, Θησείου 939-940, 1215-1216,
1809-1810 (σχέδ.), Παρθενῶνος 1435-
1448, 1810 σημ. 1, 1910 (βλ. καὶ III, ἱκετι-
καὶ καὶ σημειωτικαὶ ἐπιγραφαί), Προπυ-
λαίων 938-939, 1808-1810 (καὶ σχέδ.), ἡ
σημασία τῶν χαραγμάτων 1448, 1810 (βλ.
στὴν εἰκ. σχέδια τοῦ Πιττάκη χαραγμά-
των τῶν Προπυλαίων)

χριστιανικὲς ἐπιγραφές· 392, 550, 1043,
1132-1133, 1261, 1691, 1810, βλ. καὶ
ἄνωτ., βυζαντινὲς ἐπιγραφές καὶ χρι-
στιανικὰ χαράγματα

Χριστίδου Ἰωάννου ἀγρός (Ῥπάτη)· ἐπι-
γραφὴ 201

Χριστός (ἐκκλ., Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν), ἐντὸς
τοῦ Ἐρεχθείου· 12, 1223, βλ. καὶ 640, 641
• «θόλος ὑπὸ τὴν στέγην τῆς βορείου προ-
στάσεως τοῦ Ἐρεχθείου» σωζόμενος
πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως 938-939
• χρῆσις ἐπιγραφῶν στὸν νάρθηκα 640-
641, 742, 878, πολλῶν στοῦς τοίχους τῆς

ἐκκλ. 834, μιᾶς «ὑπὸ τὴν πρὸς τὸ νότιον
ἀγίαν Τράπεζαν» 1043

- χριστιανικὴ ἐπιγραφὴ 1043
- ὑπόθεσις περὶ τοῦ χρόνου μετατροπῆς
τοῦ Ἐρεχθείου σὲ ἐκκλησίαν 1043

Χριστός (ἐκκλ., Ἀθήναι), «ὑπὸ τὸ Πελασγι-
κόν»· 71 σημ. 4

Χριστός (ἐκκλ., Μέγαρο), «εἰς τὴν Ἀκρόπο-
λιν Καρίαν»· 22 καὶ σημ. 1

Χριστὸς Κοπίδη (ἐκκλ., Ἀθήναι), «εἰς τὴν
ἐνορίαν καλουμένην Τάκι» (σ. 1021).
ἐπιγραφές 1021, 1130

«χρονολογίαι» τῆς ἀνευρέσεως τῶν ἐπι-
γραφῶν⁴⁰⁶. 1058 σημ. 1

Χρυσή (κύρ. ὄν.), ὑποκορ. Χρυσούλα· [ἀρχ.
ὄν. Χρυσή, Χρυσίς] 444, ὀνόματα κοινά,
ἰδιαίτερος στὴν Φθιώτιδα καὶ τὴν Θεσ-
σαλία 781

Χρυσίδης Γεώργιος· δημοσίευσε στὴν ΕΑ
ἐν ἐπιγράφο ὁστρακο ποῦ ἀνακάλυψε
στὸν Ἄρειο Πάγο 777-778, ἔδωσε στὸν
Πιττάκη ἀντίγραφά του ἐπιγραφῶν δια-
φόρων τόπων (Χαιρωνείας, Στενοῦ Πε-
λοποννήσου, Τήνου, Δήλου, Ἀκροκορίν-
θου) 1315-1318

Χρυσόγελος Ν., Ὑπουργὸς Παιδείας· ἐπί-
σκεψή του μὲ τὸν Πιττάκη στὸν χώρο τοῦ
«ἀρχαίου Βουλευτηρίου⁴⁰⁷» 1280 σημ. 1

Χρυσοκαστροτίσσα· βλ. ἄνωτ., Παναγία
Χρυσοκαστροτίσσα

χρυσόφας· βλ. III

χρυσόφυλλον· βλ. III

χρυσοχόοι· «ἢ χρύσωσις... ὡς γίνεται ὑπὸ
τῶν χρυσοχῶν τὴν σήμερον διὰ τοῦ
ὕδραργύρου» 1226

χρωματιστικός· βλ. III

χύνομαι· βλ. III

405. [Γιὰ τὴν σημασία τῆς ἐκδόσεώς τους ἀπὸ
τὸν Πιττάκη (μὲ τὴν συνεργασία τοῦ Ἀρχιμανδρί-
του Ἀντωνίνου) βλ. τὴν Εἰσαγωγή].

406. [Ὁ χρόνος εὐρέσεως τῆς ἐπιγραφῆς, τὸν
ὁποῖο σημείωνε ὁ Πιττάκης στὰ λήμματα τῶν ἐπι-
γραφῶν ποῦ δημοσίευσε στὴν ΕΑ].

407. Βλ. IV, Βουλευτήριον.

χύνω, χούνω· βλ. III

χωλή· βλ. III

χωνευτήριο⁴⁰⁸. μετάλλων 90, ὀστών 1708 σημ.

χώρα· βλ. III

χωρί· βλ. III

χωριανός· βλ. III

χωριάτης· βλ. III

χωρικοί· 22 καὶ σημ. 6, 102 σημ. 1, 211, 1480, «τρώνουσιν (ένν. οἱ χωρικοὶ) τὴν ῥίγανην χλωρὰν, τὴν δὲ ξηρὰν εἰς τὰς ἐλαίας θέτουσιν, καὶ ἀρδαμον τρώνουσιν κλπ., ἅπαντα δὲ ὁμωνύμως τοῖς ἀρχαίοις ὀνομάζουσιν» 662

χωρίον· βλ. III

χωρογραφία⁴⁰⁹, χωρογραφικός· «σημερινὴ χωρογραφικὴ κατάστασις τῶν Μεγάρων» 21-22, ἀρχαία χωρογραφία τῆς Ἀττικῆς 298, 299, 307, τῆς Ἀκροπόλεως 562, 885 σημ. 1, 1773, τῶν Ἀθηνῶν 679, χωρογρ. τῆς Αἰγίνης 293, τῆς Τροιζῆνος 1310, βλ. καὶ ἄνωτ., τοπογραφία

Χωρογραφία τῆς Ἀττικῆς· ἔργον τὸ ὁποῖον ἐσκοπεύει νὰ ἐκδώσῃ ὁ Πιττάκης 570

χωροστάθμησις⁴¹⁰ ὁδοῦ· 1545, 1685 (βλ. ἄνωτ., Σχολή τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας)

Χωτοῦσα, γρ. Χατοῦσα (Ἀρκαδία), «πρὸς δυσμὰς τοῦ Ὁρχομενοῦ»· «ἡ πόλις Καφυσά» 24

Ψ

ψάθα· βλ. III

Ψαρά (τά)· 661

ψαροῦς ἵππος· βλ. III

ψαρώνια· βλ. III

ψευδοθύρα· βλ. III

ψήνω· βλ. III

ψηρες· βλ. III

ψηφίσματα· βλ. ἄνωτ., λ. ἔγγραφα περὶ ἀρχαιοτήτων

ψηφοθέτημα· 1450 κέ.

Ψιανά (Εὐρυτανία), χωρίον· 90, βλ. ἄνωτ., Ἁγία Παρασκευὴ

ψιλός· βλ. III

ψίχαι· βλ. III

Ψύλλας Γ., Ἀθηναῖος, ἐνορίτης τῆς Ἀγίας Ἀγαθοκλείας· οἱ ἐνορίτες κατὰ τὴν Ἑπανάσταση ἔσωσαν τὴν εἰκόνα τῆς Ἀγίας μεταφέροντάς τιν στὴν Σαλαμίνα 1336

ψύρα· 656

Ψύρα· τὰ Ψαρά, βλ. 661

Ψυρί (Ἀθῆναι)· συνοικία καὶ ἐνορία, στὴν ὁποία ἀνῆκε «ἡ κατακρημνισθεῖσα Ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου» 1178, 1362, 1382

• ἐπιγραφὲς 1178, 1361-1362

• οἰκία Σπύρου Θηβαίου στὸ Ψυρὶ 1361

ψυχή· βλ. III

Ψυχικόν (Ἀθῆναι)· εὗρεση ἐπιγραφῆς, νομισμάτων, ἀρχαίων ἐρειπίων καὶ «δεξαμενῆς εὐρυχώρου, εἰς τὸν βράχον λελαξευμένης» 622

ψυχογίος· βλ. III

Ψωμᾶ Μ. καὶ Α. οἰκία (Ἀθῆναι), «εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου Βουλευτηρίου παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἢ Ὑπαπαντὴ» 1248· ἡ ἰδιοκτήτρια τῆς οἰκίας⁴¹¹ ὑπέβαλε ἀναφορὰ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο Ἐκπαιδευσεως νὰ ἀνασκαφῇ ἡ οἰκία, ὥστε νὰ γνωμοδοτηθεῖ ἂν θὰ τῆς δοθεῖ ἄδεια οἰκοδομήσεως 1280-1281 σημ., εὗρεση ἀρχαίων (ἔτη 1849, 1851) 1245, 1248, βλ. 880-881

408. «χοάνη πρὸς τῇξιν μετάλλων, μεταλλευτικὴ κάμινος, χυτήριο || (ἐκκλησι.) χωνεῖον· || ἡ ὁστεοθήκη τῶν νεκροταφείων.» *Πρωΐα*, λ. χωνευτήριο.

409. Βλ. *Συναγωγὴ*.

410. Βλ. *Συναγωγὴ*.

411. [Ἡ Λουΐζα Ψωμᾶ, κόρη τοῦ ἰδιοκτήτου Μ. Ψωμᾶ].

σημ. 1 καὶ 1280-1281, ἔκδοση τῶν ἐπιγραφῶν, βλ. ἀνωτ., *Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι*
ψωμία καὶ ψωμάκια· βλ. ΙΙΙ
ψῶμος· βλ. ΙΙΙ

Ω

ᾠδεῖον Ἡρώδου (Ἀθῆναι)· 9, 677 σημ. 1, 902, 979, 1373, 1471, 1486-1488, 1490, 1491, 1500, 1549, 1589, 1703, 1707-1714⁴¹² (πρβλ. 2056)
• καθαρισμὸς τοῦ ᾠδείου (ἔτος 1848) μὲ δαπάνη τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας 677 σημ. 1, 1709, πρβλ. 1544 σημ. 1, ἀνασκαφή (ἔτος 1857) 1544-1546, 1551, 1586, 1588-1590, 1593, 1600-1603, 1636, 1638, 1640-1643, 1683, 1709-1714, 2013 σημ. 1
• λείψανα ἐκκλησιδίου, «ὅπερ ἐγνωρίσαμεν ἐκ λειψάνων τινῶν εἰκόνων καὶ τῶν κοσμημάτων, ἃ καθ' ἑξὶν ὑπὸ τὰς εἰκόνας ἐν τοῖς Χριστιανικοῖς Ναοῖς ζωγραφίζουσιν, κἄ.» 1710
• μεσαιων. οἰκισμὸς καὶ νεώτερα κτίσματα 677 σημ. 1, 1544 σημ. 1, 1707 κέ.
• τεῖχος «ὀχυρώτατον καὶ πλατύτατον, ὃ

ὠκοδόμησαν (κατὰ τὸν ἕκτον πιθανῶς αἰῶνα) πρὸ τῆς θύρας τῆς δυτικῆς πτέρυγος» 1707 σημ.

«ὥδῃ πρὸς τὰς Μοῖρας»· «στὸν Ὀλυμπο, στὸ Κόροιβον στὰ τρία ἄκρα τ' Οὐρανοῦ, ὅπου αἱ Μοῖραι τῶν Μοιρῶν κ' ἡ ἰδική μου Μοῖρα, κτλ.» 653

ὠμὴ πλίνθα· 653

ᾠραιὸς (ᾠρεός, Εὐβοία)· ἐπιγραφὲς ἐντοιχ. στὸν Ἄγ. Νικόλαο 1210-1211

ᾠρεός· βλ. ἀμέσως ἀνωτ.

ὠρμαθιά· βλ. ΙΙΙ, ἀρμαθιά

ᾠρολόγιον Ἀνδρονίκου Κυρῶρήστου· βλ. ἀνωτ., πύργος τῶν Ἀνέμων

ὠρόμετρον· βλ. ΙΙΙ

ᾠρωπία γῆ· 306

ᾠρωπός (Βοιωτία)

- ἀρχαία ἀκρόπολη, ἀρχαῖα κατάλοιπα καὶ ἀνακάλυψη ἀρχαίων σὲ ἀγροὺς ἀπὸ γεωργοὺς «διὰ τοῦ ὕνιου των» 63, βλ. καὶ ἀνωτ., Ἀμφιάρειον
- διατήρηση τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος 63
- ἐπιγραφὲς 791-802

ὦς, ὡσάν· βλ. ΙΙΙ

412. Ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Περὶ Θεάτρου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ».

II.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΞΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

A

- Abeken Wilhelm Ludwig (Άβηκήν)· ἐπιστολή τοῦ Curtius πρὸς τὸν Abeken (11 Ἀπριλ. 1840⁴¹³) 310-311
- Aberdeen, λόρδος (Hamilton-Gordon George, 4th Earl of Aberdeen)· ἐπιστολή τοῦ Raoul-Rochette πρὸς τὸν Aberdeen, *Sur l'authenticité des inscriptions de Fourmont* (Paris 1819) 421 καὶ σημ. 1
- Acciajoli ἢ Acciajuoli (Ἀκιαγιόλης), Δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν· πύργος του στὴν Ἀκρόπολη 1205 σημ.
- Ahrens Heinrich L. (Ἀρένσιος)· μνεία στὸ ἔργο του *De Graecae Linguae Dialectis*. Lib. II. *De dialecto dorica* (Goettingen 1843) 1339 σημ. 2
- Akerblad J. D. (Ἄκερβλαδ, Ἄκερβλάτιος), περιηγητής· 298, 419, 1181-1182
- Alby Guillaume (Ἄλβης), «Γάλλος προξενος Θηραῖος»· ἀγόρασε στὴν Θήρα ἀρχαῖο ἄγαλμα προερχόμενο ἀπὸ τὴν Ἀνάφη 462

B

- Babin Simon (Σίμων Βαβέν), ἱερεὺς· «ἀνταποκριτὴς καὶ ὁπαδὸς» τοῦ Guillet 1708, 1709 σημ. 4
- Balduinus Benedictus· μνεῖες τοῦ ἔργου του *Calceus antiquus et mysticus et Jul. Nigronis caliga veterum* (Lugduni Batavorum 1711) 1957, 1958
- Barnabé, Καπουτσίνος μοναχός· «ἀνταποκριτὴς καὶ ὁπαδὸς» τοῦ Guillet 1708
- Bekker Immanuel (Βέκκερ)· μνεία τοῦ ἔργου του *Anecdota Graeca* (Berolini 1814) 619⁴¹⁴, 1340 σημ.
- Bergk Theodor (Βέργκ)· ἐκδότης τοῦ ἔργου *Poetae Lyrici Graeci* (Lipsiae 1843, ²1853) 1340 σημ.

Bernhum· βλ. κατ., Vernon

Beulé Charles-Ernest (Βεϋλέ), Γάλλος καθηγητής· ἀνασκαφές του στὴν Ἀκρόπολη (1852-1853⁴¹⁵) 669, 785, 787-790, 802-804 (πρβλ. καὶ 1488), 826-827, 847, 857, 914-916, 922, 923 (πρβλ. 1008), 987, 1010, 1030, 1112-1119, 1133, 1136, 1181, 1356, ἔκδοση τῶν ἐπιγραφῶν στὸν δεῦτερο τόμο τοῦ ἔργου του *L'Acropole d'Athènes* (Paris 1853-54) 1118 σημ. 1, 1133, 1136, 1153, 1182, 1356, μνεία τοῦ ἔργου του *Les Monnaies d'Athènes* (Paris 1858) 2021

Biagijs (Βοάγιος)· ἀντίγραφό του κερκυραϊκῆς ἐπιγραφῆς (βλ. *CIG* II 1841, *IG* IX 1² 4, 792) 1907

Black Ἀριστοτέλης (νεώτερος υἱὸς τοῦ Ἰακώβου, ἀνεψιὸς τοῦ Πιττάκη)· 1164

Black Ἰάκωβος (James), πατέρας τοῦ Ἀριστοτέλη καὶ τοῦ Προκοπίου Φρειδερίκου· 1137, 1164

Black Προκόπιος Φρειδερίκος (υἱὸς τοῦ Ἰακώβου καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Πιττάκη, Ἀθηναῖος πρὸς μητρός)· 1137, 1164 σημ., βλ. I, λ. Βόλος

Böckh August (Βοίχχιος, Βοίκιος, Βοίκκιος)

- ἀποστολή τοῦ Πιττάκη πρὸς τὸν Böckh τὸ 1825 ἀντιγράφων ἐπιγραφῶν καὶ ἐπικρίσεις τοῦ Böckh εἰς βάρους τοῦ Πιττάκη 356 σημ. 1⁴¹⁶
- δημοσίευση τῶν ἐπιγραφῶν «περὶ τῶν νεωρίων τοῦ Πειραιῶς» (ἀπὸ ἀντίγραφα τοῦ L. Ross) στὸν τρίτο τόμο τῆς «*Πολιτικῆς Οἰκονομίας τῶν Ἀθηναίων*»⁴¹⁷ 829, 838-839, 1503 κέ., 1570 κέ., 1612 κέ., 1667 κέ., 1680 κέ., 1890-1891, πρβλ. 1208,

413. Βλ. Scavi d'Atene, *Bulletino dell'Istituto di corrispondenza archeologica per l'anno 1840*, 65.

414. [Ἀναφέρεται ὡς «τὸ ῥητόρων Λεξικόν»].

415. [Στὶς σελ. 787 (ἀρ. 1306) καὶ 827 (ἀρ. 1348) τῆς *EA* ὑπάρχει τυπ. σφάλμα στὸ ἔτος ἀνασκαφῆς].

416. Βλ. καὶ I, Πιττάκης K. Σ.

417. *Urkunden über das Attischen Seewesen* (Berlin 1840).

(Böckh August)

1931, δημοσίευση επιγραφής της Ἀκροπόλεως σὲ «φυλλάδιο» ἀπὸ ἀντίγραφο τοῦ Ross 257⁴¹⁸ (βλ. κατ., Ross)

- δημοσίευση (ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν Sauppe) τῆς επιγραφῆς περὶ τῆς ἀποικίας στὴν Βορέα 962
- ἐκδότης τῆς Συλλογῆς ἢ τοῦ Σώματος τῶν ἐλληνικῶν επιγραφῶν *Corpus Inscriptionum Graecarum* (CIG), πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 37-38, 41-42, 48, 104-105, 141, 219, 257, 284, 298, 303, 309-310, 324, 356 καὶ σημ. 1, 366, 503-504, 514, 542, 1637, 1678-1679, 1847
- ἐκδότης τοῦ Πινδάρου⁴¹⁹ 1340 σημ.
- «κατάλογος τῶν γραμματέων τοῦ Βοικίου» 37
- μνεῖς τοῦ ἔργου του περὶ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας τῶν Ἀθηναίων⁴²⁰ 46, 324, 884, βλ. ἀνωτ.

Bracebridge (Βρέσεβριτζ, Βρεσεβρίγ), Ἄγγλος «φιλέλλην καὶ ἐραστής τῶν ἀρχαιοτήτων», ἰδιοκτήτης τοῦ χωρίου Καρρῶ στὴν Ἀττικὴ 569, 858, βλ. I, Καρῶα

Bröndsted Peter Oluf (γρ. Brownstaedt, ἑλλ. Βροινστέδιος), Δανὸς «διάσημος ἀρχαιολόγος»

- δημοσίευση στὴν *EA* ἀπὸ τὸν Λάνδερερ μεταφράσεως «ἀπανθίσματος» τοῦ συγγράμματος τοῦ Br. περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Κέας⁴²¹ «καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ἰδιαιτέρων τινῶν ἐρευνῶν» του· στὸ ἀπάνθισμα ἔχει προσθέσει «τὰς παρὰ τοῦ αὐτοῦ (Bröndsted) δι' ἀνασκαφῶν ἀνευρεθείσας καὶ μέχρι τῆς σήμερον σωζομένης επιγραφὰς» 626, βλ. 626-637

418. *Bull. arch.* 1835, 123 κέ.

419. A. Böckh, *Pindari opera quae supersunt* (Lipsiae 1811-1821).

420. *Die Staatshaushaltung der Athener*. I-III (Berlin 1817-1840).

421. *Reisen und Untersuchungen in Griechenland*. I. *Über die Insel Keos (jetzt Zea)* (Paris 1826) [ἐκδόθηκε καὶ στὰ γαλλικά].

• μνεῖς τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ ἔργου του *Reisen und Untersuchungen in Griechenland*⁴²² 1341 σημ. 1, 1349 σημ. 1, 1354 σημ. 1, καὶ τῆς περιγραφῆς του τοῦ γλυπτοῦ διακόσμου τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐπικουρίου Ἀπόλλωνος στὴν σειρὰ *Library of Entertaining Knowledge*⁴²³ 364

Βλ. ἐπίσης I, ἐταιρεία ἐκ Γερμανοάγγλων

Buchon Jean Alexandre (ἑσφ. γρ. Bouchon)· βεβαιώνει, ὅπως καὶ ἄλλοι⁴²⁴, ὅτι τὸ δεῦτερο φύλλο τῆς *Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν* ἀναφέρει ὅτι ἡ Ἀττικὴ ἔμεινε «ἔρημος τρεῖς σχεδὸν χρόνους» (καὶ ὄχι «τετρακοσίους σχεδὸν χρόνους», ὅπως ἐσφαλμένως ἀντέγραψε ὁ Fallmerayer) 943 σημ. 1

C

Cambell (Κάμβελε, Κάμβελλ), Ἄγγλος Συνταγματάρχης· ἀνασκαφὴ του τὸ 1856 στὸν Πειραιᾶ 1365, 1371, 1389, 1470-1471, πρβλ. 1372 σημ.

Campbell (;)⁴²⁵ (Κάμπελλ)· ἐπεχείρησε «μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ Κόμητος Ἑλγιν» νὰ ἀγοράσει καὶ αὐτὸς μία Καρυάτιδα (τὴν πρὸς Ν. τῆς ἀρπαγείσης), ἀλλὰ ἡ ἐπιχείρηση ματαιώθηκε διότι «οἱ Τούρκοι καὶ αἱ Τούρκισσαι, κάτοικοι τότε τῆς Ἀκροπόλεως, ἐπανέστησαν λέγοντες μὴ δόσωμεν αὐτήν, διότι ὅτε τὴν πρώτην ὁ Ἑλγιν ἀπέσπασε, δι' ἀρκετὰς νύκτας, ἠκούσα-

422. *Reisen und Untersuchungen in Griechenland*. II. *Der Parthenon auf der burg von Athen, in seinen archäologischen und historischen Beziehungen* (Paris 1830).

423. Βλ. *The British Museum. Elgin and Phigaleian Marbles*. Vol. II (London 1833).

424. [Ἀναφέρονται οἱ Buchon, Finlay, Felsen καὶ Γ. Αἰνιάν].

425. [Ὁ ἀναφερόμενος ἀπὸ τὸν Πιπτάκη Κάμπελλ πιθανῶς εἶναι ὁ General Campbell, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει τὸ 1813 ὁ Thomas Smart Hughes, *Travels in Sicily, Greece and Albania* (London 1820) 310].

μεν αὐτὰς ὀδυρωμένας καὶ θρηνωδῶς
κρυναυγάζουσας, τὴν ἀδελφὴν μας, τὴν
ἀδελφὴν μας θέλομεν» 1378 σημ. 1

Canning George (Κάνινγκ), Ὑπουργὸς τῆς Με-
γάλης Βρεταννίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς
Ἐπαναστάσεως καὶ φιλέλλην· «τὴν ὁμοι-
ότητα τοῦ προσώπου τοῦ ῥηθέντος ἀνα-
γλύφου⁴²⁶ πρὸς τὴν τοῦ μακαρίτου Κά-
νινγκος, τὴν ἐπληροφορήθην ἀπὸ πολλοὺς
περιηγητὰς Ἀγγλοὺς γνωρίζοντας αὐτοῦ
καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τὸν ἀγαθὸν καὶ
συνετὸν Δοῦκα Δεβενσκήρ» (Πιττάκης)
275 (ἀρ. λιθ. 309, βλ. στὴν εἰκ. λεπτομέ-
ρεια τοῦ λιθ.)

Carrey Jacques (Κάρεϋ, Καρρόήϋος)· 8, 1349
Casaubon Isaac· «Κασωβονία ἔκδοσις τοῦ
Στράβωνος MDCXX (=1620)» 92 σημ. 5
Champollion Jean-François (Σχιαμπελλιὼν).
«εἰς τὴν δημοσίαν βιβλιοθήκην δὲν ἡδυ-
νήθημεν νὰ εὗρωμεν τὸ περὶ τῶν ἱερο-
γλυφικῶν σύγγραμμα τοῦ μακαρίτου
Σχιαμπελλιὼν» 560
Chandler Richard (Τζάνδλερ, Τσάνδλερ).
Ἀγγλὸς περιηγητὴς, ἱατρός, «ὅστις ἦλθεν
εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1764... ὅπως ἀποδείξει
τὰ λάθη τῶν πρὸ αὐτοῦ περιηγητῶν καὶ
διορθώσῃ ταῦτα» 1708, βλ. 75 σημ. 10⁴²⁷,

659, 1222, 1709, ἀντιγραφὴ ἐπιγραφῶν
298, 436, 670, 815, 1156, 1179, 1413,
1749, ἐξαγωγή στὴν Ἀγγλία τεμαχίου τῆς
ἐπιγραφῆς περὶ τῆς οἰκοδομήσεως τοῦ
Ἑρεχθείου 36 σημ. 5, 958, 1405, 1751

Chateaubriand François-René, vicomte de· μι-
κρὸ ἀπόσπασμα τοῦ ἔργου του *Itinéraire
de Paris à Jérusalem* (Le Normant 1811),
τὸ ὁποῖο ἀφορᾷ στὴν καταστροφὴ τῶν
ἀρχαιοτήτων πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως 105

Choiseul-Gouffier Auguste, comte de (Σχουα-
ζέλ, Σχοιζέλ)· 1349 σημ. 1, 1637

Ciriaco dei Pizziccolli (Κυριακὸς ὁ Ἀγκωνί-
της)· 195, 303, 1000, 1801

Clarac Frédéric, comte de (Κλαράκ)· «Συλ-
λογὴ τῶν ἀρχαίων τεχνητῶν τοῦ μακα-
ρίτου Clarac⁴²⁸» 1267, 1431, 1791, 1915,
1951, πρβλ. 460

Clarke Edward Daniel (Κλάρκ, Κλάρκιος),
Ἀγγλὸς ἱατρός· 98, 195, 906, 1483 σημ. 1,
ἐξαγωγή τὸ 1802 στὴν Ἀγγλία ἀγάλμα-
τος τῆς Δήμητρος 21

Clavier, M. (Κλαβιέρος)· μνεῖς τῆς ἐκδόσεως
του τοῦ Πανσανίου⁴²⁹ 333 σημ. 2, 1502
σημ. 1

Clinton Henry Fynes (Κλίντων), Ἀγγλὸς
ἀναφορὰ στὸ ἔργο του *Fasti Hellenici*
129 σημ. 13, τὸν «ὅσον οἶον τε ἐντελέστε-
ρον⁴³⁰» κατάλογό του τῶν ἀρχόντων «δὲν
εὐτυχίσσαμεν εἰσεῖν νὰ ἔχωμεν ὄχι μόνον
ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ δημόσιος βιβλιο-
θήκη» 420

Cockerell Charles Robert (Κοκ(κ)ερέλλ, Κόκ-
κερέλλ)· 28⁴³¹, 504, λιθογραφημένο σχέδιο

426. [Τῆς μορφῆς τοῦ Αὔλου Ἐγνατίου, ὁ ὁποῖος
παριστάνεται σὲ ἀρχαῖο ἀνάγλυφο, ποὺ εἶχε βρεθεῖ
στὴν Δῆλο. Φυλάσσεται στὸ Ἑθνικὸ Μουσεῖο
(EAM 1201), βλ. *Εὐρετήριον*, 12].

427. Παραπομπὴ στὸ ἔργο *Ionian antiquities*,
published with permission of the Society of Dilettanti,
by Chandler, M.A., F.S.A., N. Revett, architect;
W. Pars, painter. Part I (London 1769).

428. *Catalogue des artistes de l'Antiquité jusqu'à
la fin du VIe siècle de notre ère* (Paris 1849).

429. Πανσανίου Ἑλλάδος Περιήγησις. Traduc-
tion française par M. Clavier (Paris 1821).

430. [Ἀναφέρεται μᾶλλον στὴν δευτέρη ἐκδοσὴ
τοῦ ἔργου *Fasti Hellenici, the Civil and Literary
Chronology of Greece* (Oxford 1827)].

431. Βλ. I, ἑταιρεία ἐκ Γερμανοάγγλων.

(Cockerell Charles Robert)

τοῦ Παρθενῶνος μὲ τὸν τίτλο «Ὁ Παρθενῶν κατὰ Κοκκερέλλ», ΕΑ μετὰ τὸ λιθ. 273, βλ. καὶ σ. 239

Conze Alexander (Ἀλέξ. Κόνζε)· ἀνεκάλυψε στὶς Θεσπιὲς τεμάχιο ἐπιγραφῆς καὶ τὸ παρέδωσε στὸν Ἑφορο Ἀρχαιοτήτων Πιπτάκη 1694

Cramer John Anthony· γνώμη του περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχ. ἀτ. δήμου τοῦ Θορικοῦ 974, μνεία τοῦ ἔργου του *A geographical and historical description of ancient Greece*. Vols I-III (Oxford 1828) 2045

Creuzer Georg Frederick (Κρεϋτσερ(ος))· μνεία τοῦ ἔργου του *Symbolik und Mythologie der alten Völker, besonders der Griechen* (1810-12, ²1819, ³1837) 1339 σημ. 1

Crusius Martinus (Μαρτίνος Κρούσιος, Μαρτίνος ὁ Κράος, Martin Kraus), καθηγητῆς⁴³², περιηγητῆς· ζητᾷ τὸ 1573 «ὕπερ τῆς Ἑλλάδος τὴν προσοχὴν τῆς Εὐρώπης» 6, ἐπιστολὴ (ἔτος 1575) Θ. Ζυγομαλᾶ πρὸς Μ. Crusius 6, 1708 (μνεία)

Curtius Ernst (Κούρτιος, Κούρτσιος)· ἀναφορὲς στὴν συλλογὴ του τῶν ἐπιγραφῶν τῶν Δελφῶν *Anecdota Delphica* (Berolini 1843), 1402, 1685, 1702(;), 1864, 1878, ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Abeken τῆς 11ης Ἀπριλίου 1840⁴³³, 310-311

D

Dawkins James (Δώκενς, Δώνκινς, ἐσφ. γρ. Donkins)· 815, μετέφερε στὸ ἔξωτερι-κὸ⁴³⁴ ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὴν Κηφισιὰ 1413

Devonshire⁴³⁵ δούξ (Δεβενσκήρ), Ἄγγλος δούξ, περιηγητῆς 275 (βλ. ἄνωτ., Canning)

Dodwell Edward (Δοδουέλ, Δόδουελ, Δώδουελ, Δωδουέλλ)· 414, 415, 508, 979, 1906

Don Tita· βλ. κατ., Lusieri Giovanni Batista

Donkins· βλ. ἄνωτ., Dawkins

Durand Edmé-Antoine (Δυράνδ), συλλέκτης ἀρχαίων ἀγγείων· 638 σημ. 9, 1791, κατάλογος τῆς συλλογῆς του, βλ. κατ., Witte J., de

Dutens Louis (Δύντηνς)· ἀναφορὰ στὸ σύγγραμμά του *Origine des découvertes attribuées aux modernes* (Paris 1776) 429 σημ. 1

E

Elgin, Lord (κόμης, κόμης Ἑλγιν)· Ἄγγλος πρέσβυς 6, Σκῶτος, «ἀτιμαστὴς τῆς ἀρχαιότητος» 1349 σημ. 1· ἐξαγωγή στὴν Ἀγγλία τῶν «Φειδαϊκῶν ἀναγλύφων» (τὰ ὁποῖα ἐπώλησε) 6, 8, 1349 σημ. 1, τεσσάρων τμημάτων τῆς ζωφόρου τοῦ ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης 11, Καρυάτιδος 12, 1290, 1378 σημ. 1, ἐπιγραφῆς τῆς Ἀκροπόλεως σπασμένης σὲ δύο τμήματα 284, 1784, τριῶν ἀρχαίων κιόνων ἀπὸ τὴν μνη Δαφνίου 935

Elmsley Petrus· 436

Erasmus (Ἑρασμος)· κριτικὴ τῆς ὑποθέσεώς του γιὰ τὸ πῶς οἱ ἀρχαῖοι Ἑλλήνες πρόφεραν τὸ βῆτα 136 (δῖς), «δείγματα κατὰ τῆς τοῦ Ἑράσμου παραδόξου προφορᾶς» 416

F

Fabvier Charles (Φαβιέρος Κάρολος), Στρατηγός· 1441, 1713, ἐπιγραφὴ χαραγμένη σὲ κίονα τοῦ Παρθενῶνος, ιδιόχειρος «ὡς λέγεται, τοῦ μακαρίτου Στρατηγοῦ Φαβιέρου, ἐν ᾗ ἐσημείωσε πότε οὗτος ἐν τῇ

432. [Στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Tübingen].

433. Βλ. Scavi d'Atene, *Bulletino dell'Istituto di corrispondenza archeologica per l'anno 1840*, 65.

434. [Στὴν Ὁξφόρδη, βλ. *CIG* 989].

435. [Πρόκειται γιὰ τὸν William George Spencer Cavendish, 6ο δούκα τοῦ Devonshire (1790-1858)].

- πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως μετὰ τῶν Φιλελλήνων εἰσῆλθεν εἰς αὐτήν, καὶ πότε ἐξῆλθεν» 1441
- Facius Jo. Frider. (Φάκιος)· μνεῖες στὴν ἔκδοσή του τοῦ Πανσανίου⁴³⁶ 113 σημ. 5, 333 σημ. 2
- Fallmerayer Jakob Philipp (Φαλλμεράϋερ)· 942-945 (σημ.)⁴³⁷
- Fanelli Francesco (Φανέλλης Φρ.)· 1708 -1709
- Fauvel Louis François Sébastien (Φωβέλ, Φώβελ)· 1708 σημ. 2, ἀντίγραφά του ἐπιγραφῶν 356 σημ. 1, 863, 1637, 1678 (βλ. κατ., Koehler, von)
- Felsen (Φέλζεν)· βλ. κατ., Velsen
- Féraldy François-Théophile (Φεράλδης)· οἰκία του στὴν Ἀθήνα 1759, βλ. I, Μισσίου οἰκία
- Finlay George (Φίνλαϊ, Φίνλαη)· 943 σημ. 1 (βλ. ἄνωτ., Buchon), ἐπιγραφές στὴν οἰκία του (στὴν Πλάκα), «παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου»⁴³⁸ 572, 1014 (ἐπιγραφή ἐντοιχ.), 1374-1375, 1384
- Forchhammer Peter Wilhelm (Φορχάμερ, Φερχάμερ)· ἀναφορές στὸ φυλλάδιό του «περὶ Λυκαβηττοῦ»⁴³⁹ 76, 79 σημ. 19
- Forster Andreas (Φόρστερ), λιθογράφος· λιθογραφήματά του τῆς Βασιλικῆς Τυπογραφίας δημοσιεύονται ἀπὸ τὸ πρῶτο φυλλ. (Ὁκτώβρ. 1837) ἕως τὸ 25ο φυλλ. (Ἰαν.-Μάρτ. 1842), βλ. καὶ 1070
- Foster John (Φώστερ Ἰωάννης)· 28, βλ. I, ἑταιρεία ἐκ Γερμανοάγγλων

- Fourmont Michel (Φουρμόντης, Φουρμόν), ἄββας· «ἐξήλειπεν μέρος τῶν ἐπιγραφῶν ἐκείνων ὅσας ἀντέγραψεν αὐτός, διὰ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὰ ἀντίγραφα του ὡς πρωτότυπα» 421 καὶ σημ. 1, πρβλ. 485, 1050, 1086, 1168, 1294, 1423, 1705, ἐπιστολὴ τοῦ Raoul-Rochette πρὸς τὸν λόρδο Aberdeen, *Sur l'authenticité des inscriptions de Fourmont* (Paris 1819) 421 καὶ σημ. 1, ἐπιγραφές δημοσιευμένες στὸ *CIG* ἀπὸ τὰ χαρτιά τοῦ Fourmont 126, 130, 141, 298, 391, 864, 904, 987, 1156, 1318, 1335, 1705, 1801, 1805, 1928

G

- Galland Antoine (Γαλλάνδος)· ἀντίγραφό του ἀττικῆς ἐπιγραφῆς 1156
- Gell William (Γέλλ)· ἀνασκαφὴ του τὸ 1814 στὴν Ἑλευσίνα 21
- Gerhard Eduard (Γερχάρδος)· καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Βερολίνου καὶ ἐκδότης τῆς *Archäologische Zeitung* 1339 σημ. 2, 1340 σημ., 1345 σημ. 1, 3 καὶ 5, ἀναφορές στὰ ἔργα του *Ἑλληνικὴ μυθολογία*⁴⁴⁰ 1339 κέ., *Prodromus mythologischer Kunsterklärung* (Stuttgart, Tübingen 1828) 1348 σημ. 3, *Etruskische und Campanische Vasenbilder des Königlichen Museums zu Berlin* (Berlin 1843) 1351 σημ. 3
- Giraud (Τζιρώ), «πρόξενος ἐν Ἀθήναις Ἄγγλος»· 1709 σημ. 4
- Göttling Karl Wilhelm (Γκέτλινγ)· «σοφὸς Καθηγητὴς τῆς Γοτίνγκης»⁴⁴¹ 683
- Gronovius Jacob· ἀναφορὰ στὴν ἔκδοσή του *Arriani Nicomediensis expeditiones Alexandri libri septem et historia indica* (Lugduni Batavorum 1704) 333 σημ. 2

436. Πανσανίου Ἑλλάδος Περιήγησις. Recensuit, ex codd. et aliunde emendavit, explicavit Jo. Frider. Facius (Lipsiae 1794).

437. [Βλ. τὴν Εἰσαγωγή].

438. [Βλ. APMA 5, 344-345 καὶ σημ. 240].

439. *Zur Topographie Athens. Ein Brief aus Athen und eine Brief nach Athen* von P. W. F. und K. O. Müller (Göttingen 1833).

440. *Griechische Mythologie* (Berlin 1854).

441. Göttingen.

Gropius G. (Γεώργιος Γρόπιος)· ἀγόρασε ἑπτὰ ἀττικὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὶς δώρισε στὸν Prokesh Osten 925-928, ἀνέσκαψε τὸ 1819 στὴν Βάρη τῆς Ἀττικῆς 1847 (βλ. I, Βάρη)

Guilford, Lord (Γκιλφόρτ), «φιλόμουσος καὶ εἰς ἄκρον φιλέλλην»· ἀνασκαφὴ τοῦ 1813 στὸ τετράγωνο (=Βιβλιοθήκη) τοῦ Ἀδριανοῦ στὴν Ἀθήνα 2021

Guillet de Saint Georges (la Guilletière) Georges (Γκουϊλλέτ, Γουϊλητιέρ)· ἀναφορὰ στὸ ἔργο τοῦ *Athènes ancienne et nouvelle et l'état présent de l'empire des Turcs* (Paris 1676) 1708, πρβλ. 76

Guilletière, la· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

H

Haenel Gustave (Γουστάβος Αἴνελ)· ἀναφορὰ στὴν συλλογὴ τοῦ «περὶ Νόμων Αὐτοκρατορικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν (τῶν πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐκδοθέντων)⁴⁴²» 1956-1958

Haller von Hallerstein Carl (Κάρολος Χάλλερ)· 28, βλ. I, ἔταιρεία ἐκ Γερμανοάγγλων

Hase Charles-Benoît (Βενουά)· ἀντίγραφό τοῦ ἐπιγραφῆς τῆς Καρύστου 490-491⁴⁴³

Hawkins (ᾠκενς)· ἀντιγραφὴ ἐπιγραφῆς στὸ Ἀκραιφνιο 1908-1909

Hermann Gottfried· ἀναφορὰ στὸ ἔργο τοῦ *Opuscula* (Lipsiae 1827) 1340 σημ.

Hermann Karl Friedrich (Ἑρμάννος)· ἀναφορὰ στὸ ἔργο τοῦ *Die Hades-Kappe* (Göttingen 1853) 1341 σημ.

442. *Corpus Legum ab Imperatoribus Romanis ante Iustinianum Latarum*, Fasc. A (Leipzig 1857).

443. [Ἡ ταύτιση τοῦ ἀναφερομένου ἀπὸ τὸν Πιττάκη Βενουά μὲ τὸν Hase (γεωμ. Karl Benedikt Hase) δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀσφαλὴς. Γιὰ τὸν Hase (1780-1864), βλ. J.-D. Guigniaut, Notice historique sur la vie et les travaux de Charles-Benoît Hase, membre de l'Académie, *Comptes rendus de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres* 11, 1867, 180-193].

Hittorff Jacques-Ignace (Ἴττορφ(ος)), ἀρχιτέκτων· ἀναφορὰ στὸ ἔργο τοῦ *De l'architecture polychrome des Grecs* (Paris 1831) 53

Hobhouse John Cam· 638 καὶ σημ. 14⁴⁴⁴

Holland Henry (Ἦλλανδ), ἱατρός· 98

Howe Samuel Gridley (Ἦου), Ἀμερικανὸς ἱατρός, φιλέλλην· ἀνακάλυψε στὴν Αἴγινα ἀρχαῖο ἀνάγλυφο καὶ τὸ προσέφερε στὸ Μουσεῖο 581

Hughes Thomas Smart (Χοῦγες), Ἀγγλος· ἀντιγραφὴ ἀττικῆς ἐπιγραφῆς 195

I

Imhof Heinrich Maximilian (Ἴμχοφ), Ἑλβετὸς γλύπτης· 12

J

Jacobs Friedrich· 129 σημ. 1

K

Keil Carl (Κάιλ, Κέιλ Κάρολος)· ἀναφορὰς στὴν συλλογὴ τοῦ τῶν βοιωτικῶν ἐπιγραφῶν *Sylloge Inscriptionum Boeoticarum* (Lipsiae 1847) 1310, 1363, 1434, 1473, 1478, 1670, 1938, πρβλ. 1269 σημ. 1, 1893

Klenze Leo, von (Κλέντζε), «Βαυαρὸς μυστικὸς σύμβουλος»· «παρεκλήθη νὰ χορηγήσῃ τὰς ἱχνογραφίας τῶν μηχανῶν ὅσας οἱ Βαυαροὶ ἀρχιτέκτονες μετεχειρίσθησαν πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ Βαλχάλλα» 9, ἐπιστολὴ Raoul-Rochette πρὸς Klenze⁴⁴⁵ 84 σημ. 3

444. Ἀναφορὰ στὸ ἔργο τοῦ *A journey through Albania and other provinces of Turkey in Europe and Asia, to Constantinople, during the years 1809 and 1810* (London 1813).

445. *La statue d'Erichthonius* (Paris 1837).

Koehler Karl Heinrich Ernst, von⁴⁴⁶ (Κο(ι)χλε-
ριάνος, Κολετριανός, Köhlerianus⁴⁴⁷). ἐπι-
γرافές δημοσιευμένες στὸ *CIG* ἀπὸ τὰ
χαρτιά του 1483 σημ. 1, 1676 σημ. 1,
1678-1679, μία ἀπὸ ἀντίγραφο ποὺ ἔλα-
βε ἀπὸ τὸν Fauvel 1637

Königsmark, Count Otto Wilhelm, von (Κε-
νιγσμάρκος). 7

Kraus Martin· βλ. Crusius Martinus

Kugler D., ἀρχιτέκτων· ἀναφορὰ στὸ ἔργο
του *Ueber die Polychromie der griechi-
schen Architektur, und Sculptur, und ihre
Grenzen* (Berlin 1835) 53

L

Laborde Léon, marquis de· ἀναφορὰ σὲ ἐπι-
στολὴ τοῦ Vernon δημοσιευμένη στὸ ἔργο
του *Athènes aux XVe, XVIe et XVIIe
siècles* (Paris 1854) 1708 σημ. 6

Landerer Johan-Xaver (Λάνδερερ ἢ Λανδε-
ρερ Ξαβέρ(ιος) ἢ Ζαφέρ), καθηγητὴς τῆς
Χημείας⁴⁴⁸. ἄρθρα του στὴν *EA*, βλ. I,
Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς⁴⁴⁹, ἔρευνες περὶ
«τῆς ἀρχαιολογίας» τῆς Κέας καὶ μετὰ-
φραση ἀπανθίσματος σχετικοῦ συγγράμ-
ματος τοῦ Bröndsted 626-637 (βλ. ἀνωτ.,
Bröndsted), ταξίδια του στὴν Ἀνάφη 187,
στὴν Δῆλο 1329, στὴν Κέα 1330, βλ. ἐπί-
σης 429 σημ. 1 καὶ 1314, χημικὲς ἀναλύ-
σεις, βλ. I

Larcher P. H.· ἐκδότης τοῦ Ἡροδότου 129
σημ. 1 (βλ. I, κριτικοὶ νεώτεροι)

Laurent Eduard (Λαυρέντιος), ἀρχιτέκτων⁴⁵⁰.
σχεδίασε σὲ συνεννόησιν μὲ τὸν Πιπτάκη
τὸν γραπτὸ διάκοσμο «τῶν γείσων τῶν
θυρίδων» τῆς Πινακοθήκης τῶν Προπυ-
λαίων 938 σημ. 1

Leake William Martin (Λήκιος, Λήκ, Λῆκ,
Λείκ), Συνταγματάρχης· ἀναφορὲς στὰ
ἔργα του *The Topography of Athens*
(London 1821) 12, 71 κέ., 79 κέ., 238, σημ.
3 (στὴν γεωμ. ἔκδ.), 609, 958, 1222, 1708
σημ. 2, 1979, *On some disputed positions
in the topography of Athens*⁴⁵¹ 72 σημ. 9,
*Περὶ δῆμων τῆς Ἀττικῆς*⁴⁵² 210 σημ. 1,
309, 673, 904 σημ. 2, 935, 974, *Πελοπον-
νησιακά*⁴⁵³, 23, 105, 1596, «συλλογὴ»
ἐπιγραφῶν τοῦ Leake⁴⁵⁴ 817, 1295, 1473,
1742, 1909, 1980, *Travels in Northern
Greece*, τόμ. 1-4 (London 1835) 92, 124
σημ. 2, 495, 608, 817, 907, 1095, 1131,
1133, 1157, 1166, 1208, 1269, 1295, 1302,
1326, 1402, 1474, 1480 σημ. 1, 1742, 1759,
1780, 1841, 1980, 2013, 2046

Lebas (Le Bas) Philippe (Φ. Λεβᾶς), Γάλλος·
ἀναφορὲς στὴν συλλογὴ του ἑλληνικῶν
ἐπιγραφῶν⁴⁵⁵ 326, 329, 364, 387, 392,
451-455 καὶ στὴν συλλογὴ του ἀττικῶν
ἐπιγραφῶν 304, 416, 545, 572, 623, 935,
1123, 1176, 1479, 1913, 1974, 2015

Lenormant Ch. (Λενορμάν). 638 σημ. 9

446. [Γνωστὸς ὡς Koehler Petropolitanus].

447. [Ἐκλαμβάνεται μᾶλλον ὡς κύριο ὄνομα τὸ
λατινικὸ Köhlerianus, ποὺ δηλώνει στὸ *CIG* τὰ
χαρτιά (schedae) τοῦ Koehler].

448. [Στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν].

449. [Βλ. ἀναλυτικῶς, *AE* 150, 2011, *Παράρ-
τημα: Περιεχόμενα Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος
1837-2011 (Α'-Ε')*, 21-22].

450. [Ὁ Laurent ἐργαζόταν στὴν Ἀρχαιολογικὴ
Ὑπηρεσία, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπεχώρησε τὸ 1844, βλ.
Μαλλούχου – Tuffano 48, σημ. 58].

451. *Transactions of the Royal Society of Litera-
ture of the United Kingdom* 3, 1835, 183-237.

452. *The Demi of Attica* (London 1841).

453. W. M. Leake, *Travels in the Morea* (London
1830).

454. [Ἐννοεῖται ἡ συλλογὴ τῶν ἐπιγραφῶν ποὺ
δημοσιεύει στὸ ἔργο του *Travels in Northern Gre-
ce*, τόμ. 1-4 (London 1835)].

455. *Inscriptions grecques et latines recueillies en
Grèce par la commission de Morée et expliquées par
Ph. Le Bas* (Paris 1839).

- Lenormant François (Φ. Λενορμάν). ἀνασκαφή του στὴν Ἑλευσίνα (ἔτος 1860) 1938, 1950-1951, 1959, 1967, 1981, πρβλ. 1949, 1969, 1978 καὶ 2047 (ἀγορὰ ἐπιγρ.), δημοσίευση φυλλαδίου μὲ τὸν τίτλο *La Minerve du Parthénon* (Paris 1860) 2062 σημ. 1, ἐντοπισμὸς ἐπιγραφῆς στὴν Ἀθήνα 1978
- Letronne Jean Antoine (Λετρον). «ἔρις περὶ εἰκονογραφίας» μεταξὺ Raoul-Rochette καὶ Letronne⁴⁵⁶ 1260 σημ. 1
- Linck Jacob (Ἰάκωβος Λίκυ). 28, βλ. I, ἑταιρεία ἐκ Γερμανοάγγλων
- Lobeck Chr. August. ἀναφορὰ στὸ ἔργο του *Paralipomena Grammaticae Graecae* (Lipsiae 1837) 1340 σημ.
- Lusieri Giovanni Batista, γνωστὸς ὡς Don Tita (Λουζιέρης Ταμτίτας), ζωγράφος· ἀγορὰ ἀπὸ τὸν L. καὶ ἐξαγωγή στὸ ἐξωτερικὸ ἀρχαίων εὐρεθέντων παρὰ τὴν οἰκία του στὴν πόλη τῶν Ἀθηνῶν 1293 σημ. 1
- M**
- Malcolm, Sir Pulteney (Μάλκολμ). Ἄγγλος, «φιλέλλην ναύαρχος... τῆς τότε (ἐνν. τὸ 1833) εἰς τὸν Πειραιᾶ προσωρμισμένης Ἀγγλικῆς ναυτικῆς μοίρας» 9, ἀλληλογραφία μεταξὺ Πιττάκη καὶ Malcolm σχετικὴ μὲ τὴν καταστροφὴ ἀρχαίου ἀπὸ ναύτη 9, 952 σημ. 1 (μνεῖες), βλ. I, λ. ναῦται
- Meursius Joannes van (Μοῖρσιος, Μεούρσιος). ἀναφορὲς στὸ ἔργο του *Panathenaea, sive de Minervae illo gemino festo liber singularis* (Lugd. Batav. 1619) 96 σημ. 16, στὸ ἔργο του *Athenae Atticae* (Lugd. Batav. 1624) 780, 1222 σημ. 6, στὸ
- ἔργο του *Graecia feriata, sive De festis Graecorum*, libri VI (Lugd. Batav. 1619) 619, ἀναφορὲς στὸν κατάλογό του (συλλογὴ) τῶν ἀρχόντων τῶν Ἀθηναίων⁴⁵⁷ 46, 214, 216, 267, 300, 302, 410 (:), 420, 619, πρβλ. 1940
- Millin de Grandmaison, Aubin Louis (A. Λ. Μίλλιος). «εἰκονογραφία τοῦ A. Λ. Μίλλιου»⁴⁵⁸ 129 σημ. 12, 1082, 1349 σημ. 2
- Minervini Giulio (Μινερβίνης), «ὁ τῆς Νεαπόλεως ἀρχαιολόγος». δημοσίευσή του «ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τοῦ Ἀβελλίνου (bullet. napol.) 1842, ἀρ. 6» 1350-1351 σημ. 5
- Mionnet Théodore-Edme (Μιονέ). ἀναφορὲς στὸ ἔργο του περὶ τῶν ἀρχαίων νομισμάτων⁴⁵⁹ 1647, 1694, 1941, 1943
- Morosini Francesco (Μοροζίνης). 11, 1349, 1713
- Müller Karl Otfried (῾Οφ. Μύλλερ). 74 σημ. 3, 76, 79 σημ. 19, 1882 σημ. 1, ἀναφορὲς στὸ ἔργο του *Aegineticorum liber* (Berlin 1817) 1477 σημ. 1, στὸ ἔργο του *Ἀρχ(αιολογία) τῶν τεχν(ῶν);*⁴⁶⁰ 1707 σημ. 3, σὲ ἐπιγραφικὴ δημοσίευσή του⁴⁶¹ 819
- Münter (Μύντερ). ἀντίγραφό του ἐπιγραφῆς 1182
- Muralt Edouard, de μνεία στὸ ἔργο του *Essai de chronographie Byzantine de 395 à 1057* (St. Pétersbourg 1855) 1445 καὶ σημ. 1

456. [Βλ. σχετικῶς G. Perrot, Notice sur la vie et les travaux de Désiré Raoul-Rochette, *Comptes-rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres* 50, 1906, 661 κέ.].

457. *Archontes Athenienses, sive De iis, qui Athenis summum istum magistratum obierunt*, libri IV (Lugduni Batavorum 1622).

458. *Galerie mythologique* (Paris 1811).

459. *Description de médailles antiques, grecques et romaines. Tables générales* (Paris 1837).

460. [Ἐννοεῖται πιθανῶς τὸ *Handbuch der Archäologie der Kunst* (Breslau 1830)].

461. K. O. Müller, *De munimentis Athenarum quaestiones historicae, et tituli de instauratione eorum scripti explicatio* (Göttingen 1836).

N

Niebuhr Barthold Georg (Νιεβούριος)· αντίγραφό του άττικῆς ἐπιγραφῆς 1847- 1848
Nointel, marquis de (Νοϊντέλ), πρέσβης· ἐξήγαγε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἐπιγραφή, κατάλογο πεσόντων ἐν πολέμῳ, ἡ ὁποία πλέον «κεῖται εἰς τὸ Μουσεῖον τῶν Παρισίων» 131

O

Osann Friedrich (Ὁζάνν)· ἀντίγραφό του ἐπιγραφῆς 1928

P

Paccard Alexis, ἀρχιτέκτων· συνεργάσθηκε μὲ τὸν Piscatory στὴν ἀναστήλωση τῆς νοτίας προστάσεως (τῶν Καρυατίδων) τοῦ Ἑρεχθείου 1289

Panofka Theodor (Πανόφκας)· 1082, ἀναφορὲς στὸ ἔργο του *Antiques du Cabinet du Comte de Pourtalès-Gorgier* (Paris 1834) 637 σημ. 2, 1352 σημ. 2

Pars William (Πάρς), Ἀγγλος ζωγράφος, «μέλος ἐπιτροπῆς σοφῶν ἀνδρῶν»· ταξίδι του στὴν Ἀθήνα τὸ 1764 μαζὶ μὲ τοὺς R. Chandler καὶ G. Wheler 1708

Pashley Robert (Πασχαῖος)· ἀναφορὰ στὴν μονογραφία «τοῦ Πασχαίου (Paschoius Cret.)»⁴⁶² 2045

Piscatori Théobalde (Πισκατόρης), πρεσβευτῆς τῆς Γαλλίας· ἀναστηλωτικὲς ἐργασίες του στὸ Ἑρέχθειον 1289-1290, βλ. ἀνωτ., Paccard Alexis

Pocock Richard (Πόκοκ, Ποκόκ)· ἀντίγραφο τοῦ ἐπιγραφῶν 907, 1335

Poniatowski· βλ. I, ἀμφορεὺς τοῦ Πονιατόφσκη

Porson Richard (Πόρσων)· 1340 σημ.

Pouqueville François (Πουνκουεβίλλ)· 863

462. [Πιθανώτατα ἀναφέρεται στὸ ἔργο τοῦ R. Pashley, *Travels in Crete* (Cambridge 1837)].

Preller Ludwig (Πρέλλερος Λ.), «μυθολόγος» 1346· ἀναφορὲς στὸ ἔργο του *Ἑλληνικὴ Μυθολογία*⁴⁶³ 1339 κέ., σὲ πραγματεία του 1341 σημ. 2, στὸ ἄρθρο του *Über Oropos und das Amphiaraeion*, *Berichte d. Sächs. Gesellsch. d. Wiss.* 4, 1852, 854 σημ. 1

Prokesch Osten Anton (Πρόκεσχ)· ἀρχαῖες ἐπιγραφές, τὶς ὁποῖες τοῦ δώρισε ὁ Gropius 925-928 (βλ. ἀνωτ., Gropius), μία, τὴν ὁποία ἀγόρασε ὁ ἴδιος 925

Q

Quatremère de Quincy Antoine-Chrysostome (Κουατρεμῆρος δὲ Κουίνσῆς)· «πρῶτος ἐπρότεινε τὴν ἰδέαν πεποικιλμένων ἀγαλμάτων...» 52

R

Raoul-Rochette Désiré (Ῥαούλ-Ῥοσσέτ)· 7 (περὶ τῶν «Ὀλυμπιακῶν μαρμάρων»), ἄρθρο του⁴⁶⁴ κατὰ τῶν ἀπόψεων τοῦ Hitdorff περὶ τοῦ χρωματισμοῦ τῶν ἀρχαίων οἰκοδομημάτων 53, ἀναφορὰ του σὲ ἀρχαῖο χάραγμα σὲ βράχο τῆς Σύρου 259, ἐπιστολή του πρὸς τὸν Klenze, *La statue d'Erichthonius* (Paris 1837) 84 σημ. 3, ἐπιστολή του πρὸς τὸν λόρδο Aberdeen⁴⁶⁵, *Sur l'authenticité des inscriptions de Fourmont* (1819) 421 σημ. 1, «ἔρις περὶ εἰκονογραφίας» μεταξὺ R.-R. καὶ Letronne⁴⁶⁶ 1260 σημ. 1, μνεῖα στὸ ἔργο τοῦ R.-R., *Peintures Antiques Inédites* (Paris 1836) 639 σημ. 20, ταξίδι του στὴν Ἀθήνα,

463. *Griechische Mythologie*. I-II (Berlin 1854).

464. *Essai sur la peinture sur mur des anciens*.

465. [Οἱ ἐπιστολὲς εἶναι δύο, *Deux Lettres A Mylord Comte D'Aberdeen*].

466. Βλ. σχετικὰ G. Perrot, Notice sur la vie et les travaux de Désiré Raoul-Rochette, *Comptes-rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres* 50, 1906, 661 κέ.

(Raoul-Rochette Désiré)

ξενάγησή του από τὸν Πιττάκη καὶ ρήξη στὴν σχέση τῶν δύο ἀνδρῶν 676 σημ. 2⁴⁶⁷, 1260 σημ. 1

Revett Nicolas (Ῥέβεττ Νικόλ.) καὶ Stuart James· «ἐμπειροὶ ἀρχιτέκτονες, ἐλθόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1751, καὶ μείναντες τρία περίπου ἔτη» 1708, ἐσφ. ταύτιση τοῦ Ἡρωδείου 1708

Richard Pater· «εὗρε ἐγκεχαραγμένους στίχους ἐπὶ τινος μαρμάρου... περὶ τῆς αὐξήσεως τῆς νήσου Ἱερᾶς (Hiera) εἰς τὰ 1727» (παρατίθενται οἱ στίχοι) 486 (βλ. καὶ I, λ. λατινικῆς ἐπιγραφῆς)

Ross Ludwig (Ῥόσσ(ιος)), πολλαχοῦ· Ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων 9, καθηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας στὸ Πανεπιστήμιο 79, 257

- ἀντίγραφα τῶν «περὶ τῶν νεωρίων» ἐπιγραφῶν τοῦ Πειραιῶς, ποὺ ἀπέστειλε στὸν Böckh⁴⁶⁸ 1503, 1528-1531, 1539-1543, 1552-1585, 1612-1636, 1652-1683, 1716-1733, ἀντίγραφο ἐπιγραφῆς τῆς Ἀκροπόλεως ποὺ ἐπίσης ἀπέστειλε στὸν Böckh 257
- γνώμη τοῦ Ross γιὰ τὴν ταύτιση τοῦ μνημείου τοῦ Εὐβουλίδου 79 κέ., 1930, ἔλεγχος τῶν ἀπόψεων τοῦ ἀπὸ τὸν Ραγκαβῆ 79-86
- «δημόσια μαθήματα» τοῦ R. 79

467. [Σημειώνει μετὰξὺ ἄλλων ὁ Πιττάκης· «ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κ. Ῥαοὺλ δὲν ἤθελε σφάλῃ ἂν ὁ ἐν Ἀθήναις ἀνταποκριτὴς αὐτοῦ δὲν ἐφιλοτιμεῖτο νὰ ἀμαυρώῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ὁμογενῶν του διὰ νὰ ὑψώῃ τὴν ἰδικήν του»].

468. [Ἡ ἀποστολὴ ἀντιγράφων ἐπιγραφῶν ποὺ ἔστειλε ὁ Ross στὸν Böckh χωρὶς ἄδεια τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ἔθετε ζήτημα ἐπιστημονικῆς δεοντολογίας καὶ ὁδήγησε στὴν παραίτηση τοῦ Ross. Στὰ ἀντίγραφα τοῦ R. βασίσθηκε ὁ Böckh γιὰ τὴν ἔκδοση τῶν ἐπιγραφῶν αὐτῶν· ὁ Πιττάκης, ἔκ., ἐπισημαίνει σφάλματα καὶ παραλείψεις στὴν ἔκδοση τῶν ἐπιγραφῶν].

• «διαβολαὶ τοῦ Κ. Ῥόσς» κατὰ τοῦ Πιττάκη (καὶ ἀπάντηση τοῦ τελευταίου στὴν ἐφ. ὁ Σωτήρ) 356 σημ. 1

• ἔκδοση ἀπὸ τὸν R. χειρογράφου Ἀωνύμου 1223, βλ. I, χειρόγραφον τοῦ Ἀωνύμου (Βιέννης)

• ἐπικριτικὸ σχόλιο τοῦ Ραγκαβῆ γιὰ τὴν ἔκδοση ἐπιγραφῆς 257

• ἐπιστολὴ R. πρὸς Leake 79

• μνεῖς ἐπιγραφῶν ποὺ δημοσίευσε στὸ ἄρθρο του «Ueber Anaphe und Anaphäische Inschriften⁴⁶⁹» 1865, στὸ *Intelligenzblatt der Allgemeinen Literatur-Zeitung* (1837) 1479, στὸ ἔργο του *Inscriptiones graecae ineditae*, II (Athenis 1842) 1646, 1706, 1767, 1803, 1880

• οἰκία τοῦ Ross 72 σημ. 9, 1890

• παραίτηση τοῦ R. ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ Ἐφόρου 11

• «σχέδιον τῆς ἀνεγέρσεως τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν», τὸ ὁποῖο ὑπέβαλε ὁ R. ὡς Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων 9, 10

• σχόλια τοῦ Πιττάκη γιὰ ἐπιγραφὰς δημοσιευμένες ἀπὸ τὸν Ross στὸ *Kritios, Nésiotes, Kresilas et autres artistes Grecs: lettre à Mr. le Chevalier Thiersch par Mr. Ross* (Athènes 1839) 161, 183, στὸ *Bullettino dell' Istituto di corrispondenza archeologica* 1841 (σ. 56), 439, στὸ βιβλίο του *Die Deme von Attika* (Halle 1846) 670, 885, 904, 932, 978, 983, 997, 1001, 1086, 1096, 1156-1157, 1165, 1194, 1242, 1298, 1602, 1694, 1759, 1767, 1832, 1929, 1930, σχόλια τοῦ Πιττάκη γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Ross, *Das Theseion und der Tempel des Ares in Athen* (Halle 1852) 71-75

Rottiers B. E. A. (Ῥοτιέρ, Ῥόττιερ), Ὁλλανδὸς πλοίαρχος· ἀγόρασε τὸ 1819 καὶ μετέφερε στὴν Ὁλλανδία ἀρχαιοτήτες ποὺ βρέθηκαν σὲ ἀνασκαφὴ τοῦ Gropius στὴν Αἰξωνὴ τῆς Ἀττικῆς 829, 1847

469. *Abhandlungen der Philosophisch-philolog. Classe der Königlich Bayerischen Akademie der Wissenschaften* vol. 2.3, 1838, 401-450.

S

Saint-Croix, baron de· αναφορὰ στὸ ἔργο του *Recherches historiques et critiques sur les mystères du Paganisme* (Paris ¹1784, ²1817) 1887

Salmat, exercit. in sol· 409

Sauppe Hermann (Σαύππιος)· δημοσίευσε (ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν Böckh) τὴν ἀττική ἐπιγραφή περὶ τῆς ἀποικίας στὴν Βρέα 962

Schaubert Gustav Eduard (Σιαουβέρτος, Σχάουβερτ, ἀρχιτέκτων· τὸ 1846 ὁ Sch. «ὃς ἦν τότε ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὑπηρεσίᾳ», ἀγόρασε ἀρχαῖο ἀττικὸ ἀνάγλυφο, τὸ ὁποῖο εἶχε ὑπεξαίρεσει βοσκός, τὸ σχεδίασε καὶ ἔστειλε σχέδιον στὸν Panofka 637, 664 (σχέδ.), 1082⁴⁷⁰, σχέδιό του ἐπιγραφῆς (Μουσ. Αἴγινας, 1832) δημοσίευσε ὁ Ross 1001

Schneider Johann Gottlob· παραπομπὴ στὸ λεξικὸ του *Kritische Griechisch-Deutsches Handwörterbuch* (Jena und Leipzig 1797, 1798) 54 σημ. 2

Schneidewin (Σχεΐδεβίνος)· ἐκδότης τοῦ περ. *Philologus* 1341 σημ. 2

Schwenck Johann Konrad (Ξχβένκ)· αναφορὰ στὸ ἔργο του *Etymologisch-mythologische Andeutungen* (Elberfeld 1823) 1343 σημ. 3

Semper Gottfried, ἀρχιτέκτων· αναφορὰ στὸ ἔργο του *Bemerkungen über die vielfachige Architektur und Sculptur bei den Alten* (Altona 1834) 53

Sestini Domenico (Σεστίνιος)· ἀναφέρει ἀρχαῖα νομίσματα τῆς πόλεως τῶν Ὀρχομενίων 508⁴⁷¹, τοῦ Δυρῶραχίου 1694

Sillig Julius (Ἰούλιος Σίλλιγκ), Γερμανὸς ἀρχαιολόγος· ἀναφορὲς στὴν συλλογὴ (κατάλογο) «τῶν γλυπτῶν τοῦ Ἰουλίου Σίλλιγκ»⁴⁷² 132 σημ. 6, 173, 276 σημ. 8, 315, 473, 474, 1267, 1431, 1951, πρβλ. 460

Simon René (Σίμων), ὁ Capucin· 1708

Skene Henry (Σκίν)· ἀγορὰ ἀττικοῦ ἀναγλύφου 415

Spanheim Éz. (Σπανχάϊμος)· ἐκδότης τῶν Βατράχων τοῦ Ἀριστοφάνους 1340 σημ.

Spon Jacob (Σπών, Σπὸν) καὶ Wheler George, Sir (Οὐήλλερ, Οὐήλλερ, Οὐίλ(λ)ερ), «οἱ ἀρχαιότεροι τῶν περιηγητῶν»⁴⁷³ 939 (πρβλ. κατ., Vernon)· ἀναφορὲς τοὺς σὲ ἐπιγραφές 105, 436, 1947, σὲ μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν 11, 939, 1708-1709, βλ. καὶ κατ., Wheler G.

Stackelberg Otto Magnus, Baron von (Στακελβέργ)· μέλος ἐταιρείας 28, βλ. I, ἐταιρεία ἐκ Γερμανοάγγλων, μνεῖα στὰ ἔργα του *Der Apollotempel zu Bassae in Arcadien und die daselbst ausgegrabenen Bildwerke* (Rome 1826) 364 καὶ *Die Gräber der Hellenen* (Berlin 1837) 1341 σημ. 1

Stuart James (Στούαρτ, Στουάρτος), Ἄγγλος ἀρχιτέκτων· 11, 13, 128 σημ. 8 καὶ 9, 404, 419, 864, 1222, 1335, 1708 (βλ. καὶ ἀνωτ., Revett)

T

Thiersch Friedrich Wilhelm (Θήρς, Θήρσιος, Θύρσιος)· ἔρευνές του «περὶ τοῦ ἀρχαίου σχεδίου τοῦ Ἐρεχθείου» 640, 1279 σημ. 1, ἀναφορὲς σὲ ἐπιγραφές τῆς Πάρου

470. [Τὸ ἀνάγλυφο κατόπιν ἐνεργειῶν τῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων κατασχέθηκε καὶ βρίσκεται τώρα στὸ Ἑθνικὸ Μουσεῖο (ΕΑΜ ἀρ. 1448, IG II² 4646)].

471. [Ὁ Πιττάκης δὲν σημειώνει τὸ ἔργο τοῦ Sestini, στὸ ὁποῖο παραπέμπει τὸν ἀναγνώστη].

472. *Catalogus artificum, sive architecti, statuarii, sculptores, pictores, caelatores et scalptores Graecorum et Romanorum* (Dresdae et Lipsiae 1827).

473. *Voyage d'Italie, de Dalmatie, de Grèce, et du Levant, fait aux années 1675 & 1676*. Par Jacob Spon, Docteur medecin agregé à Lyon & George Wheler Gentilhomme Anglois (Lyon 1678).

(Thiersch Friedrich Wilhelm)

δημοσιευμένες από τον Th.⁴⁷⁴ 1286, 1858, αναφορές στην συλλογή επιγραφών του Th. 1479, αναφορές στο έργο του *Ueber die Epochen der bildenden Kunst unter den Griechen* (München 1829) 85 σημ. 3

Titeux (Titau) Auguste (Τιτώ, Τίτευχ), Γάλλος αρχιτέκτων· ανέσκαψε κατά προτροπήν του Πιττάκη το 1845 στην Ακρόπολη, Δ. τῶν Προπυλαίων «πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν βαθμίδων καὶ τῆς ἀρχαίας εἰσόδου τῶν Προπυλαίων» 905, 908, 912, 939 σημ. 1

Tournefort Joseph Pitton, de (Τουρνεφόρτιος)· ἄποψή του περὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Καρθαίας τῆς Κέας 627

Treibert Erik (Τράϊβερετ), στρατιωτικὸς ἀρχίατρος βλ. I, Τράϊβερετ οἰκία

V

Vassoigne Élie, de (Βασσουάιν), Γάλλος Συνταγματάρχης, Γεν. Διοικητῆς ἀνασκαφῆς κατὰ τὰ ἔτη 1855 καὶ 1856 ὑπὸ τὴν διεύθυνσή του γιὰ τὴν κατασκευὴ ὁδῶν στὸν Πειραιᾶ 1300-1301, 1338, 1371 καὶ σημ. 1, πρβλ. 1282-1289⁴⁷⁵, προσφορά του στὸ δημόσιο «ὅλων τῶν γραπτῶν λίθων τῶν ἐν Πειραιεῖ ἀνευρεθέντων, ἣν ἐξετέλεσεν διὰ τῆς ἐπομένης ἐπιστολῆς αὐτοῦ χάριν τῆς ἐπιστήμης» 1371 σημ. 1 (δημοσιεύεται τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς)

Velsen Arthur, von (Felsen, Φέλζεν), «δεινὸς περὶ τὴν ἐπιγραφικὴν» 1482· ἐξέτασε τὸ χειρόγραφο τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν 943 σημ. 1 (βλ. ἄνωτ., Buchon), δάνεισε

στὸν Πιττάκη τὸ βιβλίον τοῦ C. Keil, *Sylloge Inscriptionum Boeoticarum* (Lipsiae 1847) 1269 σημ. 1, περιηγήθηκε μαζί με τὸν Ἀθ. Ρουσόπουλο τὴν Βοιωτίαν 1482, 1484, παρέδωσε ἐπιγραφὴ τοῦ Πειραιῶς στὸν Ἐφορο Ἀρχαιοτήτων (τὸν Πιττάκη) 1948

Vernon Francis (Βερνόν, Vernhon, ἑσφ. γρ. Bernhum), Ἀγγλός· «ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας πρότερον τοῦ Σπὸν ἐκάλεσε θεάτρον Διονυσιακὸν» τὸ Ἡρώδειον, σὲ ἐπιστολὴ του τῆς 24ης Ἀπρ. 1676 (παρὰ Laborde) 1708 καὶ σημ. 6

Villoison Jean-Baptiste Gaspard d'Ansse, de (Βιλλουαζών)· ἀντιγραφὴ ἀττικῆς ἐπιγραφῆς 298, δημοσίευση ἐπιγραφῆς τῆς Ἀνάφης (βλ. *Mém. de l'Acad. des Inscr.* 47, 286) 373-374

Vischer Wilhelm (Φίσχερ Οὐϊλέλμος, Γουίλελμ)· «Καθηγητῆς ἐν Ἑλβετία» 1266, αναφορὲς στὸ ἔργο του *Epigraphische und archäologische Beiträge aus Griechenland* (Basel 1855) 1263, 1266-1267, 1407, 1690, 1959, 2055 σημ. 1

Visconti Ennio Quirino (Βισκόντης)· ταυτίσεις μορφῶν τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος 8, ἀναφορά του στὸν ὄρο «ἀνάγλυφον» στὸν πρόλογο τοῦ 4ου τόμου τοῦ βιβλίου του *Il Museo Pio-Clementino* (Milano 1822) 127-128 σημ. 3, πραγματεία του περὶ τῆς παραστάσεως «ἐπὶ τοῦ ἀμφορέως τοῦ Πονιατόφσκη» 1349

W

Walpole Robert (Οὐόλπολ)· 1908

Welcker, Fr. G. (Βέλκερος)· ἀναφορὲς στὸ ἔργο του *Die griechischen Tragödien* (Bonn 1839) 1347 σημ. 3, 1348

Wescher Carle (Βέσχερ Κάρλος)· «Καθηγητῆς τοῦ Γαλλικοῦ Πανεπιστημίου καὶ μέλος τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς» 2013, ἐπιγραφὲς ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Κηφισιάς (ἐξ ἀντιγρ. Wescher) 2013-2015

474. Ueber Paros und parische Inschriften, *Mémoires de l'Acad. Royale de Munich* (=Abhandlungen der Philosophisch-philolog. Classe der Königlich Bayerischen Akademie der Wissenschaften) vol. 1, 1835, 585-644.

475. [Ὁ ἀναφερόμενος στὴν σ. 1282 ἀνωνύμως «Γάλλος Συνταγματάρχης» εἶναι μάλλον ὁ Vassoigne].

Wheler George, Sir (Οὐήλλερ, Οὐήλλερ, Οὐίλ(λ)ερ), περιηγητής⁴⁷⁶. «μέλος επιτροπῆς σοφῶν ἀνδρῶν» 1708 (βλ. ἀνωτ., Pars), ἀναφορά του στὰ ἐρεῖπια μεγάλης ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς νήσου τοῦ Ἰλισσοῦ 1223, ἀναφορὲς του στὸ Ἡρώδειον 1708-1709, μετρήσεις του ἐκεῖ 1709 σημ. 4

Wilckius (:). βλ. I, Βίλκιος

Witte J., de (γρ. De Vitte, Δεβίτ). ἀναφορὲς στὸ ἔργο του *Descriptions des antiquités*

et objets d'art qui composent le Cabinet de Feu M. Le Chevalier E. Durand (Paris 1836) 638 σημ. 9, ἀναφορὲς στὸ ἔργο του *Élite des monuments céramographiques* (Paris 1844-58) 682, 1346 σημ. 6

Wordsworth Christopher (Οὐορδσουόρθ). ἀναφορὲς στὸ ἔργο του *Athens and Attika* (London 1837) 309 σημ. 6, 670, 974 σημ. 1

476. Βλ. *A Journey into Greece* by George Wheeler, Esq., in Company of Dr. Spon of Lyons (London 1682).

III.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Σημείωση

Μέσα σὲ ὀρθογώνιες ἀγκῦλες καὶ μὲ μικρότερους χαρακτῆρες περικλείονται οἱ ἀρχαῖες, ἐκτὸς τῶν προφανῶν, λέξεις τὶς ὁποῖες ὁ Πιττάκης παραβάλλει πρὸς τὶς ἀποθησαυριζόμενες ἀπὸ τὸν ἴδιο νεώτερες.

Γιὰ τὶς ἀρχαῖες παροιμίες ἢ φράσεις πρὸς τὶς ὁποῖες παραβάλλονται οἱ νεοελληνικὲς βλ. I, γνωμικὰ καὶ δημῳδαὶς φράσεις.

Ὁ ἀστερισκός (*) δηλώνει ὅτι ἡ λέξη εἶναι πιθανῶς ἀθησαύριστη.

A

ἀγάλικος· ἀγάλικά ἀμύγδαλα [ἀρχ. ἀμύγδα-
λα σιγαλόεντα] 649

ἄγαλμα, τό⁴⁷⁷. «πρῶτον, πᾶν ἔργον τῆς γλυ-
πτικῆς. Χρᾶται δέ (ἐνν. ἡ συνήθεια) ἐπὶ
καλοῦ τῇ λέξει, λέγων εἶναι ὡραῖος σὰν
ἄγαλμα», ὥσπερ τοῦναντίον χρᾶται ἐπὶ
κακοῦ τὴν λέξιν ξόανον» 1478 σημ. 1
(πρβλ. κατ., ξόανον)

ἀγαλματοκλάστης, ὁ· 5

ἀγγειόλιθος*, ὁ· βλ. I

ἀγγειοχρωματισμός*, ὁ· 100

ἀγίασμα, τό· «ὁ ἐπίσκοπος ὁμοῦ μὲ τοὺς
ἄλλους ἱερεῖς καὶ ῥαντίζοντες μὲ ἀγία-
σμα τὴν νῆσον ἐξωστράκισαν τοὺς κατὰ
τὴν ἰδέαν των ὑπάρχοντας σατανάδας»
489 || «δομάτιον... ὡς δοχεῖον ἀγίασμα-
τος» 1450 || «ἐπὶ δὲ τῶν οὕτω πατημένων
σταφυλῶν ἐπιχέουσιν ὕδωρ, ὅπερ, εὐ-
φήμῳ στόματι, ἀγίασμα καλοῦσιν» 662

ἀγκαλά· ἐπίρρ. 1219

ἀγκάλη, ἡ· βλ. ἀμέσως κατ.

ἀγκαλιά, ἀγκάλη, ἀγκαλῖς, ἡ· [ἀρχ. ἀγκάς,
ἀγκάλη, ἀγκαλῖς], «ἡ συνήθεια λέγει εἰς
τὴν ἀγκαλιάν του ἔλαβε· καὶ εἰς τὰς
ἀγκάλας του» 659 || «ἡ συνήθεια ἀγκα-
λιάς φρουγάνων λέγει· ἀγκαλιὰ κλημά-
των» 658, «ἡ συνήθεια... καὶ ἀγκαλίδας
λέγει κλημάτων, καὶ ἀγκαλιὰν χόρτου,
τὴν ποσότητα ἐκείνην, ἥτις εἰς τὴν ἀγκά-
λην χωρεῖ» 659

ἀγκαλῖς, ἡ· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

ἀγκινάρα, ἡ· [ἀρχ. κινάρα] 1956

ἄγλωσις, ἡ· [ἀρχ. ἄγρωστις⁴⁷⁸] 649, 658

ἀγοράζω· φρ. «ἡ συνήθεια λέγει διὰ τοὺς
μηδὲν ἀξιούς, δὲν τὸν ἀγοράζω, οὐδὲ μὲ
τίποτε» 655

ἀγριοελαῖαι, αἱ· 651

ἄγριοι λίθοι⁴⁷⁹. «μετεχειρίσθησαν μόνον διὰ
τὰ πελασγικὰ οἰκοδομήματα καὶ διὰ τὰ
συνήθη τείχη» 535

ἀγριοψυχρόποτον* ὕδωρ, τό· 470 (βλ. I,
μαυρονέρι)

ἄγρικοις, ὁ· [ἀρχ. ἀγροικίζομαι καὶ ἄγρικοις],
«γίνεται ἄγρικοις, εἶναι χωριάτης» 644

ἀδελφοποιητοῖ· 2061 σημ. 1, πρβλ. 654

ἄδρακτος, ὁ· «πολλὰ γυναικες τραγουδοῦ-
σαι στρήφουσι τὰ νήματα μὲ τὴν χεῖρα
των στρήφουσαι τὸν ἄδρακτον περὶ τὰ
γόνυ αὐτῶν» 651

ἀδύνατα· ἐπίρρ., «ἀδύνατα νὰ γένῃ τοῦτο,
ἀδύνατα εἶναι νὰ ἴδῃ» 649

ἀέρας, ἁήρ, ὁ· «σιτὰρι καθαρόν ἀέρος· τὸ
σιτὰρι τοῦτο δὲν ἔχει ἀέρα» 658, 661 (βλ.
κατ., ἄσκι), «ὁ Ἐφορος τῶν ἀρχαιοτή-
των, σκάπτων περὶ τὸν Πύργον τῶν ἀνέ-
μων ἀπέλυσε τοὺς ἐκεῖ συνδεδεμένους
ἀέρας» 1378 σημ. 1, φρ. «αὐτὴ ἡ νέα πο-
λὺν ἀέρα ἔχει, ἥτοι εἶναι κομποτάτη»
648, «τῶν νέων πέρνουσι εὐκόλα ἀέρα
τὰ μυαλὰ» 650, ἀτμοσφαιρικὸς ἀέρας
188, 271, 430

ἀετός, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

ἀέτωμα, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

ἄζώματα, ἄζούματα, τά⁴⁸⁰. [ἀρχ. εὐζωμον] 656,
662

ἄθεος, ὁ· «ἡ συνήθεια ταῦτὸ λέγει διὰ τοὺς
ἀσεβεῖς εἶναι ἄθεος» 656-657

αἰ⁴⁸¹ δ' ἔκει· [ἀρχ. αἰδὲ καὶ] 648

477. [Γιὰ τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα, βλ. IV].

478. [Ἄγρωστις, -ιδος· «βοτάνη ἣν τρώγουσιν
οἱ ἡμίονοι [«ἀγριάδα»]» L.-S.-Kωνστ. Βλ. *Ιστο-
ρικὸν Λεξικὸν* λ. *ἄγρωστι*, ἡ, ὅπου σημειώνεται ὁ
τύπος «ἄγλωσσι Ἀθῆν. Κύπρ.»]

479. [Πρὸς ἀντιδιαστολὴν μὲν τὸ μάγμαρο].

480. [Ἡ ἄγρια ῥόκα, βλ. *Μέγα Λεξικὸν* λ. ἄζού-
ματο, τό].

481. [Βλ. Βυζαντίου, *Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς
Ἑλλ. διαλέκτου*, λ. Αἴ! μόρ.].

Αίολο-Δωρικῶς 660

ἄκανθος, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

ἀκαταδούλωτος, -ον· «ἀκαταδούλωτος καὶ ἀκαταπάτητος⁴⁸²» 1217 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως), ἀκαταδούλωτοι (οἱ ἱερεῖς τῆς μονῆς) ὅ.π.

ἀκαταπάτητος, -ον· 1217, βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

ἀκήλητος [ἀρχ. ἀκήλητος], «εἶναι ἀκήλητος, δὲν κηλαίει⁴⁸³, δὲν μεταβάλλει τόπον» 659

ἄκληρος· [ἀρχ. ἄκουρος], «ἡ συνήθεια τοῦτον ἄκληρον καλεῖ, ὡς μὴν ἔχοντα κλήρας, οὕτω καλεῖ γενικῶς τὰ τέκνα· τὰς δὲ κούρας καὶ κουρέκλας καλεῖ» 659

ἀκονάκι, τό· [ἀρχ. ἀκόνιτον⁴⁸⁴], καρονάκι, «δηλητήριος βοτάνη... ἐφύετο εἰς τὸν ἔξω Κεραιμικὸν... ἐξέλειπε σχεδὸν νῦν» 656, βλ. καὶ 658

ἀκουή, ἡ· [ἀρχ. ἀκουή] 650

ἀκούω· φρ. «ἡ συνήθεια, ὅταν ἀναφέρει περὶ μεγάλου τινὸς βάρους, λέγει ἄκουσε τὸ βάρος τὸν μοχλόν, ἥτοι ἤρχισε νὰ μετατοπίζεται» 646

ἀκρατοκρῆναι*, αἰ· βλ. I

ἀκριβός· μεταφορικῶς, «ἀκριβέ μου, φῶς μου» 647

ἀκριοψυχρόταται* κρῆναι, αἰ· βλ. I, ἀκρατοκρῆναι

ἀκρωτήριον, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

ἀλάτι, τό· βῶλοι ἄλατος 651, φρ. «ἐφάγαμεν ψωμὶ καὶ ἀλάτι μαζὺ» 645, 657

ἀλατοποιεῖον, τό· 128 σημ. 6

ἀλείφομαι· «μὲ τὴν γλοιίδα ἀλείφθη· εἶναι γλοιδαλειμμένος, ἀλειμμένος μὲ γλοιίδα» 655

ἄλευρα, τά· «ἄλευρα ἀναδεύσαντες ἐξύμωσαν» 654, 660

ἀλεῦρι, τό· 653, βλ. κατ., πάσπαλη

ἀλησμονοῦμαι· 654

ἀλισίβα, λισίβα ἡ· «τὸ ἐκ τῶν νιτρωδῶν οὐσιῶν ἐξερχόμενον ὑγρὸν» 656

ἀλληλογραφία, ἡ⁴⁸⁵, βλ. I

ἀλλοιώσις, ἡ· «ἡ ἐπιγραφὴ εἰς διάστημα 76 χρόνων δὲν ἔπαθε μεγάλην ἀλλοίωσιν» 298

ἀλογόμυιγα, ἡ· 652

ἀλουσία, ἡ⁴⁸⁶, [ἀρχ. ἀλουσία], «ἔχει ἀλουσία καὶ πιναρὰν τὴν κάραν του, ἥτοι γεμάτην πιτυρίδος» 660

ἄλυτος· «καὶ ἀφορισμένος... καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον⁴⁸⁷» 946 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως, ἔτος 1651)

ἄμα ὅποῦ· [ἀρχ. ὡς οὖν], μόλις, ὅταν 651

ἀμάδες, αἰ· [ἀρχ. ἀμίδες], εἶδος παιχνιδιοῦ 646

ἀμβολή, ἡ⁴⁸⁸, [ἀρχ. ἐκβολή ὕδατος] 653

ἀμίλητον ὕδωρ, τό⁴⁸⁹, «ἐκβάλλουσιν ἀπὸ τὸ φρέαρ ὕδωρ ἀμίλητον [ἥτοι χωρὶς νὰ ὀμιλήσωσι]⁴⁹⁰» 651

ἀμοίβομαι· «ὅταν πατῶσι τὰ σταφύλια τραγουδοῦσι ἀμοιβόμενοι ὁ εἷς τὸν ἄλλον ῥυθμὸν ἀναπλέκοντες» 663

ἄμοιρος· ἀρχ. λέξη, «σὺ τὸν ἄμοιρον μὲ κυνηγᾷς» 649

ἀμούργα, ἡ· [ἀρχ. ἀμόργη, ἡ τοῦ ἐλαίου ὑποστάθμη] 656

ἀμπολή, ἡ⁴⁹¹, [ἀρχ. ἀμβολὰς γῆ] 652

ἀμυγδαλιά, ἡ· [ἀρχ. ἀμυγδάλη] 654

ἀμύγδαλον, τό· [ἀρχ. ἀμυγδάλιον] 649

485. Συναγωγή.

486. [Βλ. Ἄτακτα Α', 328, λ. Ἀλουτζία (Ἀλουσία)].

487. [Γιὰ τὴν σημασίαν τῆς φρ. πρβλ. Μέγα Λεξικόν, λ. ἄλυτος, «ἄλυτος ἀφορεσμός»].

488. Μέγα Λεξικόν, ἀμπολή.

489. Χρηστικόν, λ. ἀμίλητο.

490. Βλ. I, ματιάζω/μάτιασμα.

491. «Ἀμβολὰς,-άδος ὕψωμα γῆς σχηματισθὲν ἐκ χωμάτων ἀνασκαφῆς, δημ. ἀμπολή.» Μέγα Λεξικόν.

482. [Ἐννοεῖται ἡ μονὴ Φιλοσόφου].

483. [Πρβλ. Μέγα Λεξικόν, λ. ἀκήλητος καὶ ἀκύλιστος].

484. «Δημ. σκορπιδόχορτο» Μέγα Λεξικόν.

ἀμφισφηνοειδής⁴⁹². ἀμφισφηνοειδῆ σχήματα (τῶν σησαμάτων) 652
 ἀναβρυτήριον, τό⁴⁹³. «Ἄνω ἀναβρυτήριον» (Ἀθηνῶν) 1383
 ἀναβρύω. «αἱ φλέβαι τῆς πηγῆς ἀναβρύουσι» 657, «ἀνέβρυσεν ὕδωρ, ἀναβρύει ὕδωρ» 659
 ἀνάγλυπτον, ἀνάγλυφον, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.). βλ. IV
 ἀναδεύω. ἀρχ. λέξι, «ἄλευρα ἀναδεύσαντες ἐξύμωσαν» 654
 ἀναδημοσιεύω⁴⁹⁴. 1109
 ἀνακατοσοῦρα, ἡ. «ἀνακατοσοῦρας (κυδοιμοῦ) σημείον» 663
 ἀναλόγημα*, τό⁴⁹⁵. 35
 ἀναξιοβλασφημηθεῖς⁴⁹⁶. 163
 ἀναπαίτητος. «ἀναπαίτητοι καὶ ἀνεξέταστοι⁴⁹⁷ ἀπὸ πάντων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Μητροπολιτῶν» 1217 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως)
 ἀναπλέκω. «ῥυθμὸν ἀναπλέκοντες⁴⁹⁸» 663
 ἀνάσκαψις, ἡ⁴⁹⁹. 1450
 ἀνάστημα, τό. «βάθος ὡς δύο ἀνδρῶν ἀνάστημα» 652
 ἀνατομικῶς⁵⁰⁰. ἐπίρρ. 664

ἀνατριχιάζω⁵⁰¹. «ἀνατριχιάζω ἀπὸ τὸν φόβον» 646
 ἀναφέρω. «αἱ ἄμαξαι ἐκ ταπεινοτέρου μέρους δὲν ἠδύναντο νὰ ἀναφέρωσι τὰ χώματα» 1709 σημ. 5
 ἀναχασ(ι)άζω. [ἀρχ. ἀναχάζω⁵⁰²], «ἡ συνήθεια λέγει ἀναχασίασε τὴν θύραν, ἥτοι τὴν ἀνοιξεν ὀλίγον· ἀναχασμένον εἶχε τὸ σπαθὶ τὸ ὅποιον τὸν ἔμπηξεν εἰς τὴν θήκην εἰς τὸ φηκάρι» 648
 ἀνδράχλ(ε)ια, ἀνδράχνη, ἡ⁵⁰³. [ἀρχ. ἀνδράφας, ἡ] 658, 662
 ἀνδράχνη, ἡ βλ. ἀμέσως ἄνωτ.
 ἀνδρικός⁵⁰⁴. «καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα καθ' ὅλην τὴν ζωηρότητά του (ἐνν. σώζεται εἰσέτι) εἰς ἀνδρικὰ ἀκόμη λείψανα τοῦ ἀρχαίου λαοῦ» 6
 ἀνεμόλογα, τά. [ἀρχ. ἀνεμῳλῖα], «ἀνεμόλογα μοὶ λέγει» 659, πρβλ. 648
 ἄνεμος, ὁ. Θρασέας, Θρασιᾶς 658, 1269 σημ. 1 (βλ. κατ.), Σιρόκος 380, φρ. «λέγει λόγια τοῦ ἀνέμου⁵⁰⁵» 648, «ἄνεμος τοῦ ἀνέμου ἐπῆγεν ὁ κακὸς ἄνθρωπος, ἥτοι ἐφθάρη κατὰ κράτος» 648, «ζητεῖ πράγματα τοῦ ἀνέμου, πουλιὰ μὲ καλάθια» 659, πύργος τῶν Ἀνέμων, βλ. I
 ἀνεμοστρόβυλος, ὁ. 647
 ἀνεξέταστος. 1217 (βλ. ἄνωτ., ἀναπαίτητος)
 ἀνεπικίνδυνος⁵⁰⁶. 1455
 ἄνηθος, ἄνιθος, ὁ. [ἀρχ. ἄνηθον] 656, 658, 662, 1956

492. [Ἡ λέξι δὲν μαρτυρεῖται σὲ ἀρχαῖα κείμενα].

493. *Συναγωγή*.

494. *Συναγωγή*.

495. [Τὴν λέξη ἀναζήτησα σὲ πολλὰ λεξικά, ἀλλὰ δὲν τὴν βρῆκα. Χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ δηλώσει τὸ εἶδος ἐπιγραφῆς, λόγον ταμιῶν ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα, τὸ ἀναλόγημα εἶναι «ὁ ἀπολογισμὸς διαχειρίσεως (τῶν ταμιῶν)» -τὴν ἐξήγηση τῆς λέξεως ὀφείλω στὸν Ἄγγελο Ματθαίου].

496. [Ἡ λέξι εἶναι νεόπλαστη· πρβλ. *Συναγωγή*, τίς λέξεις μὲ πρῶτο συνθετικὸ ἀναξιο-].

497. [Ἐνν. οἱ ἱερεῖς τῆς μονῆς Φιλοσόφου].

498. [Ἀναπλέκω, μεταφορικῶς συνθέτω, βλ. *Μέγα Λεξικόν*].

499. *Συναγωγή*.

500. *Συναγωγή*.

501. *Συναγωγή*, λ. «ἀνατριχιάω -ῶ. κοιν. ἀνατριχιάζω».

502. «Κάμνω τινὰ νὰ ὑποχωρήσῃ» *Μέγα Λεξικόν*.

503. [Ἡ ἀνδράκλα, βλ. *Μέγα Λεξικόν*, λ. ἀνδράχνη].

504. Πρβλ. *Μέγα Λεξικόν*.

505. [Ἡ φράση χρησιμοποιεῖται «δι' ἐκεῖνους οἵτινες ψεύδονται»].

506. *Συναγωγή*.

ἀνθέμιον, ἄνθεμον, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

ἄνθος, ἄνθος κρίνου, κρίνος (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

ἀνθοσμία, ἡ· 421-422 (βλ. I, ληνὸς μοναστηρίου)

ἀνθρακοκρῆναι*, αἰ· βλ. I

ἄνιθος, ὁ· βλ. ἄνωτ., ἄνθος

ἀνίχνευσις, ἡ· «ἀνιχνεύσεις πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ναοῦ» 415

ἀνιχνευτής· βλ. I, ξένοι ἀνιχνευταὶ

ἀνιχνεύω· «καθαρίσας τὸν λίθον, καὶ ἀνιχνεύσας τὰ γράμματα, ὅσον ἔνεστι» 786

ἀνοικτόκαρδος· συνών. καλόκαρδος 647

ἄνοστος· «ὁ δεῖνα εἶναι ἄνοστος, δὲν ἔχει νοστιμάδα, εἶναι ἀνούσιος⁵⁰⁷» 651

ἀνούσιος· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

ἀνταποκριτής, ὁ· βλ. I

ἀντίδια, τά· 1956

ἀντιδραστήριον χημικόν, τό⁵⁰⁸. 100

ἀντίσταθμος⁵⁰⁹. «ισόδροπος» 668, «ἄγαλμα Ἀπόλλωνος Πυθίου ἀντίσταθμον καὶ ὅμοιον, κατὰ τὸ δυνατόν, τοῦ ἐν Σάμφ ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος» 668

ἀντίτυπον, τό· «ἀντίτυπα κἄν ἐκ γύψου..., ἡ ἐξ ἄλλης στερωτέρας ὕλης ὅλων τῶν ἀντικειμένων τῆς ἀρχαιοτήτος, ὅσων πλουτεῖ τὸ μουσεῖον των» 28 σημ. 1⁵¹⁰

ἄνω κάτω· φρ. «ἄνω κάτω ἔγινεν ἡ καρδιά μου» 647, «ἄνω κάτω θὰ τὰ εὔρεις» 654, «ὅλοι ἄνω κάτω ἔγιναν· ἄνω κάτω τὰ πάντα ἔκαμεν» 656

ἀνώγειον, ἀνώγειον, τό· 944, «ὀσπήτια ἀνώγαια καὶ χαμόγαια» 946

ἀνωφέλευτα· ἐπίρρ. 650 (βλ. κατ., μαδοῦμαι) ἀξιάλη, ἀξιάλη, ἡ· «ἡ ῥαβδισταρία⁵¹¹» 660

ἀξιάλη, ἡ· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

ἀξίνη, ἡ· 660, γνωμικὸ «δὲν κατεβάξει πάντοτε ὁ ποταμὸς ἀξίνας» 659

ἀξιοπαράδεκτος*. 1453

ἀξιοπεριέργος⁵¹². «ἀξιοπεριεργότερα τῶν ἀντικειμένων τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους» 10

ἀπαγγέλλω· ἀρχ. λέξη, «δὲν τὸν οἶδεν κανεὶς διὰ τὸ ἀπαγγεῖλη, ἔξω ἀπὸ τὸν Ἥλιον» 647

ἀπαοριάζω· 646, βλ. ἀμέσως κατ.

ἀπάορος· [ἀρχ. ἀπάορος], «ἡ συνήθεια λέγει ἀπάορος εἶναι· τί ἀπαοριάζεις; ἦτοι τί ἐκπλήττεσαι;» 646

ἀπάρθενος· «ἀπάρθενος εἶναι, ἦτοι παρθένος· στάκτην ἀπάρθενον λέγει τὴν στάκτην τὴν καθαροτάτην, ἥτις μένει κυρίως, ὅταν κλήματα τῆς ἀμπέλου καύσητις, καὶ ἥτις φυλάσσει τὸ σχῆμα τοῦ καέντος κλήματος» 650

ἀπεικάζω· «οἱ διδάσκαλοι ἀπεικάζουσι τοῦτο, ἦτοι ἐννοοῦσι» 644 || «μὲ ποῖον τὸν ἀπεικάζεις; ἦτοι τὸν παρομοιάζεις, δὲν τὸν ἀπεικάζεις μὲ κἀνένα;» 645

ἀπήγανος, ὁ, ἀπήγανον, τό· [ἀρχ. πήγανον]⁵¹³ 656, «πρὸς ἀποφυγὴν τῆς βασιλείας φέρουσι ἀπήγανον τὸ χόρτον, ὅπερ ὁμοίως τοῖς ἀρχαίοις ὀνομάζουσι· προσθήκη τοῦ α μόνον ἀπήγανον, ἀντὶ πήγανον» 658

ἀπίστομα· ἐπίρρ., «φοβοῦμαι ἐπειδὴ εἶναι πιομένος μήπως ταραχθεὶς ἀπὸ τὸ κάθισμά του πέσῃ ἀπίστομα» 663, «ἀπίστομα ἔπεσε καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν» 663

ἄπιστος· «οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες λέγουσι κολακευτικῶς ἐκφραζόμενοι πρὸς τὸ ἐρω-

507. *Μέγα Λεξικόν*, ἀνούσιος (4).

508. *Συναγωγή*.

509. «Ἰσοβαρής, ἰσοξυγής, ἰσόδροπος» *Πρωΐα*.

510. [Ἀπόσπασμα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Ῥαγαβῆ πρὸς τοὺς Ἀγγλους περὶ τῆς ἀποστολῆς στὴν Ἑλλάδα ἀντιγράφων τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου].

511. [Ράβδος γιὰ τὸ ῥαβδισμα τῶν ἐλιῶν].

512. *Συναγωγή*. Πρβλ. κατ., περιέργος.

513. [Ἀντίδοτο τοῦ κωνείου, πρβλ. *EA* 1328].

μένον πρόσωπον Ἄπιστε ἀντὶ τοῦ Πιστέ» 417
 ἄπλητος· «τὰ ἄπλητα ἱμάτια παλάϊα λέγει» 649
 ἀπόβρεγμα, τό· βλ. κατ., λ. δεύτερος
 ἀποδεμένος· 645, βλ. ἀμέσως κατ.
 ἀποδεμή, ἀποδεις, ἡ· «ἔστειλεν ὅλην τὴν ἀπόδесιν εἰς τὸν βαπτιστικόν του» 644, «ἔστειλεν ὁ ἀνάδοχος τὴν ἀποδεμὴν τοῦ παιδίου, ἦτοι τὰ ὑποδήματα καὶ λοιπὰ φορέματα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν» 645
 ἀποδένω· [ἀρχ. καταδέω], «τὸν ἀπόδесе τὸν ἔδεσε, μὲ ἐξόρκια μὲ μάγεια· καὶ πιστεύει ὁ λαὸς ταῦτα» 645
 ἀποδεις, ἡ· βλ. ἀνωτ., ἀποδεμή
 ἀποκαρῶνω, -ομαι⁵¹⁴. [ἀρχ. καρόω], «ἀπεκάρωσε» 649, «ἔπεσε καὶ ἀπεκάρωσε» 663. Παθ. φωνή «ἀποκαρωμένος ἀπὸ τὰς εὐωδίας· εἶναι ἀποκαρωμένος ἀπὸ τὴν χιῶνα» 656, «τὸν ἡῦρον ἀπὸ τὸ φαγοπότι ἀποκαρωμένον πλέον» 663
 ἀπομνημόνευμα, τό· «οἱ πρῶτοι τῶν φιλολόγων οὐδ' ἐνθυμοῦντο ὅτι ἦτον δυνατὸν νὰ ὑπάρχη ἡ Ἑλλὰς ἐκείνη τῆς ὁποίας ἀνεγίνωσκον τὰ περικλεῆ ἀπομνημονεύματα» 6
 ἀπονοία, ἡ⁵¹⁵ (ἀπονία)· ἀρχ. λέξι, «διὰ τὴν ἀπονοία των θαυμάζει τις ἄπονος εἶναι ἔχει ἀπονοίαν» 657
 ἄπονος· 657, βλ. ἀμέσως ἀνωτ.

514. «Ἀποκαρῶνω (ρ.) [ἐκ τῆς ἀπὸ μὲ ἔνν. ἐπιτατικὴν + κάρως=νάρκη], μετχ. παθ. παρακ. *ἀποκαρωμένος (ὡς μετβ.) κάρνω τινὰ νὰ κοιμηθῇ βαθέως, ναρκῶνω: «αὐτὴ ἡ ζέστη μὲ ἀποκάρωσε» || (ὡς ἀμετβ.) ναρκοῦμαι, περιπίπτω εἰς λήθαργον, ἀποκαρῶνομαι: «γιά ἰδὲς τον, ἀποκάρωσε». Οὐσιαστ. ἀποκάρωμα (τὸ) καὶ ἀποκάρωσις (ἡ)» *Πρωΐα*.
 515. [Σύγχυση μεταξὺ τῶν ἀρχ. λέξεων ἀπόνοια καὶ ἀπονία].

ἀποσκαρῶνω⁵¹⁶. [ἀρχ. ἀπασκαρίζω], «ἀπεσκάρωσεν· ἔχασε τὸ σκαρί του, ἦτοι ἐδυστύχησεν· ἔχασε τὴν ἰσοσταθμίαν του» 663
 ἀποστομώνω· [ἀρχ. ἐπιστομίζω, ἀποστομίζω], «σὺ τοῦβαλες πεδᾶρι εἰς τοὺς λόγους, καὶ τὸν ἀπεστόμωσες» 644, «τοῦῤῥᾶψε τὸ στόμα, τὸν ἀπεστόμωσε» 660
 ἀράθυμος· «ὀργῆλος, ὀξόθυμος» 650
 ἀράκιον, τό· [ἀρχ. ἄρακος, ὁ] 662
 Ἀραποσυνκέα, ἡ· [ἀρχ. συκὴ Αἰγυπτία], «ἡ συνήθεια Ἀραποσυνκέα λέγει, μεταφράζουσα τὸ Αἰγυπτίαν εἰς Ἀραψ, διότι κοινῶς τοὺς Αἰγυπτίους Ἀράπιδας καλεῖ ἡ συνήθεια» 654
 Ἀραψ, Ἀράπης· «κοινῶς τοὺς Αἰγυπτίους Ἀράπιδας καλεῖ ἡ συνήθεια, διὰ τὸ μελανὸν χρῶμα αὐτῶν· ἦλθον οἱ Ἀράπιδες εἰς τὴν Πελοπόννησον [οἱ Αἰγύπτιοι οἱ περὶ τὸν Ἰμβραΐμην]» 654, οἰκίες Ἀράβων στὴν Ἀθήνα 881 σημ. 1, βλ. καὶ ἀμέσως ἀνωτ. καὶ I, Κιαφαράπη
 ἀργάζομαι· [ἀρχ. ὀργάζω], «ὅταν τὸ κερὶ μέτρια ἀργασθῇ» 644
 ἀργυρόπτωχος· ὀρυκτὰ ἀργ. 446
 ἀρίδα, ἡ· [ἀρχ. ἀρίς], ξυλουργ. ἐργαλεῖο 660
 ἀρκῶ· «πόσον εἰς αὐτοὺς ἀκόμη θὰ ἀρκέσει;» 654
 ἀρμάθα, ἀρμαθιά, ὠρμαθιά, ἡ· [ἀρχ. ὀρμαθός, ὁ], «πολλὰς ἀρμάθας..., ἀρμαθιά σύκων» 652, «ὠρμαθιά ἢ ἀρμαθιά τοὺς ἔκαμε» 647
 ἄρμενα, τά· «τὸ πλοῖον ἔμενεν ἔχον τὰ ἄρμενά του ἀπλομένα» 650
 ἄρμενα, τά· «τὰ ἄνωθεν τοῦ κτενίου μέρη» 661
 ἀρμοί, οἱ· «ἐκόπικαν οἱ ἀρμοί μου» 646
 ἀρνακίς· βλ. ἀμέσως κατ.

516. «Ἀποσκαρῶζω· δημ. ἀποσκαρῶνω. ἀφαιρῶ τὰ κατὰ τὴν βάσιν μεγάλου τινὸς κινητοῦ πράγματος τεθειμένα πλαγίως ὑποστηρίγματα, ὑπερείσματα, σκαριά.» *Μέγα Λεξικόν*.

ἀρνιακὸ(ν) ἢ ἀρνακὸ(ν) καὶ ἀρνακίς⁵¹⁷.
[ἀρχ. ἀρνακίς], «οἱ ἐργάται τὸ ψύχος τε-
λίττουσι τοὺς πόδας αὐτῶν ἀρνακίδαις
καὶ προφέροντες τὴν λέξιν ἀρνακὰ φυ-
λάττουσι τὸ ὑγρὸν τοῦ Ρ ἀρνιακὰ προ-
φέροντες» 645

ἀρπεδόνη, ἢ· [ἀρχ. ἀρπεδόνη], «τοῦ πανιοῦ ἢ
ἀρπεδόνη» 652, 660

ἄρτημα, τό· [ἀρχ. ἄρταμος], «τροφὴ μετ' οὐ-
σίας τινὸς» 652

ἄρτος, ὁ· «βρόμι καὶ κεγχρί, καὶ ἐν σιτοδείᾳ
ἄρτους ἐκ τούτων ποιοῦσιν οἱ πτωχοὶ
μέχρι τοῦδε» 662

ἀρύβαλλος, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

ἀρχαϊκός· 283, 424

ἀρχαῖος· πολλαχοῦ, τὰ ἀρχαῖα οἰκοδομή-
ματα 52, ἀρχαῖον ἔδαφος 1709 σημ. 4 καὶ
5, «οἱ ἀρχαῖοι περιηγηταί (Spon καὶ
Wheler)» 1708 σημ. 2, ἀρχαία ὀνομασία
1772, οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς 1114, «οἱ
ἀρχαιότεροι τεχνῆται τῆς οἰκογενείας
ταύτης» 1115

ἀρχαῖσμός, ὁ⁵¹⁸. 183

ἀρχιπέλαγος, τό⁵¹⁹. 358, 636, 1148

ἀσβέστη, ἢ· 786, 1127, 1136, 1546, 1642, 1772,
ἄσβεστος 13, 874, 1060, 1335, 1712

ἀσβεστότοιχος· ἐπίθ., «ἀσβεστότοιχος δεξα-
μενὴ» 91

ἀσκαρδαμυκτεῖ· ἐπίρρ., «μὴ θεωρεῖς ἀσκαρ-
δαμυκτεῖ⁵²⁰ τὸ παιδί, φτύσε το» 646

ἀσκή, τό· [ἀρχ. ἄσκωμα], «τὸ δέριμα, ὅπερ δι'
ἀέρος ἐξογκοῦται» 661

ἀσκόλιθρα, ἢ· [ἀρχ. σκολιόθριξ⁵²¹ (ἄκανθα)]
659

ἄσκωμα, τό· [ἀρχ. ἄσκωμα], «τὸ ἄσκωμα τοῦ
νεροῦ... καὶ τὸ πρίσμα, καὶ τὸ φούσκω-
μα, ἄσκωμα λέγει (ἐνν. ἢ συνήθεια), οἷον
ἀπὸ τὸ πολὺ φαγητὸν ἔχει ἄσκωμα» 661

ἀσπάραγ(γ)ος, ὁ· βλ. κατ., σπαράγγι

ἀστέρας, ἄστερας, ὁ, ἄστρον, τό· «ἢ συνή-
θεια ἀπαραλλάκτως⁵²² λέγει ἄστρο γενι-
κῶς τὸ σύμπαν τῶν ἀστέρων, μὰ τὰ
ἄστρο τ' Οὐρανοῦ λέγει· ἀστέρας δὲ τοὺς
κατὰ μέρος ἀστέρας, οὓς καὶ παροξυτό-
νως καλεῖ, ἐκβῆκε λέγει τὸ πρῶτ' ὁ Ἄστε-
ρας τὰ γλυκοχαράγματα» 661, «ἀπὸ τὸ
μεσημέρι ἕως ὅτου ἐκβῆκαν τὰ ἄστρο»
655

ἀστεροσκοπεῖον, τό⁵²³. βλ. I

ἀστράγαλοι, οἱ· εἶδος παιχνιδιοῦ⁵²⁴ 661

ἄστρεπτος⁵²⁵. [ἀρχ. ἄστρεπτος], «ἐπιστρέφου-
σι δὲ ἄστρεπται» 651

ἄστρον, τό· βλ. ἄνωτ., ἀστέρας

ἄστροφα· ἐπίρρ., [ἀπὸ τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἄστρο-
φος]⁵²⁶, φρ. «ἐφέρπισαν ἄστροφα⁵²⁷, ἦτοι
χαμιλά, σκυφτὰ ἐφυγον χωρὶς νὰ ἐπι-
στρέψωσι τὴν κεφαλὴν των, ἵνα ἴδωσιν
ὀπισθεν αὐτῶν» 648

ἄσχημος· [ἀρχ. ἄσχημος], «τίποτε ἄσχημον
διὰ τὰ χρήματα ἐπραξες» 645, [ἀρχ.
αἰσχυρός] 644

ἀτάλικος· [ἀρχ. ἀταλός], «ἢ συνήθεια τὰ ἀσθε-
νῇ καὶ τρυφερὰ βρέφη ἀτάλικά καλεῖ»
659

522. Ἐνν. πρὸς τὸ ἀρχ. χωρίον «Ἄστρο λέγου-
σιν οἱ Ἀττικοὶ καὶ οὐχὶ ἀστέρας, ὡς τῶν μὲν
ἄστρον πλήθους σύστασιν ἐμφαινόντων, ἀστέ-
ρος δὲ τοῦ καθ' ἕκαστον λεγομένου. Ἡσύχ.»
(Πιττάκης, EA 661).

523. Συναγωγὴ.

524. [Βλ. I, λ. παιχνίδια].

525. [Πρβλ. τὴν συνών. λέξιν ἄστροφος, κατ.].

526. [Πρβλ. τὴν συνών. λέξιν ἄστρεπτος, ἄνωτ.].

527. [Ὁ Πιττάκης παραβάλλει τὴν ἀρχ. φρ.
ἀφέρπειν ἄστροφος (Σοφ. Οἶδ. Κολ. 490), πρὸς τὴν
νεώτερη].

517. «Ἀρνακίς· δορὰ ἀρνιοῦ ἢ προβάτου, κοιν.
ἀρνιακός» *Πρωΐα*.

518. Πρβλ. *Συναγωγὴ*, λ. ἀρχαϊκότης.

519. *Συναγωγὴ*.

520. [Τυπώθηκε ἀσκαρδαμυκτεῖ].

521. «Ὁ ἔχων φύλλα οὐῖα, “σγουρωτά”» L-S-
Κωνστ., ἐν λ.

ἀτμοσφαῖρα, ἡ⁵²⁸. 53, 358, 430, 446
 ἀτμοσφαιρικός· ἀέρας 188, 271, 430, ἐπίρ-
 ρειαι 938, 1589, προῖδον 1709 σημ. 2,
 ὕδωρ 430
 αὐγόν, τό· «ἐγεννήθη ἀπὸ τὸ αὐγόν» 649,
 651
 αὐτογνωμόνως⁵²⁹. ἐπίρρ., 1987
 αὐτοτρικυμία, ἡ· «τὴν γὰρ βιωτικὴν ἀποφυ-
 γὼν αὐτοτρικυμίαν καὶ τῇ Μονῇ προσ-
 δραμὼν ἤδη γαληνιᾶ» 1216 (ἔγγρ. Πατρ.
 Κων/πόλεως)
 αὐτοῦ· ἐπίρρ. «αὐτοῦ ἐκοιμήθησαν» 654-655
 αὐτόφωνον· «τὸ αὐτόφωνον τῆς ΑΙ καὶ Ε
 (ἀρχ. διφθόγγου)» 776
 ἀφαντόλογος⁵³⁰. ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος «λέγει
 ἄρρητα ῥήματα» 647
 ἀφομοίωμα, τό· συνών. «ἀντίσταθμον, ἰσόρρο-
 πον» 5, 78, 418, 436, 637, 905, 1862 σημ.
 1, 2062 σημ. 1
 ἀφομοιώσις, ἡ· «προσπαθὼν τὴν ὅσον ἔνε-
 στιν ἀφομοίωσιν αὐτῆς τῷ πρωτοτύπῳ»
 832
 ἀφορία, ἡ· «ἀφορία εἶναι κατὰ τοῦτο τὸ
 ἔτος» 664
 ἄχ· ἐπιφών. (βλ. *Συναγωγή*), «ἄχ ἄς τὸν ἴδω
 νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν τοῦ ὀσπιτίου μου»
 646-647, [ἀρχ. ἄχθομαι] «ἄχ κάμνω» 652
 ἄχινός, ὁ· [ἀρχ. ἐχῖνος], «οἱ ἄχينوὶ τῆς θαλάσ-
 σης» 644, «ἡ συνήθεια τὸν μὲν θαλάσ-
 σιον (ἐνν. ἐχίνον) ἄχινδον καλεῖ» 1956
 ἀψινθιά, ἡ· [ἀρχ. ἄψινθος, ἡ] 658

B

βάθος, τό· «βάθος ὡς δύο ἀνδρῶν ἀνάστη-
 μα» 652, «κατὰ βάθους⁵³¹ ἔχει κοιλίας τὸ
 πηγάδι» 657
 βαλανίδι, τό· «ἡ συνήθεια λέγει τὸν ἀνθὸν
 τῆς ἀγρίας βαλανιδιάς, βαλανίδι» 664
 βαλανιδιά, ἡ· 664, βλ. ἀμέσως ἀνωτ.
 βάλανος, ἡ· βλ. ἀμέσως κατ.
 βαλανοφάγος· [ἀρχ. βαλανοφάγος], «ἡ συνή-
 θεια βαλανοφάγους λέγει τοὺς τρώγον-
 τας τὰς βαλάνους» 664
 βαλανοφόρος· χῶρος 128, βλ. I, Βαλανιδέζα,
 Βελανιδέζα
 βάλλω· «ἐβάλλαμεν εἰς τὸν κλήδονα λέγει,
 ἔβαλλα τὸν κλήδονα» 653, [ἀρχ. προσε-
 νέγκασθαι] «βάλλε σινάπι» 662
 βαμβάλα*, ἡ· [ἀρχ. βάμβαλον], «τὸ αἰδοῖον...
 τὸ μάλα ὑπὲρ φύσιν» 660
 βαπτίζομαι· φρ. «ἐγὼ εἶμαι ὅστις χθὲς ἐβα-
 πτίσθην εἰς τὸ κρασὶ· ἐβαπτίσθη καὶ
 στουπὶ ἔγεινε στὸ κρασὶ» 645
 βαπτίζω· μεταφορικῶς, «ὁ Κ. Φορχάμερ ἐβά-
 πτισε τὸν Ἀγχεσμον εἰς Λυκαβηττὸν» 76
 βαπτιστικός· 644 (βλ. ἀνωτ., ἀποδεμῆ)
 βαραίνομαι· [ἀρχ. βαρέομαι], «ἐβαραίνοντο
 τὴν εὐγένειαν αὐτῶν, τὸν βαραίνομαι,
 διότι εἶναι πολὺλογος, εἶναι βαρετὸς»
 652-653
 βαρέλια, τά· «εἶχον οἱ ἀρχαῖοι καὶ ἀγγεῖα
 διαμένοντα εἰς τινὰ τόπον, τὰ ὅποια ἀντι-
 κατέστησαν τὰ σημερινὰ βαρέλια» 538
 βαρετός· βλ. ἀνωτ., βαραίνομαι
 βαρύς· «βαρὺ τὸ χωρίον· βαρὺς ὁ τόπος, ἥτοι
 νοσώδης» 644, «ἔπαθαν, διότι ἦσαν βα-
 ρεῖς καὶ ὑπερίφανοι· ὁ δεῖνα εἶναι βαρύς,
 ἥτοι δυσπροσήγορος» 656

Βασιλεύς· βλ. I, λ.

528. *Συναγωγή*.

529. *Συναγωγή*.

530. [Ἡ λέξις εἶναι πιθανῶς ἀθησαύριστη. Τὸ
 πρῶτο συνθετικὸν τῆς πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἐπίθ. ἄφα-
 τος, «ἄρρητος, ἀπερίγραπτος», βλ. *Πρωϊά*. Ὁ Πιτ-
 τάκης θεωρεῖ ὅτι ἡ λέξις προήλθε ἀπὸ τὸ ἀρχ. ρ.
 ἀφανδάνω].

531. «Κατὰ βάθους ἔχει κοιλίας τινάς. Στράβ.
 Β. 5» (Πιττάκης, *EA* 657).

βασιλικὰ σῦκα· [ἀρχ. βασιλίδες ἰσχάδες, ἡ Βασίλεια] 650, 651, 660

Βασιλίνδα· 661, βλ. I, λ. παιχνίδια

βασκαίνω· βλ. I, ματιάζω

βασκανία, ἡ· βλ. I, ματιάζω

βάσκελα· βλ. κατ., φάσκελον

βατεύομαι· [ἀρχ. βατέομαι] 650, (ὕβριστ. γιὰ γυναῖκα) «βατεύεται ὡς φοράδα» 645

βαύβω, ἡ· βλ. I

βάφω· «ἡ συνήθεια λέγει ἔβαψε τὸ σκεπάρονι, ἔβαψε τὴν ἀξίνην, ἔβαψε τὸν σίδηρον· τὸ δὲ ἔργον τοῦτο καὶ νῦν πράττουσιν, ὡς καὶ τὸ πάλαϊ ἔπραττον» 660

Βεζύρης· 661 (βλ. I, λ. παιχνίδια)

βηλός, ὁ· τὸ κατώφλι τῆς θύρας⁵³², «(ἐπιγραφῇ) ἐστρωμένη εἰς τὸν ἔσω βηλὸν τῆς οἰκίας» 1687, βλ. καὶ 89

βησσαλοκονία, ἡ⁵³³. 1712

βησσινιά, ἡ· 654

βλέπω· βλ. κατ., γλέπω

βλέφαρον, γλέφαρον, τό· [ἀρχ. βλέφαρον καὶ στήν δωρ. διάλ. γλέφαρον] 646, φρ. «ἔχω κωμάρα εἰς τὰ βλέφαρα, ἥτοι δὲν δύναμαι νὰ ἀνοίξω τὰ μάτια μου» 651

βληφονάκι, τό· βλ. κατ., γληχονάκι

βληχονάκι, τό· βλ. κατ., γληχονάκι

βλίτον, τό· [ἀρχ. βλίτον] 656, 658, 662

βουβάλιον, τό· «ταῦτα κάμουσι ἔτι αἱ μητέρες... εἰς τὴν κούνιαν ἢ βουβάλιον τὰ κινουῦσι (ἐνν. τὰ τέκνα αὐτῶν)» 645

βουβῶνες, οἱ· «λαπάρα... καλεῖ τοὺς βουβῶνας ἀνατομικῶς εἰπεῖν» 663-664

βούριχα, τά· [ἀρχ. ἀττ. διάλ. βρύτια], «τὰ τῶν στερεῶν σταφυλῶν στερεὰ μόρια» 662

βοῦρκος, ὁ· [ἀρχ. βόρβορος] 657

βράκα, ἡ, βράκωμα, τό· [ἀρχ. βράκος = ῥάκος], «τὸ Ῥάκος ὅπερ χάριν ὑγείας φέρουσιν ὅπως καλύπτωσιν τὰ κάτω μέρη τοῦ ἀνθρώπου οἱ πάσχοντες» 640

βράκωμα, τό· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

βράχη, τά· «συνέβη νὰ καθίσῃ εἰς τὰ βράχη τὸ πλοῖον» 656

βρεγματικός⁵³⁴. τὰ βρεγμ. ὁστᾶ 646

βρεῖζα (βρίζα), ἡ· [ἀρχ. ζειὰ] 660

βρέχομαι· μεταφορικῶς, «ἡ συνήθεια λέγει διὰ τὸν μεθυσθέντα εἶναι βρεγμένος» 651

βρόμι, τό· [ἀρχ. βρόμος, ὁ] 662

βρύα, τά· [ἀρχ. βρύα θαλάσσια], «βρύα τῆς θαλάσσης» 653

βρυνάζω· φρ. «βρυνάξει τὸ μελίσσι, ἥτοι ὑπάρχει πληθὺς μελισσῶν· βρυνάξει ἡ πόλις ἀπὸ ἀνθρώπων, ἥτοι ἔχει πολυανθρωπίαν» 649, «βρυνάξει εἰς τὸ σπῆτι του τὸ σιτάρι, τὸ κριθάρι καὶ οἱ καρποὶ ὅλοι» 651

βρύχημα, τό· ὁ βρυχηθμός, «τὸ βρύχημα τῶν ἄγριων ζώων» 488

βῶλος, ὁ· βῶλοι ἄλατος 651

Γ

γαβγίζω· [ἀρχ. ἱαμβίζω], «τί γαβγίζει; ἥτοι ὁποίας ὕβρεις λέγει;» 646

γαῖδοροπόδαρα, τά· [ἀρχ. πεταλίδες σῦες]⁵³⁵ 651

γαιολόγοι· 485, 1146

γάλα, τό· «ἡ συνήθεια ἐπὶ τῶν λίαν εὐδαιμονούντων λέγει ἔχει τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα· τὴν τρέφει τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα» 658, φρ. «μέλι καὶ γάλα στὸν δρόμον σας» 648 (βλ. I, Καλοκυράδες)

γαλεός, ὁ· 654

532. Βλ. *Μέγα Λεξικόν*, λ. βηλός.

533. Γιὰ τὸ α' συνθετικὸ τῆς λέξεως βλ. *Πρωῖα* «Βέσσαλον (τὸ) καὶ βήσσαλον, [λατιν.]· παρὰ Βυζαντινοῖς ὁπτιὴ πλίνθος, κοινῶς βεσσάλιν».

534. *Συναγωγὴ*.

535. «Εἶδος ὁστρέου σκληροῦ, ὁμοιάζοντος πρὸς τὸ πέταλον ὄνου» *Μέγα Λεξικόν*.

γαλλιστί⁵³⁶. πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 1335, 1441 (βλ. I, γαλλιστί), 1715

γαρίδα, ἡ· [ἀρχ. καρὶς] 650

γάρον, τό· [ἀρχ. γάρων⁵³⁷], «ἐκ τούτων (ἐνν. τῶν σκουμβρίων) κατασκευάζει τὸ γάρων» 656

γαστέρα, ἡ· φρ. «ἡ γαστέρα της εἶναι στέραφα, εἶναι ἄγονος» 662

γαυλός, ὁ· [ἀρχ. γαυλός⁵³⁸] 659

γεῖσ(σ)ον, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

γείσσωμα, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

γέμισις, ἡ⁵³⁹. «γέμισις τῆς σελήνης» 645 (βλ. ἀμέσως κατ.)

γεμόφεγγον, τό· [ἀρχ. πανσέληνος, ἡ], «γέμισις τῆς σελήνης» 645

γεργάθια, τά⁵⁴⁰. [ἀρχ. γύργαθοι] 652

γερόν, τό· «τὸ ἱερόν γερόν καλεῖ ὁ λαός» 1359

γεροντοπρόσωπος, -ον· ἐπίθ., γυνὴ γεροντοπρ. 530

γευματίζω· 646

γιάσου· «εἰς τὸν πετρνιζόμενον λέγομεν γιάσου, ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ζεῦ σῶσον» 650

γιόθοι, ἰόθοι, οἱ⁵⁴¹. [ἀρχ. ἰονθοι] 659

γιός, ὁ· 1359

γκαρίζει· παρομ. «γκαρίζει ὁ ὄνος τὸν Μάρτυν» 659

γλάρος, ὁ· [ἀρχ. λάρος] 655, 659

γλέπω (βλέπω)· «μάθε το ἀπ' ἐμὲ ἀκούων ὥσ' ἂν νὰ μὲ βλέπης, ἢ μὲ γλέπης» 647

γλέφαρον, τό· βλ. ἀνωτ., βλέφαρον

γληχονάκι, γλυχωνάκι, βληφονάκι, βληχονάκι· [ἀρχ. γλήχων, ἡ⁵⁴², ἀρχ. ἀττ. διὰλ. βλήχων] 658, 659, «ἐν Ἀθήναις βληχονάκι» 662, «τρώγουσιν (οἱ χωρικοὶ)... καὶ γλυχωνάκι» 662, «ὁσφραίνεται γληχωνάκι» 663

γλοῖδα, ἡ· [ἀρχ. γλοιός, ὁ], «μὲ τὴν γλοῖδα ἀλείφθη· εἶναι γλοῖδαλειμμένος, ἀλειμμένος μὲ γλοῖδα» 655

γλοῖδαλειμμένος· βλ. ἀμέσως ἀνωτ.

γλυνκάδι, τό· «τὸ ὄξος⁵⁴³» 657

γλυνκάνισον, τό· [ἀρχ. ἄνηθον] 1956

γλυκοχαράγματα, λυκοχαράγματα, τά· [ἀρχ. ἀμφιλύκη νύξ], «ἡ συνήθεια τὴν ὥραν ταύτην τῆς νυκτὸς λέγει λυκοχαράγματα καὶ γλυκοχαράγματα Ἀττικώτερον, τῇ προσθέσει τοῦ γ, καὶ εὐφραδέστερον» 659, «ἐκβῆκε τὸ πρῶν ὁ Ἄστερας τὰ γλυκοχαράγματα» 661

γλυκὺ, τό· [ἀρχ. ἀττ. διὰλ. γλυκεῖα], οὐς.⁵⁴⁴ «μὲ ἐπίασε τὸ γλυκὺ μου λέγει, ἦτοι ἔχω πόνον τοῦ ἥπατος» 657, «ἡ συνήθεια ἐκάλεσε... τὴν χολήν, γλυκὺ» 657

γλυχωνάκι, τό· βλ. ἀνωτ., γληχονάκι

γλῶσσα, ἡ· φρ. «ἐπὶ τῶν κακῶς λεγόντων λέγει δάκωσε τὴν γλῶσσαν σου» 661, «τρέχει ἡ γλῶσσα του ὡς τοῦ μυλωνᾶ ὁ κῶλ...» 648 || «ἡ νῦν λαλουμένη γλῶσσα» 450 (βλ. I, γλῶσσα), γλῶσσα Ἀλβανητικῇ 211, Φοινικικῇ 401, κ.λπ.

γλωσσοκοπάνα, ἡ· συνών. κατάγλωσση καὶ γλωσσοῦ 663, βλ. κατ., κατάγλωσση

γλωσσοῦ, ἡ· βλ. ἀμέσως ἀνωτ.

γνέθω· βλ. κατ., νέθω καὶ νέω

536. *Συναγωγῇ*.

537. «Ἀπὸ τῶν ἀλίσκομένων σκόμβρων, ἐξ ὧν τὸ ἄριστον σκευάζεται γάρων. Στράβ. Γεωγρ. 3, 4, 6» (Πιττάκης).

538. «Γαυλός, ὁ, σκεῦος πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ γάλακτος κατὰ τὸ ἄρμεγμα, «καρδάρη», Ὁδ. I 223» L.-S.-Kωνστ.

539. *Συναγωγῇ*.

540. «Δικτυωτὸν πλέγμα ἐκ σχοινίου ἢ κλάδων λυγαριᾶς. κατάλληλον πρὸς μεταφορὰν ἀχύρων» *Πρωϊά*, λ. γέργαθος (καὶ γεργάθι).

541. «Γιόθος· δημ. εἶδος ἐξανθήματος ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν μαστῶν αἰγῶν κ.ἄ. γαλακτοφόρων ζώων, ὁ ἰονθος» *Μέγα Λεξικόν*.

542. [Τὸ φλισκούνι].

543. Πρβλ. «τὸ ὄξος μέλι. Ἑλλάν. παρὰ Φωτίφ» (Πιττάκης).

544. Πρβλ. *Μέγα Λεξικόν*, λ. γλυκί (τό).

γνέματα, τά· βλ. κατ., νέματα
 γογγυρί, τό⁵⁴⁵. [ἀρχ. γόγγυρος, ό] 654, 660
 γογγύλι(ον), τό· [ἀρχ. γόγγυλος, ό], «ή συνή-
 θεια γογγύλια καὶ ῥέβας καλεῖ» 1956
 γόνατον· βλ. κατ., γώνατον
 γραῖα, ἡ· πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 647 || ἡ μαῖα, ἡ
 μαμμή 649 || συνών. βαύβω, ἡ 1346 σημ. 6
 (βλ. I, Βαύβω) || μαμ(μ)άκουται καὶ μα-
 μάλοι (γραῖαι), βλ. κατ.
 γραμματικά, τά⁵⁴⁶. οὐσ. «ἐπαιδεύθη τὰ γραμ-
 ματικά, ἥτοι ἐδιδάχθη» 656
 γραμματικῇ, ἡ⁵⁴⁷. «αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται εἶναι
 πρὶν τῆς γραμματικῆς τοῦ Εὐκλείδου» 35
 γρασίδι, τό· [ἀρχ. κράστις, ἀρχ. ἄττ. διάλ. γρά-
 στις, ἡ] 660
 γράσσον, τό· 654 (βλ. κατ., μάλα)
 γραφικός· «γραφικὰ κοσμήματα» 1862
 γρύ· [ἀρχ. γρύ]⁵⁴⁸ «οὐδὲ γρύ τὸν ἄφησε νὰ
 κάμη, νὰ εἴπη· καὶ ἐπὶ κακοῦ τί μουγγρύ-
 ξει;» 653, «ἂν τὸ ἀποθέσωμεν εἰς τὸ δεῖ-
 να μέρος, δὲν θὰ τοὺς ἀφήσει νὰ κάμω-
 σιν οὐδὲ γρύ» 656
 γρύζα, ἡ· «εἰς τὴν Ἀλβανητικὴν γλῶσσαν
 σημαίνει μερικῶς τὴν κριθὴν καὶ γενικῶς
 τοὺς καρπούς» 211, σύνθ. λ. Καλογρέζα
 211, βλ. I, Καλογρέζα
 γρύζω· βλ. ἀμέσως κατ.
 γρυνιάζομαι, γρύζω· [ἀρχ. γρύζω], «καὶ τί
 γρυνιάζεσαι, ἥτοι τρώγεσαι μουρμουρί-
 ζων· δὲν ἔγρυξε τίποτε» 656
 γυναικίτης, ό· 514
 γυναικωτός, ό⁵⁴⁹. συνών. κουχλούνας καὶ
 κλουκούνας 656, βλ. κατ., κουχλούνας
 γωβίός, ό· [ἀρχ. κωβίός] 644

γώνατον, τό· γώνατα (φυτῶν) 658

Δ

δά· «ἐν Ἀθήναις λέγει διατὶ δὰ τοῦτο πράτ-
 τεις» [ἀρχ. ἄττ. διατὶ δὴ] 661, «εἰ μὲν δὰ
 τῶρα» [ἀρχ. εἰ μὲν δὴ νῦν] 648
 δαγκάνω, δακάνω· «πίασε ὀλίγον ψωμί, δά-
 κωσε ὀλίγον» 651, «ὅταν αἱ μυῖαι δαγ-
 κάνωσιν, λέγει ἡ συνήθεια, θέλει βρέξει,
 αἱ μυῖαι δαγκάνουσι⁵⁵⁰» 658, «ἐπὶ τῶν
 κακῶς λεγόντων λέγει δάκωσε τὴν γλῶσ-
 σαν σου» 661
 δάκρυ, τό· φρ. «ἔχυσα δάκρυα ποταμὸ» 647,
 «χύνω δάκρυα» 649, «δάκρυα ἔχυσε πι-
 κρὰ· τὰ δάκρυα ἐχύνοντο ἀπὸ τὰ μάγου-
 λά του» 655
 δακρυδοχεῖον, τό⁵⁵¹ (ἀρχαιολ. ὄρολ.) 187
 δάκτυλον, τό· λιχανόν (ὁ δείκτης), «τοῖς λι-
 χανοῖς δακτύλοις ἐπικροτοῦσιν» 651,
 φρ. «δὲν τολμᾷ νὰ τὴν ἐγγίξῃ, οὐδὲ μὲ τὸ
 μικρὸν τοῦ δάκτυλον» 649
 δάκτυλος, ό· μονάδα μετρήσεως, πολλαχοῦ,
 βλ. I, ἀγγλικοὶ πόδες
 δαυλός, ό· «καὶ μὲ τὸν δαυλὸν ἂν σὲ κτυπή-
 σῃ τις...» 648
 δειλιάω· «μὴ διὰ τὸν Θεὸν μὲ δειλιάς» 649
 δειλός· φρ. «ἡ συνήθεια λέγει δειλὴ κομένη-
 δειλὸς ὁ τόπος ὡς κατοικία τῶν καλοκυ-
 ράδων [Εὐμενίδων]» 646, «(ἐνν. ἡ συνή-
 θεια) λέγει διὰ τὰ μεγάλα δένδρα, διὰ τὰ
 δάση, εἶναι δειλά, ἥτοι διὰ αὐτὰ πρέπει
 τις νὰ φέρῃ σεβασμὸν ὡς κατοικίας τῶν
 νυμφῶν, τῶν δρυάδων» 647, «ἡ συνήθεια
 λέγει τὸ μεσημέρι [μάλιστα τὸ θέρος] εἶ-
 ναι δειλόν, καὶ τοῦτο πιστεύει κυρίως,
 ὅταν εὐρίσκεται μεταξὺ συνδένδρων τό-
 πων» 650

545. [Τὸ μουγγυρί, βλ. *Μέγα Λεξικόν*].

546. «Ἡ ἐγκύκλιος μόρφωσις» βλ. *Μέγα Λεξικόν*.

547. *Συναγωγή*.

548. Βλ. κατ., γρύζω, γρυνιάζομαι, μουγγρύζω,

καὶ I, λ. δημόδεις φράσεις.

549. *Συναγωγή*.

550. [Ἀρχαία δοξασία, βλ. I, λ. γνωμικά].

551. *Συναγωγή*.

δεκαδικὸς ἀριθμὸς⁵⁵². 1514, 1706

δέκατα⁵⁵³, τά· [ἀρχ. δεκάτη, ἡ], «ἡ συνήθεια αὕτη τοῦ νὰ ἀναθέτωσι τὰ δέκατα εἰς τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα ἄγιον, διετηρήθη μέχρι τοῦδε καὶ εἰς τοὺς Ἑλληνας πολλοὶ ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὰ ταξειδία των ἢ μετὰ τὴν σύναξιν τῶν καρπῶν τους, προσφέρουσι καὶ ἀναθέτουσιν ὅ,τι προαιροῦνται» 374

δελφίни, τό· 654

δένω· φρ. «τὸν ἔδεσε, μὲ ἐξόρκια μὲ μάγεια» 645

δεσποτισμός, ὁ⁵⁵⁴. «ὁ ξένος δεσποτισμὸς» 5
δεύτερος· «οἱ μολόχοι οἱ πρωτοφανεῖς καὶ οἱ δεύτεροι» 1956 || δεύτερον χέρι· [ἀρχ. δευτερία, ἡ], «τὸ ἀπόβρεγμα τοῦτο τὸ ὁποῖον γίνεται, ὅταν πατήσωσιν ἐν τῷ ληνῷ τὰς σταφυλὰς» 662

δέχομαι· φρ. «εἰς Ῥόδον ἐλθόντες μᾶς ἐδέχθη φιλικῶς ὁ τόπος» 645, «ὅταν προπίνη τις λέγει πρὸς τὸν συμπότην του καλῶς νὰ μὲ δεχθῇς, καλῶς νὰ σὲ δεχθῶ» 646

δημαρχεύων⁵⁵⁵. 791-792

δημοπρατήριον, τό⁵⁵⁶. 1810 σημ. 1 (βλ. I)

διάζομαι· [ἀρχ. διάζομαι], «διάζομαι τὸ στημόνι⁵⁵⁷» 660

διαλέγω· [ἀρχ. ἀναλέγω], «διαλέξας τὰ πεσόντα» 655

διαλύω· «καὶ τούτων τὴν διαφορὰν διέλυεν ὁ δεῖνα» 653

διάπυρος· «ὅταν ὁ σίδηρος εἶναι διάπυρος» 646

διασαφίζω⁵⁵⁸. ἀρχ. λ., «οἱ τοὺς χρησμοὺς διασαφίζοντες» 1820

διάσελον· τοπων., βλ. I

δίασμα, τό⁵⁵⁹. [ἀρχ. διάσμα] (ὕφαντουργ.) 660

διασταυρώω⁵⁶⁰, -ῶ· «αἱ ὁδοὶ... διασταυροῦνται» 1159

διασφαγή, ἡ· [ἀρχ. διασφάξ] «τὰς τρομερὰς τῶν βράχων διασφαγὰς» 485, «βαθεῖαν διασφαγὴν τοῦ ἔκαμε» 655

διαφθορά, ἡ· κατὰ διαφθοράν· «Σεπόλλια κατὰ διαφθοράν ἐκ τοῦ ἐς Πολιάδα» 1676 σημ. 1, «Ἄλμιον κατὰ διαφθοράν τοῦ ὀνόματος Ἄλμιος» 1690 σημ. 1, βλ. καὶ 1359, 1676 σημ. 1, 1896-1897

διαφορά, ἡ· «καὶ τούτων τὴν διαφορὰν διέλυεν ὁ δεῖνα» 653

διαφοροβαφής· ἐντρίμματα διαφορ. 211

διεκδικάζω⁵⁶¹. 1311

διεκπεραιώσεις, ἡ⁵⁶². «φυλλάδια πωλοῦνται παρὰ τῇ διεκπεραιώσει τῶν Β. ἐφημερίδων δραχμ....» 257 κέ. (στὴν κεφαλίδα κάθε τεύχους)

δικηγορικὸς, ἡ⁵⁶³. δικηγορικαὶ συμβουλαὶ 1958

διορθώνω· φρ. «θέλουσι νὰ διορθώσωσι τὸν κόσμον» 644

διορία, ἡ· «θέλει τοῦ τὰ δίδει (ἐνν. τὰ γρόσια) εἰς τρεῖς δόσεις· α) ὅταν ἀρχίξῃ ἡ διορία, β) περὶ τὰ μέσα τῆς διορίας, καὶ γ) ἀφοῦ τελειωθῇ ἡ διορία» 1220 (ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν)

διόσμος, ὁ· [ἀρχ. ἡδύοσμον] 662, βλ. καὶ κατ., ἡδύοσμος

552. [Ἀναφέρεται στὸ γράμμα Δ, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιεῖται ὡς ἀκροφωνικὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ δέκα σὲ ἀρχαῖες ἐλληνικὲς ἐπιγραφές].

553. [Πρβλ. *Πρωΐα*, λ. «δεκάτη (ἡ) [ἐνν. μοῖρα], ἡ δέκατο (τὸ) καὶ δέκατα (τά)· τὸ δέκατον μέρος τοῦ εἰσοδήματος (γεωργικῶν ἰδία προϊόντων) τὸ λαμβανόμενον ὑπὸ τοῦ κράτους ὡς φόρος»].

554. *Συναγωγὴ*.

555. *Συναγωγὴ*.

556. *Συναγωγὴ*.

557. *Πρωΐα*.

558. Πρβλ. *Συναγωγὴ*.

559. *Πρωΐα*, λ. διασίδι καὶ διάσμα.

560. *Συναγωγὴ*.

561. Πρβλ. *Συναγωγὴ*, λ. διεκδικαστικός.

562. *Συναγωγὴ*.

563. *Συναγωγὴ*.

δίφορος· «δίφορος ἢ συκέα αὕτη, δίφορον τὸ κλῆμα, ἥτοι φέρει εἰς δύω φορὰς καρποὺς» 651, «δίφορον σῦκον» 660
δοκιμασία, ἡ· (χημ.) τὸ πείραμα 1227, δοκιμία 430
δοκιμαστήριον, τό· (χημ.) 143, 211, 330
δοκιμία, ἡ· βλ. ἄνωτ., δοκιμασία
δοῦλος, ὁ· ὁ πολὺν νέος δοῦλος «κράζεται... οὕτω μικρὲ ἔλα ἐδῶ» 646, «θέλω τὸν δοῦλον διὰ να σχίξῃ ξύλα, καὶ νὰ τεινάξῃ τὰ στρώματα» 655
δρακοντία, ἡ· [ἀρχ. δρακοντία], «χόρτον» 658
δράμι, τό· 662
δυσκολοεξηγήτος⁵⁶⁴. 187
δύσκολος· βλ. κατ., στρυφνὸς
δυσπροσήγορος· «ὁ δεῖνα εἶναι βαρὺς, ἥτοι δυσπροσήγορος» 656
Δωρίζω· 663 (βλ. κατ., ἐνὶ καὶ ξύλον)
Δωρικός, Δωρικότερος· 354, 1884
Δωρικῶς· ἐπίρρ. 646, 653, 857 σημ. 1, 1379
Δωριστί· ἐπίρρ. 1824

Ε

ἐγγιξις, ἡ· 354
ἐγγλυπτος· «ἐγγλυπτα κοσμήματα» 481
ἐγγυοῦμαι (ἐγγυῶμαι)· 1831, 1837
ἐγκρηνιασμένος· «γράμματα ἐπιπολέως διὰ τινος ἐργαλείου ἐγκρηνιασμένα μᾶλλον, ἢ ἐσκαλισμένα (ἐνν. ἐπὶ τοῦ λίθου)» 452
ἐγχαρακτής, ὁ· ὁ χαρακτής, ὁ λιθοξόος, βλ. IV
ἐγχυματικός⁵⁶⁵. «τὸ πλῆθος τῶν ἐγχυματικῶν ζώων, ἐξ ὧν γέμει ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ» 430

564. [Ἡ λέξις εἶναι νέα, πιθανῶς ἀθησαύριστη· πρβλ. *Συναγωγή* τὸ σχόλιο τοῦ Κουμανούδη στὴν λ. δυσκολανάνπνευστος].

565. *Συναγωγή*. «Τὸ οὐδέτ. ἐγχυματικά (τά), ὡς οὐσιαστ. (ζωολ.), μία τῶν ὑποδιαϊρέσεων τῶν πρωτοζώων» *Πρωΐα*.

ἐδάφιον, τό· ἐδάφ. ἐπιγραφῆς 37, 39, 40, 41, 42, 46, 50 κέ.
ἐδικός (δικός)· 37
ἐθνισμός, ὁ⁵⁶⁶. ἑλληνικὸς ἐθνισμὸς 5, «τὴν Ἑλλάδα ἀκτὶς φωτὸς ἐθνισμοῦ καταναγάζει» 1144
εἰ μὲν δὰ τώρα⁵⁶⁷. [ἀρχ. εἰ μὲν δὴ νῦν], «εἰ μὲν δὰ τώρα εἶναι φίλος, εἰ μὲν δὰ τώρα τοῦτο τοῦ ἀρέσει» 648
εἰκονικαὶ παραστάσεις (= εἰκόνες)· 1, 8
εἰκών, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV
εἰρμός, ὁ· «ἐν ταῖς ἐστιάσεσι ψάλλουσιν ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα καὶ τοὺς εἰρμούς πρὸ πάντων ἐν ταῖς εὐωχαῖς» 652
εἶσθαι· ἀπαρέμφ., «ἤθελεν εἶσθαι» 41, 42, 46
ἐκατοστὸς ἀριθμός⁵⁶⁸. 1529
ἐκβαίνω· φρ. «ἐκβῆκα ἀπὸ τὰς φρένας μου» 647, «μὲ τοὺς ὄρκους τοῦ ἐκβαίνει ἐπάνω ἐπάνω σὰν τὸ λάδι» 650, «ἀπὸ τὸ μεσημέρι ἕως ὅτου ἐκβῆκαν τὰ ἄστρα» 655
ἐκβάλλω· «ἡ λεῖμονιὰ ἐκβαλε ῥοδαμόν» 654, «ἐκβαλε τῆς ὀρνιθας τὴν κόρυζα» 655
ἐκδίδω· «ὔδατα εἰσρέοντα εἰς τὴν θάλασσαν ἐκδίδουσι» 654
ἐκκαυλίζω· «τὸ πρᾶσον, ἡ τὸ κρομμύδιον ἐξεκαύλισε» 660
ἐκμαγεῖον⁵⁶⁹, τό· βλ. I, ἐκμαγεῖα
ἐκτείχισις, ἡ· 1161 σημ. 1
ἐλάϊνος· βλ. κατ., λάϊνος
ἐλαϊνώδης· «ἐλαϊνώδεις οὐσαί» 575
ἐλιξ, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV
ἐμβადόν, τό· «εἰς τοὺς βράχους τοῦ ἐμβαδοῦ αὐτῆς τῆς Ἀκροπόλεως» 1708, «τὸ ἐμβადὸν τοῦ Θεάτρου... ἐσπεύρετο κριθήν» 1709

566. *Συναγωγή*.

567. Πρβλ. *Συναγωγή*, εἰ μὲν.

568. [Ἀναφέρεται στὸ γράμμα Η, τὸ ὁποῖο χρησιμοποεῖται ὡς ἀκροφωνικὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ ἐκατό (ἑκατὸν) σὲ ἀρχαῖες ἑλληνικὲς ἐπιγραφές].

569. *Συναγωγή*.

ἐμβάζω· «μήτε μία τρίχα θὰ χωρέσει νὰ ἐμβάση τις» 652

ἐμβατοίκιον, τό· 1218 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως), βλ. I, λ. ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα

ἐμπειροτεχνήτης, ὁ· 1214 (βλ. I)

(ἐ)μπήγω· [ἀρχ. ἐμπήγνυμι, ἐγκαταπήγνυμι], «τὸ σπαθί τὸ ὁποῖον τὸν ἐμπηξεν εἰς τὴν θήκην» 648

ἐμπυρευματικός⁵⁷⁰. «ἐκλύουσιν εἰσέτι διὰ τῆς πυρώσεως ἐμπυρευματικὴν ὁσμὴν» 575

ἐνδιαλαμβάνομαι⁵⁷¹. 1330

ἐνθυμῶ· «μὴ μὲ τὸ ἐνθυμῆσαι διὰ νὰ χύνω δάκρυα» 649

ἐνί· [ἀρχ. ἡνίδε], «ἡ συνήθεια λέγει ἐπιφωνηματικῶς ἐνὶ ἰδὲ καὶ κίχλαν... ἐνὶ τόσα ψαρῶνια, καὶ οἱ Μεγαρεῖς εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοὺς ἐπιφωνηματικῶς Δωρίζοντες λέγουσιν, κ' ἐνὶ σοῦ, τὸ Υ ΟΥ προφέροντες» 663

ἐννοια, ἡ· φρ. «ἐννοια σου τὰ κακὰ» 655

ἐνοχοποιῶ⁵⁷². 1289

ἐντρέπομαι· «ἔχει μεγάλην ἐντροπὴν· τὸν ἐντρέπονται οἱ χωριανοὶ του, ἥτοι φέρουσι σέβας εἰς αὐτὸν» 653

ἐντροπή, ἡ· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

ἐξάνθημα, τό⁵⁷³. (χημ.) «... ἐξωτερικῶς δὲ μὲ λευκὸν ἐξάνθημα σκεπασμένοι» 102

ἐξευγενισμός, ὁ⁵⁷⁴. «ὕστεροῦντο κατὰ τι τοῦ Ἀττικοῦ ἐξευγενισμοῦ» 790

ἐξόρκι(ον), τό· «τὸν ἀπόδεσε τὸν ἔδεσε, μὲ ἐξόρκια» 645

ἔξω, ὄξω· «ἔξω ἀπὸ τὸ πρᾶγμα, δὲν πρέπει νὰ λέγης» 645 || [ἀρχ. ἔξωθεν], «ἔξω ἀπὸ τὰ κοσμητικά, ἥτοι ἐκτὸς τῶν κοσμη-

τικῶν» 663 || ἔξω Κεραμεικός, βλ. I || [ἀρχ. πλήν], «ἔξω ἀπὸ τὸν Ἥλιον» 647

ἔπαινος, ὁ· «τὸν ἔδωσεν ἓνα τρανὸν ἔπαινον» 655

ἐπακουμβίζω⁵⁷⁵. «ἐπακουμβίζει τὴν κεφαλὴν του εἰς τὴν δεξιάν του χεῖρα θρηνῶν τὸ δυστύχημα» 581

ἐπακούμισμα, τό· ἐπ. τῶν χειρῶν 367

ἐπάνω· φρ. «ἐπάνω ἀπὸ τούτους (εἶναι) οἱ δεῖνα» 656, «ἐκβαίνει ἐπάνω ἐπάνω» 650, [ἀρχ. μικρὸν ἐπάνω] «ὀλίγον ἐπάνω ἀναφέραμεν» 656, «τριβεταί ἐπάνω εἰς τὸν ἄνθρωπον» 647, «πολεμοῦντες ἐχύθησαν ἐπάνω των» 653, «διδάσκει ἡ φιλοσοφία ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἡδονὴν νὰ ἦναι τινάς, ἐπάνω ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν, ἀπὸ τὴν λαίμαργίαν» 655

ἐπανωγόμι, τό· «τὰς ἐφόρτωσε⁵⁷⁶ μὲ ἐπανωγόμι» 653, «μὲ ἐπανωγόμι ...κατάγομοι ἔφυγαν» 653

ἐπαρίθμησις, ἡ· «ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ἐπαρίθμησιν ὑπάρχουν διαφοραί...» 19

ἐπαικόνισμα, ἀπεικόνισμα, τό· 53

ἐπήρεια, ἡ· βλ. κατ., ἐπίρρεια

ἐπιγραφική, ἡ⁵⁷⁷. «τὰ ἐν Ἀκροπόλει ἀνακαλυφθέντα λείψανα τῆς ἐπιγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς» 1358, βλ. καὶ 1830, «δεινὸς ὢν (ἐνν. ὁ Φέλσεν) περὶ τὴν ἐπιγραφικὴν» 1482

ἐπιγραφικός· «ἐπιγραφικὰ βιβλία» 1485 (βλ. *Συναγωγή*)

ἐπιδεκτικότητα, ἡ⁵⁷⁸. «οἱ παλαιοὶ ἤξευρον τὴν ἐπιδεκτικότητα τῆς σφυρηλασίας τοῦ χρυσοῦ» 100

ἐπίθεμα, τό· ἐπίθεμα μνημείου 1363, ἐπίθεμα τάφου 1365 σημ. 1, 1946

570. *Συναγωγή*.

571. *Συναγωγή*, ἐνδιαλαμβάνειν, -εσθαι.

572. *Συναγωγή*.

573. Πρβλ. *Πρωΐα*, λ. ἐξάνθησις.

574. *Συναγωγή*.

575. Πρβλ. *Συναγωγή*, ἐπακουμβισμένος.

576. [Ἐνν. τὰς νῆας].

577. *Συναγωγή*. Βλ. καὶ I, ἐπιγραφική.

578. *Συναγωγή*.

ἐπιθολόω⁵⁷⁹. «ἐπιθολώσαντες τὸ ὑπόγειον»
1454

ἐπικινδυνοδέστατος «ἦτο δέ (ἐνν. ἡ βοτάνη)
ἐπικινδυνοδεστάτη εἰς τοὺς ἵππους ἂν
αὐτὴν ἔτρωγον» 656

ἐπικροτῶ· «τοῖς λιχανοῖς δακτύλοις ἐπικρο-
τοῦσιν» 651

ἐπιμελοῦμαι· «δὲν ἐπιμελέται λέγει ὁ λαὸς
ἀντὶ τοῦ δὲν ἐπιμελεῖται⁵⁸⁰» 313

ἐπίρῳα, ἡ· 938, 1589, ἐπήρεια 53, ἐπίρῳα
102, βλ. καὶ ἀμέσως κατ.

ἐπίρῳή, ἡ· 143, 331, 388, 430

ἐπίρῳα, ἡ· βλ. ἄνωτ., ἐπίρεια

ἐπιστήλιον, τό (ἀρχαιολ. ὁρολ.)· βλ. IV

ἐπιστολογραφία⁵⁸¹. βλ. I

ἐπιστολογράφω⁵⁸². 651

ἐπιστρέφω· «ἐπέστρεψαν ταχύποδι δρόμω»
648, «ἐπιστρέφουσι ἄστρεπται» 651 ||
«σκυφτὰ ἔφυγον χωρὶς νὰ ἐπιστρέψωσι
τὴν κεφαλὴν των, ἵνα ἴδωσιν ὅπισθεν
αὐτῶν» 648

ἐπιτηδειγμή, ἡ⁵⁸³. «τὸ λιθόστρωτον τῆς ἐν
Ἑρεχθείῳ ἐκκλησίας εἶναι ἐπιτηδειγμή
τοῦ λιθοκρηδέμενου τῆς ἐν Ἰλισσῷ Ἑκ-
κλησίας τῆς Παναγίας» 1223

ἐπιτήδευμα, τό· «τάξεις καὶ ἐπιτηδεύματα» 651

ἐπιτομή, ἡ· λέξεις χαραγμένες «κατ' ἐπιτο-
μὴν» 1136, 1784, 1853

ἐπιτόμως· ἐπίρρ. 1687, βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

ἐπιτοπίως⁵⁸⁴. ἐπίρρ. 415

ἐπιτύπωσις, ἡ· «ἀπὸ τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα
ὀξειδούμενα (τὰ νομίσματα) ὑστεροῦνται
τῶν ἐπιτυπώσεων των» 271

ἐργάζομαι· «τὸ ὑφάδι καὶ τὸ στημόνι νὰ ἐρ-
γασθῶσι» 645, «νὰ ἐργάζεται τὴν γῆν»
655, «εἰργάσθη ἀνασκαφὰς» 1104

ἐργαστηριαραῖος, ὁ· [ἀρχ. ἐργαστήρ], ὁ βά-
ναυσος 660

ἐργοστάσιον, τό· 100, ἐργοστάσια «τῆς γλυ-
πτικῆς» 483, «ἐργοστάσια πορφύρων»
1710 σημ. 3 (βλ. I, πορφύρα)

ἐρημώνομαι· «θὰ ἐρημωθῇ ὁ οἶκος» 655,
«ἐγεννήθη ἡ ἔπαυλις ἡμῶν ἡρημωμένη»
940

Ἑρμογλυφεῖον, τό⁵⁸⁵. 2062 σημ. 1

Ἑρμοειδής⁵⁸⁶. Ἑρμ. ἀνδριὰς 1801, συνών.
Ἑρμοφερῆς 1800

Ἑρμοφερῆς· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

εὐθυγραμμία, ἡ⁵⁸⁷. 356

εὐκολύνομαι· 1136

εὐλογία, ἡ· «ῥαίνει εὐλογίας» 646

εὐπρεπισμένος⁵⁸⁸. «εἶσαι εὐπρεπισμένη καὶ
στολισμένη μὲ τὰ πιπία σου» 647

εὐρημα, τό· «ἂν λάβῃς καὶ μισθὸν σὰν εὐρη-
μα⁵⁸⁹ θὰ σοῦ εἶναι» 652

εὐριπος, ὁ· βλ. I

Εὐρωπαϊσμός, ὁ· βλ. I

εὐφημος φρ. «εὐφήμω στόματι» 648, 662

εὐφορία, ἡ· 664

εὐφραμένος· «ἡ συνήθεια περὶ τῶν πλουσίων
λέγει εἶναι εὐφραμένος, μεταφορικῶς, ὡς
παχεῖς νεφροὺς ἔχων» 654

ἐφέρω· [ἀρχ. ἀφέρπω], «ἐφέρπισαν ἄστρο-
φα» 648 (βλ. ἄνωτ., ἄστροφα)

579. Συναγωγή.

580. [Θεωρεῖται ἀπὸ τὸν Πιττάκη ἐπιβίωση τοῦ
ἀρχαίου τύπου ΕΠΙΜΕΛΕΤΑΙ].

581. Συναγωγή.

582. Συναγωγή. λ. ἐπιστολογραφέω-ω.

583. [Τὸ δεῖγμα, τὸ ὑπόδειγμα πρὸς μίμηση,
πρὸς ἀντιγραφή. Γιὰ τὴν σημασία τῆς λέξεως βλ.
Συναγωγή].

584. Συναγωγή.

585. Βλ. Συναγωγή. λ. Ἑρμογλυφέω-ω.

586. Συναγωγή.

587. Συναγωγή.

588. Βλ. Συναγωγή. λ. εὐπρεπίζω.

589. «Εὐρημα || (μεταφορ.) ἀνέλπιστον ἀγαθόν,
ἐξαιρετικὸν ἀπόκτημα, *κελεπούρι» *Πρωΐα*.

ἐχθροναύτης· ἄνεμος (ὁ Σιρόκος) 380
ἐχθρός, ὁ· βλ. κατ., ὁχθρὸς
ἔχω· φρ. «δὲν ἔχεις στόμα νὰ πιάνης τῶνομα τοῦ Βασιλέως» 644, «ἔχει ὁ Θός (Θεός)» 450

Z

ζαρκάδι(ον), τό· [ἀρχ. ζόρξ (ζορκάς, δορκάς)] 656
ζαχαροποιός, ὁ⁵⁹⁰. 330
ζαχαροπώλης, ὁ· ὡς οἰκογεν. ἐπίθ., βλ. I, Ζαχαροπόλου Κων/νου οἰκία
ζεστότης, ἡ· «εἰς τὸν λουτρὸν εἶναι δύσκολον νὰ σταθοῦν ἀπὸ τὴν ζεστότητα» 653
ζευνίτης, ὁ· «ἡ συνήθεια μέχρι τοῦδε ζευγίτας καλεῖ κυρίως τοὺς γεωργοὺς ἐκείνους, ὅσοι, διὰ τοῦ ζεύγους βοῶν, ἀροτριοῦσι τὴν γῆν» 687
ζητεία, ἡ· 1219 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως), βλ. I, ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα
ζουφός⁵⁹¹. [ἀρχ. σομφός], «αὕτη ἡ χώρα εἶναι ζουφή, καὶ τὸ κυδῶνι εἶναι ζουφὸν» 656
ζυγός, ὁ· (ὕφαντ.) «ἡ συνήθεια καλεῖ... ζυγὸν τὸν σύνδεσμον τοῦ κτενίου» 660
ζυμώνω· «ἄλευρα ἀναδεύσαντες ἐζύμωσαν» 654
ζωγραφικώτατος· «ζωγραφικωτάτη πεδιάς» 1550
ζωγραφισμός, ὁ· «ἡσχολοῦντο μὲ τὸν ζωγραφισμὸν τῶν οἰκοδομημάτων καὶ τάφων» 99
ζώστρα, ἡ· ζώνη, [ἀρχ. ζῶστρον, τὸ] 659
ζωφόρος, ζωοφόρος, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

H

ἡγουμενία, ἡ⁵⁹². 1217 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως)

590. *Συναγωγή*.

591. *Πρωΐα*, λ. ζούφιος, ζουφός, ζοφός.

592. *Χρηστικό*.

ἡδύοσμος, ὁ· 1956, 1957, διόσμος 662
ἡθοποιός, ὁ⁵⁹³. 1709
ἡλακάτη, ἡ· βλ. I
ἡμικυκλιώδης⁵⁹⁴. 1371
ἡμισφαιρικός⁵⁹⁵. 1862
ἦπαρ, τό· φρ. «μὲ ἐπίασε τὸ γλυκύ μου λέγει, ἦτοι ἔχω πόνον τοῦ ἥπατος» 657, πληθ. τὰ ἥπατα⁵⁹⁶, «τὰ ἥπατά μου εἶναι κεκομμένα» 647
ἦσυχ· ἐπίρρ., «στάσου ἦσυχ· ὦ δεῖνα» 645

Θ

θαλαί, αἱ· [ἀρχ. θαλλίαι], «κωπανίζει θαλίας ἐλάεινας» 655
θαμβώνω· «ἡ συνήθεια λέγει μὲ ἐθάμβωσες· μὲ ἐξεφτουρίσας» 647
θαραπαή, ἡ· «ὁ λουτρὸς ἐγένετο μία θαραπαή» 2070
θαραπεύω· [ἀρχ. θεραπεύω, θαραπεύω⁵⁹⁷], «ἐθαράπευσε τὴν κατοικίαν του» 2070, (παθ. φωνή) «ἐθαραπάην κολυμβήσας» 2070
θεῖος, ὁ· βλ. κατ., θὸς
Θεός, ὁ· βλ. κατ., Θὸς
θεραπεύω· βλ. ἀνωτ., θαραπεύω
θέρμη, ἡ· εἶδος φυτοῦ⁵⁹⁸ 662 || ζωύφιο 657, βλ. κατ., ψυχὴ || ὁ πυρετὸς 647
θερμός, ὁ· οὐσιαστ. «ἐξεστάθη τὸ νερὸν διὰ τὸν θερμὸν⁵⁹⁹» 653

593. *Συναγωγή*.

594. *Συναγωγή*, λ. ἡμικυκλοειδής.

595. *Συναγωγή*.

596. *Ἄτακτα* Δ'1, 164.

597. [Τὸν ἀρχαῖο τύπο θαραπεύω ἀντλήσε ὁ Πιττάκης ἀπὸ ἀττική ἐπιγραφὴ (τὴν IG II² 1006), βλ. EA 2070].

598. «Θέρμος, ὁ· ὄν. διαφόρων εἰδῶν τοῦ φυτοῦ λούπιнос» *Πρωΐα*.

599. «Θερμός (ὁ), ὡς οὐσιαστ., θερμὸν ὕδωρ παρασκευασθὲν πρὸς πλύσιν ἀσπρορρούχων ἢ λουτρῶν» *Πρωΐα*.

θετικότης, ἡ⁶⁰⁰. 47

θεωρῶ· βλ. κατ., θεωρῶ

Θήβα, Θηβαῖος· βλ. κατ., Φήβα, Φηβαῖος

θήκη, θηκάρι· βλ. κατ., φηκάρι

θημονιά, ἡ· [ἀρχ. θημών, ὁ], «θημονιὰν καλεῖ τὸν σωρὸν τῶν δεματίων τῶν δημοτριακῶν καρπῶν· ἔχει μεγάλην θημονιὰν λέγομεν» 663

Θός, θός, ὁ· «ἡ συγκοπὴ αὕτη τοῦ ὀνόματος Θεός⁶⁰¹ διατηρεῖται εἰς τὴν νῦν λαλουμένην γλῶσσαν, ὁ λαός μας διὰ τὸ δασὺ τοῦ Θ προφέρει Θεὸς ἀντὶ Θεὸς π.χ. ἔχει ὁ Θεὸς λέγει ἀντὶ τοῦ ἔχει ὁ Θεός, ἢ καὶ ὁ θός μου λέγει ἀντὶ τοῦ ὁ θεὸς μου» 450

Θρασέας, Θρασιᾶς· [ἀρχ. Θρακίας (ἄνεμος)], «ἡ συνήθεια τοῦτον Θρασιᾶν λέγει καὶ θράσιωμα φυσᾷ» 658, «Θρασέαν καλοῦμεν ἐν Ἀθήναις τὸν δυτικὸν ἄνεμον. Φυσᾷ Θρασέας λέγομεν, καὶ εἶναι Θράσωμα ἔξω, ἥτοι φυσᾷ ὁ Θρασέας» 1269 σημ. 1

θράσωμα, θράσιωμα· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

θρέμ(μ)α, τό· «...τὴν εἰσέλευσιν τῶν θρεμάτων εἰς τὸν Ἑλαιῶνα» 654

θρεπτάρια, τά· [ἀρχ. βόες τροφίαι] 2079

θρούμβι, τό· [ἀρχ. θύμβρα], «θέτουσιν αὐτὸ εἰς τὰς ἐλαΐας» 652, 654, 658, «τρώγουσιν (ἐνν. οἱ χωρικοί)... καὶ θρούμβι» 662

θρύος, ὁ· [ἀρχ. θρύον⁶⁰², τὸ] 653

θυλάκιον, τό· βλ. κατ., φυλάκιον

θυμάρι, τό· [ἀρχ. θύμον] 662, «τρώγουσιν (ἐνν. οἱ χωρικοί)... καὶ θυμάρι» 662

θωρῶ, θεωρῶ· [ἀρχ. ποθόρημι], «κοίτα πῶς σὲ θωρεῖ» 650, «μὴ θεωρεῖς ἀσκαρδαμυκτεῖ τὸ παιδί» 646

600. *Συναγωγὴ*.

601. [Ἀναφέρεται σὲ ἀρχαία ἐπιγραφὴ τῆς Λέσβου (τὴν IG XII 2, 524), βλ. EA ἀρ. 658].

602. [«Θρύον, τό, βοῦρλον, ἡ εἶδος βοτάνης» L.-S.-Κωνστ.].

I

ιγδίων, τό⁶⁰³. ἀγγεῖο σύνηθες «τὴν σήμερον πρὸς λειοτριβήσιν... (ἔχον) εἰς τὸ κάτω μέρος ὅπην πρὸς ἔκρευσιν» 1330

ιγδιόχειρον, τό⁶⁰⁴. 1330

ιδιωτισμός, ὁ⁶⁰⁵. 313, «Δωρικὸς ιδιωτισμὸς» 673

ιερογλυφικός· «ιερογλυφικὰ σημεῖα» 560

ἰθαγένεια, ἡ⁶⁰⁶. 692 κα., «δείγματα τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας⁶⁰⁷» 1448, «τὰ κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας γραφέντα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑθνους εἰςὶ ληρήματα καὶ συκοφανταί» 1810

ἰκετικά ἐπιγραφαί⁶⁰⁸. 1441

ἴρος, ὁ⁶⁰⁹. [ἀρχ. ἴρος], «ἡ συνήθεια λέγει τώρα διὰ τοὺς αἰσχροὺς ἴρος, ἴρος» 650, «ἡ συνήθεια ὅταν θέλῃ νὰ ἐμπαίξῃ τινὰ λέγει, ἴρος, ἴρος, ὡς ἀνέφερον, ὅταν π.χ. ἀσχημονῶν τις φαίνεται, τὸν κρᾶζουσιν ἴρος, ἴρος» 659

ισολογῶ· (χημ.) 101

ισόρῥοπος, ὁ· βλ. ἄνωτ., ἀντίσταθμος

ισοσταθμία, ἡ· «ἔχασε τὴν ἰσοσταθμίαν του» 663, πρβλ. ἄνωτ., ἀποσκαρῶνα

ἰχνογράφημα, τό⁶¹⁰. ἰχνογράφημα τοῦ Ἰωνικοῦ ναοῦ στὸν Ἴλισσό, «τὸ ὅποιον ὡς ἀριστοῦργημα μᾶς διετήρησεν ὁ Στούαρτ τὸ 1751» 1222, ἰχνογραφήματα τῆς EA, 297, 1368, ἰχνογραφεύμενον σχέδιον (ἐπὶ λίθου) 1279

603. [Τὸ γουδί, βλ. *Πρωΐα*].

604. «Ἰγδιόχερα, τά. κοινῶς γουδοχέρια. Ἐφημ. Κυβ.» *Συναγωγὴ*.

605. Πρβλ. *Συναγωγὴ*, λ. ιδιώτισμα.

606. *Συναγωγὴ*.

607. [Ὅμιλεῖ περὶ τῶν χριστιανικῶν χαραγμάτων ἐπὶ τῶν κιόνων τοῦ Παρθενῶνος, τῶν Προπυλαίων, τοῦ Ἐρεχθείου καὶ τοῦ Θησείου].

608. [Εἶδος χριστιανικῶν ἐπιγραφῶν χαραγμένων στὸν Παρθενῶνα, βλ. I, χριστιανικὰ χαράγματα καὶ πρβλ. κατ., σημειωτικά ἐπιγραφαί].

609. Πρβλ. Βυζαντίου, *Λεξικόν*.

610. *Συναγωγὴ*, ἐπίσης *Χρηστικὸ*.

ιχνογραφία, ἡ⁶¹¹. «περὶ ἀκριβοῦς ιχνογραφίας 99, «ἔγκανυμα ιχνογραφῶν» 100, «ιχνογραφίαι τῶν μηχανῶν ὅσας οἱ Βαυαροὶ ἀρχιτέκτονες μετεχειρίσθησαν πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ Βαλχάλλα⁶¹²» 9-10

ιχνογραφική, ἡ· 99

ιχνογράφω⁶¹³. «νὰ ιχνογράψῃ» 491, ιχνογραφημένος 127, 410, 412, 469, ιχνογραφηθεὶς 349, 637

K

κ' ἦσαι· «κ' ἦσαι τοιοῦτος ἄνθρωπος» 650

κάβουρος, ὁ· [ἀρχ. κάβουρος] 650

καθαίρω· βλ. ἀμέσως κατ.

καθαρίζω, καθαίρω· [ἀρχ. καθαίρω], «ἐκάθηραν, ἥ ἐκαθάρισαν πάντα ῥύπον» 648

καθετήρ, κατητήρ, ὁ· χειρουργικὸ ἐργαλεῖο 144, 948

καθίζω· φρ. «συνέβη νὰ καθίσῃ εἰς τὰ βράχια τὸ πλοῖον» 656

καίομαι· βλ. κατ., κάομαι

κακομεταχειρίζομαι· 645

κακόμοιρος, ὁ· [ἀρχ. κάμμορος] 648

κακός· «πωλεῖ τὸ κορμί της λέγουσιν ἡ κακὴ γυναῖκα» 645 || οὐσ., φρ. «ἐννοια σου τὰ κακὰ» 655, «ἡ συνήθεια ἐπὶ κακοῦ, λέγει μόρα καὶ κασσίδα νὰ σὲ πιάσῃ» 659, βλ. ἀμέσως κατ. καὶ I, λ. δημῶδεις φράσεις

κάκως τοῦ κάκου⁶¹⁴. [ἀρχ. κακῶς κακὰ] 647, «κάκος τοῦ κάκου, καὶ φωτιὰ στήν φωτιάν» 661

καλάθι, τό· [ἀρχ. κάλαθος] 661, «ζητεῖ πράγματα τοῦ ἀνέμου, πουλιὰ μὲ καλάθια» 659

καλάμι, τό· [ἀρχ. κάλαμος, ὁ] 653

καλιά, ἡ· [ἀρχ. καλιά], ἡ οἰκία, «πήγαινε λέγει εἰς τὴν καλιάν σου, ἦτοι εἰς τὴν οἰκίαν σου» 661

κάλλιος⁶¹⁵. «τὸν ὅμοιον σου συμπέθερον, τὸν κάλλιόν σου κουμπάρον» 658

καλογρέζα· (ἀλβαν. λέξη), βλ. I, Καλογρέζα (τοπων.)

καλόκαρδος· [ἀρχ. εὐκάρδιος], συνών. ἀνοικτόκαρδος 647

καλοκυράδες· «ἡ συνήθεια τὰς δεσποίνας καλοκυράδας καλεῖ» 653, βλ. καὶ I, Καλοκυράδες, καλαὶ Κυράδες

Καλὸς Λόγος (τὸ Εὐαγγέλιον)· 1361

καλότυχος· [ἀρχ. εὐδαίμων] 650

κάλπη, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

κάμ(ν)ω· φρ. «παραμύθια ἔκαμαν» 644, [ἀρχ. ὠρμασε] «ὠρμαθιὰ ἡ ἄρμαθιὰ τοὺς ἔκαμε» 647, «ἄχ κάμνω» 652, «οὐδὲ γρὺ τὸν ἄφησε νὰ κάμῃ, νὰ εἴπῃ» 653, 656, κάμ(ν)ω προκοπὴν 646, 663 (βλ. κατ., προκοπή), «ἔκαμον ἀνάθημα» 127

κανδήλη, ἡ, κανδύλι, τό· [ἀρχ. κανδήλη], «κανδήλας ἀγόρασε καὶ πεύκας, τὸ κανδύλι δὲν ἀνάπτει, ἀνάπτει ὡσὰν ὁ πεῦκος» 652

κανδύλι, τό· βλ. ἀμέσως ἀνωτ.

καννάτι, τό· [ἀρχ. κάνναθρον⁶¹⁶], «τὸ καννάτι τῆς ἀμάξης» 650

κανονοστάσιον, τό⁶¹⁷. 11, βλ. I

καντάρι, τό· «τυρὶ καντάρι ἓν» 1220 (ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν)

κάομαι· [ἀρχ. καίομαι, ἀρχ. ἀττ. διάλ. κάομαι]· «ἐκάη τὸ σπήτι, ἐκάη τὸ δένδρον» 654, μεταφορικῶς «ἡ συνήθεια ταῦτ' ὁ λέγει ἐν Ἀθήναις, δὲν ἐκάη ἀπὸ τὸν θάνατον, δὲν κάεται ὁ κατακαϊμένος, ἦτοι δὲν σωφρονίζεται» 654, «ἐκάϊκαν τὰ ὀμμάτια τῆς ἀμπέλου... ἀπὸ τὴν παγοῦραν» 647

611. Χρηστικό.

612. [Βλ. I, Βαλχάλλα (Walhalla) μνημεῖο].

613. Συναγωγή καὶ Χρηστικό.

614. «Κακῶ τοῦ κακοῦ, κακὸν τοῦ κακοῦ. Di male in peggio» Somavera, *Θησαυρός*.

615. [Ὁ καλύτερος].

616. [Ἄμαξα ἀπὸ καλάμους ἢ λυγαριά, βλ. L.-S.-Kωνστ.]

617. Συναγωγή.

καππέλον· «τρίμιτον καππέλον» 364
 καραβίδα, ἡ· [ἀρχ. κάραβος, ὁ] 649-650
 καρδάματα· βλ. κατ., κάρδαμον
 κάρδαμον, τό, (πληθ.) κάρδαμα καὶ καρδά-
 ματα· [ἀρχ. κάρδαμον], 654, 656, 658, 662,
 1957
 καρδία, ἡ· φρ. «ἄνω κάτω ἔγινεν ἡ καρδία
 μου» 647, «ἐμάργωσεν ἡ καρδία του, τὸ
 αἶμα του» 649, «ὅταν τις ἔχη κοιλόπονον
 λέγει, μὲ πονεῖ ἡ καρδία μου, ἐννοεῖ δὲ
 τὸν πόνον τῆς κοιλίας» 655
 καρδιοειδής⁶¹⁸. 1832
 καρδιόμορφος⁶¹⁹. 421
 κάρκαρα, τά· 651, βλ. I, λ. μάγισσαι
 καρονάκι, τό· βλ. ἄνωτ., ἀκονάκι
 καρπούζιον ἢ χειμωνικόν, τό (ἰταλ. melone
 d'acqua). 1957
 καρτερόπους· ἐπίθ. 1262 σημ. 1
 καρύδια, τά· [ἀρχ. κάρυα] 662
 κασσίδα, ἡ· «ὁ πάσχων τὸ πάθος τῆς κασσί-
 δας θέλει κατασταθῇ φαλακρὸς» 656,
 φρ. «ἐπὶ κακοῦ, μόρα καὶ κασσίδα νὰ σὲ
 πιάσῃ» 659
 κατὰ γῆς· [ἀρχ. κατάγειον] 660
 καταβάθρα, ἡ· 1451
 καταβαίνω· βλ. κατ., κατεβαίνω
 κατάγλωσσος· [ἀρχ. κατάγλωσσος], «κατά-
 γλωσση ἦτον ἡ γυνὴ ἐκεῖνη, ἥτοι γλωσ-
 σοῦ· γλωσσοκοπάνα» 663
 κατάγομος· [ἀρχ. κατάγομος], «ἔγιναν κατά-
 γομοι· τὰς ἐφόρτωσε⁶²⁰ μὲ ἐπανωγόμεν»
 653, βλ. ἄνωτ., ἐπανωγόμεν
 κατάδεμα, τό· βλ. I, Κατάδεμα (τὴν σημ.)
 καταδιωγμός, ὁ⁶²¹. καταδιωγμοὶ τῆς Χρι-
 στιανικῆς πίστεως 1365 σημ. 1
 καταδολιεύομαι· 209

618. Χρηστικό.

619. Συναγωγή.

620. [Ἐνν. τὰς νῆας].

621. Συναγωγή.

καταδυνάσται, οἱ⁶²². «ἀναχωρησάντων δὲ
 τῶν Ἀλβανῶν καὶ τῶν ἄλλων καταδυ-
 ναστῶν...» 942
 καταζήτησις, ἡ⁶²³. 1337
 κατακαϊμένος· «δὲν κάεται ὁ κατακαϊμένος,
 ἥτοι δὲν σωφρονίζεται» 654
 κατάκαρδα· ἐπίρρ., «κατάκαρδα τὸν ἐπί-
 κρानε» 663
 κατακερματίζω⁶²⁴. «ἔνα δὲ ἕτερον λάκκον...
 κατεκερματίσαμεν ἐσχάτως μὴ προβαι-
 νούσης ἄλλως τῆς ἐργασίας⁶²⁵» 1709
 κατάληψις, ἡ⁶²⁶. 685, 1310, 1336
 καταμονή, ἡ· «καταμονή μοναζόντων ἄν-
 δρῶν» 1216 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως)
 καταπίνω· μεταφορικῶς «ἡ συνήθεια λέγει,
 ὁ δικαστὴς ὁ ἄδικος καταπίνει τὸν ὄρ-
 κον του μόνος του· ἐκατάπιε τὸν ὄρκον·
 ἐκατάπιε τόσα χρήματα σὰν σῦκα» 663
 καταρῥάκτης, ὁ· [ἀρχ. ἐπιρῥακτός⁶²⁷], «ἄνοιξε
 τὸν καταρῥάκτην» 646, «καταρῥάκτης
 οὐδὸς» 2061
 κατασταλάζω, -ομαι· «κατεστάλαξε τὸ ἔλαιον,
 ἐλαγάρισε» 655, (μέση φωνή) «λαγαρί-
 σει καὶ κατασταλάζεται» 655
 κατάστιχον, τό· «οἱ Ἀθηναῖοι πρὸ τῆς ἐπα-
 ναστάσεως τὸν φόρον ἐκάστου πολί-
 του... ἐκάλουν κατάστιχον» 691 (βλ. καὶ
 κατ., τάχαι) || «νὰ συνάζωσι τὰ ἐμπί-
 πτοντα Ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα ἐν
 καθαρθῷ καταστίχῳ» 1219
 καταστρεπτής, ὁ⁶²⁸. 425

622. Συναγωγή.

623. Συναγωγή.

624. [Κατεδαφίζω, γκρεμίζω].

625. [Ἐνν. τῆς ἀνασκαφικῆς ἐργασίας].

626. [Ἡ κατανόηση, ἡ ἀντίληψη].

627. «Ἐπιρρακτός, ἡ, ὅν, ὁ μεθ' ὁρμῆς πίπτων
 ἐπὶ τι, ὁ κλείων ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, θύρα
 ἐπιρρακτὴ, καταρρακτὴ, κοινῶς κλαβανῇ» L.-S.-
 Κωνστ.

628. Συναγωγή, λ. καταστρέπτης.

καταφέρω· «τὴν μάχαιραν μὲ τὴν θήκην τοῦ
τὴν κατέφερε κατὰ τῆς κεφαλῆς του»
662

κατεβάζω· φρ. «ὁ Ἰλισσὸς κατέβασεν ἑκα-
τὸν νομῶν ὕδωρ» 1375, «αἱ μάγισσαι
κατέβασαν τὴν σελήνην» 644, παροιμ.
«δὲν κατεβάξει πάντοτε ὁ ποταμὸς ἄξι-
νας» 659

κατεβαίνω, καταβαίνω· φρ. «λέγε με πόσο
σοῦ κατέβη τὸ πανί, ἦτοι πόσα δι’ αὐτὸ
ἔδαπάνησες» 650

κατεπειγόντως⁶²⁹· ἐπίρρ., 1337

κατέρργασις, ἡ⁶³⁰· ἡ τέχνη «τῆς κατεργάσεως
τῶν μετάλλων» 1145

καῦσις, ἡ· [ἀρχ. καῦσος, ὁ], «ἐσάπησα ἀπὸ
τὴν καῦσιν, ἀπὸ τὸν ἰδρῶτα· ἔχει πολλὴν
καῦσιν ὁ ἄρρωστος ὁ ἀσθενής» 663

κεγχρί, τό· [ἀρχ. κέγχρος⁶³¹] 662

κεῖνος· [ἀρχ. τῆνος] 650

κεραμευτής, ὁ· «κεραμευτής τις ἀρχαῖος» 1791

κεραμίδιον, τό· 660

κεραμῖς, ἡ· «τὸ μέγαλον κεραμίδιον» 660

κερί, τό· [ἀρχ. κηρός, ὁ] 644

κερίθρα, ἡ· [ἀρχ. κηρίνα], «κερίθρα τοῦ με-
λιοῦ» 652

κέρνος, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

κεφαλάρης, ὁ· [ἀρχ. κήλας ὄρνις] 662

κεφαλή, ἡ· φρ. «ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν»
645 (βλ. ἄνωτ., ἀπόδεσις), «κόσκινον ἔγι-
νε ἡ κεφαλή μου ἀπὸ τὴν ταραχὴν» 660,
«τὴν κεφαλὴν τῆς νᾶ φάγη» 655 (βλ.
κατ., κουκουβαῖζει), παροιμ. «λύκος τὴν
τρίχαν ἄλλαξεν ἀλλ’ οὐ τὴν κεφαλὴν
του» 658

κέφαλος, ὁ· [ἀρχ. κέφαλος], εἶδος ψαριοῦ 653

κεχρί, τό· [ἀρχ. ὦχρος, εἶδος ὀσπρίου] 662
(πρβλ. ἄνωτ., κεγχρί)

κηλάω· βλ. ἄνωτ., ἀκήλητος

κηροεγκαυστικός· «κηροεγκαυστικὴ μέθο-
δος τοῦ ζωγραφίζειν» 102

κηροζωγραφία· ἐγκαυστικὴ κηροζωγραφία
101

κηρομαστίχη· «τρόπος τοῦ ζωγραφίζειν»,
κηροεγκαυστικὴ 102, 331

κηρύττω· «ἅμα ὅπου λάβης τὸ γράμμα κή-
ρυξε κτλ.» 651

κηρωτός· «τὸ χρωμάτισμα κηρωτῶν βαφῶν»
100

κιαμή· [ἀρχ. καὶ μὲν] 644

κιαφαράπη· τουρκ. λέξη, «σημαίνει δὲ κε-
φαλὴν Ἀραβος» 1876 (βλ. καὶ I)

κιδωνιά, ἡ· 654

κικύμβρι, τό· [ἀρχ. σισύμβριον⁶³²] 658

κιλόν, τό· βλ. κατ., κοιλὸν

κιμυλία, ἡ· 330

κινάβαρι, τό· βλ. ἀμέσως κατ.

κιννάβαρις, ἡ, κινάβαρι, τό· 101, 575, 947, τε-
χνητὴ κιννάβαρις 1144, τὸ κινάβαρι 446

κινεῖσθαι· φρ. «σεῖται καὶ κινεῖται, καὶ κορ-
δαρίζεται λέγομεν διὰ τοὺς ἀτάκτως καὶ
ἀσέμνως κινουμένους» 660

κιονηδόν· βλ. ἀμέσως κατ.

κιονιδόν⁶³³, κιονηδόν, κιονιδῶς, κιωνιδόν·
ἐπίρρ., πολλαχοῦ, λ.χ. 50 καὶ 297 (γρ.
κιονιδόν), 37 καὶ 39 (γρ. κιωνιδόν), 1738
(γρ. κιονηδόν), 1938 (κιονιδῶς)

κιονιδῶς· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

κιουκλαμίδα, ἡ· [ἀρχ. κυκλάμιον] 658

κισσάρι, τό· λίθος σκληρός, πώρινος 1745

κίχλα, ἡ· [ἀρχ. κίχλη] 663

κλείδα, ἡ· [ἀρχ. κλείς], «τὸ παρὰ τὸν ὦμον
ὀστοῦν» 657

629. Συναγωγή.

630. [Ἡ λέξη δὲν εἶναι ἀρχαία].

631. «Εἶδος βοτάνης, καὶ σπόρος “κεχρί”» L.-S.-
Κωνστ. Βλ. ἄνωτ., ἄρτος καὶ κεχρί.

632. «Σίσυμβρον, τό· φυτὸν τι ἔχον ἡδεῖαν ὀσμήν»
L.-S.-Κωνστ.

633. [Στὴν EA ἀκολουθεῖται συχνότερα ἡ γρα-
φὴ κιονιδόν].

κλέπτῃς· 661 (βλ. I, λ. παιχνίδια· ἀστράγαλοι)

κλήδονας, ὁ· [ἀρχ. κληδών, ἦ], «ἡ συνήθεια ἐφύλαξε τὴν μαντείαν ταύτην, τὴν ὁποίαν τελοῦσιν ἀρχίζοντες ἀπὸ τὴν ἐσπέραν τῆς προτεραίας τοῦ Ἡλιοτροπίου, καὶ τὴν ὁποίαν κλήδονα καλοῦσιν, ἐβάλλαμεν εἰς τὸν κλήδονα λέγει, ἔβαλλα τὸν κλήδονα. Ὅτε καὶ ἄσματα διάφορα ἀπαγγέλλουσι, καὶ τὰ μὲν τῶν μὴ εἰσέτι νυμφευθέντων ἀγνά· τὰ δὲ τῶν ἐγγάμων ἤδη σκωπτικὰ καὶ ἀστεῖα» 653

κλῆρες, οἱ· «γενικῶς τὰ τέκνα» 659, βλ. ἀνωτ., ἄκλῆρος

κληρονομικῶς⁶³⁴. «διετηρήσαμεν (ἐνν. τὸ ἔθιμον) κληρονομικῶς» 375

κλόνος, ὁ· «σεισμὸς ἐγένετο, καὶ ὁ οἶκος... κλόνῃ μέγα προσβληθεὶς...» 944

κλουκούνας, ὁ· βλ. κατ., κουχλούνας

κλωνάρια, τά· οἱ μεγάλοι κλῶνοι 658, μεταφορικῶς, «τὰ κλωνάρια μου τὰ φυντάνια μου, τρυφερῶς τὰ τέκνα» 658

κλωνία, τά· οἱ μικροὶ κλῶνοι 658

κλῶνοι, οἱ· 658

κλωστή, ἡ· [ἀρχ. ἄκλωστος] 660

κνίπες καὶ ψῆρες· [ἀρχ. κνίπες καὶ ψῆνες], ἔντομα στὸν καρπὸ τῶν σύκων⁶³⁵ 660

κοίλη, ἡ· 647 (βλ. κατ., κουχλούνας)

κοιλία, ἡ· «κατὰ βάθους ἔχει κοιλίας τὸ πηγάδι· τὸ πιθάρι ἔχει μεγάλην κοιλίαν» 657

κοιλόν, τό (κιλόν)· «σιτᾶρι κοιλά...» 1220 (ἔγγρ. Μητρο. Ἀθηνῶν)

κοιλόπονος, ὁ· 655 (βλ. κατ., πονόκαρδος)

κοινωνία, ἡ· «(τὰ ἔθιμα) ἐκλείπουσιν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν ἡμῶν» 648 σημ. 1 || «... τὸ ὁποῖον ἔχον κοινωνίαν μὲ τὰ τῶν προγόνων Ἡμῶν, λέγεται ἢ πρᾶττεται κλπ.»

664 || «ἡ κοινωνία αὕτη τοῦ ἐμπορίου καὶ δίοδος τῶν ἀχθοφόρων ἀμαξῶν...» 82

κόλλα· βλ. κατ., πήκτωμα

Κολοκυθᾶς· ὄν. οἰκογεν., βλ. I

κολοκυνθένιος· «ἔχει κεφάλι κολοκυνθένιον» 646

Κολοκύνθης· ὄν. οἰκογεν., βλ. I

κολοκύνθι(ον), τό· [ἀρχ. κολοκύνθη, κολοκύνθα, κολοκύντα], 1676 σημ. 1, παρομι. «ὁ ποντικὸς εἰς τὴν τρύπαν του δὲν ἐχώρει καὶ κολοκύνθια ἔφερεν» 658

Κολοκυνθοῦ, ἡ· βλ. I, Παναγία Κολοκυνθοῦ κολόπια, τά, καὶ κουλοῦραι· [ἀρχ. ἄκολοι⁶³⁶] 659

κόλπος, ὁ· φρ. «πτύουσιν εἰς τὸν κόλπον» 650, «τρεῖς ἔπτυσσε στὸν κόλπον τῆς» 651 (βλ. I, ματιάζω/μάτιασμα)

κομμάρα, ἡ⁶³⁷. «πάσχω κομμάραν» 647 (βλ. κατ., κόπτομαι καὶ κωμάρα)

κόπρος, ἡ· φρ. «ἡ συνήθεια λέγει ἐπὶ κακοῦ, τὸν μετροῦ σὰν ἄχυρα καὶ κόπρον» 655

κοπτερός· «τὸ κοπτερὸν τοῦ σπαθιοῦ» 662

κόπτομαι, κόβομαι· φρ. «εἶμαι κομμένος ἀπὸ τὸν κόπον, ἥτοι κουρασμένος» 646, «ἐκόπικαν οἱ ἄρμοί μου» 646, «ἀπὸ τὸν πυρετόν, ἀπὸ τὴν θέρμην εἶμαι κεκομμένος· τὰ ἥπατά μου εἶναι κεκομμένα· πάσχω κομμάραν» 647

κοράκι, τό· [ἀρχ. κορώνη, ἦ] 661

κορασίδα, κορασίς, ἡ· 646

κορδαρίζομαι· [ἐκ τῆς ἀρχ. λέξεως κόρδαξ, ὁ (εἶδος χοροῦ)], «διὰ τοὺς ἀτάκτως καὶ ἀσέμνως κινουμένους λέγομεν, σείεται καὶ κινεῖται, καὶ κορδαρίζεται» 660

636. «Ἄκολος, ου, ἡ, τεμάχιον σμικρότατον ψωμοῦ, ψυχίον...» L.-S.-Κωνστ.

637. «Κομμάρα (ἡ)· αἰσθημα καταπτώσεως τῶν δυνάμεων, ἀτονία, κοῦρασις» *Πρωΐα*.

634. *Συναγωγὴ*.

635. Πρβλ. L.-S.-Κωνστ., λ. κνίψ, ψήν.

κόρυζα, ἡ· [ἀρχ. ἀττ. διάλ. κόρυζα, ἡ μύξα] 659,
«ἡ ὄρνιθα ἔχει κόρυζα· ἔκβαλε τῆς ὄρνι-
θας τὴν κόρυζα» 655, «τῆς ἔκοψα τὴν
κόρυζαν» 657

κοσκινόμαντις, ἡ· [ἀρχ. κοσκινόμαντις], «μαν-
τεύει διὰ τοῦ κοσκίνου, καὶ τὰς κατα-
σκευαζούσας τὰ κόσκινα γυναῖκας τῶν
σκηνητῶν, τουρκογύπτων καλουμένων,
ἡ συνήθεια πιστεύει ὡς τὰς κυρίως κο-
σκινομάντιδας» 650

κόσκινον, τό· 650 (βλ. ἀμέσως ἄνωτ.), φρ.
«κόσκινον ἔγινε ἡ κεφαλὴ μου ἀπὸ τὴν
ταραχὴν, ἥτοι διαῤῥέουσιν ἐκ τοῦ μνη-
μονικοῦ μου αἱ ἐνθυμήσεις μου, ὡς ἐκ
τοῦ κοσκίνου διαῤῥέει τὸ ὕδωρ» 663

κόσμος, ὁ· 3, 6, 274, 655 κἀ., φρ. «θέλουσι νὰ
διορθώσωσι τὸν κόσμον» 644 || ὁ στολι-
σμός, βλ. 89, 112, 210 κἀ.

κόττυφας, ὁ· [ἀρχ. κόσσυφος, ὁ] 663

κοῦ, κουκουβάου· βλ. ἀμέσως κατ.

κουκοβαΐζει, κωκυῖ (ἡ γλαῦκα)· «ὅταν κου-
κοβαΐζει τῇ λέγουσι, τὸ κακὸν ἐπ' αὐτῆς,
τὴν κεφαλὴν της νὰ φάγη» 655, «ὅταν
αὕτη κωκυῖ, ἥτοι φωνάζει κουκουβάου,
τότε σημαίνει κακὸς καιρὸς, καὶ ὅταν
φωνάζει κοῦ, ὅτι τοῦτο εἶναι σημεῖον εὐ-
δίας» 658

κουκούλα, ἡ· μεταφορικῶς, «ὁ Ὑμηττός...
ἔβαλε κουκούλα, λέγουσιν, ἥτοι ἐκαλύ-
φθη ἀπὸ νεφέλην» 658

κουκουναριά, ἡ· «ἡ συνήθεια ἐν Ἀθήναις
τούτους κῶνους καὶ κύνους καλεῖ, καὶ
τὸ φέρον αὐτοὺς δένδρον κουκουνα-
ριάν, καὶ πεῦκον... ἥτις εἶναι ἡ ἀγρία
κουκουναριά, καὶ τὸν καρπὸν κουκου-
νάρια κοινῶς λέγομεν» 663

κουκουνάρια, τά· 662, βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

κουλοῦραι, αἱ· βλ. ἄνωτ., κολόπια

κουμπάρος, ὁ· 658

κουνάδι, τό⁶³⁸. [ἀρχ. κίναδος, τὸ] 647 (βλ.
κατ., τριβομαί)

638. [Τὸ κουνάβι].

κούνια, ἡ· 645

κούνιοι, οἱ· βλ. κατ., κῶνοι

κοῦραι, κουρέκλαι, αἱ· οἱ κόρες 659

κουρασάνι, τό· 370

κουρέκλαι, κοῦραι, αἱ· οἱ κόρες 659

κουρεῦω· 647, 655

κουταλίτης, ὁ· [ἀρχ. κοτυλίσκος⁶³⁹] 652

κουτζόμηλον, τό· [ἀρχ. κοκκύμηλον] 651

κουχλούνας, κλουκούνας, ὁ· [ἀρχ. χλοῦνις],
«ἡ συνήθεια τὸν ἀδύνατον καὶ πάσχον-
τα κοῖλην κουχλούναν καλεῖ καὶ κλου-
κούναν» 647, «τοὺς τοιοῦτους μαλθα-
κοὺς, κουχλούνας καὶ γυναικωτοὺς κα-
λεῖ» 656

κόφινος, ὁ· 661, βλ. κατ., φορμὸς

κράζω· «τὸν κράζουσι...» 659

κραίνω· «εἰπὲ τὸν λόγον σου, κρῆνε· δὲν
κραίνεις, ἥτοι δὲν ὁμιλεῖς» 649

κράμβη, ἡ, κραμπί, τό⁶⁴⁰. [ἀρχ. κράμβη, κρά-
μος] 662, «τὸν κράμβον κραμπὶ καλοῦμεν
νῦν, καὶ κατὰ τόπον, λάχανον λέγουσιν»
1956

κραμπί, τό· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

κρατήρ, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

κρατηροειδής⁶⁴¹. «κρατηροειδεῖς κοιλότη-
τες» 485

κρεμάζω· «ἡ συνήθεια τὴν ἱάσπιν κρεμάζει
εἰς τὸν λαμπὸν» 656

κρίνος, ὁ, κρίνον, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

κρίον, τό (κρύον)· οὐσ. «ἐμάργωσεν ἀπὸ τὸ
κρίον» 649

κρόκη, ἡ· [ἀρχ. κρόκη] 661

639. «Κοτυλίσκοι, εἶδος πλακούντων. Ἀθην.
Δειπν. Β 14» (Πιττάκης).

640. «Κράμβη (ἡ)· φυτὸν ἐκ τῶν σταυρανθῶν,
ἄλλ. βράσκη, οὗ εἶδη εἶναι τὰ κοιν. καλούμενα λά-
χανο, κουνουπίδι, παραπούλι, ρέβα, σινάπι, κλπ.»
καὶ «κραμπολάχανο (τό)· κράμβη ἡ λαχανώδης,
ἄλλ. λάχανο, μάπα» *Πρωΐα*.

641. *Συναγωγή*.

κροκοτόν, τό⁶⁴². [ἀρχ. κρόκινον] 658

Κρονόληρος, ὁ· [ἀρχ. Κρόνος], «ἡ συνήθεια λέγει ἔπειτα τόσον Κρονόληρος εἶσαι ὥστε ὅ,τι πρότερον εἶπομεν τώρα νὰ τὸ ξανανθυμῆσαι;» 644

κρόταφοι, οἱ· «τὰ κάτωθεν τῶν βρεγματικῶν ὀστέων τοῦ κρανίου μέρος» 646

κρύος· ἐπίθ., μεταφορικῶς, «τὸ φίδι εἶναι κρύο πρᾶγμα, ἥτοι προξενεῖ φρίκη ὅταν τὶς τὸ βλέπῃ⁶⁴³» 650 || Κρύγια (τοπων.), βλ. I || οὐς. τὸ κρύον, βλ. ἀνωτ. κρίον

κρυπτόγαμα, τά⁶⁴⁴. εἶδος φυτῶν 187, 430

κρυφᾶ· ἐπίρρ. 646

κτένι, τό· [ἀρχ. κτεῖς, κτενὸς καὶ κτένιον], «τὰ λαγωνικὰ ὀστᾶ. Τὸ κτένι τῆς γυναικὸς λέγει εἶναι μικρόν, καὶ ἡ γυναῖκα εἶναι στενογέφυρος καὶ τὸ κτένι τοῦ ποδὸς καὶ τῆς χειρὸς, ἥτοι τὸ μετατάρσιον, παρὰ τοῖς Ἰατροῖς» 657 || [ἀρχ. κτένιον] στήν ὑφαντουργία 660 (βλ. I, ὑφαντική), «τὸ μῖτᾶρι τοῦ κτενιοῦ τοῦ ὑφαντολάκκου» 661, βλ. καὶ ἀνωτ., ἄρμενα

κτηματίας, ὁ⁶⁴⁵. «δάση δρυῶν εἶχον ιδιόκτητα καὶ οἱ ἀρχαῖοι καὶ οἱ σημερινοὶ κτηματῖαι» 679

κτύπος, ὁ· «ὅταν τὶς κτυπήσῃ κἀνὲν μέλος τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ ὥς ἐκ τοῦ κτύπου, μαυρίσῃ...» 655

κύβος, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

Κύκλοπας, ὁ· «τοῦ Κύκλοπα τοῦ χαϊμένου» 647

κύλιξ, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

κύλου κύλου· «ἤλθεν ὀλοτρεχάτος, ὡς τροχός, τρέχων κύλου κύλου» 657

κυνηγῶ· [σημασ. τοῦ ἀρχ. ρ. ἐξελαύνω], «μὲ κυνηγᾶς» 649

κυπαρίσσι, τό· μεταφορικῶς, «ἡ συνήθεια ἐφύλαξε μέχρι τοῦδε νὰ ὀνομάζωμεν κυπαρίσσι πάντα νέον καλὸν ἀγαθὸν τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ⁶⁴⁶» 507

κύπερη, κύπερις, ἡ· [ἀρχ. κύπειρος, κύπρος, ὁ], εἶδος φυτοῦ 650, 653, 658

κωκυᾶ (ἡ γλαῦκα)· βλ. ἀνωτ., κουκοβαΐζει

κωλόπανα, τά· «σπάργανα» 645, πρβλ. 1368

κωμάρα, ἡ⁶⁴⁷. [ἐκ τῆς ἀρχ. λέξεως κῶμα, τό], «κωμάρα ἔχει σ' ὅλον του τὸ σῶμα» 648, 651, βλ. ἀνωτ., βλέφαρον

κῶνοι, κοῦνοι, οἱ· [ἀρχ. στρόβιλοι, ἀρχ. ἀττ. διάλ. κῶνοι] 663, βλ. ἀνωτ., κουκουναριὰ κωπανίζω· «κωπανίζει θαλάς ἐλάεινας⁶⁴⁸» 655

Λ

λαβοειδής· «τὰ πανταχοῦ λαβοειδῆ ἀποτελέσματα» 485

λαβράκι, τό· [ἀρχ. λάβραξ, ὁ] 660

λαγάνα, ἡ· [ἀρχ. λάγανον, τό], εἶδος γλυκίσματος 662

λαγαρά, τά· [ἀρχ. λαγαρά, τά], «τὰ λαγαρὰ τοῦ ζώου..., εἰς τὰ λαγαρὰ τοῦ ἵππου πηγαίνουσιν αἱ ἀλογόμυγαι» 652

λαγαρίζω, -ομαι· «κατεστάλαξε τὸ ἔλαιον, ἐλαγάρισε» 655, μέση φωνή, [ἀρχ. λαγαροῦμαι], «εἰς ποταμὸν πλέον λαγαρισμένον» 662

λαθοῦρι, τό⁶⁴⁹. [ἀρχ. λάθυρος, ὁ] 662

λαυμαργία, ἡ· «διδάσκει ἡ φιλοσοφία ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἡδονὴν νὰ ᾔναι τινάς, ἐπάνω ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν, ἀπὸ τὴν λαυμαργίαν» 655

642. Κροκοτόν· «ὡς οὐσιαστ. χιτῶν ἢ ἱμάτιον κροκοβαφές (παρ' ἀρχ.)» *Πρωῖα*.

643. Πρβλ. «Ἴππον καὶ τὸν ψυχρὸν ὄφιν τὰ μάλιστα δεδοίκω. Θεοκρ. Εἰδ. 15» (Πιττάκης).

644. *Συναγωγῇ*.

645. *Συναγωγῇ*.

646. [Σχόλιο τοῦ Πιττάκη μὲ ἀφορμὴ τὴν μαρτυρία τοῦ ἀρσενικοῦ κυρίου ὀνόματος Κυπάρισσος σὲ ἀρχαία ἐπιγραφή].

647. «Κῶμα, -ατος (τό)· (ιατρ.) ληθαργικὴ παθολογικὴ κατάσταση» *Πρωῖα*.

648. [Βλ. I, θεραπεῖαι].

649. [Ἡ φάβα, βλ. *Πρωῖα*, λ. λαθοῦρι (τό)].

λάϊνος, ἐλάεινος· «στειλιάρει λάϊνον» 644,
«θαλίας ἐλάεινας» 655
Λάμνα, ἡ· 653, βλ. I
λάπαθον, τό· [ἀρχ. λάπαθον], 656, 658, 662
λαπάρα, ἡ· [ἀρχ. λαπάρα], «ἡ συνήθεια λέγει
εἰς τὴν λαπάραν τὸν ἐκτύπησεν, οὕτω
καλεῖ τοὺς βουβῶνας ἀνατομικῶς εἰ-
πεῖν» 663-664
λάρναξ, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV
λάφυρον, τό· «ἐφορτώθη λάφυρα» 653
λάχανον, τό· 658⁶⁵⁰ (βλ. καὶ ἄνωτ., κράμβη)
λεβέτι, τό· [ἀρχ. λέβης, ὅ] 659
λέβης τρίπους, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV
λέγω· φρ. «μὴ λέγῃς τὸν ἄνδρα σου... τέτοια»
650, «λέγε με πόσο κλπ.» 650, «στὸ λέγω,
στὸ μάτι σου» 649
λεῖμονιά, ἡ· 654, «ἡ λεῖμονιὰ ἔκβαλλε ῥοδα-
μὸν» 654
λειοτριβεόμαι, -οὔμαι⁶⁵¹· λειοτριβημένος 1328,
λειοτετριμμένος 539, λειοτριβηθεὶς 330,
430
λειοτριβῆσις, ἡ⁶⁵²· 1330, βλ. I
λέπια, τά· [ἀρχ. λεπίδαι], «τὰς λεπίδας τῶν
ἰχθύων λέπια καλεῖ (ἐνν. ἡ συνήθεια)»
654
λεπτογραφικός⁶⁵³· λεπτογραφικὸν μέρος⁶⁵⁴
1514, 1529, 1958
λιβάδια, τά· «ἡ συνήθεια τοὺς τοιούτους
ὑδατώδεις τόπους Λιβάδια καλεῖ» 657
λιβανωτρίς, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV
λιθογραφεῖον, λιθογράφημα, λιθογραφημέ-
νον σχέδιον, λιθογράφησις, λιθογραφία,
λιθογράφος⁶⁵⁵· βλ. I

λιθοκρήδεμνος, ὁ· 1223
λιθόστρωμα, τό⁶⁵⁶· 1788
λιθουργός, ὁ· 795, 1336 (βλ. I, λιθουργοὶ)
λιμενιακός⁶⁵⁷· «λιμενιακαὶ ἀρχαὶ» 1310
λίσίβα· βλ. ἄνωτ., ἀλίσίβα
λιχανὸς δάκτυλος· [ἀρχ. λιχανὸς δάκτυλος], ὁ
δείκτης 651
λόγια, τά· «περισσὰ» 646, «μασιμένα» 647,
«σύντομα» ὅ.π., «λόγια τοῦ ἀνέμου» 648,
βλ. καὶ ἄνωτ., ἀνεμόλογα
λογικός· «ἡ λογικὴ κατάστασις τῶν χρόνων
ἐκείνων...» 127
λοιμικά, τά· [ἀρχ. λοιμικά πάθη], «τὰ ἐρυθρὰ
ἐξανθήματα· ἔχυσε λοιμικὴν ὁ πάσχων
τὸν τύφον, τὴν νόσον» 656
λοιμική, ἡ· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.
λόξα, ἡ· ἡ πτυχὴ τοῦ ὑφάσματος, ἡ πιέτα
129, βλ. κατ., φουστανέλα
λόξυγγας, λύξυγγας, ὁ· [ἀρχ. λύγξ, ἡ], «μ’
ἐπίασε λύγξυγγας καὶ λόξυγγας» 645
λουτρὸς, ὁ· 653 (βλ. ἄνωτ., ξεστότης), «ὁ
λουτρὸς ἐγένετο μία θαραπαῇ» 2070
λυγίζω· φρ. «λυγίζει τὸ σῶμα του» 655
λύξυγγας, ὁ· βλ. ἄνωτ., λόξυγγας
λυκοχαράγματα· βλ. ἄνωτ., γλυκοχαράγματα
λυχνία, ἡ· ἡ βάση τοῦ λύχνου, «τὸ σχῆμα τῆς
στήλης ταύτης εἶναι ὁμοιόμορφον μὲ
λυχνίαν» 456, ὁ λυχνοστάτης 1488⁶⁵⁸
λύχνος, ὁ· 1488
λυχνοστάτης, ὁ· 1488, βλ. ἄνωτ., λυχνία

650. [Βλ. I, λ. γνωμικά].

651. Συναγωγή, λειοτριβῶ.

652. Συναγωγή.

653. [Ἡ λέξις δὲν εἶναι ἀρχαία].

654. [Ἡ μικρογράμματη μεταγραφὴ μιᾶς ἐπι-
γραφῆς ἀπὸ τὸν ἐκδότῃ τῆς].

655. [Τις λέξεις ἔχει περιλάβει ὁ Σ. Α. Κουμα-
νούδης στὴν Συναγωγὴν].

656. Συναγωγή.

657. [Ἡ λέξις δὲν εἶναι ἀρχαία, πρβλ. Συναγωγή,
τὴν λ. λιμενικός].

658. [Ὁ Πιπτάκης, ὅ.π., παραβάλλει τὸ σχῆμα
τῶν λυχνιῶν τῆς ἐποχῆς του μὲ ἐκεῖνο ἀττικῶν ἐπι-
τυμβίων κιονίσκων βομοειδῶν (labelli)· τῶν IG II²
5253 καὶ 5397 (ὁ πρῶτος φυλάσσεται στὸ Ἐπιγρα-
φικὸ Μουσεῖο, EM 4349)].

Μ

μά· μόριο, «μὰ τὴν ψυχὴν μου» 649, «μὰ τὰ ἄστρα τ' Οὐρανοῦ» 661

μαγάρα, ἡ· «ἀπρεπὴς» λέξη 1347 σημ. 1

μαγάρισμα, τό· «ἀπρεπὴς» λέξη 1347 σημ. 1

μάγεια, τά· βλ. I

μαγέρευμα, τό· γνωμικὸ «ἡ συνήθεια ἐπὶ τῶν εὐτελῶν λέγει καὶ τὴν φακὴν μαγέρευμα, καὶ τὸν Χασάνι Τοῦρκον» 659

μάγισσαι· βλ. I

μαδοῦμαι· «παύσατε ἀνωφέλευτα νὰ μαδεῖσθε σὰν τρυγόνες» 650

μαῖμοῦ καὶ μίμω⁶⁵⁹, ἡ· μεταφορικῶς, «ὁ πιθανόμορφος» 657

μακαρίτης, ὁ· 655, 1441 κἀ.

μάλα, ἡ· «μὴ σικχαίνεσαι τὸν δεῖνα, ἂν καὶ νὰ ἔχη μάλας, καὶ νὰ μυρίζῃ μάλα [ἃς σημειωθῇ ἡ λέξις μάλα εἰς τὰ Ἑλληνικὰ λεξικά, ἦν ἀναφέρει ὁ Σοφὸς Βασιλεὺς Μάρκος, καὶ ἡ συνήθεια ἐφύλαξε, καὶ τὴν ὁποῖαν δὲν ἔχουσιν εἰς αὐτὴν τὴν σημασίαν, εἶναι δὲ κατὰ τι ταὐτόσημον τοῦ γράσου]» 654

μαλία, μαλιά, τά· 647⁶⁶⁰, 648, «ἐκούρευσε τὰ μαλία του» 655, 658 (βλ. κατ., ῥαντίσματα), «ἔχει τὰ μαλιά της ὡσὰν σύρμα» 661

μαμάκονται (γραιαί)· βλ. κατ., μαμμάκουτος
μαμάλλαι (γραιαί)· [ἀρχ. μιμαλλόνες] 655 (βλ. κατ., μαμμάκουτος)

μαμμά, τό· [ἀρχ. μάμμα], «ἡ συνήθεια τὸν ψῶμον μαμμά καλεῖ, καὶ τὰ βρέφη λέγουσι πρὸς τὰς μητέρας δός μοι μαμμά» 644, «νὰ φάγω μαμμά, ἦτοι νὰ γευματίσω» 661

μαμμάκουτος, μαμάκουτος, ὁ· [ἀρχ. μαμμάκουθος] 651, «ἡ συνήθεια τὰς γραιάς καὶ μεθούσας γυναῖκας καλεῖ μαμάκουτας καὶ

μαμάλλας» 655

μαμμή, ἡ· [ἀρχ. μάμμα], ἡ μαῖα, συνών. γραιά 649, βλ. καὶ κατ., ῥάντισμα

μάνδρα, ἡ· 1283 (βλ. I, Μάνδρα)

μαντεύω· βλ. I, μαντεία

μαργώνω· [ἀρχ. (ἐκ)μαργόομαι], «ἐμάργωσεν ἀπὸ τὸ κρῖον, ἐμάργωσεν ἡ καρδιά του, τὸ αἷμα του» 649

μαρούλι, τό· [ἀρχ. θρίδαξ] 1956

μασιμένα λόγια· [ἀρχ. μακιστήρ μῦθος] 647

μάτι, ὁμμάτιον, τό· φρ. «δὲν δύναμαι νὰ ἀνοίξω τὰ μάτια μου» 651 (βλ. ἀνωτ., κωμάρα), «σὰν σ' ἴδα στὰ μάτια μου...» 647, «καὶ ὁ Ἥλιος ἔχει μάτια» 647, «στὸ λέγω, στὸ μάτι σου» 649, «μὲ ξηρὰ μάτια ἔβλεπον» 663, «καὶ ἀπὸ πίσω του ἔχει ὁμμάτια» 659, «σφαράσσει τὸ δεξιόν μου μάτι, κάτι καλὸν θὰ ἴδω» 650, «τὸ ἐπίασε τὸ μάτι» 646, βλ. καὶ κατ., ὀφθαλμὸς || ὁμμάτια τῶν φυτῶν [ἀρχ. ὁμματοστερεῖς φυτῶν], «ἐκάϊκαν τὰ ὁμμάτια τῆς ἀμπέλου ἀπὸ τὴν πάχνην, ἀπὸ τὴν παγοῦραν» 647

ματιάζομαι· «ὅταν ματιάζονται τὰ βρέφη...» 650, «ἐματιάσθη τὸ δεῖνα παιδί» 651, ματιασμένος 651

ματιάζω· [ἀρχ. ματεύω] «τὸν ἐμάτιασε καὶ τὸν ἐκτύπησε» 647 || [ἀρχ. καταβλέπω] «τὸ ἐπίασε τὸ μάτι τοῦ δεινός, τὸ ἐμάτιασεν» 646, 651

μαυραγκαθιά, ἡ· 654

μαυρονέρι, τό· 470 (βλ. I)

μάχαιρα, ἡ· 662

μεικάκια, τά· [ἀρχ. ἀττ. διάλ. μεράκια], βλ. κατ., μικρὸς

μειλίγματα, τά⁶⁶¹. «τὰς Εὐμενίδας καλοκνυράδας καλεῖ ὁ λαὸς, καὶ ταύταις προσφέρει μέχρι τοῦδε μειλίγματα ἐκ πλακούντων καὶ μέλιτος» 648

659. «Μιμώ, ὅος, -οῦς (ἡ)· ὁ πίθηκος, (κοιν.) μαῖμοῦ» Βυζαντίου, *Λεξικόν*.

660. Βλ. I, λ. ἔθιμα (πένθος).

661. «Μειλίγματα (τά)· (λαογρ.) προσφοραὶ διαφόρων τροφίμων, γλυκισμάτων, κλπ. εἰς τὰ διάφορα πνεύματα πρὸς ἐξίλασιν αὐτῶν» *Πρωΐα*.

μελανούρι, τό· [ἀρχ. μελάνουρος, ὅ] 660
 «μέλι καὶ γάλα στὸν δρόμον σας»· 648 (βλ. I, λ. Καλοκυράδες)
 μελούμενον, τό· [ἀρχ. μελόμενον], «μελούμενον εἶναι τοῦτο εἰς τοὺς νεκροὺς» 649
 μεσαῖος· [ἀρχ. τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν], «ἦτον ἀπὸ τὴν μεσαίαν τάξιν τῶν πολιτῶν· ἀπὸ τοὺς μεσαίους πολίτας» 663
 μεσαιών, μέσος αἰών⁶⁶², βλ. I
 μεσημέρι, τό· [ἀρχ. μεσημβρία] 655
 μέσον· φρ. «ἐτεινάχθη εἰς τὸ μέσον ἀπὸ τὸν σεισμόν» 657
 μεταγλώττισις, ἡ⁶⁶³, 351
 μεταλλώδης, -ες φύσις 102, χρῶμα 102
 μετασκευασία, ἡ⁶⁶⁴, 5 (βλ. I, μετασκευές)
 μετατάρσιον, τό⁶⁶⁵, 657, βλ. ἄνωτ., κτένι
 μετατοπίζω· «ἡ συνήθεια ἐφύλαξεν ὥστε ὅταν κακόν τι καὶ ἀποτροπαιὸν ἀκούωσιν αἱ γυναῖκες νὰ μετατοπίζωσιν ἥτοι νὰ κάθηνται παρὰ πέρα· καὶ λέγουσιν ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην εἰς τὰ τοιαῦτα ἀκούσματα, μετατόπισον· ἄλλαξε τόπον» 647
 μετατυπώω, -ῶ· «τὰς ἐπιγραφὰς ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον νὰ μετατυπώσωμεν ἐνταῦθα⁶⁶⁶» 238 σημ. 1
 μετατύπωσις, ἡ⁶⁶⁷, «ἀκριβὴς μετατύπωσις τῶν ἐπιγραφῶν» 1
 μεταχρίω· 100
 μετεφρασμένως· ἐπίρρ., «ἡ συνήθεια ἐφύλαξε τὸ ὄνομα τοῦτο (Ῥόδη) μετεφρασμένως Τριανταφυλλιὰν καλοῦσα πολλὰς γυναῖκας» 1996
 μετοικισία, ἡ· 129 σημ. 1
 μετόπη, ἡ (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· βλ. IV, μετώπη

662. Συναγωγή.
 663. Συναγωγή.
 664. Συναγωγή.
 665. Συναγωγή.
 666. [Ἐνν. διὰ τῆς τυπογραφίας, βλ. ἀμέσως κατ.].
 667. Ἡ «μετατύπωσις (διὰ τῆς τυπογραφίας)», βλ. Συναγωγή.

μέτορα, τά· βλ. I
 μέτρια· ἐπίρρ., 644
 μετρῶ· «ἡ συνήθεια λέγει ἐπὶ κακοῦ, τὸν μετρᾷ σὰν ἄχυρα καὶ κόπρον» 655
 μετώπη, ἡ, μετώπιον, τό (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· βλ. IV
 μέτωρα, τά· βλ. I, μέτορα
 μήλη, ἡ· ἐργαλεῖο ἱατρῶν 144
 μηλιά, ἡ· 654
 μητιά, ἡ· «ἐργαλεῖον δι' οὗ συσφίγγουσι τὰς σιαγόνας τοῦ ἵππου... καλεῖται τώρα παρὰ τοῖς ἵπποκόμοις μητιά, εἶναι ἐκ ξύλου καὶ διαιρεῖται εἰς δύο ὀδοντωτὰς σιαγόνας, ἐνοῦται κατὰ τὸ ἄνωθεν μέρος καὶ συνδέεται κατὰ τὸ κάτωθεν μέρος αὐτοῦ διὰ σχοινίου» 433 (βλ. I, ἵπποκόμοι)
 μινγύω· «μῖξε ὁκτὼ δράμια πιπερίου, ἀνίθου, θυμαρίου καὶ τζίτζιμβρης» 662
 μικκός· [ἀρχ. μικκός], ὑποκορ. μικκούκιος 650 (δὺς)
 μικροκαμομένος· 647 (βλ. ἀμέσως κατ.)
 μικρός· [ἀρχ. σμικρός], «μικρὸς παρομοιάζεις, μικρὸς φαίνεσαι, μικρόσωμος ὢν, ἥτοι ὥς μικροκαμομένος φαίνεσαι νέος» 647 || «τοὺς πολλὰ νέους δούλους μικροὺς καλεῖ, καὶ κράζεται ὁ τοιοῦτος δοῦλος οὕτω μικρὸ ἔλα ἐδῶ» 646 || μικρὰ καὶ ὑποκορ. μεικάκια καὶ μικρουλάκια «τὰ μικρὰς ἡλικίας ἄρρενα» 646 || «μικρὰ τῇ φωνῇ» 648
 μικροσκοπικός⁶⁶⁸, «μικροσκοπικαὶ ἐξετάσεις» 187, 430, «ἐξετάσεις διὰ τοῦ μικροσκοπίου» 429
 μικροσκόπιον, τό⁶⁶⁹, 187, 429
 μίμω, ἡ· βλ. ἄνωτ., μαίμοϋ
 μίνιον, τό· ὀξείδιον τοῦ μολύβδου 575, 948, 1330

668. Συναγωγή.
 669. Συναγωγή.

μινυρίζω, ναναρίζω· [ἀρχ. μινυρίζω], «αἱ μητέρες ναναρίζουσι καὶ μινυρίζουσιν τὰ τέκνα αὐτῶν» 645, «μινυρίζει λέγομεν τὸ παιδί της διὰ νὰ κοιμηθῇ, καὶ ναναρίζει τοῦτο» 649

μιξοβάρβαρος· λέξις 211 (βλ. I, Καλογρεῖς)

μισόκοπος, ὁ· [ἀρχ. μεσόκοπος] 651

μισοστιγμή, ἡ· τὸ σημεῖο) σὲ ἐπιγραφή 1488

μιτάρι, τό· [ἀρχ. μίτος, ὅ], «τὸ μιτάρι τοῦ κτενιοῦ τοῦ ὑφαντολάκκου» 661

μιτώνω· [ἀρχ. μιτόμαι], «πανιῶν νέματα πολλαὰ τὰ ἐμίτωσε» 661

μνήμα· «μνήματα γονέων» 645

μοιρασμός, ὁ· χρηματικὸς μ. 309

μολοντοῦτο· 947

μόλοχας, ὁ, μολόχιο(ν), τό· [ἀρχ. μαλάχη] 662, [ἀρχ. μόλοχος, ὅ] «οἱ μόλοχοι οἱ πρωτοφανεῖς καὶ οἱ δευτέροι... οὗς ὁ λαὸς νῦν ἀρσενικῶς καὶ οὐδετέρως καλεῖ μόλοχας καὶ μολόχια» 1956

μολόχιον· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

μολυβδογραφία, ἡ⁶⁷⁰. 947

μολυβδοκονδύλιον, τό⁶⁷¹. «τὴν σήμερον μεταχειριζόμεθα πρὸς σχεδιάσιν τὰ μολυβδοκονδύλια δηλ. τὴν γραφίδα, ἡ χημικῶς ἀνθρακοῦχον σίδηρον» 102

μόνιδρον, τό· βλ. I, μόνιδρα

μονόγραμμα, τό⁶⁷². σὲ ἐπιγρ. 1987

μονοειδής⁶⁷³. «μονοειδεῖς βαφαῖ» 53

μονόλυκος, ὁ· [ἀρχ. λύκος κεράστης], «μεγαλήτερος τῷ σώματι τῶν ἄλλων λύκων» 1957

μονόξυλα πλοῖα· [ἀρχ. μονόξυλα πλοῖα] 656

μονόπορος, ἡ· βλ. I

μόνοφτον ἀγγεῖον· [ἀρχ. μόνωτον ἀγγεῖον, ὁ κοτυλίσκος] 660

μόρα, ἡ⁶⁷⁴. [ἀρχ. ἀμμορία, κακὴ μοίρα], φρ., «ἐπὶ κακοῦ, μόρα καὶ κασσίδα νὰ σὲ πιάσῃ» 659

μόρα, τά· βλ. κατ., μοῦρα

μορέα, μουρέα, ἡ· [ἀρχ. ἀττ. διάλ. μορέα], ἡ συκάμινος 662

μόσχευμα, τό· «μόσχευμα εἶμαι ἀπὸ τὸν ἰδρωτά» 654, βλ. ἀμέσως κατ. (2)

μοσχεύω· ἀρχ. λέξις, «(ἡ συνήθεια) ῥοδιὰ λέγει, καὶ κιδωνιά, καὶ μηλιά, καὶ λεῖμονιά, καὶ τούτων τοὺς ῥάβδους μοσχεύει πρὸς φύτευσιν» 654 || «ἐμόσχευσεν ἀπὸ τὴν βροχήν» 654

μουγγρύζω· [ἐκ τοῦ ἀρχ. ρ. γρύζω] 653, βλ. ἄνωτ., γρὺ

μοῦλλαι, αἱ· [ἀρχ. μουλιωνικά (καλίκια), ξεν. mullet], ὑποδήματα ἐρυθρά, «ἐν τῇ Ἡπείρῳ καὶ σήμερον καλοῦνται μοῦλλαι» 1957

μοῦρα, μόρα, τά· [ἀρχ. συκάμινα, ἀρχ. ἀττ. διάλ. μόρα], «ἐν τῇ Ἀττικῇ μόρα καὶ μοῦρα καλεῖ (ἡ συνήθεια), καὶ τὸ δένδρον τούτων μουρέαν, καὶ μορέαν» 662

μουρέα, ἡ· βλ. ἄνωτ., μορέα

μουρούνα, ἡ· [ἀρχ. μύραινα], εἶδος ψαριοῦ 654, 660

μουστῶνω· [ἀρχ. μεστόω], φρ. «ἡ συνήθεια λέγει ἐμούστωσεν ἀπὸ τὴν ὀργὴν του, ἀπὸ τὸν θυμὸν του» 647

μυαλά, τά· φρ. «τῶν νέων πέρνουσι εὐκόλα ἀέρα τὰ μυαλά» 650

μύγα, μύιγα, ἡ· [ἀρχ. μυῖα] 658 (βλ. I, λ. γνωμικά), 1359

μυελός, ὁ· «ἡ συνήθεια ἀπαγορεύει εἰς τοὺς νέους τοῦ τρώγειν μυελὸν» 651

μυθολόγοι· βλ. I

670. *Συναγωγή*, λ. μολυβογραφία.

671. *Πρβλ.* *Συναγωγή*, λ. μολυβοκόνδυλον.

672. *Συναγωγή*.

673. «Ὁ ἀποτελῶν ἐν εἶδος ἡ ὁ ἀποτελούμενος ἐξ ἐνὸς εἶδους» *Πρωΐα*.

674. «Μόρα (ἡ)· δυσφορία κατὰ τὸν ὕπνον, ἐφιάτης» *Πρωΐα*.

μυθολογῶ· [σημασ. τοῦ ἀρχ. ρ. διαμυθολογῶ],
«οὔτω μυθολογοῦντες παραμύθια ἔκα-
μαν καθοδὸν» 644

μυρμήκι, τό· [ἀρχ. μυρμήκιον], «ἡ συνήθεια,
ὅταν θέλῃ νὰ ἐκφράσῃ πληθὺν μεγάλην,
λέγει, εἶναι πλῆθος μυρμήκι· εἶναι πλῆθος
μύρμηκες» 658

μυροθήκη, ἡ (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· βλ. IV

μυστήριον, τό· βλ. I

N

ναίσχε· [ἀρχ. ναίχι] 644

ναναρίζω· βλ. ἄνωτ., μινυρίζω

νανάρισμα, τό· 649

νάπα, ἡ· [ἀρχ. νάπυ, τὸ⁶⁷⁵] 658

νέθω, νέω (ἄττ. ιδίωμα), γνέθω⁶⁷⁶· [ἀρχ. νήθω,
ἀρχ. ἄττ. διάλ. νέω], «ἡ συνήθεια νεῖν λέ-
γει, δὲν νεῖ καλά, καὶ νέθει λέγει, καὶ
γνέθει, νήματα καὶ γνέματα λέγει» 660

νέματα, νήματα, γνέματα, τά· [ἀρχ. νήματα]
660, «πανιῶν νέματα πολλὰ τὰ ἐμίτωσε»
661

νεροφάγωμα, τό· 1824

νέφελον, τό· [ἀρχ. νέφος] 646

νεφρός, ὁ· 654 (βλ. κατ., παχὺς)

νέω· βλ. ἄνωτ., νέθω

νήματα, τά· βλ. ἄνωτ., νέματα

νηστάζω⁶⁷⁷· [ἀρχ. νευστάζω], «ἐκάθισε νηστά-
ζων, τὴν κεφαλὴν του κλίνων» 648

νιός, ὁ· «ἡ συνήθεια μέχρι τοῦδε εἰς τὴν
γλῶσσαν τοῦ λαοῦ οὕτως ἀντὶ νὰ εἴπω-
μεν νεότις, λέγομεν νιότις, νέος νιὸς καὶ
τὰ λ.π.» 501

νιότις, ἡ· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

νοιώθω· [ἀρχ. συννοῶ], «νοιῶθε» 644

νομή, ἡ⁶⁷⁸· «ἔχει λέγομεν δύω νομὰς ὕδατος.
Ὁ Κηφισὸς τώρα ἔχει ὕδωρ δύο ἢ τριῶν
νομῶν. Μετὰ τὴν βροχὴν ὁ Ἰλισσὸς κατέ-
βασεν ἑκατὸν νομῶν ὕδωρ» 1375

νομισματαποθήκη, ἡ· βλ. I

νομισματοκοπεῖον, τό· βλ. I

νοστιμάδα, ἡ· 651

νοῦς, ὁ· φρ. «ποῦ πετᾷ ὁ νοῦς σου;» 650

νοῶ· «νόησε τὰ πράγματα» 655

νυστάζω· [ἀρχ. νυστάζω] 655 (πρβλ. ἄνωτ.,
νηστάζω)

Ξ

ξανανθυμοῦμαι· [σημασ. τοῦ ἀρχ. ρ. ἀναμινή-
σκω], «... ὥστε... νὰ τὸ ξανανθυμῇσαι;» 644

ξενερίζομαι· 649, βλ. ἀμέσως κατ.

ξενεριστής, ὁ· [ἀρχ. ἐξεριστής], «ξενεριστὴς
τῶν λόγων, εἶναι ξενεριστὴς εἰς τὸ φαγί,
ξενερίζεται τὸν δεῖνα» 649

ξεροτριμίδι, τό· εἶδος γλυκίσματος 662 (βλ.
κατ., τριμίδι)

ξεφτουριάζω, -ομαι⁶⁷⁹· «ἡ συνήθεια λέγει μὲ
ἐθάμβωσες· μὲ ἐξεφτουριάσες» 647, (μέση
φωνή) ξεφτουριασμένη 649

ξηράφιον, τό· 433 (βλ. I, ἵπποκόμοι)

ξηρός· «μὲ ξηρὰ μάτια... ἔβλεπον» 663

ξόανον, τό· 668, μεταφορικῶς «πᾶν ἀνθρω-
πόμορφον σχῆμα κακόμορφον, ὅθεν κα-
ταφρονῶν τις τινὰ λέγει ἄφησέ το 'τὸ
ξόανον', ἀντίθ. ἄγαλμα 1478 σημ. 1
(πρβλ. ἄνωτ., ἄγαλμα)

ξύλον, τό· βλ. κατ., ξύλον

678. Πρβλ. *Μέγα Λεξικόν*, λ. νομή (7) «μιν. ἐπὶ
ποταμοῦ, μερὶς τοῦ ὕδατος, τὸ ρεῦμα».

679. [Ὁ Πιττάκης παραβάλλει τὴν νεοελληνικὴν
ἐκφραση «μὲ ἐθάμβωσες· μὲ ἐξεφτουριάσες» πρὸς
τὴν ἀρχαία θάμβει τῶιδ' ἐξέπταξας (Εὐρ., *Ἐκάβη*
στ. 179), καὶ τὴν νεοελληνικὴν μτχ. ξεφτουριασμένη
πρὸς τὴν ἀρχαία μτχ. πτεροῦσσα (Εὐρ. *Φοῖν*. στίχ.
1019a)].

675. «Νάπυ, τό = σίναπι... σινάπι» L.-S.-Kωνστ.

676. Πρβλ. I, λ. ὑφαντική.

677. Βλ. *Μέγα Λεξικόν*, λ. νυστάζω (4) «μτγν.
νεύω κάτω, κλίνω τὴν κεφαλὴν, γέρνω, κατεβάζω τὸ
κεφάλι, ἐν ἀναφ. πρὸς μεγάλην λύπην, πρὸς θλίψιν».

ξύλοκαρπία⁶⁸⁰, ἡ· «ἡ ἀφθονία τῶν ὀπωροφόρων δένδρων» 664

ξύλον, ξοῦλον, τό· «οἱ Μεγαρεῖς Δωριζόντες... ξοῦλα λέγουσι» 645⁶⁸¹, 663, φρ. «κάποιος ἀπὸ σᾶς θὰ φάει ξύλον» 649

ξύλοφάγος, ὁ· [ἀρχ. ξυλοκόπος], ξυλουργ. ἐργαλεῖο 660

ξυμονή, ἡ· [ἀρχ. ξύμη⁶⁸²], «ἔχει ξυμονήν ὁ ἀσθενής» 663

ξυνίθρα, ἡ⁶⁸³. [ἀρχ. ὀξίνη], «ἡ συνήθεια κατασκευάζει ταύτην... καὶ τὸ θέρος πίνουσιν ταύτην» 655

ξυστία, τά⁶⁸⁴. «λάδι ξυστία ἔξ» 1220 (ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν)

Ο

οἰνοχόη, ἡ (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· βλ. IV

ὀκλαδίας δίφρος, ὁ⁶⁸⁵. 469

ὀλοτρεχάτος· [ἀρχ. ὀλοσίτροχος], «ἦλθεν ὀλοτρεχάτος, ὡς τροχός, τρέχων κύλου κύλου» 657

ὀμμάτια, τά· βλ. ἄνωτ., μάτι

ὀμοιος· [ἀρχ. ὀμοιος], δύο γνωμικά 658 (βλ. I, λ. γνωμικά)

680. [Πρβλ. Ἄτακτα Ε' 1, λ. περιβόλιον].

681. [Ἀναφέρονται λαϊκὲς ἀντιλήψεις σχετικὲς μετὰ τὸ ξύλο, βλ. I, λ. γνωμικά].

682. Βλ. Γαληνοῦ, *Τῶν Ἱπποκράτους γλωσσῶν ἐξηγήσεις* λ. ξύμη· ὁ καλεῖται κνησμός (*Claudii Galeni opera omnia* [ed. Kühn, C.G.] (Leipzig 1830), vol. XIX, 124).

683. Πρβλ. Ἄτακτα Δ' 1, λ. ὀξυνήθρα.

684. [Ἡ λέξις ἀπαντᾷται καὶ σὲ ἀθηναϊκὰ ἔγγραφα, βλ. Γ. Α. Πετροπούλου, *Ὁ κῶδιξ τοῦ νοταρίου Παναγῆ Πούλου. 1822-1833* (Ἀθῆναι 1957), Εὐρετήριο λ. λέξεων, σ. 760. Προέρχεται πιθανώτατα ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν λέξιν ξέστης, καὶ φαίνεται ὅτι δήλωνε δοχεῖο λαδιοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν ποσότητα τοῦ προϊόντος ποὺ χωροῦσε σὲ αὐτό. Ἦταν δηλαδὴ καὶ μονάδα μετρήσεως τοῦ λαδιοῦ].

685. «Ὀκλαδίας [ὀκλάξω], ου (ὁ). (δίφρος) ὅς τις διπλόνεται (μαζόνεται) καὶ πάλιν ἀνοίγεται. (Γαλλ.) chaise pliante» Βυζαντίου, *Λεξικόν*.

ὀξόθυμος, ὀξύθυμος, ὁ· συνών. (ἀ)ράθυμος, ὀργήλος 650

ὄξω, ἔξω· 663 (βλ. ἄνωτ., ἔξω)

ὀπλαρχηγός, ὁ· βλ. I

ὀπλοστάσιον, τό· βλ. I

ὀποῦ· 661, 1448 (ὑποῦ), ἅμα ὀποῦ 651, ὡσὰν ὀποῦ 1218

ὀπτός· ὀπτὴ γῆ, πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 10, 20, 52

ὀργήλος, ὁ· συνών. (ἀ)ράθυμος, ὀξόθυμος, παράθερμος 650

ὄργιωνας, ὄργιῶνας, ὁ· [ἀρχ. ὀργεών] 654 (βλ. I, ὄργιωνας)

ὀρθός· φρ. «ἡ πόλις ἦτον ὀρθὴ διὰ τὸν φόβον, ἦτο στὸ πόδι» 653

ὄρκος, ὁ· φρ. «μὲ τοὺς ὄρκους τοῦ ἐκβαίνει ἐπάνω ἐπάνω σὰν τὸ λάδι» 650, «ἡ συνήθεια λέγει, ὁ δικαστὴς ὁ ἄδικος καταπίνει τὸν ὄρκον τοῦ μόνος τοῦ· ἐκατάπιε τὸν ὄρκον» 663

ὀρνός, ὀρνεός, ὁ· [ἀρχ. ἐρινεός⁶⁸⁶], «τοῦτον συρῶραπτοντες περιάπτουσι ταῖς ἡμέραις συκαῖς, καὶ λέγουσιν ὅτι οὕτως αὐταὶ δὲν ῥίπτουσι τὸν καρπὸν, ἀλλὰ κρατοῦσι καὶ ψήνουσιν» 646

ὀροθεσία, ἡ· κτημάτων 946

ὀροφός, ὁ· [ἀρχ. ὀρφός, ὀρφώς], εἶδος ψαριοῦ 651, 660

ὀρυκτολογία· βλ. I

ὀρυκτολογικῶς⁶⁸⁷. ἐπίρρ. 102, 359

ὀρυκτώδης⁶⁸⁸. 101

ὀρυττολόγος (ὀρυκτολόγος⁶⁸⁹), ὁ· 1148

ὀσπίτιον, ὀσπήτιον, σπητι, τό· 647, 651, 655, 946

ὄσπριον, τό· 662

686. [Πρόκειται γιὰ ἀρχαία μέθοδο, ἀναφερόμενη ἀπὸ τὸν Πλούταρχο, βλ. *EA* 646].

687. *Συναγωγὴ*.

688. *Συναγωγὴ*.

689. *Συναγωγὴ*.

οὐδετεροφανής⁶⁹⁰. οὐδετεροφανὲς κύριο ὄνομα γυναικὸς 1760, 1987
οὐδός, ὁ· «καταρρόακτης οὐδός» 2061
οὐλός, ὁ· [ἀρχ. ὀλός, ὅ], «ὁ οὐλός τῆς σηπίας λέγομεν⁶⁹¹» 663
οὐρά, ἡ· «ἡ οὐρὰ λέγομεν τοῦ ἀγάλματος, ἦτοι τὸ ἄκρον αὐτοῦ, ἡ οὐρὰ τοῦ τηγανίου, ἡ οὐρὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἦτοι τὸ κάτω ἄκρον» 1925
οὐρανομήκης· δένδρα οὐραν. 299
ὀφθαλμός, ὁ· «ἀφιερώνουσιν ὀφθαλμούς, πόδας, χεῖρας καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀργυρᾷ ἢ χρυσᾷ» 353, ὀφθ. τοῦ κιονοκράνου 1925, βλ. ἄνωτ., μάτι
ὄφιν, ὁ, φίδι, τό· «τὸ φίδι εἶναι κρύο πρᾶγμα» 650, κάψιμο φιδιοῦ γιὰ μάγια 651 (βλ. I, μάγισσαι), φρ. «μὲ ἔβλεπε σὰν τὸν ὄφιν» 659
ὀφφίκιον, τό· 1218 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως)
ὄχενδρα· βλ. I
ὄχθρός· «λέγουσι τὸ ἐχθρός» 663
ὄχλος, ὁ· «πάνοπλος ὄχλος στρατιωτῶν» 649

Π

παγοῦρα, ἡ· «ἐκαίικαν τὰ ὀμμάτια τῆς ἀμπέλου ἀπὸ τὴν πάχνην, ἀπὸ τὴν παγοῦραν» 647
παγοῦρι, τό· 649⁶⁹² || παγοῦρι ἢ πάγουρος, βλ. ἀμέσως κατ.
πάγουρος, ὁ, παγοῦρι, τό· [ἀρχ. παλίουρος⁶⁹³] 652
πάθος, τό· «ὁ πάσχων τὸ πάθος τῆς κασσίδας θέλει κατασταθῇ φαλακρός» 656, τὸ καλούμενον πάθος 658, βλ. κατ., πτέρι

παιδεύομαι· «ἐπαιδεύθη τὰ γραμματικά, ἦτοι ἐδιδάχθη» 656
παίρων· βλ. κατ., πέρων
παλαβός· [ἀρχ. πάραρος] 650
παλαία, παλαῖα, τά· [ἀρχ. παλαῖα, παλαῖα], «παλαία παροξειτόνως, καὶ τὰ ἄπλητα ἱμάτια παλαῖα λέγει» 649
παλαιογραφικός⁶⁹⁴. παλαιογρ. ἐπιγραφὴ 698, παλαιογρ. «τρόπος τῆς ἐπιγραφῆς» 775
παλαιοντολογία, ἡ⁶⁹⁵. 1146
παλαῖος, παλαιός· [ἀρχ. παλαῖος, παλαιός] 644, 649 || οἱ παλαιοὶ συγγραφεῖς, πολλοῦ, λ.χ. 35, 1715, 1739, «οἱ τῆς παλαιᾶς Κεκροπίας οἰκήτορες» 35-36, οἱ παλαιοὶ Ἑλληνες 100 || οὐσ. τὰ παλαῖα, βλ. ἄνωτ.
παλαιοφοράδα, ἡ⁶⁹⁶. ὑβριστ. λέξι γιὰ γυναῖκα 645
πανεπιστήμιον⁶⁹⁷. βλ. I
πανί, πνί, τό· [ἀρχ. ἰστός], «τὰ πανία (ἡ συνήθεια λέγει) πνιὰ ὑγρῶς προφέρουσα» 661, «πανιῶν νέματα πολλὰ τὰ ἐμίτωσε» 661, φρ. «πόσο σοῦ κατέβη τὸ πανί, ἦτοι πόσα δι' αὐτὸ ἐδαπάνησες⁶⁹⁸» 650 || πανιά, [ἀρχ. ἰστία]. «τὸ πλοιᾶριον ἐκεῖνο ἔχει κόκκινα πανιά» 649
παντέρημος· βλ. I
παρά· [ἀρχ. σύνταξι] «παρὰ πέντε πλοῖα περισσότερον» 644
παράγω· «παράγει εἰς ἐμὲ νὰ εἰκάσω...» 352
παρᾶζώνι(ον), τό· 413
παράθερμος· [ἀρχ. παράθερμος], ὁ ὀργήλος 653

690. [Ἡ λέξι δὲν εἶναι ἀρχαία].

691. [Τὸ μελάνι τῆς σουπιᾶς].

692. «Παγοῦρι· τὸ μαλακόστρακον πάγουρος» *Πρωῖα*.

693. «Παλίουρος, ὁ, εἶδος ἀκανθώδους θάμνου, κοινῶς, «παλιουριὰ» καὶ «παλιοῦρι», Rhamnus paliurus» L.-S.-Κωνστ.

694. *Συναγωγὴ*.

695. *Συναγωγὴ*.

696. [Γιὰ τὴν ἀρχαία προέλευση παρομοίων λέξεων καὶ φράσεων, βλ. EA 645, καὶ ἐδῶ, I, λ. δημώδεις φράσεις].

697. *Συναγωγὴ*.

698. Πρβλ. *Πρωῖα*, λ. παννί· «(φρ.) “ἔμεινε παννὶ μὲ παννί”, μὲ κενὸν βαλάντιον, χωρὶς πεντάρα».

παρακατιόν⁶⁹⁹. ἐπίρρ. 742

παρακοτάω· τολμῶ 646

παραμύθια, τά· 644

παραπάνω· [ἀρχ. ὀλίγον ἐπάνω], «παραπάνω
τὸ εἶπαμεν» 656

παραστάτης, ὁ· παραστ. θύρας 1337

παραφωτία, ἡ· 658 (βλ. κατ., ῥαντίσματα)

παρέρχομαι· [σημασία τοῦ ἀρχ. παρίστημι],
φρ. «ὁ Κύριος δεῖνα ἄς παρέλθῃ εἰς τὸ
μέσον» 648

παρθεναγωγεῖον, τό⁷⁰⁰. βλ. I

παρομοιάζω· «μικρὸς παρομοιάζεις, μικρὸς
φαίνεσαι, ἥτοι ὡς μικροκαμομένος φαί-
νεσαι νέος» 647

παρῶρησιάζω, -ομαι· «παρῶρησιάζω ἐνταῦθα»
637, «νὰ μοὶ παρῶρησιασθῇ» 1273

πάσπαλη, ἡ· [ἀρχ. πάλη, παλίνη, πάλημα, παι-
πάλημα, (ἀρχ. ἀττ. διάλ.) πασπάλη] 649,
660, «πάσπαλην... τοῦ ἀλευρίου· τὸ ἀλεῦ-
ρι τὸ ἔκαμε πάσπαλην» 653

πασπαλώνω· «οἱ σιδηρουργοί, ὅταν ὁ σίδη-
ρος εἶναι διάπυρος σύροντες αὐτὸν τῆς
καμίνου πασπαλώνουσιν αὐτὸν μαρμά-
ρου κονία λεπτοτριμένην» 646

παστάς, ἡ, παστός, ὁ (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· βλ. IV

παστός, ὁ· παστός σκαντζόχοιρος 1956

πατήρ, ὁ· βλ. κατ., ταττάς

πατριωτισμός, ὁ⁷⁰¹. 1221 σημ.

παφλατής, ὁ· βλ. ἀμέσως κατ.

παφλιάρης, παφλατής, ὁ· [ἐκ τοῦ ἀρχ. ρ. πα-
φλάζω], «ἡ συνήθεια παφλιάρην καλεῖ
τοῦτον καὶ παφλατὴν τὸν προφέροντα
ἦχους φωνῆς ἀπηχεῖς» 654

πάχνη, ἡ· 647

παχύς· «ἡ συνήθεια περὶ τῶν πλουσίων λέ-
γει εἶναι παχύς, εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦτος

παχὺ πρόβατον, εἶναι εὐφραμένος, μετα-
φορικῶς, ὡς παχεῖς νεφροὺς ἔχων» 654,
πρβλ. κατ., φουσοῦνας

πάω· [ἀρχ. βαίνω], «πᾶς, πᾶς, ὃ ξεφτουρια-
σμένη» 649

πεδάρι, τό· φρ. «σὺ τοῦβαλες πεδάρι εἰς τοὺς
λόγους, καὶ τὸν ἀπεστόμωσες» 644

πεζούλι, τό· 298, «τὴν λέξιν Πεζούλι νομίζο-
μεν ἐκ ῥίζης Ἑλληνικῆς ἐκ τοῦ πέζα» 298
σημ. 1

πειράζομαι· [ἀρχ. πειράομαι], «πειραχθεὶς
ἀπὸ τὸν δεῖνα τὸν κατηγόρησε» 654, βλ.
καὶ κατ., πηράζω

πέλεκυς, πελέκυσ, ὁ· ξυλουργ. ἐργαλεῖο 644,
660

πελτές, ὁ· [ἀρχ. πυάνιος πολτός] 652

πεπώνι, τό· 1957

πεπωνοειδής· πεπων. καρπὸς 433

πέρα· φρ. ἀπὸ πέρα [ἀρχ. ἐκ τῆς περαίας] 657

περὶ πλέον· ἐπιπλέον, «αἱ περὶ πλέον (γρამ-
μαί)» 1086

περίεργος· ἐπιγραφὰι 1, 21, 742, τάφος 22,
ἄγαλμα 319, ἀνάγλυφον 326, «περίεργον
μνημεῖον τῆς ἀσεβείας τῶν Ῥωμαϊκῶν
ἐτῶν πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς ἀρχαιότητας»
49, παράδειγμα 10 σημ. 1, «αἱ περίεργοι
ἐν τῷ Ἑρεχθείῳ ἐργασίαι» 13 || «φαινό-
μενον ἀρκετὰ περίεργον καὶ δυσκολοε-
ξήγητον» 143, παράδοσις, βλ. I, παράδο-
σις περίεργος (συγκρ. βαθμὸς) «τὸ πε-
ριεργώτερον» 143, (ὑπερθ. βαθμὸς) «πε-
ριεργωτάτη ἀνακάλυψις» 1456

περισκορπίζομαι· «λίθοι περισκορπισμένοι»
27

περίσσια· ἐπίρρ., «περίσσια καλόκαρδος,
περίσσια ἀνοικτόκαρδος⁷⁰²» 647

περισσός· «περισσὰ λόγια» 646

699. Συναγωγή.

700. Συναγωγή.

701. Συναγωγή.

702. Πρβλ. «Περίσσοι» εὐκαρδίῳι. Εὐρ. Ἑκάβ. (Πιττάκης).

περιστατωμένως⁷⁰³. ἐπίρρ. 317
 περιστέρρα, ἦ, περιστέρι, τό. 110, «ἐλεύκανε
 τὰ ῥοῦχα καὶ τὰ ἔκαμε σὰν περιστέρι»
 922, βλ. καὶ I, Περιστέρι (τοπων.)
 περιστρέφομαι. «(τὸ ψήφισμα) περιστρέφε-
 ται μᾶλλον εἰς τὴν συμμαχίαν...» 1824
 πέρις· γνωμικὸ «τὰ πέρις καλλίτερα» 657
 περιφέρεια, ἦ· περιφέρεια τῶν Ἀθηνῶν 1864
 περιχάρις 655
 περιχούω· [ἀρχ. περιχέω], «ἔρριψεν ὕδωρ καὶ
 τὸν περιέχουσε, τὸν ἔβρεξεν, τὸν ἔλου-
 σεν» 648, «τὸν περιέχουσε λέγει μὲ νε-
 ρὸν» 650
 περιωπή, ἦ· «εὐρίσκεισθαι δὲ (ἡ Μονή) ἐπὶ
 τὴν Πατριαρχείας περιωπήν» 1217
 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως)
 περνοκόκκι, τό· [ἀρχ. πρεκόκκιον⁷⁰⁴] 662
 πέρνω (= παίρνω)· φρ. 650 (βλ. ἄνωτ., ἀε-
 ρας), «πάρε ἀπὸ τὸ χέρι τὴν γραία» 647
 περνώ· «σὲ εἶδον περνώντα, ἦ περνώντα τὰ
 χρήματα ἀπὸ τὸ ἐν μέρος εἰς τὸ ἄλλο»
 647, «περνώντας τούτους τοὺς ἐφίλευ-
 σεν, ἦτοι τοὺς ἐφιλοξένισε» 651, «ὁ δεῖνα
 τὴν ἐπέρασεν, ἐπόρνευσεν» 645
 περνωδιαβαίνω· «οἱ λύκοι περνωδιαβαίνου-
 σιν» 79 σημ. 19
 πέρσικα, τά⁷⁰⁵. [ἀρχ. περσικά] 662
 πεταλίδαι, αἱ· 651
 πέταυρον, τό· [ἀρχ. πέτευρον], ἦ σανίδα 650
 πετῶ· μεταφορ. «ποῦ πετᾷ ὁ νοῦς σου;» 650,
 653
 πεύκη, ἦ, πεῦκος, ὁ· 652, 663, βλ. καὶ ἄνωτ.,
 κουκουναριὰ
 πεύκινος· πεύκινος κορμὸς 647
 πευκών(ας), ὁ· 679

πέφτω· φρ. «ἔπεσεν ὁ ῥάγας μου» 660, «ἐπὶ
 τῶν κακῶς λεγόντων λέγει... νὰ πέση τὸ
 στόμα σου, ὅπου λέγεις τέτοια» 661
 πηκτὴ, ἦ· [ἀρχ. κοττή] 652
 πήκτωμα, τό (colla)· «τὸ τὴν σήμερον ἐκ τῶν
 ὀστέων κατασκευαζόμενον» 100, 101
 πηξίς, ἦ (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· βλ. IV
 πηράζω· [ἀρχ. ἐπηρεάζω], «πολὺν τὸν πηρά-
 ζεις ἦτοι τὸν κακομεταχειρίζεσαι, τὸν
 βλάπτεις» 645, βλ. καὶ ἀμέσως κατ.
 πήραξις, ἦ· «πολλὴν πήραξιν ἔχει ἀπὸ σέ-
 ἦτοι πολλὴν βλάβην» 645
 πιάνω· φρ. «πιάσε ὀλίγον ψωμὶ» 644 (βλ.
 κατ., στόμα), 651, «(τὰ δένδρα) πιάνου-
 σιν εὐκολώτερον» 645, «μ' ἐπίασε λύγ-
 ξυγγας καὶ λόξυγγας» 645, «τὸ ἐπίασε τὸ
 μάτι τοῦ δεινός, τὸ ἐμάτιασεν» 646
 πιεστήρια (τυπογραφείου)· 257
 πίζια*, τά· [ἀρχ. πίσσα, τά, καὶ πῖσοι, οἱ], εἶδος
 ὀσπρίου⁷⁰⁶ 651, 662
 πιθανολογῶ· 1980
 πινάκι, τό· «ἡ ὄρνιθα ἔρριψε τὸ πινάκι» 655
 πινακίς, ἦ· «φέροντες εἰς πινακίδας ἀργυρᾶς
 ὀψάρια» 651
 πιναρός· πιναρὰ κάρρα [ἀρχ. πιναρὰ κάρρα],
 «ἦτοι γεμάτη πιτυρίδος» 660, βλ. καὶ
 ἄνωτ., ἄλουσία
 πιπέρι, τό· [ἀρχ. πέπερι] 662, γνωμικὸ «ὁ
 ἔχων πολὺ πιπέρι ῥίπτει καὶ εἰς τὰ λάχα-
 να» 658
 πιπία*, τά· [ἀρχ. πέπλοι], «ἡ συνήθεια λέγει
 εἶσαι εὐπρεπισμένη καὶ στολισμένη μὲ
 τὰ πιπία σου» 647
 πίπτω, πέφτω· «διαλέξας τὰ πεσόντα» 655,
 «ἔπεσε χιόνι» 1448, φρ. «ἀσθένεια ἔπε-
 σεν εἰς τὰ κτήνη⁷⁰⁷» 655

703. Συναγωγή.

704. [Πρεκόκκιον, τὸ βερίκοκον, βλ. Ἄτακτα
 Δ1, λ. βερίκοκον].

705. [Μῆλο περσικό, τὸ ροδάκινο, βλ. Πρωΐα, λ.
 περσικός].

706. [Τὰ μιζέλια, βλ. L.-S.-Κωνστ., λ. πίσος
 (λατ. pisum)].

707. Πρβλ. «νόσον φάσκων ἐμπεπτωκέναι τοῖς
 κτήνεσιν. Ξενοφ. Κύρ. παιδ.» (Πιττάκης).

πλάκα, πλάξ, ἡ· «πᾶν μέγα ἐπίπεδον γῆς... οἷον τὸ πεδῖον τῆς Ἡλίδος εἶναι μία πλάκα» 647 || πλάξ (ἀρχαιολ. ὄρολ.), πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 34, 1694

πλακωτός· στήλη πλακωτή, πολλαχοῦ, λ.χ. 1155, 1695

πλέγμα, τό· 652

πλεμόνι, τό, πλεύμων, ὁ· [ἀρχ. ἀττ. διάλ. πλεύμων (ὁ πνεύμων)] 644, 656

πλεύμων· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

πλευρόν, τό· φρ. «ἡ συνήθεια λέγει εἰς τὸ πλευρόν τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ἡ Ἀκαδημία· εἰς τὸ πλευρόν σου, ἦτοι πλησίον σου⁷⁰⁸» 657

πλήν· «πλήν ὁ Κύριος δεῖνα ἃς παρέλθῃ εἰς τὸ μέσον⁷⁰⁹» 648

πλησίαισις, ἡ· 210, «ἡ πλησίαισις τῶν τεμενῶν» 2061

πλίνθα⁷¹⁰ ὠμή· [ἀρχ. πλίνθος ὠμή] 653

πλοιάριον, τό· 649 (βλ. I)

πλύνω, πλήνω, πλένω· 648, 658, 665

πνεύματα· βλ. I

πνευματώδης· ἀνάγλυφον «πνευματοδέστατον καὶ κομψότατον» 1300

πνί, τό· βλ. ἄνωτ., πανι

πόδι, τό· φρ. «ἦτο ζτὸ πόδι» 653

πολιτογράφησις, ἡ⁷¹¹· 67

πολλά· ἐπίρρ., «πολλὰ δυστυχησμένη» 649

πολυαιώνιος⁷¹²· 1455

πολύλογος, ὁ· «τὸν βαραίνομαι, διότι εἶναι πολύλογος» 653

πολύπλουτος· «ἡ πολύπλουτος Ἀγγλία» 28 πολυφάγος· 653 (βλ. κατ., τυλώνω)

πομπεύω· «μᾶς ἐπόμεπυσεν εἰς τὸν κόσμον διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης» 663

πονόκαρδος· «ὅταν τις πάσχη κοιλόπονον λέγει, μὲ πονεῖ ἡ καρδιά μου, ἐννοεῖ δὲ τὸν πόνον τῆς κοιλίας· ἔχω πονόκαρδον» 655

πορεύω· [ἀρχ. πορίζομαι], «νὰ πορεύσῃσι... ἦτοι νὰ εὕρῃσι νὰ οἰκονομήσῃσι» 644

πορνεύω· 645, βλ. ἄνωτ., περνῶ

πορτσελάνα, ἡ (λατ. Pulvis Puteolanus)· 1225

πόσι⁷¹³, τό· «παρατηρητέος⁷¹⁴ ὁ πῖλος τοῦ βρέφους ὅστις ὁμοιάζει τὸν μεταχειριζόμενον μέχρι τοῦδε εἰς τὴν Ἑλλάδα πῖλον καὶ τὸν ὅποιον καλοῦσι πόσι» 368, ἀρ. 468 (βλ. στὴν εἰκόνα λεπτομέρεια τοῦ λιθ. τῆς ΕΑ)

ποταμάκι, τό· [ἀρχ. ποτάμιον] 657

ποτάμι, τό· βλ. κατ., ποταμὸς

ποταμιά, ἡ· «ποταμῖαν καλεῖ ἡ συνήθεια, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν, τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ· ὅθεν λέγουσιν εἰς τὴν ποταμῖαν τοῦ Κηφισσοῦ ἔχω τὸν ἐλαιῶνα μου, τὴν ἄμπελόν μου» 656

708. Πρβλ. «τὸ Μεταπόντιον ἐν πλευραῖς ἐστί Στράβ. Β. 6» (Πιττάκης).

709. [Γιὰ τὴν ἀρχαία προέλευση τῆς χρήσεως αὐτῆς τοῦ πλήν (ὡς συνδέσμου), ὁ Πιττάκης παραβάλλει τὸ ἀκόλουθο χωρίο· «πλήν ὁ κύριος Θεσεὺς παρέστω. Σοφ., Οἶδ. Κολ. 1643»].

710. Πρβλ. *Πρωϊά*, λ. πλίνθος (ὁ) «καὶ πλίνθος (ἡ), πλινθί (τό), πλινθάρι· πλίνθος ὠμή».

711. *Συναγωγή*.

712. *Συναγωγή*.

713. «Πόσι (τό)· κεντητὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, ὅπερ ἐφόρουν οἱ ἀρματολοί» *Πρωϊά*.

714. [Ὁ Πιττάκης ἐδῶ περιγράφει ἐπιτύμβιο ἀττικὸ ἀνάγλυφο, τὸ ΕΑΜ 819].

ποταμός, ὁ, ποτάμι, τό· «εἰς ποταμὸν πλέον λαγαρισμένον» 662, ὑποκορ. ποταμάκι 657, φρ. «σιγανὸν ποτάμι» 646, «ἔχυσα δάκρυα ποταμὸ» 647, γνωμικὸ «δὲν κατεβάξει πάντοτε ὁ ποταμὸς ἀξίνας» 659
 πουλί, τό· φρ. «τοῦ πουλίου τὸ γάλα» 658, «ζητεῖ πράγματα τοῦ ἀνέμου, πουλιὰ μὲ καλάθια» 659
 πράγμα, τό· «μετὰ πάντων τῶν χρημάτων καὶ πραγμάτων» 1218 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως) || ζήτημα, ὑπόθεση, «ἔξω ἀπὸ τὸ πρᾶγμα δὲν πρέπει νὰ λέγῃς» 645, «διαλεχθέντες καὶ ὁμιλήσαντες, ὅχι διὰ μέγала πράγματα» 654, «νόησε τὰ πράγματα» 655
 πραγματεία, ἡ· «καὶ δὲν ἤθελε τὸ κάμουν κατὰ πραγματείαν» 1220 (ἔγγρ. Μητρ. Ἀθηνῶν)
 πράσα, τά· ἀρχ. λέξις 662
 πρασουλίδαι, αἱ· [ἀρχ. ἀμπελόπρασα] 651
 πριναρίον, τό· [ἀρχ. πρίνος] 679
 πρίσμα, τό⁷¹⁵, βλ. ἄνωτ., ἄσκωμα
 πρόβατον, τό· παχὺ πρόβατον μεταφορικῶς ὁ πλούσιος 654 (βλ. ἄνωτ., παχὺς)
 προδημοσίευσίς⁷¹⁶, ἡ· 1107
 προδημοσιεύω⁷¹⁷, 1539
 προεστεύω⁷¹⁸, [ἀρχ. προῖσταμαι], «νομίζοντες τοὺς ζητοῦντας νὰ προεστεύσωσιν ὅτι εἶναι χωριάται καὶ οὐχ ἱκανοὶ νὰ γίνωσι προεστοί» 652, βλ. καὶ ἀμέσως κατ.
 προεστοὶ ἢ προεστῶτες [ἀρχ. μτχ. προεστῶς], «προεστοί, ἦτοι ἄρχοντες, [ὥς τούτους ἐκάλουν ἐν Ἀθήναις πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως]» 652, 691 (βλ. κατ., τάκται), προεστῶτες 1217 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως), βλ. καὶ ἀμέσως ἄνωτ.
 προικίζω· βλ. I

προικοπαράδοσις, ἡ⁷¹⁹, 329
 πρόϊμος· [ἀρχ. πρόϊμος⁷²⁰], «πρόϊμος καρπός, πρόϊμον ὀπωρικὸν» 660, «πρόϊμα σῦκα» [ἀρχ. πρόδρομα σῦκα] 651
 προκοπή, ἡ· φρ. «προκοπὴν ἔκαμεν, ἐπρόκοψεν» 646, «ἀρχίζει νὰ κάμνη προκοπὴν» 663
 προκόπτω, προκόβω· [ἀρχ. προκόπτω] 646, 652
 πρόκριτοι, οἱ· βλ. I
 προξηνητής, ὁ· «κακὸς προξηνητὴς ἐγένετο τοῦ γάμου τούτου· ἐπραξε μίαν προξενίαν» 656
 προξενία, ἡ· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.
 προπίνω· «ὅταν προπίνῃ τις λέγει πρὸς τὸν συμπότην του καλῶς νὰ μὲ δεχθῇς, καλῶς νὰ σὲ δεχθῶ» 646
 προσένεξις, ἡ· 1217 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως), βλ. I, προσενέξεις
 προστάζω· «θέλω ἀναχωροῦντα νὰ τὸν ῥωτήσω ἂν προστάξῃ τι» 655
 πρόστυπον (ἔργον)· βλ. IV, τύπος
 προτητερινός⁷²¹, 400, 417
 προὔχοντες (Ἀθηναίων), οἱ· 943
 πρωτογαλαία, ἡ· «τὸ πρῶτον γάλα τῆς αἰγός, ἡ ἀμνάδος» 662, βλ. καὶ κατ., τροφαντὸς
 πρωτόγερος (χωριοῦ), ὁ· 1483
 πρωτομάστορης, ὁ· βλ. I
 πρωτότυπον, τό (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· βλ. IV
 πρωτοφανής· «ἀγκινάρας πρωτοφανεῖς... οἱ μολόχοι οἱ πρωτοφανεῖς καὶ οἱ δεύτεροι» 1956
 πταρμός, ὁ· 650 (βλ. I, λ. γνωμικά)
 πτέρι, φτέρι, τό· [ἀρχ. θηλύπτερις καὶ πτέρις], φυτὸ 653, «ἡ συνήθεια πτέρι καλεῖ χόρτον τι, ὃ καὶ πρὸς ἴασιν τοῦ πάθους καλουμένου φτέρι χρᾶται» 658

715. Βλ. *Πρωΐα* λ. «πρήσιμα (τό)· πρήξιμο».

716. *Συναγωγὴ*.

717. *Συναγωγὴ*.

718. *Συναγωγὴ*, λ. προεστεύοντες.

719. *Συναγωγὴ*.

720. [Πρωΐμος, -ον, Ἰων. πρόϊμος, βλ. LSJ⁹].

721. [Βλ. *Πρωΐα*, λ. πρωτύτερος].

πτύω· φρ. πτύω τὸν κόλπον, πτύω κάτω 650, 651, 663 (βλ. I, ματιάζω), «ἡ συνήθεια λέγει πτύεις τὸν Οὐρανόν; πτύεις τὸ πρόσωπόν σου· ἐπὶ τῶν βουλομένων ὑβρίσαι τὸν ἀνώτερον αὐτῶν» 659

πῦργος, ὁ· φρ. «τέτοιος πῦργος ἐχάθη, ἦτοι τοιοῦτος ἀνδρεῖος, εἶναι πῦργος τῆς πατρίδος του ὁ δεῖνα· πῦργος θεμελιομένος εἶναι ὁ δεῖνα» 648 (βλ. καὶ I)

πυρετός, ὁ· φρ. «ἀπὸ τὸν πυρετόν, ἀπὸ τὴν θέρμην εἶμαι κεκομμένος» 647

πυρίνα, πυρήνα, ἡ⁷²². «τὰ τῶν ἐλαιῶν ἀποθλιβόμενα, ὅταν ὅλως ἐκχυθῇ ὁ χυμὸς αὐτῶν» 662

πυριταποθήκη, ἡ⁷²³. 11, 1163 σημ. 1, βλ. I, πυριταποθήκαι

πυρπολισμός· βλ. I, πυρκαῖαί, πυρπολισμοὶ

πυρνοκόκκι, τό· [ἀρχ. ἐρύσιμον⁷²⁴] 662

πυροτέχνημα, τό⁷²⁵. 488

πωλῶ· φρ. «πωλεῖ τὸ κορμί της, λέγουσιν ἡ κακὴ γυναῖκα» 645

P

ράβδισταρία*, ἡ· [ἀρχ. ράκτρια]⁷²⁶ 660, βλ. ἄνωτ., ἄξαύλη

ράβδος, ὁ καὶ ἡ· «...καὶ τούτων (ἐνν. τῶν δένδρων) τοὺς ῥάβδους μοσχεύει πρὸς φύτευσιν» 654 || ἡ ῥάβδος τῆς στήλης⁷²⁷ 306 || παροιμία «ὅποιον δὲν τύπτει λόγος τύπτει ῥάβδος, ἦτοι τὸν ἀνόητον σωφρονίζει ἡ ῥάβδος» 659

ῥαβδωτός· πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. ῥαβδωτὸς στήλη 172, 306, ῥαβδωτοὶ κίονες 32, 36, γραμ-

ματα χαραγμένα ῥαβδωτὰ 1087, 1091, 1092, «ῥαβδωτὴ τάξις τῶν γραμμῶν» 1850

ῥάβω, ῥάπτω· φρ. «τοῦ ῥάψε τὸ στόμα, τὸν ἀπεστόμωσε» 660

ῥάγα, ἡ, ῥάγας, ὁ· [ἀρχ. ἀττ. τύπος ῥάξ, ἡ⁷²⁸], «ἐν Ἀθήναις ταύτην (τὴν ῥάγα) ῥάγα καλεῖ, ῥάγας σταφυλῆς· ἔπесεν ὁ ῥάγας μου, ὁ σταφυλῆς μου λέγει περὶ τοῦ οὐρανίσκου, ὅταν οὗτος πάσχη» 660

ῥάθυμος· βλ. ἄνωτ., ἀράθυμος

ῥαῖζω· [ἀρχ. ραίω], φρ. «ἐράϊσεν ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τοῦς λόγους του, ἦτοι ἀπελπίσθη» 659

ῥαίνω· «ἔῤῥανε τὴν νύμφην, ῥάσιμον καλὸν» 646, «ῥαίνει εὐλογίας, ῥαίνει χρήματα» 646, 658, βλ. κατ., ῥαντίζω καὶ ῥαντίσματα

ῥακί, τό· [ἀρχ. ράχι, τὸ στέμφυλον (Ἡσύχ.)], «ἡ συνήθεια ῥακὶ ἐκάλεσε τὸ ἐκ τούτου (τοῦ στεμφύλου) γινόμενον ποτὸν» 656

ῥαντήρια, τά (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

ῥαντίζω· [σημασ. τοῦ ἀρχ. ρ. ἐπιρραίνω], «ῥαντίζουν διὰ τοῦ ὕδατος τούτου τὸν ματιασμένον» 651, «ῥαντίζοντες μὲ ἀγίασμα» 489, βλ. καὶ ἄνωτ., ῥαίνω

ῥαντίσματα, τά· «τὴν τρίτην καθαίροντες τὸ βρέφος πλένουσι, καὶ τὰ μαλιὰ αὐτοῦ κύρουσι παρὰ τὴν παραφωτίαν, καὶ δῶρα δίδουσιν οἱ συγγενεῖς, ἅπερ ῥαντίσματα λέγουσιν⁷²⁹. ἔῤῥανε τὸ παιδί, ἡ τὴν μαμμὴν, τρεῖς δραχμὰς» 658

ῥαντισταῖς, οἱ· [ἀρχ. ρύήματα], εἶδος γλυκίσματος 662

ῥάπανον, ῥαπάνιον, τό· [ἀρχ. ράφανον] 1956

ῥάπτω· βλ. ἄνωτ., ῥάβω

ῥάσιμον, τό· 646, βλ. ἄνωτ., ῥαίνω

ῥάσσον, τό· [ἀρχ. ράκος] 154

ῥαχιτικὴ στήλη· 657

722. Βλ. *Πρωΐα*, λ. πυρήνα (ἡ)· «οἱ πυρῆνες τῶν ἐλαιῶν, ἐλαιοπυρῆνες (ἰδίᾳ ὡς καύσιμος ὕλη)».

723. *Συναγωγὴ*.

724. [Ἐρύσιμον, τὸ ἄγριο κάρδαμο, βλ. L.-S.-Κωνστ.].

725. *Συναγωγὴ*.

726. [Ῥάβδος γιὰ τὸ ῥάβδισμα τῶν ἐλιῶν, πρβλ. *Πρωΐα*, λ. ραβδιστήρα (ἡ)].

727. [Ἡ ῥάβδωση τοῦ κίονος].

728. Ῥώξ, ἡ.

729. [Ἀρχαῖο ἔθιμο παραδιδόμενον ἀπὸ τὸν παρομοιογράφο Ἀποστόλιο, βλ. Πιττάκης, *EA* 658].

ῥέβα, ἦ· [ἀρχ. ῥέβα], εἶδος φυτοῦ 1956
 ῥεβύνθι(ον), ῥοβίθι(ον), τό· [ἀρχ. ἐρέβινθος, ὄ] 662, «καὶ χλωρὰ καὶ μετὰ κλώνων... πωλοῦνται σήμερον» 1957
 ῥίγανι, ῥίγανη, ἦ· [ἀρχ. ὀρίγανον] 654, 658, οἱ χωρικοὶ «τρῶγουσιν τὴν ῥίγανην χλωρὰν, τὴν δὲ ξηρὰν εἰς τὰς ἐλαίας θέτουσι» 662
 ῥίζι, τό· [ἀρχ. ὄρυζα καὶ ὄρυζον] 662
 ῥοβίθια, τά· βλ. ἀνωτ., ῥεβύνθια
 ῥοδαμός, ὁ· [ἀρχ. ῥάδαμος], «ἡ λεῖμονιὰ ἐμβαλλε ῥοδαμόν» 654
 ῥοδιά, ἦ· [ἀρχ. ῥοδία] 654
 ῥοδίζω· «τὸ σπαρτὸν ἐρόδισεν, ἦτοι ἔγινε κοκκινωπόν· τὸ ψωμὶ ἐρόδισε⁷³⁰» 661
 ῥόδον, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV
 ῥοῖδι, τό· [ἀρχ. ῥοῖδιον] 652, «τὴν πρώτην Ἰανουαρίου ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα δίδουσι ῥοῖδια, καὶ ἀλλάσσοντες ὁ εἷς μετὰ τοῦ ἄλλου τὸ ἰδικόν των λέγουσι νὰ εἶσαι γεμάτος τὸν χρόνον τοῦτον ὥσταν τὸ ῥοῖδι» 652
 ῥοιδίτισσα· ἐπίθ. τῆς Παναγίας, βλ. I
 ῥούγα, ἦ· [ἀρχ. ῥώξ], «τὰ μεγάλα περάσματα τῶν οἰκιῶν, ἦτοι τοὺς μεγάλους προθαλάμους, ῥούγας καλεῖ ἡ συνήθεια· ἐχάλασε τὸν τοῖχον του καὶ ἄνοιξε μίαν ῥούγαν λέγομεν, ἦτοι ἤνοιξε μέγα χάσμα» 648
 ῥουπάκια, τά· [ἀρχ. ῥωπήϊα ξύλα] 656
 ῥουφῶ· [ἀρχ. ῥοφέω, ἰων. καὶ δωρ. διάλ. ῥυφέω], «ἐρῶρούφιξε τὸ νερὸν» 661
 ῥυθμός, ὁ· «ῥυθμὸν ἀναπλέκοντες» 663 (βλ. ἀνωτ., ἀναπλέκω) || ῥυθμὸς «ἀγάλματος ἐμφορῆς τοῖς τῶν ἀρχαίων κατ' Αἴγυπτον ἀνδριάσι τοῖς ὑπὸ Δαιδάλου κατασκευασθεῖσι παρὰ τοῖς Ἑλλησι» 226

ῥύπος, ὁ· «ἐκαθάρισαν πάντα ῥύπον· τὸ μαλὶ ἔχει πολὺν ῥύπον» 648

Σ

σαλάχη, τά· [ἀρχ. σελάχια] 654
 σαντύλα, ἦ· «σκεῦος ποιμενικόν... ὁ τρόπος τοῦ νὰ κρεμῶσιν οἱ ποιμένες τὰ νεογενῆ αὐτῶν ἐρίφια ἐντὸς τῆς σαντύλας, διὰ νὰ τὰ διατηρήσωσιν ἀπὸ τινὰ βλάβην ἀγρίου τινὸς ζώου, συνειθίζεται μέχρι τοῦδε⁷³¹» 432 (βλ. τὴν εἰκόνα)

σαράβαλον, τό· [ἀρχ. σάραπον, σαράπους], ἄνδρας «πλατύπους καὶ σωματώδης» 646
 σαρδέλα, ἦ· [ἀρχ. σαρδίνη καὶ χαλκίς], εἶδος ψαριοῦ 659
 σαρούχια, τσαρούχια, τά· 534 (βλ. I, λ. ἐνδύματα)
 σάρπα, ἦ· [ἀρχ. σάλπη], εἶδος ψαριοῦ 651
 σατανάδαι, οἱ· 489
 σαφής· «σαφὴ φύλον γνωρίζω, ἦτοι καθαρὸν καὶ μόνον φύλον» 663
 σβίγα, σφίγα, ἦ· [ἀρχ. σφίγξ], «τὸ ἐργαλεῖον τῶν νημάτων... ὅπερ ἐκ τοῦ ἤχου ἐκλήθη, ὥς τὸ σφικτὴρ σημαίνει τὸν ἤχον τοῦ κώνοπος» 644

730. [Γιὰ τὴν σημασίαν αὐτὴν τοῦ ῥήματος ὁ Πιττάκης παραβάλλει τὸ ἀρχαῖον χωρίο· «Ῥοδίζων ἦν τις λωτός. Εὐστ. εἰς Ὅδ. Σχ.»].

731. [Ἀφορμὴ γιὰ τὸ σχόλιο ὑπῆρξε ἀρχαῖο ἀττικὸ ἀνάγλυφο κυνηγοῦ (IG II² 5895, EAM 1192), στὸ ὁποῖο ἀπεικονίζεται ἕνας παρόμοιος σάκος, EA 431-432, ἀρ. 601 καὶ λιθ. Στὴν εἰκόνα λεπτομ. τοῦ λιθογραφήματος].

σέ· [ἀρχ. ἐς], πρόθ., «τὸ ΕΣ ἡ συνήθεια κατὰ ἀναγκραμματισμὸν ΣΕ λέγει οὕτως σ' Ἀθήνας ἀντὶ ἐς Ἀθήνας, σὲ Κηφισιὰν ἀντὶ εἰς Κηφισίαν, σὲ Μαραθῶνα, ἀντὶ ἐς Μαραθῶνα» 1676 σημ. 1

σειόμαι· «οἱ οἴκοι ἐσειέσθησαν» (ἀπὸ τὸν σεισμὸν) 944, 660 (βλ. ἀνωτ. κορδαρίζομαι)

σέσκλον, σεῦσκλον, τό· [ἀρχ. τεῦτλον, σεῦτλον], εἶδος φυτοῦ 662 (δίς), 1956

σεῦσκλον· βλ. ἀμέσως ἀνωτ.

σηκώνω· φρ. «νομίζεται ἀποτρόπαιον νὰ σηκώσωσι τὸ τραπέξι κενὸν χωρὶς νὰ ἀφήσωσιν ἐπ' αὐτὸ τεμάχιόν τινα ἄρτου» 646

σημαινόμενον· «καὶ τὸ μὲν καὶ τὸ ἄλλο ἔχουσι σημαινόμενον τιμῆς καὶ κλέους» 355

σημεῖον, τό⁷³². «σημεῖον τοῦ πατρικοῦ φίλτρου»⁷³³ πρὸς τὸν υἱὸν» 351, «σημεῖον εὐδίας» ὅταν φωνάζει ἡ κουκουβάγια κοῦ 658, «ὔδατος σημεῖον» 658, «ἀνακατοσύρας (κυδομοῦ) σημεῖον» 663 || τμήμα, μέρος, «σημεῖα γραμμάτων» 1334

σημειωτικά ἐπιγραφαί⁷³⁴. ἐπιγρ. «ἐμφαίνουσαι τὴν ἐκ τοῦ Κόσμου τούτου εἰς τὸν ἄλλον μετὰστασιν Ἐπισκόπων κλπ.» 1441

σημιγδάλη, ἡ· [ἀρχ. σεμίδαλις, ἡ] 660

σηπία, ἡ⁷³⁵. «ὁ οὐλὸς τῆς σηπίας λέγομεν» 663

σήπω· φρ. «ἐσάπησα ἀπὸ τὴν καῦσιν, ἀπὸ τὸν ἰδρωτά» 663

σηρωμένος 663

σησαμάτα ἢ σουσάμα, τά· [ἀρχ. σησαμίδες], γλυκίσματα ἀμφισφηνοειδοῦς σχήματος, ἀπὸ μέλι, σουσάμι καὶ λάδι 652

σησάμι, τό· [ἀρχ. σήσαμον] 662

σιγανὸν ποτάμι· [ἀρχ. σιγαλὸν γάνος] 646

σικχαίνομαι· «μὴ σικχαίνεισαι τὸν δεῖνα, ἄν καὶ νὰ ἔχη μάλας, καὶ νὰ μυριῖξη μάλα» 654

σινάπι, τό· [ἀρχ. σίνηπυ, τὸ] 662

σιτάρι καθαρὸν· [ἀρχ. σῖτος καθαρὸς], «σιτάρι καθαρὸν ἀέρος, τὸ σιτάρι τοῦτο δὲν ἔχει ἀέρα» 658, πρβλ. κατ., σκληφρός (σῖτος)

σιτεύομαι· βλ. κατ., συτεύομαι

σιτευτός· βλ. κατ., συτευτός

σκαλιστής, ὁ· [ἀρχ. σκαλίας, ὁ] 652

σκάλωμα⁷³⁶, τό· «ἀνέβα τὸ σκάλωμα τοῦ βουνοῦ, εἰς τὸ σκάλωμα σὲ περιμένω» 652

σκαντζόχοιρος, ὁ· [ἀρχ. ἀκανθόχοιρος] 1956

σκαρί, τό· φρ. «ἔχασε τὸ σκαρί του, ἦτοι ἐδυστύχησεν» 663 (πρβλ. ἀνωτ., ἀποσκαρώνω)

σκάρος, ὁ· [ἀρχ. σκάρος], εἶδος ψαριοῦ 653, 660

σκεπάρνι, σκεπάρνη, τό· [ἀρχ. σκέπαρνος, ὁ, σκέπαρνον, τό], ξυλουργ. ἐργαλεῖο 644, 660

σκηνήτης, ὁ· 650 (βλ. ἀνωτ., κοσκινόμαντις)

σκιαγραμμία, ἡ· 78 σημ.

σκιαδίσκη, ἡ· 1707 σημ. 3

σκιοθήραξ, ὁ· βλ. IV

σκληφρός, ὁ⁷³⁷. [ἀρχ. σκληφρός], «σκληφρὸς εἶναι ὁ σῖτος» 644

σκορπιδόχορτον, τό· [ἀρχ. σκορπίον καὶ θηλυφόνον], εἶδος φυτοῦ 658

σκορπιός, ὁ· εἶδος ψαριοῦ 660

σκουμβρίον, τό· [ἀρχ. σκόμβρος, ὁ], εἶδος ψαριοῦ, «καὶ ἐκ τούτων (ἐνν. τῶν σκουμβρίων) κατασκευάζει τὸ γάρον» 656

732. Βλ. Χρηστικό.

733. [Δηλ. τῆς πατρικῆς ἀγάπης].

734. [Εἶδος χριστιανικῶν ἐπιγραφῶν χαραγμένων στὸν Παρθενῶνα, βλ. I, χριστιανικὰ χαράγματα καὶ πρβλ. ἀνωτ., ἱκετικά ἐπιγραφαί].

735. [Ἡ σουπία, βλ. Πρωΐα].

736. «Ἄνωφερῆς τόπος ἰσοπεδούμενος διὰ ξηρολιθοδομῆς ἐν τῇ παρυφῇ κατασκευαζομένης Μέγα Λεξικόν, σκάλωμα (4).

737. [Στὴν ΕΑ τυπώθηκε, μᾶλλον ἀπὸ σφάλμα, σκληφρός].

σκύλος, ὁ· [ἀρχ. κύων], γνωμικὸ «ἔχομεν σκύλον καὶ βοηθεῖ τοῦ λύκου» 658, (ὕβριστ.) ὁ ἀναιδής, «ὁ σκύλος δὲν ἐντραπῇ» 657
 σκυλόψαρον, τό· [ἀρχ. κυνάριον⁷³⁸] 644
 σμεργίλι, τό⁷³⁹ (Emeril) ἢ σμυρίς, ἡ· (ἀρχ. λέξι) 575, 576, 1330
 σμυρίς, ἡ· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.
 σμύρνα, ἡ· [ἀρχ. σμύραινα], εἶδος ψαριοῦ 651
 σούβλα, ἡ· 1925
 σοῦδα, ἡ· τάφροι «ἄς τώρα Σοῦδας καλοῦσιν» 654
 σοῦρνω· βλ. κατ., σύρω
 σουσάμα, τά· βλ. ἄνωτ., σησαμάτα
 σπάθη, ἡ· 90 || ἐργαλεῖο ἱατρ. 144 || ἐργαλεῖο ὑφαντικῆς 660 (βλ. I, ὑφαντικῇ)
 σπαθί, τό· βλ. ἄνωτ., μάχαιρα
 σπαράγγι, τό· [ἀρχ. ἀσπάραγος, ὁ] 1957, «μία δέσμη ἀσπαράγγου πρῶϊμος... σήμερον ἔχει δραχμὴν 1-2» 1956
 σπαράσσω· βλ. κατ., σφαράσσω
 σπαρτόν, τό· φρ. «τὸ σπαρτόν ἐρῶδισε, ἦτοι ἔγινε κοκκινωπὸν» 661
 σπηλιάδα, ἡ⁷⁴⁰. [ἀρχ. σπιλάς, ἡ], «τυφλὰς σπηλιάδας» 661
 σπήτι, τό· βλ. ἄνωτ., ὀσπίτιον, ὀσπήτιον
 σπόνδυλος, ὁ· βλ. κατ., σφόνδυλος
 σταίνω (στήνω)· 677, 1925
 στάκτη ἀπάρθενος· βλ. ἄνωτ., ἀπάρθενος
 στάσου· [ἀρχ. στάσω] 649, φρ. «στάσου ἡσυχα» 645, «στάσου»
 σταφύλια, τά· [ἀρχ. σταφυλαί, αἱ] 653, πάτημα τῶν σταφυλιῶν 663 (βλ. ἄνωτ., ἀμοίβομαι)

738. [Ἡ συσχέτιση τῶν δύο λέξεων δὲν εὐσταθεῖ, πρβλ. L.-S.-Κωνστ., λ. σκύλιον, τό].

739. [Σμυργίλι].

740. *Πρωΐα*, λ. σπιλιάδα (ἡ) καὶ σπηλιάδα, σπιλάδα.

σταφυλίτης, ὁ· «ὁ ῥάγας μου, ὁ σταφυλίτης μου λέγει περὶ τοῦ οὐρανίσκου, ὅταν οὗτος πάσχη» 660
 στειλιάρι, τό· [ἀρχ. στειλειόν⁷⁴¹], «στειλιάρει λάϊνον» 644
 στενογέφυρος· «τὸ κτένι⁷⁴² τῆς γυναικὸς λέγει εἶναι μικρόν, καὶ ἡ γυναῖκα εἶναι στενογέφυρος» 657
 στέρφα, ἡ· [ἀρχ. στερίφη], «ἡ συνήθεια λέγει αἱ στέρφαις δὲν γεννοῦσι· ἡ αἶγα αὕτη εἶναι στέρφα» 644, φρ. «ἡ γαστέρα της εἶναι στέρφα, εἶναι ἄγονος» 662
 στήλη, ἡ (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· βλ. IV
 στηλοβάτης, ὁ (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· βλ. IV
 στημόνι, τό· [ἀρχ. στήμων, ὁ] 645, 660, 661
 στιλπνοτήριον, τό⁷⁴³. 948
 στιχηδόν, στοιχηδόν· ἐπίρρ., ἐπιγραφές χαραγμένες στ(ο)ιχ., πολλαχοῦ, λ.χ. 17, 34
 στίχος, στοῖχος, ὁ· σειρά, γραμμὴ, πολλαχοῦ· λ.χ. 18, 19, 49 (στίχος ἐπιγραφῆς)· γράμματα χαραγμένα στὸν λίθο «κατὰ στίχον (στοῖχον)»⁷⁴⁴ 1120, 1751, 1753, 1755 κα.
 στοιχεῖον, τό· χαρακτήρας, λ.χ. 820, «ἀριθμητικὰ στοιχεῖα» 832, χαρακτήρας ποὺ ἀντιστοιχεῖ σὲ γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου⁷⁴⁵, λ.χ. «τὰ Ἀττικὰ στοιχεῖα διεδέχθησαν τὰ Ἰωνικὰ» 18 || (χημ.) 157 || τὸ στοιχειό, τὸ φάντασμα⁷⁴⁶ «τὸ στοιχεῖον ὁ Λέων⁷⁴⁷» 1378 σημ. 1
 στοιχηδόν· βλ. ἄνωτ., στιχηδόν
 στοῖχος, ὁ· βλ. ἄνωτ., στίχος

741. [Ἡ ἀρχαία σημασία τῆς λέξεως εἶναι «τὸ ξύλον, δι' οὗ κρατεῖται ὁ πέλεκυς» (βλ. L.-S.-Κωνστ.), ἡ νεώτερη σημασία εἶναι «πᾶν ξύλον ἔχον σχῆμα στειλεοῦ, ξυλὴν ράβδος, ρόπαλον» *Πρωΐα*].

742. Βλ. III, κτένι.

743. Βλ. *Συναγωγή*, λ. στιλβωτήριον (μετάλλων).

744. [Δηλ. στοιχηδόν].

745. *Χρηστικὸ*, λ. στοιχεῖο (6).

746. Βλ. *Χρηστικὸ*, λ. στοιχειό.

747. [Βλ. IV, λέων τῆς Χαίρωνείας].

στόμα, τό· «σηρωμένον στόμα» 663, «εὐφήμω στόματι» 648, 662, φρ. «δὲν ἔχεις στόμα νὰ πιάνης τῶνομα τοῦ Βασιλέως» 644, «τοῦ ῥῶψε τὸ στόμα, τὸν ἀπεστόμωσε» 660, «νὰ πέση τὸ στόμα σου, ὁποῦ λέγεις τέτοια» 661

στομώνω· [ἀρχ. στομόω], «ἐστόμωσε τὰς πλευράς, ἥτοι ἐδυνάμωσε· ἐστόμωσε τὴν ἀξίνην» 654

στουπί, τό· [ἀρχ. στύπιον], φρ. «στουπὶ ἔγινε στὸ κρᾶσι» 645, «ἐγήρασε καὶ ἔγινε στουπὶ» 657

στοχάζομαι· «οἱ παίζοντες τὸ καλούμενον τόπι [σφαῖρα] στοχάζονται ἀλλήλων, ὁ δὲ πληγεὶς ἥττηται» 653 || «δὲν τὸ ἐστοχάσθηκα λέγομεν, ἥτοι δὲν τὸ ἴδον, δὲν τὸ παρετήρησα, δὲν τὸ ἐσκέφθηκα» 653, «στοχάσου μόνος σου καὶ τούτου τοῦ βίου, τούτου τοῦ κόσμου, νόησε τὰ πράγματα» 655

στρέμμα, τό· [ἀρχ. στρέμμα⁷⁴⁸], «ἡ συνήθεια ἐφύλαξε μέχρι τοῦδε τὴν λέξιν στρέμμα, λεγομένην ἐπὶ ἐκτάσεως γῆς, ἣν ζεῦγος βοῶν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας δύναται νὰ ὀργώσῃ» 1158 καὶ σημ. 1

στρήφω· [σημασία τοῦ ἀρχ. ρ. κατατρίβω], «στρήφουσι τὰ νήματα..., στρήφουσαι τὸν ἄδρακτον περὶ τὰ γόνατα αὐτῶν» 651

στρογγυλωπός⁷⁴⁹· 143

στρουμβούλια, τά· [ἀρχ. σφόνδυλοι θαλάσσιοι] 1956

στρυφνός· «στρυφνὸς ἄνθρωπος, δύσκολον γερόντιον» 652

στρώμα, τό· 655 (βλ. κατ., τεινάζω)

στρώνω· «ἔστρωσε τὸν δρόμον ἀπὸ χαλίκια» 657

στυβάζω· [ἀρχ. δωρ. διάλ. στυφελίζω], «τὰ νέφελα ὁ Ζέφυρος ἢ ὁ ἄνεμος στυβάζει» 646

στῦλος, ὁ· μεταφορ. «στῦλοι τοῦ ὀσπητίου μου εἶναι τὰ ἀρσενικὰ παιδία» 655

σῦκα, τά· βασιλικὰ 650, 651, σῦκα προῖμα 651, δίφορον σῦκον 660, ἀρμαθιὰ σύκων 652, ἔντομα «ἐν τοῖς σύκοις», βλ. ἄνωτ., κνίπες καὶ ψῆρες

συκῆ, ἡ· ἡμερὴ συκῆ [ἀρχ. ἡμερος συκῆ] 646 (βλ. ἄνωτ., ὀρνός), Ἀραποσυκέα [ἀρχ. συκῆ Αἰγυπτία] 654

συληφρός· βλ. ἄνωτ., σκληφρός

συμπέθερος, ὁ· 658

συμπερασμός, ὁ· 187, 1330

συμφοροῦμαι· «μὴ συμφοροῦμενος ἢ συλλειτουργοῦμενος» 946 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως, ἔτος 1651)

συνάδελφος⁷⁵⁰, ὁ· 54

συναρμολογία, ἡ⁷⁵¹· 52

συνάφιον, συνάφη, τό⁷⁵²· «καλοῦμεν σήμερον συνάφη παροξυτόνως, καὶ συνάφιον· τὰ συνάφια ταῦτα πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως ἔπραττον ὅ,τι αἱ ἀρχαῖαι σύνοδοι..., οὕτω καὶ τὰ συνάφια τῶν Ἑλλήνων κατεσκεύαζον εἰς τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα μοναστήριον πύργους ἢ ἄλλο τι πρὸς στολισμὸν τοῦ Μοναστηρίου, πράττοντες τόσον, ὅσον τὰ ὄρια τῆς τουρκικῆς τυραννίας ἐσυγχώρουν» 409

συνήθεια, ἡ· «ἡ συνήθεια λέγει...» πολλαχοῦ, βλ. εἰδ. 644-664, 1745, 1766, «ἡ συνήθεια ἐφύλαξε...» 1477 σημ. 1, 1882 σημ. 1, «ἡ συνήθεια εἰς τὸν λαὸν τὸν αὐτὸν τρόπον ἐφύλαξεν...» 651, «ἡ συνήθεια ἀπαγορεύει...» 651, συνήθεια, ἔθιμο 353, 1676 σημ. 1 (πρβλ. I, λ. ἔθιμα)

συνοικέσιον, τό· 1218 (ἔγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως)

σύντομος· «λέγε σύντομα» 647

748. [Τὸ σχόλιο ἀφορᾷ σὲ μνεῖα τῆς λέξεως σὲ ἐφηβικὴ ἐπιγραφὴ, τὴν IG II² 2055, στίχ. 4: σύ-στρεμμ' ἀνέθηκεν (στρέμμ' ὁ Πιττάκης)].

749. Συναγωγὴ.

750. Πρβλ. Συναγωγὴ, λ. συναδελφός.

751. Συναγωγὴ.

752. Συναγωγὴ, λ. συνάφι καὶ ἀναβρυτήριον.

συντριβάνι, τό⁷⁵³. 73 (βλ. καὶ I)
 σύντριμμα, τό· θραῦσμα 1856
 συντροφευμένος· «τὰ ὀνόματα τῶν γυναι-
 κῶν εἶναι συντροφευμένα μετὰ τοῦ ὀνό-
 ματος τοῦ πατρὸς των» 326
 σύρμα, τό· φρ. «ἔχει τὰ μαλιά της ὡσὰν σύρ-
 μα» 661
 σύρω, σούρων· [ἀρχ. σύρω, συνών. ἐρύω], «οἱ
 Μεγαρεῖς... Δωριζόντες... τὸ σύρω σούρ-
 νω λέγουσι» 663, «ἐσύραμεν τὴν νῆα»
 648
 συ(σ)σωματόω⁷⁵⁴. 1127
 συσταίνω· «καὶ αἱ μητέρες... συσταίνουσαι
 τρόπον τινὰ τοῖς τέκνοις ὅτι ὁ πατὴρ
 σεβαστὸς» 657, «συσταίνων τὰ συμφέ-
 ροντα» 1769
 συτεύομαι· [ἀρχ. σιτεύομαι], «ἐσυτεύθη εἰς τὸ
 τηγάνι τὸ φαγί» 652
 συτευτός· [ἀρχ. σιτευτός], «ἔχω συτευτὰ που-
 λία» 652
 σφαράσσω⁷⁵⁵. σφαράσσει τὸ μάτι⁷⁵⁶ 650
 σφίγα, ἡ· βλ. ἄνωτ., σβίγα
 σφόγγος, ὁ· [ἀρχ. ἄττ. διάλ. σφόγγος, σπόγγος,
 ὁ] 1956
 σφονδύλι, τό· [ἀρχ. ἄττ. διάλ. σφόνδυλος, ὁ
 σπόνδυλος] «οἱ Ἀθηναῖοι μέχρι τοῦδε
 σφονδύλι λέγουσι τῆς ἡλακότης τὸν
 σφόνδυλον· καὶ σφονδύλι τοῦ μαγκά-
 νου» 644
 σφόνδυλος, σπόνδυλος, ὁ· [ἀρχ. ἄττ. διάλ.
 σφόνδυλος] 1956, «σφόνδυλον καλεῖ τὸν
 σπόνδυλον τῆς ῥαχτικῆς στήλης» 657
 σφυρηλασία, ἡ⁷⁵⁷. 100

753. *Συναγωγή*, λ. συντριβάνι (καὶ λ. ἀναβρυτή-
 ριον).
 754. *Συναγωγή*.
 755. Βλ. *Πρωΐα*, λ. σπαράζω (καὶ σπαράσσω)
 «(ὡς ἀμετβ.) κινεῖσθαι σπασμωδικῶς, σπαρταρῶ».
 756. Βλ. I, λ. γνομικά.
 757. *Συναγωγή*.

σφύρνα, ἡ· [ἀρχ. σφύραιναι], εἶδος ψαριοῦ
 653, 660
 σχεδίασις, ἡ⁷⁵⁸. 102, 1452 (βλ. καὶ I)
 σχεδιογράφησις, ἡ⁷⁵⁹. 1349 (βλ. καὶ I)
 σχίζα, ἡ· «σχίζαι ἀγρίων δένδρων» 651
 σχίζω ξύλα· [ἀρχ. διασχίζω ξύλα] 655
 σχινοειδής⁷⁶⁰. 1707 σημ. 3
 σχινοκρομμύδα, ἡ· 1707 σημ. 3
 σῶμα, τό· τὸ κορμὶ καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ
 τῶν ζώων 507, 655, 944 κ.ά. || στρατιω-
 τικὸς σχηματισμὸς 1066 || εἶδος συγ-
 γράμματος (λατιν. *Corpus*)· «τὸ σῶμα
 τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Βοικκίου⁷⁶¹» 131

T

τάδε καὶ τάδε· [ἀρχ. τὰ καὶ τὰ], «τάδε καὶ
 τάδε εἶπε, ἢ ἔφερε» 646
 τάκται, οἱ· [ἀρχ. τάκται⁷⁶²], ἀθηναϊκὴ ἀρχὴ
 πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, κατώτερη τῆς
 ἀρχῆς τῶν προεστών, ἡ ὁποία προσδιώ-
 ριζε τὸν φόρο κάθε πολίτη (τὸ κατάστι-
 χον) 691
 τάλαντα, τά· «τὰ κάτω τοῦ κτενίου, τὰ
 ὁποῖα πατοῦσιν αἱ ὑφαίνουσαι⁷⁶³» 660
 τάμα, τάμμα, τό· «ἡ δεῖνα γυναῖκα λέγομεν
 ἀποφυγοῦσα⁷⁶⁴ τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα κακὴν
 περρίστασιν, ἔταξεν τὸ τάμμα τοῦτο ἢ

758. *Συναγωγή*.

759. *Συναγωγή*.

760. [Σχοινοειδής].

761. [Ἐννοεῖ τὸ *Corpus Inscriptionum Graeca-
 rum* τοῦ Αὐγούστου Böckh, βλ. II, Böckh August].

762. [Ἀρχαία ἀθηναϊκὴ ἀρχὴ (οἱ τάκται). Γίνε-
 ται γιὰ πρώτη φορὰ γνωστὴ ἀπὸ ἀττικὴ ἐπιγραφὴ
 τοῦ 5ου αἰ. π.Χ. (*IG* I³ 281), τὴν ὁποία δημοσιεύει
 καὶ σχολιάζει ὁ Πιττάκης, βλ. 690-691, ἀρ. 1144].

763. Βλ. καὶ I, ὑφαντικὴ.

764. [Σχόλιο σὲ ἀττικὸν κατάλογο *φιαλῶν ἐξε-
 λευθερικῶν* τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. (*IG* II² 1553), ὅπου
 ἀπαντᾶται ἡ διατύπωση ὁ/ἡ δεῖνα ἀποφυγὼν/ἀπο-
 φυγοῦσα τὸν δεῖνα *φιάλην σταθμὸν (ποσόν)*].

(τάμα, τάμμα, τὸ)

ἐκεῖνο, ἥτοι ἀνέθεσεν τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα ἀνάθημα εἰς τὴν τάδε ἢ τάδε ἐκκλησίαν» 160, βλ. καὶ 353, 1987

τάξις, ἡ· «δὲν μανθάνεις τάξεις καὶ ἐπιτηδεύματα» 651 || «ἀνάγεται καὶ αὐτὸ εἰς τὴν τάξιν τῶν προλαβουσῶν ἐπιγραφῶν» 52 || «ῥαβδωτὴ τάξις τῶν γραμμῶν» 1850 || «ἦτον ἀπὸ τὴν μεσαίαν τάξιν τῶν πολιτῶν· ἀπὸ τοὺς μέσους πολίτας» 663

ταπεινός· ὁ χαμηλὸς 1709 σημ. 5

ταττάς, ὁ· [ἀρχ. τέττα⁷⁶⁵], «ὁ νεώτερος, ἢ ὁ υἱὸς μικρὸς ὢν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ λέγει ταττὰ δὸς μοι ψωμί· ὁ ταττάς μου, ἥτοι ὁ σεβαστὸς καὶ ἀγαπητὸς πατήρ μου· καὶ αἱ μητέρες κυρίως ἀναφέρουσιν πρὸς τὰ τέκνα τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς λέγουσιν, ὁ ταττάς σου, συσταίνουσιν τρόπον τινὰ τοῖς τέκνοις ὅτι ὁ πατήρ σεβαστὸς» 657

ταυτογραφία, ἡ· «τὴν ταυτογραφίαν τοῦ Η καὶ Ι ἀπαντοῦμεν καὶ εἰς ἄλλας ἐπιγραφὰς» 110

ταυτονυμῶ⁷⁶⁶. 71, «ὁ Ἡσύχιος... ταυτονυμεῖ τὸ ἱερὸν μὲ τὸν Ναὸν» 75

τεινάζω, -ομαι· [ἀρχ. τινάσσω, διατινάσσω], τὰ στρώματα 655, φρ. «ἐτεινάχθη εἰς τὸ μέσον ἀπὸ τὸν σεισμὸν» 657

τελάρων, τό· [ἀρχ. ταλαρίσκος], «καλόπλεκτον τελάρων» 661

τερεβενθίνη, ἡ⁷⁶⁷. 359

τζαγγία, τά· ὑποδήματα «παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς... ἅπερ ἐφόρουν οἱ Αὐτοκράτορες» 1958

τζέφυλα, τά· [ἀρχ. ἀττ. διάλ. στέμφυλα], «τὰ τῶν ἐλαιῶν ἀποθλιβόμενα, ἃ πυρίνα κα-

λοῦσιν, ὅταν ὅλως ἐκχυθῇ ὁ χυμὸς αὐτῶν» 662

τζηρίτης, ὁ· τουρκ. λέξη, «τοῦ Τζηρίτη, ἥτοι οἶονεῖ τοῦ ξυστοφόρου» 1081, βλ. καὶ I, Τζηρίτι (τοῦ), τοπων.

τζιμποῦρα, ἡ· [ἀρχ. ἵππουρος, ὁ], εἶδος ψαριοῦ 651

τζιτζίμβρη, ἡ· [ἀρχ. ζιγγίβερις] 662

τηγανῖται, αἱ· [ἀρχ. τηγανῖται, οἱ, ἀττ. διάλ. ταγηνῖται], «κατασκευάζουσι ταύτας (τὰς τηγανίτας) καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ τῶν ἀρχαίων, ὃν περιγράφει ὁ Γαληνὸς» 662

τί τάχα· [ἀρχ. ἡ τάχα] 648

τίτυρι, τό· [ἀρχ. Τίτυρος, ὁ], «εἶδος ἀσέμνου χοροῦ» 655

τὸ καὶ τό· φρ., «τὸ καὶ τὸ τοῦ εἶπεν» 654

τοιγὰρ εἷς· [ἀρχ. τοιγάρ] 647

τοῖχον μὲ τοῖχον· [ἀρχ. ὁμότοιχον] 653

τοξοειδῶς⁷⁶⁸. ἐπίρρ. 1125

τόπι, τό· [ἀρχ. σφαῖρα], εἶδος παιχιδιοῦ, «οἱ παίζοντες στοχάζονται ἀλλήλων, ὁ δὲ πληγεὶς ἡττηται» 653

τοποζωγραφία, ἡ⁷⁶⁹. 99

τόπος, ὁ· φρ., «εἶναι δειλὸς ὁ τόπος» 646, «μετατόπισον· ἄλλαξε τόπον⁷⁷⁰» 647, «μᾶς ἐδέχθη φιλικῶς ὁ τόπος» 645, «εἰς τοὺς τόπους μας, ἥτοι εἰς τὴν πατρίδα μας» 645

τοῦβλον, τό· πλίνθος «ὀπτῆς γῆς» 1691

τουρκιστί⁷⁷¹. ἐπίρρ. 82, 1378, 1876

τρανός· «τὸν ἔδωσεν ἕναν τρανὸν ἔπαινον· τρανὸς δεσπότης» 655

τραπεζομαντεία, ἡ⁷⁷². 1290

τρέχω· «ἔδραμον μακρὸν δρόμον» 2063, φρ. 648 (βλ. ἀνωτ., γλῶσσα)

765. «Τὸ τέττα τοῦ Ὀμήρου οἱ μὲν σκωπτικὴν φωνὴν αὐτὸ λέγουσιν εἶναι, οἱ δὲ πλείους τῶν γραμματικῶν νεωτέρου φασὶν εἶναι προσφώνησιν εἰς πρεσβύτερον. Φωτ. Β» (Πιττάκης).

766. Βλ. Συναγωγή, λ. ταῦτωνυμία.

767. Συναγωγή, λ. τερεβινθίνα, αἱ.

768. Συναγωγή.

769. [Ἡ λέξη δὲν εἶναι ἀρχαία].

770. Βλ. I, λ. γνομικά.

771. Συναγωγή.

772. Συναγωγή.

τρίβομαι· «τὸ τριμμένον κουνάδι⁷⁷³. τριβεται ἐπάνω εἰς τὸν ἄνθρωπον» 647 || λίθος τριμμένος (ἐνν. ἀπολεπισμένος) 1684
 τριγενῶς⁷⁷⁴. ἐπίρρ. 1764
 τρίγραμμος· «τρίγραμμος ἐπιγραφὴ» 113
 τριμίδι, ξεροτριμίδι, τό· [ἀρχ. ἴτριον, τό⁷⁷⁵] εἶδος γλυκίσματος 662
 τρίμιτος· «τρίμιτον καπνέλον» 364
 τρίχα, ἡ· φρ. «ἀνατριχιάζω ἀπὸ τὸν φόβον μου, καὶ ἐσηκώθησαν οἱ τρίχες μου» 646, «μῆτε μία τρίχα θὰ χωρέσει νὰ ἐμβάση τις» 652, «μὴ σοῦ ἔκλειψα κἀνένα τι ἀξιόλογον, μῆτε κἀν μίαν τρίχαν;» 656, γιόθοι, οἱ ρίζες τῶν τριχῶν 659
 τροκάκι τρέχω· [ἀρχ. τροχάζω], τροκάκι τρέχει τὸ ἄλογο 652, «ἡνάγκαζε νὰ τρέχη τροκάκι, καὶ ὥσαν πουλὶ πετοῦσεν ἐπάνω εἰς τὸ ἄλογον» 653
 τρομερά, ἡ· «τρομεράν, φρίκην» 649
 τρούπα, ἡ· «οἱ Μεγαρεῖς Δωρίζοντες... λέγουσι τρούπα» 663
 τροφαντός, ὁ· [ἀρχ. ἀττ. διάλ. τροφαλῖς, ἡ], «ἡ συνήθεια τὸν πεπηγμένον τυρὸν τροφαντὸν καλεῖ, καὶ χλορὸν λέγει, καὶ τοὺς πρῶτους καρποὺς τῆς ὀπώρας τροφαντὸν καλεῖ, καὶ πρωτογαλαίαν λέγει τὸ πρῶτον γάλα τῆς αἰγός, ἡ ἀμνάδος, τὸν ὁποῖον οἱ ποιμένες πῆζοντες προσφέρουσιν εἰς τοὺς κυρίους αὐτῶν λέγοντες, σοὶ ἔφερον τροφαντὸν» 662
 τροχὸς τ' ἄνθρωπίνα· 657
 τρυβλίον, τό· ἀρχ. λέξη, 258, 274, 517, 648, 1288, 1919
 τρυγέα, ἡ· [ἀρχ. ἀττ. διάλ. τρύγα], «τὸ ὑφιστάμενον τοῖς οἴνοις» 662

τρυγόνα, ἡ· [ἀρχ. τρυγών] «παύσατε ἀνωφέλευτα νὰ μαδεῖσθε σὰν τρυγόνες» 650
 τρυγωνίζομαι⁷⁷⁶. [ἐκ τῆς ἀρχ. λέξεως τρυγών], «τί τρυγωνίζεσαι; ἦτοι τί ἀδημονεῖς;» 650
 τρύπα, ἡ· βλ. ἄνωτ., τρούπα
 τρυπάνι μέγαν· [ἀρχ. τρύπανον, τρυπανοῦχος], ξυλουργ. ἐργαλεῖο 660
 τρώγω, -ομαι· φρ. «ἐφάγαμεν ψωμὶ καὶ ἄλατι μαζὺ» 645, «κάποιος ἀπὸ σᾶς θὰ φάει ξύλον» 649, «τὴν κεφαλὴ τῆς νὰ φάγη (ἡ γλαῦκα)» 655 (βλ. ἄνωτ., κουκουβαΐζει), «καὶ τί γρυνιάζεσαι, ἦτοι τρώγεσαι μουρμουρίζων» 656
 τσαρούχια, τά· βλ. ἄνωτ., σαρούχια
 τυλώνω· φρ. «ἡ συνήθεια διὰ τοὺς πολυφάγους λέγει ἐτύλωσε τὴν κοιλίαν του, ἦτοι ἐπλήρωσεν αὐτὴν ἀπὸ φαγητὰ» 653
 τυμπανιέως⁷⁷⁷. ἐπίρρ., «αἰωνίως καὶ τυμπανιέως» 946 (σὲ ἀφορισμὸ)
 τύπος, ὁ· δημοσίευσίς «διὰ τοῦ τύπου» 1, 1486 || «τύπος σφαιρῶν πυροβόλων» 1447 || ἀρχαιολ. ὄρολ., βλ. IV
 τύπτω· γνωμικὸ 659 (βλ. ἄνωτ., ῥάβδος)
 τύπωσις, ἡ· τύπ. ἐπιγραφῆς 2105
 τυραννίσκος, ὁ⁷⁷⁸. 5
 τυρός, ὁ· βλ. ἄνωτ., τροφαντὸς
 τύφος, ὁ· 656 (βλ. ἄνωτ., λοιμικὰ)

Υ

«ὑγείας καὶ χαιρετήσματα»· [ἀρχ. χαίρειν] (φρ. σὲ ἐπιστολὲς) 654
 ὕδρια, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV
 ὕδριον, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV
 ὕλη, ἡ· τὸ οἰκοδομικὸ ὕλικό, πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 483, 1166, 1224 || ἐπιγραφὴ «τῆς αὐτῆς ὕλης τῇ δημοσιευθείσῃ...» 1843,

773. «Τουπίτριπτον κίναδος Σοφ. Αἴαςμαστιγ.» (Πιττάκης).

774. Συναγωγὴ.

775. «Ἴτρια, τά· εἶδος πλακούντων... πεποιημένων ἐκ σησάμου καὶ μέλιτος» L.-S.-Κωνστ.

776. [Ἡ λέξη ἀπαντᾷ ἀλλὰ μὲ διαφορετικὴ σημασία (βλ. Μέγα Λεξικόν)].

777. Συναγωγὴ, λ. τυμπανιαῖος.

778. Συναγωγὴ.

(ύλη, ή)

ψηφίσματα «διάφορα κατὰ τὴν ὕλην»
1852 || «Ὑλὴ ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἀπό-
δειξιν...», βλ. I, Ὑλὴ

ὑπεδεσιὰ, ή· [ἀρχ. ὑπόδυσσις] 655

ὑποπτεύω⁷⁷⁹. 133, 1369, 1449

ὑποσκάπτω· 12

ὑποστήλιον, τό· ὑποστ. Ἀγίας Τραπεζῆς 1741

ὑφάδι, τό· [ἀρχ. ξυνοφή] 645, 660 (βλ. I, ὑφαν-
τική)

ὑφαντόλακκος, ό· «τὸ μιτάρι τοῦ κτενιοῦ
τοῦ ὑφαντολάκκου» 661

ὑφασμα, τό· ὕφασμα τοῦ λόγου» 2030

Φ

φαγγρί, τό· [ἀρχ. φάγρος, ό] 660

φαγητόν, τό· 653, 661 (βλ. καὶ I, φαγητά)

φαγί, τό· 652 (βλ. καὶ ἀμέσως κατ.)

φαγοπότι, τό· «τὸν ἡῦρον ἀπὸ τὸ φαγοπότι
ἀποκαρῶμενον πλέον» 663

φακ(κ)ή, ή· [ἀρχ. φακῆ] 659 (βλ. ἀνωτ., μαγέ-
ρευμα), 662, 1957

φαμήλια, ή· 943 (βλ. I, φαμήλιαι)

φασίολος, ό· βλ. κατ., φασοῦλι

φάσκελον, τό, βάσκελα, τά· [ἀρχ. σφάκελος⁷⁸⁰],
«ἡ συνήθεια τὸν χλευασμὸν τοῦτον διὰ
τοῦ μέσου τῶν δακτύλων πράττει, καὶ ἡ
λέξις αὐτῆς βάσκελα [ἡ δι' ὅλων τῶν
δακτύλων δεικνυομένων καὶ ἀνορθουμέ-
νων πρᾶξις ἐπὶ κακοῦ] ἐκ τοῦ φασκέλου
παράγεται, καὶ τὸ ἔργον τοῦτο φασκέ-
λωμα λέγεται» 657, [ἀρχ. σκιμαλίσαι] 658

φασκέλωμα, τό· βλ. ἀμέσως ἀνωτ.

φασοῦλι, τό, φασίολος, ό· 662, «Ἀττικῶς
φασιόλους καλοῦμεν» 1957

φανλόβιος· 209

φειδαῖκος⁷⁸¹. ἀνάγλυφον 9

φεργάτα⁷⁸², ή· 805 (βλ. I, Ἀμερικῆ)

φέρνομαι· «ἐφέρθησαν ἀπὸ πέρα» 657

φεύγω· φρ. «ὁ μακαρίτης ἔφυγεν ἀπὸ τοῦ-
τον τὸν κόσμον» 655

Φήβα, Φῆβαι· «οἱ Ἀθηναῖοι τὰς Θήβας Φή-
βας⁷⁸³ λέγουσι μέχρι τοῦδε, καὶ πρὶν τῆς
ἐπαναστάσεως Φῆβαν ἐκάλουν, καὶ τὸν
Θηβαῖον Φηβαῖον» 649, «τῆς Φήβας τὸ
κρυσί» 649 καὶ 657 (βλ. καὶ I, Θήβα)

Φηβαῖος· βλ. ἀμέσως ἀνωτ.

φηκάρι⁷⁸⁴, τό· «... τὸ σπαθί τὸ ὅποιον τὸν
ἔμπεξεν εἰς τὴν θήκην εἰς τὸ φηκάρι» 648

φθάσιμον, τό· 1448 σημ. 1

φθόγγος, ό· «ἐκδιδομένα εἰς τὸν φθόγγον
τῆς Ἑλληνικῆς ἡμῶν καταγωγῆς» 1136

φιάλα, φιάλη, ή· 663, ἀρχαιολ. ὄρολ., βλ. IV

φιασκή, τό· [ἀρχ. φασκώλιον⁷⁸⁵], «ἔλυσε τὸ
φιασκή εὐκόλως» 655

φίδι, τό· βλ. ἀνωτ., ὄφιν

φιλενάδα, ή· 650

φιλεύω· [ἀρχ. φιλέω] «φιλεύει τὸν φίλον του,
ἦτοι τὸν ἔχει εἰς τὴν τράπεζάν του» 648,
«περὼντας τούτους τοὺς ἐφιλευσεν,
ἦτοι τοὺς ἐφιλοξένισε» 651, «χαῖρε ξένε
σὲ μᾶς θὰ φιλευθῆς σήμερον» 648

φιλοσοφία, ή· 655 (βλ. ἀνωτ., λαμμαργία), ή
«ἔξωθεν» φιλοσοφία 942

781. Συναγωγῆ.

782. [Ἡ φεργάδα ἢ φρεγάτα, βλ. *Μέγα Λεξι-
κόν*].

783. «Οἱ Αἰολεῖς φῆρες ἀντὶ θῆρες λέγουσιν,
καὶ οἱ Ἀττικοὶ ὡσαύτως τὸ Φ ἀντὶ τοῦ Θ με-
ταχειρίζονται. Εὐστάθ., Ἰλ.» (Πιττάκης, *ΕΑ* 649).

784. «*Θηκάρι (τό) καὶ φηκάρι· θήκη, κολεὺς
ξίφους ἢ μαχαίρας» *Πρωῖα*.

785. Φάσκωλος, φασκώλιον, φασκώλειον· «σάκ-
κος βύρσινος, μικρὰ πήρα, σακκίδιον, σακκοῦλα,
βαλλάντιον. Λατ. pasceolus» L.-S.-Κωνστ.

779. «Ὑποπτεύω καὶ ὑποπτεύομαι (ρ. μετβ. καὶ
ἀμετβ.)... ἔχω ὑποψίαν τινά, ὑποψιάζομαι» *Πρωῖα*.

780. «Σφάκελός σοι ὁ διὰ τοῦ μέσου τῶν δα-
κτύλων τῆς χειρὸς γενόμενος χλευασμός. Μιχ.
Ἀποστ.» (Πιττάκης).

φιλοσόφοι, οἱ· «παροξυτόνως... ἀντὶ φιλόσοφοι» 645

φιστίκι(ον), τό· [ἀρχ. φιστάκιον] 652

φλέβα, ἡ· «αἱ φλέβαι τῆς πηγῆς ἀναβρύουσι» 657

φλοκάδα, ἡ· βλ. κατ., φλοκάτα

φλόκαμος, ὁ· [ἀρχ. πλόκαμος] 646

φλοκάτα, φλοκάδα, ἡ· ἡ χλαίνη ἡ «ἔσωθεν πλοκάμους ἢ κροσσοὺς φέρουσα» 646 (δὺς)

φονικόν, τό, φόνος, ὁ· 647

φοράδα, ἡ· ὕβρις. γιὰ γυναῖκα 645 (βλ. I, λ. δημῶδεις φρ.)

φορμός, ὁ· «ὁ ἐκ βούρλων κατασκευασμένος κόφινος εἰς ὃν τὰς ἐλαίας ἐν τοῖς ἐλαιοτριβείοις συνθλῶσι» 661

φορτώνομαι· «ἐφορτώθῃ λάφυρα» 653

φούσκωμα, τό· βλ. ἀνωτ., ἄσκωμα

φουσοῦνας, ὁ· [ἀρχ. φύσκων], ὁ σωματώδης, ὁ παχὺς ἄνδρας 646

φουστανέλα, ἡ· «ὁ χιτῶν εἶναι διαμοιρασμένος κατὰ τὸ ἔξωθεν μέρος εἰς ἑξελόξας καὶ σχηματίζει τὴν στρατιωτικὴν καὶ ἡρώϊκὴν φουστανέλαν⁷⁸⁶» 129 (βλ. τὴν εἰκ.), 639

φράσσω· «νὰ φράξῃ λέγομεν τὸ Βάθρον μὲ τὰ ἀγάλματα» 1925

φρένες, αἱ· φρ. «ἐκβῆκα ἀπὸ τὰς φρένας μου» 647

φρίκη, ἡ· 649

φρούγανα, φρύγανα, τά· 660, «ἀγκαλιὰς φρουγάνων» 658

πτέρι, πτέρι, τό· «τὸ χόρτον τοῦτο [ἀρχ. πτέρις, ἡ] πτέρι καλεῖ» 653, 658, βλ. ἀνωτ., πτέρι

φύκια, τά· [ἀρχ. φυκία] 653

φυλακή, ἡ· «ἡ συνήθεια τὸ δεσμωτήριο φυλακὴν ἐκάλεσεν⁷⁸⁷» 657, «ἐτιμωρήθησαν δικαστικῶς διὰ φυλακῆς» 1327

φυλάκιον, φυλακούρι, τό· [ἀρχ. θυλάκιον, αἰολ. καὶ ἀττ. διάλ.] 657

φυλακούρι, τό· βλ. ἀμέσως ἀνωτ.

φυλακτήριον, τό⁷⁸⁸. 1710, βλ. I

φυντάνι, τό· φρ. «τὰ κλωνάρια μου λέγει (ἐνν. ἡ συνήθεια) τὰ φυντάνια μου, οὕτω τρυφερῶς ὀνομάζουσα τὰ τέκνα» 658

φυσικά· [ἀρχ. φύσει], «ὧν φυσικὰ παρὰθερμος, ὧν φυσικὰ ὀργήλος» 653

φυσιογραφικός⁷⁸⁹. 1146

φύσσα, ἡ⁷⁹⁰. 446

φυτρώνω· «φυτρώνει καλάμι, κύπερη καὶ θρύος» 653, «καὶ σὺ μοῦ ἐφύτρωσες ἀφαντολόγος» 647

φώκη, ἡ· 1957

φῶς, τό· μεταφορικῶς, «ἀκριβέ μου, φῶς μου» 647, «ἅπας ἀπολέσας τὴν σύζυγον αὐτοῦ λέγει, ἔχασα τὸ φῶς τοῦ ὀσπητίου μου, ἔχασα τὸ φῶς τῆς ἡμέρας μου» 2013

φωτιά στὴν φωτιάν· [ἀρχ. πῦρ ἐπὶ πυρὶ] 661

X

χαῖμένος· [ἀρχ. κακῶς ὀλούμενος] 647

χαιρετήματα, τά· [ἀρχ. χαίρειν] (φρ. σὲ ἐπιστολῆς) «ὑγείας καὶ χαιρετήματα» 654

χαλάω· τὸν τοῖχον 648 (βλ. ἀνωτ., ῥούγα)

χαμόγαιον ὀσπήτιον, τό· 946

786. [Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τοῦ ἀρχαίου ἀναγλύφου τοῦ Ἀριστίωνος ἀπὸ τὴν Βελανιδεῖα Ἀττικῆς (IG I³ 1256), EAM 29. Εἰκονίζεται ἐδῶ τὸ ἀνάγλυφο (EA λιθογράφημα μετὰ τὸ ὑπ' ἀρ. 80)].

787. [Κατ' εὐφημισμὸν].

788. [Τὸ φυλαχτό, βλ. *Πρωῖα*, λ. φυλακτήριον].

789. *Συναγωγὴ*.

790. «Συσκευὴ δι' ἧς φυσᾶται ἀήρ, ἄλλ. φῦσα, φυσερό, φυσούνα» *Πρωῖα* λ. φυσητήρ.

χαραγματιά, ἡ· [ἀρχ. χαραγμός], «χαραγμα-
τιὰν τῆς πέτρας» 653

χαρακῶν· «αἱ γραμμαῖ (ἐνν. τῆς ἐπιγρα-
φῆς) εἰσὶ χαρακωμένοι ἀμφοτέρωθεν,
ὅπως ἐγγραφῶσιν εὐθεΐα» 1117

χαράτζι, τό· 1220 (ἔγγρ. Μητροπ. Ἀθηνῶν),
βλ. I, Πετράκης Διονύσιος (τὴν σημ.)

χαρτοποιεῖον, τό⁷⁹¹. 1550 (βλ. I)

χειμαδιά, τά· [ἀρχ. χειμάδια], «ἡ συνήθεια λέ-
γει τοὺς μεσημβρινοτέρους τόπους καὶ
καταλλήλους διὰ τὰ ποιμνία τὸν χειμῶ-
να ὡς μᾶλλον θερμούς, χειμαδιά» 656,
βλ. καὶ 659

χειμωνικὸν ἢ καρπούζιον, τό (ἰταλ. melone
d'acqua)· 1957

χειρόμυλος, ὁ· [ἀρχ. χειρομύλη] 652

χειροنيψία, ἡ⁷⁹². 538

χειροποίητος· λιμὴν 2048

χειροτέρευσις, ἡ⁷⁹³. 1749

χελιδόνα, ἡ· [ἀρχ. χελιδών, ἡ] 652

χέρι, τό, ἡ χεῖρα, πληθ. αἱ χέρεις· 649, δεύτε-
ρον χέρι 662 (βλ. ἄνωτ., δεύτερον), φρ.
«πάρε ἀπὸ τὸ χέρι» 647, βλ. καὶ κατ.,
χραίνω

χέρνιψ, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. IV

χλορὸς τυρός· «ἡ συνήθεια τὸν πεπηγμένον
τυρὸν τροφαντὸν καλεῖ, καὶ χλορὸν λέ-
γει» 662

χολή, χολή, ἡ· φρ. «ἔσπασεν ἡ χολή μου»
647, «ἡ συνήθεια ἐκάλεσε... τὴν χολήν,
γλυκὺ» 657

χόνδρος, ὁ⁷⁹⁴. [ἀρχ. χόνδρος], εἶδος ἀλεύρων
660

χορήγι, τό⁷⁹⁵. 575

χορταίνομαι· «ἐφορία ἐγένετο σίτου, οἴνου,
καὶ ἐλαίου, καὶ ἐχορτάσθημεν» 944

χούνω· βλ. κατ., χύνω

χραίνω, χρήνω· «μὴ κραίνεις, ἢ χρήνης τὸ
ὄνομα τούτου, ἥτοι μὴ μολύνεις· μὴ χρή-
νης τὸ φόρεμά σου» 645, «μὴ χρήνεις τὴν
χεῖρα σου μὲ φονικόν, μὲ φόνον» 647

χρήνω· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

χρυσόφας, ὁ· [ἀρχ. χρυσόφρυς], εἶδος ψα-
ριοῦ⁷⁹⁶ 660

χρυσόφυλλον, τό· 100 (βλ. *Συναγωγή*)

χρωματιστικός⁷⁹⁷. 211, 270

χύνομαι· φρ. «τὰ δάκρυα ἐχύνοντο ἀπὸ τὰ
μάγουλά του» 655, «ἡ συνήθεια λέγει
πολεμοῦντες ἐχύθησαν ἐπάνω των· ἐχύ-
θησαν εἰς τὸν πόλεμον» 653

χύνω, χούνω· «ἡ συνήθεια λέγει... χούνω τὸ
λάδι· τὴν προφορὰν τοῦ Υ Δωρικῶς φυ-
λάττουσα» 653, φρ. «ἔχυσα δάκρυα πο-
ταμὸ» 647, «δάκρυα ἔχυσε πικρὰ» 655,
βλ. καὶ 649, χύνω λοιμικὴν 656 (βλ.
ἄνωτ., λοιμικὰ)

χολή, ἡ· βλ. ἄνωτ., χολή

χωνευτήριον, τό⁷⁹⁸. βλ. I

χώρα, ἡ· «ἡ συνήθεια τὰς πόλεις χώρας κα-
λεῖ· οἷον ὅταν ἐρωτᾷ δὲν λέγει ἀπὸ ποῖαν
πόλιν ἔρχεται, ἀλλὰ ἀπὸ ποῖαν χώραν·
εἶναι ὥραία χώρα ἡ Κωνσταντινούπολις·
ἡ Σμύρνη εἶναι χώρα μεγάλη» 657, «ἔκτι-
σε μίαν χώραν [ἀντὶ πόλιν]... ἀπὸ ποῖαν
χώραν εἶσαι;» 657 || ἡ ὑπαιθρος, «ἐπήγα-
μεν εἰς τὴν χώραν» 2063

χωρί, τό⁷⁹⁹. 1225

χωριανός· 653

χωριάτης, ὁ· [ἀρχ. χωρίτης], «...νομίζοντες
τοὺς ζητοῦντας νὰ προεστεύσωσιν ὅτι
εἶναι χωριάται καὶ οὐχ ἱκανοὶ νὰ γίνωσι

791. *Συναγωγή*.

792. Βλ. *Συναγωγή*, λ. χειρόνιψις.

793. *Συναγωγή*.

794. «Χόνδροι σίτου, τὸ χοντροκοπανισμένον
σιτάρι, *μπληγούρι» *Πρωτὰ* λ. χόνδρος.

795. [Ἡ ἄσβεστος, βλ. *Μέγα Λεξικόν*].

796. [Λατιν. *sparus aurata*].

797. [Πρβλ. *Συναγωγή*, χρωματιστικότητα].

798. *Συναγωγή*.

799. [Μίγμα γιὰ τὴν συνένωση τῶν λίθων].

προεστοί» 652, «νὰ ἐργάζεται τὴν γῆν ὥς καθὼς οἱ χωριάται» 655
 χωρίον, τό· «τὸ χωρίον μας τὸ δεῖνα· εἶμαι ἀπὸ τὸ χωρίον τὸ δεῖνα» 656, «χωρία λέγομεν τὰς κώμας τῆς Ἀττικῆς, οἷον τὰ χωρία τῶν μεσογειών» 2063 || «βαρὺ τὸ χωρίον» 644, «ψιλὸν χωρίον» 655
 χωρογραφία, ἡ⁸⁰⁰. βλ. I
 χωροστάθμησις, ἡ⁸⁰¹. ὁδοῦ 1545

Ψ

ψάθα, ἡ· [ἀρχ. ψίαθος, ἡ] 650
 ψαρής· ἵππος [ἀρχ. ἵππος ὑπόπαρος] 656
 ψαρώνια, τά· [ἀρχ. ψᾶρες, οἱ] 663
 ψευδοθύρα, ἡ· 1712
 ψήνω· «(αἱ ἡμεραι συκαῖ) δὲν ῥίπτουσι τὸν καρπὸν, ἀλλὰ κρατοῦσι καὶ ψήνουσιν» 646⁸⁰²
 ψῆρες, οἱ· βλ. ἄνωτ., κνίπες καὶ ψῆρες
 ψηφοθέτημα, τό⁸⁰³. 1450 κέ.
 ψιλός· «ψιλὸν χωρίον εἶναι τοῦτο, ἥτοι γυμνὸν δένδρων· ψιλὴ γῆ, ἥτοι λεπτόγαιος» 655
 ψίχαι, αἱ· «τὰ λίαν τετριμμένα (ἐνν. ψηττία)» 661 (βλ. κατ., ψωμία)
 ψυχή, ἡ· «ὁ Θεὸς συγχωρήσοι τὰς ψυχὰς τῶν

γονέων...» 2064, φρ. «μὰ τὴν ψυχὴν μου» 649, «ἐράϊσεν ἡ ψυχὴ μου» 659, «διὰ να τὸ κάμω καὶ τὴν ψυχὴν μου ἔβαλα» 650 || ζωύφιο [ἀρχ. φάλαινα καὶ ψύχη], «ἡ συνήθεια ταύτην ψυχὴν καλεῖ· καὶ θέρμην, τὴν ἐρχομένην τὴν ἡμέραν, τὴν δὲ πετώσαν τὴν νύκτα ψυχὴν καλεῖ» 657

ψυχογιός, ὁ· [ἀρχ. θέσει υἱός] 375

ψωμάκια, τά· βλ. ἀμέσως κατ.

ψωμία καὶ ψωμάκια, τά· [ἀρχ. ψωμία⁸⁰⁴], «ἡ συνήθεια τὰ ῥιπτόμενα ἐκ τῆς τραπέζης ψηττία, καλεῖ ψωμία καὶ ψωμάκια, καὶ τὰ λίαν τετριμμένα ψίχας καλεῖ» 661, φρ. «τὸ ψωμὶ ἐρόδισε» 661, «πίασε ὀλίγον ψωμί, δάκωσε ὀλίγον» 651, «ἐφάγαμεν ψωμὶ καὶ ἅλατι μαζὺ» 645, 657

ψῶμος, ὁ⁸⁰⁵. «ἡ συνήθεια τὸν ψῶμον μαμμά καλεῖ» 644

Ω

ὠμὴ πλίνθα· 653

ὠρμαθιά, ἡ· βλ. ἄνωτ., ἄρμαθιά

ὠρόμετρον, τό⁸⁰⁶. 424, 426

ὥς· «βάθος ὥς δύω ἀνδρῶν ἀνάστημα» 652, ὥς καθὼς 655

ὥσάν· 647, 662, 1766, ὥσάν ὁποῦ 1218 (ἐγγρ. Πατρ. Κων/πόλεως)

800. *Συναγωγή*.

801. *Συναγωγή*.

802. [Βλ. καὶ ἄνωτ., ὀρνέος].

803. [Τὸ ψηφιδωτό, βλ. *Μέγα Λεξικόν*].

804. Ἡσύχ. ἐν λ. ψηττία· ψωμία. Ἀττικοί.

805. «Ψωμός (ὁ)· βλωμὸς ἢ τεμάχιον ἄρτου»

Πρωΐα.

806. *Συναγωγή*.

IV.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Α

Ἀγαθὴ Τύχη (Θήρα)· 353-354

Ἀγαθοὶ Δαίμονες καὶ Τύχη· (μαντεῖο Τροφονίου) 62

Ἀγαθὸς Δαίμων· Ἀθηναί, Ἀττική 369-370, 1388, 1703, Θήρα 353-354

ἀγάλματα· 1, 5-13, 21, 22, 52, 80, 85, 111, 209-210, 212-213, 216, 225-226, 282, 308, 319, 350, 352, 404, 453, 462, 483, 530, 535-536, 544-546, 559-560, 609, 629 κέ. (καὶ σχέδια), 675, 679 σημ. 1, 685, 805, 821, 952 σημ. 1, 1142, 1167, 1181, 1222, 1226, 1233, 1261, 1293 σημ. 1, 1295 σημ. 1, 1319 σημ. 1, 1330, 1389, 1485, 1549, 1550, 1648, 1713, 1714, 1755, ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ χρωματισμοῦ εἰκόνων καὶ ἀναγλύπτων» 358-359, πρβλ. 668

ἀγάλματα Ἑρμοῦ (Ἑρμαϊκὲς στῆλες), πολλαχοῦ· 26, 94, 104, 193, 227, 264-265, 273, 293, 367, 391, 394, 397, 403, 404, 442, 528, 530, 964-965, 1007, 1018, 1049, 1189 (καὶ σχόλιο τοῦ Πιττάκη περὶ τοῦ αἰδοίου τῶν Ἑρμῶν), 1196, 1201, 1242, 1243, 1293, 1298, 1325, 1332, 1413, 1417, 1702, 1748, 1781, 1800-1801, 1830, 1862 σημ. 1, 1889, 1913, 1944-1944, 1945, 1973, 1981, 2013 σημ. 1, 2021, 2062 σημ. 1

ἀγγεῖα

- γενικῶς· κορινθιακὰ ἀγγεῖα 99, ἀγγεῖα «οἰκιακῆς χρείας» 308, ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μεταχειριζομένων ἀγγείων καὶ τῆς ἀναλύσεως τινῶν ἐν αὐτοῖς εὑρεθεισῶν ὑλῶν» 538-540, 947, «στάμνος πλατύστομος πλήρης ὁστῶν βρεφῶν» 1708, ἀναλύσεις ἐντρυμμάτων ποὺ ἐντοπίσθηκαν σὲ ἀγγεῖα, βλ. κατ., ἐντρύμματα
- λίθινα ἀγγεῖα 214, 226, 352, 353, 402, 483, 530, 539, 681, 682, 927-928, 979, 983, 1001, 1026, 1111, 1146 (ἀγγεῖα ἀπὸ ἀγγειόλιθο), 1287, 1330, 1488, 1648, 1676, 1715, 1774, 1888 σημ. 1, 1919
- μετάλλινα ἀγγεῖα 143
- πήλινα ἀγγεῖα 12, 89-91, 100 σημ. 1, 130 καὶ σημ. 18, 144, 211, 258-259, 425, 429,

468-469, 481, 629, 638 σημ. 9, 639 σημ. 18 καὶ 20, 681, 682, 866, 947-948, 1289 καὶ 1389, 1348-1352, 1467, 1712, 1791, 1820, 2102 σημ. 1

- ὑέλινα ἀγγεῖα 187, 537 καὶ 631-632, 947

ἀγγειόλιθος· βλ. I

ἀγγειοχρωματισμός· 100

Ἀγγελή (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 918

ἄγγιστρα· 484, ἄγγιστρο ὀρειχάλκινο στὸ στόμα ἀπολιθωμένου ἰχθύος 1146

Ἄγδιστις (Λέσβος)· 449-450

Ἀγκυλή (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 596

Ἄγλαυρος· 186, βλ. καὶ κατ., Ἀγραύλ(ε)ιον καὶ Ἀγραυλος

ἀγορά· Ἀθηνῶν 73, 84, 94, 111, 112, 419, 1235, 1892, Ἄνδρου 452, Καρθαίας 1330, Μεγαλοπόλεως 27, Μεγαρέων 1956, Μυρίνης πρβλ. 1885, Πειραιῶς ἀγορὰ τοῖς ἐπὶ θαλάσσει 773, 1323 σημ. 1, Σικίνου πρβλ. 1318-1319

Ἄγραι (Ἀθηναί)· 183, 742-744, 963, 1221, 1340, 1887, 2020, τὰ πρὸς Ἄγραν μυστήρια 1887

Ἄγραῖοι· 92

Ἀγραύλ(ε)ιον (Ἀθηναί)· 186, 329, 1020, 1022, 1157, 1334, βλ. καὶ ἀμέσως κατ.

Ἀγραυλος· 139, 186, 2020, Ἀθηνᾶ ἢ Ἀγραυλος 2062 σημ. 1, βλ. καὶ ἀνωτ., Ἄγλαυρος

Ἀγρίνιον (Εὐρυτανία)· 92

Ἀγρίππας· «βάσις τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἀγρίππα» (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν) 12, 594, 992, 1090, ἀνασκαφὴ Titeux (ἔτος 1845) «ὑπὸ τὴν βάσιν ἐφ' ἧς ὁ ἀνδριὰς τοῦ Ἀγρίππα» 905, 908, 912, 939 σημ. 1, «θέατρον τοῦ Ἀγρίππα⁸⁰⁷» 1944-1945

Ἀγριώνιος κύρ. ὄν. καὶ «ἐπίθετον τοῦ Βάκχου» 1211

807. [Ἡ Ἀγριππεῖον (Φίλοστρ. *Βίοι σοφιστῶν* II, 5.4 καὶ 8.3-4)].

Ἀγρυλή, Ἀγρύλη (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 36, 1689,
 Ἀγρυλή ὑπένερθεν καὶ καθύπερθεν 127
 Ἀγχεσμος (Ἀθῆναι)· 76-79, 1141, 1397, βλ. I,
 Ἅγιος Γεώργιος (λόφος)
 Ἀγχεσμος μικρός (Ἀθῆναι)· τέσσερα ἀρχαῖα
 χαράγματα «ἠφανίσθησαν ἀπὸ τοὺς λα-
 τομοῦντας» 669
 Ἀγχιολίου τάφος (Ἀθῆναι)· 1397
 Ἀγχιμος θέσις (Ἀθῆναι)· 1397
 Ἀγχίσης· 469
 Ἀγχισία, ὄρος (Ἀρκαδία)· 24
 Ἀγχόη (Βοιωτία)· 1501, 1502
 Ἄδης· 274, Αἰδωνεύς 1340 κέ.
 Ἀδράστεια πηγὴ (Νεμέα)· «σῶζει εἰσέτι τὸ
 γλυκὺ αὐτῆς ὕδωρ» 23
 Ἀδριανός (Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ)· ἀνάθεση
 τοῦ Ἀδρ. 584, ἔργα του στὴν πόλιν τῶν
 Ἀθηνῶν 367, 1117, 1144, 1485 (;), 1975,
 βλ. καὶ κατ., γυμνάσιον Ἀδριανοῦ καὶ I,
 στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ, τετράγωνον Ἀδρια-
 νοῦ, τόξον τοῦ Ἀδριανοῦ· πρβλ. ἐπίσης
 1143-1144, 1974, βάθρα ἀνδριάντων τοῦ
 Ἀδρ. 135, 171, 371, 387 (Ἀνάφης), 420 (;),
 1408, 1483, 2003, ἐπιστολὴ Ἀδρ. 1042,
 τιμητικὲς ἐπιγραφές 367, 452, 1256, 1384,
 1875, πρβλ. 2005, ψηφίσματα ὑπὲρ Ἀδρ.
 611, 841, 894, 900, 1117, 1331, ὕδραγω-
 γεῖα Ἀδρ. 24 (Κορίνθου), 25 (Σπάρτης),
 1485 (;)
 Ἀδριανούπολις (Ἀθῆναι)· 367, 431, «πολυ-
 ἀνδριον τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ» 431
 Ἄδωνις· 469
 ἀετός (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· τὸ ἀέτωμα ναοῦ, βλ.
 λ.χ. 35
 ἀέτωμα (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· ἀέτ. στήλης 163,
 328, 400, 412, 431, 440, 441, 505, 522,
 1090, 1094, 1129, 1165, 1188, 1282, 1285,
 1300, 1320, 1324, 1325, 1338, 1362, 1371,
 1372, 1546, 1547, 1694, 1735, 1737, 1744,
 1756, 1758, 1769, 1808, 1841, ἀετ. τύπου
 431, 1252, 1845, συνών. ἀετὸς 35
 Ἀζήνη (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 1294

Ἀθηνᾶ

- λατρεία τῆς Ἀθηνᾶς στὴν Ἀκρόπολη 65,
 96, 113, 139, 174-175, 214, 225, 265, 296,
 297, 304, 306, 320, 326, 341, 342, 345,
 347-349, 428, 482, 549, 569, 609, 613,
 671-672, 675, 681, 682, 690, 1030, 1387,
 1495-1496, 1499, 1962, βλ. καὶ κατ., Ἀθη-
 νᾶ Ἐργάνη, Νίκη, Παλλὰς, Παρθένος,
 Πολιάς, Πρόμαχος, Ὑγεία
- ναοὶ Αἰγίνης 75, Κορωπίου 1246, Μυρ-
 ρινοῦντος 904-905, τέμενος Διὸς καὶ
 Ἀθηνᾶς στὸν Πειραιᾶ 258
- παραστάσεις Ἀθηνᾶς· κεφαλὴ Ἀθηνᾶς
 80, ἄγαλμα «ἐξ ὀπτῆς γῆς», πιθανῶς
 Ἀθηνᾶς 209 (Ὑπάτη), ἄγαλμα Ἀκροπό-
 λεως Ἀθηνῶν 225-226, ἀνάγλυφο Δήμου,
 Ἀθηνᾶς, Ἡρακλέους 268, ἄγαλμα Ἀθη-
 νᾶς στὴν villa Ludovisi 546, παράστ. σὲ
 ἄγγεῖο 259, σὲ ἀναθηματικὰ ἀνάγλυφα
 225, 349, σὲ ἐπίτιτλα ἀνάγλυφα 52, 64,
 98 καὶ σημ. 1, 222, 318-319, 345, 348, 349,
 1785, 1878, ἀναθέσεις 1154 (;), Ἀθηνᾶ καὶ
 Ἥφαιστος 35, Ἀθηνᾶ καὶ Μοῦσαι 743
- Ἀθηνᾶ (ἐπίθετα)
 Ἀγραυλὸς 2062 σημ. 1
 Ἀλαλκομενία 60
 Ἀλέα· Τεγέα 25
 Ἀρχηγέτις 414 (βλ. I, Πύλη τῆς Ἀγορᾶς),
 Ἀπόλλων Σωτὴρ καὶ Ἀθηνᾶ Ἀρχηγέτις
 1234
 Βουλαία καὶ Ζεὺς Βουλαῖος· Ἀθῆναι
 1945, πρβλ. 197
 Ἑλλωτίς· Μαραθὼν 1295 σημ. 1
 ἐπὶ Παλλαδίῳ· Ἀθῆναι 742-744
 Ἐργάνη· Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν 278, 348-
 349, 949, 960, 978, 990, 991, 997-998,
 1004, 1006-1007, 1045, 1092, 1488, 1764,
 1797, 1803, 1917, 1962, 1969, 2053
 Ἰλισσία καὶ Δημήτηρ 1223
 Ἰτωνία 60
 Καλλίμορφος· Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν 98, 675
 Κολοκασία· Ἀθῆναι 1676 σημ. 1
 Κροναία (Κράναια) 35
 Μουσικὴ 185
 Νεδουσία· Κέα 629
 Νίκη, ἄπτερος Νίκη· Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν
 11, 12, 28 σημ. 1, 46 κέ., 70, 75, 197, 213,

573, 593-594, 608, 610, 939 καὶ σημ. 1, 952 σημ. 1, 991, 1009-1012, 1114, 1770, 2069
 Νίκη, Νικηφόρος, Πολιάς· Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν 1899
 Νίκη· Μέγαρο 805, πρβλ. 2069
 Ὅγκα 58
 Ὁμολογία καὶ Ζεὺς 1262
 Παιωνία 85, 306
 Παλλὰς· Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν 161, 286-287, 314, 570, 674, 1914, 2062, Ἀθηνᾶ Παλλὰς Τριτογένεια 49
 Παλληνίς 832
 Παρθένος· Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν 224, 289, 364, 1738, ἄγαλμα Φειδίου 535, 666, 1589, ἄγαλμα ἡμίεργο, ἀντίγραφο τοῦ πρωτοτύπου 2062 σημ. 1
 Πολιάς· Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν 126, 139, 140, 159, 183, 221-222, 225, 266, 285, 288, 319, 421, 549, 553, 572, 601, 673, 681, 1178, 1899, 1935, πρβλ. 319, 404, βωμὸς Διὸς Πολιέως καὶ Ἀθηνᾶς Πολιάδος 541, 619, ναὸς 334, ναὸς Πολιάδος («ἀρχαῖος νεῶς») 36, 75, 153, 238, 324, 404, 673, 958, 960, 1405, 1421, 1637, 1770, 1872, πρβλ. 587, 610, 781, 1974· Ἀθῆναι 1884
 Πολιάς· Μεγαλόπολις 27
 Πολιάς, Κολοκασία· Ἀθῆναι 1676 σημ. 1
 Προμάχος· Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν 225, 286-287, 674, βᾶθρον, «ἐφ' οὗ ἵστατο τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Προμάχου» 670, 675, 827, 838, 841, 846, 851, 862, 910, 950-955, 963, 967, 976, 998, 1004, 1093, 1102, 1120-1121, 1292-1293, 1320, 1387, 1393, 1399, 1425, 1429, 1752-1753, 1766, 1770, 1772-1773, 1778, 1790, 1798, 1821, 1878, 1904, 1963, 1982, 1988-1989, 2001, 2005-2006
 Σκιρὰς 1548
 Σουνιάς 75, 857 σημ. 1, βλ. I, Σούνιον
 Τιθρωνή· Φλύα 299
 Τριτογένεια 49
 Τριτωνία 60
 Ὑγεία· Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν 212-213, 311 σημ. 1, 322, 609-610, 686-687, 932, 1035
 Χαλινίτις 22

Ἀθῆναι· ἀρχαῖοι τόποι καὶ μνημεῖα⁸⁰⁸. βλ.
 ὑπὸ τὰ ἀκόλουθα ὀνόματα
 ἀγορά, βλ. ἄνωτ.
 Ἄγραι, βλ. ἄνωτ.
 Ἀγραύλ(ε)ιον, βλ. ἄνωτ.
 Ἄγχεσμος καὶ Ἄγχεσμος μικρός, βλ. ἄνωτ.
 Ἀδριανούπολις, βλ. ἄνωτ.
 Ἀθηνᾶς πεδῖον, βλ. κατ.
 Ἀθηνᾶς τέλμα, βλ. κατ.
 Ἀκαδημία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Μιλτιάδου, βλ. I
 Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος, βλ. I, Ἀκαθήναια Ἀκρόπολις, βλ. κατ.
 Ἀνάκειον ἢ Διοσκούρειον, βλ. κατ.
 Βασίλειος στοά, βλ. κατ.
 Βουλευτήριον, βλ. κατ.
 γυμνάσια (Ἀθηνῶν), γυμνάσιον Ἀδριανοῦ καὶ γυμνάσιον Πτολεμαίου, βλ. κατ.
 δεσμωτήριον, βλ. κατ.
 Δήριον, βλ. κατ.

808. [Στὴν ἐνότητα αὕτῃ περιλαμβάνονται τὰ ὀνόματα ἀρχαίων τόπων ἢ μνημείων τῶν Ἀθηνῶν, τὰ ὅποια ταύτιζε ἡ ἔρευνα μὲ νεώτερους τόπους ἢ ὀρατὰ μνημεῖα. Οἱ ἀσχολούμενοι τὴν ἐποχὴ τοῦ Πιττάκη μὲ τὴν ἀρχαία τοπογραφία τῶν Ἀθηνῶν, ἀκολουθώντας κατὰ μεγάλο μέρος τὴν ἀπόψιν τοῦ W. M. Leake, ὀνόμαζαν πολλοὺς τόπους τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ ἑνὸς ἀρχαίου μνημεῖο ἢ ἑνὸς ἀρχαίου χώρου, ποὺ εἴκαζαν ὅτι ὑπῆρχε ἐκεῖ. Οἱ ἀναφορὲς ποὺ ἀκολουθοῦν ἀποτυπώνουν κατὰ τὸ μέγιστο μέρος τὴν ἀπόψιν τοῦ Πιττάκη. Ὅρισμένα ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα αὐτὰ ὀνόματα χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὴν ὀνομασία (ἢ μετονομασία) συνοικιῶν καὶ ὁδῶν τῆς Ἀθήνας, βλ. I, λ. ὁδοὶ Ἀθηνῶν (τὴν σημ.). Τὸν λόγο γιὰ τὸν ὅποιο ὁ Πιττάκης συχνὰ χρησιμοποιεῖ τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχαίων θέσεων (καὶ ὄχι τὰ νεώτερα) γιὰ νὰ δηλώσει ποῦ βρέθηκε ἕνα ἀρχαῖο ἐξηγεῖ ὡς ἑξῆς (EA σ. 999 σημ. 1): «Ἀναφέρω πάντοτε τὰς ἀρχαίας θέσεις ποῦ ἡῦρον τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα ἐπιγραφὴν, καὶ οὐχὶ τὴν οἰκίαν τοῦ δεῖνος ἢ δεῖνος, διότι τὰ ὀνόματα τῶν ἰδιοκτητῶν ἀλλάττουσιν εὐκόλως, τῶν δὲ ἀρχαιοτήτων τὰ ὀνόματα μένουσι καὶ γνωστὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον αἱ θέσεις αὐτῶν τοῖς σοφοῖς ὑπάρχουσιν»].

(Ἀθῆναι)

Διογένηιον γυμνάσιον, βλ. κατ.

Διόμεια καὶ Διόμειαι πύλαι, βλ. κατ.

Διονυσιακὸν θέατρον, βλ. I

Διοσκούρειον, βλ. κατ.

Διοχάρους πύλαι, βλ. κατ.

Δίπυλον, βλ. κατ.

Ἐλευσίνιον τὸ ἐν ἄστει, βλ. κατ.

Ἐννεάκρουνος, βλ. I

Ἐπτάχαλκον ἢ ἱερὸν τοῦ Χαλκόδοντος, βλ. κατ.

Ἐπωνύμων ἀγάλματα, βλ. κατ.

Εὐμένειος στοά, βλ. κατ.

Εὐμενίδαι, βλ. κατ.

Εὐνομίας νάος, βλ. κατ.

Εὐρυσάκειον, βλ. κατ.

Ἡλίσιον πεδίων, βλ. κατ.

Ἡροίαι πύλαι, βλ. κατ.

θέατρον τοῦ Ἀγρίππα, βλ. κατ., λ. θέατρα

Θόλος, βλ. κατ.

Ἰππάδες πύλαι, βλ. κατ.

Ἰππιος Κολωνός, βλ. κατ.

Καλ(λ)ιῤῥόη, Καλλιῤῥή, κρήνη, βλ. κατ.

Κεραμεικός, ἔξω Κεραμεικός, βλ. κατ.

Κῆποι, βλ. κατ.

Κιμώνεια μνημεῖα, βλ. κατ.

Κλεψύδρα, βλ. κατ.

Κοῖλη, βλ. κατ.

Κολυττός, βλ. κατ.

Κολωνός, βλ. κατ.

κρήναι, βλ. κατ.

Κυδαθήναιον, βλ. κατ.

Κυκλοβόρος ποταμός, βλ. κατ.

Κυνόσαργες, βλ. κατ.

Λακιάδαι, βλ. κατ.

Λεωκόρειον, βλ. κατ.

Λήναιον, βλ. κατ.

Λίμναι, βλ. κατ.

Λυκαβηττός, βλ. κατ.

Λύκειον, βλ. κατ.

Μακρὰ στοά, βλ. κατ.

Μελανίππειον, βλ. κατ.

Μελίτη, Μελιτὶς πύλη, βλ. κατ.

Μεσόγειον, βλ. κατ.

Μητροῶν, βλ. κατ.

Μητροῶν ἐν Ἄγραις, βλ. κατ.

μνημεῖον Εὐβουλίδου, βλ. κατ.

μνημεῖον Θρασύλλου, βλ. I

μνημεῖον Λυσικράτους, βλ. I

Μουσεῖον, βλ. κατ.

ναοὶ διάφοροι, βλ. κατ., Ἄρης, δώδεκα θεοί,

Εἰλείθνια καὶ Σάραπισ

Νυμφῶν λόφος, βλ. I

ὁδοί, βλ. κατ.

Ὀλυμπεῖον, βλ. I

Παλλάδιον, βλ. κατ.

Παναθηναϊκὸν στάδιον, βλ. I

Πάνθεον, βλ. κατ.

Πνύξ, βλ. κατ.

Ποικίλη στοά, βλ. κατ.

πολυάνδρια, βλ. κατ.

Πρυτανεῖον, Πρυτανεῖον «ἀρχαιότερον» καὶ

Πρυτανεῖον «νεώτερον», βλ. κατ.

Πύθιον, βλ. κατ., λ. Ἀπόλλων Πύθιος

στοὰ τῶν Ἑρμῶν, βλ. κατ.

ὕδραγωγεῖα, βλ. κατ.

Φιλοπάππου Μανσωλεῖον, βλ. κατ., Μουσεῖον

Φορβαντεῖον, βλ. κατ.

Ὡδεῖον Ἡρώδου, βλ. I

Ὡδεῖον Περικλέους, βλ. κατ., λ. ὠδεῖα

Ὡρολόγιον Ἀνδρονίκου, βλ. I, πύργος τῶν Ἀνέμων

Ἀθηνᾶς πεδίων, «τὸ παρὰ τοῦ Λῆκ⁸⁰⁹ καλούμενον» (Ἀθῆναι)· 210 σημ. 1, 309, 317, 654, 922, 1167, βλ. καὶ κατ., Μεσόγειον

Ἀθηνᾶς τέλμα πρὸς ταῖς [πύλαις] ταῖς παρὰ τὸ Διοχάρο[υς ⁻⁵] βαλανέον⁸¹⁰ (Ἀθῆναι)· «ἢ συνήθεια καλεῖ μέχρι τοῦδε τὸ μέρος τοῦτο Βουδοπνύκτην» 922, βλ. καὶ 865-866, 981

Ἀθήνη (Βοιωτία)· 1501

Ἀθμονον (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 784, 1159

Αἰγιαλία (Αἰγιάλη, Ἀμοργός)· εὕρεση ἐπιγραφῆς 1942

Αἶγινα· βλ. I

Αἰγινῆται· 698

αἰγινιτικὴ σχολή· 113, 129, 1293 σημ. 1, αἰγινιτικὴ ἐργασία 259

Αἰγὸς ποταμοί· 667, 680

809. W. M. Leake.

810. [Ἡ μαρτυρία ἀντλήθηκε ἀπὸ τὴν ἐπιγραφή IG II² 2495 (στίχ. 6-8). Γιὰ τὶς πύλες τοῦ Διοχάρους βλ. τὸ σχετικὸ λ.].

αίγυπτιακός· αἰγυπτιακὲς ἀρχαιοῦτες 57
σημ. 3, «Αἰγυπτιακὴ Συλλογὴ Βατικάνου»
559, αἰγυπτιακῆς ἐργασίας κεφαλὴ 559-
560, ἀνδριάντας «ἐργασθεὶς κατὰ μίμη-
σιν τῶν Αἰγυπτιακῶν ἔργων» 1295 σημ.
1, βλ. καὶ 226

Αἴγυπτος, Αἰγύπτιοι· 61, 226, 419, 514, 638,
672, 1094, 1225, 1456, βλ. καὶ κατ., Ἀλε-
ξάνδρεια

Αἰδοῦς, Φήμης καὶ Ὁρμῆς βωμός (Ἀθηναί)-
πρβλ. 112, 354

Αἰνῖνες· 91-92, 198, 202, 204

Αἰξωνή (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 519, 671, 829,
1325, 1847

Αἰτωλία· βλ. I

Αἰτωλοί· 91-92, 121-122, 133, 790, 1823-1824,
1940

«Ἀκαδημία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Μιλ-
τιάδου»· βλ. I

Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος· βλ. I, Ἀκαθήνεια
Ἀκάδημος 291

ἄκανθος (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 1325

Ἀκαρνᾶνες· 177, 202-204, 790

Ἄκρα, ἡ Ἀκρόπολις· 365 (βλ. κατ.)

Ἀκραίφια, Ἀκραίφνιον· ἀρχ. ἐρείπια 62,
ἐπιγραφὲς 499-501, 1502, 1908

ἄκρον Ζωστήρος· 157

Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν (Ἄκρα), πολλαχοῦ⁸¹¹.
γενικῶς 67, 106, 112, 125, 126, 133, 134,
138-140, 144-150, 184, 193, 267, 353, 359,
365, 404, 529, 1119, 1130, 1138, 1139,
1150, 1162, 1187, 1192, 1193, 1260 σημ. 1,
1320, 1324, 1325, 1331, 1332, 1359, 1361,
1408-1411, 1413-1415, 1417, 1422-1424,
1684, 1917, 1929, 1998, 2002, βλ. καὶ 1123,
ἀνασκαφές, βλ. I, ἀνασκαφὲς Ἀκροπόλεως,
ἀρχαία τοπογραφία τῆς Ἀκροπόλεως 11,

562, 885, σημ. 1, 953 σημ., 1358, 1773,
ἀρχαῖο ἔδαφος 12, 136, βαθμίδες ἀνόδου
(ἀναβάθρα) 11-12, 914, 922, εἴσοδος, βλ.
I, λ. Ἀκρόπολις, ἐπιγραφὲς Ἀκροπόλεως,
πολλαχοῦ⁸¹², ἐπιγραφὲς «ἐν πλαίσιοις»,
βλ. I, πλαίσια, «ἐπίπεδον» τῆς Ἀκροπόλεως
884, κατάλογος τῶν ἀρχαίων, βλ. I, κα-
τάλογος τοῦ Μουσείου, οἱ ναοὶ τῆς Ἀκρο-
πόλεως 429 σημ. 1, 430

• Ἀθηνᾶ, βλ. ἀνωτ., λ. Ἀθηνᾶ

• ἀνατολικόν (μέρος) τῆς Ἀκροπόλεως 136,
306, 347, 567, 622, 842, 1003, 1012, 1049,
1166, 1167, 1179, 1261, 1373, 1374, 1382,
1385, 1403, 1407, 1429-1431, 1486, 1487,
1495, 1602, 1650, 1875, 1898, 1903, 2029,
NA. τῆς Ἀκροπόλεως 1895-1896

• Ἀρτέμιδος Βραυρωνίας τέμενος, βλ. κατ.,
Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος τέμενος

• ἀρχαῖος νεώς, βλ. ἀνωτ., λ. Ἀθηνᾶ (Πο-
λιάς)

• Ἀσκληπιεῖον, βλ. κατ., λ. Ἀσκληπιεῖα

• βάθρον, «ἐφ' οὗ ἵστατο τὸ ἄγαλμα τῆς
Ἀθηνᾶς τῆς Προμάχου» 670, 675, 827,
838, 841, 846, 851, 862, 910, 950-955, 963,
967, 976, 998, 1004, 1093, 1102, 1120-
1121, 1292-1293, 1320, 1387, 1393, 1399,
1425, 1429, 1752-1753, 1766, 1770, 1772-
1773, 1778, 1790, 1798, 1821, 1878, 1904,
1963, 1982, 1988-1989, 2001, 2005-2006

• βάθρον (βάσις) τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἀγρίπ-
πα, βλ. ἀνωτ., Ἀγρίππας

• βάθρον τῶν ἀνδριάντων τοῦ Κόνωνος
καὶ τοῦ Τιμοθέου 1358-1359, 1861-1862

• βόρειοι, βορειοανατολικοὶ πρόποδες,
βόρειον, βορειοανατολικὸν μέρος⁸¹³ τῆς
Ἀκροπόλεως 340, 341, 553, 588, 780, 668,
924, 930, 933, 955, 984, 1007, 1024, 1032,
1082-1083, 1120, 1121, 1155, 1157-1159,
1165, 1293 σημ. 1, 1319 σημ. 1, 1334, 1396,
1420, 1425, 1487, 1684, 1688, 1705, 1941,

811. [Βλ. καὶ I, Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν, γιὰ τοὺς
μεσαιωνικοὺς καὶ νεώτερους χρόνους].

812. [Βλ. APMA 5, 3-176].

813. [Ἀπὸ μόνῃ τὴν ἐνδειξὴ αὐτὴ δὲν προκύπτει
ἐὰν ἐννοεῖται ἡ βόρεια κλιτὺς ἢ τὸ βόρειο τμήμα τῆς
ἐπιφάνειας τοῦ βράχου].

(Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)

- 2001, τὸ κατωφερὲς βόρειον μέρος 677 σημ. 1, 1697, 1702, «ὑπὸ τὸ Πελασγικὸν» 71 σημ. 4
- δεξαμενές, βλ. I, δεξαμενές Ἀκροπόλεως
 - δυτικόν (μέρος) τῆς Ἀκροπόλεως 466, 690, 934, 1154, 1488, βλ. καὶ I, τουρκικὰ μνημεῖα
 - Ἑκατόμπεδον, βλ. κατ.
 - Ἐρέχθειον, βλ. κατ.
 - ναὸς Ἀπτερου Νίκης 11, 12, 28 σημ. 1, 46 κέ., 70, 75, 197, 213, 573, 593-594, 608, 610, 939 καὶ σημ. 1, 952 σημ. 1, 991, 1009-1012, 1114, 1770, 2069
 - ναὸς Ἀφροδίτης 996-997
 - ναὸς Δήμητρος Εὐχλόης ἢ Χλόης καὶ (Γῆς) Κουροτρόφου «ὑπὸ τὴν βάσιν τῆς Ἀπτερου Νίκης» 939, 958, 1004, 1009-1011, 1115, 1797
 - ναὸς Ποσειδῶνος, βλ. κατ., Ποσειδῶν, Ποσειδῶν Ἐρεχθεὺς
 - νότιον μέρος Ἀκροπόλεως 216, 301, 305, 307, 313, 316, 324, 334, 349, 547, 859, 912, 934, 987, 1083, 1119, 1134-1136, 1166, 1181, 1298, 1372, 1589, 1782, 1802, 1835, 1848-1849, 1876, 1895, 1904, βλ. καὶ I, Σερεπεντζές
 - ὁδὸς ἀπὸ τὰ Προπύλαια πρὸς τὸν Παρθενῶνα 12, 65, 98, 103-104, 106, 1773, ὁδὸς «δι' ἧς ἡ Παναθηναϊκὴ θεωρία διέβαινε μεταξὺ Παρθενῶνος καὶ Ἐρεχθείου» 1862
 - Ὀπλοθήκη 1400, πρβλ. 1753
 - Παρθενών, βλ. κατ.
 - Πινακοθήκη Προπυλαίων, βλ. κατ.
 - Προπύλαια, βλ. κατ.
 - Ρώμης καὶ Καίσαρος ναός, βλ. κατ.
 - Σκευοθήκη 1753, πρβλ. 838, 839, Σκευοθήκη καὶ Χαλκοθήκη 1872
 - σπήλαια, βλ. I, λ. σπήλαια
 - τεῖχη, βλ. I, τεῖχη τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν
 - Χαλκοθήκη, βλ. κατ.
 - χάσμα «ἐντὸς τοῦ ὁποίου φαίνεται ἐν τῷ βράχῳ ὁ τύπος τῆς Τριαίνης τοῦ Ποσειδῶνος» 1810

Ἀκρόπολις Ἀλκάθου (Μέγαρα)· ἀνασκαφὴ 805, ἡρῶν Ἀλκάθου 805

Ἀκρόπολις Καρία (Μέγαρα)· 22, 805, 817

Ἀκρόπολις Κλεωνῶν· ἀρχαῖο φρέαρ καὶ θολωτὸς τάφος 22 (βλ. κατ., Κλεωναί)

Ἀκρόπολις Κορωνείας· ρωμαϊκὸ κτίσμα 60, τεῖχος πολυγωνικὸ 60

Ἀκρόπολις Ὀρχομενοῦ· σώζονται 91 ἀρχαῖες βαθμίδες ἀνόδου καὶ τμήματα τοῦ ἀρχαίου τεύχους καὶ τῶν πύργων, ἐνῶ ἡ εἴσοδος εἶναι καταχωσμένη 61

Ἀκρόπολις Πατρῶν· τεῖχη 29

Ἀκρόπολις Σπάρτης· 25

Ἀκρόπολις Χαιρωνείας· θέατρον, ναός, τεῖχη καὶ πύργοι 62

Ἀκρόπολις Ὠρωποῦ· τεῖχη 63

ἀκρωτήριον (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· «τὸ ἄνωθεν τοῦ ἀετώματος μέρος ἀρχιτεκτονικῶς ἀκρωτήριον ἐκαλεῖτο» 405, ἀκρ. στήλης ἢ πλακός, πολλαχού, βλ. λ.χ. 110, 259, 328, 349, 402, 581 κἀ., ἀκρ. «τοῦ γείσου» 397, «σχῆμα ἀκρωτηρίων» 10

Ἀλαί, κόμη (Βοιωτία)· 62

Ἀλαὶ Αἰξωνίδες (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 157, 1876, πρβλ. 1325, ἱερὰ Ἑβης καὶ Δήμητρος Χλόης 157, βλ. καὶ ἀνωτ., Αἰξωνή

Ἀλαὶ Ἀραφηνίδες (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 127-128, 142, βλ. I, Ῥαφῆνα

Ἀλαλκομεναί (Βοιωτία)· 60, 1202, 1204 σημ., 1207, ἀρχαῖο πολυάνδριον 1204 σημ., ἐπιγραφές 1202, 1206-1207

Ἀλαλκομένη πηγὴ (Ἀρκαδία)· 24, βλ. I, Ξηροκαρίταινα

Ἀλεξάνδρεια· χρῶμα ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια εἶχε χρησιμοποιηθεῖ σὲ ἀρχαῖο ἀνάγλυφο 430

Ἀλέξανδροι ποιηταί· 1683

Ἀλήσιον ὄρος (Ἀρκαδία)· 24, βλ. I. Στραβομύτης

Ἀλίαρτος (Βοιωτία)· ἀρχαῖα κατάλοιπα ἀποδιδόμενα σὲ αὐτὴν 60

Άλμοις (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 1690 σημ. 1, 1691, 1694, 1741, 1747

Αλκάθους (βασίλειος τῶν Μεγαρέων)· 638 σημ. 9, 639 σημ. 16, 805

Αλκιμέδων (Ἀρκαδία)· πεδίον «τὸ ὁποῖον τανῦν λέγεται Ζαγόρα» 24, σπήλαιον, τὸ ὁποῖο «κατάρκησεν ὁ ἥρως Ἀλκιμέδων» 24

Αλκμήνη· ἱερὸ τοῦ Ἡρακλέους, τῆς Ἥρας καὶ τῆς Ἀλκμήνης «εἰς τὸν Αἰξωνέα δῆμον» 671, βλ. καὶ κατ., Ἥρα

ἄλση ἀρχαία· Μεγαλοπόλεως 27, Ὀλυμπίας βλ. ἀμέσως κατ.

Ἄλτις (Ὀλυμπία)· καταστροφὴ τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ ἄλσους 28, πρβλ. 173

Ἀλφειὸς ποταμὸς (Ὀλυμπία), «τανῦν Ῥουφιᾶς»· «ὁ ναὸς (ἐνν. τοῦ Διὸς) μετὰ τοῦ περιβόλου αὐτοῦ κατεπλακώθη ἀπὸ τὰ χῶματα καὶ τὴν ἄμμοον τῶν ῥευμάτων τῶν δύο ποταμῶν» 28, πρβλ. 26

Ἀλωπεκὴ (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 36, 542, 551, 777, 821, 986, 993, 1018

Ἀμαζόνες· 742

Ἀμαξιτὸς, Ἀμαξωτὸς ὁδὸς (Ἀθήναι)· 921, 924-926, 928-929, 931, 1683

«Ἀμαρανθία» (=Ἀμάρυνθος, Εὐβοία)· ἀρχαία πόλις «καλουμένη νῦν Βάθεια (Ἀμαρανθία), τῆς περιφερείας τοῦ Δήμου Χαλκιδέων»· ἐπιγραφὰς καὶ ἄλλες ἀρχαιοῦτες 1836-1837

Ἀμάρυνθος· βλ. ἀμέσως ἄνωτ.

Ἀμβρακία· 790

Ἀμβρακικὸς κόλπος· 122

Ἄμβρουσος [Δίστομον]· 506, 514

ἀμιάντος λίθος· 1146, ὑφάσματα ἀπὸ ἀμιάντο χρησιμοποιοῦνταν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα στὴν καύση τῶν νεκρῶν, «διὰ τὴν μὴ φανῇ οὐδὲ μικρὸν τῆς τέφρας αὐτῶν ἵχνος» 1146

Ἀμισσηνοί· (σὲ ἀττικὰς ἐπιγραφὰς) 1686

Ἀμῦκλαι· 26, 1318 (βλ. καὶ I)

Ἀμυρικὸν πεδίον (Θεσσαλία)· 1302

Ἄμυρος (Θεσσαλία)· 1301-1302

Ἀμφιάραος· ἱερὸ καὶ μαντεῖο στὸν Ὀρῶπὸ 63, 609, 791-802, 854, 1327, βλ. καὶ I, Ἀμφιάρειον Ὀρῶποῦ

Ἀμφιλοχία· 92

Ἀμφιτρίτη· ἱερὸ Ἀμφ. καὶ Ποσειδῶνος Ἀσφαλίου στὴν Σύρο 259, 380

ἀμφορεῖς· Αἰγίνης 468 (ἀρ. 720 καὶ λιθ.), ἀμφορεῖς μὲ παραστάσεις τοῦ Τριπτολέμου 1349 κέ.

Ἄμφυτος ποταμὸς (Μεσσηνία)· 26

Ἀνάγκη· βωμὸς Ἀνάγκης στὴν Θήρα 354, ἱερὸ Ἀν. καὶ Βίας στὴν Κόρινθο 354

ἀνάγλυπτον, ἀνάγλυφον (ἀρχαιολ. ὁρολ.)· «προτιμῶμεν⁸¹⁴ τὴν λέξιν ἀνάγλυφον ὡς μᾶλλον γνωστὴν τοῦ προστύπου ἔργου, καὶ τύπου, μ' ὅλον ὅτι δύο μαρτυρίαι τῶν παλαιῶν συγγραφέων ἐξηγοῦσι τὸ τῶν Γάλλων Bas-relief τύπος» 127 σημ. 3, βλ. λ.χ. 52, 64, 110, 127, 142, 175, 1762, ἀνάγλυπτος ὁπὴ 1949, συνών. τύπος καὶ εἰκὼν, βλ. κατ.

ἀνάγλυφα· 5-13, 188, ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ χρωματισμοῦ εἰκόνων καὶ ἀναγλύπτων» 358-359, 429, 430, 535

• ἀναθηματικὰ 130, 215, 222, 225, 264, 267, 268, 319, 322-323, 347, 349, 359(ι), 364-365, 369, 415, 418, 466, 490, 505-506, 534, 543, 549, 584, 637-640, 682, 776, 848, 853, 855, 881, 884, 913, 915, 920-923, 926, 929, 952 σημ. 1, 970, 974, 976, 978, 979, 983, 985 (στέφ.), 989, 990, 991, 993, 994, 996, 998, 1003, 1005, 1007, 1009, 1010, 1011, 1018-1019, 1022-1023, 1025, 1030, 1081, 1082, 1093-1094, 1102 σημ. 1, 1111, 1115, 1116, 1118, 1129, 1131, 1133, 1139, 1149, 1157, 1165, 1176, 1178, 1180, 1188, 1251, 1252, 1253, 1255, 1260, 1261, 1264, 1299, 1300, 1318, 1320, 1326, 1335, 1358, 1362, 1363, 1366, 1368-1369, 1373, 1377, 1392, 1397-1398, 1407, 1410, 1415, 1418, 1419,

814. [Συγγραφεὺς εἶναι ὁ Πιττάκης].

(ανάγλυφα)

- 1463, 1466-1467, 1471, 1476, 1478, 1479, 1481, 1483, 1484, 1485, 1487, 1490, 1491, 1492, 1638, 1648, 1768, 1771, 1800, 2001
- ἀρχιτεκτονικά 6, 8, 10, 11, 12, 13, 20, 22, 28, 53 (καὶ λιθ. μετὰ τὸ ὑπ' ἀρ. 11), 68-70, 80, 86 (καὶ λιθ.), 141, 593-594, 679, 773, 838, 839, 857, 935, 938-939, 945, 1011, 1020, 1133, 1144, 1181, 1206, 1223, 1260, 1269, 1298
 - ἐπίτιτλα 52, 64, 98 καὶ σημ. 1, 110, 222, 318-319, 342, 345, 348, 360, 365, 544, 848 (δὲν σώθηκε), 1373, 1768, 1785, 1821, 1878, 2007, 2029, γενικῶς 98 σημ. 1
 - ἐπιτύμβια 12, 81, 127-130, 142, 214, 217, 220, 258, 274-275, 326-329, 335, 347, 367-368, 372, 385-387, 399, 401-403, 412-414, 425, 431-434, 440, 448, 465, 467, 468, 480-484, 490, 505, 514-515, 517, 518, 523, 530, 560, 577-578, 581, 1093, 1101, 1111, 1116, 1121, 1122, 1129, 1131, 1133, 1149, 1157, 1176, 1178, 1180, 1188, 1251, 1253, 1255, 1264, 1299, 1301, 1302, 1320, 1326, 1338, 1348 σημ. 3, 1362, πομπένος 1363, βρέφους ἐσπαργανωμένου 1368, 1369, 1377, 1386, 1388, 1397-1399, 1407, 1410, 1415, 1418, 1419, 1544, 1590, 1592, 1593, 1676, 1691, 1695, 1715, 1735-1737, 1742, 1744, 1745, 1749, 1773, 1845, 1847, 1857, 1876, 1888, 1941, 1943, 1946, 1983, 2012, 2015, 2101, 2103
 - ἐσχίδνης ἀνάγλ. «ἐπὶ τοῦ ἀποτόμου βράχου» στήν Θήρα 350
 - ποικίλα 21, 25, 59, 270, 359, 429, 581, 1650, 1837, 1875, 1900, «χάλκινος τύπος» 1857
 - σὲ βωμὸ 1336
 - σὲ τιμητικὰ μνημεῖα 342, 543, 1789 (:)

Ἀνάκειον⁸¹⁵. 588, βλ. κατ., Διοσκούρειον

Ἀνάφλυστος (ἀρχ. ἀττ. δῆμος). 857 σημ. 1, 1862, βλ. καὶ I, Ἀνάβυσσος

ἀνθέμιον, ἄνθεμον (ἀρχαιολ. ὄρολ.). 220, 1756, κα., «ἄνθεμον βάθρου» 1925

Ἀνθηδών (Βοιωτία). 63, 514

ἄνθος, ἄνθος κρήνου, κρήνος (ἀρχαιολ. ὄρολ.). 220, 260, 361, 1370 κα., ἄνθος λωτοῦ 402

ἀνθρακωρυχεῖα· Κίμης 1146

ἀντίγραφα ἐπιγραφῶν· πολλαχοῦ, ἀντίγραφα συνεργατῶν τῆς EA, βλ. I, λ. Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς, ἀντίγραφα τοῦ Fauvel καὶ ἄλλων, τὰ ὅποια εἶχε στήν κατοχή του ὁ Πιττάκης 356 σημ. 1, ἀντίγραφα τοῦ Ross τῶν ἐπιγραφῶν «περὶ τῶν νεωρίων τοῦ Πειραιῶς» 1503, 1528-1531, 1539-1543, 1552-1585, 1612-1636, 1652-1683, 1716-1733 (βλ. καὶ II, Ross L.), ἀντίγραφα τοῦ Κυριακοῦ Ἀγκωνίτου 195, 303, 1000, 1801, ἀντίγραφα τοῦ Fourmont, βλ. II, Fourmont Michel

ἀντιγραφὴ ἐπιγραφῶν, πολλαχοῦ· ἀκριβεία στήν ἀντιγραφὴ 1, ἀντιγραφὴ καὶ δημοσίευση τῶν ἐπιγραφῶν ἀπὸ τὸν Πιττάκη «αὐθορμήτως χάριν καὶ ἀμισθί» 1335 σημ. 1, «οἰκεία βουλῇ, προῖκα καὶ ἀμισθὲι» 2106, ἀντιγραφὴ τῶν χαραγμάτων τοῦ Παρθενῶνος 1435-1448, δυσκολίες στήν ἀντιγρ. ἐπιγραφῶν 1, 326, 694 σημ. 1, 766 σημ. 1, 874, 959-960, 1152, 1335 σημ. 1, 1441 σημ. 1, ἀντιγραφὴ ἐπιγραφῶν «δὺς καὶ τρεῖς» 1058 σημ. 1, τοποθέτηση τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Ἀκροπόλεως σὲ πλαίσια γιὰ τὴν διευκόλυνση τῆς ἀντιγραφῆς 1038 σημ. 1 (βλ. καὶ I, πλαίσια)

Ἀπεραντία· 91-92

Ἄπις· 1007 (βλ. κατ., Ταῦρος)

Ἀπόδοτοι (Ἀποδωτοί). 91

ἀποκαπνισμός, ὑποκαπνισμός, καπνισμός 429

ἀπολιθώματα· ἰχθύων 1146, «πτηνῶν καὶ κοχλίων ἐκ τοῦ γένους Perna» 1147, ἀπολιθωμένες ὕλες 1452, 1455

Ἀπόλλων

- Ἀπόλλων· Ἀθηναὶ καὶ Ἀττικὴ 71, 85, 112, 418, 525, 570, 638-639, 742 (Ἀπ. «ἄγαλμα καλούμενον Δεδῶριάτιδος»), 839 σημ.

815. [Τὸ Διοσκούρειον, βλ. Ἡσύχ. ἐν λ. Ἀνάκειον, Ἀρποκρ. ἐν λ. Ἀνάκειον, Φωτίου Λεξ. ἐν λ. Ἀνάκεια].

- 1 (Λευκονοιέων), 1335, 1424, σπήλαιον «Ἀπόλλωνος» (Ἀκροπόλεως) 365, 1066 σημ. 1, 1319 σημ. 1, 1707 σημ. 6, 1797, 1909, Ἀμάρυνθος 1836-1837, Ἄνδρος 545, Ἀστυπάλεια 457, 459, Δελφοὶ 780-781, 1225, 1262, 1329, 1378, 1940, πρβλ. 35, 224, Δῆλος 1317, 1329, Κέα 628, 629, 1465, 1468, 1835
- Ἀπόλλων καὶ Ἄρτεμις Ἀθῆναι 73, 1925, Δῆλος 1329, Σύρος 391 Ἀπ., Ἄρτ. καὶ Λητώ (ἀπεικόνιση σὲ ἀττικὸ ἀνάγλυφο) 418
 - Ἀπόλλων καὶ Ζεὺς Μοιραγέτης 1405
 - Ἀπόλλων καὶ Μοῦσαι Ἀθῆναι 869, πρβλ. 112
 - Ἀπόλλων (ἐπίθετα)
Ἄγραϊος καὶ Ἄρτεμις Ἀγροτέρα· Μέγαρα 638 σημ. 9
Ἄγρεὺς ἢ Ἄγραϊος, Ὀρχιεὺς, Μουσηγέτης 638 καὶ σημ. 9
Ἄγνιεύς· βωμοὶ Ἀθηνῶν 527, 1230, 1335, ἱερὸ στὺς Ἀχαρνῆς 1548
Αἰγλήτης· Ἀνάφη 371-375, 387, βλ. I, μὲν Παναγίας Καλαμιότισσας
Ἀλεξίκακος· Ἀθῆναι 141, 1941
Δαφναῖος· ναὸς στὴν Ἱερὰ ὁδὸ 935, 1298
Δελφίνιος· Ἀθῆναι 1374
Δήλιος· 1244, ναοὶ Ἀθηνῶν 1914-1915, 1975-1976
Διονυσόδοτος· Φλύα 299
Ἐπικούριος· ναὸς Βασσῶν Φιγαλίας 27-28, 75, 364
Ἐριθάσεος· ἱερὸ στὺς Ἀχαρνῆς 1548
Ζωστήριος· θρόνος τοῦ ἱερέως καὶ πιθανολογούμενος ναὸς Ἀθηνῶν 863, 1334
Ἰσμήνιος· Θήβα 58, 515, 919
Κάλαμος καὶ καλαμοτύπος· Ἀνάφη 371
Κλάριος· Ἀθῆναι 1335
Κορωπαῖος· Ἀττικὴ 1246
Λύκειος· Ἀθῆναι 418 (:), 937, 1142-1143
Μεταγείνιος· Ἀθῆναι 393, 1715
Νόμιος· 1319 σημ. 1
Πανιώνιος· Ἀθῆναι 1335
Πατρῶς· Ἀθῆναι 71 σημ. 4, 263, 1335, 1941
Προστατήριος· βωμοὶ τοῦ στὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν 139, 1230, 1335, βωμοὶ τοῦ στὰ Μέγαρα 1230
- Πύθιος· γενικῶς 1262-1263, Ἀθῆναι 139, 668, 676, 685, 1082-1083, 1335, 1401, 1941, πρβλ. 73, Ἀνάφη 462, Σάμος 668
Σμινθεὺς· Λέσβος 449
Σμίνθιος· Κέα 629
Σωτήρ καὶ Ἀθηνᾶ Ἀρχηγέτις· Ἀθῆναι 1234
Τοξικὸς καὶ Βελίτης 371
Ὑποακραῖος· λατρεία τοῦ σὲ σπήλαιον τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν 364-365
ἄπτερος Νίκη· βλ. ἀνωτ., Ἀθηνᾶ Νίκη
Ἀραβία· 539, Ἀραβες 1145
Ἀργὸν πεδῖον (Ἀρκαδία)· 24
Ἄρειος πάγος· βλ. I
Ἄρης· ναὸς Ἄρεως (Ἀθηνῶν) 71-75, 83, 267, 290 (χαριστήριον κοινοῦ Ἀχαρνέων), 983, 997, 1974
• Ἄρης καὶ Ἀφροδίτη (Ἀθῆναι)· 1102 σημ. 1
• Ἄρης Ἐνυάλιος· 474
Ἄρις ποταμός· 26
Ἀριστίωνος σῆμα καὶ ἀνάγλυφον στήλη· 127-130, 142, 258, 982, 1492
Ἀρκαδία· βλ. I
Ἄρμα, λίμνη· 1502
Ἄρμα (Βοιωτία)· 63
Ἄρμα (Πάρνηθος)· 780, 1083
ἄρματροχιές· 23, 24, 77, βλ. κατ., λ. ὁδοὶ
Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων (τυραννοκτόνοι)· ἀγάλματα 12, 71-72, 83, 94, 113, 114, 901
Ἄρτεμις (κύρ. ὄν.)· 517
Ἄρτεμις
• Ἄρτεμις· ἀνάθεση 1949, λατρεία 1289, ναοὶ Ἀθηνῶν 326, 1382, Αἰγίνης 1477 σημ. 1, Ἐφέσου 691, Ὀρχομενοῦ Βοιωτίας 1211, Πειραιῶς 1289, 1389, παραστάσεις 638 σημ. 9, 1550, πρβλ. 365, γενικῶς 391, 1549
• Ἄρτεμις καὶ Ἀπόλλων· Ἀθῆναι 73, 1925, Ἀμάρυνθος 1836-1837, Δῆλος 1329, Σύρος 391, Ἀπ., Ἄρτ. καὶ Λητώ (σὲ ἀττικὸ

(Ἄρτεμις)

- ἀνάγλυφο) 418, Ἄρτεμις καὶ Απόλλων Πύθιος 668, 676
- Ἄρτεμις καὶ Μήτηρ θεῶν· 1401
 - Ἄρτεμις (ἐπίθετα)
- Ἄγροτέρα· ἄλσος 512, ναὸς ἐν Ἄγραις 742-744, 2020, βλ. καὶ ἄνωτ., Απόλλων Ἄγραϊος
- Ἀμαρυσία· Ἐρέτρια 784, Ἄθμονον Ἀττικῆς 784, πρβλ. 413
- Ἄρτεμις Βουλαία καὶ Απόλλων Προστατήριος· Ἀθῆναι 139
- Βραυρωνία· Βραυρῶν 743-744, βλ. κατ., Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος τέμενος
- Δερεᾶτις· πρβλ. 742
- Δικτύνη· Ἀθῆναι 1882
- Εἰλείθυια· Ἀθῆναι 1083, Πειραιεὺς 1389, Χαιρώνεια 514
- Κολαινίς· ἄγαλμα 904-905
- Λαφρία· Πάτραι 29
- Λευκοφρύνη· Ἀθῆναι 1405 (ἄγαλμα)
- Μογοστόκος· Ἀθῆναι 1676 σημ. 1 (ἄγαλμα)
- Μουνυχία· ναὸς 743, 838 σημ. 1, 853
- Σελασφόρος· Ἀττικὴ 299
- Σωτεῖρα· Ἀνάφη 462, Δαυλὶς 1213
- Φωσφόρος· 263, 469
- ἀρύβαλλος (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. 469 (ἀρ. 723 καὶ λιθ.)
- «ἀρχαϊκὴ τέχνη»· 283
- Ἀρχεῖον ἢ γραφεῖον τοῦ πολεμάρχου (Ἀθῆναι)· 866 σημ. 1, 919, 1143
- ἀρχιτεκτονική· 28, ἀρχιτεκτονικὰ μέλη 10, 11, 20, 22, 26-29, 52-55, λιθ. 6-8 καὶ λιθ. μετὰ τὸ ὑπ' ἀρ. 11, 68-70, 101, 141, 298, 318, 358, 414, 679 σημ. 1, 773, 838, 839-840, 1011, 1021, 1133, 1181, 1260 σημ. 1, 1261, 1279, 1289, 1298, 1375, 1424, 1648, 1710, 1714, 1884 (βλ. καὶ κατ., οἰκοδομήματα), ἀρχιτεκτ. ἀνάγλυφα, βλ. ἄνωτ., λ. ἀνάγλυφα, χρωματισμὸς 10, 52-55, 69, 88, 89, 101, 187-188, 358, 430, 574-575
- Ἀσκληπιεῖα
- Ἀθηνῶν 526, 550, 1028, 1031, 1637, 1896, [1980], πρβλ. 534, ἀποκάλυψη τῆς ἀρχαίας πηγῆς του τὸ 1825 κατὰ τὴν πο-

λιορκία τῆς Ἀκροπόλεως 1008, 1066, Ἀσκληπιοῦ ἄγαλμα καὶ βωμὸς 322

- Ἀνάφης 355
- Ἐπιδάουρου 1008
- Θήρας 351
- Μεγάρων 22
- Στύρων 969
- Φωκίδος 495

Ἀσκληπιός· Ἐλευσίς 1951

Ἀσωπός· 516, πρβλ. 59

Ἀτρεὺς· βλ. κατ., θησαυροὶ Ἀτρέως καὶ παιδῶν Ἀττικῆ (κύρ. ὄν.)· «ἀπαντᾶται καὶ ἀλλαχοῦ εἰς ὀνόματα μὴ Ἀθηναίων γυναικῶν» 294

ἀττικοὶ δῆμοι· γενικῶς ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Περὶ τῶν δῆμων Εὐπυρίδαι, Κρωπίδαι, Πήληκες, Ἥφαιστιάδαι, Δαιδαλίδαι» 210-211, ἀρχαῖοι δῆμοι τῆς Παράλου 128, διάφοροι δῆμοι 308-309, 472, 595-596, 1698-1703, ἔργο τοῦ Πιττάκη (ὑπὸ δημοσίευσιν), «Περὶ Ἀττικῆς ἢ περὶ Δήμων τῆς Ἀττικῆς» 317, 569, 671, 673, 683, 742, 743, 773, 775, 832, 839 σημ. 1, 903, 905, 918, 931, 935, 974, 976, 986, 988, ἱστορία τῶν δῆμων 679, κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν δῆμων σὲ ἐπιγραφὴ 340

- Ἀγγελὴ 918
- Ἀγκυλὴ 596
- Ἀγρυλὴ 36, 1689, ὑπένερθεν καὶ καθύπερθεν 127
- Ἀζήνη 1294
- Ἄθμονον 784, 1159
- Αἰξωνὴ 519, 671, 829, 1325, 1847
- Ἀλαὶ Αἰξωνίδες 157, 1876, πρβλ. 1325
- Ἀλαὶ Ἀραφηνίδες 127-128, 142
- Ἀλμοῦς 1690 σημ. 1, 1691, 1694, 1741, 1747
- Ἀλωπεκὴ 36, 542, 551, 777, 821, 986, 993, 1018
- Ἀνάφλυστος 857 σημ. 1, 1862
- Αὐρίδαι 1929
- Ἀφιδναί 288
- Ἀχαρναί, βλ. I
- Βατὴ 307-311, 322
- Βῆς(σ)α 431-432
- Βουτάδαι (Βουτεῖα) 366, 681, 1259

- Βραυρών (ή) 743-744 (ὁ Βραυρὼν 744), πρβλ. 127
- Γαργηττός 491-492, 1159
- Δαιδαλίδαι 1876, πρβλ. 210-211
- Διόμεια 262, 424, 1157, 1715, 1746, Ἡράκλειον ἐν Διομείοις 1157, 1715
- Ἐκάλη 832
- Ἐλευσίς, βλ. I
- Ἐπικεῖδαι 1159
- Ἐρσιάδαι 777
- Εὐπυρίδαι 210-211, 744, 777, 922, βλ. καὶ I, Καλογρέξα καὶ Πυσπύρι
- Ἡρακλεῶται, βλ. κατ.
- Ἡφαιστιάδαι 210-211, 321, 777, 1868-1869, 1892
- Θορικὸς 974-976
- Θρία 424, 926, βλ. καὶ I, Θριάσιον πεδίων
- Ἰκάριον 858, πρβλ. 673
- Ἰφιστιάδαι, Εἰφιστιάδαι 321, 777, 1868-1869, 1892
- Κεραμεικός, βλ. κατ.
- Κεφαλὴ 903
- Κηδοί, ἐκ Κηδῶν 596
- Κίκκυνα 931
- Κοθωκίδαι 903
- Κοίλη 36, 1003, 1400, ὁδὸς Κοίλη ἢ διὰ Κοίλης⁸¹⁶ 1471, πρβλ. 1083
- Κολυττός 36, 215, 294, 420, 442, 1051, 1361, 1375, 1715, 1734, 1735, 1742-1746, 1756-1757, 1772-1774
- Κολωνός 72-73, 77, 1676, Ἴππιος Κολωνός 72-73, 335
- Κόπρος 921, 1246, βλ. I, Κορωπὴ
- Κορωπίδαι 210-211
- Κυδαθῆναιον 36, 211, 418, 596
- Κυδαντίδαι 903
- Λακ(κ)ιάδαι 424, 437, 773-774, 986, 1296
- Λευκονόη 839, 922
- Λουσία 1050
- Μαραθῶν, βλ. I
- Μελίτη 36, 73, 683, 1222, 1400-1401, 1471, 1715

816. [Γιὰ τὴν νεώτερη ὁμώνυμη ὁδὸ, βλ. I, λ. ὁδοὶ Ἀθηνῶν].

- Μυρῶνινοῦς, βλ. κατ., Μυρῶνινοῦς
- Ὄα (Ὄα), βλ. κατ., Ὄα
- Ὀτρυνὴ 680
- Παιανία καθύπερθεν 1159, 2061
- Παλλήνη 832, 857, βλ. I, Παλλένα
- Πειραιεύς, βλ. κατ.
- Περγασὴ 127, 340
- Πήληκες, βλ. I, Πέληκας
- Πίθος 211, βλ. I, Σπιθάρι
- Πλωθεῖς 310
- Ποταμοὶ 596
- Ραμνοῦς 667, 2070
- Σκαμβωνίδαι 36, 423
- Σούνιον, βλ. I
- Σφηττός 1159
- Φηγαία 128, 130, 340, 596, πρβλ. 258-259
- Φηγοῦς 128, 211, 285, 744, 922, 1159, βλ. I, Βελανιδέξα
- Φιλαΐδαι, Φιλάδαι 1159, 1288, 1297, 1772
- Φλύα 299
- Φυγαία (ἐσφ. γρ.) 340 σημ. 2, βλ. καὶ 128 σημ. 8
- Χολαργός 1892
- Ὄα 214, 217, 220, 258, βλ. καὶ I, Βελανιδέξα

ἀττικὸς λίθος (ἀττικής, τὸ πεντελικὸ μάρμαρο) 535

Αὐρίδαι (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 1929

Ἀφαία· βλ. I, Αἴγινα

Ἀφίδναι (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 288

Ἄφιδνος ἥρως 288

Ἀφροδίσιον (Κῶς)· 1986-1987

Ἀφροδίτη

- ἀγάλματα· 209 (Ἵπάτης), 209 (Σπάρτης), παράσταση Ἀφρ. (;) 469, ἀνάγλυφο ἀττικὸ «παριστάνον τὸν Ἄρην καὶ τὴν Ἀφροδίτη συγκλινομένους» 1102 σημ. 1· ναοὶ Ἀθηνῶν 996-997, 1375, ναὸς Αἰγίνης 293, 581, 1018, 1021 (βλ. I, λ. Αἴγινα), Ἱερᾶς ὁδοῦ 1548, 1697, Κνίδου 523, Μεγαλοπόλεως 27, Πειραιῶς 319, 523, 773, 1286, 1301

- Ἀφροδίτη (ἐπίθετα)
Ἀκρία, Ἀκραία 523

(Άφροδίτη)

Άλωπεκῆσι 542

Άπαρχος· Πειραιεύς 324, 773, 838, 1286

Δωρῆτις 523

ἐν Κήποις, βλ. ἐδῶ, Οὐρανία

Ἐπιστροφία· Μέγαρα 22

Εὐπλοία· Πειραιεύς 522-523

Οὐρανία· Ἀθῆναι 535, 1337, 1890, ἐν Κήποις 743, 1142, 1890, Πειραιεύς 1286-1287, 1889-1890

Πάνδημος· Ἀθῆναι 73, 1102 σημ. 1, 1334

Πάνδημος καὶ Συρία· Πειραιεύς 1286

Ἀχαιοί· συνέδριο τῶν Ἀχαιῶν 1089

Ἀχαρναί, Ἀχαρνεῖς βλ. I, Ἀχαρναί, τὸ κοινὸν τῶν Ἀχαρνέων 290

Ἀχάρναι· πύλη, 294, βλ. κατ., Ἀχαρνική πύλη

Ἀχαρνική ὁδός, δρόμος πρὸς τὴν Ἀχαρνέ (νεώτ. ὀνόματα)· εὕρεση ἐπιγραφῶν παρὰ τὴν ὁδὸν 307-311 (πρβλ. καὶ 322), 916, 918, 927-928, 930 (βλ. καὶ 933), 986, 999, 1095, εὕρεση τριῶν ἐπιγραφῶν πρὸς τῆς Ἐπαναστάσεως 1360, μεταφορὰ ἐπιγραφῶν ἀπὸ ἐκεῖ σὲ ἰδιωτικὰς οἰκίας 1095, 1360

Ἀχαρνική πύλη ἢ θύρα, Ἀχαρνικαὶ πύλαι, πύλη Ἀχάρναι (Ἀθῆναι)· 294, 429, 439, 444, 548, 686, 918, 928, 947 σημ. 1, 1000, 1009, 1019, 1081-1082, 1104, 1149, 1180, 1259, 1320, 1323, 1361, 1428, 1640, 1706, 1993-1997, 2070, 2103

B

Βαθὺς λιμὴν (Εὐβοία)· 63, 655, βλ. I, Βαθὺ

Βάκχος (Διόνυσος)· 282-283 καὶ 311 σημ. 1, 350, 410, 1211, παράσταση Βάκχου 358-359

βάλσαμον· 539

Βασίλειος στοά (Ἀθῆναι)· 72 κέ., 83 κέ., 551, 1416, 1887, 1940, 1968

βασκαίνω, βασκανία· βλ. I, ματιάζω, μάτιασμα

Βᾶσσαι Φιγαλείας· ναὸς τοῦ Ἐπικουρίου Ἀπόλλωνος 27-28, 75, 364

Βατή (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 307-311, 322

βαφές· βλ. κατ., ἐντρίμματα, χρώματα, χρωματισμός

βδέλλιον, βλόχον ἢ μάλδακον· εἶδος ρητίνης, ποὺ ἐντοπίσθηκε «εἰς θυμιατήριον» 539

Βενδίδειον Πειραιῶς· 1389

Βῆσ(σ)α (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 431-432

Βία· ἱερὸ Ἀνάγκης καὶ Βίας στὴν Κόρινθο 354

βιβλιοθήκες· Ἀθηνῶν 411, βιβλιοθήκη Πτολεμαίου 2021, Ἀδριανοῦ 2021 (βλ. I, τετράγωνον Ἀδριανοῦ, Βιβλιοθήκη Ἀδριανοῦ)

βιβλίου ἀρχαίου ἀπεικόνιση· 560

Βλαύτη· 1010-1011

βλόχον· βλ. ἄνωτ., βδέλλιον

Βοιαί (Λακωνία)· βλ. I

Βορέας (Ἀθῆναι)· 1221, 1223

Βουλευτήριον ἀρχαῖον (Ἀθηνῶν)· 83 κέ., 644, 678, 680, 684, 787, 943 σημ. 2, 989, 1001, 1009, 1014, 1046, 1065, 1151-1153, 1194, 1337, 1354, 1393, 1400, 1433, 1915, 1945, ἀποθήκευση ἀρχαίων στὸ «Βουλευτήριον» 1187, 1279, 1280 σημ. 1, πρόταση τοῦ Πιττάκη τὸ 1851 πρὸς τὸν Ἀρχαιολ. Σύλλογο γιὰ τὴν διενέργεια ἀνασκαφῆς γιὰ τὴν ἀνεύρεση «τοῦ Μητροφίου, τῆς Θόλου, καὶ τοῦ Βουλευτηρίου» 880 σημ. 1, καὶ 1280 σημ. 1, ἐπιγραφὲς ἀπὸ τὴν ἀνασκαφὴς τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας 964, 1230-1257, 1279-1281, 1309-1313, βλ. ἐπίσης I, Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι, καὶ πρβλ. 1769

Βουλευτήριον ἀρχαῖον (Μεγάρων)· 805

Βουτάδαι, Βουτεία (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 366, 681, 1259

Βούτης ἥρω· 36, 673

Βραυρών (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 743-744, πρβλ. 127

Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος τέμενος (ἱερὸν), Βραυρώνειον (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· «ἀνακάλυψις τῶν ἰχνῶν αὐτοῦ» 276, εὕρεση ἐπιγραφῶν 365, 960, 962, 987, 992, 1045, 1388-1389, 1392, 1766, 1792, 1982, 1983,

1986, καὶ πρβλ. 326, 525, θέση τοῦ ἱεροῦ 349, 1764, καταγραφὴ τῶν ἱερῶν χρημάτων τοῦ ἱεροῦ 300, τῶν ἀναθημάτων 1792-1793, περίβολος τοῦ ἱεροῦ 992, 1045
 Βρέα· 640-641, ἀττ. ἐπιγραφὴ περὶ Βρέας (ἀποικίας) 640, 687-688, 1279 σημ. 1, 1289
 Βωμιῆς «οἱ ἐν Ὀφιεύσι»· 92
 βωμοί· 36 (πρβλ. καὶ 54), 103, 107, 135, 139, 141, 158-159, 288-289, 299, 314, 319, 352, 354, 377, 380, 400, 409, 449-450, 452, 459, 474, 490, 494 (:), 523, 524, 526, 527, 534 (παράσταση βωμοῦ), 541, 619, 683, 743, 1010, 1022, 1122-1123, 1221, 1230, 1253, 1287-1289, 1329, 1335-1336, 1405, 1488, 1703, 1741, 1864, 1882, 1899, 2023- 2024, 2061, βωμὸς «τοῦ Διὸς τοῦ ἐλέους, ὃς ἴστατο εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἀφιέρωτο δὲ Διὶ Πολιεῖ» 1713, βλ. κατ., Ζεὺς Πολιεὺς
 Βωμός (τοπων.)· βλ. I

Γ

Γαράτης ποταμός· βλ. κατ., Γαρεάτης
 Γαργητιός (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 491-492, 1159
 Γαρ(ε)άτης ποταμός· ἱερὸ Πανὸς 25
 γεῖς(σ)ον, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. γεῖσσον τῆς Πινακοθήκης 101, γεῖσσα βάθρων 1254, 1268, 1301, 1747, 1813, 1828, 1938, βάσεως 1114, βωμῶν 1253, 1864, στηλῶν (πλακῶν) 341, 399, 403, 431, 480, 1090, 1114, 1165, 1320, 1324, 1362, 1363, 1365, 1736, 1756, 1757, 1785, 1877, 1916, 1921, 1940, 2008, 2029, «τύπων» 415, 523, 1945
 γείσσωμα, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 53, 1686
 γεννῆται· 654, 2061 σημ. 1
 Γεραιστός (Εὐβοία)· 1595
 Γέρας (Μικρὰ Ἀσία)· 728
 γεφυρισμοί· 409 (βλ. I, μέτορα)
 Γῆ· 299 (Φλύα), 1339, ἄγαλμα τῆς Γῆς στὴν Ἀκρόπολιν Ἀθηνῶν 348, 1359 καὶ 1862 σημ. 1, Γῆ, μήτηρ θεῶν, βλ. κατ., Μήτηρ θεῶν (Θήρα)

Γλισᾶς (Βοιωτία)· 63
 γλυπτική· 53, 483 (ἐργαστήρια ἀρχαῖα γλυπτικῆς στὴν Δῆλο), 1181, βλ. καὶ ἀνωτ., ἀγάλματα καὶ ἀνάγλυφα καὶ κατ., ζωγραφικὴ
 Γόγγυλος, Γογγύλος ποταμός (Λακωνία)· 26
 Γόμφοι (Θεσσαλία)· ἀρχ. πόλη «ὅπου τὴν σήμερον κεῖται τὸ χωρίον Σταγί» 123-124, ἐπιγραφικὴ μαρτυρία τῶν Γόμφων 117, 123-124
 γραφίδες ἀρχαῖες (μολύβδινες)· 102, 1456
 γυμνάσια ἀρχαῖα
 • Ἀθηνῶν, γενικῶς 184, 193, 223, 863, 943, πρβλ. 1158, Ἀδριανοῦ (βλ. ἀμέσως κατ.), Διογένηιον 2021, 2062-2064, Ἑρμοῦ 1081-1082, 1261, 1892, Κυνόσαργες (βλ. κατ.), Λύκειον (βλ. κατ.), Πτολεμαίου (βλ. κατ., γυμνάσιον Πτολεμαίου)
 • Ἑρετρίας 784
 • Μεγαλοπόλεως 27
 • Μιλήτου, πρβλ. 448
 • Πειραιῶς 1050
 • Σαλαμῖνος 862
 • Τήνου 1781
 • Ὑπάτης 198-200
 γυμνάσιον Ἀδριανοῦ (Ἀθῆναι)· 261, 265, 277, 863, γυμνάσια Ἀδριανοῦ «τὰ ἐν Ἀθήναις» 1975
 γυμνάσιον Πτολεμαίου⁸¹⁷ (Ἀθῆναι)· 73, 84, 105, 262-263, 419, 420, 985, 1031, 1155, 1261, 1428 καὶ σημ. 1, 1432, 1469, 1470, 1747-1748, 2085, ἀνασκαφὲς τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας τὸ 1860 γιὰ τὴν ἀποκάλυψή του⁸¹⁸ 1969-1976, 2010-2012, 2018-2026, 2046-2047, 2055-2070, 2079-2085
 γυψοπλασία· 1224

817. [Οἱ περισσότερες ἀναφορὲς ἀφοροῦν στὰ σωζόμενα τότε ἐρείπια τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου, τὰ ὅποια ὁ Πιττάκης ἀπέδιδε στὸ Γυμνάσιον τοῦ Πτολεμαίου, τὸ ὁποῖο μνημονεύει ὁ Παυσανίας, βλ. *APMA* 5, σ. 217-219].

818. Βλ. καὶ κατ., Ποικίλη στοὰ καὶ I, Πυργιώτισσα.

Δ

Δαιδαλίδαι (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 1876, πρβλ. 210-211

Δαίδαλος· 226, πρβλ. 113, 443

δακρυδοχεῖον⁸¹⁹ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 187

δακτυλιόλιθοι· δακτυλ. με παράσταση Ἑρμοῦ καὶ ἐπιγραφή 129, δακτυλίδι χρυσὸ «φέρων σφραγίδα σμαράγδου» 481

Δεκέλεια· βλ. I

Δέκελος ἥρω· 288

Δελφίνιον· πρβλ. 792

Δελφοί· βλ. I

δεξαμενὲς ὕδατος· βλ. κατ., ὕδρευση

Δέρειον· πρβλ. 742

δεσμοκτήριον Ἀθηνῶν· 648, 657 (βλ. I, λουτρὰ)

Δήλιον (Βοιωτία)· προτείνεται ταύτισή του με ἀρχαῖα ἐρεῖπια «πλησίον τοῦ χωρίου Δράμισι» 63

Δήλος· βλ. I

Δημήτηρ· 560, 1374, ἄρθρο τοῦ Γ. Παπασλιώτη, «Ὁ μῦθος τοῦ Τριτολέμου» 1339-1354, ναὸς Ἀθηνῶν 863, Μεγαλοπόλεως 27, Μεγάρων 22, Πατρῶν 29

- Δημήτηρ καὶ Κόρη (Περσεφόνη)· λατρεία 1339-1354, ναοὶ 299, 404, 957-958, 1221-1224, 1925-1926, 2017· βλ. καὶ κατ., Ἑλευσίνιον καὶ Μέγαρον ἢ Ἀνάκτορον Ἑλευσίνος

- Δημήτηρ καὶ Κόρη, Οὐράνιοι θεοὶ (Σύρος)· ἱερὸ 390

- Δημήτηρ (ἐπίθετα) Ἀνησιδώρα· Φλύα 299

Εὔχλοος ἢ Χλόη (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· 939, 958, 1004, 1009-1011, 1115, 1797, πρβλ. 571

Ταυροπόλος· Κωπαῖς 500

Χλόη· Ἀλαὶ Αἰξωνίδες 157

δῆμοι ἀττικοί· βλ. ἀνωτ., ἀττικοὶ δῆμοι

Δημοκρατία· ἄγαλμα 2064, γραπτὴ παράσταση 1941

Δῆμος· ἀγάλματα 743, 1006, 1233, 1748, παραστάσεις 268, 319, 323, 1941, ἀναθέσεις 1114, 1179

Δήμου καὶ Χαρίτων τέμενος· 1233, 1403, 1748, 1918, 2061, ἀνάθημα 584

Δήμωνος οἰκία καὶ κῆπος (Ἀθῆναι)· 1637

Δήν (Δεὺς = Ζεὺς)· 1339

Δήριον, Δηριόνιον ἢ Δεριόνιον· 742

«διαθήκη περιουσίας» (ἐπιγρ.)· 346

Διακρία, Διακρίς (Ἀττική)· 210 σημ. 1, 308 καὶ σημ. 6, 309, 310, 850 σημ. 1

Διάσελον (Ἀρκαδία)· 24

Διάσελον (Ἀττική)· 1159

δικαστήριον ἐπὶ Παλλαδίῳ (Ἀθῆναι)· 742

Διογένειον ἀναλογεῖον· 2021

Διογένειον γυμνάσιον (Ἀθῆναι)· 2021, 2062-2064

Διόμεια (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 262, 424, 1157, 1715, 1746, Ἡράκλειον ἐν Διομείοις 1157, 1715, Διομειαλαζόνες (οἱ Διομεῖς) 1715

Διόμειαι πύλαι (Ἀθῆναι)· 917-918, 922, 925, 979

Δίομος ἥρω· 1715 σημ. 1, ναὸς Διόμου 1715
Δῖον· 685

Διονυσιακὸν θέατρον ἢ θέατρον τοῦ ἐν Λίμναις Διονύσου· βλ. I

Διόνυσος

- ἀπεικονίσεις 282-283

- λατρεία τοῦ Διονύσου στὴν Ἑλευσίνα 409-410, στὸν Πειραιᾶ 2062, 2085, βωμὸς Διονύσου 1741 (βλ. καὶ ἀνωτ., Βάκχος),

- ναοὶ Ἀθηνῶν 366, 743, 2062, πρβλ. 743, 1082, 1683, 1697, 2062, Ἀκραιφνίου 501, Ἀστυπαλαΐας 459, Θήρας 351

- «οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται» 224, 408-410, 1980

- σπήλαιον Διονύσου (Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν) 1707 σημ. 6, 1882 καὶ σημ., 2062

- Διόνυσος (ἐπίθετα) Ἀκραίφνιος (:) 501

819. Συναγωγή.

Ἄνθιος· Φλύα 299
 ἐν Λίμναις, βλ. I, Διονυσιακὸν θέατρον
 Εὐστάφυλος· Λεβάδεια 1198
 Κυαμίτης· Ἀθῆναι 932
 Λευκανίτης 1697
 Μελπόμενος· Ἀθῆναι 79, 85
 Νυκτέλιος· Μέγαρο 22
 Σαβάζιος· Ἀθῆναι 932
 Διδὺς Ἐλευθερίου ἢ Σωτῆρος στοά (Ἀθῆναι)·
 1941, 1979
 «Διδὺς ὄρος» (Ἀθῆναι)· 76, 683, 1370-1371,
 1400
 Διδὺς Σωτῆρος στοά· βλ. ἄνωτ., Διδὺς Ἐλευθε-
 ρίου στοά
 Διδὺς Τροφωνίου σπήλαιον· 61-62 (μαντεῖον),
 1198, 1200, 1207-1208 (ιερὸς σηκός), 1213
 Διοσκούρ(ε)ιον, ναὸς τῶν Διοσκούρων·
 Διοσκ. ἢ Ἀνάκειον (Ἀθῆναι) 9, 520, 685,
 1012, 1020, 1260, 1319, 1324, 1425, Διο-
 σκούρων ναός (Λοκρὶς) 505-506, βλ. I,
 Δένδρα
 Διόσκουροι· 288-289, 1346, 1925
 Διοχάρους πύλαι, πύλη (Ἀθῆναι)· 481-482,
 866, 921, 930, 933, 1392, 1959, βλ. καὶ
 ἄνωτ., Ἀθηνᾶς τέλμα
 Δίπυλον (Ἀθῆναι)· 81, 82, 570, ἀνασκαφὴ
 2102 σημ. 1, εὕρεση ἐπιτυμβίων στὴν πε-
 ριοχὴ «τοῦ Διπύλου» 294, 360-364, 436,
 919, 927, 929, 971, 978, 984, 988, 1149,
 1180, 1758-1759, 2091-2096, 2098-2099,
 2101-2105
 Δίρκη, πηγὴ (Βοιωτία)· 58
 Διώνης βωμός· 36, 54
 δοκός (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· βλ. κατ., ἐπιστήλιον
 Δόλοπες, Δολοπία· 92
 δουρείου ἵππου γάλκινο ἄγαλμα (Ἀκρόπο-
 λς Ἀθηνῶν)· βάση 276, 365, 953, 1298
 Δρυάδες νύμφαι· βλ. I, καλοκυράδες
 Δρύοπες· 91
 Δρυοπικὸν ὄρος· 92 σημ. 5
 Δυρῶάχιον· ἀρχαῖο νόμισμα 1694
 Δώδεκα θεοί· 1940, βωμός 72, ναὸς 1416, 1887

E

Ἑα, λατιν. Oea (Θήρα)· 485
 ἔγκανσις τῶν χρωμάτων· 100
 ἔγκανσμα ἰχνογραφῶν· 100
 ἐγκανστικὴ ζωγραφικὴ· 100 κέ., ἐγκανστικὴ
 κηροζωγραφία 101, ἐγκανστικὴ τέχνη
 1225
 ἔγκανστον χρῶμα· 429 σημ. 1
 ἐγκαῦται, οἶ· 54
 ἐγκαράκτης ὁ χαρακτὴς τῆς ἐπιγραφῆς, πολ-
 λαχοῦ, βλ. λ.χ. 1338, 1702, 1703, 1743,
 1758, συνών. λιθοξόος 39
 εἰκονικαὶ παραστάσεις· 1, 8
 εἰκόν, ἢ (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· πολλαχοῦ, βλ. λ.χ.
 98, 1286, 1762 (βλ. καὶ ἄνωτ., ἀνάγλυ-
 φον, τύπος), εἰκόνες γραπτῆς 1365, 1372,
 βλ. κατ., ζωγραφικὴ
 Εἰλείθυια (Ἀθῆναι)· 509, βλ. ἄνωτ., λ. Ἄρτεμις
 Εἰρήνη· 1638, βωμός Εἰρήνης στὴν Ἀγορὰ
 τῶν Ἀθηνῶν 107
 Ἑκάλη (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 832 (βλ. I, Ἑκαλή-
 σια)
 Ἑκάτη, Μήτηρ θεῶν (Θήρα)· 352⁸²⁰, Ἑκάτη
 ἢ Σελήνη 1339
 Ἑκατόμπεδον (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· 10, 36
 καὶ σημ. 6, 41-44, 46, 48, 52, 146, 151,
 152, 169, 181, 238 κέ., 342, 369, 429 σημ.
 1, 682, 683, 1040, 1378, ἀνασκαφῆς τῶν
 ἐρειπίων του 539 σημ. 1, βλ. καὶ 10, «πα-
 λαῖον Ἑκατόμπεδον» 238
 ἐκμαγεῖα· βλ. I
 ἐλαιοτριβεῖα· «ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ἐλαιο-
 τριβεῖων τῶν ἀρχαίων» (σημείωμα τοῦ
 Λάνδερερ) 1330
 Ἑλένη· 469
 Ἐλευθερίου Διδὺς στοά· βλ. ἄνωτ., Διδὺς Ἐλευ-
 θερίου ἢ Σωτῆρος στοά

820. [Ἡ ἀναφορὰ στὴν Ἑκάτη βασίσθηκε σὲ
 ἐσφαλμένη συμπλήρωση τῆς ἐπιγραφῆς IG XII 3,
 436].

Ἐλευσίνιον

- Ἐλευσίνιον «παρὰ τὸν Ἰλισσὸν» 404, 1083, 1197, 1221-1224, πρβλ. 299, 957-958, 2017
- Ἐλευσίνιον τῆς Ἐλευσίνος 21, 139, 265, 408-410, 977, 1222, 1267, 1550 σημ. 1, 1949-1951, βλ. I, λ. Ἐλευσὶς καὶ κατ., Μέγαρον ἢ Ἀνάκτορον Ἐλευσίνος
- Ἐλευσίνιον ἢ τελεστήριον τῆς Φλύας 298-299, 1926

Ἐλευσίνιον πεδίων· πρβλ. 309, 1550 σημ. 1, Ῥάριον πεδίων 2021

Ἐλευσίς (Ἀττική)· βλ. I

Ἐλευσίς (Βοιωτία)· 1501

Ἐλευσίς (Θήρα)· βλ. I

Ἐλικών· βλ. I

ἔλιξ, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 1925 κα.

Ἐλιξος ποταμός (Κέα)· 628, βλ. I, Μυλοπόταμος

Ἐλισσὼν ποταμός (Ἀρκαδία)· «φαίνεται εἰσέτι ὑπὸ τοὺς πρόποδας τῆς ἀκροπόλεως [τῆς Μεγαλοπόλεως]» 27

Ἐλλην· 1341

ἐμπόριον Πειραιῶς 773, 838 σημ. 1, ἐπιγραφὴ 1354

ἐνδύματα, ὑποδήματα· πολλαχοῦ, βλ. εἰδ. 98, 370, 432 (ποιμένος), 446 (μεταλλέων), 560, 638-639, 640, 644, 645, 646, 647, 655, 1368, 1958, πρβλ. καὶ I, ἐνδύματα

Ἐννεάκρουνος· βλ. I

ἐντροίμματα (ἀρχαῖα)· δύο σχετικὰ ἄρθρα τοῦ Λάνδερερ, «Χημικὴ ἀνάλυσις τινὸς ἐντροίμματος» 211 καὶ «Περὶ ἐντροιμμάτων τῶν ἀρχαίων» 330, βλ. ἐπίσης 388, 947, κατ., στίμμι, ψιμμήθιον καὶ III, κιννάβαρις

Ἐνυώ 474

Ἐπακρία· 308, 903

ἐπιγραφές, πολλαχοῦ·

- ἐπιγραφές χαρραγμένες σὲ δεύτερη χρῆση τοῦ μνημείου 49, 94, 121, 125, 126, 132-133, 137-138, 144, 161-162, 166, 169, 171-173, 185⁸²¹, 204, 227, 229, 303, 304, 322,

349, 388, 400, 426, 444, 451, 461, 474, 492-493, 964-965, 1027, 1095, 1112, 1168, 1187, 1265, 1324, 1356, 1364, 1431, 1490, 1685, 1696, 1698-1703, 1734, 1738-1739, 1740, 1757, 1767, 1790-1791, 1921, 1948, 1996-1997, 2103

• ἐπιγραφές «περὶ τῆς ἐπισκευῆς τοῦ Ἐρεχθείου» 30-36, 344

• ἐπιγραφές τῶν ἐπιμελητῶν τῶν νεωρίων 324⁸²², 1503-1543, 1552-1585, 1604-1636, 1652-1676, 1680-1683, 1716-1733, 1890-1892, πρβλ. 1379, 1931· ἀνακάλυψή τους 324, 773, 838 καὶ σημ. 1, 1503, 1668, 1890, ἔκδοσή τους ἀπὸ τὸν Böckh (βλ. II, Böckh)· πρβλ. 829, 835, 839, 913, 1237, 1240, 1259, 1279 σημ. 1, 1283, 1601, 1637, 1802, 1931

• ἐπιγραφές γραπτές (dippinti) 219, 1021, 1447

• ἐπιγραφές σὲ μολύβδινες σφενδόνες 1226

• ἐπιγραφὴ περὶ Βρέας 640, 687-688, 1279 σημ. 1, 1289

• ἐπιγραφὴ περὶ τῆς ἐπισκευῆς τῶν Μακρῶν τειχῶν 9, 819-820, 1361 καὶ 1807, 1905

• «κατάλογοι τῶν συνεισφορῶν τῶν συμμάχων πόλεων» 690-740, 744-773, 794 (μνεία), 833, 834, 1067, 1290, 1848-1850, «κοινὴ στήλη τῶν συμμάχων» 177, 178

• κατάλογοι ὀνομάτων ἀνδρῶν πεσόντων ἐν πολέμῳ 131, 643, 666, 672, 674, 684-686, 879-880, 1308, πρβλ. καὶ 642 (καὶ 1308), 667

Ἐπίδανρος· βλ. I

Ἐπικεῖδαι (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 1159

ἐπιστήλιον, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 424, 578, 1321, 1363, 1696-1697, 1744

821. [Βλ. τὸ λιθ. ὑπ' ἀρ. 173].

822. [Ἐσφαλμένη ἀπόδοση τεμαχίου ἐπιγραφῆς στοὺς καταλόγους αὐτοῦς].

- Ἑπτάχαλκον ἢ ἱερὸν τοῦ Χαλκόδοντος (Ἀθῆναι)· θέση του πιθανολογούμενη 82, 83 (βλ. I, Χαλκούρι, ἐκκλ.)
- Ἑπωνύμων ἀγάλματα (Ἄγορὰ Ἀθηνῶν)· 72 κέ., 83 κέ., 107, 112, 1406
- Ἑρασῖνος ποταμός· 24
- ἐργαλεῖα· 144, 432, 433, 948, 1224-1227, 1888 σημ. 1
- ἐργαστήρια γλυπτικῆς (Δῆλος)· 483
- Ἑρέχθειον (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· 10 σημ. 1, 12, 30-37, 40, 41, 44, 46, 55, 65, 68-70, 87, 103-104, 109-110, 156, 158-163, 169, 171, 175, 179, 180, 183, 185, 191, 195, 196, 208, 214, 217, 219-225, 260, 264, 266, 270, 272, 278, 280, 288, 321, 344, 347, 370-371, 382, 404, 456, 552-554, 556-559, 561-567, 571-574, 580, 582-587, 589, 591, 592, 595-601, 611-614, 640-642, 673, 674, 694 σημ. 1, 742, 767, 821-822, 824, 825, 833, 834, 840, 843, 850, 855, 862, 863, 867-869, 873, 878, 880, 882-884, 886, 889-894, 896-900, 903, 905, 916, 924, 939, 952 σημ. 1, 953 σημ., 958, 960, 970, 971, 1006, 1008, 1009, 1023, 1027, 1036-1038, 1043, 1048, 1050, 1054, 1057-1066, 1068, 1091-1093, 1102-1104, 1112, 1122, 1133, 1137, 1139, 1150, 1151, 1163-1164 σημ. 1, 1166, 1179, 1222, 1223, 1279 σημ. 1, 1289-1290, 1294, 1303 σημ. 1, 1310-1311, 1358-1359, 1365, 1378 σημ. 1, 1393, 1398, 1400, 1405, 1410, 1421, 1422, 1426, 1428, 1488-1492, 1494, 1589 σημ. 1, 1637, 1751, 1767-1768, 1771, 1774-1776, 1780, 1785-1786, 1790, 1795, 1809-1810, 1845, 1862, 1873, 1878-1881, 1883-1885, 1894, 1898, 1899, 1900, 1902, 1904, 1914, 1925, 1930, 1935, 1938, 1948, 1963, 1967, 1968, 1976, 1977, 1979-1980, 1985, 1998, 2000, 2010, 2045, 2046, 2062
- Ἑρεχθεύς· 264, Ποσειδῶν καὶ Ἑρεχθεύς 158-159· βλ. καὶ ἀμέσως ἄνωτ.
- Ἑριν(ν)ύες· βλ. κατ., λ. Εὐμενίδες
- Ἑριχθόνιος· 345, 958, 1009, 1261, πρβλ. 84 σημ. 3
- Ἑρκύνη πηγή (Λεβάδεια)· 62, 1198, βλ. καὶ I, Κρύγια
- Ἑρμαῖκαὶ στῆλαι· βλ. ἄνωτ., ἀγάλματα Ἑρμοῦ
- Ἑρμῆς· γενικῶς 638
- ἀναθέσεις στὴν Ἀκρόπολη Ἀθηνῶν 314, στὴν Σίκινο 1318-1319
 - «γυμνάσιον Ἑρμοῦ» Ἀθηνῶν 1081-1082, 1261, 1892, πρβλ. 1261
 - ναοὶ Ἑρμοῦ· Λεβαδείας 62, Ὑπάτης 204, Πειραιῶς 267, Κηφισιάς 1412
 - παράσταση Ἑρμοῦ ἐπὶ δακτυλιολίθου 129, Ἑρμῆς τρικέφαλος 84, ἄγαλμα Ἑρμοῦ (Καρθαία Κέας) 1330
 - Ἑρμῆς (ἐπίθετα)
- Ἑναγώνιος 1949
- Ἑγεμών· Πειραιεύς 1287
- Προπύλαιος· ἄγαλμά του «παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς Ἀκροπόλεως (Ἀθηνῶν)» 1007
- Ἑρμογλυφεῖον (Ἀθῆναι)· 2062 σημ. 1
- Ἑρμοειδής, Ἑρμοφερής (ἀνδριάς)· βλ. III
- Ἑρριάδαι (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 777
- Ἑρση· 139, 186
- Ἑρυθραί (Βοιωτία)· ἀποδίδονται σὲ αὐτὴν ἀρχαῖα ἐρεῖπια σωζόμενα «πρὸς τὸ χωρίον Πλατανιά» 59-60
- Ἑρως· 469, 1389 (ἀγαλμάτιο Ἑρωτος), Ἑρως καὶ Μοῦσαι (Θεσπιαὶ) 1694, Ἑρωτίδεια «ἐν Θεσπιαῖς» 1262
- Ἑστία· ἱερὸ στὸν Πειραιᾶ 1283
- ἔσω Κεραμεικός· βλ. κατ., λ. Κεραμεικὸς ἐταῖραι· 1102 σημ. 1
- Εὐβοία, ὄρος· ἐρεῖπια «τοῦ περιφήμου ναοῦ τῆς Ἥρας πολιούχου τῶν Ἀργείων» 23
- Εὐβουλίδου μνημεῖον· βλ. κατ., μνημεῖον Εὐβουλίδου
- Εὐῆνος ποταμός· 91-92, βλ. I, Φιδάρι
- Εὐκλείας καὶ Εὐνοίας ναὸς ἢ βωμός (Ἀθῆναι)· 111, 1336
- Εὐμένειος στοά· ἐπιγραφὴ 1835
- Εὐμενίδες· ἱερὸ τους «παρὰ τὸν Ἄρειον Πάγον» 1117, πρβλ. 646 (βλ. I, καλοκυράδες), 743

Εὔμολπος· 1221
 Εὐνομίας ναός (Ἀθῆναι)· 111, βωμὸς 112
 Εὐπυρίδαι (ἀρχ. ἀττ. δήμος)· 210-211, 744, 777, 922, βλ. καὶ I, Καλογρέζα καὶ Πυσπύρι
 Εὐρυσάκειον (Ἀθῆναι)· 73, 1975, Εὐρυσάκης 1288
 Εὐρυτᾶνες, Εὐρυτανία· 89-92
 Εὐρύτου τοῦ Ἄκτορος τάφος· 22
 Εὗτρησις (Βοιωτία)· 59
 Εὗτρητος «ὁ παρὰ τοῦ Σκύλακος ἀναφερόμενος» (Βοιωτία)· 58, βλ. I, Βαθὺ
 Εὐφήμη (τροφὸς τῶν Μουσῶν)· 1269
 Ἐχινούσσα ἢ Ὀφιοῦσσα (ἡ Κίμωλος)· 1147

Z

Ζάγκλη (Σικελία)· 129 καὶ σημ. 13
 Ζεὺς
 • Ζεύς (λατρεία)· Ἀθῆναι 76, 683, 1366, 1370-1371, 1400, Ἀκρόπολις 103, 313, 1713, 1917, 1999 καὶ πρβλ. 1387, ναὸς Διὸς «ἐν Κηφισίᾳ» 1916
 • Ζεὺς καὶ Ἀθηνᾶ· «τὸ ἐν Πειραιεὶ τέμενος» 258· Ζεὺς καὶ Ἀθηνᾶ Ὁμολογία (Θῆβαι) 1262
 • Ζεύς (ἐπίθετα)
 Ἀγοραῖος (Ἀθῆναι) 72
 Ἀστραπαῖος (Ἀθῆναι)· ἐσχάρα 780, 1083
 Ἀσφάλ(ε)ιος (Ἀθῆναι)· βωμὸς 380
 Βασιλεύς (Λεβάδεια)· ναὸς 61
 Βουλαῖος καὶ Ἀθηνᾶ Βουλαία (Ἀθῆναι) 1945, πρβλ. 197
 Γελέων (Ἀθῆναι) 474
 Ἐλευθέριος, βλ. ἀνωτ., Διὸς Ἐλευθερίου στοὰ
 Ἰθωμάτας· ἄγαλμα 27
 Ἰκμαῖος (Κέα)· ναὸς 630
 Κεραύνιος καὶ Οὐράνιοι θεοί (Μῆλος)· ἱερὸ 1846
 Κόνιος (Μέγαρα)· ναὸς 22
 Κτήσιος (Φλύα)· βωμὸς 299
 Λαφύστιος (Βοιωτία)· ἱερὸ 61
 Μειλίχιος (Ἀττική) 409, 671, 2023- 2024

Μοιραγέτης 1405
 Νέμειος (Νεμέα)· ναὸς 22-23, 75, 272
 Ξένιος (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· βωμὸς 103
 Ὀλύμπιος· Ὀλυμπιεῖον Ἀθηνῶν, βλ. I, ναὸς στὴν Ὀλυμπία 28, 52, 535, 1224, 1225
 Πανελλήνιος (Ἀθῆναι)· ναὸς 943, 1922
 Πολιεὺς (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· ἄγαλμα 216, 348, βωμὸς 1703, 1713 (βωμὸς «τοῦ Διὸς τοῦ ἐλέους»), Ζεὺς Πολιεὺς καὶ Ἀθηνᾶ Πολιάς 334, 541, 618-619
 Στράτιος (Ἀθῆναι)· 1999
 Σωτήρ 1940, στοὰ Διὸς Σωτήρος (Ἀθῆναι) 1941, 1979
 Τροφώνιος· βλ. ἀνωτ., Διὸς Τροφωνίου σπήλαιον
 Τύραννος 1874-1875
 Ὑπατος· Ἀθῆναι 1405, Βοιωτία 63 (ναὸς)
 Φίλιος (Μεγαλόπολις)· ναὸς 27
 ζωγραφικὴ· 10, 20, 22, 52 κέ., 99-102 (ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ «Περὶ ζωγραφικῆς»), 406, 682, 947-948, 1456, γραπτὲς παραστάσεις (εἰκόνες) 62, 142, 226, 229, 258, 406, 787, 982, 1260 καὶ σημ. 1, 1338, 1365, 1371 σημ. 1, 1372, ἔχνη χρωματισμοῦ σωζόμενα σὲ μνημεῖα ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς 52-55, 69, 88, 89, 129, 187-188, 270, 274, 397, 399, 402, 403, 405-407, 410, 412, 415, 416, 428, 430, 440, 441, 443, 480, 481, 483, 523, 565, 619, 787, 853, 883, 905, 934, 938 σημ. 1, 996, 1111, 1129, 1157, 1165, 1260 σημ. 1, 1300, 1324, 1338, 1365, 1371, 1372, 1714, 1772, 1878, 1976, βλ. καὶ κατ., λ. χρώματα, χρωματισμὸς
 ζῶδια, τά (ἀρχαιολ. ὁρολ.)· 88
 ζωφόρος, ζωοφόρος, ἡ (ἀρχαιολ. ὁρολ.)· πολλαχοῦ, ζωφόρος Ἐρεχθεῖου 55, 68-70, 429 σημ. 1, 952 σημ. 1, Ἀπτέρου Νίκης 11, 28 σημ. 1, Παρθενῶνος 8, 10, 69-70, Θησεῖου 74-75, Ἐπικουρίου Ἀπόλλωνος 28, οἰκοδομήματος πρβλ. 564, ζωφόροι ἀκρωτηρίων στηλῶν 516, 519, βάθρων 543, τύπων (= ἀναγλύφων) 328, 368, 425, 467, 505, 514-516, 518, 523, 776,

1093, 1118, 1121, 1122, 1133, 1165, 1178, 1180, 1188, 1261, 1264, 1301, 1320, 1366, 1377, 1691, 1912

Ζωστήρος ἄκρον· 157

Η

Ἡβη· ἱερὸ Αἰξωνῆς 157, 671, 1422, 1847, βλ. καὶ ἄνωτ., Ἀλκμήνη

ἡλακάτη· 1888 σημ. 1 (πρβλ. I, λ.)

Ἡλεῖοι· πολυνάνδριον τῶν Ἡλείων 1419, πρβλ. 1846

Ἡλεκτρίδες πύλαι (Θῆβαι)· 58

ἡλεκτρον· 540

ἡλιακὸ ὥρολόγιον· «σκιοθήραξ» 1676 σημ. 1

Ἡλιος· βωμὸς Ἡλίου Ἀθηνῶν 1022, ναὸς Ταῦγέτου 26, παράσταση κεφαλῆς «πιθανῶς τοῦ Ἡλίου» 364

ἡλιότροπος λίθος· 576

Ἡλις· βλ. I, Ἡλιδος δῆμος καὶ Ἡλις

«Ἡλίσιον Πεδῖον⁸²³» (Ἀθῆναι)· 443, 1737

Ἡρα

- λατρεία· Ἀθῆναι 838 σημ. 1, 1378, 1503, Ἄργος 23 (βλ. ἄνωτ., Εὐβοία, ὄρος), Ἀστυπάλαια 459, Κάρυστος 491, Λεβάδεια 62, Ὑπάτη 210

- Ἡρα (ἐπίθετα)

Ἀκραία 1262

Τελεία· Μεγαλόπολις 27

Ἡραία, ἡ· 28, βλ. I, Παλαιούπολις

Ἡράκλεια, ἡ (Ἡλεία)· 29

Ἡράκλεια, ἡ⁸²⁴, Ἡρακλεῶται· 510

Ἡράκλεια, τά (ἐορτή)· 310

Ἡρακλεῶται· «νομίζω οὐχὶ ὄνομα πόλεως τινὸς τῶν οὕτω καλουμένων, ἀλλὰ Δήμου τῆς Ἀττικῆς, μὴ σωθέντος ἐν τοῖς σωζομένοις τῶν ἀρχαίων συγγράμμασιν» 1283 (Πιττάκης)

Ἡρακλῆς

- ἀναθέσεις 1118, 1488
- ἀπεικονίσεις 268, 577, 681, 1118, προτομή 1142
- Ἡρακλέους Μαστιγίου ναός (Ἀθῆναι)· 1676 σημ. 1, 1882 σημ. 1
- θυσία 2070
- ἱερὰ Ἡρακλέους (Ἡράκλεια) στὴν Ἀττικὴ 310, 591, 850, 1221, 1892, Ἡράκλειον Αἰξωνῆς 671, Διακρίας 310, τὸ ἐν Διομείοις 1157, 1715, τὸ ἐν Κυνοσάργει 310, 743, 1715, Ἡράκλειον τῶν Ἀχαρνέων 1548, τῶν Ἡφαιστιαδῶν 1892, τῶν Μεσογείων 210 σημ. 1, 307-310, τῶν Πλωθέων 310, τῶν Χολαργέων 1892
- μῦθοι· πρβλ. 1346

Ἡραία πύλαι (Ἀθῆναι)· 294, 871, 913, 921, 971, 996, 1020-1021, 1029-1031, 1081, 1102, 1177, 1183, 1260, 1359-1360, 1373, 2028, βλ. ἐπίσης I, Γεράνι

Ἡριδανός· 77

Ἡροφάνεια· 1268, βλ. καὶ I, Μάρτις

Ἡρόχια (Θεοδαΐσια)· 521

Ἡρώδης ὁ Ἀττικὸς Μαραθώνιος· 291, 526, 864, 904-905, 914, 972, 1268, 1413, 1707 κέ., 2013-2014, πρβλ. 1932-1933. Βλ. ἐπίσης I, Παναθηναϊκὸν στάδιον καὶ Ὡδεῖον Ἡρώδου

Ἡρώδης ὁ βασιλεύς· 1798, 1935

Ἡρώες (Κολυττέων)· 1051

Ἡρῶν τοῦ Ἀλκάθου (Μέγαρα)· 805

«ἡφαιστεία ἔκρηξις»· 1147

ἡφαιστεία Θήρας· 485-489

ἡφαιστεῖον Σουσакίου· 1550

Ἡφαιστιάδαι (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 210-211, 321, 777, 1868-1869, 1892

Ἡφαιστος· 570

Ἡχοῦς τέμενος (Ἀττική)· 2061

823. [Τὸ «Ἡλίσιον Πεδῖον» τῶν Ἀθηνῶν (γαλλ. Champs élysées) ἀναφέρει μόνος ὁ Πιττάκης, βλ. *APMA* 5, 251 καὶ σημ. 122].

824. [Ἀναφέρεται στὴν Ἡράκλεια Τραχινίας, βλ. *IG IX* 2, 1].

Θ

Θάρναξ· βλ. κατ., Θόρναξ

Θάσσος (Θάσος)· σημείωμα τοῦ Λάνδρερ
γιὰ τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα 1148

Θαυμάσιον ὄρος (Ἀρκαδία), «τὸ ὑπὲρ τὸν
ποταμὸν τὸν Μολοττόν»· 25, βλ. καὶ I,
Δρακότρυπα

θέατρα

- Ἀθηνῶν· Διονυσιακὸν θέατρον, βλ. I,
θέατρον τοῦ Ἀγρίππα 1944-1945, Πανα-
θηναϊκὸν θέατρον καὶ στάδιον, βλ. I,
᾽Ωδεῖον Ἡρώδου, βλ. I
- Ἄργους 23, βλ. I, Ἄργος
- Ἐλευσίνο 2047, 2048, 2063
- Ἐπιδαύρου (νεώτ. ὄνομ. «τὸ Ἰερὸν») 23,
1008
- Καρθαίας 627, 1649
- Μεγαλοπόλεως 27, 105
- Μήλου 1831, 1832
- Πειραιῶς 267
- Σαλαμῖνος 2028
- Σπάρτης 25
- Τανάγρας 63 (βλ. I, Γριμάδι)
- Χαιρωνεῖας 62

θέατρα καὶ ὠδεῖα· 1707 (σχολιασμὸς τῶν
δύο ὄρων)

Θεία (λατιν. Divina) νήσος, «κατ' ἀνατολὰς
τῆς νήσου Ἰερᾶς»· 486

Θέμις· ναὸς Θέμιδος Ἀθηνῶν 1637, ἱέρεια
Θέμιδος 1114

Θεοδόσιος Β' ἢ Θεοδόσιος ὁ Μικρὸς· ἐπι-
γραφικὴ μαρτυρία 743 καὶ 1223

Θεοί· ἀνάθημα 377-378 (Θήρα), κοινὸν τῶν
θεῶν ἱερὸν (Ἀθῆναι) 1117, θεοὶ πάντες
1178, δώδεκα θεοί, βλ. ἄνωτ.

Θεοὶ Οὐράνιοι· ἱερὸν Θεῶν Οὐρανίων καὶ
Διὸς Κεραυνίου στήν Μῆλο 1846

Θεοὶ πατρώοι· 1981

θεὸς ἄγνωστος· 743

Θερίκλεια («Τερίκλεια») ἀγγεῖα (ἀρχαιολ.
ὄρολ.)· 538

Θερμοπύλαι· 59, 89

Θερμός (Θέρμος, Αἰτωλία)· 92

Θεσπιαί· βλ. I

Θεστία (Αἰτωλία)· 92

Θετταλίδες· 644

θετταλικὸς πῖλος ἱππέων· ἀπεικόνισι οὐ
ἀττ. ἀνάγλυφο 364

Θῆβαι· βλ. I

Θήρα· βλ. I, Σαντορίνη

Θήρας Λακεδαιμόνιος· 485

Θηρασία· 485 κέ.

θησαυροὶ Ἀτρώως καὶ παίδων (Μυκῆναι)·
23 καὶ σημ. 4, 1226

θησαυρὸς Μινύου (Ὀρχομενὸς Βοιωτίας)·
σώζεται ἡ πύλη του, «τῆς ὁποίας τὸ ἀνώ-
φλιον μονόλιθον εἶναι ἐξαισίου μεγέ-
θους· εἶναι πολλὰ πιθανὸν νὰ σώζεται καὶ
τὸ ὅλον τῆς οἰκοδομῆς τεθαμμένον» 61

θησαυροφυλακεῖον ἀρχαῖον· 124 (Λαμιέων)

Θησεῖον· βλ. I

Θησεύς· 267, 288, 415, 673, 742, 1081, 1122-
1123, 1295, 1940-1941

Θίσβη (Βοιωτία)· 59, 1473-1476, 1480-1483,
βλ. I, Κακόσι

Θόλος, ἡ (Ἀγορὰ Ἀθηνῶν)· 71, 83 κέ., 943
σημ. 2, 989, 1001, ἀνασκαφὴ γιὰ τὴν
ἀνεύρεσίν της, βλ. ἄνωτ., Βουλευτήριον
καὶ κατ., Μητροῶν

Θορικός (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 974-976, «μέχρι
τοῦδε διεφύλαξε τὸ ὄνομα· διότι Θορικό,
καὶ Θερικὸ καλοῦμεν τοῦτον» 974

Θόρναξ, ὄρος· 25

Θουρία· 26, βλ. I

Θρακία· χρυσωρυχεῖα 1148

Θρασύλλου μνημεῖον· βλ. I, μνημεῖον Θρα-
σύλλου

Θρία (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 424, 926

Θριάσιον πεδῖον· βλ. I

θρόνοι λίθινοι· τοῦ ἱερέως τοῦ Βούτου 36,
τοῦ ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος Ζωστήριον
1334

θυηγού βωμός· 36, 54

θυμιατήριον· 539-540

I

Ίακχος· 409-410

Ίανός· 652

ιατρική· 143-144, 655 κέ., 659, παράσταση
ιατρικοῦ ἐργαλείου 1094, παράσταση
ιατροῦ 264, ἱατρὸς ἱερεὺς τοῦ Ἀσκλη-
πιοῦ 322, Μήτηρ θεῶν Ἰατρίνη, Ἀφρο-
δίτη 1288-1289, βλ. κατ., Μητροῶν τὸ ἐν
Πειραιεῖ· πρβλ. ἄνωτ., Ἀσκληπιεῖα καὶ
Ἀσκληπιῶδες

Ἰδη Τροίας· 1341

Ἰερά, Στρογγύλη, λίμνη (Δῆλος)· 1329, βλ. I

Ἰερὰ νῆσος· 485 κέ.

Ἰερὰ ὁδός· βλ. I

Ἰέραξ (Ἀττική)· «τὸν Ἰέρακα (ἐνν. λέγει ὁ
λαὸς) Γέρακα» 1359, βλ. I, Γέρακας

Ἰεριχώ· 539

ἱερογλυφικὰ σημεῖα· 559, 560

ἱερὸν καὶ ναός· 75, 1286

Ἰθώμη· βλ. I

Ἰκάριον (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 673, 858

Ἰλισσὸς ποταμός· βλ. I

Ἰουλὶς (Κέα)· «ἡ σημερινὴ πόλις Κέα ὡκοδο-
μήθη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Ἰου-
λίδος» 627, 628

- ἀρχαία κρήνη, «γνωστὴ τὴν σήμερον
ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὀρχομενὸς» 628

- ἐπιγραφὲς στὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πό-
λεως καὶ σὲ ἐκκλησίαις 1459-1462, 1592
σημ. 1, 1649, 1706, 1838-1840, βλ. καὶ I,
λ. ἐκκλησίαις καὶ μονὲς Κέας

- μῦθος «ἐν τῷ λιμένι ἐντὸς σπηλαίου»
1330

- «ὁ ἐν Ἰουλίδι τῆς Κέας λέων» 629 κέ.
(καὶ σχέδ. μετὰ τὴν σ. 637), 1591 (βλ. I,
Λέοντος θέση)

Ἰππάδες πύλαι (Ἀθηνῶν)· θέση τους κατὰ
τὸν Leake 82

Ἰππιος (ἔξω) Κολωνὸς 72-73, 335, 975,
1121, ἀρχαία ὁδὸς «ἀπὸ Φυλῆς ἐκ Θηβῶν
εἰς Κολωνόν» 975

ἱππόδρομος, ἱπποδρόμειον· 2023

ἰσθμοί· 111, 373

Ἰσμηνίας ποταμός· πρβλ. 919

Ἰφιστιάδαι, Εἰφιστιάδαι (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)·
321, 777, 1868-1869, 1892

K

Καδμεία, ἡ Ἀκρόπολη τῶν Θηβῶν· 57-58

καθετήρ, ὁ· ἀρχαῖο χειρουργικὸ ἐργαλεῖο,
κτέρισμα σὲ τάφο 144

Καίσαρος ἀνδριὰς· 1242

Καλάμαι (Μεσσηνία)· «σώζονται λείψανα
τῆς ἄκρας αὐτῆς τῆς πόλεως» 26

Καλάμιδος ἡρώων· βλ. ἀμέσως κατ.

Καλαμίτης, Κάλαμις, ἥρως (Ἀθῆναι)· 215, 442

Κάλαμος, καλαμοτύπος· ἐπίθετα τοῦ Ἀπόλ-
λωνος 371 (βλ. I, μονὴ Παναγίας Καλα-
μιότισσας Ἀνάφης)

Καλαυρία· ψήφισμα Καλαυρεατῶν 327, βλ.
καὶ I, Πόρος

Καλλίδρομον ἢ Καλλιδρόμιον ὄρος· 89

Καλ(λ)ιδρόση, Καλλιρόση, κρήνη (Ἀθῆναι)·
1222, ἐπιγραφὲς 404, 931

Καλλίστη (Ἀνάφη)· 372, βλ. I, Καστέλη

Καλλίστη (Θήρα)· 350, 372, 485

Καλλίχορον φρέαρ· 21

κάλη, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 143, 214, 220, 328,
362, 401, 481, 482, 483, 979, 1111, 1888
σημ. 1

Κανθάρου ἥρως ἱερὸν (Πειραιεύς)· 347

Κανθάρου λιμὴν (Πειραιεύς)· 12, 258, 1042

καπνισμός· 429

Καρθαία (Κέα)· νεώτ. ὄνομ. Πόλαις, ταῖς
Πόλαις ἢ Πόλις (βλ. I)·

- ναὸς Ἀπόλλωνος καὶ ἄλλες ἀρχαιοότητες
στὴν περιοχὴ 627-629⁸²⁵ (πίν. μετὰ τὴν σ.
637), 1330 (βλ. I, παζάρι)

825. «Περὶ τῶν ἐν Καρθαίᾳ ἀρχαιοτήτων»,
ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ P. O. Brøndsted,
Reisen und Untersuchungen in Griechenland (Paris
1826-1830) [μετάφραση Ξ. Λάνδερερ].

(Καρθαία)

- επιγραφές στα ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Καρθαίας καὶ τοῦ ναοῦ 1418, 1468-1469, 1592-1593, 1835, 1897, ἐπιγραφὴ στὰ ἐρείπια τοῦ θεάτρου 1649, ἐπιγραφὴ στὸν βράχο παρὰ τὸν ὄρμος τῆς Καρθαίας 1469

Καρία· βλ. Ἀκρόπολις Καρία Μεγάρων

Καρύαι, Καρυαί (Λακωνία)· 26 (βλ. I, Καρυαῖς)

Καρυστία δειράς· 127

Καρχηδόνιος λίθος (granit rouge)· 559, 560

Κασταλία κρήνη, νεώτ. ὄνομ. Κρήνη (Δελφοί)· ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῆς Κασταλίας κρήνης» 1329

Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης· βλ. ἄνωτ., Διόσκουροι

καταδέσεις· βλ. I, μάγια

κάτοπτρα· 285, 331

Καρυαί (Ἀρκαδία)· 24 (βλ. I, Χωτοῦσα)

Κεκρόπιον (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· 36, 1223, 1279 σημ. 1, τάφος Κέκροπος 70, 958

Κέκροψ· 186, 195, 308-309, 319, 323, 535, βλ. καὶ ἀμέσως ἄνωτ.

Κελαίθρα (Βοιωτία)· 63

Κεραμεικός (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 73, 81 κέ., 111, 306, 363-364, 1028, 1081, 1096, 1400-1401, 2102 σημ. 1, ἔσω Κεραμεικός 443, 1862, «τρίοδος τοῦ Κεραμεικοῦ» 84, ἔξω Κεραμεικός, βλ. I

κέρας· 538, κέρας Ἀμαλθείας 369, 370

Κέρκυρα· βλ. I

κέρνος, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 539

Κεφαλή (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 903

Κεφαλλῆνες· 177

Κηδοί, ἐκ Κηδῶν (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 596

Κῆποι (Ἀθῆναι)· 743, 1890, ἐπιγραφικὴ μαρτυρία τοῦ ναοῦ τῆς ἐν Κήποις Ἀφροδίτης 743

κῆπος τοῦ Θεοφράστου· 1143

«κηροεγκαυστική μέθοδος ζωγραφίζειν»· 102

κηρομαστίχη· 102, 331, 1227

κηροπλάσται· 1225

Κηφισ(σ)ία· βλ. I

Κηφισὸς ποταμός (Ἀττική)· βλ. I

Κηφισὸς ποταμός (Βοιωτία)· 1500, 1501

Κίκκυνα (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 931, βλ. I, Κουκουβάωνες

κιμυλία· 330

Κιμώνεια μνημεῖα (Ἀθῆναι)· 921

Κιμώνειον τεῖχος· 1013, 1134, 1782, 2034, 2062

κιννάβαρις· βλ. III

Κλάδεος (γρ. Κλάδιος), ποταμός· «τανῦν Σταυροκεφάλι» (Ὀλυμπία) 28, βλ. καὶ ἄνωτ., Ἀλφειὸς ποταμός

κλεῖς μικρά (σὲ τάφο)· 481

Κλεψύδρα (Ἀθῆναι)· ἀρχαία πηγὴ «ὑπὸ τὰ Προπύλαια... εἰς τὸ μέσον μιᾶς μικρᾶς ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων» 1066

- ἀποκάλυψη τῆς Κλεψύδρας τὸ 1822 ἀπὸ τὸν Πιττάκη κατὰ τὶς ἔρευνες γιὰ ἀνεύρεση πηγῶν στὴν Ἀκρόπολη καὶ τὴν ἐξασφάλιση νεροῦ σὲ περίπτωση πολιορκίας 1066

- ἐπιγραφὴ «ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς λεκάνης» τῆς Κλεψύδρας 1066

- προμαχὼν ἐπὶ τῆς Κλεψύδρας 540 (ἐπιγραφὴ ἐντοιχισμένη), 677 σημ. 1 καὶ 943 σημ. 2, πρβλ. 774

Κλεψύδρα (Μεσσήνη), ἀρχαία πηγὴ· «σώζει εἰσέτι τὸ γλυκὺ αὐτῆς ὕδωρ» 27

Κλεωναί (νεώτ. ὄνομ. Κλένα, βλ. I)· ἀρχαιοότητες, «ἀρχαιότατος τάφος κεκονιαμένος... Ἐπὶ τοῦ θόλου αὐτοῦ φέρει γραμμάς... Ὁ περιεργὸς οὗτος τάφος ἐμπεριέχων ἔσωθεν τρεῖς λάρνακας ἴσως τοῦ Ἄκτορος βασιλέως τῶν Κλεωνῶν καὶ τῶν δύο υἱῶν αὐτοῦ, τοῦ Εὐρύτου καὶ Κτεάτου» 22, ἀρχαία ὁδὸς 23 (βλ. κατ., Κοντοπορία), ἀνασκαφὴ τὸ 1816 καὶ εὑρεση ἀρχαίας κύλικος, ἡ ὁποία κατέληξε στὸ ἐξωτερικὸ 682

Κλίμαξ (Ἀρκαδία), ἀρχαία ὁδός· 24

- Κόβαλοι, «οἱ περὶ τὸν Διόνυσον δαίμονες»· ἀπεικονίζονται σὲ ἀγγεῖο 681
- Κόβολλ (Kobolus)· δαίμων ἀπὸ τὸν ὁποῖο προήλθε ἡ ὀνομασία τοῦ κοβαλτίου 270
- κόγχαι ἀναθημάτων, παστοί· 411, 639, 669, 677 σημ. 1, 774, 939, 1697, 2061
- Κοθωκίδαι (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 903
- Κοῖλη (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 36, 1003, 1400, ὁδὸς Κοῖλη ἢ διὰ Κοίλης⁸²⁶ 1471, πρβλ. 1083
- κοινή στήλη (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· 177, 178
- κοινὸν τῶν θεῶν ἱερὸν ἐν Ἀθήναις· 1117 καὶ σημ. 1, βλ. καὶ κατ., Πάνθεον
- Κολυττός (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 36, 215, 294, 420, 442, 1051, 1361, 1375, 1715, 1734, 1735, 1742-1746, 1756-1757, 1772-1774, πρβλ. 1916
- Κολχίς· 137
- Κολωνός (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 72-73, 77, 1676, Κολωνὸς Ἴππιος, βλ. ἄνωτ., Ἴππιος Κολωνὸς
- Κολωνός (λόφος)· 77, 585, 1400
- Κονδυλέα⁸²⁷ (Ἀρκαδία)· 24 (βλ. I, Διάσελον)
- Κοντίου καὶ Περινίκης μεταλλεῖα· 576
- Κοντοπορία· ὁδὸς «ἐκ τῶν Κλεωνῶν εἰς Μυκήνας καὶ Ἄργος φέρουσα· ἐφύλαξεν εἰσέτι τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα, διότι Κοντοπόρεια λέγεται ἔτι» 23
- Κόνων (ὁ Ἀθηναῖος στρατηγός)· 820, «ἀγάματα τοῦ Κόνωνος καὶ Τιμοθέου πλησίον τῆς Βασιλείου στοᾶς» 551, ἀνδριάντες Κόνωνος καὶ Τιμοθέου στὴν Ἀκρόπολη 1358-1359, 1861-1862, Κόνωνος μνημεῖα 1862, ἱερὸ Ἀφροδίτης Εὐπλοίας, τὸ ὁποῖο οἰκοδόμησε ὁ Κόνων 523, τὸ ὄνομα Κόνω[ν] χαραγμένο στὸν βράχο τῆς Πύκνας, «εἶναι τάχα τ' ὄνομα τοῦτο τοῦ στρατηγοῦ Κόνωνος, τοῦ ὁποίου ὁ οἶκος ἦν ἐν τῇ Μελίτῃ, ἥτις ἐκτείνετο καὶ κατὰ τὸν λόφον τῆς Πνυκός»· 683
- Κόπρος (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 921, 1246, βλ. I, Κορωπὴ
- Κόρη (ἢ Περσεφόνη)· βλ. ἄνωτ., Δημήτηρ καὶ 1340 σημ. 2
- Κόρη Πρωτογόνῃ (Φλύα)· 299
- Κοριάλλιον μάρμαρον· 1225
- κορινθιακὸν μέταλλον (χαλκός)· ἄρθρο τοῦ Λάνδερρε, Περὶ τοῦ χαλκοῦ τῆς Κορίνθου 1144-1145, κορινθιακὰ ἔργα (signa Corinthiaca) ἀπὸ κορινθ. μέτ. 1144, 1145, 1226
- Κόροιβος· βλ. I, Κόροιβον
- Κορρησσός, Κορρησία (Κέα)· βλ. I, Λειβάδι
- Κορυδαλ(λ)ός, ὄρος· 974 (βλ. I, Κακοσοῦλι), πρβλ. 935
- Κορώνεια (Βοιωτία)· 60, 1200, 1201, βλ. καὶ I, Κορουνία
- Κοτύλιον ὄρος· βλ. I
- Κουροτρόφου (Γῆς) καὶ Δήμητρος Εὐχλόης ἢ Χλόης ναὸς «ὑπὸ τὴν βάσιν τῆς Ἀπτέρου Νίκης»· 939, 958, 1004, 1009-1011, 1115, 1797
- Κρᾶθις ποταμός· 470
- «κρανία ἀνθρώπων καὶ ταύρων» 1712
- κρατήρ, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 538
- Κρεούσης σπήλαιον (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· 1319 σημ. 1, 1324
- Κρεῦσις (Βοιωτία)· «μικρὸς λιμὴν ἐπίνειον τῶν Θεσπιέων... καλεῖται τὰ νῦν Λειβαδόστρα» 58
- κρήναι
- Ἀθηνῶν καὶ Ἀττικῆς· κρήνη «ἀνακαλυφθεῖσα τὸ 1818» 1142, κρήνη ἐντὸς τοῦ πύργου Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρῶρήστου 78 σημ., κρήνη Πάνοπος 1142, βλ. καὶ ἄνωτ., Ἐννεάκρουνος, Καλ(λ)ιρῶρή, Κλεψύδρα καὶ κατ., Κύλλου Πήρα
 - Δωδώνης 1550
 - Ἰουλὶς κρήνη Κέας 628
 - Κασταλία 1329
 - Πειρήνης Κορίνθου 1145
- Κρηνίδες, Κρηνίαι, πύλαι (Θῆβαι)· 58

826. [Γιὰ τὴν νεώτερη ὁμώνυμη ὁδὸ, βλ. I, λ. ὁδοὶ Ἀθηνῶν].

827. Παυσ. VIII 23.6.

Κρήτη· βλ. I, Κρήτη καὶ πρβλ. 1238
 κρίνος, ὁ καὶ κρίνον, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)·
 πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 226, 327, 469, 1376,
 1394
 Κρομμυωνία σῦς (ῥς)· παράσταση σὲ ἀρ-
 χαῖο ἀττικὸ ἀνάγλυφο 267⁸²⁸
 Κρόνος· 462-463⁸²⁹
 Κρωπίδαι (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 210-211
 Κυαμίτης (ἥρω)· ναὸς «εἰς τὴν Ἱερὰν ὁδὸν»
 932
 κύβος, ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· «κύβος Λεσβικὸς
 ναοῦ» 54
 Κυδαθηνάιον (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 36, 211, 418,
 596
 Κυδαντίδαι (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 903
 Κύθηρα· 403, 1710 σημ. 3
 Κύθνος (νεώτ. ὄν. Θερμιά)· Κύθνιος τυρὸς
 635, ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ σχετικὸ μὲ τὰ
 ἀρχαῖα μεταλλεῖα 1145
 Κυκλοβόρος ποταμός (Ἀθῆναι)· πρβλ. 1295
 Κύκλοι (τόποι στὶς ἀρχαῖες ἀγορές)· 73, 1892,
 κύκλος Χολαργέων 1892 καὶ σημ. 1
 Κυκλώπεια ἔργα· 23, 1501, κυκλωπικὸς τρό-
 πος οἰκοδομήσεως 1501
 κύλιξ, ἡ καὶ ὁ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· βλ. 538 (εἶδη
 κυλ.), 681, 682, 1349
 Κύλλου Πήρα· κρήνη ἐπὶ τοῦ Ὑμηττοῦ 299,
 1676 σημ. 1, βλ. I, Καλλοπούλα
 Κυνόσαργες, γυμνάσιον (Ἀθῆναι)· 482, 922,
 931, 980, 993, 1142, 1143, 1397, 1741, ναὸς
 τοῦ ἐν Κυνοσάργει Ἡρακλέους (ἐπιγρα-
 φικὴ μαρτυρία) 743, 1715
 Κύρτωνες (Βοιωτία)· ἀρχαία κώμη «μίαν
 ὥραν μακρὰν τοῦ Ὑμηττοῦ» 62

828. [Ἡ νεώτερη ἔρευνα ταυτίζει τὸν εἰκονιζό-
 μενο στὸ ἀνάγλυφο (EAM 43) ἥρωα μὲ τὸν Ἡρα-
 κλῆ νὰ κουβαλᾷ τὸν Ἑρμιάνθιο κάπρο, βλ. *APMA*
 5, ἀρ. 1842].

829. [Ἐσφ. ἀνάγνωση τοῦ ὀνόματος τοῦ Κρό-
 νου σὲ ἐπιγραφή τῆς Θήρας].

κύων τοῦ Ξανθίππου· «σῆμα τοῦ κυνὸς τοῦ
 Ξανθίππου» (στὰ Ἀμπελάκια Σαλαμί-
 νος) 1265

κώνειον· ἐντοπισμὸς τῆς ναρκωτικῆς οὐσίας
 σὲ ἀρχαῖα λάρνακα στὴν Κέα 537-538
 καὶ 631-632, ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ
 τῆς διὰ κωνείου δηλητηριάσεως παρὰ
 τοῖς ἀρχαίοις» 1328-1329

Κωνσταντινούπολις· 486, βλ. καὶ I
 Κῶπαι· 62, 1500-1501

Λ

Λακεδαίμονιοι· 15, βλ. καὶ I, Σπάρτη
 Λακιάδαι (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 424, 437, 773-
 774, 986, 1296

Λακίας ἥρω· τέμενος 1296

Λακωνία· βλ. I

Λαμία· βλ. I

Λαμία Βασίλισσα· βλ. I, Λάμνα

Λάρισσα, ἡ «ἄκρα» τοῦ Ἄργους· 23

Λάρισσα Κρεμαστὴ ἢ Πελασγία· 124

λάρναξ, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 22, 58, 143, 187,
 330, 358, 388, 415, 537-539, 629, 631-632,
 939, 1180, 1224, 1225, 1226, 1270, 1485,
 2102 σημ. 1, «κάλυμμα λάρνακος» 1377

λατομεῖα· βλ. κατ., μάρμαρον

Λαφύστιον ὄρος (Βοιωτία), «καλούμενον
 νῦν Πέτρα» 61· «λείψανα ἀρχαίας οἰκο-
 δομῆς» 61

λέβης τρίπους (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 538

λέοντες Θήρας· 352

Λέσβος· βλ. I

Λευκασίας ποταμός· 26

Λευκονόη (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 922, Λευκό-
 νοια, Λευκόνιον 839, βλ. καὶ I, Περιστέρι

Λεῦκτρα· 59, 63, βλ. I, Λεῦκα

Λεωκόρειον (Ἀθῆναι)· 73

λέων· 327 (ἀνάγλυφο τοῦ Λέοντος Σινωπέως)

λέων τῆς Κέας· 629, Λέοντος θέσις 1591

λέων τῆς Νεμέας· 22, 681

λέων της Χαιρωνείας· «εἰς τὸ Πολυάνδριον τῶν Θηβαίων σώζεται τὸ κολοσσαῖον ἄγαλμα τοῦ λέοντος τετμημένον τῶρα εἰς ἐννέα τμήματα· ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀγάλματος τούτου ἐξεῖχε τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς κατὰ τοὺς 1812· ὁ δὲ τύραννος τῶν Ἰωαννίνων ἀνέσκαψεν καὶ συνέτριψε τοῦτο ἐλπίσας νὰ ἐπιτύχῃ θησαυρὸν ἐνδον αὐτοῦ. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο, τοῦ ὁποῖου ὅλα τὰ τμήματα κεῖνται περὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο, δύνανται νὰ ἀναστηθῇ πάλιν καὶ νὰ τεθῇ ἐπὶ τῆς σωζομένης αὐτοῦ βάσεως» 6, βλ. ἐπίσης 62· «περιηγητὴς τις διαπραγματευθεὶς μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ περὶ τῆς μεταφορᾶς εἰς Εὐρώπην τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ Λέοντος, καὶ τοῦ Πασσᾶ ἐνδόσαντος εἰς τὴν αἴτησιν, οἱ κάτοικοι ἀντέστησαν λέγοντες, ὅτι θέλει χαθῇ ἡ ἀφθονία τοῦ Βοιωτικοῦ πεδίου, ἂν τὸ στοιχεῖον ὁ Λέων ἀπέλθῃ» 1378 σημ. 1

Λῆμνος· 596, 856, 859, 1015, 1885-1886, πρβλ. 1989

Λήναιον, Ληναῖον (τοπων., Ἀθῆναι)· 311 σημ. 1 (βλ. κατ., Σειληνός), 918, 1544 (ἐπιγραφή), 1683, βλ. ἐπίσης I, Ληνοὶ καὶ πρβλ. 743, 1082, 2062

Λητοῦς καὶ Ἀπόλλωνος ναός (Δῆλος)· 1329
λίβανον· ἐντοπισμὸς λιβάνου ἐντὸς ἀγγείου 143

λιβανωτρίς, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 539

Λίμναι (τοπων., Ἀθῆναι)· 98, 1404, 1471, 1710 σημ. 2, 1881-1882, βλ. καὶ I, Διονυσιακὸν θέατρον ἢ θέατρον τοῦ ἐν Λίμναις Διονύσου

Λοκροί· 1684-1685, 1966

Λουσία (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 1050

λουτρος· 204, 209

Λόφισ ποταμός (Βοιωτία)· 1202

λόφοι· βλ. I, λόφος, λόφοι

Λυδία· 1226

Λυκαβηττός, Λυκοβηττός· 81, 141, 211, ἄρθρο τοῦ Πιττάκη «Περὶ Λυκαβηττοῦ (ἢ Λυκοβηττοῦ)» 76-79

Λύκειον γυμνάσιον (Ἀθῆναι)· 77, 226-227, 418, 427, 479, 512, 567, 849, 854, 866 σημ. 1, 915, 917, 919, 934, 978, 979, 1024, 1111-1112, 1131, ἄρθρο τοῦ Πιττάκη μετὸν τίτλο «Ὑπόμνημα περὶ Λυκείου» 1141-1144, 1404

λύκειον· τὸ ὕδωρ τῆς τοῦ Πάνοπος κρήνης 1142

Λυσικράτους μνημεῖον· βλ. I, μνημεῖον Λυσικράτους

Λύττος, Λύκτος (Κρήτη)· 1494, 2045

λυχνεύς, λυχνίτης λίθος· 536, 574

λύχνοι, λυχναί, λυχνία· λύχνοι 574, 1712, λυχνία (τὰ) 539, λυχναί 539 σημ. 1, λύχνος ἐνεπίγραφος 1289, πρβλ. 482

M

μαγειρεῖον (Πειραιεύς)· 1321

Μαιρά, ἡ (Ἀρκαδία)· 24 καὶ σημ. 3, βλ. καὶ I, Κακούρη

Μακρὰ στοά (Ἀθῆναι)· 73, 83 κέ., 1335, 1336 (ἀρχαῖα ἐρείπια)

Μακρὰ στοά (Πειραιεύς)· 773, 1321, 1323 σημ. 1, 2062

Μακρὰ τεῖχη (Ἀθηνῶν)· 81, ἐπιγραφή περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῶν Μακρῶν τειχῶν 9, 819, 1361, 1807

Μακρόνησος· ἀρχαῖα μεταλλεῖα 445

μάλδακον· βλ. ἀνωτ., βδέλλιον

Μαλιακὸς κόλπος· 121, 122, 124

Μαλοῖτας ποταμός· πρβλ. 25

Μανθουρικὸν πεδῖον· 25, βλ. I, Μάκρου

μαντεία⁸³⁰· μάντεις 847, 1819-1820, κοσκινόμαντις 650, μάντευμα 158, μαντική 638, μαντική ἀπὸ κληδόνων 653, χρησμοὶ 634, 640, 805, 1348 σημ. 4, 1550, 1637

830. [Γιὰ τὴν ἐπιβίωση στοὺς νεώτερους χρόνους ἀρχαίων τρόπων μαντείας, βλ. III, κλήδονα, κοσκινόμαντις].

- μαντεία· 29 (Πατρῶν), 449 (Μηθύνης), 668, 1329 (Δήλου, Δελφῶν), 1816-1821 (ἐπιγραφή Ὀλυμπίας), μαντεῖον Ἀμφιαράου, βλ. ἄνωτ., Ἀμφιαράος, μαντεῖον Τροφωνίου Διδῶ 61, 62, 1198, 1200, 1208, 1213
- Μαραθῶν (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· βλ. I
- Μαραθῶνιοι· 291, ἀνάθημα 1123
- μάρμαρον (λίθος)· πολλαχού, ἄρθρα τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσι χρησίων ὑλῶν πρὸς κατασκευὴν διαφόρων ἀντικειμένων» 1224-1226, «Χρονολογία τοῦ μαρμάρου τῆς Πάρου καὶ τοῦ πεντελικοῦ» 535-536, «Περὶ τῶν διαφόρων ὑλῶν χρησίων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν» 574-575, λίθος τοῦ Ὑμηττοῦ, βλ. 565, μάρμαρο τῆς Πάρου καὶ τοῦ Πεντελικοῦ 535-536, 1224-1225, πρβλ. 7, 53, λατομεῖο τῆς Πάρου 483, μάρμαρο τῶν Μεγάρων 1225, μαρμαρωρυχεῖα Εὐβοίας 1145-1146, Θάσου 1148, λίθος «πορφυροειδὴς» Θήρας 354
- μαστίχη· 331, 429, 539, βλ. καὶ ἄνωτ., κηρομαστίχη
- μεγάλη Ἑλλάς· 1349
- Μέγαρον ἢ Ἀνάκτορον Ἐλευσίνος (ὁ ναὸς τῆς Δήμητρος)· 21, 265, 1222, 1267, 1950, 1959, 1967, 1977
- Μεδεῶν, ὁ (Βοιωτία)· ἀρχαῖα κατάλοιπα «ἔως τῆς ἀρχαίας πόλεως Μεδεῶνος» 60
- Μεθύδριον· 25
- Μεθώνη (Πιερία)· 98
- μελάνη· ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ «Περὶ τῆς μελάνης τῶν ἀρχαίων» 1456
- Μελανίππειον (Ἀθῆναι)· 73
- Μελάντιοι, βραχονησίδες τῶν Κυκλάδων· ἰσθμὸς μεταξὺ Ἀνάφης καὶ Μελαντίου βράχου 373
- Μέλας ποταμός (Βοιωτία)· 1501, 1502
- Μελιτεία· πρβλ. 796
- Μελίτη (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 36, 73, 683, 1222, 1400-1401, 1471, 1715
- Μελιτὶς πύλη (Ἀθῆναι)· «ἦτον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Δημητρίου Βομβαρδιάρη» 73
- Μεμβλίαρος· 485
- Μενελαΐα ὄρη· κατάλοιπα ἐκεῖ «τοῦ ναοῦ τοῦ Μενελάου» 25
- Μεσόγειον, Μεσόγειος, Μεσογαία· 127-128, 142, 210 καὶ σημ. 1, 308-309, 322, 402, 595 σημ. 2, 1688, πρβλ. ἐπίσης I, Λόχας, ἄνωτ., Ἀθηνᾶς πεδῖον καὶ κατ., Πάραλος γῆ
- Μεσόγειοι, Μεσόγειοι Δῆμοι, Μεσογειεῖς· ἐπιγραφὰς τῶν Μεσογείων 307-311, 317, 322
- Μεσσήνη· ἀρχαιότητες, ἀρχαῖα τεῖχη 26-27
- Μεσσήνη Σικελίας· 129 καὶ σημ. 13
- μέταλλα· 68 κέ., 100 κέ., 187-188, 211, 270, 271, 1226, «μεταλλικὰ κοσμήματα» 283
- μεταλλεῖα· Ἀττικῆς, βλ. I, Λαύριον· Εὐρυτανίας 89-90 (βλ. I, Καμίνια)· Κορίνθου, Χαλκίδας, Κύθου, Καρύστου, Σίφνου, Κιμῶλου, Σερίφου, Κύπρου, Θάσου, Πολύχνης 1144-1148⁸³¹. Κόντιου καὶ Περινίκης 576· Μακρονήσου 445
- «μεταλλικῶς καταστιλβωμένοι στήλαι»· 177
- Μέτωνος γνώμων· 77-78
- μετώπιον, τό, μετώπη, μετόπη, ἡ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· πολλαχού, βλ. λ.χ. 8, 28, 74-75, 88-89, 577, 581, 1349 καὶ σημ. 1, 1354 σημ. 1
- Μήθυμνα (Λέσβος)· ἀρχαῖα ἐρείπια «τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος Σμινθέως» 449 (βλ. καὶ I, Μόλυβος)
- μήλη, ἡ (σμήλη⁸³²)· χειρουργικὸ ἐργαλεῖο, κτέρισμα σὲ τάφο 144

831. [Ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εὕρισκομένων μεταλλείων.» Σημειώνεται στὴν σ. 1145: «φαίνεται ὅτι ἡ σπάνις καυσίμου ὕλης (ἀναφέρεται στὴν Κύθον) ἀνέστειλε τὴν ἀνώρυξιν, καὶ ἐπέφερε τὴν στάσιν τῆς μεταλλείας, καθὼς συνέβη καὶ εἰς ἄλλας τινὰς Κυκλάδας.»].

832. Βλ. LSJ⁹, ἐν λ. μήλη.

Μηλίσ, Μαλίσ· 121
 Μήτηρ θεῶν· τέμενος στήν Θήρα 352-353,
 Μήτηρ θεῶν καὶ Ἀρτεμις 1401, βλ. κατ.,
 Μητρῶν
 Μητροπόλις· 122
 Μητρῶν Ἀθηνῶν, «τὸ κοινὸν γραμματο-
 φυλακεῖον»· 71-72, 83 κέ., 1337 (βλ. I,
 Ὑπαπαντή)
 Μητρῶν ἐν Ἄγραις (Ἀττική)· 744
 Μητρῶν τὸ ἐν Πειραιεῖ· ἀνασκαφὴ τοῦ
 Vassoigne «εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς Πει-
 ραικῆς χερσονήσου» καὶ εὐρήματα 1282-
 1289, 1300, 1340, πρβλ. 1548, 1889-1890,
 Μήτηρ θεῶν Εὐάντητος, Ἰατρίνη, Ἀφρο-
 δίτη 1288-1289
 Μικρὰ Ἀσία· 229, 486, 574, 728
 Μίλητος· πρβλ. 448
 μίλτος· 1225, Κέας 1330, σινωπική 101
 Μινύαι· 61, *Μινυήιος* Ὁρχομενὸς 61, Μινύου
 θησαυρὸς, βλ. ἀνωτ., θησαυρὸς Μινύου
 μνημεῖον Εὐβουλίδου· 13, 79-86⁸³³, 978,
 1115 καὶ 1930 (βλ. I, Τράϊβερετ οἰκία)
 μνημεῖον Θρασύλλου· βλ. I
 μνημεῖον Λυσικράτους· βλ. I
 Μνημοσύνη· 85
 Μολοττὸς ποταμὸς (Ἀρκαδία)· 25
 μολύβδινες γραφίδες· 102, 1456
 μολύβδινη φαρέτρα ἐνεπίγραφη ἀπὸ τὴν
 Λάμψακο 1419
 Μουνυχία, Μουνιχία⁸³⁴ (Πειραιεύς)· 928,
 2063, «ναὸς τῆς Μουνυχίας Ἀρτέμιδος»

833. [Ἀρθρο τοῦ Ῥαγκαβῆ, «Τὸ μνημεῖον τοῦ Εὐβουλίδου»].

834. [Τὸ λιμάνι τῆς Μουνυχίας ταύτιζαν οἱ πα-
 λαιότεροι μὲ τὸ λιμάνι τῆς Ζέας. Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ
 ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος Μουνυχίας στὸν λόφο Κου-
 μουνδούρου τὸ 1935 ἀπὸ τὸν Ἰ. Θρεψιάδη ὁδήγησε
 τὸν ἀνασκαφέα στήν ὀρθὴν ταύτιση τοῦ ἱεροῦ καὶ
 τοῦ λιμένος, βλ. Λυδίας Παλαιοκρασσᾶ, *Τὸ ἱερὸν
 τῆς Ἀρτέμιδος Μουνυχίας*. BAE ἀρ. 115 (Ἀθῆναι
 1991) 15-17].

838 σημ. 1, «ναὸς τῆς ἐν Μουνυχίᾳ
 Ἀφροδίτης» 1301-1302, πρβλ. 743, 853,
 854, 1302, 2064 (γρ. Μουνιχία)

Μοῦσαι· ἄγαλμα Μούσης 80 καὶ 85, ἀνάθη-
 μα 112, Μοῦσαι καὶ Ἀπόλλων 869, πρβλ.
 1329, Μοῦσαι καὶ Ἔρως 1694, Μουσῶν
 καὶ Νυμφῶν ναὸς (Λειβήθριον) 60, βω-
 μὸς τῶν Μουσῶν καὶ τῆς Ἀθηνᾶς «ἐν τῇ
 νήσῳ τοῦ Ἰλισσοῦ» 743, κῆπος Μουσῶν
 1889, Μοῦσαι Ἰλισσιάδες 1221, Μοῦσαι
 Μέλισσαι 638, Μουσεῖον Ἰλισσοῦ 1143,
 1144, Εὐφήμη, τροφὸς τῶν Μουσῶν 1269

μουσεῖα· βλ. I

Μουσεῖον, λόφος τοῦ Μουσείου ἢ λόφος
 τοῦ Μουσαίου ἢ τοῦ Φιλοπάππου (νεώτ.
 τοπων. Σέγγιο, βλ. σ. 78)· 73, 75, 77-78,
 81, 1400, 1447, 1499, 1826-1827⁸³⁵

μουσική· 469, 638-639, 645 καὶ 649 (μινυρί-
 ζω, μινύρισμα), 651, 653, 663, θεότητες
 85, μουσικοὶ ἀγῶνες 184· πρβλ. I, μουσι-
 κα ὄργανα καὶ τραγούδια

Μυκαλησσός (Βοιωτία)· «ἐρείπια μιᾶς πόλεως
 ἴσως τῆς Μυκαλησσοῦ» 63

Μυκῆναι· συνοπτική ἐκθεση τῶν σωζομέ-
 νων ἀρχαίων (ἔτος 1837) 23

Μυκόνιοι· «ἐπιχωριάζει τοῖς Μυκωνίοις φα-
 λάκρωσις, διὸ καὶ οἱ φαλακροὶ Μυκώ-
 νιοι λέγονται. Εὐστάθ. Ὑπόμνημ. εἰς Διο-
 νύσιον» 655, βλ. I, Μύκονος

Μυλάων ποταμὸς· πρβλ. 25

Μυρίνη (Μύρινα Λήμνου)· 1885-1886

μυροθήκη (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 517, 539, 947

μυρῶνα, ἡ· ἐντὸς ἀγγείου 143

Μυρῶνιοῦς (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 904-905, «ἡ
 συνήθεια ἐφύλαξεν τὸ ἀρχαῖον ὄνομα,
 καλεῖται γὰρ νῦν Μυρῶντα» 904 (βλ. I,
 Μυρῶντα)

Μυτιλήνη· 270

835. [Ἐπιγραφικὴ μαρτυρία τοῦ Μουσείου σὲ
 ἀττική ἐπιγραφὴ τοῦ ἔτους 266/5, βλ. IG Π³ 918.14].

N

ναός, ναοί⁸³⁶. γενικῶς, ἐρείπια ναῶν, βλ. κατ., οἰκοδομήματα, ναὸς «χαριέστατος Ἰωνικῆς ἐργασίας» στὸν Ἴλισσὸ 1222 (βλ. I, λ. Ἴλισσός), «περιεργότατον τμήμα τινὸς ἀρχαιοτάτου ναοῦ κατεσκευασμένου ἐκ Παρίου μαρμάρου, τὸ ὁποῖον εἶχε μῆκος ὁλόκληρον 21 σταδίων» 535

Ναυπλία (Πελοπόννησος)· ἀρχαῖο τεῖχος 23, βλ. καὶ I, Ἰτζικαλέ, Ναύπλιον

Νειτίδες (=Νήϊσται, Νήϊται) πύλαι (Θῆβαι)· 58

νεκροταφεῖα· βλ. κατ., πολυάνδρια

Νεμέα· 22-23 (βλ. καὶ I, Νέμια), ναὸς Νεμείου Διός, Ἀδράστεια πηγὴ, 22-23, πρβλ. 272, «δίοστομον σπήλαιον εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Ἥρακλῆς τὸν ἐν Νεμέᾳ λέοντα ἐφόνευσεν» 22, ὁ λέων τῆς Νεμέας 22, 681

Νέμεσις· ναὸς στὸν Ῥαμνοῦντα 75, ἄγαλμα Φειδίου 535, ἄγαλμα ἀκρωτηριασμένο «τῆς θεᾶς Νεμέσεως» στὴν Κέα 629

νεωκόριον· 323-324

νεώρια Πειραιῶς· ἐπιγραφές τῶν ἐπιμελητῶν τῶν νεωρῶν, βλ. ἀνωτ., λ. ἐπιγραφές

νεώριον Ναυπλίας· 23

νεώσοικοι· Πειραιῶς 295, νεώσοικοι καὶ ναύσταθμοι καταβυθισμένοι (Θήρα) 350, νεωσοίκων ἵχνη (Λάρυμνα) 1501

Νήϊσται, Νήϊται, πύλαι· 58

Νίκαια (Βοιωτία)· κατάλοιπα «τῆς Νικαίας πλησίον εἰς τὰ Λεῦκτρα» 63

Νίκη· «τμήματα ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῆς νίκης» 213, χάλκινο ἄγαλμα πιθανῶς τῆς Νίκης 296, παράσταση Ἀθηνᾶς καὶ Νίκης 319, παράσταση Νίκης σὲ ἄρμα, βλ. λιθ. 415, ἀνάγλυφα μὲ πτερωτὲς νίκης 543, βλ. καὶ ἀνωτ., Ἀθηνᾶ, ἄπερος Νίκη

Νίσαια (Μεγαρίς)· 22

νομίσματα

• ἀξία τους 445-446

• ἀργυρᾶ νομίσματα· 446, Θάσου, «τὰ ὠραιότερα» 1148

• ἄρθρα τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τῆς καθαρίσεως τῶν ἀρχαίων σκευῶν καὶ νομισμάτων» 271, «Περὶ τοῦ περιβλήματος τῶν ἀρχαίων νομισμάτων» 1227

• εὕρεση νομισμάτων 59, 89, 90 (πρβλ. καὶ 92), 622, 630, 947, 1713, 1943, πρβλ. 319, 445, 446, 508

• μολύβδινα νομίσματα 1226

• νομίσματα δημοσιευμένα ἀπὸ τὸν Mionnet 1647, 1679, 1694, 1738, ἀπὸ τὸν Sestini καὶ τὸν Dodwell 508

• νομίσματα Μελίτης 559

• πτολεμαϊκὰ νομίσματα 1227

• ρωμαϊκὰ νομίσματα 1713

Νυκτὸς ναός (Μέγαρα)· 22

Νύμφαι· 659, 669-670, Ἀδράστεια καὶ Ἰδὴ 370, δρυάδες 647, βωμοὶ Νυμφῶν στὸν Ἴλισσὸ 1221, λόφος Νυμφῶν (βλ. I, Νυμφῶν λόφος), σπήλαιον τοῦ Πανδὸς καὶ τῶν Νυμφῶν στὴν Πάρνηθα 637-639, βωμοὶ Νυμφῶν Ἰσμηνίδων στὴν Φλύα 299

Νώνακρις· 470

Ξ

Ξέρξης· πολλαχοῦ, πυρπόληση τῆς Ἀκροπόλεως ἀπὸ τὸν Ξέρξη 36, 314, 609, καταστροφὴ τῶν Ἀθηνῶν 317, 733

Ξίφος· βρέθηκε στὰ Κοκκάλια τῆς Εὐρυτανίας καὶ «μετεκομίσθη εἰς τὸν Σατράπην τῶν Ἰωαννίνων Ἀλὴν Τεπελένιον κατ' αἴτησίν του» 90

ξύλον· 574, ξύλινα ἀντικείμενα 538, 1224, ξύλινοι πίνακες 1286

Ο

Ὅα (Ὡα)· βλ. κατ., Ὡα

Ὀγχηστός (Βοιωτία)· ὑπόθεση περὶ τῆς θεσεώς της 60

836. [Ἐχουν καταχωρισθεῖ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν λατρευομένων θεοτήτων].

ὁδοὶ Ἀθηνῶν καὶ Ἀττικῆς⁸³⁷

- Ἀμαξιτός (ὁδός), βλ. ἄνωτ.
- Ἀχαρνική ὁδός, βλ. ἄνωτ.
- Ἰερά ὁδός, βλ. I
- Κοίλη ἢ διὰ Κοίλης ὁδός⁸³⁸. πορεία τῆς ὁδοῦ 1471, πρβλ. 1083 καὶ ἄνωτ., Κοίλη
- ὁδὸς «εἰς Κηφισίαν», βλ. I, λ. ὁδοὶ τῆς Ἀττικῆς
- ὁδὸς «ἐκ τοῦ Λυκείου εἰς Ἀκαδημίαν φέρουσα»· «τῆς νέας (ἐνν. πόλεως) τὰ πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τείχη, ὄντα κατὰ τοῦτο μόνον τὸ μέρος πλησίον τῶν ἀρχαίων τειχῶν, ἐφύλαττον αὐτὴν ταύτην τὴν ὁδόν, καὶ τότε ἔξω τοῦ νέου τείχους διευθύνετο, ὡς καὶ τὸ πάλαι, ὁδὸς εἰς Ἀκαδημίαν φέρουσα» 1142
- ὁδὸς τῆς Ἀκαδημίας 1373-1374
- ὅρος ὁδοῦ (Ἐλευσῖνος) 413
- Πεντελικὴ ἢ Πελληνικὴ ὁδός· ἀπὸ τὰ σωζόμενα κατάλοιπα τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ συνάγεται ὅτι «διέβαινεν ἐκ τοῦ μέρους τούτου τὸ ὅποιον τώρα καλεῖται Γαλάτη» 77
- τρίοδος τοῦ Κεραμεικοῦ 84 (βλ. κατ., τρίοδος)
- Τριπόδων ὁδός, βλ. I, λ. ὁδοὶ Ἀθηνῶν καὶ Ἀττικῆς (ὁδὸς Τριπόδων)
- Φαληρικὴ ὁδός, βλ. κατ.

ὁδοὶ ἄλλων τόπων (πλὴν Ἀθηνῶν καὶ Ἀττικῆς)⁸³⁹

- ὁδὸς «ἀπὸ τὰς Θεσπιάς εἰς τὰς Πλαταιάς» 59
- ὁδὸς «ἀπὸ τὸ μαντεῖον τοῦ Τροφωνίου πρὸς τὸν ναόν (τοῦ Διὸς Βασιλέως)» 61
- ὁδὸς «ἀπὸ Μέγαρα εἰς Κόρινθον» 639 σημ. 16

- ὁδὸς «εἰς τὸ ἄλσος τὸ ἐν Ἑλικῶνι φέρουσα» 1269
- ὁδὸς Κλίμαξ (Ἀρκαδία)· «ἵχνη βαθμίδων τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐπὶ τοῦ βράχου» 24
- ὁδὸς Κοντοπορία 23 (βλ. ἄνωτ., Κοντοπορία)
- ὁδὸς Τρητὸς «ἐκ τῆς Νεμέας ἄγουσα εἰς τὰς Μυκήνας» 23· «φαίνονται ἵχνη τῶν τροχιῶν εἰς τὸν βράχον ἐγκαταγεμένα» 23
- ὁδὸς τῶν Μεγάρων 22

Ὀζόλαι Λοκροί· 91

Οἶα (Ξεν. Οἶα, Θήρα)· 485

οἰκοδομήματα· θεμέλια ἢ ἐρείπια οἰκοδομημάτων 22-29, 57-63, 79 σημ. 21, 89-91, 128, 141 (ναοῦ), 211, 298-299, 308, 350 (ἀρχαίων κατοικιῶν), 372, 378, 390, 414, 424 (ναοῦ), 449 (ναοῦ), 452 (ναῶν ἢ στοῶν), 454-455, 490, 535, 569, 620, 622, 627 κέ., 679 σημ. 1, 773, 791, 792, 805, 839 σημ. 1, 857 σημ. 1, 858, 866, 905, 935, 969, 1007, 1011, 1022, 1050, 1133, 1142, 1167, 1180 (λείψανα ἐπιτυμβίων), 1181, 1198, 1202, 1204 σημ., 1212, 1283, 1287, 1329, 1330, 1336, 1375, 1412-1413, 1419, 1424, 1428, 1465, 1468, 1480, 1500-1502, 1548, 1550, 1668, 1676 καὶ σημ. 1, 1686, 1830, 1835, 1836, 1940 σημ. 1, 2013, 2048, 2061, 2079

Οἰνὴ (Ἀργολίς)· βλ. I, Ξηροβοῦνι

Οἰνὴ (Ἀττικὴ)· 659, 2070 (βλ. I)

Οἰνοῦς ποταμός (Λακωνία)· πρβλ. 26

οἰνοχόη (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 468, 522, πρβλ. 517

Οἰταῖοι· 91

Οἶτη· 91

oleum pissinum⁸⁴⁰. 575

Ὀλμειδὸς ποταμός (Βοιωτία)· 1500

Ὀλμιον, Ὀλμωνες (Βοιωτία)· 62, 602

Ὀλύγυρτος, ὄρος (Πελοπόννησος)· «σήμερον λέγεται Λευκαὶ» 24, βλ. κατ., Ὀνόγυρτος

Ὀλυμπία· 1224, βλ. I

837. [Βλ. τὸν τόμο *Αττικῆς οδοί. Αρχαίοι δρόμοι της Αττικής*. Επιμ. Μανόλης Κορρές (εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 2009)].

838. [Γιὰ τὴν νεώτερη ὁμώνυμη ὁδό, βλ. I, λ. ὁδοὶ Ἀθηνῶν].

839. [Γιὰ τὶς νεώτερες ὁδοὺς, βλ. I, λ. ὁδοὶ ἄλλων τόπων].

840. [Τὸ πισσέλαιον].

Ὀλυμπιεῖον Ἀθηνῶν· βλ. I

Ὀλυμπιεῖον Μεγάρων· 805-815

Ὀλυμπίου Διὸς ἄγαλμα· 52

Ὀμολοΐδες πύλαι (Θῆβαι)· 58

Ὀνόγυρτος (Ὀλύγυρτος, Ἀρκαδία)· «τὸ στενὸν μέρος ὅπου ὁ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἐν τῷ Ἀχαϊκῷ πολέμῳ ἐκινδύνευσεν, καὶ τὸ ὅποιον ὁ Πλούταρχος καλεῖ Ὀνόγυρτον, λέγεται Λαγκάδα» 24

ὀπλικὴ ἀρχαία· 90, 1419, 1457

Ὀπλοθήκη· Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν 1400, πρβλ. 1753, «ὀπλοθήκη τοῦ Φίλωνος» (Πειραιεὺς) 295, βλ. κατ., σκευοθήκη Πειραιῶς

Ὀρμῆς βωμός (Ἀθῆναι)· 112

ὄρυχεῖα· βλ. ἀνωτ., μεταλλεῖα

Ὀρχομενός⁸⁴¹, Ἐρχομενός (Βοιωτία)· ἀρχαῖο φρέαρ 506, ἀρχαῖα λείψανα παρὰ τὸν Ὀρχ., «ἐντὸς τῆς λίμνης (Κωπαΐδος)» 1501, Μινυήιος Ὀρχομενός 61, θησαυρὸς Μινύου, ὁ.π., ἐπιγραφές ὁ.π., 501-502, 506-509, 516, 1204-1205 σημ. 1, 1210-1211. Πρβλ. 663, 798, 817

ὀστᾶ· «πλήθος τετριμμένων ὀστέων» 90, ὀστᾶ (τοῦ Ἀριστίωνος) «ἐντὸς πηλίνης κάλπης» 130, ὀστᾶ 143, 1199, 1449, 1708 σημ., «ὀστέα ἀνθρώπων ἐνταφιασμένων ἀπλῶς ἄνευ θηκῶν καὶ λαρνάκων» 2102 σημ. 1, «πληθὺς ἀνθρωπίνων ὀστέων συσσωρευμένων, κεκαλυμμένων δὲ ψάμμῳ», βλ. ὁ.π., «κρανία ἀνθρώπων καὶ ταύρων» 1712

Ὀστρακίνα, ὄρος (Ἀρκαδία)· βλ. I, Ἅγιος Ἡλίας Καρδαλᾶ

ὄστρακον ὀστρακισμοῦ· 777-778

Ὀτρυνή (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 680

Οὐράνιαι θεαί· ἱερὸ στήν Σύρο τῶν Οὐρ. θ. Δήμητρος καὶ Κόρης 390

Οὐράνιοι θεοί· ἱερὸ στήν Μῆλο Διὸς Κερανοῦ καὶ Οὐρ. θ. 1846

Ὀφιεῖς· βλ. I, Φιδάρι

Ὀφιοῦσσα ἢ Ἐχινοῦσσα (ἡ Κίμωνος)· 1147

Ὀφισ (ποταμός)· 24

Ὀχειά· βλ. I

ὄχρωματικὸς τοῖχος τῶν Ἀθηνῶν (3ος αἰ. μ.Χ.)

• «εἰς τὴν ἐνορίαν Κατηφόρι» 2101, «οἰκοδομημένος παντοίοις λίθοις ἐν τῇ προτέρᾳ οἰκίᾳ τοῦ Ξάνθη, νῦν δὲ τῆς Κυβερνήσεως» 2090, ἐπιγραφές ἐντοιχ. 2097, 2101

• «περίφραγμα» τῶν Ἀθηνῶν, «ὑπὸ τὸ βόρειον κατωφερὲς μέρος τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀρχεται ἀπὸ τὴν βάσιν τοῦ Προμαχώνος τοῦ ἐπὶ τῆς Κλεψύδρας» 677 σημ. 1· κατασκευὴ τοῦ ἀπὸ ἀρχαίους λίθους 1934, 2056, ἀνασκαφὴ τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας (ἔτος 1851) 677 σημ. 1 (βλ. καὶ I, Πυργιώτισσα καὶ Ὑπαπαντὴ)

II

Παιανία καθύπερθεν (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 1159, 2061

παιχνίδια (παίγνια, παιδιαί)· παιχνίδι σὲ λάρνακα 1225, παιχνίδια κέρινα ὡς κτερίσματα παιδικῶν τάφων 1225, παίγνια μολύβδινα 1226, εἶδη παιχνιδιῶν («παιδιαί») 646, 653, 661 (βλ. I, λ. παιχνίδια), πεσσοὶ 620, βλ. καὶ 1225

Παλαίμων· 1206

παλαίστρα τοῦ Λυκούργου· 1302

Παλλάδιον· 742-744

Παλλαντία πόλις, Παλλαντικὸν πεδίων (Ἀρκαδία)· 24, 25

Πάλλας, Παλλαντίδαι· 130

Παλλήνη (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 832, 857, βλ. I, Παλλένα

Πάμισος ποταμός· 26

Παμφία (Εὐρυτανία)· 91

Παμφυλία· 685

Πάν

• «ἄδυτα καὶ βωμοὶ» Πανὸς στὸ ὄρος Αἰγάλεω 2061

841. [Γιὰ τὸν νεώτερο δῆμο Ὀρχομενοῦ, βλ. I, Ὀρχομενός].

- ἀγάλματα Πανὸς 319, παραστάσεις Πανὸς 319, 322-323, 637-640 (λιθ. στήν σ. 664), 1224
 - ἱερὸ Πανὸς στήν Τεγέα 25
 - σπήλαια Πανός· Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν 319, 411 (χάραγμα ἀναθηματικό), 901, 1066 σημ. 1, 1083, 1187, 1194, 1231, 1319 σημ. 1, 1401, 1707 σημ. 6, 1797, 1909, πρβλ. 638, 640, 669, 1066 σημ. 1, 1400, ἀρχαιολογικὲς ἔρευνες ὑπὸ τὸ σπήλαιον 337-339, 846, παράσταση τοῦ σπηλαίου σὲ ἀρχαῖο ἀνάγλυφο 322-323, σπήλαιο Κυλλήνης Ἀρκαδίας 638 (ἀπλὴ μνεΐα), σπήλαιο Οἰνός 659 (βλ. I, Οἰνός), σπήλαιο Ὑμηττοῦ 638, 669, σπήλαιο Πάρνηθος 637-640
- Παναθηναϊκὸν στάδιον καὶ θέατρον· βλ. I
- Πανδρόσ(ε)ιον (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· 12, 958, 1637, Πάνδροσος 70, 186, 225
- Πάνθεον καὶ ναὸς τῆς Ἥρας (Πανσ. I 18.9)· 264, 411, 838 σημ. 1, 1503, κοινὸν τῶν θεῶν ἱερὸν ἐν Ἀθήναις 1117 καὶ σημ. 1
- πάπυροι· 1456
- «παράδοσις περιέργος παρὰ τῷ σχολ. τοῦ Πινδ. ὁλ. θ', στ. 150, ὅτι ἐν Ἑλλάδι οἱ ἄνθρωποι πρὸ τῆς εὐρέσεως τῶν δημιουργικῶν καρπῶν ἔβαινον τετραποδιστί»· 1339 σημ. 1
- Πάραλος γῆ τῆς Ἀττικῆς Μεσογαίου· ἀνασκαφές (ἔτος 1839) 214, 217, 220, 258, 492 (βλ. I, Βελανιδέζα), ἀρχαῖοι ἄνθρωποι τῆς Παράλου 127-128, 217 (βλ. κατ., Ὡα), ἀρχαῖα χωρία 857
- Παρθενῶν (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· 5-20, 28 σημ. 1, 37-44, 49, 50, 52-54, 68-70, 75, 87, 94-96, 125, 131-132, 134-135, 137, 138, 146, 153, 158, 159, 161, 163-164, 166, 168-177, 180, 186, 189-190, 192, 205-208, 216, 222, 225, 226, 228, 238 κέ., 257, 258, 265, 266, 280-281, 287-289, 291, 296, 300, 302-304, 312, 314-315, 318, 320, 333, 336, 340, 342, 344-345, 348, 349, 364, 369, 423, 428, 429 σημ. 1, 450, 451, 467, 472-475, 480-482, 512, 524-525, 531, 535, 541, 543-545, 546, 548-556, 561-562, 569, 570, 573, 579, 580, 582, 585, 586, 588, 593, 594, 597, 610, 611, 621-623, 671, 674, 681-682, 686, 690, 694 σημ. 1, 765, 786, 804, 834, 839-842, 845, 856, 859, 866, 872, 874, 875, 881-884, 886-888, 892, 893, 895, 897-899, 901, 902, 906, 907, 909, 911, 917, 934, 952-953 σημ. 1, 970, 971, 991, 994-998, 1003, 1005-1006, 1008, 1013, 1015, 1017, 1022-1023, 1026-1028, 1030, 1033, 1037, 1039-1041, 1044-1045, 1047, 1050-1056, 1061, 1063-1066, 1068, 1069, 1100, 1122, 1124, 1125, 1130, 1137, 1138, 1178, 1179, 1185, 1188, 1189-1192, 1260, 1267, 1299, 1303, 1319, 1320, 1324, 1331, 1349 καὶ σημ. 1, 1356, 1358-1359, 1369, 1383, 1384, 1388, 1401, 1403, 1408, 1425, 1428, 1429, 1444-1448, 1471, 1493, 1495-1500, 1543, 1545, 1589 σημ. 1, 1712, 1734, 1738, 1749-1750, 1758, 1761, 1771, 1780, 1789, 1790, 1792, 1795, 1797, 1798, 1800, 1811-1812, 1833, 1835, 1842, 1844, 1845, 1852, 1861-1862, 1864-1869, 1872, 1900, 1907, 1910, 1917, 1920, 1963, 1965, 1998, 2000-2001, 2012, 2015, 2017, 2043, 2044, 2045, «Πίναξ τῶν ἀφιερωμάτων τῶν ἐν τῷ Παρθενῶνι» 383-385, λιθογραφημένο σχέδιο τοῦ ναοῦ κατὰ Κοκκερέλλ (μετὰ τὸ λιθ. 273), θραύσματα ἀρχαίων τὰ ὅποια «πρὶν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Παρθενῶνος, εἷς τινα λάκκον ὡς ἄχρηστα καὶ ὡς τεθλασμένα ἀπὸ τοὺς βαρβάρους [ὅτε ὁ Ἐξέρξης ἐπυρπόλησε τοὺς ἐν Ἀκροπόλει ναοὺς] ἔριψαν» 314, δεξαμενὴ Δ. τοῦ Π., βλ. I, δεξαμενὲς Ἀκροπόλεως
- καταστροφὲς στὸ μνημεῖο τὸ 1687, 1349
 - μετασκευὲς μεσαιωνικὲς καὶ νεώτερες, βλ. I, λ. Ἀκρόπολις
- Παρνασσός 638, 639, 1329
- παστάς, παστὸς ἢ ναῖσκος, γαλλ. niche (ἀρχαιολ. ὅρολ.)· 424, 425-426⁸⁴², 1200, 1450, 1453, 1362 || κόγχες ἀναθημάτων (παστοὶ)

842. [Δημοσιεύεται κληρωτήριο].

(παστάς, παστὸς)

411, 639, 669, 677 σημ. 1, 774, 939, 1697, 2061 || παστὰς, ἡ στοὰ 514

Πειραιεὺς

- ἄγορὰ τοῖς ἐπὶ θαλάσση 773, 1323 σημ. 1, βλ. καὶ ἄνωτ., ἐμπόριον
- ἀνασκαφὲς καὶ εὐρήματα, βλ. I, ἀνασκαφὲς Πειραιῶς
- ἀρχαῖα μνημεῖα 12, 258, 267, 295, 319, 324, 347, 410, 412, 416-417, 435, 465, 484, 522, 523, 743, 773, 838, 853, 854, 860-862, 926-929, 972, 976, 982-983, 993-994, 1010, 1024-1025, 1042, 1050, 1101, 1122, 1129, 1149-1150, 1156, 1165, 1178, 1180, 1261, 1282-1289, 1299, 1300-1302, 1321, 1323 σημ. 1, 1326, 1338, 1340, 1354, 1365, 1371-1372, 1389, 1426, 1515, 1548, 1635, 1668, 1808, 1889-1890, 1893, 1909, 1928 κέ., 2062-2064, 2085, 2096-2101 (γὰρ τὶς τύχες τῶν ἀρχαίων καὶ γὰρ τὸν Πειραιᾶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, βλ. I, Πειραιεὺς)
- ἐπιγραφὲς τῶν ἐπιμελητῶν τῶν νεωρίων, βλ. ἄνωτ., λ. ἐπιγραφὲς
- λιμένες, βλ. ἄνωτ., ἐμπόριον, Κανθάρου λιμὴν, Μουνυχία, νεώριον, νεώσοικοι
- «οἶκημα μέγαλον τὸ πρὸς ταῖς πύλαις» 1635, 1668
- πολυάνδριον, βλ. κατ., πολυάνδρια
- σκευοθήκη Πειραιῶς, βλ. κατ.

«Πειραιῖκὰ Πολυάνδρια»· γενικῶς 993 σημ. 1, βλ. κατ., λ. πολυάνδρια

Πειραιῖκαὶ Πύλαι Πειραιῶς, Α. τῆς κοιλάδας τοῦ Βάβουλα, «ὧν ἵχνη πρὸ τῆς κατασκευῆς τῆς Πειραιῖκῆς ὁδοῦ ἐφαίνοντο κάλλιστα»· 1668

Πειραιῖκή πύλη (Ἀθηναί). 72, 73, 81-84, 306, 517, 915, 1362, 1472, 1695, 2102 σημ. 1

Πειραιῖκὸν τεῖχος· 1668-1669

Πειρήνη κρήνη· βλ. I

Πέλαγος, δάσος (Ἀρκαδία). 24

Πελασγία ἢ Κρεμαστὴ Λάρισσα· 124

πελασγικός· πελασγικά οἰκοδομήματα 535, Πελασγικὸν τεῖχος 71 σημ. 4, 73, 955, 991, 1083, 1797

Πελασιγῶτις γῆ (Θεσσαλία). 124

Πελασγοί· 1339

Πελλάνα (Λακωνία), «ἀρχαιοτάτη πόλις» 26· ἀρχαῖα κατάλοιπα 26 (βλ. καὶ I, λ. Καργυαῖς)

Πελλήνη· 76, 77

Πεντέλη· βλ. I

Πεντελικὴ ἢ Πελληνικὴ ὁδός· 77

Περγασή (ἀρχ. ἄττ. δῆμος). 127, 340

«περικεφαλαία μὲ λόφον ἔξ ὀρειχάλκου ἢ ἄλλου τινὸς δυσαναλύτου μεταλλικοῦ μίγματος ἐπειδὴ χωρικός τις δοκιμάσας ἀπέτυχεν τὴν ἐν χωνευτηρίῳ ἀνάλυσίν της»· 90

Περινίκης καὶ Κοντίου μεταλλεῖα· 576

περιῶραντήριον· 539

Περμησὸς ποταμός (Βοιωτία). 1500

Περσέπολις· 559

Περσεφόνη· βλ. ἄνωτ., λ. Δημήτηρ

πεσσευτήριον⁸⁴³ (πεττευτήριον), πεσσός· 620

πέταλα χρυσοῦ (ἐντὸς τάφου). 481

Πεταλία (Πεταλῖαι, Εὐβοία). «ἡ συνήθεια τὴν χώραν ταύτην Πεταλιούς λέγει» 655

πηγές· Ἀσκληπιείου Ἀθηνῶν 1008, 1066, βλ. ἄνωτ., Ἀδράστεια (Νεμέας), Ἀλαλκομένη, Δίρκη, Ἐρκύνη, Κλεψύδρα (Ἀθηνῶν καὶ Μεσσήνης), καὶ κατ., Στύξ, καὶ I, Ἐννεάκρουνος καὶ Λιβηθραῖ

Πήληκες (ἀρχ. ἄττ. δῆμος). βλ. I, Πέληκας

Πηνειός (Ἥλις). βλ. I

Πηνειὸς ποταμός (Θεσσαλία). πρβλ. 124

πηξίς (ἀρχαιολ. ὄρολ.). 100 καὶ σημ. 1

Πίθος (ἀρχ. ἄττ. δῆμος). 211, βλ. I, Σπιθάρι

πίλοι· πέτασος ἢ Θετταλικὸς πῖλος 364, βρεφικός πῖλος 368, 655

πίνακες (κατάλογοι). «Πίναξ τῶν ἀναγραφῶν τῶν ἀναθημάτων τοῦ προνάου (τοῦ

843. [«Μτγ. καὶ μσν. τὸ ἀβάκιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπαιζον τοὺς πεσσούς» Μέγα Λεξικόν. Στὴν ΕΑ τυπώθηκε πεδευτήριον].

Παρθενῶνος)» 244-245, «Πίναξ τῶν ἀναγραφῶν τῶν ἀναθημάτων τοῦ ἑκατομπέδου» 247-248, «Πίναξ τῶν ἀναγραφῶν τῶν ἀναθημάτων τοῦ Παρθενῶνος» 250-251, «Πίναξ τῶν ταμιῶν καὶ γραμματέων τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηνᾶς» 251-252, «Πίναξ τῶν ἀφιερωμάτων τῶν ἐν τῷ Παρθενῶνι» 383-385⁸⁴⁴

Πίνακες τῶν ἐπιγραφῶν τῶν νεωρίων τοῦ Ross, ἐκδεδομένοι ἀπὸ τὸν Böckh. 1667-1676 κέ., 1716-1733 (βλ. καὶ II, Ross)

πίνακες χάλκινοι ἐνεπίγραφοι. βλ. I, Κέρκυρα

Πινακοθήκη Προπυλαίων (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν). 11, 34, 88 καὶ σημ. 5, 101, 281, 774, 785, 904 σημ. 3, 938-939, 965, 967, 1011, πρβλ. 1035, ἀνασκαφὴ τοῦ Γάλλου ἀρχιτέκτονος Titeux, βλ. II, Titeux, ἐκκλήσις ἔχνη «πρὸς τὸ ἀνατολικὸν πλευρὸν τῆς Πινακοθήκης» 939, συλλογὴ ἀρχαιολογικῇ ἐντὸς τῆς Πινακοθήκης, βλ. I, λ. συλλογὴς ἀρχαιολ. Ἀθηνῶν

Πῖσα, Πισάτις. «εἰς τὴν γῆν τῆς Πισάτιδος, ἔνθα ἡ πόλις τοῦ Οἰνομάου καὶ Πέλοπος Πῖσα μένουσι κεκρυμμένα διὰ τοὺς νέους Ἑλλήνας πολλὰ λείψανα τῶν προγονικῶν κληρονομιῶν» 28

πλαίσια. τοποθέτηση ἐπιγραφῶν «ἐν πλαίσιοις», βλ. I, πλαίσια

Πλούτων. 486, 1341

Πλωθεῖς (ἀρχ. ἀττ. δῆμος). 310

Πνύξ. 77, 81, 87, 921, 972, 986, 987, 1233, 1298, 1357, 1400, 1401, 1447, 1683, 1708 σημ. 2, 1892 σημ. 1, 1942, 2061-2062 καὶ σημ. 1

- ἀνακάλυψη τοῦ ἀρχαίου ὄρου Πυκνὸς 774-775
- ἀρχαία ὁδὸς N. τῆς Πνυκός, βλ. ἀνωτ., Ἀμαξιτὸς ὁδὸς
- ἀρχαῖα χαράγματα στὸν βράχο 669, 683
- ἀρχαῖο βῆμα 773-775
- κατάλοιπα ἀρχαίου ἐργαστηρίου καὶ ἡμίεργο ἄγαλμα Ἀθηνᾶς ποὺ βρέθηκε

κατὰ τὶς ἐργασίαις «πρὸς ἐπιπέδωσιν τῆς πρὸς τὸ Ἀστεροσκοπεῖον ὁδοῦ» σὲ ἀγρὸ ἰδιοκτ. Πιττάκη (ἔτος 1860) 2062 σημ. 1

Ποιήεσσα (Κέα), ἀρχαία πόλη. ὁ Brøndsted τὴν τοποθετεῖ στὸν Κούνδουρο 628 κέ., ὁ Πιττάκης στὴν Πίσσα 1896-1897, εὐρεση ἐπιγραφῶν «εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Ποιήεσσος» ἀπὸ τὸν Κων/νο Μάνθο 1591, 1896-1897

Ποικίλη στοά (ἀρχ. Ἀγορὰ Ἀθηνῶν). 73, 84, 419, 477, 518, 544, 823, 913, 914, 989, 1167 σημ. 1, 1472, ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τοῦ μέλανος χρωματισμοῦ τῆς Ποικίλης στοᾶς» 358, ἀνασκαφὴ τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας τὸ 1860 γιὰ τὴν ἀνεύρεση τῆς «Ποικίλης» καὶ εὐρήματα, βλ. I, Πυργιώτισσα

Ποικίλον ὄρος (Ἀττικὴ). 935, 976

πολυάνδρια

- ἀττ. δῆμου 128, 142
- τῆς Ἀδριανουπόλεως Ἀθηνῶν 1102
- τοῦ ἀττ. δῆμου Κολωνοῦ 335
- τοῦ Πειραιῶς 982-983, 993-994, 1010, 1024-1025, 1129, 1180, 1261, 1299, 1338, 1893, 2096, 2099-2100, πολυάνδριον ἀρχαῖον 1371, «πρὸς τὸ βόρειον τοῦ σημερινοῦ Πολυανδρίου» 1365, ἀρχαῖοι τάφοι, βλ. ὅ.π. καὶ εἰδ. 1365 σημ. 1
- παρὰ τὸν Πηνειὸ τῆς Ἥλιδος 1419-1420
- τῶν Ἀλαλκομενῶν 1204 σημ. 1
- τῶν Ἀναφαίων, βλ. I, Καστέλη
- τῶν Θηβαίων, ὅπου «σώζεται τὸ κολοσσαῖον ἄγαλμα τοῦ λέοντος» 62, βλ. ἀνωτ., λέων τῆς Χαιρωνείας
- τῶν Λαμιέων 124

Πολυτίωνος οἰκία. 79, 85

Πόντος. 1226

Ποσειδῶν. γενικῶς 1329

- ναοὶ Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν 219⁸⁴⁵, 1810,

844. [Τοὺς πίνακες συντάξεε ὁ Ἀ. Ρ. Ραγκαβῆς].

845. [Ἡ μαρτυρία τῆς λατρείας βασιῆζεται σὲ συμπλήρωση, ἐσφαλμένη μᾶλλον, τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ σὲ ἐλλιπὴ ἐπιγραφή].

(Ποσειδών)

Ἀθηνῶν 565, Αἰγίνης 574, Ἴσθμοῦ 1415, Καλαβρείας 742, Ὀρχηστοῦ 60, Ρίου 29, Σουνίου 743

• Ποσειδῶν (ἐπίθετα)

Ἀσφάλιος καὶ Ἀμφιτρίτη· ἱερὸ στὴν Σύρο 259, 380

Γαιήοχος 158, 380

Ἐλικώνιος 1475

Ἐρεχθεὺς Γαιήοχος 158, Ποσειδῶν καὶ

Ἐρεχθεὺς 158-159, 565

Ποταμοί (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 596

προϊκα· «προικοπαράδοσις» (σὲ ἐπιγραφή τῆς Τήνου) 328-329, προικῶν χωρίου ὄρος (ἐπιγραφή Πειραιῶς) 927-928

Προϊτίδες πύλαι (Θῆβαι)· 58

προκατακλυσμαία ἐποχή· 1146

Πρόκλου τάφος (Ἀθῆναι)· 77-78

Προπύλαια Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν («Ὀπλοστάσιον τοῦ Λυκούργου»⁸⁴⁶)· 5, 10-11, 15-16, 34, 43, 50, 52, 66, 67, 87-89⁸⁴⁷, 96, 107, 109, 111, 114, 132, 135, 136, 153, 158, 170, 171, 176, 178, 182, 184-186, 192-194, 205, 207, 208, 212-214, 216, 218, 219, 222, 226, 228, 257, 258, 276, 281-282, 284-287, 289-290, 295-297, 300, 311, 318, 322, 343, 349, 364, 421, 435, 451, 524-526, 531, 535, 540-541, 543-567, 569, 573-574, 578-580, 582-586, 588-593, 596-619, 621-623, 669, 672, 686-687, 693-740, 744-774, 785, 826, 829, 840, 865, 868, 869, 873, 874, 885, 887, 888, 895, 904 σημ. 3, 932, 938-939, 952, 955, 963, 965, 967, 974, 991, 992, 996-997, 1003, 1005, 1007, 1009, 1010, 1011, 1031, 1034, 1035, 1038 σημ. 1, 1039, 1045, 1051, 1052, 1055, 1056, 1059, 1067, 1075, 1089, 1103, 1122, 1123, 1130, 1138, 1139, 1150, 1188, 1308, 1325, 1358, 1368, 1394, 1397, 1399, 1400-

1403, 1411, 1427, 1492, 1494, 1753-1755, 1757, 1760, 1762, 1764, 1767, 1770-1773, 1774, 1779, 1780, 1786, 1791, 1794-1796, 1798, 1800, 1801 σημ. 1, 1806, 1808-1810, 1813-1816, 1821-1829, 1834, 1849-1851, 1859-1860, 1877, 1901, 1903, 1917, 1921, 1923, 1964-1967, 1979, 1982-1985, 1992-1993, 1999-2000, 2007-2009, 2012, 2053, 2054, ἄγαλμα Προπυλαίου Ἑρμοῦ 1007, εἰδικῶς γιὰ τὴν Πινακοθήκη, βλ. ἀνωτ., Πινακοθήκη Προπυλαίων

• ἀνασκαφὲς τοῦ Beulé καὶ τοῦ Titeux Δ. τῶν Πρ., βλ. Π, Beulé καὶ Titeux

• καθαρισμοὶ τῶν Προπυλαίων 11, 88, 932, 938-939, 1772, κατακρήμνιση τῶν ἐπὶ τῶν Προπυλαίων προμαχόνων 1205 σημ.

• κανονοστάσιον Ὀθωμανικὸν «ἐσχάτως δὲ προσωρινὸν μουσεῖον ἀρχαιοτήτων» 11

• λείψανα ἐκκλησιῶν 938-939, 1791 σημ. 1

• οἰκίαι μεσαιων. καὶ νεώτ., βλ. Ι, λ. Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν

• προμαχῶνες 11, 693-740, 744-754, 756-760, 1011, 1205 σημ., «τεῖχος μεταξὺ τῶν δυτικῶν κιόνων τῶν Προπυλαίων» 939, πύλες καὶ θύρα 87-89

• συλλογὴ ἀρχαιολογικὴ ἐντὸς τῶν Προπυλαίων, βλ. Ι, λ. συλλογὲς ἀρχαιολ. Ἀθηνῶν

• τουρκ. οἰκοδόμημα 1828, τουρκ. τοῖχος 1834

• χριστ. χαρ. Προπυλαίων 938-939, 1808-1810

προπύλαια Ἐλευσίνος· 1950, 1959, 1967, 1977

Προπυλαίου Ἑρμοῦ ἄγαλμα· 1007

Πρυτανεῖον (Ἀθῆναι⁸⁴⁸)· 9, 84, 424, 1009, 1156, 1487, 1693, 2020 καὶ σημ. 1, ἀνασκαφὲς τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας (ἔτος 1861) 2071, 2090, 2092, ἀνασκαφὲς τῆς

846. [Μεσαιωνικὴ ὀνομασία τῶν Προπυλαίων, βλ. ΕΑ, 5].

847. Ἄρθρο τοῦ Πιττάκη, «Περὶ τῶν Προπυλαίων».

848. [Ὁ Πιττάκης τοποθετοῦσε τὸ Πρυτανεῖον στὴν θέση τῆς ἐκκλ. τοῦ Ἀγ. Δημητρίου Κατηφόρη. Βλ. ΑΡΜΑ 5, 298-304].

- Κυβερνήσεως (ἔτος 1861) 2096-2097 καὶ 2101, εὕρεση ἐπιγραφῶν στὴν περιοχὴ τοῦ «Πρυτανείου» 186, 264, 278, 424, 440, 442, 443-444, 457, 913, 999, 1009, 1021, 1158, 1161 (ἐπιγραφὴ ἐντοιχ.), 1294-1298, 1420-1421, 1487, 1641-1647, 1686-1690, 2071, 2090, 2092, βλ. ἐπίσης 139, 170, καὶ πρβλ. τὰ δύο ἐπόμενα λ.
- «Πρυτανεῖον ἀρχαιότερον, ὑπὸ τοὺς ἀνατολικοβορείους πρόποδας, πλησιέστερον τῆς ἐνορίας Ληνῶν, ὅπερ σεισμὸς κατέστρεψεν» (Ἀθῆναι)· 1293 σημ. 1, γλυπτὰ 1293 σημ. 1 (βλ. II, Lusieri), ἐπιγραφές 930, 1406, 1689
- «Πρυτανεῖον νεώτερον» (Ἀθῆναι)· 999, 1021, 1293 καὶ σημ. 1, 1295-1297, 1299, 1641, 1643, 1644, 1646, 1647, 1686-1688, βλ. ἄνωτ. Πρυτανεῖον
- Πρῶτα, τά, νῆσος (Στεφ. Βυζ. Ἐθν., ἐν λ. Χαλκίτις)· πρβλ. 363
- Πρώτη, νῆσος· βλ. I
- πρωτότυπον, τό (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· τὸ ἴδιο τὸ ἀρχαῖο μνημεῖο, πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 298, 301, 1106, 1107, 1667, 1687
- Πύθιον· βλ. ἄνωτ., λ. Ἀπόλλων (Πύθιος)
- πύλαι· τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηνῶν, βλ. ἄνωτ., Ἀχαρνικὴ πύλη, Διόμειαι πύλαι, Διοχάρους πύλαι, Δίπυλον, Ἡραίαι πύλαι, Ἰππάδες πύλαι, Μελιτὶς πύλη καὶ Πειραιϊκὴ πύλη, πύλες τῆς Ἀκροπόλεως 12, 87-89, πύλη (θύρα) «ἥτις ἀνεκαλύφθη εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ἃς ἐνήργησεν ὁ Κ. Βεϋλέ (Beulé)» 914, 1066, 1114, 1116 (βλ. καὶ II, Beulé), πύλη εἰσόδου τοῦ Πausανίου 72 σημ. 9, 81 κέ· πύλες τῶν τειχῶν τοῦ Πειραιῶς, βλ. ἄνωτ., Πειραιϊκαὶ Πύλαι, τῶν τειχῶν τῶν Θηβῶν 58, τῶν τειχῶν τῶν Μεγάρων 22, τῶν τειχῶν τῶν Πλαταιῶν 59, πύλη τοῦ θησαυροῦ τοῦ Μινύου· βλ. ἄνωτ., θησαυρὸς Μινύου
- Ῥαμνοῦς (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 667, 2070
- ῥαντήρια (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 538
- Ῥέα· 25 (βλ. I, Δρακότρυπα), 640, 641, 642, 1288 (λατρεία τῆς θεᾶς στὸν Πειραιᾶ), 1340
- Ῥεῖτοί (Ἀττικὴ)· πρβλ. 974, 976
- Ῥεῦνος, ὁ (Ἀρκαδία)· 24
- ῥόδον (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 421, 466, 2095
- Ῥόδος· 486
- Ῥώμης καὶ Καίσαρος ναὸς (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· 318, 1191, 1498

Σ

- Σαβαί, Σαβαῖοι· 539
- Σαβάζιος (ὁ Διόνυσος)· 932
- Σαισάρα· 299, 1926
- Σαισαρία (ἡ Ἐλευσίς), Σαισάρια (τὰ Ἐλευσίνια)· 299 (βλ. I, Σαιριανή)
- Σάμος· 1131, πρβλ. 336, 345-346, 668, 672, «Σαμία σχολή» 1226
- σάπων ἐντὸς ἀρχαίας λάρνακος σύντομη ἔκθεσις τοῦ Λάνδερερ περὶ τῆς χημικῆς συστάσεώς του 388
- Σάραπες, Σέραπες· ἄγαλμα 559, ἱερὸ στὴν Αἴγυπτο 75, 514, 847, ἱερὸ Ἀθηνῶν 521 (ἐπιγρ.), 530, 1007, 1023, 1166, ναὸς στὴν Βοιωτία 1206 (δύο ἐπιγραφικὲς μαρτυρίες), ναὸς στὴν Κέα 1314, ναοὶ Σαράπιδος, Ἰσιδος καὶ Ἀνούβιδος στὴν Τιθορέα 495-499, στὸ Δίστομον (ἀρχ. Ἀμβρουσος) 514, στὸν Ὀρχομενὸ 1211 (ὁ ἀρ. 2424)· Σαράπια 1247
- Σάρδεις· 109
- Σάτυρος· ἀνάγλυφο Σατύρου 319, παράσταση σὲ ἀγγεῖο 468
- Σεβαστῆς Ὑγείας ἄγαλμα (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· 158
- Σεβαστοῦ Καίσαρος βάθρο· 173-174
- Σειληνός· ἄγαλμα Σειληνοῦ 282-283, 311 σημ. 1, «ὁ περιβόητος Σειληνὸς τοῦ Πραξιτέλους», βλ. ὅ.π.
- σεισμοί· 486, 629, 1146, 1147, 1293 σημ. 1, 1502

Σελήνη· 1339

Σεμναὶ θεαί (Φλύα)· 299

Σέραπες· βλ. ἀνωτ., Σάραπες

«σημεῖα» (σὲ ἀρχαῖα ἀνάγλυφα)·

«κύων⁸⁴⁹ ὅστις ἀτενῶς βλέπει τὸν κύριον αὐτοῦ σημεῖον τῆς πίστεως τῆς συμμαχικῆς» 98

«σημεῖον τοῦ θανάτου ἀνδρὸς κατηχηθέντος τὰ Ἐλευσίνια» 335

«σημεῖον τοῦ πατρικοῦ φίλτρου πρὸς τὸν υἱόν» (σὲ ἐπιτάφιο τῆς Θήρας) 351

«ἄνθη κρίνου, σημεῖον τῆς νεανικῆς αὐτῆς (ἐνν. τῆς νεκρῆς) ἡλικίας» 361

ὁ φοῖνιξ «σημεῖον τῆς νίκης» 364

ὁ ὄφις σημαίνει τὴν ἀθανασία 448

«τὴν ἀριστεράν (ἐνν. χεῖραν) ἐπακουμβεῖ ἐπὶ τῆς σιαγῶνος αὐτοῦ, σημεῖον τοῦ βάρους τῆς θλίψεως» 368, βλ. καὶ 387, 413

«δίδει (ἡ θυγατέρα) εἰς αὐτὸν τὴν δεξιάν της (χεῖρα), σημεῖον τῆς προτιμύσεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς» 368

«τὸ τοῦ στήθους γυμνὸν μέρος ἐμφαίνει τὴν ἐν τῷ στήθει αὐτοῦ θλίψιν» 368, 402

«τὸ καρδιόμορφον σχῆμα σημαίνει τὴν ἀγάπην, σέβας καὶ ἀφοσίωσιν τοῦ ἀναθέτοντος πρὸς τὸ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ἀναφερόμενον ὑποκείμενον» 421, βλ. καὶ 393, 451, πρβλ. 1832

ἡ προτομὴ ἵππου σημαίνει τὸν θάνατο 517
βότρυς, «σημεῖον τῆς ἀφθονίας» καὶ σφαῖρα, «σημεῖον τῆς τοῦ κόσμου αὐτοκρατορίας» τοῦ Ἀδριανοῦ 584

σημεῖον ὕδατος 658

σημεῖα ἱερογλυφικά· 559, 560

σημεῖον διαχωρητικόν (σὲ ἐπιγρ.)· 1997

Σικελία· 53, 129, 1349

σινωπικὴ μίλτος· 101

Σῖφαι ἢ Τίφα (Βοιωτία)· 58

Σίφνιος λίθος (Iapis Siphnius, νεώτ. ὄνομ. ἀγγειόλιθος)· 1146

Σίφνος· 53, 327, ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ περὶ τῶν ἀρχαίων μεταλλείων της 1146-1147

Σκαμβωνίδα (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 36, 423

Σκαπτὴ ὕλη (Scaptisula)· βλ. I, Πολίχνη

σκεύη (διάφορα)· 142, 143-144, 413, 425, 432, 481, 574, 1714

Σκευοθήκη (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· βλ. κατ., Χαλκοθήκη

Σκευοθήκη Πειραιῶς· 1515, 1668, Σκευοθήκη (Ὀπλοθήκη) τοῦ Φίλωνος 295

σκιοθήραξ, ὁ· ὁ σκιοθήρης, τὸ ἡλιακὸ ὥρολόγιο 1676 σημ. 1

σμαράγδινοι λίθοι (στὰ μεταλλεῖα Λαυρίου)· 446, 1144, «σφραγίδα σμαράγδου» 481

σμίρις Ναξιακή· 575, 576, 1330

Σμύρνη· βλ. I

Σούνιον· βλ. I

σπάθη· σπ., ἡ ὁποία βρέθηκε σὲ τάφο στὴν θέσῃ Παλαιάμπελα Εὐρυτανίας τὸ 1823, «ἀλλ' ὁ εὐρὼν αὐτὴν χωρικός, μὴ γνωρίζων τὴν ἀξίαν τοῦ εὐρήματος, μετέβαλεν αὐτὴν (ὡς ὁ ἴδιος λέγει) εἰς δρόπανον διὰ τοῦ χαλκῆος» 90· «σπάθη τζακισμένη» (χειρουργικὸ ἐργαλεῖο, κτέρισμα σὲ τάφο) 144

σπήλαια· βλ. I

στάδια· Ἐλευσίνος 2048, 2063, Ὀλυμπίας, βλ. I, Ἀντίλαλον, Παναθηναϊκὸν στάδιον, βλ. I, «τὸ ἐν Πειραιεῖ» στάδιον 1668

σταθμὸν μολύβδινον· 1283 (Πειραιῶς)

Στενύκληρον πεδίον (Μεσσηνία)· 26

στήλη· στήλη πλακωτή (= ἡ στήλη), πολλαχοῦ, λ.χ. 1155, 1695 || στήλη, στήλη ἐπιτύμβιος ἢ ἐπιτάφιος (= ὁ ἐπιτύμβιος κιονίσκος), πολλαχοῦ, λ.χ. 267, 1155 || (ὁ κίων), πολλαχοῦ, λ.χ. «μέγα μέρος τῶν

849. [Ἀναφέρεται στὴν παράσταση σκύλου στὸ ἐπίτιτλο ἀνάγλυφο τῆς στήλης μὲ τὰ ψηφίσματα τῶν Ἀθηναίων περὶ τῶν Μεθωναίων (IG I³ 61, Νέο Μουσεῖο Ἀκροπόλεως)].

στηλῶν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς» 7, «σπόνδυλοι στηλῶν» 26, «αἱ στήλαι τοῦ τύπου» 577 || (= columna), ἐπιγραφὴ χαραγμένη «εἰς δύο στήλας ἢ μία ἀντικρὺ τῆς ἄλλης» 34 κἄ.

στηλοβάτης, ὁ⁸⁵⁰ (ἀρχαιολ. ὀρολ.)· πολλαχοῦ, βλ. λ.χ. 172, 318

στίμμι, στίμμιον «διὰ μέλανα χρωματισμὸν τῶν βλεφάρων», στίμμισμα ἢ στιμμίασμα· 211, 330, 539, 947

στοὰ Ποικίλη· βλ. ἀνωτ., Ποικίλη στοὰ

στοὰ τῆς Ἀθηνᾶς Ἀρχηγέτιδος· βλ. I, πύλη τῆς Ἀγορᾶς

στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ· βλ. I

στοὰ τοῦ Διὸς Ἐλευθερίου· βλ. ἀνωτ., Διὸς Ἐλευθερίου ἢ Σωτήρος στοὰ

στοὰ τοῦ Εὐμένους (Ἀθῆναι)· 987, 1708 σημ. 6, 1713

στοὰ τῶν Ἑρμῶν (Ἀθῆναι), «πρὸς τὸ βόρειον τοῦ Ἀρείου Πάγου»· 1022, ἐπιγραφὴ 1022

στρέμμα· βλ. III

Στυμφαλὶς λίμνη· 24

Στύμφαλος, ὁ· «ΝΔ. τῆς λίμνης Στυμφαλίδος, καλουμένης Ζαρκὰ» 24, ὁδὸς ἀπὸ τὸν Ὀρχομενὸν στὸν Στ. 24

Στύξ, πηγὴ (Ἀχαΐα)· ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ «Περὶ τοῦ ὕδατος τῆς Στυγὸς» 470

στυῤῥῶξ (ἐντὸς ἀγγείου)· 143

σύνοδοι ἀρχαῖαι· βλ. III, συνάφιον

Συρία· πρβλ. 539

σφαῖρα λίθινη «κύκλωθεν γεγραμμένη»· 90

σφενδόνης μολύβδινες ἐνεπίγραφες· 1226

Σφηττός (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 1159

σφραγίδες σφραγὶς τοῦ τεχνίτου στὸ σκέπασμα ἀγγείου 144, σφραγὶς σμαράγδου (σὲ χρυσὸ δακτυλίδι) 481

σφυρηλασία· 1226

Σχοῖνος (Βοιωτία), κώμη· 62, βλ. I, Μορίκιος Σχοινοῦς (Κορινθία)· 1415

σχολεῖον Ἴωνικὸν «τὸ ὁποῖον ἡγάπα τὸν ἀνθηρὸν χρωματισμόν»· 99

σωροί· σωρὸς Δ. τῆς Ἀλιάρτου, «πιθανῶς ὁ τάφος τοῦ ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Ἀλιάρτου φονευθέντος Λυσάνδρου» 60, σωροὶ καὶ τάφοι στὴν Βελανιδέζα Ἀττικῆς 128-130, σωρὸς Μαραθῶνος, βλ. κατ., τύμβος Μαραθῶνος

σωτηρία, προστασία ἀρχαιοτήτων· βλ. I, λ. ἀρχαιότητες

T

Ταίναρον· 1596

τάκται (οἱ)· ἀρχαία ἀθηναϊκὴ ἀρχή, βλ. I, τάκται

Ταλετόν· «ἐκαλεῖτο ἡ ὑψηλοτάτη κορυφὴ τοῦ ὄρους Ταῦγέτου... ἦτο ναὸς τοῦ ἡλίου, ἥδη δὲ ὑπάρχει ἡ ἐκκλησία τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ» 26

Τάλως· τάφος του 1637

Τανάγρα· 63, βλ. I, Γριμάδι

Ταῦρος μεγάλος (σὲ ἀνάγλυφο)· «ἀνάθημα εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Σαράπιδος» τῶν Ἀθηνῶν 1007, 1165-1166

τάφοι· 12, 22, 26, 60, 90, 91, 128, 130, 142, 143 («λάρναξ»), 143-144 (ιατροῦ), 187 (ἀρχαῖες λάρνακες Ἀνάφης), 285, 330 (γυναεὶα λάρνακα), 350 (λαξευτὸς τάφος στὴν Θήρα), 357-358 (ἀνασκαφὴ τάφων στὴν Ἀνάφη), 358 (λάρνακα), 360-364 (ἀνασκαφὴ τάφων στὴν Ἱερὰ ὁδὸ), 362 (νόμος περὶ ταφικῶν μνημείων), 363, 364 (νόμος περὶ ταφῶν στὸν Κεραμεικὸ), 388 (γυναικεὶα λάρνακα), 415, 425, 426, 435 (τάφοι ξένων στὸν Πειραιᾶ), 480, 481 (τάφος μὲ κτερίσματα), 490, 537 καὶ 631 (λάρνακα «ἀνορυχθεῖσα εἰς Κέα»), 629, 639 σημ. 16, 920, 921, 922, 932, 947-948 (τάφοι διάφοροι, ὅπως τάφος ἱατροῦ καὶ τάφος ζωγράφου), 963, 973, 1102

850. [Στηλοβάτης καὶ στυλοβάτης, βλ. *Συναγωγὴ*].

(τάφοι)

σημ. 1 (τάφοι ἐταίρων Β. τῶν Ἀθηνῶν), 1199, 1225, 1226, 1259, 1365 σημ. 1, 1371, 1419, 1470, 1499, 1648, 1651, 1712 καὶ σημ. 5 (τάφοι μονομάχων), 1888 σημ. 1, 2102 σημ. 1

τάφος (θολωτὸς) Κλεωνῶν, «ἴσως τοῦ Ἄκτορος βασιλέως τῶν Κλεωνῶν καὶ τῶν δῦω υἱῶν αὐτοῦ, τοῦ Εὐρύτου καὶ Κτεάτου»· 22

τάφος λαξευτὸς τοῦ Σκυθίνου στὴν Αἶγινα· 219, 1418, ἀνασκαφὴ του τὸ 1818 ἀπὸ Ἀγγλο περιηγητὴ 219

Τεγέα· βλ. I, Ἀχούρια

Τεγύρα (Βοιωτία)· 62

τεῖχος, τείχη· 21-29, 57-63, 81-82, 677 σημ. 1, 920, 943 σημ. 2, 1142, 1159, 1934, βλ. ἐπίσης ἄνωτ., Μακρὰ τείχη, Πειραϊκὸν τεῖχος καὶ πύλαι

τελεστήριον Φλύας· 299

Τενέα· 22, βλ. I, Τένα

Τερίκλεια (Θερίκλεια) ἀγγεῖα (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 538

Τευμησός, ὁ (Βοιωτία)· ἀρχ. κώμη 63

Τιθορέα· 494-499, βλ. I, Βιλίτζα

Τιλφοῦσα πηγὴ· 1500

Τιλφούσιον ὄρος· 1205

Τίρυνς (Ἀργολίς)· «γιγαντιαῖα τείχη τῆς ἀρχαιοτάτης Τίρυνθος, ἔργα Κυκλώπεια» 23, βλ. καὶ 61, 1501

Τίφυς (=Τίφα) ἢ Σῖφαι (Βοιωτία)· 58

Τοξάριδος τέμενος· 1676 σημ. 1

τόξον τοῦ Ἀδριανοῦ· βλ. I

τορεία ἢ τορευτικὴ τέχνη· 1224

Τράγος ποταμός⁸⁵¹ (Ἀρκαδία)· 24

Τράφεια (Βοιωτία)· ἀρχαία πόλη 63

Τραχὺ ὄρος (Πελοπόννησος)· 24

Τρητός· 23, βλ. ἄνωτ., λ. ὁδοὶ ἄλλων τόπων (πλὴν Ἀθηνῶν καὶ Ἀττικῆς)

Τρίκωμον (Ἀττικὴ)· 210

τριόδος τοῦ Κεραμεικοῦ· οἱ τρεῖς διευθύνσεις τῆς τριόδου «καὶ σήμερον εἶναι ὁραταὶ πρὸς τὸ ἀρκτικοανατολικὸν πέρας τοῦ λόφου τῶν νυμφῶν, διότι μία μὲν ὁδὸς ἄγει ὀπίσω τῆς Ἀκροπόλεως, μία δὲ ἐμπρὸς αὐτῆς, καὶ τρίτη τέλος πρὸς ἄρκτον καὶ τὸ Θησεῖον» 84

τριπόδες· 175, 366, 418, 1329, 1378-1381, ὁδὸς Τριπόδων, βλ. I, λ. ὁδοὶ Ἀθηνῶν

Τρίτολις Φοινίκης· 304

Τριπτόλεμος· ἄρθρο τοῦ Γ. Παπασλιώτου, «Ὁ μῦθος τοῦ Τριπτολέμου» 1339-1354, πρβλ. 1222

Τριτογένεια, ἐπίθ. τῆς Ἀθηνᾶς· 49

τριτῦες· 1003, 1498, τριτῦς Ἐπακρέων 885, Λακριαδῶν 424, 773-774, 986, τριτῦαρχος 854, 1498

Τρίτων ποταμός (Βοιωτία)· 60, 1501, 1502

τρόπαια

- «εἷς τινα κοιλοειδῆ θέσιν τῶν Κοκκαλίων κεῖνται λίθοι μεγάλοι τετραγωνικοὶ ἀρχαίου μικροῦ ἐρειπίου ἐν εἵδει τροπαίου» 90
- παραστάσεις τροπαίων 1380
- τρόπαιο τῆς μάχης τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Γαλατῶν (279 π.Χ.) 90
- τρόπαιο τῆς ναυμαχίας τῆς Σαλαμῖνος «ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τῆς Σαλαμῖνος ἀκρωτηρίου τοῦ ἀντικρὺ τῇ Ψυτταλίᾳ ὅπερ ἡ συνήθεια *Τυμβανάκια* καλεῖ· διότι μέχρι τοῦ 1700 ἐφαίνοντο ἐκεῖ λείψανα τοῦ τροπαίου τούτου, ὃ ἐκοσμεῖτο παντοίοις ὅπλοις καὶ ὀργάνοις» 2079

Τροφωνίου Διδὸς σπήλαιον, ἄντρον, μαντεῖον· 61, 62, 1198, 1200, 1208, 1213

τρούβλια· βλ. III

τύμβος ἢ σωρὸς Μαραθῶνος· 661, εὕρεση «μολυβδίνων ἀριστείων» 1492, πιθανὴ ἐπιγραφικὴ μαρτυρία του 2070

851. Πανσ. VIII 23.3.

Τυμφορηστός, Τυμφοριστός (νεώτ. όνομ. Βελούχιον όρος)· 89, 92

τύπος, ό (άρχαιολ. όρολ.)· τό ανάγλυφον, τό πρόστυπον (έργον), «τό τών Γάλλων Bas-relief» (βλ. 127 σημ. 3), άρχ. εικών, βλ. 1762, εικών μαρμαρίνη 1858· τύποι, πολλαχοϋ, βλ. λ.χ. 218, 222, 385-387, 1335, 1702, 1748, 1768, 1984, βλ. άνωτ., λ. ανάγλυφα

Τύχη· βλ. άνωτ., Άγαθή Τύχη καί Άγαθοί Δαίμονες καί Τύχη

Υ

Υγεία· 322, 1348 σημ. 3, βλ. καί άνωτ., λ. Άθηνᾶ (Υγεία καί Σεβαστή Υγεία)

ύδραγωγεία· 24, 25, 838 σημ. 1, 1485, 1503, Άθηνών 1450 κέ., 1927, 1943-1944, βλ. καί 9, ύδραγ. άψιδωτό Θηβών 1485, ύδραγ. Άδριάνειο Κορινθίας 24, ύδραγ. Άδριάνειο Σπάρτης 25

ύδρευση· άρχαία φρέατα καί πηγές 21-24, 26, 29, 60, 506, 635 (βλ. I, φρέαρ Κέας), 861, 866, 1008, 1066, 1451, 1455, 1500-1502, 1549-1550, δεξαμενές 9, 91, 622, 1133, 1452-1455, κρήνες 58, 1014, 1142, 1198, 1200, 1208, 1383, 1455 σημ. 1, 1549, 1550, ύδραγωγεία, βλ. άμέσως προηγ., ύδραγωγοί 9, 838 σημ. 1, 1503, 1927, ύδωρ 1375 (βλ. κατ.)

ύδρία, ή (άρχαιολ. όρολ.)· 365, 402, 434, 465, 483, 484, 530, 549, 568, 927-928, 983, 1001, 1026, 1149, 1544, 1648, 1676, 1715, 1774

ύδριον, τό (άρχαιολ. όρολ.)· 539

ύδωρ άβλαβές (Θεοκρ. *Ειδύλ.* 24, 98)· 651 (πρβλ. I, μάγισσαι, τήν σημ.)

ύδωρ επιβλαβές φρέατος (Κέα)· 635 (βλ. I, φρέαρ Κέας)

ύδωρ εϋτοκον· 1676 σημ. 1, βλ. I, Καλλοπούλα

ύδωρ τής Στυγός· άρθρο τοϋ Λάνδερερ, «Περὶ τοϋ ύδατος τής Στυγός» 470

ύελος· 270, 537, 575-576, 631-632, άρθρο τοϋ Λάνδερερ, «Περὶ τής ύελου τών άρχαίων Έλλήνων» 187

Υηττός (Υηττος, Βοιωτία), άρχ. κόμη· 62

Υλαιθος ποταμός (Αἰτωλία)· πρβλ. 91

Υλη, Υλίκη (Βοιωτία), άρχ. κόμη· «έφύλαξεν σχεδόν τό άρχαίον αϋτῆς όνομα καί καλεΐται τώρα Λικάρη» 62

Υλική λίμνη, «νϋν δέ Γλυκέρι»· 1502

Υπατος, Υπάτιον, όρος· 63

ύποκαπνισμός· 429

Υσία, Υσιαί, Υσίοι (Βοιωτία)· άρχ. κόμη «πρὸς ανατολὰς τών Πλαταιών», όπου σώζονται άρχαία έρείπια καί έρειπωμένη έκκλησία 59, «μακρὰν τοϋ χωρίου Πλατανιά φαίνονται λείψανα άρχαίας πόλεως πιθανῶς τών Υσιών» 59

Υσιών φρούριον «κατὰ τήν όδὸν τήν ἀπὸ τής Άργείας εἰς τήν Μαντίνειαν άγουσαν»· 24

ύφάσματα ἀπὸ άμίαντο· 1146

Υψισται πύλαι (Θῆβαι)· 58

Φ

Φαέθων· 469

Φαίακος ήρῳα έν Αθήναις· 673

Φαληρική όδός· 1378, 1651, πρβλ. 990

Φάληρον· βλ. I

φαρέτρα μολύβδινη με έπιγραφή, ἀπὸ τήν Λάμψακο· 1419

Φειδίας· 6, 9, 535, 666, 1589, πρβλ. 132, γλυπτά «τῆς σχολῆς τοϋ Φειδίου» 28, 212

Φηγαία (άρχ. άττ. δήμος)· 128, 130, 340, 596, πρβλ. 258-259

Φηγοϋς (άρχ. άττ. δήμος)· 128, 211, 285, 744, 922, 1159, βλ. I, Βελανιδέξα

Φήμης βωμός (Άθῆναι)· 112

φιάλοι (άρχαιολ. όρολ.)· 187, 1695, 1876

Φιλαΐδαι, Φιλάδαι (άρχ. άττ. δήμος)· 1159, 1288, 1297, 1772

Φιλοπάππου Μουσωλεϊον· 1499, βλ. άνωτ., Μουσείον

Φλύα (άρχ. άττ. δήμος)· 299

Φοῖβος· 1339, Φοῖβη ό.π.

Φοίνικες· 1148

φοινικικός· φοιν. ἀρχαιότητες 57 σημ. 3, φοιν. ἐπιγραφές 274-275, 401, 417, 460, φοιν. ἐπίθετο 58, φοιν. θεότης (σὲ ἀρχ. νομίσμ.) 559

φοινικίου χρώματος ποτήρια· 575, βλ. I, Λέσβος

Φοινικίς (πόλη)· 60

Φορβαντεῖον (Ἀθῆναι)· 278, 477, 1181, 1261, 1737, 1739, 1755, 1792, 1799, 1999, ἀνασκαφές «Φορβαντείου» (ἔτος 1858), 1737, 1739 καὶ 1792 (ἀνασκαφή τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας), 1755, 1799, 1999 (ἀνασκαφή τῆς Κυβερνήσεως), πλατεία «Φορβαντείου», «ἐνθα ἴστανται ἐπὶ τῆς ἀρχαίας αὐτῶν θέσεως ὁ Ἑριχθόνιος καὶ ὁ Φόρβας, καὶ ἡ βάσις ἐτέρου ἥρωος» 1261, ἀνασκαφή τῆς πλατείας 1799

φρέατα· βλ. ἀνωτ., ὕδρευση

Φρύγιον νόμισμα· 1679

Φυγαία (ἔσφ. γρ., ἀρχ. ἀττ. δημος)· 340 σημ. 2, βλ. καὶ 128 σημ. 8

X

Χαλκᾶ βάθρα (Ἀττική)· 975-976

Χαλκιδεῖς 315

χάλκινος, -ον· πολλαχοῦ, χάλκινα ἱατρικὰ ἐργαλεῖα 144, κάτοπτρα 331, σκεύη 429 σημ. 1, νομίσματα, βλ. ἀνωτ., λ. νομίσματα, «χάλκιναι ταινίαι» (δικαστικὰ πινάκια) 1470, χάλκινη «εἰκὼν» 140, «περόνη» 685, στήλη 177, ἄγαλμα τοῦ δουρείου ἵππου 276, τῆς Ἀθηνᾶς Προμάχου 286-287 (βλ. ἀνωτ., Ἀθηνᾶ Πρόμαχος), τῆς Ἀθηνᾶς Ὑγείας 212, 322, 609, χάλκινοι ἀνδριάντες 1233, 1242, 1403, 1879, χάλκινος ὄφης τῶν Δελφῶν, μνημεῖο τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν 1378-1381, τρίπους 175, «τύπος ἵππου βόσκοντος» ἐνεπίγραφος 1857, κατάλογος τῶν χαλκίνων ἀγαλμάτων τοῦ Μουσείου Νεαπόλεως 1242 Πρβλ. 54, 177, 296, 314, 1222

Χαλκόδοντος ἱερόν, Ἑπτάχαλκον ἢ ἡρῶν Χαλκόδοντος· 73, 82, 83, 1892

χαλκοειδής· «χαλκοειδὲς γάνωμα» ἐπὶ στήλης 1070, χαλκοειδὲς χρῶμα 226

Χαλκοθήκη (Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν)· 556, 1400, Χαλκοθήκη καὶ Σκευοθήκη 1872, «ἴσως, ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, ἐνθα μετὰ ταῦτα ἦν ἡ οἰκία τοῦ Δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν» 1753-1755

χαλκός· μεταλλεῖα χαλκοῦ 89-90, 1144-1148, χαλκός, ἴσως κύπριος 1925

χαλκώματα ἐνεπίγραφα· 1906-1907 (βλ. I, Κέρκυρα)

χαράγματα· στὸν στυλοβάτη τοῦ Παρθενῶνος 161, ἐπὶ τῶν Προπυλαίων 286, 904 σημ. 3, 932, 1772, ἐπὶ τῶν δόμων τῆς ἀρχαίας λιθοστρώσεως τοῦ «ἐν τῇ Αἰγίνῃ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης» 1021· χαράγματα σὲ βράχους 669, στὸν βράχο τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν 411, 1882, στοὺς λόφους Διὸς καὶ Νυμφῶν τῶν Ἀθηνῶν 76, 669, 683, 1370-1371, στὸ σπήλαιο τοῦ Πανδὸς στὴν Πάρνηθα 639, στὴν Θήρα 354, στὴν Σύρο 259, 390, στὸ σπήλαιο «τοῦ Τροφονίου» 1198, στὴν Καρθαία 1469

Χάριτες· 1472, 1949, τέμενος Δήμου καὶ Χαρίτων 1233, 1403, 1748, 1918, 2061, ἀνάθημα 584

Χάρων· 517

χειρονομίαι· χειρον. μορφῶν σὲ παράσταση ἀγγείου 468, «γυναῖκα ὑψώνουσα διὰ τῆς δεξιᾶς αὐτῆς τὸν πέπλον αὐτῆς, διὰ τὴν δειξῆν ὅτι δὲν εἶναι θεατὴ πλέον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καλυπτομένη ὑπὸ τὸ ζωφερόν νέφος τοῦ Ἄδου⁸⁵²» 274, 368 καὶ 490 (ἐπιτύμβια ἀνάγλυφα), κράτημα τῆς σιαγῶνος μὲ τὸ χεῖρ, ὡς σημεῖο θλίψεως 368 (βλ. I, χειρονομίαι), σφάκελος καὶ σκιμαλίσαι 657, 658 (βλ. I, χειρονομίαι)

χειρουργικὰ ἐργαλεῖα· ἄρθρο τοῦ Λάνδερερ, «Περὶ τινῶν χειρουργικῶν ἐργαλείων εὐ-

852. [Ἡ «ὑπὸ τοῦ ζωφεροῦ τάφου», βλ. Πιπτάκης, EA 490].

ρεθέντων εἰς ἀρχαίαν λάρνακα» 143-144, πρβλ. 429
 χέριψ (ἀρχαιολ. ὄρολ.)· 1287, 1371 σημ. 1
 χημεία· γνώσεις τῶν ἀρχαίων γιὰ τὴν χημεία 429 σημ. 1
 Χῖοι· 653, 1178
 Χλόη (θεά)· 939
 Χολαργός (ἀρχ. ἀττ. δῆμος)· 1892
 χοροί⁸⁵³· 638, 639 καὶ σημ. 20 (βλ. I, Συρτός), 652, 654, 660 (σίκινις), ὄρχησις 651
 χρησιμοί· βλ. ἄνωτ., μαντεία
 Χρυσή νῆσος· 486
 χρυσός· γενικῶς 353, χρυσωρυχεῖα 1144-1148, χρυσὸ διάδημα 947 (βλ. I, Ἄνδρος), «τῦπος χρυσοῦς γλαυκὸς ἐμφαίνων ὀβολὸν» 1888 σημ. 1, «διάχρυσα ὑάλινα» ποτήρια 575, δόντι τῆς ἄνω σιαγόνος κρανίου, φραγμένο μὲ χρυσό, ἀπὸ τὸ ὁποῖο συνάγεται ὅτι «οἱ ἄλκεις (ιατροὶ) ἐχρῶντο ἐν τῇ ἀρχαιότητι καθαρῷ χρυσῷ πρὸς φραγμὸν τῶν ὀδόντων» 947, χρυσὸ διάδημα 947, «χρυσοειδὲς χρῶμα» 226
 χρυσοῦχος μολυβδίτης λίθος· 1147
 χρυσωρυχεῖα· 1144-1148
 χρύσωσης· 100-102, 358-359, 1226
 χρώματα, χρωματισμός· 33, 52-55, 1589, ἄρθρα τοῦ Λάνδερρερ, «Περὶ ζωγραφικῆς» 99-102, «Περὶ τοῦ χρωματισμοῦ τῶν ἐκ μαρμάρου ἀρχαίων οἰκοδομημάτων» 187-188 (πρβ. καὶ 575), «Περὶ τινος νέου κυανοῦ χρώματος» 270, «Περὶ ἐντρυμμάτων τῶν ἀρχαίων» 330, «Περὶ τοῦ μέλανος χρωματισμοῦ τῆς Ποικίλης στοᾶς» 358, «Περὶ χρωματισμοῦ εἰκόνων καὶ ἀναγλύπτων» 358-359, «Περὶ χημικῆς ἀναλύσεως κυανοῦ χρώματος» 430, «Περὶ τοῦ φαιοῦ χρωματισμοῦ τῶν κιόνων τῶν ἀρχαίων ναῶν» 430, «Περὶ τοῦ μέλανος χρώματος τῶν ἀρχαίων λειψάνων ἐν Ἀθή-

ναις» 943. Βλ. καὶ ἄνωτ., ἐντρυμματα καὶ ζωγραφικὴ
 Χύτραι Σαλαμῖνος· 850

Ψ

Ψαφίς, Ψηφίς· 792, 1327, βλ. I, Ἀμφιάρειον Ὀρωποῦ καὶ Κάλαμος
 ψηφιδωτά· 91, 936, 1223, 1410, 1449 κέ., 1884
 ψιμμύθιον· 102, 211, 270, 330, 539, 947, βλ. καὶ ἄνωτ., ἐντρυμματα
 Ψύρα, ἢ, Ψαρά, τά· 661

Ω

Ὠα, Ὠα (ἀρχ. ἀττ. δῆμος), «κατὰ τὴν παράλον γῆν τῆς Ἀττικῆς»· 214, 217, 220, 258, ἀνασκαφὴ τάφων καὶ σῆμα τοῦ Ἀριστίωνος, βλ. ὅ.π.
 Ὠγυγίαι⁸⁵⁴ πύλαι (Θῆβαι)· 58
 Ὠδεῖα (ἀρχαῖα)· γενικῶς 527, 1707 σημ. 3, Ὠδεῖον ἀρχαίας ἀγορᾶς Ἀθηνῶν 419, Ὠδεῖον Ἡρώδου (βλ. I), Ὠδεῖον Περικλέους 83, 527, 1181, 1410, 1707 σημ. 3, 1708
 Ὠραι· ἀγάλματα 1233, ἱερὸ τῶν Ὠρῶν παρὰ τὴν Πνύκα 1233, 2061
 Ὠρολόγιον Ἀνδρονίκου Κυρῶρηστου· βλ. I, πύργος τῶν Ἀνέμων
 ὠρόμετρα· 424, 426
 Ὠρωπός· 63, 306 (Ὠρωπία γῆ), 791-802, βλ. I, Ὠρωπὸς
 ὥχρα (λατιν. ochra)· 102, 330

853. [Γιὰ τὰ νεώτερα χρόνια βλ. I, χοροί].

854. [Ἔχει τυπωθεῖ Ὠγκαί].

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

*ΑΡΧΕΙΟΝ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 7*

ΥΠΟ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ Ε. ΜΑΛΟΥΧΟΥ

ΑΡ. 312 ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ ΤΟΥ 2017

ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ «ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΕΥΑΓΓ. ΜΠΟΥΛΟΥΚΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.»

ΛΕΟΝΤΕΙΟΥ 9 ΑΘΗΝΑ

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

ΕΦΗΣ ΑΧΛΑΔΗ

